THE
UNIVERSITY
OF CHICAGO
LIBRARY

90

Epytoma Sapientie.

Proverbii italici

De che sue fido guarde me deo
De chi no fido guardera eo

¶ Incipit compendiū moraliū notabiliū cōpositum per Hieremiā iudicem de montagnōe ciuem Paduanū: premissis infrascriptis prohemijs ad prescriendū summariam intētionem totius huius operis. Rica.

Vtilimū z quasi necessarium fore existimandū est ad moralium notabilium scientias atq; memoriā facilius habē dam: atq; cōpletius ipsa moralia notabilia sub compendio collecta z disposita ordinatiz habere sub cōgruētibus titulis. Ideo q; ego Hieremias iudex de montagnone ciuis paduanus nō reperiens moralē scientiā sm omnes partes eius: ab aliquo sub congruis titulis ordinatā ad pfectuz mei ipsius principaliter ex cogitatiōe solerti edere studui titulos: omnes partes moralis scie cōtinētes eosq; ad cōpendiū moraliū notabiliū diuisione atq; ordinatione congrua iudicio meo disponere. Cuius studij opera meo ingenio hebeti facilis visa nō fuit. Sub quibus titulis morales auctoritates notabiles z dicta ac facta exemplaria atq; etiā fabulas electa per me curiose de multis librozuz voluminibus ac etiā notabilia ꝓuerbia metrica z vulgaria extra libros in diuersis consuetudinarijs locutionibus vagantia: nō sine magno labore meditatiōis ꝺuenienti dispositione apposui. Cū indagatione certi loci illius libri originalis vbi reperiat electū morale notabile. Ita vt litteratus q̄sq; ipsorū quodq; notabile in originali libro nūq; aliquo mō studuerit. Ponēdo sub plibus titulis idē notabile qō cōtineat multiplicez materiā titulox sm exigentiā multiplicitatis materiarū illius notabilis. Obseruans in quocūq; titulo auctox ordinē ꝓuersciē z doctrine operā dātes ꝓcesserunt z successerūt in tpe: vt ex hoc appareat q; quisq; auctox: ab alio dictū in scriptis suozū operum differuerit: z vt quisq; debitā laudez cuiq; auctori ex suis ꝓpriis inuētis auctibus indubitāter attribuat. Multa rēnuens z abij cies ab hoc ope q̄ aliquib⁹ etiā sapiētib⁹ notabilia ꝓma facie viderent: z indagatiōe examinis redargutionē inherēti vitio patiūt: aut q; falsa sūt aut q; vana existētia ad statera vtilitatis nullū vl minimū pōdus hnt: aut q; supflua sint ex eo marie q; ab alijs auctoribus in ope scripture auctētice prius edita sūt.

¶ De noibus auctox vel libroz ex quib⁹ cōpilatum est hoc compendium. Rica.

Nomina auctox vel libroz rū: ex quib⁹ cōpilatū est h̄ cōpendiū sm ordinē tpm etatū ipsozuz sunt hec q̄ sequuntur.

Job hist̄oria: religiologus.
Liber geneſis religiologus
Liber exodi: religiologus
Liber leuitici: religiologus
Liber numeri: religiologus
Moyses: religiologus
Psalmista religiologus
Salomon: religiologus
Tobie hist̄oria: religiologus.
Isaias ꝓpheta: religiologus
Hieremias ꝓpheta: religiologus
Ezechiel ꝓpheta: religiologus
Daniel ꝓpheta: religiologus
Amos ꝓpheta: religiologus.
Micheas ꝓpheta: religiologus
Abachuc ꝓpheta: religiologus.
Malachias ꝓpheta: religiologus.
Libri regum: religiologus
Paralipomenon: religiologus
Plato philosophus
Isocrates philosophus.
Cronica ō nugis plox
Aristoteles philosophus
Theophrastus philosophus.
Jesus filius sirach: religiologus.
Liber sapientie: religiologus
Terentius poeta.
Salustius hist̄oriologus
Virgilius poeta.
Catullus poeta
Horatius poeta.
Tullius oratox.

Ouidius poeta
Perſius poeta.
Quintilianus orator
Mattheus euangeliſta religiologus
Lucas euangeliſta religiologus
Joānes euāgeliſta religiologus
Marcus euāgeliſta religiologus
Jacobus apl'ſ religiologus
Petrus apoſtolus religiologus
Judas alphei apl'ſ religiologus.
Paulus apoſtolus religiologus.
Seneca philoſophus ⁊ poeta.
Lucanus poeta.
Ualerius maximus hiſtoriologus.
Statius poeta.
Plinius hiſtoriologus.
Frontinus hiſtoriologus.
Juuenalis poeta.
Ptolomeus alexandrinus: aſtrologus.
Macrobius philoſophus.
Lex digeſtor: codicis: inſtitutōz ⁊ autētici
Hieronymus religiologus.
Marcialis cocus: poeta.
Uegetius.
Priſcianus grāmaticus.
Auctor libelli de formula honeſte vite.
Ambroſius religiologus.
Lecilius firmianus religiologus.
Auguſtinus religiologus.
Proclus philoſophus.
Maximianus poeta
Prudentius religiologus.
Proſper religiologus.
Paladius.
Fulgentius.
Cato.
Boetius religio. philoſophus.
Caſſiodorus relig. rethoricus.
Claudianus poeta.
Gregorius papa religiologus.
Iſidorus religiologus.
Auianus verſilogus.
Uerſificator fabularū eſopi.
Joānes ſolobenēſis anglicus.
Auctor libelli qui dicit' pamphilus.
Auctor libelli qui dicitur facetus.
Auctor libelli qui incipit grecor ſtudia.
Auctor rudiū doctrine
Baldo verſilogus.
Hugo de ſancto victore: religiologus.
Bernardus religiologus.
Gualterius de caſtellione verſilogus.
Mattheus vindocinēſis doctor grāmatic⁹
Heinric⁹ ſamariēſis verſilog⁹ doc. grāmat.
Gaufridus anglicus verſilogus.
Andreas capellanus pape īnocētij quarti.
Bernardus.
Jacobus beneuētanus verſilogus.
Urſo ianuenſis verſilogus.
Nilichinus verſilogus.
Ricardus iudex venuſinus verſilogus.
Auctor libelli de moribus medicor.
Auctor li. de morib⁹ qui incipit aſtrolabi.
Bellinus doctoi grāmaticus.
Montenarius paduanus.
Prouerb. metrica ex ordinē librorvagātia
Prouerbia vulgaria.

¶ De diſpoſitione partium hui⁹ compendij. Rica.

Partes huius cōpendij ſūt quinq. ℣ Prima pars continet libros tres: videlicet primū de religione: ſecundū de honeſto ⁊ bono: ⁊ virtutibus: ⁊ felicitate: ⁊ beatitudine. Tertiū de naturalibus ⁊ moralitatibus. ℣ Secūda pars cōtinet de iuſtitia libros ſex: videlicet primū de iuſtitia. Secundum de fidelitate. Tertium de dilectione ⁊ amicitia. Quartū de odio diſcordia ⁊ pace. Quintū de beneficijs. Sextum de politijs. ℣ Tertia pars cōtinet de prudentia: ⁊ bis q̄ ad prudentiā pertinēt libros ſex: videlicet primū de intelligentia ⁊ ſcientia. Secundū de prudētia. Tertiū ō phīa. Quartū ō vtilitate. Quintū ō prudētia taciturnitatis ⁊ locutōe. Sextū ō eloquētia. ℣ Quarta pars otinet ō tēperantia ⁊ voluptatibus libros. v. videlicet: primū de tēperātia: ſecundū de vitijs: tertiū de potentia ⁊ honoribus: quartū de delectationibus: quintū de venereis: quinta

¶ vltima pars continet de fortitudine animi: ¶ aduersitatibus libros quattuor: videlicet: primū de fortitudine animi. Secundus de bellis ¶ hostilitatib⁹ ¶ arte belladi. Tertiū de aduersitatib⁹. Quartū de vita ¶ morte morali consideratione.

¶ De dispone librorū ¶ titulorū hui⁹ cōpēdij.

Prime partis primus liber tractat de religione ¶ pertinentibus ad religionem sub his titulis.

¶ De religione ¶ superstitione. j.
De magnificentia ¶ potentia dei. ij.
De qualitate dei. iij.
De munere diuino. iiij.
De retributione dei. v.
De iustitia ¶ iudicio dei. vj.
De misericordia ¶ clementia dei. vij.
De charitate seu dilectione ¶ odiositate dei ad hominem. viij.
De mundana flagellatione ¶ tētatione dei ad suos dilectos. ix.
De charitate hois ad deum. x.
De verbo dei ¶ exauditione eius. xj.
De timore dei. xij.
De querendo ¶ adeundo deum. xiij.
De spe atq; desperatione hois ad deum. xiiij.
De oratione religiosa. xv.
De ieiunij religione. xvj.
De voti religione. xvij.
De iuramenti religione. xviij.
De charitate religiosa hois ad primū. xix.
De elemosyna. xx.
De decimarū ¶ primitiarū religione. xxj.
De vsurarū phibitōe religiosa ¶ morali. xxij
De puritate animi ¶ cogitatione atq; voluntate peccati. xxiij.
De vanitate mūdi ¶ hominis ¶ humanorū bonorum. xxiiij.
De mundo ¶ carnalibus concupiscentijs cōtinendis ppter futuram gloriaz anie post mortem corporis. xxv.
De peccatorū diuersione ad religionem. xxvj.
De penitētia ¶ contritione peccatorū. xxvij.
De paradiso: salute: premio ¶ gloria aiarum bonorum hominum. xxviij.
De diabolo. xxix.
De pctō ¶ pctōrib⁹ ꝯsideratōe religiosa. xxx
De inferno ¶ penis animarū pctōrū. xxxj.
De christo ¶ trinitate diuina. xxxij.
De fide seu firma credulitate religiōis christiane. xxxiij.
De corpis ¶ sanguis christi religione. xxxiiij.
De baptismo. xxxv.
De cōmissione auctis ¶ officij a christo data petro apło ¶ ceteris discipulis christi. xxxvj.
De confessione ¶ indulgentia pctōrū. xxxvij.
De futuro fine mūdi: ¶ futura resurrectiōe mortuorum: ¶ futuro vniuersali iudicio dei fm christianā religionē. xxxviij.
De religione obseruatiōis sabbatorū ¶ quarūcūq; festiuitatum. xxxix.
De iudaica vana religione circūcisionis. xl
De iudaica vana religione phibitionis quarundā specierū ciborū. xlj.
De falsis opinionibus ꝯrarijs christiane religioni cognoscēdis ¶ dānandis in libris vsualibus christianorum. xlij.

Secundus liber prime partis tractat de bono ¶ honesto: virtutib⁹ ¶ cōtrarijs sub his titulis
De bono atq; malo. j.
De honesto ¶ licito ¶ inhonesto seu turpi. ij
De virtutibus ¶ vitijs. iij.
De felicitate ¶ bītudine: ¶ fūmo bono. iiij.
De trāquilla ¶ bona vita. v.

Tertius liber prime partis tractat de naturalitate ¶ moralitate: ¶ pertinentibus ad eas: sub his titulis.
De naturalitate ꝯsideratōe morali. j.
De moralitate. ij.
De affectibus ¶ motibus animorū. iij.
De nālitate animi circa se ¶ alium. iiij.
De moralitate circa se ¶ alium. v.
De naturali errore circa seipsum. vj.
De diuersitate moralitatū ¶ naturalitatum diuersorum hominum. vij.
De defectu naturali humane moralitatis et

naturalitatis.8.
De salute corporis.9.
De viribus corporis.10.
De possibilitate ⁊ impossibilitate.11
De facilitate ⁊ difficultate.12.
De consuetudine.13.
De crebritate seu frequentia ⁊ raritate vsus rerum.14.
De raris naturaliter.15.
De nouitatibus.16.
De iuuenũ moralitate ⁊ naturalitate.17.
De senũ moralitate ⁊ nãlitate.18

Secundus liber tractat de partis p̃m⁹ de partis p̃m⁹ liber tractat ō iustitia ⁊ pertinẽtib⁹ ad eã ⁊ de ꝟiis sub his titulis
De iustitia equitate ⁊ iniq̃tate.1.
De bonitate ⁊ p̃nauitate.2.
De ꝺscia benignitatis ⁊ malignitatis.3.
De innocentia.4.
De iniuria seu ꝺtumelia ⁊ offensione.5.
De defensione licita.6.
De volũtario ⁊ innoluntario.7.
De intentione ⁊ facto.8
De erroꝛe facti ⁊ erronea existimatione.9
De assensu p̃missione ⁊ p̃hibitione.10.
De necessitate.11.
De violentia ⁊ coactione.12.
De culpa ⁊ excusatione.13.
De iustitie naturali iudicio.14.

Secundus liber secũde partis tractat ō veritate ⁊ falsitate ⁊ connexis vtriq; vel alterutri sub his titulis.
De veritate ⁊ falsitate ⁊ mendacio.1.
De fidelitate ⁊ fide ⁊ infidelitate seu pfidia.2
De p̃ditione exꝛobãda.3.
De adulatõe:blandimẽto ⁊ assentatione.4.
De simulatione ⁊ dissimulatione.5.
De apparẽtia:existẽtia: ⁊ hypocrisi.6.
De versutia dolo malo: seu malitia fraude ⁊ decꝛeptione.7.
De simplicitate seu puritate ⁊ multiplicitate animi.8.
De obliquis actionibus.9.
De confidentia:credulitate ⁊ credulis atq; incredulis.10.
De suspitione ⁊ suspitiosis.11.
De clãdestinatione ⁊ patulitate.12.

Tertius liber scõe p̃tis tractat de dilectione et amicitia sub his titulis.
De amoꝛe ⁊ dilectõe.1.
De pietate.2.
De p̃diectione suiipsius.3.
De parentibus ⁊ liberis.4.
De cognatis.5.
De vicinis ꝓpinquitate ⁊ lõginquitate.6.
De conuersatione conspectu: societate ⁊ sollicitudine.7.
De vera amicitia ⁊ amicis veris.8.
De amicl leuib⁹ ꝟbalib⁹ fictis ⁊ nõ veris.9.
De amicoꝝ expientia ⁊ cognitione.10.
De acquirendis amicis.11.
De conseruãdis ⁊ retinẽdis amicis.12.
De amicoꝝ confidentia.13.
De amicoꝝ cõstantia ⁊ inconstantia.14.

Quartus liber scõe p̃tis tractat de odio:discoꝛdia: ⁊ pace sub his titul
De odio.1.
De inuidia:ʒelo: ⁊ nemessatione.2.
De detractione.3.
De inimicitia ⁊ inimicis.4.
De discoꝛdia.5.
De susurratione ⁊ seminatõe discoꝛdiaꝝ.6
De contentionibus.7.
De rixis ⁊ scandalis.8.
De litibus ⁊ iurgiis.9.
De seditionibus ciuium.10.
De trãquillitate populi.11.
De satisfactione illate iniurie.12.
De pace seu concoꝛdia.13.
De causis inducẽtib⁹ pacẽ ⁊ ꝺcoꝛdiã.14.

Quintus liber scõe partis tractat ō beneficiis sub his titulis.
De petiõib⁹ ⁊ rogamib⁹ bñficioꝝ ⁊ erauditõib⁹ vel de negatõibus.1.
De beneficiis.2
De liberalite ⁊ munificentia.3.
De celeri aut mozosa p̃statione muneris ⁊ beneficii.4.

De auxilio ꝛ fauore. 5.
De vtilitate oblatõis muneꝝ ꝛ bñficioꝝ. 6.
De nocumto ſuſceptõis mũeꝝ ꝛ bñficioꝝ. 7
De credito ꝛ debito. 8.
De gratia ꝛ gratitudine ꝛ ingratitudine. 9.
De mercede ꝑmio ꝛ retributione. 10.

SExtus ꝛ vltim⁹ liber ſcõe partis tractat ỏ politicis mozib⁹ ſub bis titul⁹
De politia ſeu ciuilitate. j.
De populo. 2.
De ꝓncipibus: ducibus ꝛ regibus. 3.
De mozibus ſubiectoꝝ regib⁹ ꝛ ꝓncipib⁹. 4.
De tyrãnide ꝛ tyrãno. 5.
De iure ꝛ lege ꝛ pacto. 6
De licẽtia facultate ꝛ regularitate. 7.
De iudicibus ꝛ iudicijs. 8
De placiditate ꝛ ferocitate regis ꝛ iudicis. 9
De cauſidicis. 10
De legatis ꝛ nũcijs. 11.
De obedientia ꝛ contumacia. 12
De facti ꝓbatione ꝛ teſtimonio. 13.
De naturalibus indicijs facti. 14
De vlgari ſeu famoſa aſſeueratõe facti. 15
De diuerſis penis diuerſoꝝ criminũ ſtatutis in lege moſayca. 16
De iudiciali vindicta. 17
De iudiciali mia: venia ꝛ impunitate. 18.
De ſeueritate ſeu rigoze: ꝛ crudelitte ſeu ſeuitia. 10.

TErtie partis ꝓmus liber tractat ỏ intelligentia ꝛ ſcientia: ỏſideratiõe mozali: ſub bis titulis
De intelligentia: cognitione: ingenio ꝛ ſcientia conſideratione mozali. 1.
De experientia. 2.
De naturali perſpicuitate veri. 3
De ratione mozali conſideratione. 4.
De meditatione. 5
De imaginatione: memozia: reminiſcentia: ꝛ obliuione: cõſideratione mozali. 6
De opinione. 7.
De dubio 8.
De iudicio ꝛ ꝓnoſticatione futuroꝝ. 9.
De coniectura moꝝ ꝑ aſpectũ ꝛ geſtus. 10.
De coniectura mozum per verba. 11.

SEcundus liber tertie partis tractat de ꝓudentia ꝛ ꝓtinentibus ad eaꝫ: ꝛ de contrarijs ſub bis titulis.
De ꝓudentia ꝛ ſapientia. 1.
De ſtultitia ꝛ inſipientia. 2
De ꝓuidẽtia ꝛ ꝑmeditatõe atq; ỏliberatõe. 3
De conſilio. 4 De ꝓeeligibilibus. 5.
De ozdine ꝛ ozdinatione. 6.
De ꝓncipij q̃litate ꝛ potẽtia ỏſiderãda. 7.
De finis conſideratione. 8.
De perfectione operis. 9
De cãe ꝛ effectus ỏſideratõe ꝛ occaſiõe. 10
De potiozitate q̃litatis ꝛ quãtitatis. 11.
De cautione: ſecuritate ꝛ periculo. 12
De partiũ mozali conſideratione. 13
De certitudine ꝛ incertitudine. 14

TErtius liber tertie partis tractat de philoſophica doctrina: ac diſciplina: ꝛ his cõexis ſub bis titulis.
De philoſophia ꝛ ſcia litterarũ. 1.
De auctoꝛib⁹ ſciarum ꝛ libꝛis eoꝝ. 2.
De doctrina ꝛ doctoꝛibus ſeu magiſtris. 3
De admonitione: caſtigatõe ꝛ correctõe. 4.
De increpatione ꝛ reprehenſione. 5.
De exemplo ꝛ imitatione. 6.
De diſciplina. 7.
De etate acceptabili diſcipline. 8.
De ſtudio diſcipline ꝛ cõtinuatione eius. 9
De inueſtigatõe ſeu idagatõe ꝛ inuẽtõe. 10
De curioſitate vana. 11

QUartus liber tertie partis tractat de ꝓudentia operãdi: ꝛ his que ꝑtinent ad eam ſub bis titulis.
De vtilitate ſeu ꝑficuo. j.
De effectu verboꝝ ꝛ operum. 2
De vanitate ꝛ fruſtratõe humanoꝝ actuũ. 3
De ꝓmotõe igenioſitatis ꝛ artificioſitatꝭ. 4
De artibus ꝛ artificijs. 5.
De exercitio ꝛ vſu exercitij. 6.
De cura intentione animi ꝛ negligentia. 7
De laboze operatiuo ꝛ cozpoze ſeu mollitie vel ocio. 8.

QUintus liber tertie partis tractat de ꝓudẽtia taciturnitatis ꝛ locutionis ſub bis titulis.

De taciturnitate ⁊ loquacitate.j.
De tẽperantia locutionis.2.
Quando loquendum sit.3.
De interrogationis ⁊ rñsionis prudentia.4.
De enũciatione:iudicatõe:affirmatione:ap/
probatione ⁊ reprobatione.5.
De p̃meditatione:⁊ temeritate locutiõis.6.
De circũspectione prolocutionis aliene ma
lignitatis.7.
De tacendis ⁊ celandis ꝓprijs ⁊ alienis cri/
minibus.8.
De tacendis secretis ⁊ celandis: ⁊ ꝓpalatio
ne eorum.9.
Cum quibus nõ sit loquendum.10.
De vaniloquio ⁊ multiloquio.11.
De locutõe ⁊ auditiõe ihõesta⁊ actõnũ.12
De benigna ac placabili locutõe:vel aspe⁊/
sa ⁊ rigida.13.
De malignis verbis ac conuitijs.14.
De minis.15.

SExtus ⁊ vltimus liber ter
tie partis tractat ō
eloquentia sub his titulis.
De rethorica ⁊ poetria ⁊ eloquẽtia
facũdia:orone ⁊ oratore atq; poeta.j.
De potẽtia ⁊ effectu eloquentie.2.
De necessarijs cognitioni oratoris.3.
De exordio ⁊ partibus eius.4.
De partibus rethorice oratiõis: videlicet de
phemio:ꝓlogo:ꝓfatione:narratione:cõ
clusione ⁊ epilogo.5.
De argumentationibus ⁊ argumentis: re/
thoricis ⁊ dispositione eorum.6.
De locutione illatiua passionis aĩ ⁊ electis
exemplis huiusmodi.7.
De q̃litate verbor̃ obseruãda eloquenti.8.
De iteratione sermonis vitanda.9.
De brevitate atq; longitudine orationis et
partium eius.10.
De verborum prolatione rethorica.11.
De electis bñdictionibus.12.
De electis blandimentis.13.
De electis blasphemijs.14.
De electis minis.15.
De electis rogamunibus ⁊ petitionibus mi/
serabilium personarum.16.
De electis locutionibus significantibus mi/
serabilitatem.17.
De electis inuẽtionibus rethoricis: que sũt
apta cõuicia:⁊ vicunc etiã ledoria.18.
De scomatib⁹.i.calide dictis cõuitijs q̃ vul
go in italia dicunc moti.19.
De facetis dictis exclusiuis verecũdie immi
nentis.20.
De iocali seu faceta excusatione.21.
De electis laudationibus: blandimentis et
garulationibus.22.
De electis dclusionib⁹ rethorice ornis.23.

QUarte ꝑtis p̃mus liber
tractat de tẽperã/
tia ⁊ intẽperantia ⁊ pertinentibus
ad eam sub his titulis.
De temperantia modestia:⁊ modo atq; ni/
mietate.j.
De medio ⁊ extremis.2.
De modo exigentie cuiusq; ꝓportionalita/
tis seu conformitatis.3.
De paucitatis acceptabilitate ⁊ reprobatio/
ne multitudinis.4.
De paulatinor̃ potentia.5.
De multitudinis acceptabilitate ⁊ reprobā/
tione paucitatis.6.
De acceptabilitate tp̃is ⁊ loci.7.
De modo celeritatis dilatõis ⁊ more.8.
De serotinis ⁊ tempestiuis.9.
De repentinis seu subitis actibus.10.
De sufficientia ⁊ satietate ⁊ insatietate.11.

SEcundus liber q̃rte partis tra/
ctat de diuitijs ⁊ pauptate: et
pertinentib⁹ ad eas sub his titulis.
De diuitiarum ꝓficuo:⁊ nocumen
to paupertatis.j.
De paupertatis ꝓficuo ⁊ molestia ac illudā
tione diuitiarum.2.
De lucro ⁊ acquisitione diuitiarum.3.
De lucri acquisitõis honestate ꝯsiderãda.4.
De rapina ⁊ furto ⁊ q̃cũq; ablatõe alieni.5.
De reb⁹ ꝓprijs cõmunibus ⁊ alienis.6.
De conseruatione diuitiarum.7.
De credito ⁊ debito maxie yſurario.8.

De dāno ꝛ amissione diuitiarum. 9.
De ludis fortuite amissionis bonorum. 10
De trāquillitate ꝛ inquietudine animi circa diuitias ꝛ paupertatem. 11.
De exemplis acceptate paupertatis illustrium virorum. 12.
De mō diuitiarū cupiēdarū ꝛ habēdarū. 13
De auaritia ꝛ cupiditate pecunie. 14.
De fruitione pecunie. 15.
De parsimonia seu parcitate: largitate: ꝛ prodigalitate. 16. de modo expensarum. 16.

Tertius liber quarte partis tractat de potentia ꝛ bonorib⁹ ꝛ ꝺ̄ris ꝛ ptinētib⁹ ad ꝺ̄ sub his tit. De potentioribus ꝛ impotētioribus maioribus ꝛ minoribus. 1.
De imperio: ptāte ꝛ ꝺñatione priuator. 2.
De humilitate seu mititate superbia: elatione ꝛ fastu. 3.
De arrogantia: insolentia: iactantia ꝛ vana glozia. 4.
De p̄sūptuositate seu fiducia sui falsa. 5.
De contēptu seu despectione. 6.
De irrisione ꝛ illusione. 7.
De terribilitate ꝛ metu. 8.
De libertate ꝛ suitute ꝺñis ꝛ seruis. 9.
De famulis ꝛ domesticis. 10.
De nobilitate ꝛ ignobilitate. 11.
De preciositate ꝛ vilitate. 12.
De laude ꝛ cōmendatione. 13.
De fama seu existimatione laudabili ꝛ infamia. 14.
De gloria dignitate: ambitione: honore: ꝛ superio. 15.
De reuerentia ꝛ honorificatione. 16.
De obsequio ꝛ resistentia. 17.

Quartus liber q̄rte partis tractat de delectationibus ꝛ delectabilibus ꝛ pertinentib⁹ ad ea sub his titulis.
De delectatione. 1.
De musicali delectatione. 2.
De delectatione variationis vsus rerum ꝛ tedio continuationis. 3.
De tedio. 4.
De gaudio petulantia ꝛ letitia. 5.
De facetia. 6.
De ridiculis ꝛ vtrapelia. 7.
De risu apto atq; inepto. 8.
De ludo ꝛ requie: seu ocio laudabili. 9.
De appetitu ꝛ desiderio. 10.
De concupiscentia voluptatum. 11.
De voluptate seu libidine. 12.
De continentia ꝛ incontinentia cupiditatuꝫ ꝛ voluptatum. 13.
De oculos̄ otinentia ꝛ incontinentia. 14.
De fame ꝛ siti seu ieiunio mozali considerationē. 15.
De saturitate: crapula ꝛ ebrietate. 16.
De conuiuiis. 17.
De mūdicia pulchritudine ꝛ ornatu humani corporis. 18.

Quintus liber q̄rte partis tractat de amore venereo ꝛ eius libidine: sub his titulis. De venerei amoris laude. 1.
De eligibilibus personis coamandis amore venereo. 2.
De modis eliciendi alterius voluntatez ad se amandū venero amoze. 3.
De his q̄ parātboiez libidini veneree. 4.
De natura venerei amoris. 5.
De ꝺcupiscētia veneree voluptatis. 6.
De amenitate actionis veneree. 7.
De meretricio amore. 8.
De incestuoso ꝛ nephario coitu. 9.
De molestia ꝛ dāno amoris venerei. 10.
De exclusiuis ꝛ diminutiuis amoris venerei ꝛ libidinis eius. 11.

Sextus ꝛ vltim⁹ liber q̄rte ptis tractat de ꝺuictu viri ꝛ mulieris sub his titulis. De laudibus mulierum ꝛ acceptabilitate earum. 1.
De vitijs mulierū ꝛ reprobatione earū 2.
De laude mrimonii ꝛ ci⁹ acceptabilitate. 3.
De ꝓuidentia contrahendi matrimonij vel nō contrahendi. 4.
De officio ꝛ cura pertinentibus ad vxores: ꝛ maritos. 5.

De mutua dilectõe ⁊ fide mariti ⁊ vxoris. 6
De adulterio. 7.
De caſtitate ⁊ pudicitia atq; ipudicitia. 8.
De cuſtodia ⁊ indagatione ſuſpecte impudicitie mulieris. 9.
De moleſtia vxorum ⁊ diſſuaſione vxorationis. 10.
De ꝺſeruatõe aut ſepatõe matrimonij. 11.

QUinte ⁊ vltime partis liber ꝑmus tractat de fortitudine aĩ ⁊ ptinentibus ad eam ſub his titulis.

De fortitudine animi. 1.
De patientia ⁊ impatientia. 2.
De ſpernẽdis ꝺuitiis ⁊ malis dictis. 3.
De aĩ conſtantia ſeu pſeuerãtia: leuitate: pertinacia ⁊ mutabilitate. 4
De ſpe ⁊ deſperatione. 5
De magnanimitate ⁊ magnificentia ⁊ puſillanimitate. 6
De manſuetudine: ira ⁊ furore. 7.
De vindicta ⁊ clementia ſeu remiſſione ꝓpꝛie iniurie. 8.
De verecundia. 9
De timore. 10
De audacia. 11
De temeritate. 12

SEcũdus liber quinte partis tractat de bello ⁊ hoſtilitate ⁊ de arte belandi ſub his titulis

Unde oriãtur bella. 1.
De iuſtis cauſis aſſumendi bellum. 2
De belli preſſura periculo ⁊ euentu. 3.
De eis q̃ ꝓius ⁊ poſt agẽda ſunt q̃ ꝑlĩ. 4.
De militia ⁊ officio ⁊ laudibus militũ ⁊ ſacramento eorum. 5.
De eligẽdis ad militiã ſeu offiſ bellicũ. 6.
De peritia atq; iperitia bellice opatõis. 7.
De experiẽtia ⁊ vſu bellici exercitii. 8
De velocitate atq; pigritia bellatorũ. 9.
De ocio ⁊ ꝓpeſſione bellici operis. 10
De ꝓuidentia ⁊ ꝓconſiliatione belli. 11
De ꝓparatione neceſſariorũ belli. 12
De munitione ⁊ cuſtodia locorũ. 13
De experienda dubia fide ſuorũ. 14
De explorationib⁹ ⁊ explorato⁊ibus. 15.
De occultãdis ꝺfiliis initis ꝺ hoſtes. 16.
De mõ quantitatis exercitus habendo. 17.
De acieb⁹ ⁊ ordĩb⁹ exercit⁹ diſponẽdis. 18
De modis artificioſis ꝓeliandi 19
De audacia timore ſpe ⁊ deſperatiõe ⁊ magnanimitate bellatorum. 20.
De aduerſis occultãdis hoſtibus. 21.
De exhortatõe ⁊ incitatõe ſuorũ ad ꝑlĩ. 22.
De remouẽdo timore a ſuo exercitu. 23.
De ſuis cohercẽdis ad pugnam. 24.
De ſuis ifidelib⁹ ſeu criminoſis caute emittendis vel puniendis. 25
De infidelitate ſuorũ eminentiũ diſſimulanda ⁊ caute corrigenda. 26.
De temerario furore ſuorũ eminentiũ caute mitigando vel remouendo. 27.
De cautelis inducendis ſuſpitiones malignas inter hoſtes. 28
De cautelis tollendi vel minuendi hoſtib⁹ animoſitatem dimicandi. 29.
De turbandis hoſtibus. 30
De cautelis fugandi hoſtes vano ꝺrore. 31
De cautelis inferendi hoſtibus veras occaſiones recedendi ab initãti oppreſſione. 32.
De fatigandis ſeu inquietãdis hoſtib⁹ ante conflictum. 33.
De eligenda cõmodiori ſuppetentia incitãdi hoſtes et ꝓeliandi. 34.
Q̃ hoſtes nõ ſunt includendi ad pugnãdũ ſed excludendum. 35
De inſidiis diſponendis cõtra hoſtes. 36.
De ſimulationibus habẽdis ad decipiendũ hoſtes. 37.
De cautelis educendi exercituꝫ de locis periculoſis. 38.
De cautelis tute recedendi ab hoſtibus ſine conflictu. 39.
De diuerſis documentis bellice artis. 40.

TErtius liber quinte partis tractat de aduerſitatibus ⁊ pſperitatibus ⁊ ptinẽtibus ad eas ſub his titulis.

De aduerſitate ⁊ pſperitate. 1.
De fortuitis aut fatalibus accidentibus aduerſitatibus vel pſperitatibus. 2.
De mutabilitate ⁊ caducitate pſperitatis ac

q3 aduersitatis ex inopinatis casibus fortuitis aut fatalibus. 3.
De nali mutabilitate status cuiusq. 4.
De pressura temporis. 5.
De tristitia. 6.
De fletu z lamentatione. 7.
De miseria z miseris. 8.
De miserabilibus personis. 9.
De misericordia z imisericordia. 10.
De diuina consolatõe miserabilũ psonaꝝ. 11
De humana consolatione miseroꝝ. 12.
Quartus z vltimus liber quinte partis tractat de morali ꝯsideratõe vite z mortis sub his titulis.
De laboriositate z vanitate vite. 1.
De vite brenitate z quantitate. 2.
De mortis naturalitate. 3.
De incertitudine hore mortis z multiplicitate occasionis mortis. 4.
De meditatione mortis z vite. 5.
De mortis horribilitate. 6.
Q3 mors non sit metuenda. 7.
De turpi z mala vita spernẽda z mortis acceptabilitate. 8.
De vita fruenda. 9.
De laudabiliter morientibus z laudabili fama mortuorum. 10.
De sepultura. 11.

Incipit tabula alphabetica.

Ablatio alieni seu fugtum vel rapina par. 4. li. 1. c. 5.
Absolutio premiũ z gloria beatorum. par. 1. li. 1. c. 27.
Acceptio multitudinis et paucitas reprobationis. par. 4. li. 1. c. 3.
Acies z ordines exercitus dispositiones et exordia eiusdem par. 5. li. 2. c. 17.
Aduersitates sunt hostibus occultande. par. 5. li. 2. c. 20.
Aduersitates z fortuiti euentus seu fatales. par. 5. li. 3. c. 3.
Affectus animoꝝ z mores par. 1. li. 3. c. 9.
Adulterio z prohibitio eiusdem. par. 4. li. 6. c. 7.
Adulatio seu assentatio z blandimentum. par. 2. li. 2. c. 4.
Admonitio seu castigatio vel correctio. par. 3. li. 3. c. 4.
Affirmatio z reprobatio in oratore. par. 3. li. 5. c. 5.
Alliciendi modus alterius voluntatem. par. 4. li. 5. c. 3.
Alliciendi modus ad amandum amore venereo par. 4. li. 6. c. 3.
Amicitia vera z veri amici qui sint. par. 2. li. 3. c. 8.
Amicicia inꝰ vicinos q̃ fit par. 2. li. 3. c. 6.
Amicicia constans z inconstans. par. 2. li. 3. c. 14.
Amissiones fortune bonorum laudabiles. par. 4. li. 2. c. 10.
Amici leues z verbales ficti z non veri. par. 2. li. 3. c. 9.
Amicorum experientia z cognitio. par. 2. li. 3. c. 10
Amicorum acquisitio quomodo fiet. par. 2. li. 3. c. 11.
Amici tenendi z conseruandi qui sunt z quõ par. 2. li. 3. c. 12.
Amicorum confidentia q̃ z qualis sit par. 2. li. 3. c. 13.
Amor psonaꝝ q̃lis debet eẽ par. 4. li. 6. c. 2
Amor meretricũ q̃lis sit par. 4. li. 6. c. 8.
Animi cura attẽtio z negligentia. par. 3. li. 4. c. 7.
Animi naturalitas par. 1. li. 3. c. 4.
Anticipatio loci z temporis. par. 4. li. 1. c. 4.
Apparentia z hypocrisis existentia. par. 2. li. 2. c. 9.
Apparatus ocii bellici. par. 5. li. 2. c. 6.
Appetitus z desiderium mortalium. par. 4. li. 5. c. 10.
Argumentatio oratoris qualis sit. par. 3. li. 6. c. 6.

Artes ꝛ artificia par.3.li.4.c.5.
Artificiales modi ꝓliãdi par.5.l.2.c.18
Arrogantia ꝛ iactãtia seu gloria vel insolẽtia par.4.li.3.c.4.
Aspera locutio ꝛ rigida par.3.li.5.c.13.
Auaritia ꝛ pecũie cupiditas p.4.li.2.c.14.
Auctores sciaꝝ ꝛ libri eoꝝ par.3.li.3.c.7.
Auctoritas ꝛ cõmissio sũmo pontifici cõcessa per dñm nostrum iesum christũ omnibusq; clericis. par.j.li.j.c.36.
Audacia ꝛ eius effectus par.5.li.2.c.11.
Audacia: timor: spes: desperatio ꝛ bellorũ magnanimitas par.5.li.2.c.20.
Auditio benigna ꝛ placabilis locutio. par.3.li.5.c.12.
Auxilium ꝛ patrocinium seu subsidium. par.2.li.5.c.5.
¶ Baptismi religio que sit: par.3.li.6.c.11
Bñdictões electe ab oratore par.j.li.2.c.i.
Bñficia q̃ ꝛ q̃les eẽ solent par.2.li.5.c.2.
Benignitas ꝛ malignitas in oratore. par.2.li.1.c.3.
Benigna ꝛ placabilis locutio in oratore. par.3.li.5.c.12.
Blãspbemie electe in oratore que sint par.3.li.6.c.12.
Blãdimẽta ꝛ laudes ficte par.3.li.6.c.22.
Blanditie electe ab oratore que sint. par.3.li.6.c.12.
Bellorꝝ origo vñ causaꝫ par.5.li.2.c.1.
Bellorꝝ necessaria preparatio quomodo fiẽda est. par.5.li.j.c.11
Bellorꝝ aduersitas suis hostibꝫ occultãdis: ꝛ suorum exhortationes: et coartationes ad bellum par.3.li.2.c.12.
Bellũ iustis cãis sumẽdũ ẽ par.5.li.2.c.2
Bellice reparationis peritia ꝛ imperitia. par.5.li.j.c.7.
Belli ꝓssura ꝛ euẽtus par.5.li.2.c.15
Belli experientia ꝛ vsus exercitus. par.5.li.j.c.8
Belli ꝓsciẽtia ꝛ ꝓcõsideratio p.5.li.1.c.10
Bellici apparatus ociũ q̃d sit: p.5.li.2.c.9
Breuitas ꝛ lõgitudo cõclusionis: oronis et partiũ eiꝰ ꝛ vbor ꝓlixitas par.3.li.6.c.10
¶ Charitas ꝛ dilectio q̃ sit: par.2.li.3.c.1.
Charitas seu dilectio ꝛ hominis odiositas par.1.li.1.c.8.
Charitas hominis ad deũ par.1.li.1.c.8.
Charitas religiosa proximi ad proximum par.1.li.1.c.19.
Celer ꝛ morosa prestatio par.2.li.5.c.4.
Celeritas ꝛ modus dilationis ꝛ more. par.4.li.1.c.5.
Circũspectiõ ꝓlocutõis aliene p.3.li.5.c.7
Clãdestinatio ꝛ placabilitas p.2.li.2.c.12
Clementia ꝛ vindicta seu remissio ꝓprie iniurie. par.5.li.1.c.8.
Clemẽtia ꝛ mificordia dei par.1.li.1.c.7.
Certitudo ꝛ ĩcertitudo rei par.3.li.2.c.14
Cause inducẽtes ad pacem ꝛ concordiam par.2.li.4.c.14.
Cautio securitas ꝛ periculũ p.3.li.2.c.13.
Coactio ꝛ violentia par.2.li.1.c.11.
Cognitio ꝛ moralis scientia seu intelligentia. par.3.li.1.c.1.
Cõmissio ꝛ auctoritas ecclĩastica sũmo põtifici concessa. par.1.li.1.c.37.
Confidentia credulitas et incredulitas par.2.li.2.c.10
Confidẽtia amicoꝝ q̃lis sit par.2.li.3.c.13
Cõfessio ꝛ indulgẽtia pctõꝝ p.j.li.j.c.37
Cõmendatio ꝛ laus par.4.li.3.c.13.
Cõstãtia aĩ que sit. par.5.li.1.c.4.
Consuetudo seu vsus par.1.li.3.c.13
Consideratio ꝛ omissio cause ꝛ effectus in oratore que sit par.3.li.2.c.10
Consideratio partiũ mali obseruanda ab oratore par.3.li.2.c.12.
Cõsideratio pctõis ꝺeꝑcatio p.1.li.i.c.30
Cõtentões quõ sint vitande par.2.li.4.c.7.
Contumelia ꝛ offensio seu iniuria par.2.li.1.c.5.
Custodia militum: ꝛ eorum locorũ mutatio par.5.li.2.c.12
Concupiscentie carnales contẽnende sunt ꝓpter futuram gloriam par.1.li.2.c.25.
Cogitatio prauitas atq; voluntas peccandi. par.1.li.1.c.23.
¶ Loco k iuenies aliq̃ ō tra ¶ i fine bꝰ q̃terni

Cognatio que ꝛ q̃lis sit parꝫ.2.li.3.c.5.
Crebritas seu frequentia re-
rum ꝛ vsus earū raritas: parꝫ.j.li.3.c.14
Culpa ꝛ excusatio parꝫ.2.li.j.c.11.
Creditū ꝛ debitū ꝛ vsura parꝫ.2.li.5.c.8.
Credulitas ꝛ incredulitas par.2.li.2.c.10.
Cognitio ꝛ intelligentia ꝛ mo-
ralis scientia parꝫ.3.li.j.c.j.
Coniectura hominum per aspe-
ctum ꝛ gestum ꝛ ingenuū pār 3.li.j.c.9.
Cōiectura hominū p vba parꝫ 3.li.j.c.10
Cōsiliū semp habēdū est parꝫ.3.li.2.c.4.
Corporis ꝛ sanguinis chri-
sti religio. parꝫ.j.li.j.c.36.
Curiositas mundana seu
humana parꝫ.3.li.3.c.11.
Cura animi ꝛ attētio ꝛ ne-
gligentia parꝫ.3.li.4.c.7.
Conscientia benignitas
ꝛ malignitas par.2.li.j.c.3.
Continentia ꝛ incontinen-
tia voluptatū ꝛ libidinū par.4.li.7.c.13
Contēptus seu despectio p.4.li.6.c.6.
Cōstructio diuitiaꝝ parꝫ.4.li.2.c.7.
Conuersatio conspectus sociatas ꝛ solici-
tudo quō obseruada est parꝫ.2.li.2.c.7.
Correctio a admonitio seu ca
stigatio. parꝫ.4.li.3.c.4.
Cōcupiscētia voluptatū parꝫ.4.li.4.c.11
Continua parꝫ.4.li.4.c.16.
Coitus incestuosus ꝛ ne-
fandus parꝫ.4.li.5.c.9.
Cautele māligne inducentes suspitiones in
ter hostes parꝫ.5.li.2.c.26.
Cautele diminuentes ꝛ animositatem bel-
landi tollentes par.5.li.2.c.25.
Cautele cum vario terrore in hostes obser-
uande. parꝫ.5.li.2.c.26.
Cautele diuidendi exercitum ꝛ de locis pe-
riculosis parꝫ.5.li.2.c.34.
Cautele ducēdi exercitū parꝫ.5.li.2.c.37.
Cautele tute recedendi ab ho-
stibus parꝫ.5.li.2.c.35.
Crudelitas seu rigor ꝛ se-
uitia: par.4.li.6.c.19.
Cogitatio peccandi ꝛ prauitas ani-
mi atq; voluntas parꝫ.j.li.j.c.23.
Cogitatōes oratoꝝ necessarie p.3.li.6.c.2.
Concordia ꝛ pax parꝫ.2.li.4.c.13.
Cōtumacia ꝛ obediētia parꝫ.2.li.6.c.12.
Continētia oculoꝝ parꝫ.4.li.4.c.14.
Ciuilitas ꝛ politia q̃ fit parꝫ.2.li.6.c.1.
Cogitatiōes necessarie q̃ sint p.3.li.6.c.3.
Cōuersio pctōꝝ ad religionē p.1.l.1.c.26
Cōtritio ꝛ pnia pctōꝝ. parꝫ.1.li.2.c.27.
Crimina pp̄ria ꝛ aliena tacēda ꝛ oc-
cultanda sunt parꝫ.3.li.5.c.8.
¶ Despectio seu ꝺcēptus par.4.li.6.c.6.
Dominatio imperium ꝛ po
testas priuatoꝝ par.4.li.3.c.2.
Dānū ꝛ amissio diuitiarū par.4.li.2.c.9.
Decimarū ꝛ primitiaꝝ religio p.j.li.j.c.21
Defensio licita par.2.li.2.c.6.
Diuinationes par.3.li.1.c.9.
Diabolus quid sit ꝓpriū eiꝰ par.j.li.3.c.29
Dilectio suiipsius par.2.li.3.c.3.
Discordia que sit ꝛ quomo-
do abijcienda est. par.2.li.4.c.5.
Differētia famosa ꝛ vulgaꝝ p.2.li.6.c.13.
Disciplina quid sit par.3.li.3.c.7.
Dissimulationes habēde cō-
tra hostes que sunt par.5.li.2.c.33.
Defensio licita par.2.li.1.c.6.
Debitū ꝛ creditum par.4.li.2.c.3.
Diuitiarum proficuū ꝛ nocu-
mentum paupertatis par.4.li.2.c.1.
Diuitiarū acquisitio ꝛ lucrū par.4.li.2.c.3.
Diuitiarū ꝺseruatio par.4.li.2.c.7.
Diuitiarū amissio ꝛ dānuꝫ par.4.li.2.c.9.
Diuitiarū inquietudo par.4.li.2.c.11
Diuitie quō cupiēde sunt par.4.li.2.c.13
Detractio quō dānaf par.2.li.4.c.2.
Dilectio ꝛ charitas q̃d sit par.2.li.3.c.1.
Delectationis varietas vsus rerum ꝛ tediū
continuationis par.4.li.4.c.2.
Delectatio rerū humanarū par.4.li.4.c.1.
Delectio musice artis par.4.li.4.c.3.
Determinatio iudicatio seu af-
firmatio par.3.li.5.c.5.
Doctrīa seu doctores ꝛ magri p.3.li.3.c.3

Dolor ꝛ meror quantum dam/
num afferat parꝫ.5.li.3.c.6.
Desperatio quanti nocumenti
sit. par.5.li.j.c.5.
Dubium ditandum ꝛ preui/
dendum est. par.3.li.j.c.7.
Duces ꝛ principes quales esse
debent. par.2.li.6.c.3.
Dolum ꝛ malum fraus dece/
ptio seu malitia. par.2.li.2.c.7.

¶Effectus eorum que pau/
latim fiunt. par.4.li.j.c.2.
Effectus verboꝝ ꝛ operꝝ parꝫ.3.li.4.c.2.
Efficacia merorꝝ ꝛ dolorꝝ in
oratore. parꝫ.5.li.3.c.6.
Egestas ꝛ opulẽtia nãlis par.1.li.3.c.15
Elatio ꝛ superbia par.4.li.3.c.3.
Electe benedictiones in
oratore: que sint. parꝫ.3.li.6.c.12.
Electe blasphemie in ora
tore. par.3.li.6.c.14.
Electe blãditie in oratore par.3.li.6.c.14
Electe mine in oratore par.3.li.6.c.15.
Electe rogatiões ĩ oratore ꝛ petitiones mi/
serabilium personarũ par.3.li.6.c.16.
Electe voces circa personarũ miserabilitatẽ
personarum in oratore par.3.li.6.c.17.
Electe inuentiones retho/
rices circa conuitia par.3.li.6.c.23.
Electio cõmodiori suppetẽtia tutãdi ab ho/
stib⁹ ꝛ pliandi ꝺtra eos par.5.li.2.c.30.
Elegendi ad militiam: qui ꝛ
quales sint par.5.li.2.c.6.
Eligendi qui ꝓius sint an/
te bellum par.5.li.2.c.16.
Elemosynarũ religio q̃ sit par.j.li.j.c.50.
Eloquentia poetica ĩ oratore
que sit. par.3.li.6.c.1.
Eloquentia politica ꝛ re/
thorica par.3.li.6.c.1.
Eloquentie politia ꝛ eius ef/
fectus ꝛ potentia. par.3.li.6.c.2.
Enũciatio indicatio affirmatio ꝛ reꝓroba/
tio in oratore. par.3.li.5.c.5.
Equitas iniquitas ꝛ iu/
stitia par.2.li.2.c.1.
Erorꝝ nãlis circa se ꝛ aliũ par.1.li.3.c.6.
Erorꝝ facti ꝛ erronea esti/
matio. parꝫ.2.li.j.c.9.
Etas acceptabilis ꝺisciplinabilisq; ꝛ ꝺistin/
ctio eius. parꝫ.2.li.3.c.8.
Excellẽtia ꝓfecte mulieris par.4.li.6.c.5.
Exempla acceptate pauper/
tatis illustrũ virorꝝ par.4.li.2.c.12.
Exemplũ seu imitatio par.3.li.3.c.6.
Exordia ꝛ ꝓtes ĩ oratore q̃ sint p.3.li.6.c.3
Exhortationes in bello fiende
quales ꝛ que sint par.3.li.2.c.12.
Explorata expiẽtia ꝛ vsus belli p.5.li.2.c.8
Experientia ꝺubie fidei
seruorum par.5.li.2.c.13.
Experiẽtia rerũ q̃ sit parꝫ.2.li.3.c.6.
Expiẽtia ꝛ amicorꝝ cognitio p.2.li.3.c.10.
Experiẽtia ꝛ rex vsus par.5.li.j.c.8.
Exploratores ꝛ exercituum
explorationes par.5.li.2.c.14.
Exercitus modus ꝛ quanti/
tas in eo habenda p.5.li.2.c.17.
Exercit⁹ ordo ꝛ ꝺispõ ei⁹ par.5.li.2.c.18.
Exercitus quibus artificiosis mo/
dis ꝓbandus par.5.li.2.c.18.
Exercit⁹ quõ a tioze ĩmoueꝫ p.5.li.2.c.19.
Exercitus ꝛ vsus eius. par.3.li.4.c.6.
Excusatio vera seu ficta in
oratore. par.3.li.6.c.21.
Excusatio ꝛ culpa. parꝫ.2.li.j.c.11.
¶Facti ꝓbatio ꝛ testimo/
nium par.2.li.6.c.13
Facta ꝛ ꝺicta verecũdiam iminẽtia ab ora/
tore excludenda parꝫ.3.li.6.c.20.
Factũ ꝛ intẽtio quid sit par.2.li.j.c.8.
Facilitas ꝛ ꝺifficultas par.j.li.3.c.12.
Facultas ꝛ humana irregu/
laritas. par.2.li.6.c.5.
Facultas ꝛ irregularitas
ꝛ licentia par.2.li.6.c.7.
Ferocitas ꝛ placiditas regis ꝛ iudicis quo/
modo cognoscitur par.2.li.2.c.7.
Ferocitas ꝛ placi/

ditas par.2.li.2.c.9.
Fames:sitis seu ieiunium mo/ralis consideratio par.4.li.4.c.15.
Famosa ꝛ laudabilis estimatio par.4.li.2.c.14
Famosa ꝛ vulgaris facti as/sueueratio par.2.li.6.c.15.
Famuli ꝛ domestici:qua/les esse debent parꝫ.4.li.2.c.10.
Falsę opiniones religioni christiane cõtra/rie cognoscende ꝛ dãnande in libris ysua libus. parꝫ.j.li.j.c.39.
Fatigandi seu inquietandi sunt hostes ad conflictum:ꝛ quare par.5.li.2.c.28.
Fauor ꝛ mansuetudo mor/talium. par.5.li.2.c.7.
Felicitas:sũma beatitudo: summum bonum par.1.li.2.c.4.
Ficta seu vera excusatio ora/toris. par.3.li.6.c.21.
Ficta seu blandimenta laudationes ꝛ gar/rulitates oratoris q̃ sint par.3.li.6.c.23
Fides seu firma credulitas religionis ꝛ di/uine trinitatis. par.j.li.j.c.38.
Fides seu fidelitas que sit par.2.li.2.c.2
Fides seu mutua dilectio ma/riti ꝛ vxoris. par.4.li.6.c.6.
Fiducia quid sit:ꝛ quomodo habenda est. par.4.li.3.c.6.
Flagellatio seu tẽtatio mundana a deo er/ga suos dilectos par.j.li.3.c.17.
Fletus ꝛ lamentatio par.5.li.3.c.7.
Finis mũdi futurus ꝛ iudicium vniuersale ꝛ resurrectio mortuor̃ par.1.li.1.c.38.
Finis consideratio par.3.li.2.c.8.
Finis naturalis humane mortalitatis ꝛ na/turalitatis. par.1.li.3.c.8.
Finis ꝛ intentio. par.2.li.2.c.8.
Forma laudabilis mõ/truorum. par.5.li.4.c.10.
Fornicatio detestabilis. par.4.li.5.c.5.
Fraus dolus ꝛ deceptio ꝛ malum. par.2.li.2.c.7.
Frequentia ꝛ co/rum vsus. par.1.li.3.c.14
Fruitio pecunie quomo/do honeste fit par.4.li.7.c.15.

¶ Garrulitates ꝛ ficta blan dimenta in oratore par.2.li.6.c.23
Gaudium petulantia ꝛ le/titia. par.4.li.4.c.5.
Gloria ꝛ premium beatorum par.j.li.j.c.27.
Gratitudo ꝛ ingrati/tudo par.2.li.5.c.9

¶ Honestas lucri et acquisitionis conside/randa est. par.4.li.2.c.4.
Honestum ꝛ licitum seu in/honestum ꝛ turpe. par.1.li.2.c.2.
Honores ꝛ potesta/tes. par.4.li.3.c.1.
Honor lauda/bilis. par.4.li.3.c.15.
Honor ꝛ effectus eius quid sit. par.4.li.3.c.16.
Horribilitas mortis par.5.li.4.c.4.
Hostes quare non sunt ducendi ad pugnã sed excludendi. par.5.li.1.c.31
Hostes quare sunt fatigandi seu inquietan di ante conflictum par.5.li.1.c.31.
Hostes insidiandi disponẽtes quales sint. par.5.li.1.c.32.
Hostes dissimulandi ꝛ modus decipiendi eos p.5.li.1.c.33.
Humana facultas ꝛ regu/laritas. par.2.li.6.c.5
Humana consolatio mi/seriar̃ par.5.li.3.c.12
Humilitas ꝛ superbia ꝛ elatio par.4.li.3.c.3
¶ Ieiunij religio par.1.li.1.c.16.
Increpatio ꝛ repre hensio. par.3.li.3.c.5.
Infernus loco pene anima/rum ꝛ peccatorum. par.1.li.1.c.34.
Infidelitas seruorum cau/te corrigenda p.5.li.1.c.23.

Infidelitas seruorum eminentium. par.5.li.2.c.23.
Illatiua passionis aī locutio p.3.li.6.c.7
Ignobilitas ꝛ nobilitas par.4.li.3.c.11
Imperiū potestas domination priuatorum. parte.4.li.3.c.2.
Ingenium cognitio intelligentia ꝛ moralis scientia par.3.li.1.c.1
Iniuria seu ꝯumelia par.2.li.1.c.5.
Iniuriarū remissio par.4.li.1.c.8.
Iniurie hostiū suppoꝛtāde p.5.li.1.c.15.
Incestuosus ꝛ nefandus coitus. par.4.li.5.c.9.
Incestuosus amoꝛ compescendis. par.4.li.5.c.11
Incertitudo mortis par.5.li.4.c.8.
Intentio ꝛ finis par.2.li.2.c.8.
Intentio ꝛ factum par.2.li.1.c.8.
Intelligentia cognitio scientia moralis par.3.li.1.c.1
Interrogationes ꝛ responsionis prudentia par.3.li.5.c.4.
Inuestigatio seu indago ꝛ inuentio. par.3.li.3.c.10.
Innocentia. par.2.li.1.c.4.
Irregularitas: facultas ꝛ licentia. par.2.li.6.c.7.
Iudiciū dei ꝛ iustitia eius par.1.li.10.c.6
Iudicium vniuersale fm christianam religionem par.1.li.1.c.30.
Iudices ꝛ iudicia par.2.li.6.c.8.
Iudicialis vindicta par.2.li.6.c.17.
Iudicialis misericoꝛdia que fit venia ꝛ ipunitas par.2.li 6.c.18.
Iuste cause assumēdi bellū par.5.l.2.c.14
Ius ꝛ pactum. par.2.li.6.c.6.
Iustitia ꝛ equitas ꝛ iniqtas par.2.li.2.c.1
Irrisio seu illusio par.4.li.2.c.7.
Indetudo ꝛ diuitie ꝛ paupertas: par.4.li.2.c.11
Insidie disponēde ꝛ hostes p.5.li.2.c.32
Iteratio sermonis vitāde ab oratoꝛe par.3.li.6.c.19.
Iuramenti religio par.1.li.1.c.17
Iuuenum moralitas par.1.li.3.c.17.
Iuuenū obliuio que fit par.2.li.5.c.6
Iuuenū moralitas ꝛ nālitas p.1.li.3.c.17
Iurgia ꝛ lites par.2.li.4.c.9
Ininficitia ꝛ iniurie par.2.li.4.c.4
Inuidia ꝛ zelum par.2.li.4.c.2.
Iudicia ꝛ naturalia facti par.2.li.6.c.14
Irregularitas: facultas ꝛ lnia p.2.li.6.c.7
Iniurie consiliozum occultande sunt par.5.li.2.c.15.
Ius ꝛ pactū seu lex par.2.li.6.c.5.
Ingeniositas ꝛ artificiositas pꝛomotio par.3.li.4.c.4
Inuidie ꝛ zelum par.2.li.4.c.2.
¶ Conspectus societas ꝛ solicitudo par.2.li.3.c.7
Continētia ꝛ incontinentia libidinum par.4.li.4.c.13
Celeritas ꝛ modus dilationis ꝛ moze par.4.li.1.c.5.
Custodia locoꝝ militum ꝛ eorum mutatio par.5.li.2.c.12.
Cōfideratio nālis moraliū par.1.li.3.c.1.
Cōsolatio humana miseriaꝝ p.5.li.3.c.12
Cognitio ꝛ experientia amicozum par.2.li.3.c.10
Cōsideratio moralis rōnis p.3.li.1.c.4.
Cōsideratio pcōzis pcī sui p.1.li.1.c.30
Cōmune res ꝑpe ꝛ aliene par.3.li.2.c.6
Crudelitas rigoꝛ ꝛ seueritas p.2.li.6.c.19
Ciuilitas ꝛ politia par.2.li.6.c.1.
Cupiditas pecūie ꝛ auaritie p.4.li.2.c.14
¶ Largitas seu ꝑdigalitas par.4.li.2.c.16
Laudes ꝛ cōmendationes mulierum par.4.li.6.c.1.
Laudes ficte ꝛ blādimēta par.3.li 6.c.22
Laudes foꝛtune missionis bonozum par.4.li.2.c.10.
Laudabil' foꝛtuna moꝛtuoꝝ p.5.li.4.c.10
Laus matrimonii ꝛ acceptabilitas. par.4.li.6.c.4.
Laus ꝛ cōmendatio par.4.li.3.c.13.
Laboꝛ impoꝛtunus: tepoꝛ seu negligentia par.3.li.4.c.8.
Laboꝛiosus ꝛ vanitas par.5.li.4.c.1.
Laudabilis militia ꝛ eius

ſacramẽtũ ⁊ officiũ q̃lia ſint p.5.li.2.c.15
Lamentatio ⁊ fletus mor
talium. par.5.li.3.c.7.
Largitas: parcitas ⁊ pro/
digalitas par.4.li.2.c.16
Laudes ficte ⁊ blandimẽta p.3.li.6.c.22.
Ledozia ⁊ ridicula par.4.li.4.c.7.
Legati ⁊ nũcij qui ⁊ qua/
les ſint par.2.li.6.c.11
Letitia ſeu petulantia et
gaudium par.4.li.4.c.5.
Lex ius ſeu pactum par.2.li.6.c.5.
Libertas ⁊ ſeruitus domi/
nozum ⁊ ſeruozum par.4.li.3.c.9
Liberalitas ſeu muni/
ficentia par.2.li.5.c.3
Liberi ⁊ parentes que ſit eo/
rum religio par.2.li.5.c.4
Libido que ⁊ qualis ſit par.4.li.4.c.12.
Libidinum continentia ⁊
incontinentia par.4.li.4.c.13
Licentia facultas ⁊ irre/
gularitas par.2.li.6.c.7
Licita defenſio que ſit par.2.li.1.c.6
Licite ⁊ honeſtum: ⁊ turpe
⁊ inhoneſtum par.1.li.2.c.2
Lites ⁊ iurgia par.2.li.4.c.9.
Locozum militum mutatio
⁊ cuſtodia par.5.li.2.c.12
Locutionis tempus
quando ſit parẽ.3.li.5.c.3
Locutionis temperantia:
que ⁊ qualis ſit par.3.li.5.c.20
Locutio illatiua paſſio/
nis animi par.3.li.6.c.7.
Locutio premeditatio ⁊ te/
meritas par.3.li.5.c.6
Locutio ⁊ auditio placabilis ⁊ benigna bo
neſtarum actionum par.3.li.5.c.12
Locutio aſpera ⁊ rigida:
quanti nocumenti ſit par.3.li.5.c.13
Locutionis alienę circũſpectio ⁊ magnani/
mitas: cũ q̃b⁹ loquẽdũ ſit par.3.li.5.c.10
Locutionis breuitas ⁊ longitudo ⁊ partes
eius obſeruãde ab oratore p.3.li.6.c.10.
Longitudo ⁊ breuitas conclusionis oratio/
nis ⁊ partium eius: ⁊ ver/
bozum prolixitas par.3.li.6.c.16
Ludus ſeu ocium laudabile
⁊ requies parẽ.4.li.4.c.9
Lucri ⁊ acquiſitionis bo/
neſtas par.4.li.2.c.4.

¶ Magiſtri ⁊ doctozes
qui ſint par.3.li.3.c.3
Magnanimitas quid ſit par.5.li.1.c.6
Magnanimitas in arte bellandi ſeu timoz
⁊ ſpes par.5.li.2.c.19
Magnanimitatis aliene locutionis ⁊ circũ
ſpectio cozam quibus lo/
quendum ſit par.3.li.5.c.10
Magnificentia ⁊ potentia dei p.1.li.1.c.2
Mala mozs ⁊ turpis ſper/
nenda eſt par.5.li.4.c.6
Maledicta ⁊ conuitia
vitanda par.5.li.1.c.3
Malitia dolus fraus ⁊ dece/
ptio ⁊ malum par.2.li.2.c.7
Manſuetudo ⁊ fauoz bu/
manus. par.5.li.3.c.7.
Matrimonij laus ⁊ accepta/
bilitas par.4.li.6.c.4
Matrimonij contrahendi ⁊ non contrahẽ/
di prouidentia par.4.li.6.c.4
Matrimonij conſeruatio ⁊
ſeparatio par.4.li.6.c.11.
Meditatio mozris quan/
te vtilitatis ſit par.5.li.4.c.9
Meditatio rationis: quid cõ
modi afferat par.3.li.1.c.5.
Memozia ⁊ reminiſcentia
⁊ obliuio par.3.li.1.c.6
Meretricis damnoſitas par.4.li.5.c.10
Merces ⁊ premium ⁊ re/
tributio. par.2.li.5.c.10
Metus ſeu timoz par.4.li.3.c.8
Militia ⁊ officium militis ⁊ lau/
dabilia eius par.5.li.2.c.15.
Mine cauende ſunt par.3.li.6.c.14.
Miſeri ⁊ eozum miſeria

oſtenditur. par.5.li.3.c.8
Miſerabiles perſo/ne que ſint par.5.li.3.c.10
Miſericordia ⁊ ſeuitia quid ſit par.5.li.3.c.11
Miſericordia iudicialis ⁊ punitas par.2.li.6.c.18
Miſericordia ⁊ punitio iu/dicialis par.2.li.3.c.16
Miſericordia ⁊ clemen/tia dei par.1.li.1.c.7
Modeſtia ⁊ tempe/rantia par.4.li.1.c.1
Modeſtia vxoris qua/lis ſit. par.4.li.6.c.10
Moleſtia ⁊ damnū par.4.li.5.c.10.
Moleſtia ⁊ contēptus diuitiarum ⁊ paup/tatis proficuum par.4.li.2.c.2.
Mollities tepor ſeu negli/gentia par.3 li.4.c.3.
Moralitas quid ſit: par.1.li.3.c.2
Moralis rationis conſi/deratio par.3.li.1.c.4.
Moralium naturalis con/ſideratio par.3.li.1.c.6.
Moralis ſcientia ingenium cognitio ⁊ in/telligentia par.3.li.1.c.1
Moralitas iuuenum ⁊ eorum naturalitas par.1.li.3.c.17.
Moralitas ⁊ naturalitas di/uerſorum hominum par.1.li.3.c.8
Moralitas circa ſe et alium par.1.li.3.c.6
Mores ⁊ affectus ani/morum par.2.li.3.c.4
Mores ſubditorum qua/les eſſe debent par.2.li.6.c.4
Moriendi naturalitas par.5.li.4.c.7
Mors timenda non eſſe oſtenditur par.5.li.4.c.5
Mortis horribilitas de/ſcribitur par.5.li.4.c.4
Motus ſine ſcemata ora/toris que ſint par.3.li.6.c.19
Modi artificiales pre/liandi par.5.li.2.c.18
Modi ⁊ res amorem vene/reum excitantes par.4.li.5.c.4
Modus alliciendi alterius vo/luntatem par.4.li.5.c.3
Modus diuitiarum cupi/endarum par.4.li.2.c.13
Modus ⁊ mos celeritatis par.4.li.1.c.4
Modus habendus in quan/titate exercitus par.5.li.2.c.17
Modus celeritatis dilatio/nis ⁊ more in exercitu par.4.li.1.c.5
Mulierum laudes par.4.li.6.c.1
Mulierum vitia ⁊ probationes ſeu pre/conia par.4.li.6.c.2
Mulieres pulchre difficiliter cuſtodiuntur par.4.li.6.c.9
Multitudo acceptationis ⁊ re/probationis paucitas par.4.li.1.c.3.
Multiplicitas verborum ora/torij non congruunt par.3.li.6.c.10
Munificentia ⁊ libera/litas par.2.li.5.c.5
Munus diuinum par.1.li.1.c.4
Munera pdita ⁊ acquiſita par.2.li.5.c.6
Muſicalis delectatio par.4.li.4.c.3
Mutabilitas: caducitaſq; proſperitatis: deq; aduerſis caſibus ⁊ fortuitis. par.5.li.3.c.3
Mutabilitas cuiuſcunq; ſtatus par.5.li.3.c.4.
Mutua dilectio ⁊ fides inter virum ⁊ vxorem par.4.li.6.c.6
Mutatio locorum militum ⁊ eorum cuſtodia par.5.li.2.c.12.
Mundana flagellatio ⁊ tētatio dei erga ſu/os dilectos par.1.li.1.c.9.
Mundicia: pulchritudo ⁊ or/natus corporis par.4.li.1.c.17
Mundus ⁊ carnales concupiſcentie contē/nende ꝓpter futurā gloriā par.1.li.1.c.26
¶ Naturalia iudicia facti par.2.li.6.c.14
Naturalis conſideratio mo/ralium par.1.li.3.c.1
Naturalis error circa ſe

ꝛ alium par.1.li.3.c.6
Naturalis finis humane mo/ talitatis ꝛ naturalitatis par.1.li.3.c.8.
Naturalis epulentia et egestas par.1.li.3.c.15
Naturalis ꝓspicacia veri par.3.li.1.c.3
Naturalis mutabilitas cu/ iuscūq; status par.5.li.3.c.4
Naturalitas animi par.1.li.3.c.4
Naturalitas iuuenum ꝛ mo/ ralitas par.1.li.3.c.17
Naturalitas senum par.1.li.3.c.18
Naturalitas moziendi par.5.li.4.c.7
Necessarie cogitationes in ozatoze par.3.li.6.c.3
Necessitas ꝛ eius effectus par.2.li.1.c.10
Negligentia seu tepoz vel segni/ cies quid sit par.3.li.4.c.8
Nobilitas ꝛ ignobilitas mozalium par.4.li.3.c.11
Nocumentum sumptionis munerum par.2.li.5.c.7
Nouitates par.1.li.3.c.16
Nunci⁹ ꝛ legati qui⁹ sint ꝛ quales par.2.li.6.c.1

¶ Obliuio reminiscentia et memozia par.3.li.1.c.6
Obedientia ꝛ contu/ macia par.2.li.6.c.12
Oblique actiones que sint par.2.li.2.c.9
Obsequium ꝛ resi stentia par.4.li.3.c.17
Oculozum continentia par.4.li.4.c.14
Occultandozum consiliozum iniuriarū con tra hostes par.5.li.2.c.15.
Offensio ꝛ contumelia par.2.li.1.c.5
Ocium bellici apparatus par.5.li.2.c.9.
Ocium seu ludus laudabi/ lis ꝛ requies par.4.li.4.c.9
Officium militis ꝛ laudabilia eius ꝛ sacramentum par.5.li.2.c.15
Odium cauendu⁹ esse de/ monstratur par.2.li.4.c.1
Omissio ꝛ consideratio par.3.li.2.c.10
Opinio quid sit par.3.li.1.c.7
Opulenta ꝛ egestas na/ turalis par.1.li.3.c.15
Ozatio religiosa que ꝛ qua/ lis sit par.1.li.1.c.15
Ozdo ꝛ ozdinatio par.3.li.2.c.6
Ozigo bellozum vnde cau/ satur par.5.li.2.c.13
Ornatus cozpozis ꝛ eius pul/ chritudo que sit par.4.li.j.c.17
¶ Pactū seu lex vel ius par.2.li.6.c.5
Patientia vel impatiētia par.5.li.1.c.2
Parcitas: prodegalitas ꝛ largitas par.4.li.2.c.16
Parentes ꝛ liberos quid sit eozum religio par.2.li.5.c.4
Paradisus ꝛ salus ꝛ premium ꝛ gloria bo/ na virozum par.1.li.1.c.28
Partes rethozice ozationis. s. ꝓhemio: plo ꝯo: profectione: narratione ꝛ con/ clusione par.3.li.6.c.4
Partes rethozice breues ꝛ longe par.3.li.6.c.11.
Partes mali consideran/ di ab ozatoze par.3.li.2.c.12
Patrocinium: auxilium seu subsidium par.2.li.2.c.5
Paupertatis ꝓficuum: molestia seu con/ tēptus diuitiarum par.4.li.2.c.2
Pax ꝛ concozdia par.2.li.4.c.13
Peccatum peccatoz ꝛ con/ sideratio par.1.li.1.c.30
Periculum ꝛ securitas par.3.li.2.c.13
Perseuerantia animi par.5.li.1.c.4
Peritia ꝛ imperitia par.5.li.2.c.7
Perfectio operis par.3.li.2.c.9
Pene diuerse diuersoz criminū in lege mo saica inferebantur par.2.li.6.c.16
Pene animarum ꝛ pecca/ tozum quales sint par.j.li.j.c.3.
Persone que sint amande par.4.li.5.c.2
Philosophia ꝛ scientia litte/ rarum. par.3.li.3.c.1
Pietatis religio seu officium quid sit. par.3.li.3.c.2.

Perſpicatia naturalis veri par.3.li.1.c.3.
Perſone miſerabiles
que ſint par.5.li.3.c.10
Petitiones z exauditio/
nes fiende z quomodo par.2.li.5.c.1
Petulantia: letitia z gau
dium. par.4.li.4.c.5.
Placiditas z ferocitas par.2.li.6.c.9.
Politia z ciuilitas par.2.li.6.c.j.
Potentia z eloquentia ef/
fectus. par.3.li.6.c.2.
Potiozitas qualitas z quan/
titas. par.3.li.2.c.2.
Poteſtates z honozes par.4.li.3.c.j.
Populus quō gubernaf par.2.li.6.c.2.
Poſſibilitas z ipoſſibilitas p.1.li.3.c.11
Predilectio ſuiipſius par.2.li.3.c.3.
Preeligibilia que ſint par.3.li.2.c.5.
Premiū merces z retributio p.2.li.5.c.10
Premiū z gloria beatoz par.1.li.1.c.37
Premeditatio locutio te/
meritas. par.3.li.5.c.6.
Preciofitas z vilitas par.j.li.3.c.17.
Preparatio neceſſario/
rum bello. par.5.li.2.c.11
Preſſura tempozis par.5.li.3.c.5.
Preſumptio ſen fiducia
ſui falſa par.4.li.3.c.5.
Preſcientia z preconſidera/
tio,belli par.5.li.1.c.10.
Principes z duces quales
eſſe debent. par.2.li.6.c.2.
Principiū ozatozis q̄le ſit par.3.li.2.c.7.
Primitiarum z decima/
rum religio par.j.li.j.c.25.
Promotio z ingeniofitatis z ar
tificiofitatis par.3.li.4.c.4.
Probatio z facti teſtimoniū p.2.li.6.c.16
Probationes mulierum z
preconia. par.4.li.6.c.2.
Prodigalitas ſeu largitas p.4.li.2.c.16
Proditio erpzobanda par.2.li.2.c.3
Prouidentia z preconſide/
ratio belli. par.5.li.2.c.10.
Prouidentia contrabendi z nō
contrabendi matrimoniū par.4.li.6.c.4
Proſperitas z aduerſitas par.5.li.3.c.38
Prudentia z ſapientia q̄ ſint p.3.li.2.c.1.
Prudētia p̄meditatio q̄ ſit. p.3.li.2.c.3.
Prudentia interrogationis
z reſponſionis par.3.li.4.c.4.
Pudicitia inconceſſa q̄ ſit par.4.li.5.c.7.
Punitas iudicialis miſeri/
cozdie z venie. par.2.li.6.c.18.
Puritas z impuritas par.2.li.j.c.2.

Qualitas dei que ſit par.1.li.1.c.3
Qualitas verboz ſeruanda
eſt eloquenti par.3.li.6 c.8.
Qualitas p̄incipij que ſit in
ozatoze par.3.li.2.c.7.
Qualitatis z quantitatis po/
tiozitas cauſaz z effectuū par.3.li.2.c.2
Querendi deum z ad deum eundum: que
ſit via oſtendiē par.j.li.j.c.13.

Reprobatio z affirmatio
in ozatoze que ſit. par.3.li.5.c.5.
Rapina z ablatio alieni par.4.li.j.c.5.
Regularitas z humana fa/
cultas. par.2.li.6.c.5.
Reprobationis paucitas z
acceptationis multiplicitas par.4.li.j.c.5
Reminiſcentia obliuio imago z moralis cō
ſideratio par.3.li.1.c.6.
Remiſſio iniuriarum par.4.li.j.c.8.
Repentini ſeu ſubitanei actus p.4.li.j.c.7.
Repzehenſio z increpatio. par.3.li.3.c.5
Res p̄zopzie cões z aliene par.4.li.2.c.6
Religio chriſtiana z ſuperſtitio p.1.li.1.c.1
Reſponſionis z interrogatio/
nis p̄zudentia par.3.li.5.c.4.
Reſiſtentia z obſequiū par.4.li.3.c.17
Reſurrectio mortuoz ſm
religionem chriſtianam par.j.li.j.c.38.
Retributio dei que ſit par.1.li.1.c.5
Retributio dei ad bonos
z malos par.2.li.j.c.13
Reuerentia z honozificētia p.4.li.3.c.16
Ridicula z ledozia que ſint par.4.li.4.c.7

Risus aptus atq; ineptus par.4.li.4.c.8
Rixe ꝛ scandala vitanda par.2.li.4.c.8
Rigor ꝛ crudelitas quid sit p.2.li.6.c.19

¶Salus corporis moraliter considerãda parꝛ.j.li.3.c.9.
Satisfactio illate iniurie par.2.li.4.c.12
Saturitas ꝛ insaturitas par.4.li.j.c.8
Saturitas: comestibilitas: ꝛ crapula par.4.li.4.c.16
Senum moralitas ꝛ nãlitas p.j.li.3.c.18
Securitas que sint ꝛ periculum par.3.li.2.c.13
Seditiones que sint: ꝛ quomodo vitanda sunt par.2.li.4.c.10
Scientia litteraꝝ adipiscenda est ꝛ fructus eius par.3.li.3.c.j.
Seminatio ꝛ susurratio discordiarum par.2.li.4.c.6.
Securitas rigor ꝛ crudelitas p.2.li.6.c.19
Scandala ꝛ rixe par.2.li.4.c.8
Scrutatio humanorum actuum par.3.li.4.c.3
Segnities seu tepor ꝛ negligentia par.3.li.4.c.8
Sepulture corporꝫ bonum par.5.li.4.c.1?
Serotini ꝛ tempestiui q̃ sint par.4.li.j.c:6
Seruitus ꝛ libertas dominorꝫ ꝛ seruorum par.4.li.3.c.9
Seruorum infidelitas caute corrigenda est p.5.li.i c.23
Simulatio ꝛ dissimulatio par.2.li.2.c.5
Simplicitas seu puritas ꝛ animi multiplicitas par.2.li.2.c.8
Societates quare tacende ꝛ propalande sunt par.3.li.5.c.9.
Spes atq; desperatio hominis de deo par.j.li.j.c.14
Spes ꝛ desperatio rerum humanarum par.5.li.1.c.5
Spes: timor: audacia ꝛ magnanimitas in re militari par.5.li.2.c.19
Studium discipline ꝛ continuatio eius par.3.li.3.c.9
Stultitia ꝛ sapientia par.3.li.2.c.2
Sui cohercendi sunt ad pugnam par.5.li.2.c.22
Summa felicitas q̃ sit par.j.li.2.c.4
Superbia ꝛ elatio mortaliũ par.4.li.3.c.3
Sumptio munerum par.2.li.3.c.7.
Suspecta fides subditorꝫ par.5.li.2.c.36.
Suspitiosi ꝛ suspitiones par.2.li.2.c.11
Scemata siue gestus oratorius par.3.li.6.c.19
Subsidium patrocinium ꝛ auxilium par.2.li.2.c.5
Societas ꝛ sollicitudo conuersatio conspectus par.2.li.3.c.7.

¶Tacenda ꝛ occultanda propria et aliena crimina sunt par.3.li.5.c.8.
Taciturnitas ꝛ loquacitas par.3.li.5.c.j.
Testimoniũ ꝛ pbatio ficti p.2.li.6.c.13.
Tedium quid sit: ꝛ quomodo expellendus sit par.4.li.4.c.4
Temeritas ꝛ effectus eius vitandus par.5.li.1.c.12
Temeritas locutio ꝛ premeditatio par.3.li.5 c.36
Tẽtatio ꝛ mundana flagellatio dei erga suos dilectos par.j.li.3.c.15
Temperantia locutionis par.3.li.5.c.20
Tẽperantia ꝛ modestia par.4.li.1.c.1
Tepor seu negligentia vel molities ꝛ labor importunus par.3.li.4.c.8
Terribilitas ꝛ metus q̃d sit: par.4.li.3.c.8
Tempus locutionis qñ sit par.3.li.5.c.3
Timor dei bñdus est p̃ oĩb⁹ p.j.li.j.c.12
Timor quid sit ꝛ qualiter repellendus est par.5.li.1.c.10
Timor quomodo remouendus est ab exercitu par.5.li.7.c.21
Timor ꝛ audacia in re militari par.5.li.2.c.19.
Tirãnus ꝛ tirãnides eius par.2.li.6.c.5
Timor mortis abijciendus est par.5.li.4.c.5
Tranquillitas bone vite ꝛ male par.j.li.2.c.5
Trãquillitas pplor q̃d sit par.2.li.4.c.11

Tranquillitas ⁊ inquietudo cõtra diuitias ⁊ paupertatẽ par.4.li.2.c.11
Turbandi sunt hostes in exercitu vario terrore par.5.li.2.c.27
Turbatio hostium quomodo fienda est par.5.li.2.c.28
Turpe ⁊ inhoneste fugiendum esse: licitum ⁊ honestum autem amplectendum par.j.li.2.c.2
Turpis ⁊ mala vita spernenda. par.5.li.4.c.6
Turpiloquium ⁊ vanilo/quium. par.3.li.5.c.11
Trinitatis diuine cultus. par.1.li.1.c.32
¶ Uana gloria ⁊ iactantia vel insolentia par.4.li.3.c.4
Uaniloquium ⁊ turpilo/quium. p 3.li.5.c.11
Uanitas mundi hominis et mundanorum bonorum par.1.li.1.c.24.
Uanitas ⁊ laboriositas mortalium. par.5.li.4.c.11
Uenia ⁊ misericordia par.2.li.6.c.18
Uerbum domini ⁊ exauditio eius: quante vtilitatis sit par.j.li.j.c.11
Uerecundia quid sit: ⁊ quomodo obseruanda sit par.5.li.j.c.9
Uerecundia mulierum qualis sit ⁊ quomodo laudabilis par.4.li.6.c.8
Uocalis seu ficta excusatio oratoris par.3.li.6.c.19
Uires corporis que sint p.1.li.3.c.10
Ueritas ⁊ scrutatio humanorum actuum par.3.li.4 c.3
Utilitas ⁊ rerum precio/sitas. par.4.li.3.c.12
Uiolentia ⁊ coactio que sit par.2.li.1.c.11
Uera seu ficta excusatio in oratore par.3.li.6.c.21
Uersutia dolus malus: fraus malitia par.2.li.2.c.7.
Uetitus amor quidsit. par.4.li.5.c.6
Uirtutes ⁊ vitia par.1.li.2.c.3
Uitia mulierum probationes ⁊ preconia earum. par.4.li.6.c.2
Uitia mulierum que sint exprimuntur par.4.li.6.c.1
Uita fruenda qua religione par.5.li.4.c.3
Uite breuitas mortalium par.5.li.4.c.2
Uoluntas peccandi cogitatio atq; animi prauitas par.1.li.1.c.23
Uoti religio quid sit: ⁊ quomodo obligamur ad satiffactionem par.j.li.1.c.17
Uoluntarium ⁊ non voluntarium par.2.li.1.c.7.
Utilitas ⁊ proficuum par.3.li.4.c.1
Uoluptas seu libido rerum humanarum par.4.li.4.c.12.
Usus belli ⁊ experientia. par.5.li.2.c.8
Usurarum prohibitio religiosa ⁊ moralis parẽ.j.li.1.c.22
Usura creditum ⁊ debitũ par.2.li.5.c.8
Usus rerum frequens par.1.li.3.c.14
Usus ⁊ experientia bellorum. par.5.li.1.c.8
¶ Ymago reminiscentia ⁊ moralis consideratio ⁊ obliuio par.3.li.j.c.8
¶ Zelus ⁊ inuidia quid sit par.2.li.4.c.2

¶ In Epithoma Sapientie (impressum impēsis ⁊ sumptib⁹ Petri Liechtenstein Coloniensis Germani) ad pie ⁊ religiose viuētes Petri Trecij iurisdoctoris epla feliciter incipit.

Quotidianti mihi per hoscedies o vos Christicole: ⁊ memoria illud apostolicū repetenti: Nō habem⁹ hic ciuitatē pmanentē: sed tanq̄ hospites ⁊ aduene futuram inquirimus: qm̄ cōuersatio nostra in celis est. Q̄ ⁊ sūmus poetarū Virgilius ātea cecinerat: Serius aut ocius sedē ꝓperamus ad vnā. Vita fuit stulta ⁊ tarda hominū mens ⁊ cura. Que tñ aut in voluptatibus huius seculi cōcipiendis: aut in cumulandis opibus: aut adipiscendis honoribus ⁊ dignitatibus: aut inani gloria cōparanda posita est. Cum hec sint caduca ⁊ momētanea: ⁊ quoꝝ finis interitus dicente apl̄o: Quem fructū habetis: i quibus nūc erubescitis: ⁊ attestāte Salomone: Vanitas vanitatū ⁊ oia vanitas. Eos aūt vere sapientes dicendos existimaui. Quo tendimus omnes suum iter direxere: ⁊ sedes vbi fata quietas posuere (si fata appellari licet:) cosq̄ veritatis viam non ignorasse secutosq̄ fuisse. Que in duobus cōsistere nō ambigitur: Alter in actione virtutis. Si vis (inquit saluator) ad vitam ingredi: serua mādata: qm̄ in custodiendis illis retributio multa. Et beati qui custodiunt vias eius ⁊ faciunt iustitiā in omni tempore: et in vijs eius ambulauerūt. Alterū in scrutandis diuinis scripturis: Beati (ait christus) qui audiunt verbū dei ⁊ scrutant testimonia seu mādata sua: ⁊ in lege dei meditātur die ac nocte. Quia qui ex deo est verba dei ait. Nam ibidē deum esse dicimus: vbi de eo sermo habetur: ⁊ deus verbum appellatur. Beata nāq̄ virgo maria legens Esaiā ꝓphetā dicentem: Ecce virgo concipiet. ⁊ reliqua: ab angelo salutata est: ⁊ diuinitatis tabernaculū ei meruit. Duobus discipulis in Emaus euntibus: ⁊ de gestis redēptoris sermonē habentibus redemptor apparuit: ⁊ illis comes fuit. Eunucho quoq̄ legēti Esaiā inquientē: Tāq̄ ouis ad occisionē ductus est: ⁊ sicut agnus coram tondente se sine voce sic nō aperuit os suum: apparuit philippus ductus ab angelo: ⁊ ab eo meruit baptizari: ⁊ oēs qui inter beatos ascripti sunt. Qui pene īnumeri dicunt: ⁊ quoꝝ memoriā summa veneratione colim⁹ ⁊ in tribulationibus īminentibusq̄ periculis illorum presidium suppliciter imploramus hanc viam secutos legimus: ⁊ ab ea non declinasse. Post igit diuturnos labores ⁊ lucubrationes in castigādis iuris pontificij ⁊ illius interpretū īmensis voluminibus: postea impressis a me perpessos. Cum luculentū opusculū Hieremie ex Montagnono patauini ad manus meas pueniss̄et: illud comperi sine competenti titulo editum fore: mihi visuq̄ fuit: operepretium Epithoma Sapientie appellari: seu diuinitatis farago: qō cum ex diuinorum humanorūq̄ librorꝝ sententijs in vnuꝫ finē tendentii b⁹cōstet optimeq̄ digestū esse. Veritas enim a quocūq̄ dicta sit: instinctu spiritus sancti dicta intelligit: cum deus saluator noster per os sanctorꝝ ꝓphetarū ⁊ Scribentiū locutus sit. Cuius quidē opusculi lectio suauis ē: ⁊ adeo frugi adeo delectabilis: vt oēs huius seculi voluptates erupet. Oēsq̄ sitientes ⁊ esurientes laute cibet ⁊ saturet. Cum aīa ipsa spirituali cibo ita alatur: sicut corpus materiali. Et eo prestātior est cibus spiritualis: quo dignior corpore aīa iudicat. Huiusce nempe seculi voluptates post se penitentiam relinquunt: ⁊ illas cōmendat rarior vsus: ⁊ nulla est syncera voluptas sollicitūq̄ aliquid letis inēuenit: inquit Ouidius: Et illaꝫ finis mors. Spiritaliū aūt actiones letitiā afferūt: ⁊ gaudium sempiternum. Et ideo Petro Liechtenstein Coloniēsi Hermano archetypo solertissimo: vt diuinū hoc opusculum imprimeret suasi: ad sui omniūq̄ christicolarum vtilitatem ⁊ commodum. ¶ Qui igitur in hoc futuroq̄ euo dies videre bonos cupit: ⁊ perpetuo gaudio perfrui: hunc libellū sibi familiarē reddat: illiusq̄ doctrinā sequat: ⁊ aī oculos ꝓ speculo sibi continuo ꝓstituat. Diu ⁊ feliciter Valete pie mētes. Venetijs ex Hymnasiolo meo litterario. Octauo kalendas Maias. M.D.V.

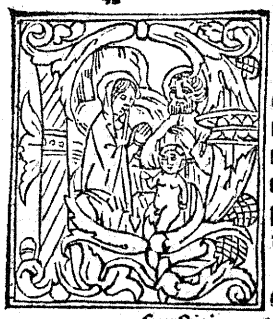

Rime partis moralis compendij. Liber primus incipit: tractans de religione et pertinentib⁹ ad religionem sub infrascriptis quadraginta duobus titulis.

¶ De religione et supstitione: Rica prima.

¶ Tullius ō natura deoꝝ li. 1. Sanctitas est scientia colendoꝝ deorum. ¶ Idē rethoricoꝝ artis veteris lib. 2. c. 9. Religio est virt⁹ que superioris cuiusdā nature: quaꝫ diuinā n otāt curam: cerimoniāꝫ affert.

¶ Seneca declamationū lib. c. 8. Fortuna quos miseros facit: etiā supstitiosos facit

¶ Valerius maximus: lib. 3. ti. de institutis antiquis: Massilia ciuitas oībus q̄ per aliquaꝫ religionis simulationē alimēta inertie querūt: clausas portas habet: mendacē et fucosā supstitionē submouendā eē existimās

¶ Lecilius firmian⁹ de beata vita: li. 3. Pecati ꝺsciētia: et metus pene religiosioꝝ facit.

¶ De magnificētia et potentia dei. Rica. 2.

Ob hystoria. c. 9. Dei ire resistere nemo potest.

¶ c. 26 De⁹ ligat aquas ī nubib⁹ suis vt nō erūpāt pariter deorsum. ¶ 32. c. Inspiratio omnipotentis dat intelligentiā.

¶ Job dño dixit 42. c. et fi. Scio quia omnia potes: et nulla te latet cogitatio.

¶ Psalmista 3. psal. Dñi est salus. ¶ Idem 32. psal. Verbo domini celi firmati sunt: et spū oris eius oīs virtus eorum. ¶ 35 ps. Judicia dei abyssus multa. ¶ 43. psalmo Deus nouit abscondita cordis. ¶ 89. psal. Mille anni ante oculos dei tanq̄ dies hesterna que preterijt. ¶ 90. ps. Locutio ad dauid. Angelis suis mādauit de te vt custodiant te in oībus vijs tuis. In manib⁹ portabūt te ne forte offendas ad lapidē pedē tuū Sup aspidē et basiliscū ābulabis: et oculcabis leonē et draconez. ¶ 92. ps. Firmauit dñs orbē terre q̄ nō cōmouebit. ¶ 93. ps. Dñs scit cogitationes hominū. ¶ 101. ps In initio tu dñe terraꝫ fundasti: et opa manuum tuarum sunt celi. et celi peribunt tu aūt dñe pmanes: et oēs sicut vestimentū vetera scent. Et sicut opertoriū mutabis eos et mutabunt: tu aūt idez ipse es: et anni tui nō deficiēt. ¶ 117. Dñs mihi adiutor: et nō timebo quid faciat mihi hō. ¶ Dñs mihi adiutor: et ego despiciā inimicos meos. ¶ Bonum est confidere in dño: q̄ cōfidere in hoīe. ¶ Bonū est sperare in dño: q̄ sperare ī pncipibus. ¶ 166. ps. Domin⁹ soluit cōpedi tos: dñs illuminat cecos: dñs erigit elisos. ¶ 167. ps. Dñs operit celū nubibus: et parat terre pluuiam.

¶ Salomon in puerbijs 21. cap. Cor regis in manu domini: quocūq; voluerit inclinabit illud. ¶ 30. cap. et fi. Omnis sermo dei ignitus. ¶ Idem in ecclīastico c. 8. Sermo dei potestate plenus est. ¶ Alit salomō Intelleri q̄ oīz operū dei nullā possit hō inuenire rationē eoꝝ que sunt sub sole. Et quanto plus laborauerit ad querendū: tanto minus inueniet.

¶ Regum libro 1 ca. 2. Domin⁹ mortificat et viuificat Domin⁹ pauperem facit et ditat: humiliat et subleuat: suscitat de puluere egenum: et de stercore eleuat pauperē: vt sedeat cum pncipibus: et soliū glorie teneat. ¶ Libro. 3. c. 28. Noscit sol⁹ de⁹ cor filioꝝ hoīz

¶ Paralippomenon li. 1. c. 28 et pc. Omnia corda scrutat dom in⁹: et vniuersas mentiuz cogitationes intelligit.

¶ Ezechiel propheta. 6. ca. Non est demonū diuinatio: sed dei iudicium.

¶ Jesus filius siracb: in ecclesiastico. cap. 1. Unus est altissimus creator oīpotens: rex potens et metuēdus nimis: sedens sup thro nū sapientie et dominās deus ¶ 10. c. In manu dei potestas hominis.

¶ Matthеus in euāgelio. 10. c. Apud deuz oīa possibilia sūt. ¶ Idē dicit marc⁹. 10. c.

¶ Idem dicit lucas. 18. c.

¶ Lucas in euange. c. 12. Time eū qui post cē occiderit habet potestatem mittere in gehennam.

¶ Joānes in euāgel'. c. 1. Oīa per ꝺeū facta sunt: ⁊ sine ipso factū est nihil. ¶ Idē ī apocalipsi. c. 2. Ait deus: ego suꝫ scrutās corda ⁊ renes. ¶ Idē in epla. 1. c. 3. Maior ē deo minus corde nostro: ⁊ nouit omnia.

¶ Paulus aplus epla ad hebreos. c. 4. Oīa nuda ⁊ apta sunt oculis ꝺei. ¶ Prouerbi. vulgare. En poco ꝺora ꝺio lauora.

¶ De qualitate ꝺei. Rica. 3.

IN exodo. ca. 20. Ego sum dominus deus fortis ⁊ zelotes. ¶ Psalmista ps. 7. Dns iudex iustus: fortis ⁊ patiens. ¶ ps. 17. Protector est deꝰ oīum sperantiū in se. ¶ ps. 24. Fundamentum est dns oībus timentiū euꝫ. ¶ ps. 33. Gustate ⁊ videte qm suauis est dns. ¶ ps. 89. Deus iudex ē. ¶ Idē ps 74. ¶ ps. 85 Tu deus suauis ⁊ mitis ⁊ multe misericor/die es oībus inuocātibus te. ¶ ps. 91. Rectus dns deus noster: ⁊ nō est iniquitas in eo. ¶ ps. 117. Confitemini dño qm bonꝰ qm in sclm mia eiꝰ. ¶ ps. 135. Justus es dne: ⁊ rectū iudiciū tuū. ¶ ps. 165. Fidel' dns in oībus verbis suis: ⁊ scūs in oībꝰ operibus suis. ¶ Justus dominus in omnibus vijs suis: ⁊ sanctus in omnibus operibus suis. ¶ ps. 166. Deus custodit veritatē in seculū. ¶ Dns diligit iustos.

¶ Phylon vel filemō. li. sapiētie. c. 15. Tu deus noster suauis ⁊ verus es: patiens ⁊ cū misericordia disponens omnia.

¶ Joānes in euāgelio. c. 1. Deuꝫ nemo vidit vncq̄. ¶ 10. c. ait iesus: Ego sū pastor bonꝰ ¶ c. 11. Dixit iesus: Ego sū resurrectio et vita. ¶ c. 14. dixit iesus: Ego sū via veritas ⁊ vita. ¶ Idem ī epla. 1. c. 4. Deus charitas ē

¶ Paulus apostolus: epistola ad romanos c. 3. Est autem deus vera ꝛ: omnis autez hō mendax. ¶ c. 13. Que a deo sunt ordinata sunt. ¶ Idem epistola. 1. ad corinthios. c. 10 Fidelis deus est.

¶ Boetius de consolatione: lib. 2. 4. ca. 9. ¶ Quāuis cām tante dispositionis ignores: quoniam tamen bonus mundum rector temperat recte fieri cuncta ne ꝺubites ¶ 11. ca. Et si nobis fatalem ordinem mine considerare valentibus confusa omnia conturbataq̄ videant: nihilominus tamē suus modus ad bonū dirigens cuncta disponit. ¶ Naturarum omniū proditor deꝰ idem ad bonum dirigens cūcta disponit.

¶ De munere diuino. Rica. 4.

PSalmista. Psal. 36. Apud dm gressus hominis dirigentur. ¶ 83 ps. Gratiam ⁊ gloriam dabit dominus. ¶ 117. ps. Lapidem quem reprobauerunt edificantes: hic factus est ī caput anguli. A domino factum est istud: hoc est mirabile in oculis nostris. Hec est dies quam fecit dominus: exultemus ⁊ letemur in ea. ¶ 147. ps. Nisi dominus custodierit ciuitatem: frustra vigilat qui custodit eā. Dominus dat escaꝫ vniuerse carni. ¶ 166 ps. Dns dat escam esurientibus.

¶ Salomon in prouerbijs. c. 3. Habe fiduciaꝫ in dño ex toto corde: ⁊ ne initaris prudentie tue: in omnibus vijs tuis cogita illuꝫ ⁊ ipse diriget gressus tuos. ¶ 16. c. Cor hominis disponet viam suam: sed domini est dirigere gressus eius. ¶ A dño diriguntur gressus viri: quis autem hominū intellige/re potest viam suam. ¶ 21. c. Cor regis in manu dñi: quocūq̄ voluerit iclinabit illud

¶ Paralipomenon: lib. 2. c. 25. Dei est adiuuare ⁊ in figura vertere.

¶ Joannes in euangelio. c. 6. Ait iesus: Nemo potest venire ad me: nisi pater qui misit me traxerit euꝫ. ¶ 14. c. Nemo venit ad patrem nisi per me.

¶ Lucas in actibus apostolorꝫ. c. 8. Cum vidisset simon magus quia per impositionez manus apostolorꝫ daretur spiritus sanctus: obtulit eis pecuniam dicens: date mihi hāc potestatem: vt cuicūq̄ imposuero manus:

accipiat ſpirtum ſanctū. Petrus autem dixit ad eum pecunia tua ſit tecū in pditionez qm̄ donū dei exiſtimaſti pecunia poſſideri.

¶ Jacobus apl's epl'a vnica c. 1. Omne datum optimū t omne donū perfectū deſurſū eſt: deſcendens a patre luminum. ℣ 3. cap. Que deſurſum eſt ſapientia: primū quidez pudica eſt: deinde pacifica: modeſta: ſuadibilis: bonis conſentiēs: plena miſericordia: t fructibus bonis iudicās ſine ſimulatiōe.

¶ Paulus apoſtolus epl'a p̄ma ad cozinth̄. ca. 15. Gratia dei ſum id quod ſum. ℣ Idē epiſtola ad epheſios. ca. 2. Gratia eſtis ſaluati per fidem: t hoc non ex vobis. Dei donum eſt non ex operibus. ℣ Idem epiſtola. 2. ad cozinthios. c. 3. Sufficiētia noſtra ex deo eſt. ℣ Idē epiſtola ad hebreos. c. 4. Adeamus cuz fiducia ad thronū gratie: vt miſericordiā conſequamur: t gratiā inueniamus in auxilio oppoztuno.

¶ Auguſtinus in epigramatibus proſperi: ca. 27. Nemo eſt tam eruditus: nemo tam doctus qui ſupna illuſtratione non egeat.

¶ Caſſiodozus epiſtolarū li. 9. ca. 24. Deo auctoze omnia proſperant̄. ℣ 25. c. t ſi. Ad oīa redditur habilis quem imbuit doctrina celeſtis. ℣ Libro. 10. c. 1. Deus conſeuit caſus aſperos in proſpera cōmutare. ℣ 31 c. Omnis prouectus ad deitatis eſt munera referendus: nec aliquid conſtat eſſe bonuz: niſi qō ab ipſo dignoſcit̄ eſſe collatum.

¶ Hualterius ō caſtellione libro. 2. Parcite victozes ingrati viuere ſummo victori vires: ſceptrum diadema triumphus: diuitias dare qui potuit auferre valebit.

¶ De retributione dei Rica. 5.

¶ Job hyſtoria. 34. c. Opus hominis reddet ei deus: et iuxta vias ſinguloz reſtituet.

¶ In geneſi. c. 4. Nonne ſi bene egeris recipies.

¶ Pſalmiſta. 61. pſ. Deus reddet vnicuiq; iuxta opera ſua. ℣ 149. pſ. Dñs iuſtus cōcidet ceruices peccatozum.

¶ Salomon in puer. c. 16. Cuz placuerint vīo vie hois inimicos quoq; ſuos conuertet ad pacem. ℣ Idē in eccliaſte. c. 9. Qui in vno peccauerit multa bona perdet.

¶ Regū li. 1. c. 26. Deus retribuet vnicuiq; ſm iuſtitiam ſuā t fidem.

¶ Hieremias pphēta in li. pphetiarū. c. 32. ℣ Oculi dei apti ſūt ſup oēs vias filioz adaz vt reddat vnicuiq; ſm vias ſuas t ſm fructū adinuentionis eius.

¶ Jeſus filiꝰ ſirach: in eccliaſtico. c. 1. Deus prebet ſapientiam diligentibus ſe. ℣ 18. ca. Merces dei manet in eternum.

¶ Mattheus in euangelio. 16. c. ℣ Filiꝰ hominis vēturus eſt in gloria ꝑris ſui cū āgel' ſuis: t tūc reddet vnicuiq; ſm opera eius.

¶ Marcus in euāgelio. c. 4. In qua menſura mēſi fueritis: remetietur vobis.

¶ Joānes i apoc̄. c. 2. Ait deꝰ: dabo vnicuiq; veſtrū ſm opa veſtra. ℣ 22. t ſi. Ait deꝰ: Uenio cito t merces mea mecū eſt reddere vnicuiq; ſm opera ſua

¶ Paulꝰ apꝰs epl'a. 1. ad cozinth̄. 3. Unuſquiſq; ꝓpriā mercedē accipiet ſm ſuū labore. ℣ 13. c. Siq̄s ignorat ignorabit̄. ℣ Idez epl'a ad ephe. c. 6. t ſi. Unuſquiſq; quodcūq; bonum fecerit: hoc percipiet a dōmino

¶ Caſſiodozus epl'az: li. 10. c. 16. Remunerator eſt bonoz omnium deus

¶ De iuſtitia t iudicio dei Rica. 6

¶ Job hyſt. c. 5. Deꝰ ponit hūiles in ſublime: t merētes erigit ſoſpitate. ℣ Deꝰ diſſipat cogitationes malignoz ne poſſint īplere manus eoz qō ceperāt. ℣ Dñs appēdit ſapiētes in aſtutia eoz t cōſilium prauoz diſſipat. ℣ 34. c. Opus hois reddet ei deus t iuxta vias ſinguloz reſtituet. ℣ Deus regnare facit hypocritā ꝓpter peccata populi.

¶ In geneſi. c. 4. Nōne ſi bñ egeris recipies: ſi aūt male: ſtatim in foribus peccatū aderit

¶ Pſal'. 5. pſ. Nō deꝰ volēs iniq̄tatē tu es. ℣ 7. pſ. Dñs iudex iuſtus fortis t patiens. ℣ 18. Judicia dñi vera iuſtificata in ſemet ipſa. Deſiderabilia ſup aurū t lapidē pcioſum multū: t dulcioza ſuper mel t fauum.

¶49.ps. Deꝰ iudex ē. Idez ps.74. ¶61 ps. Deus reddet vnicuiq; iuxta opera sua. ¶91.ps. Rectus dñs deus noster: z nō ē iniquitas in eo. ¶102.ps. Faciens est mi sericordias dñs: z iudiciū oībus iniuriā pa tiētibus. ¶118.ps. Justus es dñe: z rectū iudiciū tuū. ¶149.ps. Dñs iustus conci det ceruices peccatoꝝ. ¶160.ps. Faciet dñs iudiciū inopis z vindictaꝫ pauperum. ¶142.ps. Dauid. Non intres in iudiciuꝫ cū seruo tuo qz non iustificabit in conspe ctu tuo oīs viuens ¶165.ps. Justus dñs in oībus vijs suis: z scūs in oībꝰ opibꝰ suis. ¶166.ps. Deꝰ facit iudiciū iniuriā patiētibꝰ ¶Salomon in ꝓuerbijs.ca.5. Respicit dō minus vias hominis: z oēs gressus illiꝰ con siderat. ¶11. Nō ꝓderūt diuitie in die vl tionis. Justitia aūt liberabit a morte. ¶15 c. In omni loco oculi dñi ꝺtēplant bonos z malos. ¶Infernus z ꝑditio coram dño: quāto magis corda filioꝝ hominū. ¶16. c. Oēs vie hominū patēt oculꝭ dñi. ¶22.c. Non facies violentiā boī paupi qz pauper est: neq; conteres egenū in porta: qz dñs iu dicabit causaꝫ eius. ¶29.c. A dño iudiciuꝫ egredit̄ singuloꝝ ¶Idem in eccl.c.3. Ju stū z impiū iudicabit dñs. ¶17.z fi. Lum cta que fiūt adducet dñs in iudiciuꝫ ꝓ oī ertato: siue bonū siue malū sit.

¶Regum.lib.1.ca 26. Deus retribuet vni cuiq; ſm iustitiā suam z fidem.

¶Paralipomenon. lib.2.cap̄. 19. Non est apud deuꝫ iniquitas: nec ꝓsonarū acceptio: nec cupido munerum.

¶Esaias ꝓpheta.ca.31. Lonsurget deus contra domū pessimoꝝ: z contra auxiliū operantium iniquitatem.

¶Hieremias ꝓphetain lib. ꝓphetarū.c.23 Ego visitabo vos sup malitiam studioꝝ vestroꝝ ait dominus. ¶29.cap̄. Ego sum iudex z testis dicit dñs. ¶33.c. Oculi dei apti sunt sup oēs filias filioꝝ adam: vt red dat vnicuiq; ſm vias suas: z ſm fructū ad inuentionem eius.

¶Ezechiel ꝓpheta.cap̄. 18. Lum auerte rit se iustus a iustitia sua z fecerit iniquita tē z moriet̄ in eis in iniustitia sua quā opꝰē: moriet̄: z cū auerterit se ipiꝰ ab iniq̄tate sua quā operat̄ est z fecerit iudiciū z iustitiā: ipse aiaꝫ suā viuificabit. ¶Unūquēq; iuxta vi as suas iudicabo ait dñs deus. ¶33.c. Ju stitia iusti nō liberabit eū in quacunq; die peccauerit: z impietas ipij nō nocebit ei. In quacūq; die ꝺuersus fuerit ab ipietate sua.

¶Jesus filius sirach in eccliaco. ca.7. Non te iustifices ante deum: qñ agnitor cordis ipse est. ¶c.15. Deus abinitio constituit hominē: z reliquit illū in manu consilij sui. ¶Adiecit mādata z ꝑcepta sua. Si volue ris mādata ꝺseruare: ꝺfuabūt te zc. ¶Ap posuit tibi aquā z ignē: z qō volueris por ge manū tuā: añ hominē vita z mors: bonū z malū qō placuerit ei ꝺabitur ei.

¶Ouidius metamorph. lib.13. Aspiciunt oculi superi mortalia iustis.

¶Marcus in cuāgelio.c.4. In qua men sura mēſi fueritis: remetiet̄ vobis. ¶c.12. Omni cui multū datū est: multuꝫ q̄ret̄ ab eo.

¶Paulus aplus epla ad Romanos.cap̄.2. Non est personaruꝫ acceptio apud deuꝫ. Idē ad ephesios c.fi.cap̄.14. Unusquisq; vestrū ꝓ se rationez reddet deo. Nō ergo amplius inuicē iudicemus. Sz hoc iudicare magnitudine ponatis offendibulum fratri vel scandalum.

¶Lex autē.tit. de monachis. §. hinc nobis. Quantuꝫ ad dei cultum non est masculus neq; femia: neq; liber: neq; seruus: oēs enim in chaſto vnā mercedē percipiūt.

¶Auctor: li. de formula: honeste vite. cap̄. 6: z fi. quod est epilogus. In regno dei nō est distinctio quis esset in seculo laicus aut cle ricus: ꝺites aut paup: iunior aut senior: ser uus aut dñs: sed vnusquisq; ſm meritum boni operis ꝓpetuo coronabitur gloria.

¶Augustinus in epigramatibus Prosperi: 92.cap̄. Nullo modo iudicijs hominum cōparanda sunt iudicia dei: quē non est du bitandū esse iustum: etiā quādo facit q̄ ho minibus videat̄ iniustum.

¶ Boetius de ꝺsolatione.li.4.c.9.in fine. Quãuis causaꝫ tãte ꝺispositionis ignores: tñ qñ bonus munꝺuꝫ rectoꝛ tẽperat recte fieri cuncta ne ꝺubites.

¶ De misericoꝛꝺia ꝛ clemencia ꝺei. Rica. 7.

Psalmista. Misericoꝛꝺia ꝺñi plena est terra. ℣ Jdẽ in. 136. pꝫs. Oculi ꝺñi sup timẽtes eum: ꝛ in eis qui sperãt sup mĩa eiꝰ. ℣ 83. pꝫs. Misericoꝛꝺiã ꝛ veritatẽ ꝺiligit ꝺeus. ℣ 84. pꝫs. Misericoꝛꝺia ꝛ veritas obuiauerũt sibi: iustitia ꝛ pax oscu late sunt. ℣ 102. pꝫs. Misericoꝛꝺia ꝺñi ab eterno: ꝛ vsqꝫ in eternũ sup timentes eum. ℣ 117. pꝫs. Cõfitemini ꝺño qñ bonꝰ qñ ĩ se culũ mĩa eius. ℣ 167. pꝫs. Beneplacitũ est ꝺño sup timentes eum: ꝛ in eis qui sperant super misericoꝛꝺia eius.

¶ Paralipomenon li.j.c.21. Cum veniſſet gad angelus ad ꝺauid: ꝺixit ei: Hec ꝺicit ꝺom inus: Elige qꝺ volueris: aut tribus annis pestilentiã: aut tribus mensibus fugere hostes tuos: ꝛ gladium eoꝝ nõ posse euadere: aut tribus ꝺiebus gladiũ ꝺñi ꝛ mortẽ versari in terra: ꝛ angelũ ꝺñi interficere in vniuersis finibꝰ isrl. Nũc igit vide quid respõdeã ei qui me misit. ℣ Et ꝺixit ꝺauid ad gad: Ex oĩ parte me anguſtie premũt. Sed melius mihi est vt incidã in manus ꝺñi: qꝛ multe sunt miserationes eius: qꝫ in manus hominũ. Misit ꝯ ꝺñs pestilentiaꝫ in israel.

¶ Hieremias ꝓpheta in li. lamenta. c.3. Si abiecerit ꝺñs ꝛ miserebit ꝑm multitudinez miserationum suarum.

¶ Jesus filius sirach in eccl̃iastico. c.5. Nõ adijcias peccatũ sup peccatũ: ꝛ ne ꝺicas miseratio ꝺei magna est: multitudini peccatoꝝ meoꝝ miserebit. ℣ 17. Oꝫ magna mĩa ꝺñi ꝛ ꝓpitiatio illius ꝓuertentibus ad se. ℣ 18. c. Quis adijciet enarrare misericoꝛꝺiã ꝺei.

¶ Pilon vel philemon li. sapiẽtie. c.15. Tu ꝺeus noster suauis ꝛ verus es: patiẽs cum misericoꝛꝺia ꝺisponẽs omnia.

¶ Matthẽus in euãg. c.5. Beati misericoꝛdes: qñ ipſi miſeri coꝛꝺiã conſequentur.

¶ De charitate ſeu ꝺilectiõe ꝛ ꝺodio ſitate ꝺei ad hominẽ. Rica. 8.

Ob hystoꝛia. caꝑ. 3. Multo minoꝛa exigeris a ꝺeo qꝫ meretur iniquitas tua.

¶ Psamista pꝰ. 5. Odisti oẽs qui operantur iniquitatem. ℣ Virum sanguinum ꝛ ꝺoloſum abominabitur ꝺeus. ℣ 33 pꝰ. Oculi ꝺñi super iustos: ꝛ aures eiꝰ in pces eoꝝ. ℣ 83. pꝫs. Misericoꝛꝺiã ꝛ veritatẽ ꝺiligit ꝺeꝰ. ℣ 166. pꝫs. Deꝰ ꝺiligit iustos.

¶ Salomon in ꝓuer. c.8. Sex sunt qꝫ odit ꝺñs: ꝛ septimũ ꝺetestat aĩa eius. Oculos sublimes: linguã mendacẽ: manũ effundentis ĩnoxiũ sanguinẽ: coꝛ imaginãs cogitationes pessimas: pedes veloces ad currenꝺuꝫ in malũ. Proferentẽ mendacia: testẽ fallacẽ ꝛ eũ qui seminat inter fratres ꝺiscoꝛꝺias. ℣ 15. c. Qui sequit iustitiã ꝺiligit a ꝺomĩo ℣ Aboĩatio ꝺñi cogitationes male. ℣ Lõge est ꝺñs ab impijs: ꝛ oꝛationes iustoꝝ exaꝺiet. ℣ 17. c. Qui iustificat ipiũ ꝛ qui ꝺãnat iustũ: aboĩabilis est vterqꝫ apud ꝺominum.

¶ Ezechiel ꝓpheta. c.18. Nũquid volũtatis mee est moꝛs impij ꝺicit ꝺñs ꝺeus ꝛ nõ cõuertat a vijs suis et viuat. ℣ 33. caꝑ. Nolo moꝛtem impij: sed vt conuertatur impius a via sua ꝛ viuat.

¶ Regũ li. 2. c.14. Non vult ꝺeus perire aniã: sed retractat cogitãs ne penitus pereat qui abiectus est.

¶ Tullius in oꝛatione ꝓ. 5. ligario. Homĩes ad ꝺeos nulla re ꝓpius accedunt qꝫ salutem hominibus ꝺando.

¶ Joãnes in apocalipsi. c.3. Ait ꝺeus: Sto ad ostiuꝫ ꝛ pulso: siquis audierit vocẽ meã ꝛ aperuerit ianuã: introibo ad illũ ꝛ cenabo cũ illo ꝛ ille mecũ. ℣ Jdẽ in euãgel. c.3. Sic ꝺilexit ꝺeus mundũ vt filiũ suũ vnigenituꝫ ꝺaret: vt oĩs qui credit in eũ nõ pereat: sed habeat vitã eternã. Non enĩ misit ꝺeus filium suũ in mundũ vt iuꝺicet mundũ: sꝫ vt saluet mundus per ipsum. ℣ 15. ca. Ait ihesus: Si ꝓcepta mea seruaueritis: manebitis

in dilectione mea.

¶ Petrus aplʒ epla 2.c.3.ꝛ fi. Domin⁹ pa/tienter agit ꝓpter nos: nolés aliquẽ perire: ſed oẽs ad penitentiã reuerti.

¶ Paulus aplʒ epla ad romanos.c.8. Qui cũq; ſpũ dei agunt: hi ſunt filij dei.

¶ Caſſiodo⁹ epla li.8.c.26. Quos ſupna ꝓtegũt felices aduerſa, hre non pñt.

¶ Prouerb. vulgar. A chi dio vol bien: dor mãdo ieuen. A chi dio vol male: elge tole el ſeno. A chi dio vol male le piegore ge va de dente.

¶ De mundana flagellatione ꝛ tẽtatione dilector dei. Rica. 9.

TOb hyſtor.c.5. De⁹ ponit hu miles in ſublime: ꝛ merẽ/tes erigit ſoſpitate. Beatus hõ qui corripit a deo. Increpationẽ g̃ oñi ne repro bes quia ipſe vulnerat ꝛ medetur: percutit ꝛ manus eius ſanabunt.

¶ Salomon in ꝓuer.c.3. Diſciplinã oñi ne abijcias: nec deficias cum ab eo corriperis: quẽ enim diligit dñs corripit: ꝛ quaſi pater in filio cõplacet ſibi.

¶ Tobie hyſtor. Doc ꝑ certo habet ois qui colit deũ: quia vita eius ſi in ꝓbatione fue/rit coronabitur.

¶ Jeſus filiʒ ſirach in eccliaſtico.c.33. Ti/menti deũ nõ occurrẽt mala: ſz interpratiõe de⁹ illũ ſeruat ꝛ liberat a malis. ꝙca.27. Doles iuſtos ꝓbat tẽtatio iubilationis. ꝙc. 31. Infirmitas grauis ſobriã facit aiam.

¶ Matth. in euãg.c.5. Bti q̃ ꝑſectionez pa tiunt ꝓpt iuſtitiã: q̃m ipſor ẽ regnũ celor.

¶ Jacobus aplʒ epla.67.c.1. Btus q̃ ſuf/fert tetationẽ q̃m cũ cõprobatus fuerit acci piet coronã vite: quã ꝓmiſit dñs diligẽtib⁹ ſe

¶ Joãnes i apocalipſi.c.3. Ego quos amo arguo ꝛ caſtigo.

¶ Paulus aplʒ epla ad romanos.c.5. Tri/bulatio patientiã operat: patiẽtiã aũt ꝓba/tionẽ. ꝙ8.c. Exiſtimo q̃ nõ ſunt condigne paſſiones huius tẽporis ad futurã gloriaz. ꝙ Idem aplʒ epla ꝓma ad corinthios.c.10 Fidelis deus eſt qui non patiet vos tẽtari ſupra id quod poteſtis. ſed faciet cũ tẽtati/one etiã ꝓuentũ vt poſſitis ſuſtinere. ꝙ Idẽ aplʒ epla ad corinth. 2.c.13. Virtus in in/firmitat perficit. ꝙ Idem aplʒ epla ad he/breos.c.12. Quẽ diligit deus caſtigat: fla/gellat aũt oẽm filiũ quem recipit.

¶ Gregorius in paſtorali.c.51. De ſpe eter/ne hereditatis gaudiũ ſumãt quos aduerſi tas vite tpalis humiliat: q̃ niſi ſaluãdos i ꝓpetuũ cerneret erudiẽdos ſub diſciplie re/gimine diuina diſpenſatio nõ frenaret.

¶ Jſidorus ſoliloquiorum li.i.c.4. Semp de⁹ hic vulnerat: quos ad ſalutẽ ꝓpetuã ꝓparat

¶ De charitate hois ad deũ. Rica. 10.

TIn exodo. ca.20. Ego ſum domi/nus deus fortis ꝛ ʒelotes viſitans iniquitatẽ patrũ in filios in tertiaz ꝛ quartã generationẽ eor qui oderũt me: ꝛ faciens miſericordiã i milia his qui diligũt me ꝛ cuſtodiunt ꝓcepta mea.

¶ In leuico.c.4. Qui maledixerit ꝛ blaſphe mauerit nomẽ dñi: morte moriat: lapidib⁹ opprimet eũ ois multitudo populi.

¶ Moyſes in deuterono.c.6 Diliges deuz tuum ex toto cordetuo: ꝛ ex tota aĩa tua: et ex tota fortitudine tua.

¶ Pſalmiſta.33. p̃s. Guſtate ꝛ videte q̃m ſuauis eſt dñs. ꝙ36. p̃s. Delectare in dño: ꝛ dabit tibi petitiones cordis tui. ꝙ Reuela dño viam tuã: ꝛ ſpera in eo. Subditus eſto dño: ꝛ ora eum. Apud dũm greſſus hois di rigent: ꝛ viam eius volet. Cuz ceciderit nõ collidet: quia dñs ſupponit manum ſuam. ꝙ49. p̃s. Jmola deo ſacrificiũ laudis. ꝙ54 p̃s. Jacta in domino curã tuã: ꝛ ipſe te enu/triet. ꝙ96. p̃s. Qui diligitis dñm odite ma lum. ꝙ136. p̃s. Paratus ſum ꝛ non ſum turbatus: vt cuſtodiã mandata tua. ꝙ149 p̃s. Par multa diligentibus legem tuam: ꝛ non eſt illis ſcandalũ. ꝙ176. p̃s. Cuſtodit dñs omnes diligentes ſe: ꝛ omnes peccato/res diſperdet.

¶ Regum li.1.c.2. Quicũq; honorificaue/rit me: glorificabo eum: qui autem contem

nunt me:erunt ignobiles.

¶Tobie hysto.ca.4. Omnibus diebus vite tue in mente habe dominum.

¶Jesus filius sirach in ecclesiastico.c.j.Deꝰ prebet sapientiam diligentibus se.Dilectio dei honorabilis sapientia.Qui diligit deuꝫ exorabit pro peccatis:ꝛ cõtinebit se ab illis: ꝛ in oratione dierum exaudietur.

¶Matthеus in euangelio.c.6. Non potestis dõ seruire ꝛ mamone.℣Idē lucas.16.c.Qui amat patrē ꝛ matrē plus q̃ me: non est me dignus.Et q̃ amat filiū aut filiaꝫ supra me:non est dignus me.℣c.31.Qui nõ est mecum contra me est.Ubi sunt duo vel tres congregati in noīe meo: sum in medio eorum.℣19.c.Omnis qui reliquerit domum vel fratres:aut sorores:aut patrem aut vxorem:aut matrem:aut filios:aut agros p̃pter nomen meum:centuplum accipiet ꝛ vitam eternam possidebit.℣Idem lucas in euangelio.c.18.℣.c.22. Diliges deum ex toto corde tuo:ꝛ ex tota anīa tua: ꝛ ex tota mente tua:hoc est primū ꝛ maximū mandatum.Secundum autem simile est huic. Et diliges proximū tuum sicut teipsuꝫ. In his duobus mãdatis tota lex pendet ꝛ pphete.

¶Joannes in euangelio.ca.14.Si diligitis me mandata mea seruate. Qui habet mandata mea ꝛ seruat ea:ille est qui diligit me. Qui diligit me diligitur a patre meo:et ego diligam eum:ꝛ manifestabo ei meipsum.

℣Jesus dixit:Siquis diligit me sermonem meum seruabit:ꝛ pater meus diliget eum:ꝛ ad eum veniemus ꝛ mansionem apud eum faciemus. Qui nõ diligit me sermones meos non seruat.Ait ihesus discipulis suis q̃ morti approp̃inquabat. Non turbetur cor vestrum neq; formidet:audiuistis quia dixi vobis:vado ꝛ venio ad vos: si diligeretis me gauderetis vtiq;:quia vado ad patrē ℣15.c.Ait iesus discipulis suis: Manete in me ꝛ ego in vobis.Sicut palmes nõ potest facere fructum a semetipso nisi manserit in vite:Sic nec vos nisi in me mãseritis.Ego sum vitis vos palmites:qui manet in me et ego in eum:hic fert fructū multum:quia sine me nihil potestis facere. Siquis in me non manserit mittetur foras sicut palmes ꝛ arescet:ꝛ colligent eum ꝛ in ignem mittent ꝛ ardet.Si manseritis in me ꝛ verba mea in vobis manserint:quodcūq; volueritis petetis ꝛ fiet vobis.Ait iesus:si precepta mea seruaueritis manebitis in dilectione mea.

¶Jacobus apostolus epla vnica.c.2,℣Qui cunq; totā legem obseruauerit: offenderit autē in vno factus est omniū reus.

¶Johannes apostolus ꝛ euāgelista epistola primi.c.4.Siquis dixerit:diligo deum ꝛ fratrem suum oderit:mendax est. Hoc mãdatum habemus a deo:vt qui diligit deuꝫ diligat ꝛ patrem suum.℣c.5.ꝛ fi.Hec est charitas dei vt mandata eius custodiamus

¶Paulus apostolus epistola ad romanos capto.8.Diligentibus deum omnia cooperantur in bonum.℣Idem apostolus epistola.j.ad corinthios.c.10.℣Non potestis mense domini participes esse vt mense demoniorum.℣Idem epistola ad timotheuꝫ c.j.Finis precepti est charitas de corde puro ꝛ conscientia pura ꝛ fide non ficta.

¶Auctor li.de for.boñ. vite.ca.5.Amabis deum si illum in hoc imitaberis vt velis omnibus prodesse nulli nocere: ꝛ tunc te iustum virum appellabunt omnes.Sequentur venerabũtur ꝛ diligent:ficq; merito iustus appellaberis.

¶De verbo dei ꝛ exaudi/tione eius.℟ica.11.

¶In leuitico ca.26.ꝛ penulti. Si in preceptis meis ambulaueritis ꝛ mandata mea custodieritis e feceritis ea:dabo vobis pluuias tempori⁹ suis:ꝛ terra germinet germen suū ꝛ pomis arbores replebuntur:apprehendet messiuꝫ tritura vindemiã:ꝛ vindemia occupabit sementem:ꝛ comedetis panem vestrū in saturitate:ꝛ absq; pauore habitabitis ī, tra vra: dabo pacē in finib⁹ vestris dormietis:ꝛ nõ erit qui exterreat.Auferam malas bestias:ꝛ

gladius nō trāſibit terminos veſtros: pſeq̄/mini inimicos vr̄os ⁊ corruēt coram vobis.

¶ Moyſes in deuteronomio.c.5. Non declines neq; ad dexterā neq; ad ſiniſtrā: ſz p viā quā p̄cipit vobis dn̄s deus ambulabitis: vt viuatis: ⁊ bene ſit vobis ⁊ p̄cellentur dies in terra poſſionis veſtre. ℣8.c. Nō in ſolo pane viuit hō: ſz ex omni verbo quod egreditur ex ore dei.

¶ Pſalmiſta. 102. p̄s. Juſtitia dn̄i in filios filioꝝ his qui ſeruant teſtamentum eius: et memores ſunt mandatoꝝ ipſius ad faciendū ea. ℣125. p̄s. locutio ad deū: Parat⁹ ſū ⁊ nō ſum turbatus: vt cuſtodiā mādata tua ℣145. p̄s. Pax multa diligētibus legē tuā dn̄e: ⁊ nō eſt illis ſcandalum.

¶ Salomon in puer.c.30. ⁊ ſi. Dis ſmo dei ignitus. ℣ Idē in eccliaſtice.c.8. Sermo ōi poteſtate plenus eſt.

¶ Marcus in euāgel.c.3. Celū ⁊ terra trāſibunt: verba aūt mea nō tranſibūt: ait ieſus: ℣ Idem dicit lucas in euāge.c.21.

¶ Lucas in euā.c.10. Jeſus intrauit ī qōdā caſtellū: ⁊ mulier qdā martha noīe excepit illū in domū ſuā: ⁊ huic erat ſoror noīe maria: que etiam ſedēs ſecus pedes dn̄i: audiebat verbū illius: martha aūt ſatagebat circa frequēs miniſteriuꝝ: que ſtetit ⁊ ait: Dn̄e non eſt tibi cure ꝙ ſoror mea reliquit me ſolā miniſtrare: dic ergo illi vt me adiuuet. Et reſpondēs dixit illi dn̄s: Martha martha ſollicita es ⁊ turbaris erga plurima: porro vnū eſt neceſſariū. Maria optimā partem elegit que nō auferet ab ea. ℣c.11. Beati qui audiūt verbū dei ⁊ cuſtodiūt illud. ℣ Ait ieſus: Uobis legiſlatoribus vbe quia oneratis hoīes onerib⁹ que portari nō p̄nt: ⁊ ipſi vno digito vr̄o nō tāgitis ſarcinas.

¶ Joānes in euāge.c.8. Qui eſt ex deo verba dei audit. ℣ Ait ieſus: Si quis ſermonez meū ſeruauerit: mortē nō guſtabit ī eternū. ℣c.10. Ait ieſus: Si mihi nō vultis credere operibus credite.

¶ Paulus apl's ep'la ad romanos.c.2. Non auditores legis iuſti ſunt apud deū: ſed factores legis iuſtificabunt. ℣ Idem epiſtola ad timotheū.c.j. Finis p̄cepti eſt charitas de corde puro: ⁊ conſcientia bona ⁊ fide non ficta. ℣ Idem ep'la ad hebreos.c.4. Uiuus ē ſermo dei ⁊ efficax ⁊ penetrabilior oī gladio ancipiti.

¶ De timore dei. Rica. 12.

Tob hyſtoria ca. 28. Timor domini ipſe eſt ſapiētia.

¶ Moyſes in deuteronomio.ca. 6. Timeas dn̄m deū tuū: ⁊ cuſtodias mandata ⁊ p̄cepta eius.

¶ Pſalmiſta. 2. p̄s. Seruite dn̄o in timore: ⁊ exultate ei cū tremore. ℣28. p̄s. Firmamentū eſt dn̄s timentibus eum. ℣32. p̄s. Oculi dn̄i ſup timētes eū. ℣.84. p̄s. Prope timētes deū ſalutare ipſius. ℣102. p̄s. Miſericordia dn̄i ab eterno: ⁊ vſq; in eternū ſup timētes eū. ℣110. p̄s. Initiū ſapientie timor dn̄i. ℣111. p̄s. Beatus vir qui timet dn̄m. ℣148. p̄s. Beati oēs qui timent dn̄m: qui ambulant in vijs ei⁹. ℣165. Uoluntatē timentiū ſe faciet ⁊ deprecationē eoꝝ exaudiet ⁊ ſaluos faciet eos. ℣167. p̄s. Beneplacitū eſt dn̄o ſup timentes eum.

¶ Salomon in puerb.c.3. Time deum ⁊ recede a malo. ℣ Timor dn̄i odit maluꝫ: arroganciā ⁊ ſuperbiā ⁊ viā prauā: ⁊ os bilingue deteſtat. ℣15.c. Timor dn̄i diſciplia ſapie ℣16.c. Timore dn̄i declinat a malo. ℣.c.24 Time dn̄m fili mi ⁊ regem. ℣ Idē in eccl'iaſtico.cap̄. 7. Qui timet dn̄m nihil negligit. ℣12.c. ⁊ ſi. Deū time ⁊ mandatū eius obſerua: hoc eſt enim omnis homo.

¶ Tobie hyſto.cap̄.4. Multa bona habebimus ſi timuerimus deū: ⁊ receſſerimus ab oi pcto ⁊ fecerimus bn̄. ℣ Socrates ī exhortationib⁹.c.2. circa p̄nci. Deū quidē verere.

¶ Jeſus filius ſirach in eccle.c.j. Timor dn̄i gl'ia ⁊ gl'iatio ⁊ letitia ⁊ corona exultatiōis. Timor dn̄i delectabit cor: ⁊ dabit letitiaꝫ et gaudiū ⁊ longitudinē dierū. ℣ Timēti dn̄m bn̄ erit in extremis: ⁊ in die defunctiōis ſue benedicet. ℣ Timor domini ſcientie religioſitas: cuſtodiet ⁊ iuſtificabit cor. ℣ Timenti

deū bene erit: ⁊ in dieb⁹ ꝺ ſūmationis illius benedicet. ℣ Corona ſapiētie timor dñi repletis pacē ⁊ ſalutis fructū. ℣ Timor dñi expellit peccatū. ℣ Qui timet dñm: honorat parentes ⁊ q̄ſi dñis ſeruiet is qui ſe genuerūt. ℣ 7. c. In tota aīa tua time deū: ⁊ ſacerdotes illius ſanctifica. ℣ 33. c. Timēti deū nō occurrent mala:: ſed in tētatione illū de⁹ ꝺfuat: ⁊ liberat a malis. ℣ 25. ca. Timor dei initium dilectionis eius.

¶ Lucas in euāgē. c. 21. Timete eū qui poſt q̄ occiderit habet ptātē mittere in gehēnā.

¶ Petrus ap'ls epla. j. Deum timete.

¶ Auguſtinus in epigramatibus ꝑſpi. c. 71 De⁹ ſic timēd⁹ ē vt ab ipo fugiat ad ipſum.

¶ Laſſiodorus epla⁹ li. 9. ca. 25. Semp bñ gerit ſi celeſtis metus humanis moribꝰ apponit: hinc etenim virtutum oīum ſumitur cognitio: hinc ſapia veritatis ſapore cōditur

¶ De querēdo ⁊ adeūdo deū. Rica. 13.

PSalmiſta. 9. ps. Nō ꝺ reliq̄ſti q̄rentes te dñe. ℣ 33. ps. Inq̄rētes deū nō minuent oī bono. ℣ 36. ps. Delectare in dño: ⁊ dabit tibi petitiōes cordis tui. ℣ 68. ps. Querite dominum: ⁊ viuet aīa vra. ℣ 104. ps. Querite dñm ⁊ ꝺfirmabimi

¶ Paralipomenō li. j. ca. 28. Si q̄ſieris dñm inuenies: ſi aūt dereliq̄ris eum ꝓijciet te in eternū. ℣. Libro. 2. c. 15. Si q̄ſieritꝭ deū inuenietis: ſi aūt dereliq̄ritis eum: derelinq̄t vos.

¶ Hieremias ꝓpheta in li. ꝓphetarꝫ. ca. 29. Cum quefieritis me in toto corde veſtro inueniar a vobis: ait dominus.

¶ Jeſus filius ſirach in eccl'. c. 2. Deus ꝓtector eſt oībus exquirētibus ſe in veritate.

¶ Pylon. li. ſapīe. c. j. Sentite de domino: in bonitate: ⁊ in ſimplicitate cordis q̄rite illū: q̄n inuenīt ab his qui nō tētant illū: apparet aūt illis qui fidē habent in illum.

¶ Matth. in euangel'. c. 7. Querite ⁊ inuenietis: pulſate ⁊ aperietur vobis. ℣ Idem dicit lucas in euangel'. c. 11.

¶ Joānes in euangel'. c. 6. Ait ieſus: Eū qui venit ad me non eijciam foras.

¶ Jacobus ap'ls in epla vnica. c. 4. Appropinquate deo: ⁊ approꝑpinquabit vobis.

¶ Paulus ap'ls: epla ad hebreos. c. 4. Adeamus cū fiducia ad thronū gr̄e: vt miaz ꝺſeq̄mur: ⁊ grāz inueniam⁹ in auxilio oportūo

¶ Boetius de ꝺſolatione li. 3. c. 17. Ut platoni placet in minimis quoq; rebus diuinū debet auxiliū ip̄lorari. Jnuocanduz cenſeo rerū oīum patrē: quo p̄termiſſo: nulluz rite fundatur exordium.

De ſpe atq; deſperatione hominis ad deum. Rica. 14.

PSalmiſta. 17. ps. Protector ē deus omniū ſperantiū ī ſe. ℣ 31. ps. Sperante in dño: miſericordia circūdabit. ℣ 32. ps. Oculi dñi in eis qui ſperāt ſuper miſericordia eius. ℣ 33. ps. Beat⁹ vir q̄ſi ſperat in domino. ℣ 36. ps. Spera ī domino ⁊ fac bonitatē. ℣ Reuela domine viā tuā: ⁊ ſpera in eo. ℣ Domin⁹ ſaluabit iuſtos qui ſperauerūt in eo. ℣ 39. ps. Beatus vir cuius eſt nomē dñi ſpes eius: ⁊ nō reſpexit in vanitates ⁊ inſanias falſas. ℣ 83. ps. Beatus hō qui ſperat in deo. ℣ 117. ps. Bonū eſt ꝺfidere in dño q̄ ꝺfidere in homine. Bonū eſt ſperare in dño q̄ ſperare in p̄ncipibus. ℣ 167. ps. Beneplacitū eſt dño in eis qui ſperāt ſuper miſericordia eius.

¶ Salomon in ꝓuerb. c. 3. Habe fiduciā in toto corde tuo: ⁊ ne ī nitaris p̄rudentie tue: in oībus vijs tuis cogita illū: ⁊ ipſe diriget greſſus tuos. ℣ 16. c. Qui ī domino ſperat beatus eſt. ℣ 28. c. Qui ſperat in domino ſanabit. ℣ 29. c. Qui ſperat in domino ſublevabit. ℣ 20. c. Clipe⁹ ē oīs ſperātibus ī ſe.

¶ Regū li. 2. c. 22. Scutū eſt dominus omnium ſperantium in ſe.

¶ Hieremias ꝓpheta in li. lamenta. c. 3. Bonus eſt dominus ſperantibus in euz. ℣ Bonū eſt p̄ſtolari cū ſilētio ſalutare domini.

¶ Gregorius in paſtorali. cap. 51. ℣ De ſpe eterne hereditatis gaudiū ſumat quos aduerſitas vite tēporalis humiliat: q̄ nifi ſaluādos ī ꝓpetuū cernēt erudiēdos ſub diſci

plie regimīe diuina qi ſpēſatio nō frenaret.

¶ Iſidor⁹ in ſinonima ſoliloquioꝝ.li.j.c.12 Qui veniā de peccato deſpat plus ſe de deſperatione q̄ de cōmiſſo crimine dānat. Deſperatio auget peccatum.

¶ De oratiōe religioſa. Rica. 15.

PSamiſta. 33. pſ. Oculi dñi ſup iuſtos: ⁊ aures eius in p̄ces eoꝝ. Clamauerūt iuſti ⁊ dñs exaudiuit eos: ⁊ ex oībus tribulationib⁹ eoꝝ liberauit eos ℣ 36. pſ. Subditus eſto dño: ⁊ ora eū. ℣ 49 pſ. Immola deo ſacrificiū laudis. ℣ 50. pſ dauid. Miſerere mei de⁹ ſm magnā miaz tuā. Et ſm multitudinē miſerationū tuarū: dele iniquitatē meā. Ampli⁹ laua me ab iniq̄tate mea: ⁊ a pcō meo mūda me. ⁊c. Auerte faciē tuā a pcīs meis: ⁊ oēs iniq̄tates meas dele. Cor mūdū crea in me de⁹: ⁊ ſpīm rectū inoua in viſceribꝰ meis. Ne pijcias me a facie tua: ⁊ ſpīm ſcīm tuū ne auferas a me. Redde mihi letitiā ſalutaris tui: ⁊ ſpū p̄ncipali cōfirma me. ℣ Dauid. Dñe labia aperies: ⁊ os meū annūciabit laudē tuā. ℣ 69. pſ. Deꝰ in adiutoriū meū intende: dñe ad adiuuandū me feſtina. ℣ 17. pſ. Deus ne elōgeris a me deus meus in auxiliū meū reſpice. ℣ 84. pſ Oſtende nobis dñe mīaz tuā ⁊ ſalutare tuum da nobis. ℣ 85. pſ. Tu deus ſuauis ⁊ mitis ⁊ multe mīe es oīb⁹ inuocātibus te. ℣ 101 pſ. Dñs reſpexit in oratiōnē hūmiliū: ⁊ nō ſpreuit p̄cem eoꝝ. ℣ 104. pſ. Cōfitemini dño ⁊ inuocate nomē eius ℣ 146. pſ. Qui ſeminat in lachrymis in exultatiōe metet. ℣ 158 pſ. Opa manuū tuarū ne deſpicias. ℣ 161. pſ. dauid. Pone dom̄ie cuſtodiā ori meo: ⁊ hoſtiū circūſtantie labiis meis. ℣ 163. pſ. dauid. Nō intres in iudiciū cū ſeruo tuo: qz nō iuſtificabīt in cōſpectu tuo oīs viuens. ℣ 165. pſ. Prope eſt dominus oībus inuocātibus eum in veritate: voluntatē timētiū ſe faciet: ⁊ deprecationē eoꝝ exaudiet ⁊ ſaluos faciet eos.

¶ Salomon in prouerb. c. 15. Longe ē dominus ab ipijs: ⁊ oratiōes iuſtoꝝ exaudiet.

¶ Tobie hyſto. c. 4. Oi tpe benedic deum: ⁊ pete ab eo vt vias tuas dirigat: ⁊ oīa ſilia tua in ipſo permaneāt. ℣ 12. c. Bona ē oratio cum ieiunio ⁊ elemoſyna magis q̄ theſauros auri condere.

¶ Jeſus filius ſirach in eccl̄ia. ca. 3. Qui diligit deū exorabit pro pctis: ⁊ obtinens eſt ab illis: ⁊ in oratione dierū exaudiet. ℣ 18. ca. Ante orationē p̄para animam tuam: ⁊ noli eſſe quaſi homo qui tētat deum.

¶ Matthеus in euāge. 6. c. Cū oratis nō eritis ſicut hypocrite qui amāt in ſynagogis ⁊ angulis platearū ſtātes orare vt videant ab hoīb⁹. intra cubiculū tuū ⁊ clauſo oſtio tuo ora patrē tuū in abſcōdito: ⁊ pr̄ tuus qui videt in abſcōdito reddet tibi. Orātes nolite multū loq̄. Sic orabitis: Pater nr̄ qui es i celis ſcīficet nomē tuū adueniat regnū tuū fiat volūtas tua ſicut in celo ⁊ in terra. Panē noſtrū ſupſubſtātialē da nobis hodie ⁊ dimitte nobis debita nr̄a ſicut ⁊ nos dimittimus debitoribꝰ noſtris: ⁊ ne nos īducas i tētationē: ſed libera nos a malo. ℣ 7. c. Petite ⁊ dabīt vobis: q̄rite ⁊ īuenietis: pulſate ⁊ aperiet vobis. ℣ 26. ca. Vigilate et orate vt nō intretis in tētationē: ſpūs quidē pro tus eſt: caro autem infirma.

¶ Marcus in euā. 11. c. Oīa q̄cūq; orātes petitis credite: qz accipietis ⁊ venient vobis. Cum ſtabitis ad orandū dimittite ſi q̄d habetis aduerſus aliquē: vt pr̄ veſter q̄ in celis eſt dimittat vobis peccata veſtra.

¶ Lucas in euā. 11. c. Cū oratis: dicite: Pat̄ ſcīficet nomē tuū adueniat regnū tuū: panē noſtrū quottidianū da nobis quotidie: ⁊ dimitte nobis debita nrā: fiḋē ⁊ ipſi dimittimus oīb⁹ dimittētib⁹ nobis: ⁊ ne nos īducas in tētationē. ℣ 22. c. Orate ne intretis i tētationem.

¶ Joānes in euāgel̄. c. 9. Peccatores deus nō audit: ſed ſiquis dei cultor eſt: ⁊ eius voluntatē facit: hunc exaudiet.

¶ Paulus apl̄s epl̄a. j. ad cozinth̄. c. 14. Si orē ligua: ⁊ ſpūs me⁹ nō orat: mēs mea ſine fructu ē. ℣ Jdē i epl̄a ad coll̄. c. 3. ⁊ pe. Oē

quodcūq; facitis ꝛbo aut ope: oīa in nomie domini ieſu chriſti facite.

¶ Jacobus apl's epl'a.j.c.5. Orate ꝓ inuicez vt ſaluemi. Multū valet dēpcatio aſſidua.

¶ Boetius de conſolatione li.5.ꝛ ſi.c.11.ꝛ ſi. Jn deo p̄ces ponite cum recte ſunt ineffi caces eſſe non poſſunt.

¶ Cato.c.j. Deo ſupplica.

¶ Auguſtin⁹ i epig. pſpi.89.c. Fidelr ſup/plicās deo ꝓ neceſſitatib⁹ iſtius vite ꝛ miſe ricordiē audiē ꝛ miſericordiē nō audiē: quid enī vtile infirmo ſit magis nouit medicus q̄z egrott⁹. Si āt poſtulat id qō de⁹ ꝑcipit fiet oīno qō poſcit. f 91.c. De⁹ cū aliq̄d male po ſitū dādo iraſciē ꝛ non dādo miſeretur.

¶ Jſidoz⁹ ſoliloquioz li.2.c.6. Jmmūdus ſpūs oratōis inſtātia vincit. Demonia ora/tiōe deiciunt. Oratiōe demonia ſuperant.

¶ De ieiunij religione. Rica.16.

Mattheus in euāg.c.15 Nō qō intrat in os coinq̄nat boīez: ſz qō ꝓcedit ex ore hoc coinquinat hom inem.

¶ Paulus apl's epl'a ad roma.c.14 Js qui māducat nō māducantē nō ſpnat: ꝛ qui nō māducat māducantē nō iudicet. Et qui mā ducat dño māducet: grās enī agit deo: ꝛ q̄ nō māducat dño nō māducat: ꝛ grās agit deo. f Jdē epl'a j. ad cozin.c.9. Nūquid nō habem⁹ poteſtatē māducādi ꝛ bibendi?

¶ Gregozius in paſto.c.44. Admonēdi ſunt abſtinētes vt nouerint q̄z tūc placentē deo abſtinētia offerūt cū ea q̄ ſibi ō alimētis ſub ꝛ trahūt indigētibus largiunt. Non deo ſed ſibi quiſq; ieiunat ſi ea que ſibi ad tēp⁹ ſub trahit nō inopibus ſubtrahit: ſz vētri poſt/modū offerenda cuſtodit.

¶ De voti religione. Rica.17.

Moyſes in deutero. ca.23. Cuz voto voueris dño deo tuo nō tardabis reddere q̄z requiret illud dñs deus tuus: ꝛ ſi mozat⁹ fueris: reputabit tibi in pctū. Si nolueris polliceri abſq; peccato eris.

¶ Pſalmiſta.49.pſ. Redde altiſſimo vota tua. f 75.pſ. Uouete ꝛ reddite dño deo ve ſtro oēs qui in circuitu ei⁹ affertis munera.

¶ Salomon in puerb.c.20. Ruina eſt hoi deuouere ſcīs: ꝛ poſt vota tractare. f Jdem in eccl'iaſte.c.5. Si quid vouiſti deo ne mo reris reddere: diſplicet enī ei infidelis ꝛ ſtul ta ꝓmiſſio: ſed quodcunq; voueris redde: multo melius eſt non vouere q̄z poſt votū ꝓmiſſa non reddere.

¶ Jſidozus ſoliloquioz: li.2.c.36. Jn turpe votum muta decretum. Qō incaute nouiſti non facias. Jmpia eſt ꝓmiſſio que ſcele/re adimpletur.

¶ De iuramenti religione. Rica.18.

Leuitico. cap̄.19. Non p̄ iurabis in nomine meo: nec pollu/es nomen dei tui.

¶ Jeſus filius ſirach in eccl'iaſtico.cap̄.23. Jurationi non aſſueſcat os tuuz: multi enī caſus in illa. Uir multum iurans implebit iniquitate.

¶ Mattheus in euāge.c.5. Non iurare oī/no: neq; per celū q̄z thronus dei eſt: neq; p terrā: q̄z ſcabellū eſt pedū ei⁹: neq; p hiero/ſolymā q̄z ciuitas eſt magni regis: nec per caput tuū iurabis: q̄z nō potes vnū capillū albū facere aut nigrū. Sit aūt ſermo veſter eſt eſt non nō: qō aūt his habundantius eſt a malo eſt.

¶ Jacob⁹ apoſtol⁹ epl'a vnica.c.5.ꝛ ſi. No lite iurare neq; p celū neq; per terram: neq; aliud quodcūq; iuramentū: ſit ſermo veſter eſt eſt non non.

¶ Paulus apoſtolus epl'a ad hebzeos.c.6. Homines per maiozem ſui iurant: ꝛ omnis controuerſie eozum finis. Ad confirmatio/nem eſt iuramentum.

¶ Cato.c.j. iuſiurandū ſerua.

¶ Jſidozus ſolilo.lib.2.c.35. Aſſiduitas iu randi periurij conſuetudinem facit. Uſus iurandi ad periurium ducit. Sit in oze tuo eſt: ſit in oze tuo non eſt: veritas iuramen/to non indiget. f Firma ſit ſacramenti tui fides.

¶ De charitate religiosa hois ad proximum. Rica. 19.

IN exodo c.2. Non loquaris ō p/rimū tuū falsum testimoniū. Non cōcupisces domū primi tui: nec desiderabis uxorē eius: non seruū: nō ancillā: nō ouē: nō bouē: nō asinū: nec oia q̄ illi⁹ sūt ℣21.c. Si quis per industriā occiderit p/rimū suū ⁊ per insidias: ab altari meo auellas eū: vt moriat. ℣22.c. Aduenā nō cōtristabis: neq; affliges eum. Uidue ⁊ pupillo non nocebis: si leserit eos vociferabūt ad me: ⁊ ego audiā clamorē eor̄: ⁊ indignabit furor meus: percutiāq; vos gladio: ⁊ erunt uxores vestre vidue: ⁊ filij vestri pupilli. ℣23.ca. Pauperis misereberis in negocio. Peregrino molestus non eris.

¶ In leuitico.c.19. Cū messueris segetes terre tue: nō tondebis usq; ad solū super faciem terre: nec remanentes spicas colliges: neq; in vinea tua racemos ⁊ grana decidentia cōgregabis: sed paupib⁹ ⁊ peregrinis carpēda dimittes. ℣ Non mentiemini: nec decipiet vnusquisq; p/rimū suū. Non facies calūniā p/rimo tuo: nec vi oppmes eū. Nō maledices surdo: nec coꝛā ceco pones offendiculū. Si habitauerit aduena in terra vra: ⁊ morat⁹ fuerit inter vos: ne exprobꝛetis ei: sed sit inter vos quasi indigena.

¶ Moyses in deut.c.19. Non assumes et trāsferes terminos p/rimi tui quos fixerūt priores in possessione tua. ℣23.c. Non feneraberis fratri tuo ad usurā pecuniaz: nec fruges: nec quālibet aliā rem sed alieno: fratri aūt tuo absq; usura: id quod indiget commodabis: vt benedicat tibi dns deus tuus oi tpe tuo. ℣116.c. Ingressus vineā proximi tui comede uuas quantū tibi placuerit: foꝛis aūt ne efferas tecū. ℣24.c. Si intraueris segetem amici tui frāges spicas ⁊ manu deteres: falce aūt nō metes. Cū repetes a p/rimo tuo rē aliquā quā debet tibi: nō ingredieris domū ei⁹ vt pignus auferas: sz stabis foꝛis: ⁊ ille tibi pferet qō habuerit. ℣37.c Maledictus qui trāsferet terminos p/rimi sui. Maledict⁹ qui errare facit cecos in itinere. Maledictus qui peruertit iudiciū aduene ⁊ pupilli.

¶ Salomon in p/uer.c.10. Uniuersa delicta aperit charitas. ℣14.c. Qui despicit p/rimum suum peccat.

¶ Tobie hysto.c.4. Qō ab alio odis fieri tibi vide ne alteri tu aliquādo facias.

¶ Jesus filius sirach in eccl'.c.29. Fenerare p/rimo tibi in tpe necessitatis illius. Multi non causa nequitie non fenerati sunt: sed fraudari gratis timuerunt. Uir bonus fidē facit proximo suo.

¶ Tullius in oratione pro quinto ligario: Hoies ad deos nulla re p/pius accedunt q̄ salutem hominibus dando.

¶ Matth'.in euāgel'.c.5. Qis qui irascit fri suo: re⁹ erit iudicio. ℣.c.7. Quid vides festucā in oculo frīs tui: ⁊ trabē i oculo tuo nō vides. Aut dicis fratri tuo: frat' sine eiciaz festucā ō oculo tuo: ecce trabes in oculo tuo ē. hypocrita: eijce p̄mū trabē ō oculo tuo: et tē videbis eijcē festucā ō oculo frīs tui. ℣ Idē dicit lucas.c.6. Qia q̄cūq; vultis vt faciant vobis hoies ⁊ vos facite illi. ℣ Idē lucas.6.c Ubi sūt duo vl tres ogregati i noīe meo: ibi sū i medio eor̄. ℣22.c. ait iesus: Dilige dnm deū tuū ex toto coꝛde tuo: ⁊ ex tota aīa tua: ⁊ ex tota mēte tua: hoc est p̄mū ⁊ maximū mādatū: scōm aūt est silē huic: ⁊ diliges p/mū tuū sicut teipsum. In his duobus mandatis tota lex pendet ⁊ pphete.

¶ Marc⁹ in euāg.c.9. Pacē habete inꝛ vos

¶ Lucas in euāg.c.6. Mutuū date nihil inde sperātes: ⁊ erit merces vra multa: ⁊ eritis filij altissimi: qz ipse benignus ē sup ingratos ⁊ malos. Date ⁊ dabitur vobis.

¶ Joānes in euangelio ca.3. Uos vocatis me magister ⁊ domine: ⁊ bene dicitis: sum etenim. Si ergo laui ego [illegible]ros pedes vo minus ⁊ magister: ⁊ vos debetis aler alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi vobis: vt quemadmodū ego feci vobis: ita et vos faciatis. Mandatum nouum do

vobis: vt diligatis inuicem sicut dilexi vos vt & vos diligatis inuicē. ¶ 14.c. Pacē relinquo vobis: pacē meā do vobis. ¶ 15. c. Maiorē hāc dilectionem nemo habet vt aiam suā quis ponat p amicis suis. ¶ Ait iesus: hec mādo vobis vt diligatis inuicez.

¶ Jacobus apls epla vnica. c. 4. Nolite detrahere alterutrum.

¶ Petrus apls. 1 c. 2. Oēs honorate: fraternitatem diligite. ¶ 4. cap̄ Charitas operit multitudinem peccatorum.

¶ Johānes in epla. 1. ca. 2. Qui diligit fratrem suum: in lumine manet: & scandalum in eo nō est: qui aūt odit fratrē suū in tenebris est: & in tenebris ambulat & nescit quo eat: qm̄ tenebre obcecauerūt oculos eius. ¶ c. 3. Qui habuerit substantiā mūdi & viderit fratrē suū necessitatē habere & clauserit viscera sua ab eo: quō charitas dī manet in eo? ¶ Non diligamus verbo neqz lingua: sed opere & veritate. ¶ c. 4. Diligam⁹ inuicē: qm̄ charitas ex deo est: & oīs qui diligit fratrē ex deo natus ē: & cognoscit deuz qm̄ deus charitas est. ¶ Si diligamus inuicem: deus in nobis manet: & charitas ei⁹ in nobis pfecta est. ¶ Deus charitas est: et qui manet in charitate in deo manet & de⁹ in eo. ¶ Siquis dixerit: diligo deū: & frēm suū oderit: mēdax ē. ¶ Hoc mādatū habemus a deo: vt qui diligit deū diligat & fratrem suum.

¶ Paulus apapostolus epla ad Romanos c. 12. Sicut in vno corpore multa membra habemus: oīa aūt mēbra nō eundē actū habent: ita multi vnū corpus sumus in christo singuli autez alterius mēbra. ¶ 13. c. Qui diligit primū suū: legē impleuit. Nam non adulterabis: non occides: non furaberis: nō falsum testimonium dices: non cōcupisces rem primi tui: & si quid aliud est mandatū in hoc verbo instaurat. ¶ 15. c. & antepe. Unusquisqz vestrū pximo suo placeat ī bono. Idē apls epla. 1. ad corinthios. c. 13. ¶ Si lingis hominū loquar & angelorum: charitatē aūt nō habeā: factus sum velut es sonās aut cymbalū tinniens. ¶ Charitas patiens est: benigna est: charitas nō emulatur: non agit pperā: nō inflat: nō est ambitiosa: nō querit que sua sunt: nō irritat: nō cogitat malū: nō gaudet sup iniquitatē: cōgaudet autez veritati: oīa suffert: oīa credit: oīa sperat: oīa sustinet. ¶ Maior fide & spes est charitas. ¶ 16. c. Oīa vestra ī charitate fiāt: ¶ Idē apls epla ad galathas. c. 6. & finali. Alter alterius onera portate. ¶ Operemur bonū ad oēs: maxime ad domesticos fidei. ¶ Idem epla ad ephesios. ca. 4. Loquimini veritatez vnusquisqz cum pximo suo: qm̄ sum⁹ inuicē mēbra. ¶ Oīs amaritudo & ira & indignatio & clamor & blasphemia tollet a vobis cū oī malitia. estote autē inuicē benigni: misericordes donātes inuicem. ¶ Idem epla ad collossenses. 3. c. pe. Nolite mentiri inuicem. ¶ Charitatez habete: quod est vinculū pfectionis. ¶ Pax christi exultet in cordibus vestris: in q̄ & vocati estis in vno corpore. ¶ Idē apls ī epistola. 1. ad timotheum. c. 5. Siquis suorum & maxime domesticoz curā nō habet: fidē negauit: & est infideli deterior. ¶ Idez apls epla ad hebreos. c. 12. ¶ Pacē sequimini cū oibus & sanctimoniā: sine qua nemo videbit deū. ¶ c. 13. & fi. Beneficentie & cōmunicationis nolite obliuisci: talibus enim hostijs pmeretur deus.

¶ Auctor li. ō formula. hone. vite. Am abis deum: si illū in hoc imitaberis: vt velis oībus prodesse nulli nocere: & tunc te iustuz virū appellabūt oēs: sequen: & venerabunt & diligēt: sicqz merito iustus appellaberis.

¶ Lassiodorus de charitate dei. c. 29. Oiuz bonoz radix est charitas.

¶ De elemosyna. Rica. 20.

PSalmista. ps. 40. Beatus qui intelligit super egenū & pauperem: in die mala liberabit eū dns.

¶ Salomon in puerb. c. 14. Qui miseretur pauperi beatus erit. ¶ 17. c. Qui despicit pauperē exprobrat factori ei⁹. ¶ 19. c. Fe-

nerat dño qui miſereſ paupis ⁊ viciſſitudi/
nem ſuam reddet ei. ℣ 31. Qui obturat au/
rem ſuam ad clamorē pauperis: ⁊ ipſe cla/
mabit ⁊ nō exaudiet. ℣ 28. c. Qui dat pau
peri nō indigebit: qui deſpicit deprecantes
ſuſtinebit pecuniā. ℣ Idē in eccliaſte ca. 7.
Bonū eſt te ſuſtentare iuſtus: ſed ⁊ ab illo
ne ſubtrahas manum tuam.

¶ Tobie hyſtoria. c. 4. Ex ſubſtātia tua fac
elemoſynā: ⁊ noli auertere faciē tuā ab vl
lo paupere: ita enī fiet vt nec auertat facies
dñi. ℣ Quō potueris: ita eſto miſericors. Si
multū tibi fuerit abūdanter tribue. Si eri/
guū fuerit tibi: etiā exiguum impertire ſtu/
de. Premiū enī bonū theſaurizas in die ne
ceſſitatis. ℣ Elemoſyna ab oī pctō ⁊ a mor/
te liberat: ⁊ nō patiet aīas ire in tenebras.
℣ Fiducia magna erit corā ſūmo ꝺo elemo
ſyna oībus faciētib⁹ eam. ℣ Pane tuū cuꝫ
eſurientib⁹ ⁊ egenis comede: ⁊ de veſtimen
tis tuis nudos tege. ℣ 12. ca. Elemoſyna a
morte liberat: ⁊ ipſa eſt que purgat peccata
⁊ facit inuenire vitam eternam.

¶ Eſaias pphēta. c. 58. Frange eſurienti pa
ne m tuū: ⁊ egenos vagoſq; induc in domū
tuam. Cum videris nudū operi eum: ⁊ car/
nem tuam ne deſpexeris.

¶ Jeſus filius ſyrac in eccliaſtico. ca. 3. Ele/
moſyna reſiſtit peccatis. ℣ c. 4. Elemoſynaꝫ
pauperis ne defraudes: ⁊ oculos tuos ne
trāſuertas a paupere. ℣ Cor inopis ne affli
geris: ⁊ nō protrahas datū angustianti aīe.
℣ Rogationē contribulanti ne abijcias: et ne
auertas faciē tuaꝫ ab egeno. ℣ c. 14. Scōm
vires tuas exporrigēs da pauperi. ℣ 17. c.
Elemoſyna viri quaſi ſaculū cum ipſo.

¶ Matthēus in euangel. c. 5. Cuꝫ facis ele/
moſynā noli tuba canere ante te ſicut hypo
crite faciūt in ſynagogis eor. ℣ c. 15. Non
eſt bonū ſumere panē filior ⁊ dare canib⁹.
℣ c. 16. ait ieſus: Si vis pfectus eſſe: vade et
vende oīa que habes ⁊ da pauperib⁹: ⁊ ha/
bebis theſaurū in celo: ⁊ veni ſeqre me.

¶ Lucas in euangelio. c. 3. Qui habet duas
tunicas ꝑtē det non hīti: ⁊ qui habet eſcas
ſimiliter faciat. ℣ c. 10. Ait ieſus diſcipulis
ſuis: In quamcūq; ciuitatem intraueritis ⁊
ſuſceperint vos: manducate que apponun
tur vobis ⁊c. In quamcūq; ciuitatē intra/
ueritis ⁊ nō receperint vos: eūtes in plateis
eis dicite: etiā puluerē qui adheſit vobis
de ciuitate veſtra extergimus in vos: tamē
hoc ſcitote quia appropinquabit regnū dei
℣ c. 16. Homo quidā erat diues ⁊ indue/
bat purpura ⁊ byſſo: ⁊ epulabat quottidie
ſplendide: ⁊ erat quidē mendicus nomine
lazarus: qui iacebat ad ianuā eius vlceribus
plenus: cupiens ſaturari de micis que cade
bant de mēſa diuitis ⁊ nemo illi dabat: ſed
⁊ canes veniebant ⁊ lingebant vlcera eius.
Factum eſt autē vt moreret mendic⁹ ⁊ por
taret ab angelis in ſinu abrae: mortuus eſt
autē ⁊ diues: ⁊ ſepultus eſt in inferno. Ele
uans autē oculos ſuos cum eſſet in tormē
tis: vidit abrahā a longe ⁊ lazaꝝ in ſinu ei⁹:
⁊ ipſe clamans dixit: pater abrahā miſere/
re mei: ⁊ mitte lazarū vt intingat extremuꝫ
digiti ſui in aquā vt refrigeret linguā meā
quia crucior in hac flāma. Et dixit illi abra/
ham: fili recordare quia recepiſti bona ī vi
ta tua ⁊ lazarus ſimiliter mala. Nūc autem
hic conſolat: tu ꝺo cruciaris: ⁊ in his oīb⁹
inter nos ⁊ vos chaos magnū firmatuꝫ eſt:
vt hi qui volūt hinc tranſire ad vos nō poſ
ſunt: neqꝫ inde huc trāſmeare. Et ait: Rogo
ergo te pater vt mittas eum in domo pris
mei: habeo enim quinqꝫ fratres vt teſtet il
lis: ne ⁊ ipſi veniant in locū hūc tormento/
rum. Et ait illi abrahā: Habent moyſes et
prophetas audiāt illos. At ille dixit: Nō pa
ter abrahā: ſed ſiqs ex mortuis ierit ad eos
penitentiā agent. Ait aūt illi: Si moyſen ⁊
pphetas nō audiunt: neqꝫ ſiquis ex mortu/
is reſurrexerit credent ei.

¶ Johānes epla. j. c. 3. Qui habuerit ſubſtā
tiam mundi ⁊ viderit fratrē ſuum neceſſita
tē habere ⁊ clauſerit viſcera ſua ab eo quō
charitas ꝺei manet in eo

¶ Paulus apls epla. 2. ad corinthios. ca. 9.
℣ Hilarem datorem diligit deus

¶ Senecade beneficijs lib.2. Dabo egenti: sed vt ipse non egeã: succurrã perituro: sed vt ipse non peream

¶ Lecilius fir. de beata vita: li.4. Beneficẽtia nulla est vbicũq; necessitas nõ est: perit igit quicquid gr̃e cã nõ indigentib⁹ tribuit

¶ Lassiodorus epl'arũ: li.12. & fi.c.13. Qui potest esurientibus subuenire si nõ pascit extinguit. ℣ 27. epl'a & pe. Egentibus iustum est non diuitibus subueniri: fundit potius qui mittit in plenum

¶ Isidorus soliloquior̃: lib.2.c.54. & ante pe. Qõ bono affectu dispensat hoc accipit de⁹: qui ãt cuj tedio dat: mercedem perdit ℣ Non auferas vni vnde alij tribuas: nec te misericordẽ ostendas alieno spolio.

¶ De decimarum & primitiar̃ religione. Rica. 21.

IN exodo. 22. Decimas tuas & primitias non tardabis offerre. ℣ 23.c. Primitias fruguj terre tue deferre in domũ dñi dei tui. ℣ 25.c. Loq̃re filijs isr̃l: vt tollat mihi p̃mitias ab oi hoĩe qui offert vltro ne accipies eas

¶ In leuitico.c. vlẽ. Oẽs decime terre siue ó frugibus siue de pomis arbor̃ domino sũt: & illi sanctificantur. ℣ Boues & oues & capre que pastoris virga transeunt quicquid decimũ venerit sanctificabitur dño.

¶ In libro numeri.ca.18. Locutus est dñs ad aaron &c. filijs leui dedi omnes decimas israelis in possessionẽ p̃ ministerio quo seruũt mihi in tabernaculo federis. ℣ Nihil aliud possidebũt filij leui decimarũ oblatione ꝑtẽti: q̃s in vsus eor̃ & necessarijs sepani

¶ Moyses ī deuteronomio.c.14. Decimã partẽ separabis de cũctis fructibus tuis q̃ nascuntur in terra per annos singulos: & comedes in cõspectu dñi dei tui in loco quẽ elegerit: vt in eo nomẽ illius inuocet: decimã frumẽti tui & vini & olei: & p̃mogenita armẽtis & ouib⁹ tuis: vt discas timere dñm deũ tuũ oi tpe. ℣ c.18. Non habebũt sacerdotes & leuite: & oẽs qui de eadẽ tribu sunt partẽ & hẽditatẽ cũ reliquo ppl'o isr̃l: q; sacrificia dñi & oblatões el⁹ comedẽt: & nihil aliud accipiãt de poztõe fratrum suor̃: dñs enĩ ipse est hẽditas eor̃ sicut locutus ẽ illis.

¶ Salomõ in ꝓuer.c.3. Honora dñm ó tua substãtia: & de p̃mitijs oĩum frugũ tuar̃: et implebunt̃ horrea tua saturitate: & vino torcularia tua redũdabunt

¶ De vsurar̃ ꝓhibitõe religiosa & morali. Rica. 22

MOyses. ī deuterono.c.23 Nõ fenerabe⁹ fratri tuo ad vsuram pecuniã nec fruges nec aliã quãlibet rẽ sed alieno ℣ Fratri tuo absq; vsura id qõ ĩdiget como dabis: vt bñdicat tibi dñs de⁹ tu⁹ ī ope tuo

¶ Ezechiel ꝓpheta.c.18. Ad vsuram dantes & amplius accipientẽ nũquid viuet?

¶ Socrates in exhortationibus.c.2. Abstinentiã exerceas fenoris

¶ Aristoteles ethicor̃: li.4.c.2. Usurarij vñ nõ oportet accipiũt & quantũ nõ oportet.

¶ Jesus filj⁹ syrach ī ecclĩastico.c.4. Noli fenerari oi fortiori te. ℣ 29.c. Qui facit mĩam fenerat ꝓximo suo. ℣ Fenerare ꝓximo tibi in tpe necessitatis illius. ℣ Multi nõ cã neq; tie fenerati sũt: sz fraudari gratis timuerũt.

¶ Lucas in euãge.c.6. Si mutuũ dederitis his a quib⁹ speratis recipe q̃ vobis est gra: ℣ Mutuũ date nihil ide spantes: & erit merces vr̃a multa: & eritis filij altissimi: q; ipse benignus est sup ingratos & malos.

¶ De puritate animi & cogitatione atq; volũtate pcti. Rica. 23

SAlomon in ꝓuer.c.4. Omĩ custodia serua tuũ cor̃ q; ex ipso vita ꝓcedit. ℣ c.15. Aboĩatio dñi cogitatiões male. ℣ c.20. Quis potest dicere: mundũ ẽ cor̃ meũ: purus sum a peccato

¶ Pylon siue filemon: li. sapiẽ.c.j. Peruerse cogitationes separant a deo

¶ Matth̃. ī euã.c.5. Oĩs q̃ viderit mlĩer ẽ ad ꝺcupiscendũ eã: iã mechat⁹ ẽ eã ī corde suo. ℣ Si oculus tuus dexter scandalizauerit te:

erue eū ꝛ ꝓijce abs te: expedit enim tibi: vt pereat vnū membꝛoꝝ tuoꝝ q̄ totū coꝛpus tuū mittat in gehennā. ¶ 10.c. Estote pꝛudentes sicut serpētes: ꝛ simplices sic colūbe.

¶ Matthe⁹ i euāgel'.c. 7. Abintus de coꝛde hoīum cogitationes male ꝓcedūt: adulteria: foꝛnicationes: homicidia: furta: auaꝛitia: nequitie: dolus: impudicitia: inuidia: oculus: malus: blasphemia: superbia: stultitia. ¶ 10.c. Paruuloꝝ ē regnū dei. Quisquis nō recepit regnū dei velut paruulus: nō intrabit in illud.

¶ Lucas in euāgel'.c.vj. Bonus hō ō bono thesauro coꝛdis sui ꝓfert bonū: malus hō ō malo thesauro coꝛdis sui pꝛofert malum.

¶ Jacob⁹ apl's epl'a vnica.c.1. Unusquisq; tētat a ꝛcupiscentia sua abstract⁹ ꝛ illectus deinde ꝛcupiscētia cū ꝛceperit parit peccatū. Peccatū vo cum consūmatum fuerit generat mortem.

¶ De vanitate mūdi ꝛ hominis ꝛ bumanoꝝ bonoꝝ. Rica. 24.

Psalmista 38. ps. Uniuersa vanitas oīs homo viuens. ¶ Thesaurizat hō: ꝛ ignoꝛat cui congregabit ea.

¶ Uane conturbatur oīs hō. ¶ 89. ps. Anni nostri sicut aranea mediabūt. ¶ 93 ps. Logitatōes hominū vane sunt. ¶ 102 ps. Puluis sumus. Homo sicut fenuz: dies eius tanq̄z flos agri: sic ꝛ flozebit: q̄n spiritus pertrāsibit in illo ꝛ nō subsistet: ꝛ nō cognoscet amplius locū suū. ¶ 164. ps. Hō vanitati silis factus est: dies eius sicut vmbꝛa ꝓtereūt. ¶ 166. ps. Nolite cōfidere in ꝓncipibus filij hominū quib⁹ nō ē sal⁹. Exibit spūs hois ꝛ reuertet in terrā suam: in illa die peribūt oēs cogitationes eius.

¶ Salomon in eccl'.c.1. Lustrans vniuersa in circuitu pgit spūs: ꝛ i circulo suo reuertit.

¶ Dit salomon: Uidi cūcta que fiūt sub sole: ꝛ ecce vniuersa vanitas ꝛ afflictio spūs.

¶ Dit salomon. Magnificaui opera mea: edificaui mihi domos: plantaui vineas: feci ortos ꝛ pomeria: ꝛ ositui ea cūcti generis arboꝛib⁹. Et extruxi mihi piscinas aquarū: vt irrigarē siluā lignoꝝ germinantiū. Possedi seruos ꝛ ancillas: multāq; familiā habui. Armenta quoq; ꝛ ouium greges vltra oēs qui fuerūt ante me in hierlm. Coaceruaui mihi argentū ꝛ aurū ꝛ substantias regū ac ꝓuinciarū: feci mihi cantoꝛes ꝛ cantatrices: ꝛ delitias filioꝝ hominū. Scyphos ꝛ vrceos in ministerio ad vina fundenda. Et supgressus sum opib⁹ omnes qui fuerūt ante me i hierlm. Sapiētia quoq; ꝓseuerauit mecū. Et oīa q̄ desideraueꝛūt oculi mei nō negaui eis: nec ꝓhibui meū coꝛ quin oi voluptate fruereꝛ: ꝛ oblectaret se in his q̄ ꝓparauerā. Et hanc ratus sum partē meam. Si vterer laboꝛe meo: cūq; me conuertissez ad vniuersa opera q̄ fecerāt manus mee: ꝛ ad laboꝛes in quib⁹ frustra sudauerā: vidi in oīb⁹ vanitatē ꝛ afflictionē animi: ꝛ nihil ꝑmanere sub sole. ¶ Dit salomon: Moꝛietur doctus similiter ꝛ indoctus: ꝛ iccirco tedijt me vite mee videntē mala esse vniuersa sub sole: ꝛ cūcta vanitatē atq; afflictionē spūs.

¶ 5.c. Sicut egressus est homo nudus de vtero matris sue: sic reuertit ꝛ nihil auferet secū ō laboꝛe suo. ¶ 7.c. Dit salomon: Solūmodo hoc inueni q̄ fecerit deus hominē rectū: ꝛ ipse se infinitis miscuerit q̄onibus

¶ 11.c. Adolescētia ꝛ voluptas vana sūt.

¶ Esaias ꝓpheta.c.40. Oīs caro fenū ꝛ oīs gloꝛia eius quasi flos agri.

¶ Jesus filius syrach in ecclesia.c. Oīs caro sicut fenū veteraſcet. ¶ c.18. Numer⁹ diꝛū hominū vt multū centum anni q̄si gutte aque amare deputatus est.

¶ Tullius ō oꝛatoꝛe: li.3. ꝛ fi. O fallaces homines spem: fragilēq; foꝛtunā ꝛ inanes vre conceptiones q̄ mediocri in spacio sepe frāgunt ꝛ coꝛruūt: vt ante ipso cursu obruant q̄ poꝛtū conspicere potuerit

¶ Matthe⁹ in euāgel'.18. Ube mūdo a scandalis.

¶ Paulus apl's: epl'a ad romanos.ca.8. Uanitati creatura subiecta est.

¶ Seneca de consolatione ad paulinum.

Oia ista bona que nos speciosa sed fallaci voluptate delectant: pecunia: dignitas: potẽtia: aliaq; cõplura ad q̃ generis humani ceca cupiditas obstupescit: cũ labore possidẽtur: cuꝫ inuidia conspiciunt: eosdẽq; ipsos quos exhonorãt premũt: ⁊ plus eis minantur q̃ prosunt: lubrica ⁊ in terra sunt: nunq̃ bene tenentur.

¶ Lucanus li. 4. Felix qui potuit mundi vitare ruinam.

¶ Botius de consolatõe li. j. c. 3. Heu q̃ pciti mersa profundo: mens habet ⁊ ppria luce relicta. Tendit in extremas ire tenebras. Te renis quotiẽs flatib⁹ acta. Crescit immensuꝫ noxia cura. ℣ Libro. 2. c. 7. Quis ẽ tam cõposite felicitatis vt non aliq̃ ex parte cum status sui qualitate rixet. Anxia enim res est humanoꝝ bonoꝝ conditio. Et q̃ vel nunq̃ tota pueniat vel nunq̃ tota ppetua subsistat: huic census exuberat: sed est sibi pudori degenere sanguis: hũc nobilitas notum facit: sed angustia rei familiaris inclusus mallet esse ignotus. Ille vtroq; circumfluus vitã celibẽ deflet. Ille nuptijs felix oibus liberis alieno censũ nutrit heredi. Alib⁹ prole letat: filij filie eue delictis mestus illachrimat. ℣ Iccirco nemo facile cũ fortune sue conditione cõcordat. Ineſt enĩ singulis q̃ inexpertus ignoret exptus exhorreat. Oĩ multis amaritudinibus humane felicitatis dulcedo respsa est: que si etiã fruẽti iocũda esse videat: tñ quo minus cuꝫ velit habeat retineri non potest.

¶ Bernardus li. de iprobatione vitioꝝ. c. 9. ⁊ fi. Oiaq; cernis vanarũ gaudia rerũ. Umbra velut tenuis veloci cursu recedunt.

¶ Gualterius de castellatione li. 8. Oĩ friuola gloria rerum. Oĩ mũdi fugitiuus honoꝝ q̃ nomen inane. ℣ Li. 10. ⁊ fi. Ecce repenti ne modice occasio febris. Dissoluit toto q̃ cũq; parauimus euo. Magnus in exemplo est cui nõ sufficerat orbis. Sufficit excisa de fosso marmore petra. Quinq; pedum fabrica domus: qua nobile corpus exigua requieuit humo.

¶ De mũdo ⁊ carnalib⁹ ocupiscentijs otẽnẽndis ppter futurã gloriã aie post mortem corporis. Rica. 25.

¶ Psalmista. 61. ps. Diuitie si affluant nolite cor apponere.

¶ Jesus filius sirach in eccl. c. 11. Si dines fueris nõ eris ĩmunis a delicto.

¶ Marcus in euage. c. 5. Si oculus tuus dexter scandalizat te erue eum ⁊ pisce abs te: expedit enim tibi vt pereat vnũ membroꝝ tuoꝝ q̃ totũ corpus tuum mittat in gehẽnam. ℣ 6. c. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra vbi erugo ⁊ tinea demolit: ⁊ vbi fures effodiũt ⁊ furant. Thesaurizate aũt vobis thesauros in celo: vbi neq; erugo neq; tinea demolit: ⁊ vbi fures nõ effodiũt neq; furant. ℣ Ubi thesaurus tu⁹ ibi est ⁊ cor tuum. ℣ Idem dicit lucas in euã. c. 12. ℣ 16. c. Quid pdest hoĩ si vniuersuꝫ mundũ lucret aie vo sue detrimentũ patiatur: aut qnã dabit hõ cõmutationẽ p aia sua: ℣ Idez dicit marcus. 8. c. ℣ 18. c. Ube mũdo a scandalis. ℣ 19. c. Ait iesus. Si vis pfectus esse vade ⁊ vende oia que habes et da pauperibus: ⁊ habebis thesaurũ in celo: ⁊ veni sequere me. Jesus dixit discipul' suis: Amen dico vobis: qr diues difficile ĩtrabit in regnũ celoꝝ. ⁊ iterũ dico vobis: Facilius est camelũ per foramẽ acus transire q̃ diuitẽ intrare in regnũ celoꝝ. Auditis autez his discipli: mirabant valde dicẽtes: Quis poterit saluus esse: aspiciẽs autẽ iesus dixit illis: Apud hoĩes hoc impossibile est: apud deũ aũt oia possibilia sunt. ℣ Idem dicit lucas in euãge. c. 18. Ait iesus: Oĩs qui reliq̃t domũ vel frẽs aut sorores: aut patrem: aut matrẽ: aut vxorem: aut filios: aut agros ppter nomen meũ: centuplũ accipiet ⁊ vitam eternam possidebit. ℣ Idem dicit lucas in euangelio. c. 18.

¶ Marcus in euange. c. 8. Jesus cepit docere discipulos suos: qñ oportet filiũ homĩs multa pati ⁊ reprobari a senioribus ⁊ a sũmis sacerdotibus ⁊ scribis ⁊ occidi: ⁊ post

tres dies resurgere ꝛ palã verbũ loquebat: ꝛ apphendens eũ petrus cepit increpare eũ. Qui cõuersus ꝛ videns discipulos suos cõminatus est petro dicens: Vade retro sathanas: qm̃ nõ sapis que dñi sunt sꝫ q̃ hominũ sunt. ℣ 10.c. Q̃ difficile est cõfidentes in pecunias in regnũ dei intrare.

¶ Lucas in euãge.c.9. Quid pficit homi si vniuersum mundũ lucret: se aũt ipsum pdat ꝛ detrimentũ sui faciat. ℣c.16. Filij huius seculi prudẽtiores filijs lucis in generatione sua sunt. Ait iesus: Facite vobis amicos de mãmona iniquitatis: vt cũ defeceritis: recipiãt vos i eterna tabernacula. ℣ Idẽ in actib' apl'oꝝ.ca.5. Obedire oportet deo magis q̃ hoibus.

¶ Jacob' apostol' ep'la vnica.c.j. Unusq̃q; tẽtat a cõcupiscentia sua abstractus ꝛ illectus. Deinde cupiscentia cũ cõcepẽrit parit peccatũ: peccatũ vo cũ consũmatũ fuerit generat mortẽ. ℣c.3. Nolite gl'iari ꝛ mendaces esse aduersus veritatẽ. Nõ est enim ista sapiẽtia desursum descẽdens: sed terrena aialis diabolica. Que desursũ est sapia primũ quidẽ pudica est: deide pacifica: modesta suadibilis: bonis cõsentiẽs: plena misericordia ꝛ fructibus bonis: iudicans sine dissimulatione. ℣c 4. Unde bella ꝛ lites inter vos: nõne hinc ex cõcupiscentijs vestris que militãt in mẽbris vestris. Amicitia huius mũdi inimica est dei. Quicũq; voluerit amicus esse seculi huius: inimicus dei cõstituitur.

¶ Petrus apl's ep'la.j.c.2. Abstinete vos a carnalibus desideriis que militant aduersus animam.

¶ Joannes apl's ep'la.j.c.2. Nolite diligere mundũ: neq; ea que in mũdo sunt. Si quis diligit mundũ: nõ est charitas patris in eo: qm̃ oẽ quod in mũdo est: cõcupiscentia carnis est ꝛ cõcupiscentia oculoꝝ: ꝛ supbia vite que nõ ex patre sed ex mũdo est: ꝛ mundus trãsibit ꝛ cõcupiscẽtia eius. Qui aũt facit voluntatẽ dei manet in eternũ.

¶ Paulus apl's epistola ad romanos ca.8. Qui fm carnem sunt: que carnis sunt sapiunt: qui vo fm spiritum: que sunt spirit' sentiunt: nam prudentia carnis mors est: prudentia autem spiritus vita ꝛ pax: quoniam sapiẽtia carnis inimica est deo: legi enim dei non est subiecta. nec enim potest. Qui autẽ in carne sunt: deo placere non possũt. Uos aũt in carne nõ estis: sꝫ in spũ: si tñ spũs dei hãbitat i vobis ꝛc.. Si fm carnẽ vixeritis moriemini: si aũt spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis. Quicũq; enim spiritu dei aguntur: hij filij sunt dei. ℣ Idem ep'la.j. ad corinthios.c.3. Sapientia huius mũdi: stultitia est apud deũ. ℣ Idẽ paulus ep'la ad galathas.c.6. Caro cõcupiscit aduersus spũm: spũs aũt aduersus carnẽ: hec enim inuicem sibi aduersantur. ℣ Idem ep'la ad timotheũ.c.6. ꝛ fi. Habentes alimẽta ꝛ quib' tegamur: his contẽti sumus: nam qui volũt diuites fieri incidunt in tentationem: ꝛ laqueũ diaboli ꝛ desideria multa ꝛ inutilia ꝛ nociua: q̃ mergũt hoies in interitũ ꝛ perditionẽ. Radix omniũ malorũ est cupiditas. ℣ Idem epistola.2 ad timotheũ.c.2. Nemo militãs deo implicat se negocijs secularib': vt ei placeat cui se pbauit. Seruũ dñi nõ oportet litigare: sed mansuetũ esse ad omnes docibilem patientẽ: cum modestia corripientẽ eos qui resistunt veritati.

¶ Seneca in ep'lis ad lucillum li.3. ep'la.4. Nemo alius est deo dignus q̃ qui opes cõtempsit: quarũ positionẽ tibi non interdico sed efficere volo vt illas intrepidus possideas: q̃ vno cõsequeris modo si te etiã sine illis beatũ victuꝝ pstiteris tibi. Si illas tãq̃ exituras semper aspexeris.

¶ Cassiodorus epistolarum libro.4. epistola. 36. Melius est damna p̃sentia cont̃nere q̃ exiguo questu perpetua commoda non habere.

¶ Jsidorus soliloquioꝝ li.j.c.4. Trãseũt oia seculi huius: ꝛ non pmanent: habẽt sub celo finẽ suũ oia. ℣ Li.2.c.53. Diuitie nunq̃ sine peccato acquirunt. Nemo potest amplecti gloriã dei simul ꝛ seculi.

¶ De peccatoꝝ ꝺuerſione ad religionẽ ℞ica. 26.

TOb hyſto. c. 22. Si reuerſus fueris ad oīpotentẽ edificaberis ⁊ lōge facies iniquitatem a tabernaculo tuo.

¶ Tobie hyſto. c. 13. ⁊ fi. Cōuertimi pctōres ⁊ facite iuſtitiã coꝝ ꝺeo: credẽtes ꝙ faciat miſericoꝛꝺiã ſuam vobiſcum.

¶ Malachias pꝛopheta. ca. 3. Reuertimini ad me: ⁊ reuertar ad vos: ꝺicit ꝺñs. Cōuertimini ⁊ videbitis quiꝺ ſit inter iuſtũ ⁊ ipiũ: ⁊ inter ſeruientẽ ꝺño ⁊ nō ſeruientẽ ei.

¶ Jeſus filius ſirach in eccl'. c. 5. Nō tarꝺes cōuerti ad ꝺñm: ⁊ ne ꝺeferas ꝺe ꝺie in ꝺiez: ſubito enī venit hoꝛa illius: ⁊ in tpe vinꝺicte ꝺiſperꝺet te. ℣ 17. c. Cōuertere ad ꝺñm ⁊ relinq̃re peccata tua. Oꝫ magna mia ꝺñi: ⁊ ppitiatio conuertentibus ad ſe.

¶ Auguſtinus in epigra. pſpe. 7. ca. Remeꝺia ꝺuerſionis ad ꝺñz nullis cũctationibus ꝺifferenꝺa ſunt: ne tẽpus coꝛꝛectiõis pereat tarꝺitate. Qui enī penitẽti inꝺulgentiã ꝓmi ſit ꝺiſſimulãti ꝺiẽ craſtinũ nõ ſpopondit.

¶ Eſaias ꝓpheta. c. 55. Derelinquat impi⁹ viam ſuam: ⁊ vir iniquus cogitationes ſuas: ⁊ reuertaꝫ ad ꝺñm ⁊ miſerebiꝫ eius: qñ multus eſt ad ignoſcendum.

¶ Ezechiel ꝓpheta. c. 18. Nũquiꝺ volũtatis mee eſt moꝛs impij ꝺicit ꝺñs ꝺeus: ⁊ nõ vt conuertaꝫ a vijs ſuis ⁊ viuat. Cũ auerterit ſe impius ab iniquitate ſua quaꝫ operatus eſt ⁊ fecerit iuꝺiciũ ⁊ iuſtitiã: ipſe aĩam ſuaꝫ viuificabit. ℣ c. 33. Dicit ꝺñs ꝺeus: Nolo moꝛtẽ ipij: ſed vt reuertaꝫ ipius a via ſua ⁊ viuat. Impietas ipij nõ nocebit ei in quacũ ꝙ ꝺie cõuerſus fuerit ab impietate ſua.

¶ Boetius ꝺe ꝺſola. li. 5. ⁊ fi. c. 11. ⁊ fi. Aꝺuerſamini vitia: colite virtutes: aꝺ rectas ſpes aĩum ſubleuate: humiles p̃ces in excelſa poꝛꝛigite. Magna nobis eſt ſi ꝺiſſimulare nõ vultis neceſſitas inꝺicta ꝓbitatis: cuꝫ añ oculos agitis iuꝺicis cũcta cernentis.

¶ Jſiꝺoꝛus ſolilo. li. j. c. 9. Animus ſceleribus aſtrictus ꝺiuelli ab eis vix poteſt.

¶ De penitentia ⁊ contritione peccatoꝝ. ℞ica. 27.

PSalmiſta. 33. ps. Juxta ẽ ꝺomi nus his qui tribulato ſunt coꝛꝺe ⁊ hũiles ſpiritu ſaluabit. Multe tribulationes inſtoꝛum: ⁊ ꝺe his omnib⁹ liberabit eos. ℣ 146. ps. Qui ſeminãt ĩ lachrymis in exultatione metent.

¶ Ezechiel ꝓpheta. Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis ſuis que operatus eſt ⁊ cuſtoꝺierit omnia ꝓcepta mea ⁊ fecerit iuꝺicium ⁊ iuſtitiam: vita viuet et non moꝛietur: omnium iniquitatum eius: quas operatus eſt: non recoꝛꝺaboꝛ ait ꝺominus. Conuertimini ⁊ agite penitentiam ab omnibus iniquitatibus veſtris: et non erit vobis in ruinam iniquitas.

¶ Jeſus filius ſirach in eccleſiaſti. ca. j. Altiſſimus oꝺio habet peccatoꝛes: ⁊ miſertus eſt penitentibus.

¶ Matthеus in euangelio. c. 3. ⁊ 4. Penitentiam agite: appꝛopinquabit enim regnũ celoꝝ. ℣ c. 5. Beati qui lugent quoniaꝫ ipſi conſolabuntur.

¶ Lucas in euangelio: capitulo tercio. Facite ꝺignos fructus penitentie. ℣ Jdem in actibus apoſtoloꝝ capitulo tercio. Peniteamini ⁊ conuertimini vt ꝺeleantur peccata veſtra.

¶ Paulus apoſtolus epiſtola. 2. ad coꝛinthios capitulo. 7. Que enīz ſm ꝺeũ triſtitia eſt: penitentiam in ſalutem ſtabilem opeꝛatur. Seculi autem triſtitia moꝛtem opeꝛatur.

¶ Seneca tragediarum in agamenone capitulo. 4. Quem penitet peccaſſe pene eſt innocens. ℣ Jdem ꝺe naturalibus queſtionibus libꝛo ſecundo: Fideliſſimus eſt qui aꝺ honeſta ex penitentia tranſit.

¶ Lecilius firmianus ꝺe beata vita libꝛo. 3. Multo firmioꝛ eſt fides quaꝫ repoꝛnit penitentia.

¶ Isidorus in sinonima soliloquioꝝ li.j.ca. 12. Facile penitẽtibus diuĩa clemẽtia subuenit. Per penitentiam indulgentia datur. Per penitentiam delicta oĩa absterguntur. ℣ 16.c.7 fi. Inanis est penitẽtia q̃ culpa sequens coinquinat.

¶ De paradiso salute p̃mio 7 gl'ia aĩarum bonoꝝ hominũ. Rica. 28.

PSalmista. 7. ps̃. Dñs saluos facit rectos corde. ℣ 9. ps̃. Patientia pauperũ non peribit in finẽ. ℣ 14. Dñe quis habitabit in tabernaculo tuo: aut quis requiescet in mõte scõ tuo. Qui ingredit sine macula: 7 operat iustitiã. Qui loq̃tur veritatẽ in corde suo: qui nõ egit doluz in lingua sua: nec fecit ꝓximo suo malũ: et obꝓbriũ nõ accepit aduersus ꝓximos suos: ad nihilũ deductus est in ꝺspectu eiꝰ malignꝰ: timẽtes aũt dominũ gl'ificat. Qui iurat ꝓxio suo 7 nõ decipit: qui pecuniaz suã nõ dedit ad vsurã: 7 munera sup innocentes nõ accepit. Qui facit hec nõ cõmouebit in eternum. ℣ 23. ps̃. Quis ascendet in montẽ dñi: aut quis stabit in loco scõ eius. Innocẽs manibus 7 mũdo corde: qui non accepit in vano aĩaz suã: nec iurauit ĩ dolo ꝓximo suo. Hic accipiet mĩam a dño: 7 misericordiã a deo salutari suo. ℣ 36. ps̃. Salus iustoꝝ a dño: 7 ꝓtector eoꝝ in tpe tribulationis: 7 adiuuabit eos dñs et liberabit eos: 7 eruet eos a pctoꝛibus: 7 saluabit eos: quia sperauerũt ĩ eo. ℣ 111. ps̃. In memoria eterna erit iustus. ℣ 170. ps̃. 7 antepeñ. Dñs exultabit mãsuetos in salutẽ. Exultabunt sancti in gloria.

¶ Salomõ in ꝓuer. c. 28. Qui ambulat simpliciter saluus erit. ℣ 12. c. fi. Spiritꝰ redit ad deũ qui dedit illum.

¶ Tobie hysto. c. 3. Hoc ꝓ certo habet oĩs qui colit deũ: quia vita eius si in ꝓbatione fuerit coronabit. ℣ 4. c. Multa bona habebimus si timuerimus deũ: 7 recesserimꝰ ab oi pctõ: 7 fecerimus bene.

¶ Isaias ꝓpheta. c. 33. Diuitie salutis sapiẽtia 7 scientia

¶ Plato in fedrone. Est in re vera: defune.

¶ Jesus filius sirach in eccl'iastico. ca. 2. Jn igne ꝓbat aurũ 7 argentũ: homines vo receptibiles in camino humiliatõis. ℣ 3. c. Quãto magnus es humiliate in hoĩbus: 7 coraz deo inuenies gratiam.

¶ Tullius tusculanarum questionum lib. j. Socrates disseruit duas eẽ vias. Dupliceſq̃ cursus aioꝝ corpoze excedentiũ. Nã qui se humanis vitijs cõtaminassent: 7 se totos libidibus dedissent: quibus cecati velut demesticis vitijs atq̃ flagitijs se inquinassent vel publica violanda fraudes inexpiabiles cõcepissent: his demũ quoddã iter eẽ seclusum a cõcilio deoꝝ. Qui aũt se integros castosq̃ seruauisset quibusq̃ fuisset minima corporis cõtagiose seq̃ ab his semp cauissent esseteq̃ in corporib⁹ humanis vitã imitati deoꝝ bis ad illos a q̃bus cẽnt pfecti reditum facile patere.

¶ Pilon seu philemon. li. sapiẽtie. c. 2. Dixerunt apud se nõ recte cogitãtes. Exiguuz et cũ tedio est tẽpus vite nostre. Et nõ est refrigeriũ in fine hoĩs. Et nõ est qui agnitus sit reuersus ab inferis. Quia ex nihilo nati sumus: 7 post hoc erimꝰ tanq̃ si nõ fuerimꝰ. ℣ 3. c. Justoꝝ aĩe in manu dei sunt 7 nõ tanget illos tormentũ mortis. ℣ 5. c. Justi in ꝑpetuũ viuent: 7 apud dñm est merces eoꝝ. ℣ 6. c. Concupiscentia sapientie deducet ad regnum perpetuum.

¶ Matthaeus in euangelio. c. 5. Beati pauperes spũ: qm̃ ipsoꝝ est regnũ celoꝝ. Beati mũdo corde: qm̃ ipsi deũ videbũt. Beati q̃ persecutionẽ patiunt ꝓpter iustitiã: quoniã ipsoꝝ est regnum celoꝝ. ℣. c. 7. Q̃ anguста porta 7 arta via est que ducit ad vitam: et pauci sunt qui inueniũt eam. ℣ 10. c. Qui ꝑ seuerauerit vsq̃ in finẽ hic saluus erit. ℣ 11 c. Ait iesus: non surrexit inter natos mulierũ maioꝛ ioãne baptista. Qui aũt minoꝛ est in regno celoꝝ: maioꝛ est illo. ℣ Jdem dicit lucas in euãgelio. c. 7. ℣ 13. c. Justi fulgebũt sicut sol in regno patris. ℣ 19. c. paruu

lozum est regnū celoz. Ait iesus discipul' suis: Amē dico vobis q2 diues difficile intrabit in regnū celoz. 7 iterū dico vobis facili⁹ est camelū per foramē acus trāsire q̄z diuitem intrare in regnū celoz. Auditis aūt his discipuli mirabant' valde dicētes: Quis ergo poterit saluus esse. Aspiciēs autē iesus dixit illis: Apō hoies īpossibile ē: apud deū aūt oīa possibilia sūt. ℣ Idē dic̄ lucas. c. 18

¶ Marcus in euāge. c. 10. Paruulozum est regnū dei. Quisquis nō receperit regnū dei velut paruulus nō intrabit in illud. Q̄z difficile est confidentes in pecunijs in regnum dei intrare. 11. c. Cum a mozt̄uis resurrexerint neq; nubent neq; nubent': sed sicut angeli dei sunt in celis.

¶ Lucas in euāgel'. c. 8. Quicūq; nō accepit regnum dei sicut puer: nō intrabit in illud. ℣ Idez in actib⁹ apl̄oz. c. 4. Per multas tribulationes opozt̄et nos intrare ī regnū dei.

¶ Joānes apocalypsi. c. 2. Esto fidelis vsq; ad mozt̄ē 7 dabo tibi cozonā vite: ait de⁹. ℣ 14. c. Beati mozt̄ui qui in dño mozium': ām̄odo enī iam dicit spūs: vt requiescāt a labozib⁹ suis: opa enī illoz sequunt' illos.

¶ Paulus apl's epl'a ad romāos. c. 14. Nō est ī regno dei esca 7 potus: sz iustitia 7 pax 7 gaudiū in spū scō. ℣ Idem apl's epl'a. i. ad cozinthios. c. 2. Oculus nō vidit nec auris audiuit: nec in coz hoīs ascendit: que p̄parauit deus his qui diligūt illū. ℣ 15. ca. Non viuificat' nisi prius mozia'. Seminat' cozp⁹ aiale: surget cozpus spūale. Caro 7 sanguis regnū dei possidere nō p̄nt. ℣ Idē epl'a ad galathas. c. 6. 7 fi. Bonū faciētes nō deficiamus tpe enī suo metemus nō deficiētes.

¶ Seneca tragediarū ī hercule hereo. c. 26. 7 fi. Nunq; stigias ferē ad vbras Inclyta virtus in vite foztis. Nec leteos seua per amnes Vos fata trahent: sed cum sūmas Exiget hozas ōsumpta dies: Iter ad superos gloria pandet.

¶ Auctoz libelli de forma. hoīs c. 7. 7 fi q̄ ē epilogus: In regno dei nō ē distictio q̄s eēt in sec'o laicus aut clericus: diues aut paup: iunioz aut senioz: seru⁹ aut dñs: sz vnusq̄sq; ꝑm meritū boni opis ꝑpetua cozōabit' gl'ia.

¶ Augustin⁹ in epig. p'speri. ēp. 78. ca. Qui dño fruūt ea bona acq̄runt q̄ perire nō p̄nt.

¶ Boetius de ꝯsolatōe. li. 4. c. 5. Est p̄miz bonoz q̄ nullus detrahat dies: nullius minuat potestas: nulli⁹ fuscet īprobitas. Que cū ita sint de maloz quoq; inseparabili pena dubitare sapiēs neq̄at: nā cū bonū malū q3 itē pena atq; p̄miū aduersa fronte desi deāt q̄ in bono p̄mio videmus accedere ea dē necesse est ī mali pena 3ia parte rīdeāt.

¶ Cassiodozus epl'aꝝ li. 2. ca. 40. In celesti beatitudine veracit' fine fine gaudiū est. Sine aliquo tedio manēs semp eternitas. Et inspectio sola diuinitatis efficit vt beatius esse nil possit: hec veraciter p̄hēnitatē p̄stat: hec iocūditas accumulat. ℣ Idem cassiodozus de aīa. c. 14. Cū fuerimus hac luce īperio creatoris exuti: simul cozpozis appetitiones 7 ibeccillitates amittimus: nō enī vlterius laboze frāgimur: nō cibo reficimur: nō ieiunij diuturnitate quassamur: sed in aīe nr̄e natura iugit̄ p̄seuerātes nihil boni maliq; faciemus: sed vsq3 ad dīe iudicij: aut ō p̄teritoz atcūq; p̄uitate merem⁹: aut ōpationis nr̄e p̄bitate letamur: tūc aūt accipiemus factoz oīum pleniss'imū fructū q̄ voce dñi aut repudiati fuerimus: aut ad regnū p̄nitatis admiss'i. Distās btitudo bonos cōtinet: 7 īpios dispar pena constringit.

¶ Bernard⁹ li. ō īprobatiōe vitioz. c. 9. 7 fi. Id solū temet post mozt̄is facta beabit. Qō bñ qō iuste quidē recte feceris ipse.

¶ Matthe⁹ vindocinēsis ō hysto. tob. c. 16 Est ḃ vita breuis tenebrosa sophistica vita. Est vēt̄ura manēs lucida vera dies. ℣ c. 66 7 añpe. Just⁹ obit nec obit: sz abit ab hospite migrās. Carne petit patriā ōlitia sq3 p̄ris

¶ De diabolo. Rica. 29.

PLato in timeo. Inuisibilium diuinarū potestatuz q̄ demones nūcupant' p̄estarer ōnez maius est opus q̄z ferre valeat hominis ingenium.

¶ Jesus filius sirach in eccl'.c.21. Dū male dicit ipi' diabolū maledicit ꝛ ipse aiaz suā.
¶ Joānes in euā.c.8. Diabolus mendax est ꝛ pater eius.
¶ Joānes epl'a.1.c.3. Qui facit pctīm ex diabolo est. In hoc apparuit fili' dei vt dissoluat opa diaboli. ℣ Idez in apocalypsi.c.12 Serpēs antiquus qui vocabat diabolus ꝛ sathanas q̄ seducit vniuersū orbē ꝓiect' ē de celo in terrā: ꝛ angeli ei' cū eo missi sunt.
¶ Petrus apl's epl'a.j.c.5. Sobrii estote et vigilate: qz aduersarius vester diabol' tāq̄z leo rugiens qrerēs quem deuoret.
¶ Jacobus apl's ī epl'a vnica.c.2. Tu credis q̄ vnus est deus: bñ facis: ꝛ demones credūt ꝛ otremiscūt. ℣ ca.3. Nolite gloriari ꝛ mēdaces esse aduersus veritatez. Non est enī ista sapīa desursum descendēs: sed terrena aīal' diabolica. ℣ c.4. Resistite diabolo ꝛ fugiet a vobis.
¶ Paulus apl's epl'a ad ephe.ca.6.ꝛ fi. Induite vos armatura dei: vt possitis stare aduersus insidias diaboli ꝛc. Accipite armaturā dei: vt possitis resistere in die malo ꝛ ī oībus pfecti stare: state ergo succincti lūbos vestros in veritate: ꝛ induti lorica iustitie: ꝛ calciati pedes in ꝓparatione euāgelij pacis: in oībus sumētes scutū fidei: in quo possitis oīa tela nequissimi ignea extinguere: ꝛ galeā salutis assumite: ꝛ gladiū spūs qō ē verbū dei. ℣ Idez epl'a.j.ad timoth'. Qui volūt diuites fieri incidūt in tētationē: ꝛ laqueus diaboli ꝛ desideria multa ꝛ inutilia ꝛ nociua. Que mergūt hoīes in iteritū ꝛ pditionē.
¶ Jsidorus in sinonima soliloquioꝝ. lib.j. Spūs qui ad peccandū succēdit: peccantem sepe subito rapit. ℣ Lib.2.c.6. Immūdus spūs orōnis instātia vincit. Demonia oratione deiciunt: als vincuntur. Oratione demonia suprantur.

¶ De peccato ꝛ pctōrib' cōsideratione religiosa. Rica.30.

PSalmista. j.ps. Beatus vir qui nō abijt in cōsilio ipioꝝ: ꝛ in via peccatoꝝ nō stetit. ℣ ps.10. Qui diligit iniqtatē odit aiaz suā. ℣ 36.ps. Considerat pctōr iustū: ꝛ querit mortificare eū: dns aūt nō derelinquet eum in manibus eius.
¶ Salomō in puer.c.23. Ne emuletur cor tuū pctōres: sz in timore dei estote tota die: quia habebis spem in nouissimo: ꝛ pstolatio tua non auferetur.
¶ Thobie hysto.c.12. Qui faciūt peccata ꝛ iniquitatē: hostes sunt anime sue.
¶ Jesus fi. sirach in eccl'.ca.5. Non adijcias pctīm: ꝛ ne dicas miseratio dei magna ē: multitudī peccatoꝝ meoꝝ miserebit. ℣ c.9. Nōre les gloriā ꝛ opes peccatoris: non enī scis q̄ futura sit illius subuersio.
¶ Matthaeus in euā.c.19. Jesus dixit: Nō homicidiū facies: nō adulterabis: nō facies furtū: non falsum testimoniū dices.
¶ Joānes in epl'a.c.j. Si dixerim' qm̄ pctīm nō habemus: ipsi nos seducimus: ꝛ veritas in nobis nō est. ℣ ca.8. Dns qui facit pctīm: seruus peccati est. ℣ c.9. Si ceci essetis: non haberetis peccatū. ℣ Idez epi.j.c.3. Dns q̄ facit peccatū ꝛ iniquitatē facit: ꝛ pctīm ē iniquitas. Qui facit pctīm ex diabolo est. ℣ c.5. ꝛ fi. Dns iniquitas peccatū est: ꝛ est pctīm ad mortē. ℣ Idem epl'a.2.c.vnico. Qui male facit non videt deum.
¶ Judas alphei apl's: qui fuit frater iacobi apostoli epl'a vnica.cap.2.ꝛ fi. Peccatores impij hi sunt: murmuratores: querulosi sm̄ desideria sua ambulantes: ꝛ os illoꝝ loquitur supbiā: mirātes psonas questus causa.
¶ Jacobus apl's epl'a vnica.c.j. Peccatū cū cōsūmatū fuerit generat mortē. ℣ c.4. Scienti bonū facere ꝛ nō facienti peccatuz est.
¶ Paulus apl's epl'a.j.ad corinthios.ca.10. Non potestis mense dei participes esse et mense demoniorum. ℣ c.15. Stimul' mortis peccatum est.
¶ Seneca epistolarū ad lucillū: li.17. epl'a 7. Omnibus crimen suum voluptati est. ℣ Idem de moribus. Omne peccatū actio est voluntaria.
¶ Jsidorus soliloquioꝝ li.2.c.9. Sepe occa

ſio peccandi voluntatem facit.

¶ Mattheus vindocinenſis in poetria: particula.j.c.6. Peccatum geminat peccantis gloria: culpaꝫ Diffamat fame viſſipētis honor. ℣c.12. Uenialis eſt peccandi incidentia: ſed criminalis peccandi frequentia.

¶ De inferno ⁊ penis animaruꝫ peccatorum. Rica.31.

PSalmiſta.31.ps. Multa flagella peccatoris. ℣33.ps. Mors peccatoruꝫ peſſima. ℣165.ps. Dominus oēs peccatores diſperdet. ℣116.ps. Dominus viam peccatorum diſperdet.

¶ Salomon in prouer.c.23. Noli ſubtrahere a puero diſciplinā. Si enī percuſſerim eum virga non morietur: tu virga percutis eum: ⁊ animā eius de inferno liberabis.

¶ Ezechiel prophēta.ca.18. Cum auerterit ſe iuſtus a iuſtitia ſua ⁊ fecerit iniquitatem ⁊ morietur in eis: in iniuſtitia ſua quā operatus eſt: morietur. ℣c.33. Juſtitia iuſti nō liberabit eum in quacūq; die peccauerit.

¶ Paralypomenon li.j.c.28. ⁊ pe. Si dereliqueris deum proiiciet te in eternum.

¶ Plato in fedrone. Eſt ire vera defunctorum animas extare: ⁊ bonis melius eē: malis autem deterius.

¶ Jeſus filius ſirach.c.4. Cor durum male habebit in nouiſſimo. ℣14.c. Non ē apud inferos inuenire cibum.

¶ Tullius tuſculanarum queſtionū li.j. Socartes deſeruit cē. vt ſupra.ti.4. de paradiſo. ℣ Idem tullius inuectiuaꝫ in catilinam li.4. ⁊ ſi. Ut aliqua inuita formido impiorobis eſſet poſita apud īferos antiqui ſupplicia ipīs conſtituta eſſe voluerūt. e.c.r.

¶ Mattheus in euangelio.c.3. Omnis arbor que non facit fructum bonum: excidet ⁊ in ignem mittetur. ℣ Idem dicit infra eo. c.7. ℣ Idem dicit lucas in euangelio.ca.3. ℣c.7. Lata porta ⁊ ſpacioſa via que ducit ad perditionem: ⁊ multi ſunt qui intrant p eam: cū̄ anguſta porta ⁊ arta via eſt que ducit ad vitam: ⁊ pauci qui inueniant eam. ℣c.16. Quid prodeſt homini ſi vniuerſuꝫ mundum lucretur: anime vo ſue detrimentum patiatur: aut quam dabit homo commutationem pro anima ſua: ℣ Idem dicit marcus.8.capitulo.

¶ Paulus apoſtolus epiſtola.j.ad corinthios.c.6. Iniqui regnum dei nō poſſidebūt. ℣ Idem epiſtola ad hebreos.c.13. ⁊ ſi. Fornicatores ⁊ adulteros iudicabit deus.

¶ Auguſtinus in epigra. proſperi. 50. epi. Non curandum eſt multuꝫ neceſſario moriturus quid accidat vt moriantur: ſed quo cogantur ire moriendo.

¶ Boetius de conſolatione lib.4.c.7. Magna quidem poſt defectum morte corpus animarum ſupplicia relinquunt: quoruꝫ alia penali actione: alia vo purgatoria clementia dei exercentur.

¶ De chriſto ⁊ trinitate diuina. Rica.22.

PSalmiſta.117.ps. Lapidem quez reprobauerunt edificantes: hic factus eſt in caput anguli: a domino factum eſt iſtud: hoc eſt mirabile in oculis noſtris: hec dies quā fecit dominus: exultemus ⁊ letemur in ea.

¶ Joannes in euangelio.c.3. Spiritus vbi vult ſpirat: ⁊ vocez eius audis: ſed nō ſcis vnde veniat aut quo vadat. ℣cap.5. Pater non iudicat quenq̄: ſed omne iudicium dedit filio vt honorificent omnes filium ſicut honorificant patrem qui miſit illum. Qui non honorificat filium nō honorificat patrem. ℣c.6. Ait ieſus: Hec eſt voluntas patris mei qui miſit me: vt omnis qui videt filium et credit in eum habeat vitam eternam: ⁊ reſuſcitabo eum in nouiſſimo die. Ait ieſus: Nemo poteſt venire ad me niſi pater qui miſit me traxerit illuꝫ. Spiritus ē qui viuificat ℣15.c. Dicit ieſus Nemo venit ad patrē niſi per me. Ait ieſus Qui videt me videt ⁊ patrē. Ait ieſus: Qui diligit me diligit a patre meo. Jeſus dixit:

Si quis diligit me sermonē meū seruabit: ⁊ pater meus diliget eū: ⁊ ad eū veniemus et mansionē apud eum faciemus. Ait iesus: pater maior me est.

¶ De fide seu firma credulitate religionis dei ⁊ diuine trinitatis. Rica. 33.

MOises in deuteromio. ca. 6. Non tētabis dominum deum tuum.

¶ Jesus filius sirach in eccl'. ca. 2. Ube peccatori terrā ingredieri duabus vijs. Ube dissolutis corde qui nō credūt deo: et ideo non protegent ab eo. ℣ 32. c. Qui credit deo attendit mandatis: ⁊ qui cōfidit in illo non minorabitur.

¶ Pylon siue philemon li. sapie. c. i. Apparet diis illis qui fidē habēt in illū. ℣ c. j. Sētite de dño in bonitate: ⁊ in simplicitate cordis: querite illū: qñ inuenie' ab his qui non tētant illum: apparet his qui fidē hñt in illū.

¶ Marcus in euā. c. 4. Oia possibilia sūt credenti. ℣ 19. c. ⁊ fi. Qui crediderit ⁊ baptisatus fuerit saluus erit: qui vo non crediderit condēnabitur. Signa aūt eos qui credide rint hec sequent': In noīe meo demonia eijcient: lingis loquentur nouis: serpētes tollēt: ⁊ si mortiferum quid biberint non eis nocebit: super egros manus imponent: et bene habebunt.

¶ Lucas in euange. c. 17. Dixit iesus discipulis suis: Si haberetis fidē sicut granū sinapis: ⁊ diceret⁹ huic arbori: modo eradicare ⁊ transplātare in mare obediret vobis.

¶ Joānes in euā. c. 3. Qui credit in filiū dei non iudicat': qui aūt nō credit iā iudicat⁹ ē. Qui credit in filiū habet vitā eternam. Qui aūt incredulus est filio: nō videbit vitā: sed ira dei manet sup eum. ℣ c. 5. Ait iesus: Qui verbū meū audit: ⁊ credit ei qui misit me: habet vitā eternā: ⁊ in iudiciū non venit: sz trāsiet de morte in vitā. ℣ Ait iesus: Si crediuissetis moysi crederetis forsitan ⁊ mihi: de me cni ille scripsit. ℣ c. 6. Ait iesus: Hoc est opus dei vt credatis in eū quē misit ille. Ait iesus: Hoc ē volūtas patris mei qui misit me: vt oīs qui videt filiū ⁊ credit in eū habeat vitā eternā: ⁊ resuscitabo eū in nouissimo die. Ait iesus: Qui credit in me habet vitā eternā. ℣ c. 10. Ait iesus: Si mihi nō vultis credere: operibus credite. ℣ c. 11. Dixit iesus: Ego sum resurrectio ⁊ vita: qui credit in me: etiā si fuerit mortuus viuet: et oīs qui viuit ⁊ credit in me: non morie' in eternū. ℣ c. 12. Ait iesus: Ego lux in mediū veni: vt oīs qui credit in me in tenebris nō maneat ℣ Idem in apocalypsi. c. 2. Esto fidelis vsq; ad mortē: ⁊ dabo tibi coronam vite: ait deus.

¶ Jacob⁹ apl's epl'a vnica. c. 2. Fides si nō hēat opa mortua ē in semetipsa. Tu credis q vnus est deus: bñ facis: ⁊ demones credūt: ⁊ cōtremiscūt. Sicut corp⁹ sine spū mortuū est: ita ⁊ fides sine operibus mortua est.

¶ Paulus apl's epl'a ad romanos. c. j. Virt⁹ dei est in salutez oī credenti. ℣ c. 10. Finis legis est christus ad iustitiā omni credenti. Corde credi' ad iustitiā: ore aūt cofessio fit ad salutē ℣ 14. c. Oē quod non est ex fide: peccatū est. ℣ Idem apl's epl'a ad galathas c. 2. Non iustificat' hō ex opibus legis: nisi per fidem iesu christi. ℣ ca. 3. Omnes filij dei estis per fidē in christo iesu. ℣ 5. ca. In christo iesu fides valet que per charitatem operat'. ℣ Idem epl'a ad epheseos. c. 6. ⁊ fi. Induite vos armatura dei: vt possitis stare aduersus insidias diaboli ꝛc. Accipite armaturā dei vt possitis resistere in die malo ⁊ in oībus pfecti stare. State ergo succincti lūbos vestros in veritate ⁊ induite lorica iustitie: ⁊ calciati pedes in ꝑparatiōe euāgelij pacis: in oībus sumētes scutū fidei. In quo possetis oīa tela nequissimi ignea extingue re: ⁊ galeā salutis assumite: ⁊ gladiū spirit⁹ quod est verbū dei. ℣ Idem ad timotheū epl'a. j. c. j. Finis ꝑcepti est charitas de corde puro ⁊ ꝺscia pura ⁊ fide non ficta. ℣ Idem epl'a ad hebreos. c. 11. Fides est sperandarū substātia rerū argumentū nō apparētiū. Sine fide impossibile est placere deo: cre-

dere enī oportet accedentes ad deū q; est ⁊ inquirētibus se: remunerator fit.

¶De corporis ⁊ sanguinis christi religione. Rica. 34.

Mattheus in euāgelio ca. 26. Le/nantibus iesu ⁊ discipulis eius ac/cepit iesus panē ⁊ benedixit ac fre/git: dedit; discipulis suis ⁊ ait illis: Accipi/te ⁊ comedite: hoc est corpus meū. Et accipi/ens calicē grās egit ⁊ dedit illis dicēs: Bi/bite ex hoc oēs: hic est enī sanguis me⁹ no/ui testamenti: qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.

¶Lucas in euangel'. cap. 22. Jesus in cena quā agebat cum discipulis suis: accepto pa/nē grās egit ⁊ fregit ⁊ dedit eis: dicēs: Hoc est corpus meū quod pro vobis dat'. Hoc facite in meā cōmemorationē. Silr ⁊ calicē postq̄ cenauit dicēs: Hic est calix nouum testm̄ in sanguine meo q̄ p vobis effundet'.

¶Joānes in euāge. c. 6. Dixit iesus: Ego sum panis vite: qui venit ad me nō esuriet: ⁊ qui credit in me nō sitiet vnq̄. Ait iesus: Ego sū panis viuus qui de celo descēdi: si quis mā/ducauerit ex hoc pane viuet in eternū: ⁊ pa/nis quē ego dabo caro mea est pro mundi vita. Dixit iesus: Nisi mānducaueritis carnē filij hominis ⁊ biberitis eius sanguinē nō habebitis vitā in vobis. Qui mānducat meā carnē ⁊ bibit meū sanguinē habet vitā eter/naz: ⁊ ego resuscitabo eū in nouissimo die. Caro enī mea vere est cibus ⁊ sanguis me⁹ vere est pot⁹. Qui mānducat meā carnē ⁊ bi/bit meū sanguinē ī me manet ⁊ ego in illo.

¶Paulus ap'us ep'la. i. ad corinth. c. 11. Qui cūq̄ mānducauerit panē vel biberit calicem dñi indigne: reus erit corpis ⁊ sanguīs dñi.

¶De baptismo. Rica. 35.

Mattheus in euangelio cap. 28. ⁊ fi. Ait iesus discipulis suis post re/surrectionē suā: Euntes docete oēs gentes: baptisantes eos in nomine patris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti.

¶Marcus in euange. c. 19. ⁊ fi. Qui credi/derit ⁊ baptisatus fuerit salnus erit.

¶Joānes in euāg. c. 3. Ait iesus: Nisi quis renatus fuerit ex aqua ⁊ spū scō: nō pōt in/troire in regnum dei.

¶Paulus ap'us ep'la ad galathas. c. 3. Qui/cūq̄ in christo baptisati estis xp̄m induistis.

¶Lucas in li. act'. ap'lor. c. 2. Petrus ap'lus ait: Penitentiā agite: ⁊ baptisent' vnusquis/q; vestrū in noīe iesu christi in remissionez pctōr vestror: ⁊ accipietis donū sci spūs.

¶De cōmissione auctoritatis ⁊ officij a iesu data petro ⁊ ceteris eius discipulis. Rica. 36.

Mattheus in euang. c. 16. Ait iesus petro ap'lo: Tu es petrus ⁊ sup hāc pe/trā edificabo eccleſiā meā: ⁊ porte inferi nō patebūt aduersus eam: ⁊ dabo ti/bi claues regni celor: ⁊ quodcūq; ligaueris sup terrā erit ligatū ⁊ in celis: ⁊ quodcūq; solueris sup terrā: erit solutū ⁊ in celis. ℣c. 18. Ait iesus discipulis suis: Amē dico vo bis: quecūq; alligaueritis sup terrā erūt li/gata ⁊ in celo: ⁊ quecūq; solueritis sup ter/ram erunt soluta ⁊ in celo.

¶Joānes in euāg. c. 20. Dixit iesus discipu lis suis post suā resurrectionē: Pax vobis Sicut misit me pater ⁊ ego mitto vos. Hec cū dixisset īsufflauit ⁊ dixit eis: Accipite spi ritū sanctū: quor remiseritis peccata remit tunt' eis: ⁊ quor rentueritis reēta sūt. ℣c. 21. ⁊ fi. Jesus post resurrectionē suam ait petro ap'lo: Pasce agnos meos. Item dixit eidem: pasce oues meas.

¶De confessione ⁊ indul gentia pctōr. Rica. 37.

Psalmista. ps. 31. Be/ati quor re/misse sunt iniquitates: ⁊ quor te/cta sunt peccata. ℣ 117. ps. Cōfi/temini dño quīn bon⁹: quīn ī sclm mia eius.

¶Salomō in puer. c. 28. Qui abscōdit scele ra sua nō dirigēt'. Qui aūt cōfessus fuerit et

reliq̃rit ea mai3 ꝺsequet. ℣ Idē i eccl'.c.10. Curatio ceſſare facit pctā maxima.

¶ Jeſus fil' ſirach i ec.c.4. Nō ꝺfūdar' ꝺfiteri pctā tua. ℣c.17. Uiuus z ſanus ꝺfiteberis z laudabis deū z gl'ificaber' i mirabilib⁹ illi⁹

¶ Matthe⁹ in euā.c.6. Si ꝺimiſeritis hoī bus pctā eoꝝ: ꝺimittet z vobis pater veſter celeſtis delicta vra. Si aūt non ꝺimiſeritis hoīb⁹ nec pater veſter ꝺimittet pctā veſtra.

¶ Marcus in euā.c.11. Cū ſtabitis ad oīa dū ꝺimittite ſiq̃d hētis aduerſus aliquē: vt pat' vr̄ q̃ in cel' eſt ꝺimittat vobis pctā vra.

¶ Lucas in euāg.c.6. Dimittite z ꝺimittet' vobis. ℣c.17. Si peccauerit frat' tuus in te increpa illū: z ſi pniam egerit ꝺimitte illi: et ſi ſepties i ꝺie peccauerit i te: z ſepties i ꝺie cōuerſus fuerit ad te dicens penitet me: ꝺi mitte illi.

¶ Joānes in epl'a.j.c.j. Si confiteamur pctā nr̄a fidelis z iuſtus ē ꝺnīs vt remittat nobis pctā noſtra: z emūdet nos ab oī iniquitate.

¶ Jacobus apl's epl'a vnica.c.5. z ſi. Confiteamini alterutrum peccata veſtra.

¶ Paul⁹ apl's epl'a ad Ro.c.10. Corde credit ad iuſtitiā: ore aūt ꝺfeſſio fit ad ſalutē.

¶ Iſidorus i ſinonima ſoliloquioꝝ li.j.c.12 Cōfeſſio ſanat: ꝺfeſſio iuſtificat aīam: ꝺfeſſio pctīs veniā ꝺonat. Nulla tā grauis ē culpa q̃ nō habeat veniā. ℣c.16. z ſi. Freq̃nt peccās z lugēs veniā vix meretur.

¶ De futuro fine mūdi: z futura' reſurrectōe mortuoꝝ: z futuro' vniuerſali iudicio dei ſm xp̄iānā religiōez. Rica.38

Pſalmiſta. 101. pſ. Leli pibūt.

¶ Salomō in puer.c.11. Nō p̄derūt diuitie in die vltionis. Juſtitia aūt liberabit a morte.

¶ Malachias pphēta.c.4. Dies veniet ſuccēſtus q̃ſi camin⁹: z erūt ſupbi z oēs faciētes ip̄ietatē ſtipula: z iflāmabit eos dies veniēs

¶ Matthe⁹ i euā.c.12. Dē vbū ocioſū qō locuti fuerint hoīes reddēt rōnez ꝺ eo i ꝺie iudicij: ex vbis enī tuis iuſtificaberis: et ex vbis tuis ꝺdēnaberis. ℣c.13. In ꝺſūmatione ſcl'ī mittet fili⁹ hoīs angelos ſuos: z colligent de regno ſuo oīa ſcādala: z oēs q̃ faciūt iniquitatez: z mittent eos in caminum ignis: ibi erit fletus z ſtridor dentiū: tūc iuſti fulgebūt vt ſol in regno patris eoꝝ. ℣ In cō ſūmatione ſeculi exibūt angeli z ſeparabūt malos ꝺ medio iuſtoꝝ: z mittēt eos i caminū ignis ardētis: ibi erit fletus z ſtridor dentiū ℣22.c. In refrectiōe nec nubēt neq; nubent': ſed ſunt ſicut angeli in celo. ℣24. Ac ceſſerūt ad ieſum diſcipuli eius ſecreto dicētes: Dic nobis ſignū aduētus z ꝺſūmationis ſcl'ī. Et reſpōdēs ieſus dixit eis: Uidete ne quis vos ſeducat: multi enī venīēt in nomine meo dicētes: Ego ſum chriſtus: z multos ſeducēt. Audituri enī eſtis p̄lia z opiniones p̄lioꝝ. Uidete ne turbemini: oportet enī hec fieri: ſed nondum eſt finis: cōſurget enī gēs ꝺ gentē z regnū in regnū: z erūt peſtilentie z fames z terremotus p̄ loca ⁊c. et tūc ſcandalizabunt' multi z inuicē ſe tradēt z odio hebūt inuicē. Et multi pſeudo pphēte ſurgēt z ſeducēt multos: z q̃n abūdabit iniq̃tas refrigeſcet charitas multoꝝ. Qui aūt pſeuerauerit vſq; in finē hic ſaluus erit ⁊c. Tūc ſiquis dixerit vobis: ecce hic eſt chriſtus: aut illic: nolite credere: ſurgēt enī pſeudo chriſti z pſeudo pphete: z dabūt p̄digia z ſigna magna: ita vt in errorē inducant' ſi fieri pōt etiā electi ⁊c. Statim aūt poſt tribulationē dierū illoꝝ ſol obſcurabitur: z luna nō ꝺabit lumē ſuū: z ſtelle cadēt de celo: z virtutes celoꝝ mouebunt': z tūc patebit ſignū filij hoīs in celo: z tūc plagēt oēs trib⁹ terre: z videbūt filiū hoīs venientē in nubib⁹ celi cū virtute multa z maieſtate z mittet ag̃elos ſuos cū tuba z voce magna: z ꝺgregabūt electos ei⁹ a q̃ttuor vētis: a ſūmis celoꝝ vſq; ad terminos eoꝝ ⁊c. De die aūt illa z hora nemo ſcit: neq; angeli celoꝝ. ℣25.c. Cū venerit filius hoīs cū maieſtate ſua z oēs angeli ei⁹ cū eo: tūc ſedebit ſup ſedē maieſtatis ſue: z ꝺgregabunt' añ eū oēs gētes: z ſeparabit eos ab inuicē: ſicut paſtor ſeggregat oues ab hedis: z ſtatuet oues q̃dē a ꝺxtris ſu

lis:hedos ãt a finistris. Tũc dicet rex his qui a dextris erũt eius: Uenite bñdicti pris mei pcipite regnũ vobis paratũ a ostõne mũdi. Esuriui enim et dedistis mihi manducare. Sitiui z dedistis mihi bibere: hospes eraz z colligistis me:nudus z coopuistis me:infirmus z visitastis me:in carcere eram z venistis ad me. Tũc rñdebũt ei insti dicentes: Dñe qñ te vidimus esurientẽ z pauim?:sitientẽ z dedim?tibi potũ:qñ ãt vidim?te hospitẽ z collegim? te: z nudũ z coopuim? te: aut qñ vidim?te infirmũ:aut in carcere z venimus ad te. Et rñdẽs rex dicet illis: Amẽ dico vobis q̃ diu fecistis vni ex minis istis meis frib?:mihi fecistis. Tũc dicet z his q̃ a finistris ei? erũt: Discedite a me maledicti i ignẽ eternũ:qui paratus est diabolo z ãgelis eius. Esurui enĩ z nõ dedistis mihi manducare:sitiui z nõ dedistis mihi potum:hospes erã z nõ collegistis me:nudus z nõ cooperuistis me:infirm? z in carcere z nõ visitastis me. Tũc rñdebũt z ipsi dicẽtes: Dñe qñ vidim? te esurientẽ:aut sitientẽ:aut hospitẽ:aut nudũ:aut infirmũ vel in carcere z nõ ministrauim?tibi. Tunc rñdebit illis dicẽs: Amẽ dico vobis q̃diu nõ fecistis vni de minozib? bis nec mihi fecistis. Et ibunt hi in suppliciũ eternũ: Justi ãt in vitã eẽnã.

¶ Marc? in euãge.c.12. Cũ a mortuis resurrexerint:neqz nubẽt:neqz nubent:sed sicut angeli dei sunt in celis. ℣ c.13. Celuz z terra trãsibũt. ℣ Idẽ dicit lucas i euã.c.12.

¶ Joãnes in euãg.c.5. Uenit hora in q̃ oes q̃ in monumẽtis sunt audiẽt vocẽ filij hois z ꝓcedẽt q̃ bona fecerunt in resurrectionẽ vite:qui vo male egerũt i resurtectionẽ iudicij. ℣ Idem in apocalypsi.c.3. Ait de?:Si nõ vigilaueritis: veniã taneq̃ fur: z nescies qua hora veniam ad te.

¶ Petrus apls epla.2.c.3.z fi. Adueniet di es dñi sicut fur:in quo celi magno impetu trãsient:elemẽta vo caloze soluentur.

¶ Paulus apls epla.j.ad corinth.c.15. Accepi qñ christus mortuus ẽ pro pctis nris scripturas: z q? sepult? ẽ: z q? resurrexit tertia die fm scripturas. Si xps ꝓdicat q? resurrexit a mortuis:quõ q̃dã dicũt i vobis qñ resurrectio mortuoz nõ ẽ. Si ãt resurrectio mortuoz nõ ẽ:neqz xps resurrexit. Si autẽ xps nõ resurrexit:ianis ẽ g̃ ꝓdicatio nra: inanis ẽ g̃ z fides nra: surget corp? spuale. Caro z sãguis regnũ dei possidẽ ñ pñt. Oẽs q̃ dẽ resurgem?:sz nõ oẽs imutabimur i momẽto i ictu ocli i nouissima tuba: canet enĩ tuba: z mortui resurgẽt primi icorrupti: z nos imutabimur:oportet enĩ corruptibile hoc induere incorruptionẽ z mortale hoc induere i mortalitatẽ. ℣ Idem epla.2.ad corinth.c.5. Oẽs vos manifestari oportet añ tribunal xpi: vt referat vnusq̃sq; ꝓpa corpis put gessit:siue bonũ siue malũ. ℣ Idem epla.j.ad timoth.c.4. In nouissimis tpib?discedẽt quidã a fide attẽdentes spiritibus erroris z doctrinis demonioz:i hypocrisi loquẽtiũ mẽdaciũ z cautherizatã hñtiũ suã oscĩam, phibentiũ nubẽ:abstiere a cibis quos de?creauit ad pcipiẽdũ cũ grãz actõe. ℣ Idẽ epla.2 ad timoth.c.3.z pe. In nouissimis dieb?instabũt tpa piculosa: z erũt hoies seipsos amãtes:cupidi:elati:superbi:blasphemi:parẽtib?ñ obediẽtes:igrati:sceleti:sine affectiõe sine pace:criminatores:nõ ocinẽtes:imites:sine benignitate ꝓditores:ꝓterui: timidi: voluptatũ amatores magis q̃ dei:hñtes quidẽ spem pietatis: virtutẽ aũt ei?abnegãtes.

¶ De falsis opinionib?riis xpiane religionis cognoscẽdis z dãnadis i libris vsualib? xpianoz:primo circa eẽntiã dei. Rica.42.

TUllius o nã doz.l.j. Quidã oi xerũt totã o vijs imortalib? opiniões fictã eẽ ab hoib?sapiẽtib? rei publice cã: vt quos rõ nõ possz eos ad offiñ religio ducẽt. ℣ Idẽ iuectiuarũ i catilinaz li.4. z fi. Ut aliq̃ i vita formido i ꝓbis eẽt põita:apõ iferos ãtq̃ supplicia i pijs ostituta eẽ volueri. ¶ Statius thebai dos li.3. Primi? i orbe deos timor fecĩ

¶ Secundo circa fatum.

TUllius de diuinatiõe li.j. circa fi. Fato omnia fiunt.

¶ Ouidius de tristibus li. 3. c. 7. ℣ Ratio fatum vincere nulla valet.

¶ Seneca tragediarū in octauia. c. 19. et fi. Regit fatis mortale genus. ℣ Idem de naturalibus li. 3. Ordine fati rerū eterna series rotat. ℣ Idez de prouidētia. Scio oīa certa ⁊ in eternum dicta lege decurrere: quo fata nos ducūt: ⁊ quantūcūqz tpis restat prima nascentiū hora disposuit. ℣ Idē de ꝺsolatione ad paulinū. Mutare fata non possumus: stant dura ⁊ inexorabilia.

¶ Lucas li. 5. Nunqz sic cura deoꝝ Se premet vt nr̄e morti nr̄eqz saluti Fata vacent.

¶ Li. 6. Precepe agit oīa fatuz. Nec medij dirimūt morbi vitāqz necemqz. Sed cum morte venit languor.

¶ Quintilianus declamationū. 7. declamatione: Fato viuimus: lāguemus: connascimus morimur. medicina quid p̄stas nisi vt iuxta te nemo desperet.

¶ Juuenalis li. 3. sat. j. Distat enim que Sydera te excipiāt mō p̄mos incipiente. Edere vagitus ⁊ adhuc a matre iubentem Uentidius quid enī q̄d tullius an aliud q̄z Sydus ⁊ occulti mirāda potentia fati Serius regna dabūt captiuis fata triūphos ℣ 3. sat. ⁊ fi. Fata regunt homines.

¶ Gualterius de castellione li. 3. Fatoꝝ stat ineuitabilis ordo. Euētusqz hominū series immobilis artat.

¶ Tertio circa fortunā.

TUllius de diuinatione: li. 2. ⁊ fi. Mihi nec ī deū quid cadere videt vt sciat q̄d casu ⁊ fortuito futurū sit. ℣ Idē in oratione pro marco marcello: Rerum humanarum dña est fortuna.

Quarto circa mundum.

SAlomon i eccl. c. j. Terra in eternum stat.

¶ Aristoteles de generatiōe ⁊ corruptione li. 2. ⁊ fi. Semp continua erit generatio ⁊ corruptio ⁊ nunqz deficiet. ℣ Idē de plātis li. j. añ med. Mūdus tota/lis est ꝓpetu⁹: sempiternus: nec cessauit vt q̄z gīare aīalia ⁊ plātas ⁊ oēs suas species.

¶ Quinto ꝺtra aīam humanā.

SAlomon i eccl. c. 3. Unus iterit⁹ est bois ⁊ iumentoꝝ: ⁊ eq̄ vtriusqz ꝺditio. Quis nouit si spūs filioꝝ adā ascendat sursuz: ⁊ spūs iumētoꝝ descēdat deorsum. ℣ c. 9. Mortui nihil nouerūt āpli⁹ nec hēbūt vltra mercedē. nec op⁹ nec rō nec scia nec sapia erūt apud inferos quo tu ꝓperas

¶ Plini⁹ ō nāli hysto. li. 2. c. j. Mundū nume esse credi parē: eternū īmensuz: neqz genitū: neqz interiturum vnq̄z.

¶ Aristoteles in ethicoꝝ li. 3. c. 7. Nihil adhuc mortuis videt neqz bonū neqz malū ei

¶ Uirgili⁹ i bucol. egloga. 10. Oīa fert etas animum quoqz.

¶ Ouidius metamor. li. 15. ⁊ fi. Morte carent aie semqz pioze relicta Sede: nouis domib⁹ viuūt: habitātqz recepte. Oīa mutatur: nihil interit: errat ⁊ illinc. Duc venit: hic illuc: ⁊ quoslibet occupat artus Spūs: eqz feris humana in corpora transit. Inqz feras noster: nec tpe deperit illo. Utqz nouis facilis signat cera figuris: Nec mānet vt fuerat nec formas seruat easdē Sed tñ eadē est: aiam sic semp eandem Esse: sed invarias docebo migrare figuras.

¶ Seneca tragediarū introꝺa. ca. 5. Queris quo iaceas post obitū loco. Quo nō nata iacēt. ℣ Idē de ꝺsolatōe ad marciaz: Cogita nullū defunctū malis affici. Illa q̄ nobis inferos faciūt terribiles fabula est.

¶ Plini⁹ de nāli hysto. li. 7. c. 59. Oīb⁹a suprema die eadē sunt q̄ ante p̄mā. Nec magis a morte vll⁹ sensus aut corpori aut aie q̄z ante natalem.

¶ Sexto circa resurrectionē mortuoꝝ

ARistoteles de generatiōe ⁊ corruptione li. 2. ⁊ fi. Hoies nō reiterant⁹ in seipsis vt rursus generetur ijdē numero. Corruptibile necesse ē specie reiterari: numero autem non.

Secundus liber prime partis tractat ō bono ⁊ honestovir tutibus ⁊ otrarijs ſub his titulis ſequentibus.

¶ De bono ⁊ malo. Rica prima.

Tob hyſto.cap. 28. Recedē a malo eſt intelligentia

¶ In geneſi.c.8. Senſus ⁊ cogitatio humani cordis in malum prona ſunt ab adoleſcentia ſua.

¶ Amos pphēta.c.5. Odite malum ⁊ diligite bonum.

¶ Eſaias pphēta.c.5. Ube qui dicitis malū bonū ⁊ bonum malum.

¶ Plato in menone. Non vult mala quiſpiam. Nullus vult mala.

¶ Ariſtotelis ethicoꝝ li.j.c.j. in ꝓnci. Oīs ars ⁊ oīs doctrina ſimiliter aūt ⁊ actus ⁊ electio bonū quoddā appetere videt. Ideo bñ annunciauerūt bonū ꝙ oīa appetūt. Multis contingūt detrimēta ex bonis: iam enī quidam perierūt ꝓpter diuitias: alij vo ꝓpter fortitudinē. ℣c.2. Omnis cognitio ⁊ electio bonū aliquod deſiderat. Bonū ⁊ felicitatē nō irrōnabiliter vident ex bis que huius vite ſunt existimare. ℣ Libro.2.c.5. Malum infinitū ē. ℣li.4.c.4. Malū ſeipſuꝫ deſtruit ℣ Libro.7.c.15. ⁊ fi. Malo bonū otrariuꝫ eſt. ℣ Libro.9.c.4. Unuſquiſq; ſibiipſi vult bona. ℣ Li.10. ⁊ fi.c.2. Et in ꝓuis eſt aliquod naturale bonū. ℣ Idem magnoꝝ moraliū li.j.c.j. ℣ Nulla neq; ſciētia neq; potētia eſt cā mali. In vno quoq; entiū bonum aut optimū eſt ꝙ ꝓpter ſui naturā eſt appetibile: aut quo alia participātia bona ſunt. Bonoꝝ bic quidē inaīa: puta virtus: bic ät in coꝛpoꝛe: puta ſanitas ⁊ pulcbritudo: alia vo exterius diuitie ꝓncipatus bonoꝝ vel ſi quid aliud taliū. ℣ Idem rbeto.li.j.c.8. Bonū eſt quodcūq; ſui gratia ē eligibile: ⁊ cuius gratia aliud eligimus: ⁊ ꝙ oīa appetūt. ℣c.11. Bonū dicimus ꝙ ipſum ſui gratia ⁊ nō alterius eligibile eſt: ⁊ ꝙ oīa appetunt. Bonū eſt aut delectabile aut ꝙ ſm ſe eligibile. ℣ Li.2.c.16. Plura eoꝝ que fiūt mala ſunt. ℣ Idem politicoꝝ li.j.c.j. Eius qō videt boni gratia oīa operant oēs. ℣ ca.3 Quod efficit a melioꝛib⁹: melius opus eſt. ℣ Idem topicoꝝ. Oīa appetūt bonū ℣ Li.6. Bonū eſt malo contrarium.

¶ Tullius retho. artis noue li.2.c.6. ℣ Oīuꝫ malorum ſtultitia eſt mater atq; materies. ℣ Idē tuſculanaꝝ qōnū li.3. Inſipiētia nullum maius malum eſt. ℣ Li.4. Natura oēs ea que bona vident ſequunt fugiūtq; contraria. ℣ Idem de fine bonoꝝ ⁊ maloꝝ: li.5 ⁊ fi. ℣ Confitendū eſt id eſſe ſummū bonuꝫ ꝙ certe vniuerſum ſua ſponte ipſum expeti ⁊ ꝓpter ſe neceſſe eſt. ℣ Idē paradoxoꝝ diſtinctione.j. ℣ Quod rectū ⁊ honeſtū ⁊ cū virtute eſt id ſolū oppinoꝝ bonum. ℣ Idē de legibus li.j. Quod laudabile bonū eſt in ſe habet quod laudet neceſſe eſt: ipſum enī bonū nō eſt opinionibus ſed natura.

¶ Ouidius de arte amādi li.3. ⁊ fi. Pluraq; ſunt ſemp deteriora bonis. ℣ Idē de triſtibus li.2. epla vnica. Nil pdeſt qō non ledere poſſit idem.

¶ Seneca epla ad lucillū li.8.c.j. Bonum oē diuinū eſt. ℣ Li.15.c.j. Sapientia perfectū bonū eſt mentis humane. ℣ Li.20. ⁊ fi. c.j. Bonū eſt quod ad ſe impetū animi ſm naturā mouet. ℣ Idē de ꝛſolatione ad paulinū. Nō ſentire mala ſua nō eſt boīs: et nō ferre nō eſt viri. ℣ Idē de naturalibus qōnibus li.5. Nullū malū ſi eſt effugio eſt.

¶ Lecilius firmianus de beata vita lib.3. Bonoꝝ matura in arduo poſita eſt: maloꝝ in precipitio. ℣ Li.4. Eſt pene ſupra humanū modū ne in cognitionē quidē admittere ꝙ fit vel factū malū vel improbuꝫ dictum. ℣ Li.7. ⁊ fi. Deus nō excludit malū vt ratio virtutis conſtare poſſet.

¶ Auguſtinus i epig. ꝓſperi. 75. ēp. Nō ſufficit abſtinere a malo niſi fiat quod bonuꝫ eſt. Nulla ſubſtātia iniquitas eſt: ⁊ peccatū non eſt natura: ſed vitiū nature appetentis id quod non eſt ſui ordinis.

¶ Boetius de cõsola.li.3.c.19. Omniũ ex/petendorũ sũma cardo atq; cã est bonũ: q; enĩ neq; re neq; similitudine vllus in se retinet bonũ: id expeti nullo mõ potest. ℣ Li.4.c.3 Oẽs hoĩes boni ac pariter mali idiscreta in tẽtione ad bonũ puenire nituntẽ. ℣ c.7. Bonũ est oẽ quod instũ est: cõtraq; qõ iniustũ est malũ esse liquet. ℣ c.11. Et si nobis fata/lẽ ordinẽ minime ꝺsiderare valentib⁹ cõfu/sa oĩa cõturbataq; videantẽ: nihilomin⁹ tñ suus modus ad bonũ dirigẽs cũcta dispo/nit. Nihil est qõ mali cã ne etiã ab ipsis q̃dẽ imꝓbis fiat: quos bonũ querẽtes prauus erroꝛ auertit. ℣ Idẽ topicoꝝ li.2. Mali no/titia deesse nõ potest bono: virtus enim se diligit: aspernaturq; ctraria: ne vitare vi/tũ nisi cognitũ queat. ℣ Idẽ de hebdoma/dibus. Omniũ rerũ ipsum esse bonũ ẽ. Bo/nũ esse essentia. Justũ vo esse actũ respicit. Bona oĩa sunt etiã non iusta.

¶ Hualterius de castellione li.3. circa meꝺ. Oĩa cũ quodã veniũt incõmoda fructu.

¶ Auctoꝛ libelli de moꝛibus medicoꝝũ.ca.j. Oĩa scire decet: cũcta patrare nocet.
Scire malũ q; nitet idẽ res conueniens est.
Scire bonũ discat quilibet id quod amat.

De honesto ꝛ licito ꝛ inhone/sto seu turpi. Rica.2.

ARistoteles rethoꝛi/coꝝ li.j.c 3. Honestũ est quodcũq; ꝓpẽ se eligibile existens laudabile est: aut quodcũq; bonũ exñs delectabile ẽ qꝛ bonũ.

¶ Terẽtius in eunico.c.2 3. Quis hõ ꝓ me/cho vnq; vidit in domo meretricis ꝓndi quẽq; ? ℣ Inhautõtumerumenõ. c.12. Nõ licet hoĩez sepe esse ita vult si res nõ finit.

¶ Tullius de fine bonoꝝ ꝛ maloꝝ li.7. Do/nestũ intelligimus qõ tale est vt detracta oĩ vtilitate fine vllis ꝓmijs fructibus ne ipsũ possit iure laudari.

¶ Ouidius de arte amandi li.3. ꝛ fi. Multa viros nescire decet.
Protinus irrupit venę peioꝛis in euum.
Dẽ nefas: fugere pudoꝛ: verũq; fideq;.
In quoꝝ subiere locũ fraudesq; doliq;.
Insidieq; ꝛ vis: ꝛ amoꝝ sceleratus habẽdi.
Uiuit ex rapto nisi hospes ab hospite tut⁹
Non socer a genero fratꝝ quoq; gra rarꝛ
Imminet exitio vir cõiugis: ipsa mariti.
Lurida terribiles miscẽt aconita nouerc.
Filius añ diẽ patrios inquirit in annos.
Uicta iacet pietas: ꝛ virgo cedere madẽtes.
℣ Idem de põto.li.2.epla.3.
Curat q̃d expediat ꝓ⁹ ẽ q̃ q̃d sit honestũ.
Et cũ fortuna statq; caditq; fides.
Nec facile inuenies multis in milib⁹ vnuꝫ
Uirtutẽ ꝓcij qui põt esse sui.
Ipse decoꝛ recti facti si ꝓmia desunt.
Non mouet ꝛ gratis penitet esse ꝓbum.
Nil nisi q̃d ꝓdest carũ ẽ. Eu detrahe menti
Spem fructus auide nemo petendus erit.
At redditus iã q̃sq; suos amat: ꝛ sibi q̃d sit
Utile sollicitis cõputat articulis.
Sponte sua ꝓbitas officiũq; viuat.

¶ Seneca traiediarũ: in otauia.c.10. Jd fa/cere laus est qõ decet non qõ licet. ℣ Idem in eplis ad lucillũ li.2.c.5. Honestum enĩ vile est cui coꝛpus nimis carum est.

¶ Ualerius max.li.2.ti.de institutis antiq; Ariopagus vbi quid qui sq; atteniẽsiũ agẽ aut qm̃ questu sustentaret diligẽtissime in/quirere solebat: vt hoĩes honestatẽ vite rõ nẽ memoꝛes redditurã esse sequerẽtur.

¶ Lex digest.ti.de odi.insti.l.filius. Que fa/cta ledũt pietatẽ existimationẽ verecundi/ã ꝛ vt generaliter dixerim que ora bonoꝝ moꝛes sunt nec facere nos posse credendi est. ℣ Li.de reg.iur.l.infra scripta. Non oẽ quod licet honestum est.

De virtutibus ꝛ vitijs Rica.3.

PLato in menone. Uirtus est potẽtia acquirẽdi bo/na. Bene ais: bona sufficientẽ esse vẽdicare virtutẽ. Uirtute sum⁹ bo/ni. Diuina soꝛs nobis apparet mẽs virtus quibus inest.

¶ Jsocrates in exhoꝛtationib⁹. c.j. Uirtute nulla possessio ꝓcioſioꝛ est nec securioꝛ. Questus virtutis quib⁹ quidẽ pueritia con

creuerat in aialis solus equidē conseneſcit: potioꝛ aũt opibꝫ vtilioꝛ vo claritate generis ipossibilia quidē alꝫ possibilia statuēs: me tuēda vo pplo audacē suppoꝛtās: ⁊ inerciaꝫ q̄dē crimē: solerciā vo laudē existimans.

¶ Aristoteles magnoꝛ moꝛaliū li.j.c.j. Studioſum esse: est virtutē habere. Fiunt virtutes oēs in rōnali parte aīe. ℣ In aīa ē virtus. Uirtus in vnoquoq; hic facit' cuius ē virtus. Per virtutē aīe bñ viuimus. Bene viuere est in viuēdo ſm virtutē. Hoc est finis felicitatis optimus. ℣ c.5. Non est accipere virtutē ⁊ malitiā absq; tristitia ⁊ delectatione: est virtus ergo circa delectatões ⁊ tristitias. ℣ c.11. Uirtus medietas videt' eē passionū. ℣ c.14. In virtute quidē erit laus in malitia aũt vituperiū. Uidet' ſm virtutē ⁊ malitiā esse voluntarium. ℣ c.29. Nihil melius est virtute. ℣ c.39. Oīs virtus boni ⁊ in bonū est. ℣ Li.2.c.7. Non cōtrariatur virtus virtuti. Apta nata est virtus obedire rationi. ℣ c.8. Uirtus ⁊ malitia ipse sunt inconuenientes. ℣ c.28. Uirtus est circa delectationē ⁊ tristitiā. ℣ c.43. Tunc vicimus esse virtutē q̄ rō bene diſpoſita est. ℣ Passionibꝫ bñ habentibꝫ ppriā virtutē cōmensuratā ⁊ passiones rōnem bñtes. Ita enim diſpoſita conſonabūt adinuicē. ℣ Idem rethoꝛicoꝛ li.j.c.13. Uirtus bonū existēs laudabile est. Uirtus ē potētia acquisitiua bonoꝛ ⁊ seruatiua: ⁊ potentia bñ factiua multoꝛ ⁊ magnoꝛ ⁊ oīum circa oīa. ℣ Idē politicoꝛ li.7.c.j. Nullū bonū opus neq; viri: neq; ciuitatis ē sine virtute ⁊ pruden̄tia. ℣ c.6. Felicitatē sine virtute ipossibile est existere. ℣ Idē topicoꝛ li.2. Magis est fugiendum qō magis impedit virtutes.

¶ Saluſtius in iugurtino. Dux atq; imperatoꝛ vite moꝛaliū animus ē. Qui vt ad gloriā via virtutis crassat' abunde pollens potensq; ⁊ clarus est.

¶ Oratius in epl'is li.j.c.j. Uirtus est vitium fugere. Epl'a.17. Oderunt peccare boni virtutis amoꝛe. ℣ Epl'a.19. Uirtus est mediuꝫ vitioꝛuꝫ vtrinq; reductū. ℣ In sermonibus idem.3. scōm: Nam vis nemo sine nascitur optimus ille est Qui minus vrget

¶ Tullius rethoꝛ. artis veteris li.2.c.9. Uirtus est animi habitus nature modo rationi consentane'. ℣ Uirtus habet partes quattuoꝛ: pruden̄tiā: iuſtitiā: foꝛtitudinē: temperātiam. ℣ Unicuiq; virtuti finitimū vitium reperitur: aut certo iam nomine appellatuꝫ vt audacia que fidentie: pertinacia que perseuerantia finitima est: superstitio que religioni propinqua est: aut sine vllo certo nomine. ℣ Idem rethoꝛicoꝛ artis noue li.5.c.10. Difficile est primū virtutes reuereri: q̄ semper foꝛtuna secūda sit vsus. Omnes bene viuendi rationes in virtute sunt collocāde. Sola virtus in sua potestate est. ℣ c.14. Sine multū potest obesse foꝛtuna: qui sibi firmius in virtute q̄; vitio p̄sidium collocauit. ℣ Idem de officijs li.j.c.8. Uirtutis laus omnis in actione consistit. ℣ Idē paradoxoꝛ: diſtin.3. Prauitatis aī recte vitia vicunt'. ℣ Idē ō fine bonoꝛ ⁊ maloꝛ libꝛo.4. Rationis pfectio est virtus. ℣ Idē tuſcula naꝝ questionū li.3. Sunt ingenijs nostris semina innata virtutum: que ſi adoleſcere l'iceret ipsa nos ad beatā vitā pducerēt natura. Animꝰ eger vt ait enniꝰ semp errat neq; pati neq; ppeti pōt: cupere vnq; definit. Uirtutes oēs inter se nexe ⁊ iugate sunt. ℣ Idē de natura deoꝛ li.j. Nihil amabiliꝰ est virtute q̄; qui adeptꝰ fuerit vbicūq; erit gentiū a nobis diligetur.

¶ Ouidius de remedio amoꝛis li.j. Terra salutaris herbas eadēq; nocentes.
Nutrit ⁊ vtice ꝓma sepe roſa est
Utile ꝓpoſitū est seuas extinguere flāmas
Nec seruum vitijs pectus habere tuum.
Ex mala sunt vicina bonis erroꝛe sub illo.
Pro vitio virtus: crimina sepe tulit.
℣ Idem methamoꝛpñ.li.14.
In via virtutis nulla est via.
℣ Idem de puncto li.2.c.2.
Tendit in ardua virtus.

¶ Quintilianus declamationū.j. declama. Uitijs nostris in animū p̄ oculos via est.

¶ Paulus aplꝰ epla. 2. ad cozinthꝫ. caꝑ. 13. Uirtus in infirmitate perficitur.

¶ Seneca eplaꝫ ad lucillū li. 9. epla. 3. Uitia nobis sub virtutū noīe reperiūt. ℣ Li. 4 c. j. Uirtus nō aliud q̄ recta ratio est. ℣ Li. 15. c. 3. Non dat natura virtutē: ars est bonum fieri. ℣ Uirtus nō cōtigit aīo nisi instituto ꝛ docto: ꝛ ad sūmū assidua exercitatione pducto. ℣ Li. 16. c. 2. Erras si existimas nobiscū vitia nasci superueniūt ingesta sūt. ℣ Li. 18. c. 4. Si velis vitijs exui: longe a vitioꝝ exemplis recedendū est. ℣ Li. 19. epla 10. Uitia nostra que amamus defendimꝰ: ꝛ malumꝰ excusare illa q̄ excutte. ℣ Li. 20. ꝛ fi. epla. 3. Sūt virtutibus vitia confinia: ꝛ perditis quoq; ac turpibus recti silitudo ē. ℣ c 5. Oīa vitia ꝺtra naturā pugnāt. ℣ Idē de ira: li. 2. Cum virtutibus vitia nō cedūt. ℣ Idem de trāquillitate aī. Serpūt vitia et in pximū quēq̄ transiliūt ꝛ in ꝺtactu nocent. ℣ Idē de beata vita: Uirtus malā vitam nō admittit. In virtute est posita felicitas. ℣ Idem de consolatione ad paulinū: Uirtus neminē dedignaꝫ: qui illa dignum se iudicat. ℣ Idem tragediarū in medea. c. 3. Nunq̄ pōt nō esse virtuti locus.

¶ Lucanus li. j. Moꝛes rebus cessere secundis. ℣ Li. 8. Uirtus ꝛ sūma ptās nō coeūt.

¶ Ualerius maꝛ. li. 5. ti. ō pietate. Doctrina ꝓficit vt pollicioꝛa: nō vt melioꝛa fiant ingenia: qm̄ quidē solida virtus nasciꝫ magis q̄ fingaꝫ. ℣ Li. 9. ti. j. Nullum vitiū ibi finitur vbi incipit.

¶ Juuenalis li. 5. ꝛ fi. saꝫ. 2. Fallit enī vitiū specie virtutis ꝛ verba. Utere virtute.

¶ Marcialis coc. li. vndiq; susceptо. ca. 2. Uirtus abſq; mō nomen habet vitij. Credis opes solas te posse carine beare. Uirtꝰ est que te sola beare potest.

¶ Ambꝛosius de officijs li. 2. c. 5. Certū est solū ꝛ sūmum bonum esse virtutē eāq; bn̄dare solā ad fructū beate vite.

¶ Cecilius fir. de btā vita lib. j. Uirtutibus amaritudo pmixta est. Uitia ꝺ voluptate condita sunt. Irrūpunt vitia cū virtutibus quia mala bonis adherent ꝛ inanis potioꝛa sunt. ℣ Li. 3. Sciētia parū est ad bonū suscipiendū malūq; fugiendū nisi accidat virtus. Uirtus cum scientia coniūcta sapiētia est. ℣ Li. 4. Animus incultus vitijs sua spōte inualescentibus velut spinis obducitur. Sed cum verus cultoꝛ accesserit statim cedentibus vitijs fruges virtutū oziunt. ℣ Li. 6. Nā hominū ꝓclinis in vitia videri vult nō mō cū venia ſ; etiā cū rōne peccare.

¶ Boetius de ꝺsolatiōe li. 4. c. 5. Euenit vt quē tranſformatū vitijs videas hominē existimare nō possis. Auaritia feruet alienarū opus violenter ereptoꝛ: lupi similē dixeris: feroꝛ atq; inquietus linguā litigijs exerceat cani cōparabis. Insidiatoꝛ occultus subdi puisse fraudibus gaudet vulpeculis exequitur. Ire intēperās fremit: leonis animū gestare credaꝫ. Pauidus atq; frugas nō metuenda formidat. Cerui simili habeatur. Segnis ac stupidus toꝛpet. Asinum viuit leuis atq; incōstans studia pmutat nihil ab auibus differt. Fedis imundiſq; libidinibus imergiꝫ: foꝛdide suis voluptatibꝰ deseruiꝫ. Ita fit vt qui ꝓbitate deserta hō ei de fierit: cum in diuina conditione trāsire non possit vertaꝫ ī beluā. ℣ c. 7. Uitiositas est q̄ si quidā moꝛbus animoꝝ. ℣ c. 11. Quid aliud animoꝝ salus videꝫ esse q̄ ꝓbitas: quid aliud egritudo q̄ vitia.

¶ Boetius diuisionū. Habitus mentis optimus virtus est.

¶ Baldo. 4. fabula: Nec ope loꝛice nec egebit acumine fice. Moꝛe nec hostili cuiuſq; iuuamine pili. Solo virtutū quem constat roboꝛe tutum.

¶ Gualterius de castellione li. j. Quem virtus extollit habet q̄ ꝓferat auro.

¶ Heinricus samarienſis li. j. parte. 2. Migrat in exiliū virtus vitiūq; triumphat. Regnat ꝛ in populis grande tribunal habet.

¶ Ricardus iudeꝝ venuſinus. Diuitiis ꝓbitas virtus ꝓponiꝫ auro. Non est mendicus qui ꝓbitate viget. Est virtus vitiū posse fugare nocens.

¶ Belinus in ſpeculo vite parte.i.exk.
¶ Naſcit ex vitio vitiū: z de crimine crimē.

¶ De felicitate z beatitudine z ſummo bono. Rica.4.

PSalmiſta. ps.j. Beatus vir qui in cathedra peſtilentie non ſedit. ¶ 157. ps. Beatus qui tenebit.

¶ Plato in menone. Eſt qui velit miſer et infelix eſſe: ne vnq; mihi videtur.

¶ Cronica de nugis pbor.c.2.f. de thalere. Thales qui primus ſapiens fuit nomīatus ſm quē z ſeptē ſapientes vocati ſunt: iterrogatus quis felix. ait: Qui ſanus quidē corpore: aīa vo copioſus: natura aūt docilis.

¶ Ariſtoteles ethicor: li.j.ca.3. Simpliciter vtiq; perfectū bonū eſt: qđ ſm ſeipſum eligibile ſemp: z nunq; ppter aliud tale itaq; felicitas eſſe videt. Perfectū bonū p ſe ſufficiens eſſe videt. Perfectū quid videt z p ſe ſufficiēs felicitas: operator exiſtēs finis. ¶ c.4. Optimū z pulcherrimū z delectabiliſſimū eſt felicitas. ¶ Non oīno felix eſt qui ſpecie turpiſſimus eſt: vel ignobilis vel ſolitarius z ſine ple. ¶ c.5. Quid pbibet dicere felicē ſm virtutē perfectā operantē: z exterioz̄ib⁹ bonis ſufficiēter ditatū. ¶ c.8. Felicitas eſt operatio quedā ſm virtutē pfectā. ¶ Li.7.c.14. Indiget felix bis que in corpore bonis z bis exterius: z fortuna vt non impediat h. ¶ Li.9.cap.9. Felix eſſe eſt in viuere z operari. ¶ Li.10.z fi.c.7. Videt felix vita ſm virtutē eſſe. Felicitas eſt ſm virtutē operatio. Vita felix eſt ſm virtutē operātis. Videtur z anaxagore nō diuitem neq; potentē exiſtimare felicē eſſe. Erit ſapiens maxime felix. ¶ Idem magnor moraliū: li.j.c.j. Felicitate adueniēte nullo alio indigemus. Felicitatē dicim⁹ eſſe bene operari z bñ viuere. Bene opari z bñ viuere nihil aliud q̄ felicitatē dicimus: vti ergo felicitate z felicē eſſe: bene viuere eſt. In vſu quidē z actu eſt felicitas. Felicitas eſt in viuēdo ſm virtutē. Optimū bonum eſt felicitas: z hic finis actu. Viuētes ſm virtutes felices erimus: z habebimus pfectū bonum finis. ¶ c.2. Perfecte virtut actus eſt felicitas. ¶ Li.2.c.28. Felicitatē terminauimus z diximus eſſe virtutis actū in vita pfecta. Non eſt felicitas abſq; delectatōe. ¶ c.45. Abſq; exterioribus bonis quor fortuna ē dña nō cōtingit felicez eē. ¶ Idem retho. li.2.c.21. Non eſt vir qui in oībus felicitet. ¶ Idem politicor li.7.c.6. Felicitatez ſine virtute impoſſibile eſt exiſtere. ¶ Li.8.c.2. Oportet haberi non ſolū quod bonū eſt ſz z delectationē: felicitari eni ex ambob⁹ his eſt. ¶ Idem de bona fortuna.c.j. Sine exterioribus bonis quor fortuna dña eſt: nō cōtingit felicem eſſe. Felicitas nō eſt ſine exterioribus bonis.

¶ Virgilius in geoȝicis: Felix qui potuit rerum cognoſcere cauſas. Atq; metus oēs: z inexorabile fatū ſubiecit pedibus ſtrepitū q; acherontis auari.

¶ Tullius de fine bonor z malor li.2. Oīs ſūma pbie ad beate viuendū referē. Sapiens ſemp beatus eſt. ¶ Li.3. Illud ſolū beatū eſt qđ honeſtū eſt: id quod eſt beate viuere id eſt cū virtute viuere. ¶ Li.5. z fi. Cōſequens eſt beatā vitā virtute eſſe otentaz. Beata vita virtute conficit. Virtus ad beate viuendū ſeipſa contenta eſt.

¶ Seneca epl̄ar ad lucillū li.2. epl̄a.j. Non eſt beatus qui ſe eſſe nō putat. ¶ Li.8.ca.j. Apud epicurū duo bona ſunt: ex quib⁹ ſūmum bonū cōponit: vt corpus ſine dolore ſit: aīus ſine turbatione. ¶ Idem de btā vita: Beatus eſt is cui oē habitū rerū ſuarū ratio commendat. ¶ Idem de remedijs ſortune. cap. 21. z fi. Felix eſt non qui alijs videt ſed qui ſibi. ¶ Idē in puer. Nulla eſt tā bona fortuna de qua nihil poſſit queri.

¶ Valerius max. li.7.ti. de felicitate. Quintū metellū naſci in vrbe terrar pcipe voluit fortuna: parentes ei nobiliſſimos dedit: adiecit aī rariſſimas dotes: z corporis vires vt ſufficere laboribus poſſent: vroreq; pudicitia z fecūditate cōſpicuā: conſulatus decus: imperatoriā poteſtatē ſpecioſiſſimi triūphi

pretertum largita est: fecit vt eodē tempore tres filios consulares: vnum etiam censorem triumphalem: & quartum pretoriū videret. Utq; tres filias nuptui daret: earūq; sobolem sinu suo exciperet: hunc vite actus eius consentaneus finis excepit. Nam vltimo senectutis spacio defunctū leniq; genere mortis inter oscula complexusq; charissimor pignor extinctum filij & generi humeris suis per vrbem lacum rego imposuerunt. ℣ Li. Sapienter dicta aut facta. Salō neminem dum adhuc viueret beatum dici debere arbitrabat: q ad vltimū vsq; fati diē ancipiti fortune subiecti essemus.

¶ Plinius de naturali hysto. li. 7. c. 44. Nemo mortalium est felix: abunde igitur atq; indulgenter fortuna decidit eum qui vere dici non infelix potest. ℣ c. 48. Nulla est ꝓ fecto solida felicitas.

¶ Iuuenalis li. j. sat. 4. Nemo malus felix.

¶ Augustinus in epig. prosperi. ēp. c. 2. Nihil est infelicius felicitate peccantium: qua penalis nutritur impunitas: & mala voluntas corroboratur: velut hostis interior.

¶ Macrobius de somno scipionis. Sole faciūt virtutes beatū: nullaq; alia quisq; via hō nomen adipiscitur.

¶ Boetius de consolatione li. 2. c. 7. Quis est tam composite felicitatis vt non aliqua ex parte cum status sui qualitate rixetur. Quid o mortales extra vos petitis intra vos positam felicitatem: error vos insciciaq; cōfundit. Ostendam breuiter tibi cardinē sūme felicitatis. est ne aliquid tibi teipso pretiosius? Nihil inquies. Igitur si tui cōpos fueris possidebis qō nec tu admittere vnq; velis: nec fortuna possit auferre. Beatitudo est summū bonū nature: ratione degentis. Non est sūmū bonuz q eripi vllo modo potest. ℣ Li. 3. c. 3. Omnis mortalium cura q̄ multiplicium studiorum labor exercet diuerso quidem calle procedit: sed ad vnum tamen beatitudinis finem nititur peruenire. Id autez est bonum quo adepto nihil vlterius desiderare queat: quicquid est omnium summum bonorum cunctaq; intra se bona continens: cui siquid abforet summum esse non posset. Liquet esse beatitudinem statum bonorum omnium congregatione perfectum. Est mentibus hominum veri boni naturaliter inserta cupiditas sed ad falsa deuius error adducit.

Quod quisq; pre ceteris petit id summum bonum esse iudicat. Summum bonū beatitudinem esse diffiniuimus. Non est aliud q̄ eque perficere beatitudinem possit q̄ copiosus bonorum omnium status: nec alieni indigens: sed sibipse sufficiens. Ad verum bonum naturalis ducit intentio: & ab eodem multiplex error abducit. ℣ c. 17. Ea vera est & perfecta felicitas que sufficientez potentem reuerendum celebrem letūq; perficiat hominez. ℣ c. 24. Felix qui potuit boni fontem visere lucidum. ℣ Li. 4. c. 5. Utq; ipsum bonum beatitudo sit: bonos omnes eoipso q̄ boni sint fieri beatos liquet.

¶ De tranquilli & bona vita & non bona. ℟ ica. 5.

Salomon in prouerb. ca. 17. Animus gaudens etatem floridam facit: spiritus tristis exiccat ossa. ℣ Idem in eccle. c. 3. Cognoui q̄ non esset melius nisi letari & facere bene in vita sua. ℣ c. 4. Melius est pugillus cuz requie q̄ plena vtraq; manus cum labore & afflictione animi. ℣ c. 5. Hoc mihi visum est bonum vt comedat quis & bibat: & fruatur letitia ex labore suo quo laborauit ipse sub sole.

¶ Socrates in exhortationibus. ca. 2. ad fi. Maxime viuere tēta tutius.

¶ Jesus filius sirach in eccl. c. 29. Uita nequā hospitandi de domo in domū. ℣ c. 30 Non est census super censum salutis corporis: & nō oblectatio super cordis gaudiū. Jocunditas cordis: hec est vita hominis. Exultatio viri est longeuitas. Ante temp' senectam adducit cogitatus.

¶ Uirgilius in geozicis. O fortunatos nimium sua si bona norint
Agricolas: quibus ipsa procul discordibus armis. Fundit humo facilem victum iustissima tellus.
¶ Oratius in odis li. 2. c. 10. Sepius ventis agitatur ingens.
Pinus ⁊ celse grauioze casu.
Decidunt turres feriūtq; sūmos.
Fulmina montes.
¶ cap. 16. Letus in presens animus quod vltra est.
Oderit curare: ⁊ amara leto temperet risu.
¶ c. 58. Non possidentem multa vocabis.
Recte beatum rectus occupat.
Nomen beati qui ⁊ eozum
Muneribus sapienter vti
Duriūq; callet pauperiem pati.
Peiusq; leto flagitiū timet.
¶ Idem in terpodo. li. j. c. 2. Beatus ille qui procul negocijs
Ut prisca gens mortalium:
Paterna rura bobus exercet suis.
Solutus ōni fenozi.
Nec ericitatur classico miles truci.
Nec horret iratum mare:
Forūq; vitat ⁊ superba ciuium
Potentiozum limina. ¶ Idem in epistolis li. 2. c. 3. ⁊ fi. Scriptozum quozū omnis amat nemus: ⁊ fugit vrbes. ¶ Idez in sermonibus li. 2. Fm. 6. Dum licet in rebus iocundis viue beatus.
¶ Tullius de senectute. Conscientia bene acte vite multozumq; beneficiozum recozdatio iocundissima est. ¶ Idem tusculanarum questionum libzo. 2. Qui moztem non timet magnuz is presidium sibi ad beatam vitam comparat. ¶ Li. 5. ⁊ fi. Quid de est ad beate viuendum ei qui confidit suis bonis: aut qui diffidit beatus esse quis potest? Nec virtutes sine b tā vita cohere possunt nec illa sine virtutibus.
¶ Ouidius de tristibus li. 3. ca. 4. Viue tibi a longe nomina magna fuge.
Viue tibi: quacūq; potes preclustria vita.
Effugit hibernas demissa antena procellas
Lataq; plus paruis vela timozis habent.
Crede mihi: bene qui latitat bñ vixit ⁊ intra
Fortuā debet quisquis manere suam.
Tu quoq; formida nimiū sublimia semper
Viue sine inuidia: molesq; inglius annos.
Erige amicicias ⁊ tibi iunge pares.
¶ Li. 4. epistola. j. Oꝫ miseruz ē porta vitam muroq; tueri.
Uimq; furtiuam viribus esse loci. als
Uirq; suiututiū viribus esse loci.
¶ Idem de pōto li. 3. c. 4. Benus est mortis male viuere.
¶ Seneca tragediarū in hercule furente. c. 2
Nouit paucos secura quies.
Dum fata sinunt
Uiuite leti: properat cursu
Uita citato volucriq; die.
Rota precipitis vertitur anni.
In thieste. cap. 4. Stet quicūq; volet potens
Aule culmine lubzico.
Me dulcis saturet quies.
In agamenone. cap. 2. Nunq; placidā sceptra quietem.
Certumue sui tenuere diem.
Ferunt celsos fulmina colles.
Corpora morbis maiora patent.
Modicis rebus longius euum est.
¶ Idem epistolarum ad lucillum li. 3. c. 2. Liquere hoc scio neminem posse beate viuere nec laudabiliter quidem sine sapientie studio. ¶ cap. 6. Redige te ad parua ex quibus cadere non possis. ¶ Lib. 7. c. 5. Non multum ad trāquillitatem locus confert: animus est qui sibi commendet omnia.
¶ Idem de consolatione ad paulinuz: Studia optime felicitatem extollūt: ⁊ facillime calamitatem minuunt. ¶ Idem de trāquillitate animi. Si te ad studia reuocaueris: omne vite fastidium effugies. ¶ Idem de beata vita: Uirtus malam vitam non admittit. Uirtus ad beate viuendū sufficit.
¶ Lex digestoz tit. de fideicō. lib. l. apud iulianum: Cupiditas discendi est optima ratio viuendi.

¶ Ualerius maximus libro. 7. titulo de felicitate. Giges regno lydie armis et diuitijs habundantissimo inflatus animo cuz apollinem phicium suscitatum venisset an aliquis mortaliū esset felicior: deus ex abdito sacrarij specu voce missa aglaū sophidiū ei prætulit. Is erat archadū pauperim⁹ sed etate iā senior: terminos agelli sui nunq̄ excesserat: paruuli ruris fructibus ac voluptatibus contētus: verū pfecto beate vite finē apollo nō adumbratum oculis sagia etate cōplerus est. Qua circa solerter fulgore fortune sue glianti respondit magis se pbare securitate ridens tuguriū: q̄ tristem curis z sollicitudinibus aula: paucaq̄ glebas paupis expertes: q̄ pinguissima lydie arua metu referta: z vnū aut alterū iugū vor faciis tutele q̄ exercitus velarma z equitatuz vectatibus impensis oneros̄um: z vsus necessarij hordeolum nulli nimis appetenduz q̄ thesaurus omniū insidijs z cupiditatib⁹ expositos. Ita giges dum a stipulata vane opinionis deū habere ocupiuit vbi nam solida z syncera eē felicitas didicit. ℣ Anaxagoras interroganti cuidā quisnam eēt beatus Nemo inquit ex his quos tu felices existimas: sed eum in illo numero reperies: q̄ a te ex miserijs stare credit. Non erit ille diuitijs aut honoribus habūdans: sed aut exigui ruris: aut nō ambitione doctrine: fidelis ac pertinax cultor in secessu q̄ in fronte beatior.

¶ Marcialis coc. epigramaton. li. 10. Uitā que faciunt beatiorem.

Jocundissime marcialis hec sunt:
Res non parta labore: sed relicta.
Non ingratus ager.
Lis nunq̄: toga rara: mens quieta.
Uires ingenue salubre corpus.
Prudens simplicitas: pares amici.

¶ Ambrosius de officijs li. 2. c. Uitā beatas efficiūt trāq̄llitas ois cie z securitas inocētie

¶ Augustinus in epig. psperi ēp. 65. Quietiores sunt boni q̄ mali. ℣ 80. emp. Bona conscientia trāquillū facit animū.

¶ Prudentius de pficomachia. c. 8. Sūma quies nil velle super qō postulat vsus. Debitus vt simplex alimonia: vestis z vna Infirmos recreet: tegat mediocriter artus. Expletū modū natura nō trahat extra.

¶ Prosper sub vlē. c. Insontē vitam pacis amator agit. Contētus modicis: vitet sublimis haberi.

¶ Cato. c. 3. Quod nimiuz est fugito paruo gaudere memēto. Tuta mage pupis ē modico qui flumine fertur.

¶ Claudi⁹ li. j. Uinū exiguo meli⁹: nā btōs Oibus esse dedit siquis cognouerit vti.

¶ Boetius de osolatiōe li. 2. c. 7. Continu⁹ timor non sinit esse felicem.

¶ Cassiodorus epla⁹ li. j. c. j. Oi q̄ppe regno desiderabilis debet esse trāquillitas: in qua z populi pficiūt z vtilitas gentiū custodit: hec est enim bonarū artiū mater: hec mortalium genus reparabili successione multiplicans: facultates protēdit: mores extollit; et tantarū rerum ignarus agnoscit: qui eam minime quesisse sentit. ℣ Li. 5. c. 39. Illa vita vere hominū est: que iuris ordine continet: nam beluarum ritus est sub casu viuere. ℣ Li. 11. c. 9. Amate viuere quieti.

¶ Gregorius in pastorali. c. 10. Quid est potestas culminis nisi tēpestas mētis in qua cogitationū semp pcellis nauis cordis quatit: huc illucq̄ inceslanter impellitur: vt p repentinos excessus oris z operis quasi p obuiantia saxa frangatur.

¶ Isidorus soliloquior li. 2. c. 28. Magn⁹ nunq̄ videri studeas. ℣ cap. 38. Bona vita gaudium semper habet.

¶ Uerificator fabularum esopi fa. 12. Qui timor obnubit nō est syncera voluptas.
Non est sollicito dulcis in ore fauus.
Rodere malo fabā q̄ cura ppete rodi.
Degenerare cibos cura diuina facit.

¶ Hugo de sancto Victore in didascalo in prohemio: Summum in vita solamen est studium sapientie. ℣ Idem in compendio phie in prohemio Summū solamen aiorum exercitatio sapientie est.

TErtius liber ꝑme partis: tractat de naturalitate ⁊ moralitate ⁊ ptinẽtibus ad eas ſub his titulis.

¶ De naturalitate ⁊ cõſideratione morali. Rica. 1.

TOb hyſtoria. c. 28. ℣ Habet argentũ venarũ ſuarũ ꝓncipia: ⁊ auro locus eſt in quo conflaꝫ. Ferrũ de terra tollit ⁊ lapis ſolutus caloꝛe in es vertitur.

¶ In geneſi. c. 8. ℣ Senſus ⁊ cogitatio humani coꝛdis in malum ꝓna ſunt ab ado leſcentia ſua.

¶ Ariſtoteles ethicoꝝ. li. 6. c. 9. ⁊ fi. Oibus videꝫ ſingulos moꝛus exiſtere natura aliqliꝫ. ℣ Idem magnoꝝ moraliũ: li. 2 c. 25. Difficilius ſanabilia ſunt naturalia factis ex conſuetudine. ℣ Conſuetudo alia cõſuetudine repcutiꝫ: natura aũt in nullo repercutitur.

¶ Oꝛatius in epodo. li. j. c. 4. Licꝫ ſuperbus ambules pecunia: foꝛtuna nõ mutat genꝰ ℣ Idem epl'aꝝ li. j. c. 12. Naturam mutare pecunia neſcit. ℣ Epl'a. 11. Celum nõ aĩum mutant qui trans mare currunt.

¶ Tullius de diuinatione li. 2. ⁊ fi. Quis nõ videt ⁊ ſonos ⁊ moꝛes ⁊ pleroſqꝫ ſtatus ac motus effingere a parentibꝰ liberos: qõ nõ cõtingeret ſi hec nõ vis ⁊ nã gignentiũ effi ceret: ſed tẽperãtia lune celiqꝫ moderatio.

¶ Seneca de ira li. 2. Naturã mutare difficile eſt. ℣ Idem epl'aꝝ ad lucillum li. 2. c. 2. Nulla ſapia naturalia coꝛpoꝛis aut aĩvitia ponunt. ℣ Quicqd inſixũ ⁊ ingenitũ eſt leuiter arte nõ vincit. ℣ Quecũqꝫ attribuit cõditio naſcẽdi ⁊ coꝛpoꝛis tẽperantia tĩ multũ ſe diuqꝫ ãnis cõpoſuerit herebunt.

¶ Ualerius maꝝ. li. 5. ti. de pietate. Doctrina ꝓficit vt pollitioꝛa: nõ vt melioꝛa fiãt ingenia: quoniãquidem ſolida virtus naſcit magis qꝫ fingatur.

¶ Maximianus. Qõ natura negat reddere nemo poteſt.

¶ Caſſiodoꝛus epl'aꝝ: li. 4. c. 38. Repugnante natura quelibet cedit induſtria. ℣ Lib. 6. c. 11. Non coaleſcũt ſperſa ſemina: niſi ⁊ terre qualitas fuarit operata.

¶ Uerſificatoꝛ fabularũ eſopi. 17. fab. Qõ natura negat nemo faciliter audet. Diſpli cet imꝓudens vnde placere ſtudet.

¶ Auctoꝛ libelli qui diciꝫ facetus. c. 3. Qõ natura negat: doſicere nemo poteſt

¶ Heinricus ſamarienſis. li. j. par. 2. Semiꝛnat in ſpinis nature iura retractãs Harrula diuelli rana pallude nequit.

¶ Jacobus beneuẽtanus. c. 25. Ad ſe cũcta trahit natura: vat atqꝫ ſecundũ Moꝛem cuiqꝫ genus imperioſa ſuum. ℣ La. 46. In natũ vicium tollere nemo valet.

¶ Pꝛouerb. vulgar. De coa vaſeno nõ ſepo far bon tamixo. El louo mua el pelo: ma el nõ mua el vezo. Lo el ceruo naſce: dolce herba paſce. La rana nõ ſe po trar ol palu.

¶ De moꝛalitate. Rica. 2.

ARiſtoteles rethoꝝ. lib. 2. c. 16. Juuenes non ſunt maligni moris: ſed facilis moꝛis: ꝓpterea qꝫ nõ dũ viderunt multas nequitias.

¶ Seneca de ira li. 3. Sumunt a dꝛuerſantibus moꝛes. ℣ Idem de moꝛibus. Educatio ⁊ diſciplina moꝛes faciunt.

¶ Lex digeſ. ti. de dꝛdi. inſti. l. filiꝰ. Que ꝺ bonos moꝛes ſũt nec facẽ nos poſſe credẽdũ ẽ

¶ Ualerius maꝝ. li. 6. ti. de mutatione moꝝ Lucius ſilla vſqꝫ ad queſture ſue comitia vitã libidine vino ludicre artis amoꝛe inq̃ natã poꝛrit. Quapꝛopter. 6. mariũ conſulez moleſte tuliſſe tradiꝫ qꝫ ſibi aſperrimuꝫ in affrica bellũ gerẽti tã delicatus queſtoꝛ ſoꝛte obuenijſſet: eiuſdẽ virtus q̃ſi pꝛeruptis ⁊ diſſectis nequitie qua obſcidebaꝫ clauſtris cathenas iugurte iniecit manibus mitridatem cõpeſcuit. Sociales belli luctus repꝛeſſit: et ꝫ ne vñatione fregit. ℣ Tenuſtodis adoleſcentiã piget attingere: ſiue patrẽ aſpiciam abdicationis iniungentem notam: ſiue matrem ſuſpendio finire vitam ꝓpter filij turpitudinem coactam: cum omnium

postea graij sanguinis virorum extiterit: mediumq; europe ⁊ asie vel spei vel desperationis pignus fuerit: hic enim eum salutis sue patronum habuit: illa vadem victorie assumpsit.

¶ Cassiodorus epistolarum libro. 11. ca. 2. Raro omnium bonum est dominū triumphare demoribus.

¶ Isidorus soliloquioꝝ li. 2. c. 41. Assiduitas mores facit.

¶ Bernardus li. de contēptu mundi: Colligе thesaurum: qui gēmas vincit ⁊ aurum. Quere bonos mores thesauros interiores.

¶ Ricardus iuder venusinus li. de pertractatione nupt̄. c. 3. Usus ⁊ mores: seris formā tur ab annis.

¶ Montenarius in luna cleri. c. 59. Qualis cōuictus talis formatio morum.

¶ Prouerb. metricum exordinem: l'. vagā. Cum fueris rome: romano viuito more. Cū fueris alibi: viuito sicut ibi.

¶ De affectibus ⁊ motibus animorum. Rica. 3.

In genesi. ca. 4. Sub te erit appetitus peccati: ⁊ tu dominaberis illius. ℣c. 8. Sensus ⁊ cogitatio humani cordis in malū prona sunt ab adolescentia sua.

¶ Horatius epistolarum. e. 2. lib. j. Animum rege: qui nisi paret Imperat: hūc frenis hūc tu compesce catbenis.

¶ Quintilianus declama. 9. declam̄. Quicquid rationem vincit affectus est.

¶ Seneca in epistolis ad lucillum: libro. 11 c. 3. ⁊ fi. Facilius est initia affectuum prohibere q̄z impetum regere. ℣ Libro. 19. c. 10. Imbecillis est primo omnis affectus: dein de ipse se concitat ⁊ vires dum procedit parat: excluditur facilius q̄z expellitur. Quis negat omnes affectus a quodam quasi naturali fluere principio. ¶ Idem de remediis fort̄. c. 21. ⁊ fi. Facilius reges animum nulla vanitate rerum tumentem. ℣ Idem de moribus: Hoc habet omnis affectus: vt in quo insanit̄ ceteros furere putet.

¶ Ambrosius de officijs lib. j. ca. 2. Affectus nature est non potestatis. Etsi vis quedam nature in omni appetitu sit: tamen idem appetitus rationi subiectus est legi nature ipsius: ⁊ obedit ei.

¶ Boetius in musica. ca. j. Ut sese corporis affectus habent: ita etiaꝝ pulsus cordis motibus incitantur.

¶ Cassiodorus epistolarum li. 6. c. 24. ⁊ pe. Ratio motus vestros componat.

¶ Gregorius in pastorali. c. 12. Humanum quidem est in corde tētationem perpeti: demoniacum vo est tētationis certamie i operatione superari.

¶ Isidorus soliloquiorum li. 2. c. 3. In initio resiste cogitationi pessime. Si titilat prava cogitatio non consenties illi. ℣. c. 4. Prima peccati suggestionem contere: vt non sinas eam in corde tuo manere. ℣c. 21. Lorbibe animi motus.

¶ De naturalitate animi circa se ⁊ alium. Rica. 4.

Qronica de nugis philosophorum. c. 2 ſ. de thalete: Tales qui primus sapiens nominatus est ſm quem septem sapientes vocati sunt: Interrogatus quid difficile: ait: seipsum noscere.

¶ Aristoteles ethicoꝝ lib. 5. ca. 8. Seipsum nullus eligit noscere. ℣ Libro. 9. c. 4. Unusquisq; sibiipsi vult bona. ℣c. 7. Omnis prius opus diligit magis q̄z diligat̄ ab opere animato facto. ℣c. 9. Speculari magis proximos possimus q̄z nosmetipsos: ⁊ illorum actiones q̄z proprias. ℣ Idem magnorum moralium lib. 2. c. 86. Difficillimus est noscere seipsum. Ipsi quidem nosipsos et nobisipsis non speculari possumus. ℣ Idez rethoricorum libro. 3. ⁊ fi. c. 14. Conspicabile magis est qō proprium est negociuz eo q̄ alienum.

¶ Terentius in andria. ca. 10. Verum illud verbum est vulgo quod dici solet: Omnes sibi malle melius esse q̄z alteri. In beauton

tumerumenon.ca.9. Ita comparatam esse hominum naturam: aliena vt melius videant ⁊ iudicent q̄z sua: an eo fit quia in re nostra aut gaudio sumus prepediti nimio aut egritudine.

¶ Tullius de fine bonorum et malorum lib. 5. ⁊ fi. Omne animal seipsum diligit. ℣ Idē tusculanarum questionum li.j. Non valet tm̄ animus vt seipsū videat: at vt oculus sic animus se non videns alia cernit. ℣ Libro 3. Proprium stultitie est aliorum vitia cernere: obliuiſci suorum.

¶ Ouidius in puncto lib. 4. ⁊ fi. epistola. j. Qō fecit quiſq; tuetur opus.

¶ Seneca epistolarum ad lucillum li. 13. c. 6. Nemo nisi cum alteri prodest: sibi pficit. Libro. 14. c. j. Nemo eorum qui in re publica versantur quos vincat: sed a quib⁹ vincatur aspicit: ⁊ illis non tam iocundum est multos post se videre: q̄z graue est aliquem ante se habere. ℣ Idem de ira lib. 2. Aliena vitia ante oculos habemus: a tergo nostra.

¶ Marcialis cocus li. vndiq; suscepto. c. 5. Ad fratris culpaz: aquile tu lumina portas: Ad tua cuiꝰ sceleraꝰ: nulla vel orba feras.

¶ Bernardus li. de improbatione vitiorum c. j. Oculi aliena notant: sua crimina nūq;

¶ De moralitate circa se ⁊ alium. Rica. 5.

Salomon in prouerb. c. 27. Laudet te alienus: ⁊ nō os tuum.

¶ Isocrates in exhortationib⁹. c. 2. Iniustus eris si alienas iacturas intuitus fueris: ⁊ memores teipsum existere noli.

¶ Aristoteles ethicoꝝ li. 5. c. 8. Non est iustitia ad seipsum.

¶ Horatius in sermo. li. j. ser. 3. Cum tua perspicaces oculis mala lippus inunctis: Cur in amicorum vitijs tam cernis acutum.

¶ Seneca epistolarum ad lucillū lib. 2. c. j. Si vis amari ama. ℣ Libro. 3. c. j. Cū aspexeris: qui te antecedant cogita qui sequant. Si vis gratus esse aduersus deos ⁊ aduersus vitam tuam: cogita q̄z multos anteceſſeris. ℣ Li. 4. c. 8. ⁊ fi. Multo ad rem pertinet magis: qualis tibi videaris q̄z q̄lis alijs. Li. 6. c. 5. Sic cuꝫ inferiore viuas quemadmodum tecum superiorem viuere velles.

¶ Lex digeſ. ti. q̄ quiſq; iur. l. j. Quis aspernabitur idē ius sibi dici qō ipse alijs dixit vt dici efficit. Qō quis in alterius psona equū esse credidit id in sua quoq; persona valere patiatur. ℣ Li. de aqua pluuia. arcēda li. j. ℌ. item ait: Aquam pluuiā prodesse sibi vnuſquiſq; dum alij non nocet non prohibeꝫ. Codicis ti. ō iudeis. l. nullꝰ. Iccirco iudiciorum vigor iuriſq; publici tutela videtur in medio constituta: ne quiſq; sibiipſi permittere valeat vltionem.

¶ Marcialis cocus li. vndiq; suscepto. c. 2. Mirans q̄ nullus amet te ceciliane: Non q̄ amas nullum: dilige carus eris. Nulli carus erat erodinus: ⁊ sibi nullus. ℣ c. 5. Dilige nos oēs: vt amer⁊ ab oīb⁹ vn⁹.

¶ Maximianus: Quis suā in alterius condēnet crimine vitā: Et quo ipse tendit claudere certet iter.

¶ Augustinus ī epig. pros. Nemo nō prius in se q̄z in alterum peccat.

¶ Cato. c. 2. Cum te aliq̄s laudat: iudex tu⁹ esse memento. Plus alijs ō te q̄z tu tibi credere noli. ℣ c. 5. ⁊ fi. Cum fortuna tuarum rerū tibi displicet ipſi: Alterius specta: q̄nto sit discrimine peior.

¶ Gregorius in pastorali. c. 52. Quiſq; non tam que ab altero tolerat q̄z q̄ ab ipso tolerarī attēdat. Si enī sua que portarī odiderat ea q̄ ab altero sustinet leuius portat.

¶ Isidorus soliloquioꝝ libro. 2. c. 48. Talis esto alijs: quales optas esse circa te alios. Qō non vis pati: qō non vis fieri tibi: alteri nunq̄z inferas. ℣ c. 50. Iudicium quod alijs imponeꝫ: ipse portabis.

¶ Joānes solobriensis anglicus in palicratone li. 5. Traianus optimus imperatorum arguentibus eū amicis q̄ in oēs nimiū ⁊ vltra q̄z imperatorē deceat cōis esset: rīdit se talē velle ſperatorē esse priuatis quales ſperatores sibi esse priuatus optasset.

¶ Bernardus li. de iprobatione vitiorũ. c. j. Oẽ plures aliena notãt: sua crimina nunq̃.

¶ Heinricus samarienſis li. 2. In te cognoſcas alios: magis vtile nil eſt

¶ Ricardus iuder venuſinus li. de ptractatione nup. ca. 2. Oẽ mihi plus alijs non debeo credere de me.

¶ Prouerb. vulgar: Ubi nõ a muiere e ſpeſo labate e fere. Ogna carne manga el louo aſter dela ſoa. Penſa daltrui quel che de ti.

¶ De naturali erroꝛe circa ſe ⁊ aliũ. Rica. 6.

Salomon in puer. c. 21 Oĩs via viri ſibi recta videtur.

¶ Ariſtoteles ethicoꝛ li. 9. ca. 9. Speculari magis ꝓximos poſſum⁹ q̃ nos metipſos: ⁊ illoꝛ actões q̃ ꝓpria magis.

¶ Terentius in heutontumerumenõ. ca. 9. Qõ cuicũq̃ inciderit ĩ mentem volet: neq̃ id putabit prauum: an rectum ſit qõ petet. Ita comparatam eſſe hominũ naturã oĩuz aliena vt melius videant ⁊ iudicent q̃ ſua: an eo ſit q̃ in re noſtra aut gaudio ſum⁹ ꝑpediti nimio aut egritudine.

¶ Saluſtius in catilinario: Nulli moꝛtaliuz iniurie ſue parue videnẽ multi eas graui⁹ equo babuere.

¶ Tullius tuſculanaꝛ qõnum li. j. Non valet tñ animus vt ſeipſum videat. at vt oculus ſic animus ſe non videns alia cernit. Mentis acies ſeipſam intuens nonnunq̃ ebeſcit. ¶ Lib. 3. Propriũ ſtultitie aliozuz vitia cernere obliuiſci ſuozum.

¶ Oꝛatius in ſermonib⁹ li. j. ſer. 3. Cum tua peruideas oculis mala lippus inunctis: Cur in amicoꝛ vitijs tam cernis acutum.

¶ Quintilianus declamationuz. 4. declam. Humane infirmitatis iſta natura eſt: vt ex oĩbus accidentibus grauiſſimũ putet quiſq̃ q̃ patitur. ¶ 5. declam. ec oĩbus nã eſt vt ſua cuiq̃ calamitas ꝑcipue miſera atq̃ in toleranda videatur.

¶ Seneca epiſtolarũ ad lucillũ li. j. c. j. Nemo ſe auarũ eſſe intelligit neq̃ cupidum.

¶ Idem de ira li. 2. Aliena vitia ante oculos habemus: a tergo noſtra. ¶ Idem declama. li. 5. c. j. Nemo facile credit quo credito ſit dolendum.

¶ Uegecius de re militari li. 3. ti. 6. Interdũ imperita ruſticitas plura ꝓmittit ⁊ credit ſe ſcire que neſcit.

¶ Lex digeſ. ti. qui ⁊ a qui. manumiſ. ẽ. l. i fraudem. Sepe de facultatibus ſuis ãplius q̃ in bis eſt ſperant homines.

¶ Marcialis cocus li. vndiq̃ ſuſcepto. c. 5 Ad fratris culpã aquile tu lumine poꝛtas: Ad tua cũ ſcelera nulla vel oꝛba feras.

¶ Cecillius firmianus de btã vita libꝛo. 3. Nemo de ſe recte poteſt iudicare.

¶ Proſp. ſub. 93. emp. Nemo ſue mentis motus non eſtimat equos. Quodq̃ volũt boĩes ſe bene velle putant.

¶ Caſſiodoꝛus epiſt. li. j. c. 4. Uoluntas recta in grauibus paſſionibus non eſt.

¶ Bernardus li. de imprabatione vitiorum. Oẽ plures aliena notãt ſua crimina nunq̃.

¶ Prouerb. vulg. Aſeno che nõ ſeue caual cre eſſere.

¶ De diuerſitate moꝛalitatũ ⁊ nãlitatũ diuerſoꝛ boĩum. Rica. 7.

Ariſtoteles ethicoꝛ li. j. c. 4. Multis quidẽ delectabilia aduerſant adinuicẽ quia non naturalia ſunt. ¶ Li. 8. c. 3. Unicuiq̃ ſm dilectionẽ ſunt ꝓpꝛie actiones. ¶ Li. 10. ⁊ fi. c. 6. Uidetur eſſe vnicuiq̃ aĩali ⁊ delectatio ꝓpꝛia: quemadmodũ ⁊ opus. ¶ Idem politicoꝛuz li. j. c. 5. Non idem vnicuiq̃ delectabile eſt ſm naturã: ſed altera alteris.

¶ Terentius in foꝛmione. c. 10. Quot boĩes tot ſinie: ſuus cuiq̃ mos.

¶ Oꝛatius in epiſtis li. 2. c. 3. ⁊ fi. Deniq̃ nõ oẽs eadem mirant amantq̃.

¶ Tullius de natura deoꝛ lib. j. Similimis foꝛmis diſpares foꝛmes ⁊ moꝛibus figura diſſimilis. ¶ Idem de fato. In naturis hominũ diſſimilitudines ſunt.

¶ Ouidius de arte amandi li. j. circa finem:

Pectoribus mores tot sunt quot in orbe figure. ℣ Idem de remedio amoris lib. 2.
Totidem mores totidemq; figure.
Quo tua nō pñt offendi pectora facto.
Fortitan hoc alio iudice crimen erit.

¶ Persius sat. 5. Mille hoīum species: et rerum discolor vsus. Uelle suum cuiq; est nec voto viuitur vno.

¶ Lex digest. de arbitris. l. itē si vnus. §. si in duos. Naturalis facilitas est hoīum ad dis sentiendum. ℣ Tit. ad senātusconsul. trebel. l. q̄ poterat. Uane sunt hoīuꝫ volūtates

¶ Uegecius de re militari li. 2. ti. 20. Nāli ter equites a peditibus solent discrepare.

¶ Maximianus. Diuersos diuersa iuuant.

¶ Auctor li. qui dicit rudiū doctrina lib. 1.
Cuiq; dari voluit nature prouida cura.
Dissimiles vultus aīos dissimilesq;

¶ De defectu naturali humane mortalitatis ⁊ nālitatis. Rica. 8.

Psalmista. 163. Non intres in iudiciū cū seruo tuo: qm̄ nō iustificabitur in conspectu tuo oīs viuens.

¶ Salomō in puerb. c. 20. Quis potest dicere: mundū est cor meum: purus sum a peccato. ℣ Idem in eccl. c. 7. Nō est hō iustus in terra qui faciat bonū ⁊ nō peccet.

¶ Regū li. 3. c. 8. Non est hō qui nō peccet ℣ Idem dicit paralipomenō li. 2. c. 6.

¶ Aristoteles methaphi. li. 2. ca. j. Sic̄ nicti corac̄ oculi ad lucē diei se habēt: sic ⁊ anie nostre intellectus ad ea que sunt omnium nature manifestissima.

¶ Jesus filius sirach in eccl. c. 19. Beatus vir quando est lapsus verbo ex ore suo.
Quis est qui nō dereliquerit in lingua sua.

¶ Terētius in eunuco. ca. j. Equū est nos cognoscere atq; ignoscere. Que veteres fecerūt: sed faciūt noui. ℣ In adelphis. c. 23.
Nunc̄ ita quisq; dñi subducta rōne ad vitam fuit quin rex etas vsus semp aliquid apportet noui: aliq̄d moneat vt illa que te scire credas nescias: ⁊ que tibi putaueris p̄ma in experiundo repudies.

¶ Catullus. l. 5. Omnes fallimur: neq; est quisq̄ quē non in aliqua re videre suffectū possis: suus cuiq; attributus ē error.

¶ Horatius in poetam: Quandoq; bonꝰ dormitat homerꝰ: verumopere in lōgo fas est obrepere somnum. ℣ Idem in sermonibus li. j. ser. 3. Nam vitijs nemo sine nascitur. optimus ille est: Qui minus arguetur.

¶ Tullius philippicor li. 11. Cuiusuis hominis est errare. Nullius nisi isipientis ī errore perseuerare. ℣ Idem retho. artis veteris li. 2. c. j. Nihil simplici in genere hoībus expertibus perfectū natura expoluit.

¶ Paulus aplūs epla ad romanos. ca. 3. Est autē deus verax: oīs aūt hō mendax.

¶ Seneca de remedijs fortuitor. c. 10. Jmbecilles natura sumus.

¶ Plinius de naturali hist̄oria lib. 7. c. 44. Nemo mortaliū oībus horis sapit.

¶ Lex codi. ti. de vete. iu. enucleando. l. 2. §. siquid autē: Omniū habere memoriā ⁊ penitus in nullo peccare diuinitatis potius q̄ humanitatis est. ℣ Lex autenticor ti. ō monachis. §. triēnij. humana natura quoddā modo labitur ad delicta. ℣ Ti. vt nulli iud. §. quia vo. Ait imperator nos oportet humani generis infirmitatē ptegere.

¶ Marcialis. cocus li. vndiq; suscepto. c. 5.
Sed sine peccato nullū reperire valebis.

¶ Prisc̄ianus in prohemio: Nihil ex omni parte perfectum in humanis inuentionibꝰ esse posse credo.

¶ Lecilius firmianus de beata vita lib. 4.
Nemo potest esse tam prudens tam circūspectus vt nō aliqñ labat nr.

¶ Cato. c. 2. Nemo sine crimine viuit.

¶ Cassiodorus epla r. li. 5. c. 4. Nimis rarū est solide loqui: ⁊ cui multa dicere suppetūt titubantia non proferre. ℣ Li. 11. epistolarum. 2. Unus faciare non valet oīuꝫ vota.

¶ Gregorius in pastorali. ca. 20. Nemo est qui ita viuat vt aliquatenus nō delinquat.

¶ Hugo de sancto victore in prohemio cōpendij philosophie Jn humanis quippe inuentis vix aliquid inuenio q̄ omni pror

sus sit expiatum vitio.

¶ Montenarius in luna cleri.c.4. Nemo q̃ dem nunq̃ quãtũlibet argus oberrat.

¶ De salute corporis ꝺ ratione morali. Rica. 9.

ARistoteles ethicorũ libro. j. c. 4. Desiderabilissim.. est sanum eẽ. ℣ Idem retho. lib. j. ca. 5. Corporis virtus est sanitas. ℣ Li. 2. c. 21. Viro sanũ esse optimũ est: vt nobis videtur.

¶ Jesus filius sirach in eccl'. c. 30. Non est census sup censum salutis corporis.

¶ Tullius retho. artis veteris lib. 2. ca. 11. Incolumitas est salutis: tuta atq; integra conseruatio.

¶ Juuenalis lib. 4. sat. j. Orandum est vt sit mens sana in corpore sano.

¶ Cato. c. 3. Corporis auxilium: medico cõmitte fideli. Sit tibi præcipue: qõ primum est cura salutis.

¶ De viribus corporis. Rica. 10.

SAlomon in proverb. c. 12. Manꝰ fortium ꝺominabitur: que autẽ remissa est tributis seruiet. ℣ c. 24. Vir sapiens fortis est: & vir doctus & robustus & validus.

¶ Jsocrates in exhortationibus. c. 2. Fortitudo cum prudentia profuit: hac enim sine male lesit habentes: & corpora quidem exercentium venustauit: animẽ vꝰ solertiam effuscauit. Corpꝰ mediocribus laboribꝰ: anima vꝰ studiosis sermonibus augeri nata ẽ.

¶ Aristoteles de anima libro. 2. Fortes carne ineptos mente videmus: Molles autẽ carne bene aptos mente. ℣ Idem rethoꝛ. li. 2. c. 16. Juuenes viriliores sunt: animosi enim & boni: quorum hic quidem non timere: hic autem audere facit. Est autem in statu corpus a triginta annis vsq; ad triginta quinq;: aut vno opus ẽ vsq; ad quinquaginta.

¶ Ouidius de remedio amoris libro scꝺo. Parua necat morsu spacioſuꝫ vipera thaurum. Alcane non magno sepe tenetur aper. ℣ Idem de tristibus li. 4. c. 6. Fortior est fulua: nouus lucrator arena

Qui cui sunt tarda: brachia fessa mora.

℣ Idem methamorphꝰ. lib. 3. Dolor vires adimit. ℣ Idem depuncto libro. 2. ca. 7. Omnia deficũt: animus tñ omnia vincit. Jlle etiam vires corpus habere facit.

¶ Seneca epistolarum ad lucillum li. 3. e. j. Stulta est & minime conueniens litterato viro occupatio exercẽdi lacertos & dilatandi ceruicem ac latera formandi.

¶ Paladius de agricultura. ca. 6. Jn rebus aggrestibus maxime officia iuuenum congruum: impia seniorum.

¶ Cato. c. j. Nil arbitrio viriꝫ feceris. ſc; Corporis exigui vires contẽnere noli. Consilio pollet: cui vim natura negauit.

¶ Sanfredus in poetria. c. 33. Viribus absit: Prorsus habere fidem: mors est q̃ fortia frangit.

¶ De possibilitate & impossibilitate. Rica. 11.

ARistoteles ethicorũ li. 10. ca. c. 5. Omnia habentia corpora non possunt omnino operari. ℣ c. 8. Specularj possumus continue magis q̃ operari. ℣ Idem retho. li. 2. ca. 19 Omnes cum potentes velint agunt. ℣ Idem politicorũ libro. 5. c. 7. Que volunt potentes agũt oẽs

¶ Horatius in poetria. Nescit vox missa reuerti.

¶ Tullius philippicorum li. 6. Nolite velle quod fieri non potest. ℣ Libro. 10. duas res magnas præsertim nõ modo agere vno tempore: sed ne cogitando quidem explicare quisq; potest.

¶ Lex digest. tit. de condi. insti. l. filius: Que facta ledunt pietatem existimationẽ verecundiam nostram & vt generaliter dixerim que ꝺra bonos mores sunt: nec facere nos posse credendum est.

¶ Boetius de consolatione li. 4. ca. 3. Duo sunt quibus humanoꝝ actuũ cõstat effectꝰ:

voluntas. ſ. ⁊ poteſtas: quoꝝ ſi alteruꝫ deſit nihil eſt qđ explicari queat.

¶ Iſidorus in ſinonima ſoliloquioꝝ lib. 2. Nihil poteſt caro facere: niſi quod voluerit animus.

¶ Auctor libro qui dicitur pâphilus. c. 28. Mitte quod nequit: quere quod eē poteſt.

¶ Auctor lib. qui dicitur facetus. c. 16. ⁊ ſi. Non cupiat quiſq̄ꝫ quod nunq̄ꝫ poſſit habere. Quod fortuna dedit ſufficiēter amet.

¶ Prouerbiū vulgar: Ubi vol morire el repo alcire.

¶ De facilitate ⁊ difficultate. Rica. 12

¶ Pſalmiſta ps. 9. Cuiꝰ maledictio ne os plenū eſt: ⁊ amaritudine: ſub lingua eius labor ⁊ dolor.

¶ Iſaias ppheta. c. 26. Semita iuſti recta ē rectus callis iuſti ad ambulandum

¶ Ariſtoteles ethicoꝝ. li. 2. c. 2. Circa difficilius ſemper ⁊ ars fit ⁊ virtus. ℣ Idez ō memoria ⁊ reminiſcentia: Sunt magis reminiſcibiliora quecūq̄ꝫ ordinationē bñt. ℣ Idez iconomicoꝝ li. j. in fi. Oportet vnūquodq̄ꝫ in loco ſuo poni. Sic enim paratū exiſtens non quereť. ℣ Idem rethoť. li. j. c. 10. Facilia ſunt quecūq̄ꝫ fiunt ſine triſtitia: vel ī modico tēpore. Difficile eniꝫ determinanť aut triſtitia aut multitudine tpis. ℣ Idem elenchoꝝ li. j. Difficile eſt ſimul multa conſpicere. ℣ Li. 2. ⁊ ſi. Prouidere quidē difficile eſt: p vacationē aūt videre facile. Inuento facile eſt addere.

¶ Terentius in heautontumerumenō. c. 17 Nulla res eſt tāta facilis: quin difficilis fiet quā inuitus facias.

¶ Saluſtius in catalinario: Que quiſq̄ꝫ facilia factu putat equo aīo accipit.

¶ Tullius retho. artis veteris li. 2. c. 12. Facile fieri id dicimus quod ſine magno aut ſine vllo labore ſumptu moleſtia q̄ꝫ breuiſſimo tempore confici poteſt: difficile autez fieri qđ q̄: q̄ꝫ laboris ſumptus moleſtie, longitudinis īdiget: atq̄ꝫ omnes: aut plurimas aut maximas cauſas habet difficultatis: tū bis ſuſceptis difficultatibus compleri atq̄ꝫ ad exitum perduci poteſt. ℣ Idem de orato re li. 3. ⁊ fi. Facilius eſt apta diſſoluere q̄ꝫ diſſipata cōnectere. ℣ Idem ſup timeū platonis de eſſentia mundi: Difficillimū eſt in omni conquiſitione rationis exordium.

¶ Ouidius epiſtolarum. 12. c. Ultimus eſt aliqua decipere arte labor. Epiſtola. 16. Difficilem culpe ſuſpicor eſſe viaz. ℣ De tribus libro. 3. c. 11. In cauſa facili cui ius licet eſſe diſſertur. Et minime vires frangere quaſſa valent.

¶ Seneca de ira libro. 2. Nihil eſt difficile ⁊ arduum q̄ non humana mens vincat: et in familiaritatem perducat aſſidua meditatio. ℣ Idem de conſolatione ad helbiam: Nihil homini natura qđ neceſſarium facie bat fecit operoſum.

¶ Lex aucten. ti. ō monachis. §. ſcimus. Nō facilis eſt vite mutatio: ſed cum magno animi fit labore.

¶ Uegecius de re militari li. j. c. 20. Quottidianus vſus non laborat: ⁊ſi onerosa geſta uerit. ℣ Libro. 3. ti. 17. Omne opus difficile videtur anteq̄ꝫ tēres.

¶ Auguſtinus in epigrama. proſperi. 65. emp. Difficilia et laborioſa ſunt figmenta mendacij: qui autem vult verum dicere: nō laborat.

¶ Gualterius de caſtellione alexandreidos 8. libro. O q̄ꝫ difficile viſu ſors prouehit actus Lubrica mortales: ⁊ quos aſcendere fecit: O q̄ꝫ facile euertit: magno fortuna labore.

¶ Matthaeus vindocinenſis in poetria: par. 2. ⁊ ſi. cap. 8. Leuius eſt inferre vulnera q̄ꝫ ſanare.

¶ Hanfređ. in poetria. c. 30. Facti grauitas cuicūq̄ volenti. Eſt leuis ⁊ leuitas animo cuicūq̄ rebelli Eſt grauis.

¶ Ricardus iudex venuſinus: Eſt labor ī labijs mendacia compoſituris. Uera locuturis nō labor vllus ineſt.

¶ Montanarius in luna cleri: Leuiter fit quicquid amatur.

¶De consuetudine. Rica. 13.

ARistoteles ethicor li.2.c.j. Nullum natura existentium aliter assuescit. ℣Li.7.c.11. Cōsuetudo nature assimilat. ℣Lib.10.7 fi.ca.8.7 fi. Non possibile vel non facile ex antiquo cō suetudinibus comprehensa: sermonē trans formare. ℣Idem de memoria 7 reminiscē tia: Antiquum in natura iam tamq̄ ꝺsuetu do est. Consuetudo est altera natura. ℣Idē rethor. li.j.c.20. Similis est cōsuetudo na ture: Prope enim quod sepe ei qō semper est. est aūt natura eius qō semp: consuetu do autem eius qō sepe. Quod consuetū est delectabile est. ℣c.21. Omnes cōsueta ob seruant. ℣Li.2.c.12. Quod antiquum est prope videtur ei qō ſm naturam est. ℣Idē politicor li.7.c.12.7 fi. Expedit 7 ad frigo ra consuescere ex paruis pueris: hoc enim 7 ad sanitatem 7 ad bellicas actiones maxi me ꝓficit. Omnia quecūq; possibile assue scere mor inchoantibus melius assuescere. ℣Idem probleumatū par.19. Consuetuꝫ delectabile est magis inconsueto ℣28.pte Magnū quiddā est consuetudo singulis natura enim vtiq; fit. ℣Idem methaphi. li.2.c.3. Consuetū notius est.

¶Tullius tusculanarū questionū.li.j. Qui i compedibus corporis semp fuerūt: etiā cū soluti sunt: tardi ingrediunt. ℣Lib.2. Cō suetudo laborum: ꝓpensionem dolorū effi cit faciliorem. Ferre laborē: contemnere vulnus cōsuetudo docet. Consuetudinis magna vis est.

¶Ouidius de arte amandi: lib.2. Fac tibi cōsuescat: nil assuetudine maius.

¶Juuenalis li.3.sat.j. Consuetudo mali te net insanabile.

¶Marcialis cocus li.vndiq; suscepto.c.3 Mēs assueta malo firmius hęret ei. ℣c.4. Mollibus assuetus loricam ferre recusat. Leuici tenere ferrea cassis obest. Sepius vncta manus capulo nō accipit ensem. Lota 7 fota cutis frigore 7 imbre dolet.

¶Isidorus soliloquior li.j.c.9. Difficile est prauā consuetudinē vincere. Prauus vsus vix abolet. Assidua ꝺsuetudo in naturaꝫ conuertit. Ad peccatū cōsuetudo restrin git. ℣16.c.7 fi. Vulnus iteratū tardi⁹ sana tur. ℣li.2.c.41. Usus difficile vincitur. Cō suetudinis vincula vix soluunt. Assidui tas mores facit. Jugis vsus in naturam se vertit. Oia vsui cedunt: vsui oia parent. Qō cū difficultate ceperis: per vsum cum fa cilitate perficies.

¶Matthęus vindocinēsis in poetria parte j.c.6. Consuetudo sapit naturā: testa sapo ris Quē noua cōcepit: imemor esse negat. ℣c.12. Est graue cōsueto vitijs deseruisse. vergit Noxius ad solite noxietatis iter. Pullulat in spēm nature concalor vsus. Et quasi nature filius esse potest.

¶Jacobus bñuentanus.c.46. Non est res habilis morem depellere corde. Est radix cuius inueterata diu. Hec cōnexa diu mos 7 natura videntur Defacili dirimi: nec re or ista valent. ℣c.48. Res est dura nimis vsum depellere longū. Radix euelli non vi let alta bene.

¶Montenarius in luna cleri. c.82. Auge nō minuit mala cōsuetudo reatum.

¶De crebritate seu frequētia 7 raritate vsus rerum. Rica. 14.

VAlerius maximus li.2. ti.j. Quicquid i excelso fastigio posituꝫ est habitual 7 trita consuetudine ꝙ fit vene rabilius vacuum esse conuenit.

¶Plinius de naturali hystoria li.12.c.19. Nulla est voluptas que nō assiduitate sui fastidium pariat.

¶Ouidius de ponto. li.2.c.7. Percusso cre bro saxa cauantur aquis: libro.4.7 fi.c.10. Gutta cauat lapidem consumitur anulus vsu. Et terit ꝑssa vomer aduncus humo.

¶Juuenalis li.4.sat.2. Voluptates cōmen dat rarior vsus.

¶Marcialis cocus li.vndiq; suscepto.c.2. Vilia diuitibus notū est plerūq; placere.

Non q̄ sint vilia: sed quia rara bone. Sic plerūq; p̄mit p̄ciosa frequētior vsus

¶ Lassiodorus epl'arum li.8.c.20. Bonuz insolitū plus amatur.

¶ Uerificator fabularū esopi.22.fab. Oē boni p̄ciū nimio vilescit in vsu.

¶ Heinricus samariēsis li.j.parte.j. Oē q̄ est crebrū nimio vilescit in vsu. Oē quod ē rarum carius esse solet.

¶ Montenarius in luna cleri.c.65. Oē q̄ rarū: se crebro carius ipso.

¶ Prouerb. vulga. Tanto tona chel pioue Tanto ruspa caura che mal zase. Tanto pigoza el pigozo ch̄ la bzusca ge caze en loio

¶ De raris naturaliter. Rica. 15.

ARistoteles polyticor lib. 3.c.5. Opuienti quidem pauci: egeni autem multi vbiq;.

¶ Tullius de fine bonor & malor lib.2. In oī arte vel studio vel quauis scia vel in ipa virtute optimū quidq; rarissimū ē. ℣ Idem retho. artis veteris: li.2.c.5. Que rara & ardua sunt ea experimēdo pulchra & iocunda hoībus videntur. ℣ Idem de amacitia: Uere amicicie difficile reperiunt in his q̄ honozibus reipublice versantur.

¶ Iuuenalis li.5. & fi. sat. j. Rari quippe boni numero sunt vix totidē quot tebarū por te vel diuitis ostia tulli.

¶ Lex aūt. t. de cōsulibus. ℌ. itaq; cā. In his que raro fiunt miraculum est.

¶ Icobus beneuētanus.c.34. Sed mō pfectus rarus amicus adest.

¶ De nouitatibus. Rica. 16.

SEneca declama. seu ciuil. causarū: li.4. in pzo beñ. Ad noua boies ocurrunt ad noua conueniūt. ℣ Idem de naturalibus q̄onibus: li.5. Naturale est magis noua q̄ magna mirari.

¶ Plinius de naturali hysto. li.12.c.2. Est natura hominū nouitatis auida.

¶ Lassiodorus epl'ax li.j.c.38. Primozdia cūcta pauida sunt: & aliter timiditas nō tollitur nisi cū rebus necessarijs nouitas arrogat. ℣ Li.3.c.17. Non fit nouitas molesta que proba est. ℣ Li.11.c.2. Semper nouitas incerta tētatur.

¶ De iuuenum moza litate & naturalitate. Rica. 17.

SAlomon in puer.c.30. Penitus ignoro viā viri ī adolescētia sua. ℣ Idē in eccl'.c.10. Ube tibi terra cuius rex puer est.

¶ Aristoteles retho. li.2.c.17. Iuuenes sūt cōcupiscitiui: & q̄les facere quecūq; concupiscunt. Iuuenes sectatores sunt earū concupiscentiarū que circa venerea. Iuuenes faciles sūt permutabiles: & cito saturabiles ad concupiscētias: & vehementer q̄ō concupiscūt: celeriter aūt o esistūt. Acute sunt voluntates iuuenū: & nō magno ipetu & minores sūt ire. Iuuenes amatores sūt honozis marie aūt amatores victozie: excellentiā eni cōcupiscit iuuētus: victozia aūt excellentia quedā: & ambo hec magis q̄ amatores pecuniaruz. Iuuenes minime sunt amatores pecuniarū: ꝓpterea q̄ nōdum indigētia experti sunt. Iuuenes nō sunt maligni mozis sed facili mozis ꝓpterea q̄ nondum viderūt multas nequitias. Iuuenes sunt facile credituri: ꝓpterea q̄ nondū in multis decepti sunt. Iuuenes bone spei sunt. Iuuenes ꝓpterea q̄ nō in multis repulsam passi sunt: viuūt ꝝ plurima spei: spes q̄ futuri ē: memozia aūt ꝓteriti: iuuenibus aūt q̄ quidē futurū multū: ꝓteritū aūt breue. Iuuenes facile seductibiles sūt: sperāt enim facile. Iuuenes viriliozes sunt: aīosi eni & bone spei: quoz hec quidē nō timere hoc aūt audere facit: neq; eni iratus vllus timet: sperare ali quod ausibile ē. Iuuenes erubescitiui sunt. Iuuenes magnanimi sunt: a vita eniz mundū humiliati sunt: sed necessarioz inexperti sunt: & magnificare seipsum in magnis magnanimitas est: hoc aūt eius qui bone spei. Iuuenes eligūt agere honesta q̄ cōferētia. Iuuenes sunt amatores amicitie & amici: &

amatoꝛes ſodaliū magis q̄ aliarū etatum: qꝛ gaudent in conuiuēdo. Iuuenes oīa valde agūt: amant enim valde: ꝛ odiūt valde: ꝛ oīa alia ſimiliter. Iuuenes ſcire oīa putant: ꝛ affirmāt. Iuuenes miſeratiui ſunt: quia omnes bonos ꝛ meliozes arbitrant: ſua enī innocētia primos mēſurāt. quare indigna pati exiſtimāt ipſos. Iuuenes ſūt amatoꝛes riſus ꝓpter qō ꝛ eutrapeli: eutrapelia autē erudita contumelia eſt. Sūt iuuenes q̄dem viriles ꝛ intēperati: ſenex autē intēperati ꝛ fozmidoloſi. ℣ Idem ethicoꝝ li. j. c. j. Differt nihil iuuenis ſm etatē aut ſm mozem iuuenilē. ℣ Li. 4. c. 9. Laudam⁹ quidē iuuenē ve recundū: ſenem aūt nullus vtiq̄ laudabit: qñ verecūdabilis. ℣ Li. 6. c. 5. Iuuenes nō videnť fieri ꝓcudentes. Lā aūt qñ in ſingulariū eſt ꝓcudentia que fit cognita experientia. Iuuenis aūt expertus non eſt: multitudo aūt tēpoꝛis faciet experientiā. ℣ Li. 8. c. 4. Fiūt iuuenes amici cito: ſenes autē non. ℣ Idem politicoꝝ li. 7. c. 6. Aptū natū ē potentiā quidē in iunioꝛibus: ꝓcudentiā autē in ſenioꝛib⁹ eſſe. ℣ Li. 8. ꝛ fi. c. 2. Iuuenes ꝓpter etatē idelectabile nihil ſufferūt volētes

¶ Terētius in ecira. ca. 8. Pueri inter ſeſe q̄ꝛ ꝓ0 leuib⁹ noꝛijs iras gerūt.

¶ Seneca in epl'is ad lucillū li. 2. c. 2. Uere cūdia in adoleſcente bonū ſignū eſt. ℣ Idē de ira li. 2. Quo plus indulgeť pupillo quo plus ꝛ coꝛꝛuptioꝛ fit. ℣ Idem tragediarū in thieſte. c. 3. Peioꝛa iuuenes facile ꝓcepta audiūt. ℣ In troa. c. 4. Iuuenile vitiū eſt regere non poſſe impetum.

¶ Statius thebaidos li. 6. O iuuenes ſeruate aīos auidūq̄ furoꝛem.

¶ Auctoꝛ libꝛi qui diciť pamphilus. caꝑ. 3. Gaudia ſemꝑ amat ꝛ ludꝛica verba iuuēt⁹.

¶ Bertrandus iconomica. c. 20. Male ſedet in iuuene vina cognoſcere.

¶ De ſenū moꝛalitate ꝛ naturalitate. Ꝛica. 18.

Obyſto. c. 12. In antiquis eſt ſapientia: et in multo tempoꝛe ꝓcudentia.

¶ Ariſtoteles retho. li. 2. c. 16. Senes quiꝫ multis annis vixerūt: ꝛ in pluribus decepti fuerunt ꝛ peccauerūt: ꝛ plurima ꝓaua ſunt negocioꝝ non affirmant aliquid: minus autem valde omnia q̄ oꝑtet et putant: ſciunt autem ꝛ nihil ꝛ dubie ſententiantes apponunt ſemper quaſi ꝛ fozte ꝛ omnia dicunt ita: fixe aūt nihil. Senes rariozes ſunt: eſt eniꝫ rarozeia in deterius exiſtimare oīa. Senes male ſuſpitioſi ſunt ꝓpter incredulitatem. Senes increduli ſunt ꝓpter experientiam. Senes neq̄ amant valde neq̄ odiunt ꝓpter experientiam: ſed ſm biantis adiectionem: ꝛ amant vt odituri: ꝛ odiunt vt amaturi. ℣ Senes ſūt puſillanimes: qꝛ humiliati ſunt a vita. Senes illiberales ſunt: vnū enim aliquid neceſſarioꝝ ē ex ſubſtātia: ſimul aūt ꝓpter expiētiā. ſciūt enī q̄ difficile ē poſſediſſe: ꝛ facile abijcere. ℣ Senes fozmidoloſi ſunt: ꝛ omia ꝓtimētes: ꝛ mia enī diſpoſitōis iuuenib⁹: infrigidati enīꝫ ſunt: bi aūt callidi: quare viā ꝑparauit ſenectus fozmidini: etenim infrigidatio quedā eſt. Senes difficilis ſpei ſunt ꝓpter experiētiam: plura enim eoꝝ que fiunt' mala ſūt: eueniunt eniꝫ multa in deterius. Senes ſeruiunt lucro. ℣ Idem ethicoꝝ li. 4. caꝑ. 9. Senem vtiq̄ nullus laudabit: quoniaꝫ verecundabilis. ℣ Li. 8. c. 4. Senes non fiunt amici cito. ℣ Idem polliticoꝝ li. 2. c. 6. Eſt quemadmodū ꝛ coꝛꝑoꝛis ꝛ mentis ſenect⁹ ℣ Li. 7. c. 6. Aptum natū eſt potētiā quidē in iunioꝛibus: ꝓcudentiam autem in ſenioribus eſſe.

¶ Jeſus filius ſirach in eccl'. c. 25. Tres ſpecies odiuit anima mea: pauperem ſuꝑbū: diuitē mendacem: ꝛ ſenem fatuū ꝛ inſenſatū. Coꝛona ſenū multa peritia.

¶ Terentius in adelphis. c. 22. Solū vnum hoc vitiū ſenectus affert omnibus attentiores ſumus ad rem omnes q̄ſ fit eſt. ℣ c. 26. Vitium cōmune omniū eſt q̄ nimiū ad rē in ſenectam attenti ſumus.

¶ Oꝛatius in epiſtolis li. 2. c. 3. ꝛ fi. Leuioꝛ ꝛ melioꝛ fis accedēte ſenecta.

¶ Tullius tuſculanaruꝫ queſtionū li.j. Pzu dētiā vt cetera auferat aufert certe ſenectꝰ.

¶ Paulus apʼs epʼla.i.ad timotheum.c.5. Seniozē ne ĩcrepaueris: ſʒ obſecra vt pꝛeʒ

¶ Seneca epʼlarum ad lucillū:li.5.c.4. Turpe eſt ſeni aut conſpicienti ſenectutem ex cōmentario ſapere.

¶ Laſſiodozus epiſtolarū lib.8.epiſtola.9. Senes ipſi conſilijs ſapientiā oiſcūt. ℣ Idez de anima.c.8. Lozpozalibus ſenſibus quietis pꝛofundius aliquid firmiuſqʒ tractantꝰ hinc eſt qꝫ etate maturi melius ſapere iudicantur: quia ſeneſcentibus membzis ⁊ cozpozalibus ſenſibus emollitis pꝛo maxima parte in conſiliū tranſeūt: vbi dum mēs amplius occupatur robuſtioꝛ virtutis aduna/tione efficitur: ſed iterum deſipiūt cum nimia debilitate deponunt: quoniam datuꝫ eſt animal ad tempus ſuoꝛ ſequi cozpozuꝫ neceſſitates.

¶ Pꝛouerbiū vulgare. Can vecbio no lara endarno.

SEcunde partis pꝛimus liber Tractat de iuſtitia et pertinentibus ad eam ⁊ de contrarijs ſub bis titulis ſequētibus.

¶ De iuſtitia equitate ⁊ iniqtate. Rꝛica pꝛima.

THyſtozia.c.11. Si iniqtatem que eſt in manu tua abſtuleris a te ⁊ non manſerit in tabernaculo tuo in iuſtitia: tunc leuare poteris faciem tuā abſqʒ macula: et eris ſtabilis ⁊ non timebis. ℣ c.12. Diridet iuſti ſimplicitas: lampas contēpta apud cogitationes diuitū: parata ad tempus ſtatutum. ℣ 36.c. Nec multitudo donoꝛuꝫ te inclinet. Caue ne declines ad iniquitatē: hanc enim cepiſti ſequi poſt miſeriam.

¶ In leuitico.ca.19. Nō facies qō iniquū ē

¶ Moyſes in deuteronomio.c.24. Nō occidentʒ patres pꝛo filijs: nec filij pꝛo patribꝰ ſed vnuſquiſqʒ pꝛo ſuo peccato moziatur.

¶ Pſalmiſta ps.10. Qui diligit iniquitatē odit animā ſuam. ℣ 33. pſ. Oculi dñi ſuper iuſtos: ⁊ aures eius in pꝛeces eozum. ℣ 36. Noli emulari in eō qui pꝛoſperat ĩ via ſua in homine faciente iniuſtitias. Confirmat iuſtos dominꝰ. Juſtus miſeretur ⁊ tribuet. Cum ceciderit iuſtus non collidet: quia dominus ſupponit manū ſuam. Juſti hereditabūt terram ⁊ inhabitabūt in ſeculū ſeculi ſuper eam. Conſiderat peccatoꝛ iuſtum: ⁊ qrit mozti/ficare eū: dominꝰ aūt nō derelinqt eum in manibus eius. Cuſtodi innocentiā ⁊ vide equitatem. ℣ 61. pſ. Noli ſperare ĩ iniquitate. ℣ 84. pſ. Juſtitia ⁊ pax oſculate ſunt. Ueritas de terra ozta eſt: ⁊ iuſtitia ꝺ celo pſperit. ℣ 111. pſ. In memoria eterna erit iuſtus: ab auditione mala non timebit iuſtus.

¶ Salomon ĩ puer.c.4. Ne declines ad dexteram neqʒ ad ſiniſtram: auerte pedem tuum a malo. ℣ capᵒ.10. Benedictio dñi ſuper caput iuſti. Memoria iuſti cū laudibꝰ. ℣ 11.c. Juſtitia rectoꝛ liberabit eos Jn inſidijs ſuis capient impij. ℣ c.12. Jn ſemita iuſtitie vita. ℣ c.13. Juſtitia cuſtodit inocētis viā. Juſtis retribuent bōa. ℣ 14.c. Juſtitia eleuat gētē: miſos facit pplos pctī. Dominꝰ ipioꝛ delebit: tabernacla iuſtoꝛ germinabunt. ℣ c.15. Qui ſeqt iuſtitiā diligit a dño. ℣ c.16. Jnitiū vie bone facere iuſtitiā. Juſtitia firmat ſoliū. ℣ 24.ca. Septies cadet iuſtus ⁊ reſurget.

¶ Eſaias pꝛba.c.5. Ube qꝫ iuſtificat ĩpiū ꝓ munenbus: ⁊ iuſtitiaꝫ iuſti aufertis ab eo. ℣ 26.c. Semita iuſti recta eſt: rectꝰ callis iuſti ad ambulandum.

¶ Hieremias pꝓba in li. pꝓbetiarū.ca.22. Ube qui edificat domū ſuā in iniuſtitia.

¶ Ariſto.ethi.li.5.c.j. Pꝛeclariſſima virtutū eē videt iuſtitia: ⁊ neqʒ eſperꝰ neqʒ lucifera admirabil. ℣ c.5. Juſtitia ē hītus ſʒ quē iuſtꝰ oꝛ opatiuꝰ ſm electōez iuſti. Nō ē iniſtitia ad ſeipſū. ℣ c.6 Pollitici iuſti bꝫ qdē nāle ē: bꝫ āt legale: nāle qdē ē qꝫ vbiqʒbꝫ eādē potētiā: ⁊ nō i videriꝫ ñ: legale āt qꝫ ex pncipio qdē nilꝫ differt. c.7. Jniuſtū patiꝫ nullꝰ

volens. ℣ Idem magnoꝝ moraliū li.j.c.61 Melius est iustū qꝫ ſm naturā est: eo qꝫ ē ſm legē. ℣ 64.c. Iniustū pati ledi est. ℣ Li. 2.c.6. Iniustitia est in lesione: lesio aūt in p̄uatione bonoꝝ. ℣ Idem retho.li.2.ca.13. Justitia est virtus ꝑpter quā que ſua ſunt ſinguli habent: ꝛ vt lex. Iniustitia autē ꝑpē quā aliena nō vt lex. ℣ c.15. Justū honestū est. ℣ c.18. Iniustitiā facere est ledere nolē tem p̄ter legē. ℣ c.23. Iniustitie ſunt que/cūqꝫ nō inopinata a malitia aūt ſūt. ℣ c 25 ꝛ ſi. Deierare: iniustū facere est. ℣ Li.2.c.5. Non fit ira ad iustū. ℣ c.8. Iniusta pati ire factiuū est. Diuinū arbitrabiē auxiliari iniu/ſta patientibus. ℣ Idem politicoꝝ li.j.ca.j. Sicut perfectū optimū aīaliū est hō: ſic ſe/paratū a lege ꝛ iustitia peſſimū oīum. ℣ c.2. Justū violentū nō est. ℣ Li.3.c.7. Cōmuni catiuā virtutē dicimus esſe iustitiā cui ne/ceſſariū est oēs alias aſſequi. ℣ c.9. ꝛ pe. Ju/ſtū querētes mediū querūt. ℣ Li.5.c.6. Qō iustū est eq̄le videē esſe. ℣ Li.6.c.2. Semp querūt qō iustū ꝛ qō eq̄le est qui minoꝛes ſunt: ꝑeminentes aūt nihil curāt. ℣ Li.7.c.j. Justus nullus neqꝫ tēperatus a foꝛtuna: neqꝫ ꝑpter foꝛtunam est.

¶ Cronica de nugis pꝛoꝝ.c 28.ſ.de ariſto tele. Aristoteles iustitiā ait virtutem aīe di/ſtributiuam digni.

¶ Jesus filiꝰ ſirach in eccle.c.4 Pꝛo iustitia agoniꝛare pꝛo aīa tua: ꝛ vſqꝫ ad moꝛtē cer/ta pꝛo iustitia: ꝛ deus expugnabit pꝛo te ini micos tuos. ℣ c.5. Pꝛoſequaē te verbū pa cis ꝛ iustitie. Justifica puſillum ꝛ magnū ſi militer. ℣ c.10. Execrabilis oīs iniquitas gentiū. Regnū a gente in gentē tranſſerē ꝑ/pter iniustitias ꝛ iniurias ꝛ ꝯtumelias ꝛ di uerſos dolos. ℣ c.20. Qui operatur iustitiā ipſe exaltabitur.

¶ Pylon in li. ſapie. ca.j. Justitia est perpe/tua ꝛ īmoꝛtalis. Iniuſtitia est moꝛtis acq̄ſi tio. ℣ 3.c. Natōes iniq̄ dire, ſūt ꝯſūmatiōis.

¶ Terentius in heautontumeramenō.c.18 Jus ſummū ſepe ſūma malitia est.

¶ Saluſtius i catilinario: Laboꝛe ac iuſtitia res publica creſcit.

¶ Tullius retho. artis veteris li.2.ca.9. Ju/ſtitia est habitus aī cōi vtilitate conſerua/ta: ſuaꝫ cuiqꝫ tribuens dignitatē. Iniriū iu/ſtitie est a natura ꝑfectū: deinde queda; in conſuetudinē ex vtilitatis rōne venerunt. poſtea res ꝛ a natura ꝑfectas ꝛ a conſuetu dine ꝑbatas legum metus ꝛ religio ſancit. ℣ Idē retho.artis noue li.3.c.2. Juſtitia ē equitas ius vnicuiqꝫ retribuēs pꝛo dignita/e cuiuſqꝫ.

¶ Mattheus in euāge.c.5. Beati qui eſu/riunt ꝛ ſitiunt iuſtitiā: qm̄ ipſi ſaturabunt. Beati qui perſecutionē patiunt ꝑpter iu/ſtitiā: qm̄ ipſoꝝ est regnū celoꝝm.

¶ Paulus apls in epla ad timotheū.c. Se/ctare iuſtitiā: pietatē: fidem: charitatē: pati tiam: manſuetudinē. ℣ Idem in epiſtola.2. ad timotheū.c.2. Sectare iuſtitiam.

¶ Lex digeſ.ti.de iuſt.ꝛ iu.l. iuſtitia. Juſti/tia est conſtās ꝛ ꝑpetua volūtas: ius ſuum cuiqꝫ tribuēs. ℣ Titu. qō quiſqꝫ iuris ꝛc.l. Quis aſpernabitur idem ius ſibi dici quod ipſe alijs dixit: vel dici efficit. Quod quis in alterius perſona equū esſe credidit: id in ſua quoqꝫ ꝑſona valere patiaē. ℣ Ti. de reg. iu.l. in ſcripta. In oībus quidē: maxime ti in iure equitas ſpectanda est.

¶ Auctoꝝ libel. ō formla ho. vite. c.5. Quidē iuſtitia niſi nature tacita ꝯuentio in adiuto riū multoꝝ inuēta. Quid est iuſtitia niſi na ture ꝯſtitutio ſeu lex diuina ꝛ vinculū ſocie tatis humane. Quiſquis iuſtitiā ſectari de ſideras time deū pꝛiꝰ ꝛ ama: amaris a deo. Amabis deū ſi illū in hoc imitaberis: vt ne lis oībus ꝑcedere nulli nocere: ꝛ tunc te iu/ſtum virū appellabunt oēs: ſequent̄ vene bunt̄ ꝛ diligent: ſicqꝫ merito iuſtus appella beris. Juſtus vt ſis nō ſoluꝫ non nocebis ſed etiam nocentē pꝛohibebis.

¶ Ambꝛoſius de offi li.2.c.19 Equitas im pia ꝯfirmat: iniuſtitia diſſoluit.

¶ Lecilius fir. de beata vita: lib.3. Nunq̄ poteſt esſe iuſtus qui ſtultus est: neq; ſapi ens qui fuerit iniuſtus. ℣ Li.4. In hoc iu/

iuſtitie ſūma conſiſtit: vt non facias alter i quicquid ipſe ab altero pati nolis.

¶ Auguſtinus i epig. pſpi. 74. emp In magna egeſtate ſunt diuites iuſtitie inopes.

¶ Macrobius de ſomno ſcipionis li.j.i p̄n. Sine iuſtitia non ſolum res publica ſed nec exiguus hominū cetus: nec quidem parua domus conſtabit.

¶ Cato.c.j. Illud ſtude agere quod iuſtū ē.

¶ Boetius de conſolatione li.j.c.10. Obtēperare iuſtitie ſumma libertas eſt. ℣ Lib.4. c.j. Imperante flozenteq; nequitia virt⁹ nō ſolum p̄emijs caret: verūetiā ſceleratoꝝ pedibus ſubiecta calcatur: ⁊ in loco facinoꝝ ſupplicia luit.

¶ Haſſiodozus epl̄a li.2.e.10. Nimis abſurdū eſt: vt quos pena meruit conſumere etiam ſibi lucra valeant vendicare. ℣ 26.e. Satis abſurdū eſt vt affligaſ dānis qui cō moda nō habet actionis. ℣ Li.3.e.11. Juſta ſequere. ℣e.13. Neſcit pſonas reſpicere: qui merā cogitat equitatē. ℣e.24. Acquieſcite iuſtitie: qua mūdus letaſ. ℣e.27 Tam diu iudex dicit: q̄diu ⁊ iuſtus putaſ. ℣e.41. Tolerabile fit oē qō equali ozdinatione diſponit: quia diuiſum onus ſub cōmunione ſubiectos certum eſt nō grauare. ℣ Li.4.e.10. Furentes iuſta nō ſentiūt: qz dum cōmoti aīo i vindictam ſeuiunt: reruꝝ temperātiā non requirunt. ℣e.14. Magni peccati genus eſt alienis debitis alterū p̄egrauare. Sua quēq; dāna reſpiciāt. ℣ Li.6.e.5. Theodozicus rex ait: Pro equitate ſeruanda ⁊ nobis patimur ōdici: cui etiam obediri oportet. ℣ Li.7.e.8. Quicquid nō diſcutit: iuſtitia non putaſ. ℣e.26. Juſtitiam ita cunctoꝝ ſenſib⁹ beneficiū diuinitatis attribuit: vt ⁊ qui neſciūt iura⁹ rationē tñ veritatis agnoſcant. ℣ Li.8.e.20. Ultra omnes impietates eſt: nocere leſos qui ſanare creditur vulneratos. ℣ Li.9.e.2. Uir audet quiſq; in illos accedere: in quibus culpas nō poteſt inuenire. ℣e.10. Nullum ledit, obſeruata iuſtitia. ℣e.15. Omnia decet ſub ratione moderari: nec poſſunt dici iuſta que nimia ſunt. ℣e.20. Intelligimus de inopia iuſtitie copiā venire cauſarū. ℣ Libro 11.e.13. Predoni ſimil̄ eſt qui ſub iniqua cupit voluntate oſtrabere: vtroſq; cñ conſtat aliena diripere: ⁊ conſiderationē iuſtitie non habere. ℣ Lib.12.⁊ fi.e.2. Juſtitia omnes clarificat: quos ſui participatōe ſub limat. Omni laude decozaſ: qui iuſtus edicitur. ℣e.3. Juſtitiam nimis diligūt: qui frequenter p̄elia tra. tauerūt. ℣ Idem de anima.c.7. Aduerſum p̄aua vel iniqua iuſtitie minime obiectū eſt.

¶ Montenarius in luna cleri.c.133. Sens ſine iuſtitia: ſine remige nauis in vndis.

¶ Prouerb. vulg. Sual ſoma nō rōpe doſſo

¶ De bonitate ⁊ p̄auitate. Rica. 7.

IN geneſi. ca.8. Senſus ⁊ cogitatio humani cozdis in malum p̄ona ſunt ab adoleſcentia ſua.

¶ Pſalmiſta.9.p̄s. Cuius maledictione os plenum eſt ⁊ amaritudine ⁊ dolo: ſub lingua eius labor ⁊ dolor. ℣ p̄s.13. Quozuꝝ os maledictione ⁊ amaritudine plenum eſt: veloces pedes eozum ad effundendū ſanguinem. ℣ p̄s.25. In quoꝝ manibus iniq̄tates ſunt: dextera eozum repleta eſt munerib⁹. ℣ p̄s.33. Quis eſt hō qui vult vitā: diligit dies videre bonos. Prohibe linguam tuā a malo: ⁊ labia tua ne loquanſ dolū. Diuerte a malo ⁊ fac bonū: inquire pacē ⁊ ſequere eam. ℣ p̄s.36. Conſiderat peccator iuſtū: ⁊ querit mozti ficare eum. Dñs autem non derelinquet eum in manibus eius. ℣ p̄s.51. Quid gloriaris in malitia: qui potens es iniquitate.

¶ Slomon in prouerb.c.1. Si te lactauerīt peccatozes: ne acquieſcas eis. ℣c.3. Noli p̄hibere benefacere eum qui poteſt. Si vales ⁊ ipſe bene fac. ℣c.15. Non amat peſtilēs eum qui ſe cozripit: nec ad ſapientes gradiē ℣c.16. Uir impius, fodit malum ⁊ in labijs eius ignis ardeſcet. ℣c.21. Anima impij deſiderat malū. ℣c.22. Arma ⁊ gladij in manu peruerſi: cuſtos aūt aīe ſue lōge recedet

ab eis. ℣c.29. Abominant impij eos qui in recta sunt via.

¶ Plato in menone vltra mediū: Non natura boni: fiunt itaq; disciplina. ℣ Circa finem: Neq; boni natura erūt quidem.

¶ Aristoteles ethicoꝝ li.j.c.4. Nullus est bonus: qui nō gaudet bonis operationibus. ℣ Lib2o.2.c.4. Boni vel mali nō efficimur natura. ℣c.5. Boni quidē simpliciter sunt: multifarie autē mali. ℣ Lib2o.3.c.2. Ignorat oīs malus que oportet operari: ⁊ a quibus fugiendū: ⁊ ꝓpter tale peccatū iniusti ⁊ vniuersaliter mali fiunt. Non in electōe est ignorātia causa in volūtarij est: sed malitie neq; que vniuersalis. ℣ Li.5.c.j. Pessimꝰ quidē est qui ⁊ ad seipsum ⁊ ad amicos vtitur malitia. ℣ Li.9.c.9. Boni operatio studiosa est: ⁊ delectabilis ꝑm seipsam. Studiosus ꝑm qꝰ studiosus bis q̄ ꝑm virtutes sūt actionibus gaudet: bis autem que a malitia tristat. ℣ Idem magnoꝝ moraliū li.2.ca.7. In exterioribus bonis que circa corpꝰ sunt superabūdantia facta peiores facit: puta diuitie multe facte: despectores ⁊ fastidiosos facit: similiter aūt ⁊ in alijs bonis: ꝓncipatu honore: pulchritudine: magnitudine. Donor magnus factus: peiores facit. ℣ca.8. Sunt tria que fiunt in aīa: ꝑm que ꝓpter quod dicunt: malitia: incōtinentia: bestialitas. ℣c.9 Bestialitas est abūdans quedā malitia: qñ enī aliquē vidimus oīno ꝓpter: nō boīem dicimus esse sed bestiā. ℣c.75. Ꝓpter nū q̄d est idē sibiipsi. ℣ Idem rethorice lib.j.c.20. Bene facere ⁊ bñ pati delectabiliū est. Bene pati quidē enī est adipisci eoꝝ que cōcupiscūt. ℣c.16. Oportet bonos bonerari. ℣ Idem politicoꝝ li.7.c.10. Boni ⁊ studiosi fiūt per tria. Tria aūt hec sunt: natura: cōsuetudo: ratio. ℣ Idem ꝓioꝝ an. li.2.c.70. Sapientes boni sunt.

¶ Jesus filius sirach in eccl̄.c.2. Ube manibus malefacientibꝰ. ℣c.27. Narratio peccantiū odiosa: ⁊ risus illoꝝ in delictis pcti.

¶ Oratius in epl̄is: epl̄a. 17. Oderūt peccare boni virtutis amore. Tu nihil admittes in te formidine pene.

¶ Oratius de tristibus li.2.e.vnica. Omnia peruersis: possunt corrūpere mentes. ℣ Idē de fastis lib.j. Est aliquid magni crimen abesse malis.

¶ Matthеus in euangel̄.c.7. Omnis arbor bona: fructus bonos facit: mala aūt arbor fructus malos facit: nō pōt arbor bona fructus malos facere: neq; arbor mala fructus bonos facere.

¶ Joānes apl̄s in euāg. epl̄a secūda.c. vnico Noli imitari malū: sed qō bonū est. Qui bñ facit: ex deo est: qui male facit: nō videt deū

¶ Paulus in epl̄a ad galathas.c.6. Bonum facientes: nō deficiamus. Dum tēpus habemus operemur bonū ad oēs: Maxime aūt ad domesticos fidei. ℣ Idem in epl̄a adromanos.c.12. Noli vinci a malo: sed vince in bono malum.

¶ Seneca epistolarū ad lucillū lib.17.e.1. Ad deteriora faciles sumus. Oibus crimen suum voluptati est. Li.20.⁊ fi.e.6. Nemo est casu bonus: discenda virtus est. ℣ Idem de beneficijs li.5. In animis volūtas bona: sed occupat modo delitijs ac situ: mō officij inscitia. ℣ Idem de clemētia: Ubi discrimine inter bonos malosq; sublatū est: sanguio sequit̄ ⁊ vitiorum eruptio.

¶ Juuenalis li.j.sat̄.4. Nemo malus felix.

¶ Lex codi.ti.de epis.⁊ cle.l.p̄sbyteri: Multomagis pena sunt digni: quibus complurimū bonoris delatū est: si occulto inueniāt̄ crimine. ℣ Lex auctē.ti.de nupt̄.§. si igitur ꝑm theodosij: Multe dominibus ad malitiam vie sunt.

¶ Marcialis cocus li. vndiq; suscepto.c.3. Pidare nil sceleris hō neq; ꝓrsus ꝓbarat.

¶ Augustinus in epig. ꝓsper.42.emp. Nihil est infelicius infelicitate peccantiū: qua penalis nutrit impunitas: ⁊ mala voluntas corroborat̄ velut hostis interior. ℣46.ēp. Sine aliquibus bonis operibus vita cuiuslibet pessimi homis difficile inuenit̄. ℣75. emp. Non sufficit abstinere a malo nisi fiat quod bonum est.

¶ Prosp. sub. 7. emp. Et quidā recti cōstat inesse malis. ℣ Sub. 42. emp. Qui se peccatis gaudet feliciter vti. Infelix nimis est prosperitate sua. Dumq; capit miseros: effectus prana voluntas. A vera semper luce fit exterior.

¶ Cato. c. 3. Indulget fortuna malis vt ledere possit.

¶ Boetius de consolatione lib. j. cap. 8. Uidere videor nefarias sceleratorum officinas gaudio letitiaq; fluentes: perditissimū quē q; nouis delationū fraudibus imminente: iacere bonos flagitiosum quemq; ad audendū quidē facinus impunitate: ad efficiē dum vo premijs incitari. Insontes autē nō modo securitate: verū ipsa etiā defensione priuatos. Itaq; liber exclamare. ℣ Li. 4. c. 5. Quantūlibet seuiant mali: sapienti tamē corona non decidet nisi ardescet: neq; pbis animis propriū decus aliena decerpit ipro/bitas. Cum ipsum bonū beatitudo sit; bonos omnes eoipso q; boni sint fieri beatos liquet. ℣ c. 7. Infeliciores eē necesse est malos cum cupita perfecerint: q; si ea que cupiunt implere non possint. ℣ ca. 11. Ut pbis atq; improbis nullum fedus est: ita ipsi inter se improbi nequeūt conuenire. Quid enim cum semetipsis discrepātibus cōscietia vitijs improbi quiq; dissentiant.

¶ Cassiodorus epistolarū li. 3. epla. 11. Admonitem recti horteñ te facta senior admoneat lectionis auctoritas. ℣ Li. 5. epla 27. Bonos laus: malos querela comitat. ℣ Lib. 6. e. 20. Habent & boni pauperes diuitias suas Ignorantes accipiūt: qui bene agunt. ℣ Li. 10. e. 6. Ornamentū omnium bonor est syncera benignitas. ℣ cap. 11. Benigna dilige.

¶ Gregorius in pastorali. c. 38. Bona per semetipsa amanda sunt: & non penis cōpellentibus exequenda: nam qui ꝓpterea bona facit quia tormentor mala meruit: vult non esse q̄ metuat vt audenter cōmittat illicita. ℣ c. 47. Quo quisq; melius sapit eo deterius delinquit. Malor cū incaute amicitijs iungimur: culpis ligamur.

¶ Isidorus in sinonima soliloquior lib. 2. Esse magis bonus q; videri studе.

¶ Auctor libelli qui dicitur pāphilus. c. 22. Semper iniquorum scelus impedit acta bonorum.

¶ Jacobus beneuentanus. c. 48. Nobilis ē bonitas primo que dat bonorem. Et possessorem subleuat vsq; suum. Prebet opus bonitas: sed opes non dant bonitatem. Omnia precellit boniras: que rara videtur. Tempore presenti: vix bonus vllus adest.

¶ Ricardus iudex venusinus: lib .de per trac. nup. c. 45. Frenari feritas a feritate solet.

¶ De conscientia benignitatis & malignitatis. Rica. 3.

OKatius epistolarum li. j. e. j. Dic murus eneus erat: Nil conscij sibi: nulla pallescere culpa.

¶ Tullius ō senectute: Conscientia bñ acte vite multorūq; beneficiorum recordatio iocundissima est. ℣ Idem tuscalanarum questionum li. 2. Nullum theatrum virtute et conscientia maius est.

¶ Ouidius de fastis li. j. Conscientia mens vt cuiq; sua est sic concipit intra Pectore profecto spemq; metūq; suo. ℣ Lib. 4. Cōscia mēs recti fame mendacia rider.
Sed nos in vitiū credula turba sumus.

¶ Seneca in puerb. Pleriq; famā: conscientiā pauci verentur.

¶ Paulus aplūs epla. 2. ad corinth. c. j. Hec gloria nostra hoc est testimoniū conscientie nostre.

¶ Statius thebaidos li. 2. O sp timidū scel⁹.

¶ Iuuenalis li. 2. sat. j. Cui frigida mens est Criminibus tacita sudāt precordia culpa.

¶ Marcialis cocus li vndiq; suscepto. c. 6. Ibis ad occultos tramites loca deuia mūdi Peccatū tecū est: cōscientie culpa comes. Alterius censor: censor & esto tuus.

¶ Ambrosius de officijs li. 2. c. j. Uitam beatam efficiunt trāquillitas conscientie & securitas innocentie.

¶ Augustinus in epig. prospe. 8. emp. Bona conscientia tranquillū facit animū.

¶ Macrobius de somno scipionis li. 2. ꝛ fi. Virtutis fructū sapiens ī conscientia ponit: minus perfectus in gloria.

¶ Cato. c. 2. Conscius ipse sibi: de se putat omnia dici.

¶ Cassiodorus epl'arū li. 7. c. 32. Totum vitiosum gerit vbi conscientie puritas non habetur. ☞ Li. 8. e. 18. Sicut conscientia leta ē que prouebitur meritis: ita sub reatu iacet qui se imparē cognoscit muneribus consecutis. ☞ Libro. 11. c. 8. Quid acquiri putatur vbi conscientia bona perditur.

¶ Isidorus soliloquioꝝ li. 2. c. 3. Deus conscientias iudicat. ☞ c. 37. Etsi nō te damnet publica fama: cōdēnat ꝓpria ꝺscia. ☞ c. 38 Conscientia rei semper tin pena est. Mens male ꝺsciētie ꝓpriis agitat stimulis.

¶ Prouerb. vulgar. Lamore guasta la ꝺscia

¶ De innocentia. Rica. 4.

¶ Job isto. c. 22. Saluabitur innocens.

¶ Psalmista. 36. ps̄. Custodi innocentiā: ꝛ vide equitatē. ☞ ps̄. 83 Non priuabit bonis eos: qui ambulant in inocentia dominus virtutum.

¶ Tobias. c. 4. Quod ab alio odis fieri tibi: inde ne alteri tu aliqñ facias.

¶ Virgilius eneide li. 7. ante mediū: Mille nocendi artes.

¶ Tullius tusculanarū questionū li. 3 Innocentia est affectio talis aī q̄ noceat nemī.

¶ Ouidius de arte amandi li. j. Fraus abſit vacuas credis habere manus.

¶ Quintilianus declamā. 12. declam̄. Male haberet ibi nocentia: vbi in potestate est secretum scelus.

¶ Matthaeus in euang. c. 27. Dixit iudeis pilatus: quid faciā de iesu qui dr̄ christus. Dicunt oēs: crucifigat. Ait illis pilatus: Quid enim mali fecit? At illi magis clamabāt dicentes: crucifigat. Videns aūt pilatus quia nil proficeret: sed magis tumultus fieret: accepta aqua lauit manus suas cozā populo: dicens: Innocens ego sum a sanguine iusti huius: vos videritis.

¶ Seneca tragediarū in edipo. c. 14. ꝛ finali Nemo fit fato nocens. In hercule hetheo. c. 8. Haud ē nocēs quicūq; nō spōte est nocens. ☞ Idem epistolarum ad lucillum lib. 18. e. 5. Securitatis magna portio est: nihil inique facere.

¶ Lex digest. ti. de opis noui nūci. l. de pupillo. §. fi pluriū. Non debet nocere factū alterius: ei qui nihil fecit. ☞ Tit. de aqua plu. ar. l. j. §. itē ait: Aquā prodesse sibi vnusquisq; vī alij nō nocet nec prohibet. ☞ Ti. ō iniurijs. l. iniuriarum. §. j. Juris executio non habet iniuriam.

¶ Marcialis cocus li. vndiq; suscepto. c. 1. Te video solū dum possis aule nocere: Nec ꝓdesse tamen: sed petis vt noceas.

¶ Eluctor li. formule honeste vite. c. 5. Ama bis deū: si illum in hoc imitabis vt velis oibus ꝓdesse nulli nocere: ꝛ tūc te iustū virū appellabūt oēs: sequent venerabunt ꝛ colligent: sicq; merito iustus appellaberis. Justus vt sis nō solum non nocebis: sed etiā nocentes prohibebis.

¶ Ambrosius de officijs li. 2. c. Vitā beatā efficiunt trāquillitas conscientie ꝛ securitas innocentie. ☞ Li. 3. c. 5. Non latebra sapiēti spes impunitatis est: sed innocentia.

¶ Cecilius firmianus de beata vita libro. j. Inter sūmas bonis virtutes innocentia numerat. ☞ Li. 4. In hoc iustitie summa consistit: vt non facias alteri quicquid ipsi ab altero pati nolis.

¶ Augustinus in epig. ꝓsper. emp. j. Innocentia vera est: que nec sibi nec alteri nocet. ☞ Emp. 75. Parum est nemini nocere: nisi studeat multis prodesse.

¶ Prosp̄ sub vlē. c. Insontē vitam pacis amator agit.

¶ Cassiodorus epl'arū li. 6. c. 16. Innocētia cūcta cōmendat. ☞ Li. 9. e. 2. Vir audet q̄q; in illos excedere: in quibus culpas nō potest inuenire. ☞ Epl'a. 3. Honesta sunt lucra per que nemo ledit. ☞ Epl'a. 10. Nullus lu-

dit obſeruata iuſtitia. ℣ Li. 11. e. 8. In qua parte habet homo pficere: ſi innocentia ꝑbatus fuerit amiſiſſe.

¶ Baldo. 32. fabula: In te quicq̃d odis fieri molumine quo vis. Cuilibet arte mali caueas inferre ſodali.

¶ Bernardus li. de ip̃robatione vitioꝝ. c. 3 Vir ſapiens ꝓdeſſe cupit nec ledere quẽq̃ Mitibus ⁊ gratis: nemo nocere ſolet.

¶ De iniuria ſeu contumelia ⁊ offenſione. Rica. 5.

TNo exodo. c. 29. Non occides: nõ mechaberis.

¶ In leuitico. c. 19. Nõ facies calumniã ꝑtimo tuo: nec vi oppꝛimes eum.

¶ Moyſes in deuteronomio. c. 20. Quãdo obſederis ciuitatẽ multo tẽpoꝛe: ⁊ munitionibus circũdederis: vt expugnes eam: non ſuccides arboꝛes de quibus veſci põt: nec ſecumbus per circuitũ debes vaſtare regionem: qm̃ lignũ eſt ⁊ nõ homo: nec põt bellãtium cõtra te augere numeꝝ. Si qua aũt ligna nõ ſunt pomifera ſed agreſtia ⁊ in ceteros apta vſus: ſuccide ⁊ inſtrue machĩas donec capias ciuitatẽ que ꝺtra te dimicat. ℣ c. 27. Maledictus qui accipit munera vt percutiat aĩam ſanguinis innocẽtis.

¶ Salomon in ꝓuerb. ca. 20 Omnes ſtulti miſcent cõtumelijs. ℣ c. 22. Ne tranſgrediaris terminos antiquos quos poſuerunt patres tui. ℣ c. 24. Ne inſideieris ⁊ queras impietatẽ in domo iuſti: neq; vaſtes requiẽ eius: ſepties enĩ cadet iuſtus ⁊ reſurget.

¶ Tobie. c. 4. Qõ ab alio odis fieri tibi vide ne alteri tu aliquãdo facias.

¶ Ariſtoteles rethoꝛicoꝝ li. 2. c. 4. Cã delectationis ꝺtumelizãtibus eſt: quia putãt q̃ ipſi male agentes excedãt magis: ꝓpter qõ ⁊ iuuenes ⁊ diuites ꝺtumelioſi ſunt: excedere enĩ putãt ꝺtumelias inferentes.

¶ Jeſus filius ſirach in eccl. c. 10. Nihil fagas in operibus iniurie. ℣ c. 21. Obiurgatio ⁊ iniurie annullabunt ſubſtantiam.

¶ Saluſtius in catilanario: Nulli mortaliũ iniurie ſue parue videnẽ: multi eas grauius equo habuere.

¶ Catullus. c. 9 Ne nimium ſimus ſtultoꝝ moꝛe moleſti.

¶ Tullius tuſculanarũ queſtionũ li. 5. et fi. Accipere q̃q̃ facere ꝓeſtat iniuriam.

¶ Ouidius de arte amandi li. 3. ⁊ fi. Quelibet extinctos iniuria ſuſcitat ignes.

¶ Quintilianus declam. 4. declam. Cõtumelia humilitas facili ꝑitelligit: dignitaſ grauꝰ

¶ Paulus apls: epla ad galath. c. 5. Si inuicem moꝛderis ⁊ comedetis: videte ne ab inuicem conſumamini.

¶ Seneca epl̃aꝝ ad lucillum li. 13. e. 6. Animo ⁊ beneficia ⁊ iniurie cõſtãt. ℣ Libꝛo. 16 e. 2. Iniuriarũ remedio eſt obliuio. ℣ e. 3. ⁊ fi. Miſerius eſt nocere q̃q̃ ledi. ℣ Libꝛo. 17 e. 2. Tuta ſcelera eſſe nõ poſſunt. ꝓpꝛiuꝝ eſt nocentiũ trepidare. ℣ Lib. 18. Nulli nõ ad nocendũ ſatis virium eſt.

¶ Seneca de clemẽtia: Peſtifera vis eſt valere ad nocendũ. ℣ Idem de moꝛibus: Iniuriarũ memoꝛia tenaꝝ eſt. ℣ Idem in ꝓuerb. Multis minaꝰ qui vni facit iniuriaꝝ.

¶ Lucanus li. 8. Jus ⁊ fas multos faciũt tolmee nocentes.

¶ Lex digeſ. ti. ad le. aquil. l. qui occidit. ℌ. pe. Qui occaſionẽ dãni pꝛeſtat: dãnũ dediſſe videt. ℣ Ti. comodati. l. ad eos: Qua cura vel diligẽtia cõſequi poſſumus: nẽ ab aliquo damnũ nobis iniuria det. ℣ Ti. de reg. iur. l. infraſcriptis. Non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri. Jure naturali: Equũ eſt neminẽ cũ alterius detrimento vel iniuria fieri locupletioꝝ. ℣ Lex codi. ti. ꝺ ſtatuis ⁊ imaginibus. l. fi. Alioꝝ honoꝛes aliis dãnoꝝ occaſionẽ fieri non opoꝛtet. Ti. de inoffi. teſtõ. l. ſiquis ſuo: Iniquum ẽ vt alieno dolo alius pꝛegrauetur.

¶ Cecilius fir. de btã vita li. 3. In hoc iuſtitie ſũma ꝺſiſtit: vt nõ facias alteri quicquid ipſe ab altero pati nolis.

¶ Proſper ſub vl c. Quod ſibi quis nolit fieri: nõ inferat vlli.

¶ Boetius de conſolatõe li. 2. ca. 11. Quid

est q̄ in alium facere qui sq̄ possit q̄ ab alio sustinere ipse nō possit. ℣ Lib.4. ca.7 Ualidis rationū nitiť argumentis infelici ozes eos eē q̄ faciūt q̄z qui patiant iniuriā.

℄ Lassiodozus epl'aꝝ li.j.e.14. Peritie sunt semp iniurijs facultates absentium. Epla 29. Quid discrepat a peccante qui se per excessum nitiť vindicare. ℣ Li.4.e.14. Magni peccati genus est alienis debitis alterutrum prægrauare. ℣ Sua quēq̄z dāna respiciant. ℣e.27. Detestabilis est ois iniuria. Maloꝝ omniū probať extremū inde detrimenta suscipere vnde credebant auxilia p̄uenire: exaggerat enim culpā incontrarius: versa crudelitas: ꝛ maius reatui pondus ē inopinata deceptio. ℣ Li.5.e.43. Grauiter siquidē dolet iniuria que cōtigerit insperata: si inde ꝓueniat dolus vnde credebať auxilium p̄rouenire.

℄ Uersificatoꝝ fabularū esopi.2.fa. Nocet innocuo: nocuꝰ causamq̄z nocēdi Inuenit. ℣ Fabula.34. Quod tibi non vis: alijs feciſ se cauebis.

Uulnera ne facias: que potes ipse pati.

℄ Bernardus de ip̄obatione vitioꝝ.ca.3. Sepe nocuꝰ obest sibi: nō cui credit obesse

℄ Sanfredus in poetria.c.200. Qñ nocē potes: noli satis est nocuisse posse nocere.

℄ Jacobus beneuētanus.c.2. Quod tibi nō vis: tu illud ne feceris vlli.

Sed facias alijs quod cupis ipse tibi.

℄ Auctoꝝ lib. qui incipit astrolabi: Quod tibi tu nō vis fieri: nō feceris vlli.

Quod fieri tibi vis: hoc quoq̄z fac aliis.

℄ Montenarius in luna cleri.c.116. Sauciat hostili fraternus acerbius ensis.

℄ Prouerbia metrica extraordinem libroꝝ vag. Puluere qui sedit: scribitin marmore lesus. Est offensa grauis nimiū peritura dolorem. Cū mihi q̄ debet cōmodꝰ eē nocet.

℄ De licita defensione. Rica.6.

LEx digest.tit. de iusti. ꝛ iu.l.3. Hoc iure euenit: vt q̄ quiſ q̄z ob tutelā sui corꝑis fecerit iure fecisse existimeť. ℣ Li.ad le.acq̄. l.3. Aduersus periculū naturalis rō p̄mittit se defendere. ℣ Li.de bonis eoꝝ qui ant sniaz.l.i. Ignoscendū est his qui sanguine suum qualitercūq̄z redemptū voluerūt.

℄ Lex codi.ti.qñ liceat sine iudice vindicare.l.i. Melius est i tēpus occurrere q̄z post exitū vindicare. ℣ Li.in qui.cau.in integꝝ res.nō est ne l.fi. Melius ē intacta iura seruare q̄z post causam vulneratam remedium querere. ℣ Li.ad le.coꝛ.de fic.l.fiquis percussoꝛē: Defensoꝛ p̄ꝛopꝛie salutis: videtur nullo peccasse.

℄ Ueiecius de re mili.li.3.ti.3. Diuitiarū se cura nō est possessio: vbi armoꝝ defensione seruiť. ℣ Libꝛo.4.ti.8. Oppugnantiuz machinis per alias machina consueuit.

℄ Lassiodozus eplarū li.9.e.25. Ille defensoꝛ ꝓꝓie vicēdus est qui tueť innocie.

℄ De volūtario ꝛ inuoluntario. Rica.7.

ARistoteles ethicoꝝ li.3.c.3 Uoluntariū videbiť vtiq̄z eē cuiꝰ p̄incipiū in ipso est. Sciente singularia in quibus est operatio: Beatus quidē nullus nolens est. Uirtus voluntariū ē nihil minus ꝛ malitia voluntariū est. Uolūtarie sunt virtutes: etenī habituū sunt ꝺcause. ℣ Li.5.c.7 Dico voluntariū q̄ aliquis in seipso existentiū sciens ꝛ nō ignoraās operať. Justū operari oē voluntariū est. Ledi tur quidē vtiq̄z aliquis nolēs: ꝛ iniusta patitur. Iniustū patiť nullus nolens. ℣ Idē magnozum moraliū li.j.c.17. Uideť ꝺm virtutem ꝛ malitiā esse voluntariū. ℣c.18. Uoluntariū est quod operamur nō coacti. Operatis ex necessitate sequiť tristitia. Opatis vo per ꝺcupiscentiā delectatio sequiť. ℣c.19. Iniustū facientes nolētes iustū faciūt. ℣c.64. Justa ꝛ iniusta opanť volētes. Nemo voluntarius ledi sustinet. ℣ Idem rethoꝛi li.j.c.18. Uolētes faciūt quecūq̄z sciēs ꝛ nō coacti. ℣c.19. Uolūtas est cū rōne appetitus: nullus enim vult nisi cū putauerit esse bonū. Irrationalis aūt appetitus in

¶ Concupiscentia. ℣ Lib.2.c.4. Nullus ea q̃ si bi apparent impossibilia appetit. ℣ c.6. Pugnãtes cõ̃ raria videñ velle. ℣ ca.16. Acute sunt volũtates iuuenũ ¶ ñ magne ℣ c.19 Nullus ipossibilia affectat neq; cõcupiscit vt in pl̃ibus. Oẽs cũ potentes velint agunt ℣ Idem politicoꝝ li.5.c.7. Que volũt potẽtes agũt oẽs. ℣ Idem de aĩa.li.3. Voluntas appetitus est.

¶ Terentius in heutontumerumenõ. c.17. Nulla est tam facilis res quin difficilis fiet quã inuitus faciat.

¶ Tullius retho.artis noue li.2.c.7. Voluntario facinoꝝ nulla est excusatio: imprudẽtie ¶ iusta deꝓcatio parata est. ℣ Idem phi lippicoꝝ li.6. Nolite velle qõ fieri nõ põt.

¶ Seneca epistolarũ ad lucillũ lib. 7.e.8. Da operã ne quid vnq̃ inuitus faci. 8. Quic quid futurũ est necesse est: futurũ repugnãti. In volentẽ necessitas nõ est. Qui ĩperia libens excipit partẽ acerbissimã seruitutis effugit. Non qui iussus aliquid facit miser ẽ: sed qui inuitus facit. Sic aĩum cõponamus vt quicquid res exigit id velimus. ℣ Lib.8. e.j. Nihil honestũ est qõ ab initio q̃ó a coacto fit. Oẽ honestũ voluntariũ est. ℣ Li.13 e.6. Aio ¶ bñficia ¶ iniurie ostãt. ℣ Li.16. e.3. ¶ fi. Actio recta nõ erit: nisi recta fuerit volũtas. Ab hac enim actio est. ℣ Idem de moꝛib⁹: Oẽ peccatũ actio est voluntaria.

¶ Lex digest.ti.de iurisdi.om.iud.l.fi.per erroꝛẽ: Non consentiũt qui errãt. Quid enim tam otrariũ est ꝺ sensui q̃ erroꝛ qui imperitiã detegit. ℣ Li.de pactis.l.j.in pñ. Quid tam congruũ est fidei humane q̃ ea que inter eos placuerũt seruare. ℣ Lex codi.ti.ad le coꝛ.de fic.l.j. Crimẽ cõmittit si ¶ voluntas nocendi intercedat.

¶ Ualerius maximus lib.9.c.9. Erroꝛ non sua sponte: sed vanis incitatus imaginibus culpe se implicat.

¶ Boetius de consolatione lib.4.c.3. Duo sunt quibus humanoꝝ actuũ ꝺstat effect⁹: voluntas.s.¶ potestas: quoꝝ si alterũ ꝺfit nihil est qõ explicari queat.

¶ Cassiodoꝛus epistolarũ li.1.e.37 Nõ est bñficiũ quod ꝓstat inuitis: nec cuiq̃ vile qõ aduersa volũtate cõcedit. ℣ Li.4 e.7. Iniquũ est vt hoĩs vitio deputet qõ eiꝰ voluntate nõ regit. ℣ Libꝛo. 5.e.39. Suspectũ est qõ patiunt nolẽtes: nã hoc est re vera bñficiũ si sine murmure ferat acceptum.

¶ Isidoꝛus in sinonima soliloquioꝝ lib.2. Nihil potest caro facere nisi qõ voluit aĩus

¶ Andreas ad gualteriũ de amoꝛe li. Maioꝛibus censẽt meritis dignꝰ qui bona spõtanee pegit: q̃ qui ea coactus exercuerit.

¶ De intentõe ¶ facto. Rica 8.

REgum li.i.c.16. Deus inꝛtuetur coꝛ.

¶ Tullius retho.artis veteris: li.i. c.12. Dis qui iprudentes leserunt ignosci ꝺuenit. ℣ Lib.2 ca.3. Quo aio q̃d quisq̃ faciat: nõ quo casu vtat ad rem ptinet. ℣ Idem retho.artis noue li.2.c.4. Voluntatẽ in oĩbus reb⁹ spectare ꝺuenit. Que cõsulto facta nõ sunt ea fraudi esse nõ opoꝛtet. ℣ c.7 Volũtario facinoꝛi nulla est excusatio iprudẽtie: ¶ iusta deꝓcatio parata est.

¶ Ouidius ó põto li.3.epla.4. Ut desint vires: tñ est laudãda volũtas. ℣ Li.4.¶ fi.e.8 Sed qui q̃ potuit dat maxĩa gt⁹ abũd⁹ est

¶ Paulus apls: epla 2.ad coꝛinthꝫ.c.8. Si volũtas ꝓmpta ẽ: fm id qõ habet accepta ẽ

¶ Seneca epla⁹ ad lucillũ li.2.e.5 Cõsiliũ rerũ oĩum sapiẽs spectat nõ exitum.

¶ Iuuenalis li.5.¶ fi.sat.i. Nas patiẽ penas peccãdi sola volũtas. Nã scelus intra se tacitũ qui cogitat vllũ: Facti crimẽ habet ceu si conata peregit.

¶ Lex digest ti.ad le.coꝛ.de sicc.l.6imus: In maleficiis volũtas spectat non exitus.

¶ Cassiodoꝛus epistolarum li.9.epi.3. Oĩs actus in qualitate ꝓpositi est.

¶ Gregoꝛius in pastorali.c.57. Non tam pꝛaue facta dñs q̃ studia pꝛauitatis inseqũtur: in factis enim sepe infirmitate: sepe negligentia: in studijs vo malitiosa semper in tentione peccatur.

¶ Isidoꝛus soliloquiorum lib.2.capꝫo.54.

ꝛ antepenulꝫ. Tale erit opus tuum: qualis fuerit intentio tua.

¶ Uersificator fabularū esopi. 40. fa. Opex debetur gratia menti. Nam operi gratum: mens bona reddet opus. Nēo lꝫ profit: nisi vult prodesse mereꝫ. Nam ꝑdesse potest hostis obesse putans.

¶ Matthеus vindocinēsis de hysto. thobie c. 31. Non tibi quid dabiꝫ: sed cum intelligе: q̄ Sola voluntatis forma moneat opus

¶ Prouerb. metrice extraor. l. vag. Quicqd agant hoīes: intentio iudicat omnes.

¶ Prouerb. vulgar. Al bon voler de dio da bon secorso.

¶ De errore ꝛ facti ꝛ erronea estimatione. Rica. 9.

MOises in deuteronomio c. 27. Maledictꝰ qui errare facit cecum in itinere.

¶ Quintilianus declaiñ. 9. decla. Tenues rerū imagines solent cogitatiōibꝰ accipere corpus cū vane absenti alio cogitationes finguntur.

¶ Lex digeſt. ti. de iurisdic. om. iud. l. si p errorem. Non consentiunt qui errant: quid enim tam contrariū est ꝺsensui q̄ error qui imperitiā detegit. ¶ Ti. de iuris ꝛ fac. ig. l. 2. Facti interpretatio plerūqꝫ etiā prudentissimos fallit. ℣ Tit. de suppellectili legata. l. labeo. §. fi. Nemo existimādus ē id dixisse quod mente non agitauit. ℣ Titu. ad le. iul. maie. l. famosi. §. j. Lubricū lingue facile: ad penā trahendū nō est. ℣ Ti. de reg. iur. l. infrascripta: Nō videt q̄ errat ꝺsentire.

¶ Ualerius maxi. li. 9. c. 9. Error nō sua spōte: sed varijs incitatus imaginibus culpe se implicat.

¶ Auctor de formula honeste vite. c. 4. Errori facile veniam dato.

¶ Andreas ad gualteriū de amore li. j. Fas est ab errato discedere ꝛ ab eo qōquisqꝫ minus recte perceperit resipiscere.

¶ Prouerb. metri. extraor. vag. Ubi parua rerum forsan nec torques habetur.

¶ Prouerb. vulgar: Tal se cre segnare: che se da del deo enloio. El passu nō cre alzare

¶ De assensu permissione ꝛ prohibitione. Rica. 10.

SEneca tragediarū introa. c. 4. Qui non vetat peccare cum possit iubet.

¶ Lex digeſt. ti. de reg. iur. l. infrascriptis: Non videt qui errat consentire. Nemo videt fraudare eos qui sciunt ꝛ cōsentiunt.

¶ De necessitate. ij. Rica. 11.

ARistoteles magno ruꝫ moraliū li. j. c. 17. Operatis ex necessitate sequit tristitia. Operatis vo ꝑ concupiscentiā delectatio sequitur.

¶ Tullius retho. artis veteris li. j. c. 12. Iis qui necessario ꝑfuerūt hri grāz nō oportet

¶ Quintilianus declamationum. 6. declaiñ. Omniū beneficiorꝫ ista nā est: vt non sit necessitas sed potestas. Declaiñ. 13. Exasperant necessitates.

¶ Seneca epistolarū ad lucillū li. 7. c. 8. Sic animū cōponamus: vt quicquid res exigit id velimus.

¶ Lucanꝰ li. 4. Cupias quodcūqꝫ necesse ē.

¶ Paladius de agricultura. c. 6. Necessitas feriis caret.

¶ Lex digeſt. ti. de adimēdis ꝛ transf. leg. l. legatā. Nemo in necessitatibꝰ liberalꝫ existit.

¶ Cassiodorus epiſtꝫ li. 4. e. 5. Grande commodū est cum indigentibus paciſci: qui famis totū solet contenere vt suā necessitatē possit explere. ℣ c. 3. Necessitas moderata non diligit. ℣ Li. 9. c. 13. Sub quadā excusatione peccare crediꝫ: cui necessaria non prebentꝫ. Dum mater criminum necessitas tollitꝫ: peccādi ambitus auferetur.

¶ Andreas ad gualteriū de amore li. j. Importuna necessitas nulla potest iuris regla coartari.

¶ Matthеus vindocinēsis in poetria parte 2. c. 3. Necessitas non habet legem.

¶ Prouer. vul. El besogno fa trotar laueia. El besogno fa far cosa dablasmare.

El besogno caza ellouo ven lo bosco.
Lan per fame fa fozame.

¶De violentia ⁊ coactione. Rica. 12.

MOyses in deuteronomio c.24. Luz repetes a primo tuo rem aliquã: quã debet tibi: non ingrediaris domum eius vt pignus auferas: sed stabis foris: ⁊ ille tibi pferet quod habuerit.

¶Salomon in puerb. c.22. Nõ facies violentiã pauperi: quia paup est: neq; conteres egenũ in porta: qz dñs iudicabit cãm eius.

¶Cronica de nugis plhoz. c.6. s. ỏ biãte: Bias vnus de septẽ sapiẽtibus ait: pſuadẽs accipe non violans.

¶Aristoteles rethoz. li.j. c.2. Pzeter naturã est violentia. ℣ 25. c.7 fi. Nihil minus coacti falsa dicũ q̃s vera: ⁊ ptinaces nõ dicere vera: ⁊ facile mentientes tanq̃s requiescituri celerius. ℣ Idẽ polliticoz li.j. c.7. Justus violentũ nõ est. ℣ Li. 5. c. 16. Si per fraudem pzincipaẽ aliquis: vel per violentiaz: iam hic videẽ tyrãnus esse. Non volentibus moz nõ est rex sed tyrãn⁹. ℣ Idẽ ethicoz li. 3. c.j. Uideẽ violentũ esse: cuius extrinsecus pzincipiũ est: nihil conferẽte vim passo. ℣ Idem magnoz moraliũ li.j. c: 17. Uoluntariũ est quod opamur nõ coacti. Opatis ex necessitate sequit̃ tristitia. ℣ Lib. 2. c. 4. Tristitia est in bis que per coactionẽ fũt.

¶Terentius in adelphis: Que sentẽtia ipeziũ credat grauius aut stabilius in qõ fit: q̃s id quod amicitia adiungitur.

¶Ouidius de tristibus lib. 5. emp. 9. Ledit viribus equũ. Uitaq; pugnaci iura sub ense iacent. ℣ Epla. 12. Adde quod iniustum rigido ius dicit̃ ense.
Danẽ in medio vulnera sepe fozo.

¶Quintilianus declaiñ. 5. decla. Habet pietas ipetũ suũ: nec vllũ dñm nouit effectus. ℣ Declaiñ. 6. Quicquid in bonoz⁹ alicuius inuentũ est: desinet pziuilegiũ vocari posse si cogas. Benus seruitutis ẽ coacta libertas

¶Seneca epla⁹ ad lucillũ li. 8. c.j. Nihil honestũ est qõ ab initio q̃õ a coacta fit. ℣ Idẽ de trãquillitate animi: Male rũdẽt coacta ingenia. ℣ Idẽ tragediarũ introa. c. 4. Uio lenta nemo ĩperia ỏtinuit diu. In octauia c. 10. Quicq̃d expzimit̃ graue est.

¶Lex digest. ti. de eo quod metus causa. l.j. Uis est maioris rei ipetus: qui repelli non potest. ℣ Li. ad le. acquil. l. sciaz. §. pe. Uim vi repellere oẽs leges oiaq; iura pmittunt. ℣ Li. de actõibus empti ⁊ vẽ l si ea res. Custodia aduersus vim parum proficit.

¶Macrobius saturnaliog li. 2. c. 18. eratio⁹ liberij: Potestas nõ solũ si inuitet: sed zi supplicet cogit.

¶Cassiodozus epla⁹ li. 2. e. 27. Nemo cogit̃ vt credat inuitus. ℣ Lib. 4. e. 10. Quid a bellica confusione pax trãquilla distabit si per vim litigia terminent. ℣ Li. 11. e. 9. Nullus ad violenta confugiat.

¶Claudianus li.j. Peragit trãquilla ptãs Qõ violẽta nequit: mandataq; fortius vrget Imperiosa quies.

¶Andreas ad gualteriũ de amoze li.j. Maiozib⁹ censeb⁹ meritis dignus qui bona spõte pegit q̃s qui ea coactus exercuerit. Loacta nemini sunt grata obsequia: ⁊ nullis digna pzemijs vindicantur.

¶Pzouerbiũ vulgar: Fozza venze razone.
La fozza e leze cessa.
El zigga la rana: chi ie mette el pe adosso.

¶De culpa ⁊ excusatione. Rica. 13

TUllius rethoz. artis veteris li.j. c. 12. Dis qui imprudẽtes leserũt ignosci cõuenit. ℣ Li. 2. c. 5. Nihil est indignius q̃s eum qui culpa caret supplicio nõ carere. ℣ Idem retho. artis noue li. 2. ca. 7. Uolũtario facinoi nulla est excusatio: imprudentie ⁊ iiusta oep̃catio parata ẽ. ℣ Idẽ inuectiua in salustium Non procacitate lingue sordes eluuntur.

¶Seneca tragediarũ in epido. ca. 14. ⁊ fi. Nemo fit fato nocens. In hercule etheo. c. 8. Error a culpa vacat. ℣ Idem epla⁹ ad lucillũ li. 19. e. 10. Uitia nostra quia amamus defendimus: ⁊ malumus excusare: illa

ꝯ excutere. ℣ Idem declam̃.li.7.in pem̃o Hoc equale omniũ est vt vitia sua excusare malint ꝯ effugare. ℣ Idem de nãlibus qõnibus li.4. Nihil tam manifeste vtilitati est qõ nõ incontrariũ transeat culpa.

¶ Ualerius max.li.9.c.9. Error nõ sua spõte: sed vanis incitatus imaginibus culpe se implicat.

¶ Lex digest.ti.ad leg.iul'.maie.l.famosi. §.i. Lubricũ lingue facile ad penã trahendũ nõ est. ℣ Ti.de reg.iu.l.infrascript. Culpa ẽ immiscere rei ad se non pertinenti. Imperitia culpe annumeratur.

¶ Lecilius firmianus de beata vita libro.6. Natura hominum procliuis in vitia videri vult: nõ mõ cũ venia: ꝫ etiã cũ rõne peccat.

¶ Prosper sub vlẽ.c. Insontẽ vitam: pacis amator agit.

¶ Lassiodorus ep'larũ li.4.e.7. Iniquum est vt bois vitio deputet qõ eius voluntate non regitur. ℣ Li.5.e.36. Non est ignauie culpa quã excusat miserãda calamitas. ℣ Li.9.e.2. Uix audet qui ꝯ in illos exercere: in quibus culpas nõ potest inuenire.

¶ Andreas capellanus ad gualteriũ õ amore li.i. Importuna necessitas nulla potest iuris regula coartari.

¶ Montenarius in luna cleri c.82. Anget nõ minuit mala consuetudo reatum.

¶ Gualterius de castellione li.3. Uis illata leuat minuitq; coactio culpam.

¶ Prouerb.metrice extra or.lib.vag. Ultra posse suum nullũ lex equa coegit.

¶ De iustitie nãlis iudicio Rica. 14

Tobiste.c.8. Tabernaculũ impioꝝ nõ subsistet. ℣c. 11. Oculi impioꝝ deficiẽt: ⁊ refugiũ peribit ab eis. ℣c.18. Lux impij extinguet: nec splẽdebit ignis eius. Artabunt gressus virtutis impij: ⁊ precipitabit eum consiliũ suũ. ℣c.20. Laus impioꝝ breuis est: ⁊ gaudiũ hypocrite ad ĩstar pũcti

¶ In genesi c.9. Quicũq; effuderit humanũ sanguinẽ: fundet sanguis illius.

¶ Psalmista.7.ps̃. Cõsumet nequitia peccatorum ⁊ dirriges iustũ: scrutans corda ⁊ renes deus. ℣ ps̃.31. Multa flagella peccatoris. ℣ 33.ps̃. Oculi dñi super iustos: aures eius in preces eoꝝ. Uultus aũt dñi super facientes mala: vt pdat de terra memoriã eoꝝ. Mors peccatoꝝ pessima. ℣ 36.ps̃ Noli emulari in malignãtibus: neq; zelauris facientes iniquitatẽ. Quia tanq; fenũ velociter arescent: ⁊ quẽadmodũ olera herbarũ cito decident. Qui malignant exterminabunt. Brachia peccatoꝝ conterentur. Junior fui etenim senui: ⁊ nõ vidi iustũ derelictũ: nec semen suum quere ẽs panẽ. Jn iusti punient: ⁊ semen impioꝝ peribit. Justi aũt hereditabunt terrã: ⁊ inhabitabunt in seculũ seculi sup eam. Considerat peccator iustum ⁊ querit mortificare eum: dominus autem non derelinquet eum in manibus eius. Uidi impiũ superexaltatũ ⁊ elevatum sicut cedros libani: ⁊ transiui: ⁊ ecce nõ erat: ⁊ quesiui eum ⁊ nõ est inuentus locus eius. Iniusti disperibunt: simul reliq; impioꝝ interibũt. Salus iustorum a dño et protector eorum in tẽpore tribulationis: et adiuuabit eos dñs ⁊ liberabit eos: ⁊ eruet eos a peccatoribus ⁊ saluabit eos: quia speraverunt in eo. ℣ ps̃.54. Dñs non dabit in eternũ fluctuationẽ iusto. ℣ 83.ps̃. Non priuabit bonis eos: qui ambulant in innocentia dñs virtutũ. ℣ 91.ps̃. Dispgent oẽs qui operant iniquitatẽ Justus vt palma florebit: vt cedrus libani multiplicabit. ℣ 111. ps̃. In memoria eterna erit iustus. ℣ 149. ps̃. Dñs iustus concidet ceruices peccatoꝝ. ℣ 160. ps̃. Uerum iniustũ mala capient in interitu.

¶ Salomon in puerb.c.2. Custodiet dñs rectorum salutẽ: ⁊ preget gradientes simpliciter. Qui recti sunt habitabũt i terra: ⁊ simplices permanebũt in ea. ℣ 3.ca. Egestas a dño in domo impij: habitacula aũt iustoꝝ benedicent. ℣ 4.c. Justoꝝ semita quasi lux splendens procedit ⁊ crescit vsq; ad perfectam diem. Uia impioꝝ tenebrosa: nesciunt vbi corruant. ℣ 5.ca. Iniquitates sue capient

impium: ⁊ finibus peccatorum suorum cõ/
stringetur. ℣ 10.c. Benedictio dñi sup ca/
put iusti. Qui ambulat simpliciter: ambulat
confidenter. Quasi tempestas transiens nõ
erit impius. Justi autem quasi fundamen/
tus sempiternũ. Timor domini apponet di/
es: ⁊ anni impiorum abbreuiabunt. Spes
impiorum peribit. ℣ 11.c. Simplicitas iu/
storum diriget eos: ⁊ supplantatio peruer/
sorum vastabit illos. Justitia simplicis diri
get viam eius: ⁊ in ipietate sua corruet im/
pius. Justitia rectos liberabit eos: ⁊ in insi/
diis suis capiẽtur iniqui. Sectator malorum
preparat mortem. Qui inuestigator malo/
rum est oppzimetur ab eis. Qui bonus est: hau/
riet a dño gratiã. Nõ roborabit hõ ex ipie
tate. Propter peccata labioꝝ: ruina proxi/
mat malo. Non inueniet fraudulẽter lucrũ.
In semita iustitie vita. ℣ 13.c. Justitia cu/
stodit innocentis viam: impietas vo pecca/
tores supplantat. Peccatores persequetur
malũ: ⁊ iustis retribuent bona. ℣ 14.c. Do
mus impioꝝ delebit: tabernacula iustorum
germinabũt. Misericordia ⁊ veritas ppa/
rant bona. Justitia eleuat gentẽ: miseros fa
cit populos peccatũ. ℣ 15.c. Domũ super/
borum demolietur dñs. ℣ 16.c. Cum placu/
erint dño vie hois: Inimicos quoq; ei⁹ cõ/
uertet ad pacem. Qui recta loquit dirigẽt.
Contritionẽ ꝓcedit superbia: ⁊ ante ruinaꝫ
exaltatur spiritus. ℣ 17.c. Qui reddit ma/
la pro bonis: non recedet malum de domo
ei⁹. ℣ 22.c. Qui seminat iniquitatẽ: metet
mala. Qui ꝓnus est ad misericordiã: bene/
dicetur. Qui iratus est dominus: incidet in
foueam. ℣ 24.c. Septies cadet iustus ⁊ re/
surget. Impij corruũt in malũ. Lucerna im
pioꝝ extinguet. ℣ 26.c. Qui fodit foueã: in
cidet in eã. ℣ Idem in eccl. dicit. 10.c. ℣ 28
c. Qui ambulat simpl'r: saluus erit. ℣ 29.c.
Peccantẽ virũ iniquũ: inuoluet laque⁹. Ju
sti ruinã impioꝝ videbũt. Clipeus est dñs
sperantibus in se. ℣ Idem in eccl. c. 3. Ju/
stum ⁊ impiũ iudicabit dominus.

¶ Thobie bisto. c. 4. Multa bona habebi/
mus si timuerimus deum: ⁊ recesserimus ab
omni peccato: ⁊ fecerimus bonũ.

¶ Esaias ꝓpheta. c. 3. Justus fructũ ad in/
uentionũ suarũ cõmedet. Vbe impio i ma/
lum: retributio enim manuũ eius fiet ei. ℣ 33
c. Vbe qui ꝓdaris: nõne ⁊ ipse ꝓdaberis.

¶ Hieremias ꝓpha. li. ꝓphe. c. 50. ⁊ añpe.
Cadet superbus ⁊ corruet: ⁊ non erit q̃ su/
scitet eum

¶ Aristoteles etbi. li. 4. c. 6. Malum seipsũ
destruit.

¶ Jesus filius sirach in eccl. c. 2. Vbe mani
bꝰ malefaciẽtibus. ℣ 6. c. Impzoperiũ ⁊ cõ
tumeliã malus hereditabit. ℣ c. 7. Noli fa
cere mala: ⁊ nõ te apꝑhẽdẽt. ℣ 10. c. Regnũ
a gẽte in gentẽ trãsferẽt ꝓpter iniustitias et
iniurias ⁊ ꝺtumelias ⁊ diuersos dolos. ℣ c.
20. Qui operat iustitiã ipe exaltabit. ℣ 21
c. Substãtia supbi eradicabit. ℣ 27. c. Fa
cienti nequissimũ ꝺciliũ sup ipsũ deuoluet
⁊ nõ agnoscet vñ veniat illi illusio. ℣ 40. c
Substãtie iniustoꝝ sicut fluuius siccabit.

¶ Philon in li. sapie. c. j. In maliuolã aiam
nõ introibit sapia: nec inhabitabit in corpo
re subdito peccatis. ℣. c. 3. Nationes iniq̃
dire sunt consumationis. ℣ 7. c. Iniustitia
est mortis acquisitio.

¶ Matthеus in euãg. c. 26. Omnes qui ac/
ceperint gladiũ: gladio peribunt.

¶ Petrus apostolus epistola. j. c. 2. Quis ẽ
qui vobis nocebit: si boni emulatores fue/
ritis.

¶ Paulus apostolus in epistola ad gala/
thas. c. 6. ⁊ fi. Que seminauerit homo: hec
⁊ metet. ℣ Idem. e. ad colossenses. c. 3. et
pe. Qui iniuriam facit: recipiet id quod ini/
que gessit. ℣ Idẽ epistola. j. ad timotheũ. c.
3. Qui bene ministrauerint: graduꝫ sibi bo/
num acquirent.

¶ Johannes in apocalipsi. ca. 13. Qui gla/
dio occiderit: oportet eum in gladio occidi.

¶ Seneca tragediarum in hercule furente. c.
5. Nõ quisq̃ fecit patiẽ: auctorẽ scel⁹ repe/
tit: suo ꝓmitur exemplo nocẽs. In thieste
c. 3. Sepe in magꝝ scelera redierunt sua.

¶ In hercule hetheo. c. 8. Nocens videri q̃ petit mortem cupit. ¶ Idem ep'ax ad lucil. li. 16. e. 2 Ab alio expectes alteri qõ feceris.

¶ Lex codi. ti de ẽpali audiẽtia. l. nemo debeat ceps: Maleficus: veneficus: adulter: violatorq̃ monete: homicida: parricida: qõ fecit semper expectet.

¶ Lucanus li. 8. Facere oĩa seue: Non impune licet.

¶ Ualerius maxi. li. j. ti. de neglecta religiõe c. 2. Lento gradu ad vindictã sui diuina procedit ira: Ultimo tarditatẽq̃ supplicij grauitate compensat.

¶ Cato. c. 3. Indulget fortuna malis vt ledere possit. ¶ c. 5. ¶ fi. Sepe etenĩ deus iniustas v lciscitur iras.

¶ Boetius de consolatione li. 8. c. 5. Perspicuũ est nunq̃ bonis premia: nunq̃ sua sceleribus deesse supplicia.

¶ Lasiodorus ep'ax li. j. e. 2. Oĩa siquidez bona suis sunt iũcta cum fructibus: nec credi' potest virtus que sequestrat' a premio. ¶ Li. 6. e. 20. Ignorantes accipiũt qui bene agũt. ¶ Li. 10. epistola. 16. Remunerator est omniũ bonor deus.

¶ Gregorius in pastorali. c. 18. Tãto apud deũ obligationes sumus quanto apud homines inulte peccamus.

¶ Isidorus in sinonima soliloquior lib. 2. Mens male conscientie proprijs agitatur stimulis.

¶ Uersificator fabulax esopi. 46. fab. Fine malo claudi mala vita meretur iniquus.
Qua capit insontes: se dolet arte capi.

¶ Baldo. 7. fabula. Omne retorquet' quicũ q̃ dolere videtur.

¶ Heinricus samariensis li. i. parte. j. Nam ferit auctorem sepe sagitta suum.

¶ Sanfreð. in poetria. c. 9. Lex est eque dolum: referire dolore dolosum In caput vñ fuit egressus habere regressum. ¶ c. 22. Sepe sagittantẽ didicit referire sagitta. Inq̃ reũ plage: uersa recurrere plaga.

¶ Mattheus vindocinẽsis de hystoria tobie. c. 39. Parcus semine pauca metes.

¶ Auctor li. de moribus medicorum: Stare diu nequeunt qui mala semp agunt.

¶ Bellinus in speculo vite parte. j. ex. i. Omne malũ tandẽ punit': z omne superbũ Deprimit' virtus viuere sola solet. ¶ Particula. 2 ex. 2. Digne quicq̃d homo seminat illud habet'.

¶ Prouerb. vulgar Chi fa quel chi nõ dee ge nauẽ quel chi non cre.
De can rabioso nõ semple villa.
El mal dura mel no regna.
Ogno groppo vene al pettente.
Pecha vere fa noua vendetta.

Secundus liber secũde partis tractat de veritate z falsitate z cõnexis vtriq̃ vel alterutri. Sub his titulis sequentibus.

¶ De veritate z falsitate z mendacio Rica. j.

¶ In exodo. c. 23. Non suscipies vocẽ mendacij. Mendacium fugies.

¶ In leuitico ca. 19. Non mentiemini nec decipiet vnusquisq̃ proximũ suum.

¶ Psalmista. 11. ps. Diminute sunt veritates a filijs hominũ. ¶ 84. ps. Misericordia z veritas obuiauerunt sibi. Ueritas a terra orta est: z iustitia de celo prospexit. ¶ 116. ps. Deus custodit veritatẽ in sẽm.

¶ Salomon in prouerb. c. 13. Uerbum mendax iustus detestabitur. Impius aũt confundit z confundet'. ¶ 16. c. Qui recta loquit diriget'. ¶ 17. c. Fallax obtemperat labijs mendacibus.

¶ Aristoteles topicorum lib. 4. c 7. Per se mendacium prauum z fugiendum est: verum autem z bonum ẽ laudabile. ¶ Idem ethicorum li. j. c. 2. Uidebitur vtiq̃ melius esse forsitan z oportere pro salute veritatis z familiaria destruere: aliterq̃ et philosophos existentes: amborum enim existentium amicis scñ ẽ ꝓhonorare veritatẽ ¶ Li. 4. c. 8. Per se mendacium prauũ z fugiendum est: verũ aũt bonũ z laudabile est.

¶ Cronica de nugis plor.c.28.f.de aristotele: Aristoteles interrogatus quid fenoris acquirant mēdaces. Inquit: Ut quotiēs vera loquunt non credant eis.

¶ Jesus filius sirach in eccl.c.4. Nō cōtradicas verbo veritatis vllo mō. f 20.c. Potior fur est qb assiduitas viri mēdacis: pditiones autē ambo hereditabūt. f 23.c. Vir multū iurans: replebit iniquitate. f 25.c. Tres species odiuit aia mea: Pauperem superbum: diuitem mendacē: z senem fatuuz z insensatum.

¶ Philon. in li. sapie. c.j. Os eui⁹ q̄ mentitur occidit animam.

¶ Terenti⁹ in andria. c.3. Hoc tpe obsequiū amicos: veritas odium parit.

¶ Tullius retho. artis veteris: li.2.c.9. Veritas est virtus: per: quaz imutata ea q̄ sunt aut fuerit: aut futura sunt dicuntur.

¶ Quintilianus declamationum.2. declam. Viro forti pfertim z innocenti nihil facere cōuenit qō negandū sit. f 10. declam. Magis oderis mendaciū cū file vero est. f 16. declam. Nūcio vobis nihil a morientib⁹ fugi: nihil vita laborante simplicius.

¶ Jacobus apls epla vnica.c.3. Nolite gloriari z mendaces esse aduersus veritatem. Non est enim ista sapiētia desursuz descendens: sed terrena aīalis z diabolica.

¶ Paulus apls epla ad roma.c.3. Est autez deus verax: ois aūt hō mendax. f Idē epla ad colossen.c.3. z pe. Nolite mētiri inuicē.

¶ Seneca tragediarū in edipo.ca.10. Quid verba queris: veritas odit moras. f Idem epla ad lucillū li.5.e.11. z fi. Que veritati operā dat ofo incōposita debet esse z simplex. f Li.6.e.6. Apta decēt z simplicia veritatē. f 7.e.2 fi. Veritas simplex oratio ē. f Li.13.e.4. Veritas in oēz partē sui eadē est: qui decipiūt nihil habent solidi: tenue est mendaciū: placet si diligenter inspexeris f Idem declam. li.i. in pbemio: Semp circa veritatē est similitudo.

¶ Lex codi. ti. fi vt se ab hereditate abstineant l.j. Fides veritati verboz adminicula non desiderat. f Lex auc. ti. de fide instru. in prin. Nihil aliud est falsitas q̄z immutatio veritatis.

¶ Marcialis cocus li. vndicq̄ suscepto. c.3. Rumor falsidicus surgit: z ecce cadit.

¶ Auctor lib. de formula honeste vite. ca.2. Non recedas a vero f c.5. Nihil tibi interfit an affirmes an iures: de religione ac fide agi scias vbicūq̄ de veritate tractat. Si aliquādo coarteris vti mendacio: vtere nō ad falsi: sed ad veri custodiā. Si otigerit fidelitatē mendacio redimi: non mentieris: sed potius excusabis.

¶ Lecilius de beata vita li.2. Veritas a vulgi solet varijs sermonib⁹ dissipata corrūpi.

¶ Augustinus in epig. pspe. emp. 65. Difficilia z laboriosa sunt figmenta mendacij: q̄ aūt vult verū dicere nō laborat.

¶ Macrobius saturnalioz li.2.c.18. exauctioz liberij. Nimiū altercādo vitas amittit.

¶ Fulgentius li.3. z fi. Fab.21. z fi. Lucida veritas omniū malorum morū falsitate circūdata pollui aliq̄ cōmixtione nō nouit.

¶ Cassiodorus epla li.3.e.3. Pessima consuetudo est despicere veritatē. f Li.4.e.3. Theodosius rex gotoz cuidam illustri viro dixit: Nō te terruit contētionibus inflāmata regalis auctoritas: subiugasti q̄nimo audaciā veritati. f Li.9.e.24. Quelibet malitia formidat cōtra manifesta bona aliquid pfiteri: dum generalibus odijs vere exponi. f Idem de amicitia. e.24. Plerūq̄ molesta est veritas.

¶ Gregorius in pastorali. c.36. Impuri dum deprehendi metuunt semp improbas defensiones querūt: semp pauidis suspitionibus agitant: nihil aūt est ad defendendū purita te tutius: nihil ad dicendum veritate facili⁹

¶ Jsidorus in sinonima soliloquioz li.2.c. 34. Dē mendaciū peccatū est. Neminē mētiendo fallas. Non aliud loqris: z aliud aīo teneas. Non aliud dicas z aliud facias.

¶ Auctor li. qui dicit pāphilus. c.3. Crede q̄ interdū multis mendacia prosunt. Et quandoq̄ nocet oīa vera loqui.

¶ Auctor li. qui dicit facetus. c. 2. Esto veridicus: falsum quãdoq; loquaris. Nã semp verũ dicere: credo nephas.

¶ Bernardus li. de improbatione vitioꝝ: c. j. Nil docto mendace põt truculentius eẽ

¶ Ricardus iudex venusinus li. ō pertractatione nup. c. 37. Est labor in labijs mendacia composituris: vera locuturis non labor vllus inest.

¶ Montenarius in luna cleri. c. 100. Multa fidem paucis: adimũt mendacia veris.

¶ Prouerb. vulg. Essa zonze piu tosto el borrao calzoto. Lomo veio el forestero podir burla e po dir vero. Longa via: lõga boxia

¶ De fide seu fidelitate ⁊ infidelitate seu perfidia. Rica. 2.

Salomon in prouerb. c. 13. Legatus fidelis sanitas. ℣ c. 20. Uirũ fidelẽ quis inueniet? ℣ c. 28. Uir fidelis multum laudabitur.

¶ Aristoteles rethoricoꝝ li. j. c. 25. ⁊ fi. Degerare: iniustũ facere est.

¶ Salustius iugurtino: Expertus sum parum fidei miseris esse.

¶ Oratius in epl̃is li. 2. e. 2. Multa fidẽ p̃missa leuant.

¶ Tullius de officijs: li. j. c. 10. Fundamentum iustitie est fides. i. dictoꝝ cõuentoꝝq; constãtia ⁊ veritas. ℣. 13. Nec p̃missa seruanda sunt eaq; sunt: his quibus p̃miseris inutilia: nec si plus tibi ei noceãt q̃ illi prosint cui quid p̃miseris. ℣ Li. 2. c. 39. Nulla res vehementius rem publicã ꝺtinet q̃ fides. ℣ Li. 3. c. 22. Qõ ita iuratũ est vt mẽs cõciperet id fieri oportere: id seruandũ est: qõ aliter: id si nõ fecerit: nullũ periurium est. ℣ Idem de amicitia. In vita tyrannoꝝ nulla fides. ℣ Idem rethoꝝ artis veteris lib. j. c. 12. Animus sine fide stabilis amicis esse nõ potest. Qui sepe numero nos fefellerũt p fidẽ: eoꝝ ꝺsoni fidẽ habere non debem⁹.

¶ Ouidius de arte amandi li. j. Reddite depositũ: pietas sua federa seruet. ℣ Idem de fastis li. 3. Tardauerit victis difficiliq; fides. ℣ Idem de pũto li. 4. ⁊ fi. c. 10. Quis labor est purã nõ temerare fidem.

¶ Seneca tragediarũ in agamenone. ca. 4. Precio parata vincit precio fides. ℣ Idem de moribus: Priusq; p̃mittas deliberes: ⁊ cum p̃miseris facies. ℣ Idẽ in puerb. Etiã peccato recte p̃statur fides.

¶ Lucanus li. j. Nulla fides regni socijs: oĩq; potestas Impatiẽs ꝺsortis erit. ℣ Lib. 10. ⁊ fi. Nulla fides pietasq; iuris qui castra sequunt. Uenalesq; man⁹: ibi fas vbi maxima merces.

¶ Juuenalis li. j. sat. 3. Quantũ quisq; suã nũmoꝝ seruat in archa. Tiñ habet ⁊ fidei.

¶ Lex digest. ti. de pac. l. j. in pñn. Quid tam congruũ est fidei humane q̃ ea que inẽ eos placuerũt seruare. ℣ Li. de ꝺstituta pecu. l. j. in pñn. Graue est fidẽ fallere ℣ Lit. mandati l. si fidei iussor. §. quendam: Bonefidei nõ ꝺgruit de appicibus iuris ꝺsputare. ℣ Li. loca. ⁊ ꝺdu. l. cũ vendere: Bona fides exigit: vt id quod ꝺuenit fiat. ℣ Lex codicis ti. ō nõ nume. pecu. l. generaliter. Nimis indignũ iudicamus vt qõ quisq; sua voce ꝺlucide p̃testatus est: id in eundẽ casum infirmare testimonioq;' ꝓpzio resistere.

¶ Martialis cocus li. vndiq; suscepto c. 1. Spõsio res vacua: spõsoꝝ verbatilis auri. Noli spondẽti fidem dare nimis. ℣ ca. j. Magna quidẽ dare: sed promittere parui decoꝝ ẽ: Te facere ō glozia nulla tibi. ℣ Inscrutabilis est malefidei mẽtis abyssus.

¶ Uegecius de re militari li. 3. ti. 9. Aduersis rebus rarioꝝ fides est: vbi nudari incipit qui copiosus aduenit.

¶ Auctor li. de formula honeste vite. c. 2. Li ꝺsideratione p̃mitte: p'ensius q̃ p̃miseris ista. ℣ 5. c. Nihil tibi interfit an affirmes an iures: de religione ac fide agi sci⁹ vbicũq; ō veritate tractat. Si ꝺgerit fidelitatẽ mendacio redimi: nõ mẽtieris sz pot⁹, excusabis

¶ Ambrosius de officijs li. b. j. c. 28. Liquet etiã in bello fidẽ ⁊ iustitiã obseruari oportere. Fundamentũ iustitie est fides. ℣ Li. 1. c. 6. Auaritia perfidie vicina est. ℣ Libro 3

ꝛ fi.c.12.Unuſquiſq; nihil ꝓmittat inho/neſtū.at ſi ꝓmiſerit tolerabilius eſt ꝓmiſſū nō facere:q̄ facere qō turbe ſit.

¶ Caſſiodorus epiſtolarum li.5.e.34. Le/uiſſimi aī mos eſt polliceri facile q̄ non diſ/ponit implere. ℣ Idem de amicitia.c.j. Vix aliquis in aliquo integritatē fidei experiē. 16.c. Fides in neceſſitate ꝓbat.

¶ Iſidorus in ſinonima ſoliloquioꝝ lib.2. c.35. Fac bonū qō ſpopōdiſti: nō fis ī ver bis facilis. ℣ 36.c. In malis ꝓmiſſis reſcin de fidē. Impia eſt ꝓmiſſio q̄ ſcelē adipleꝛ.

¶ Cato.c.j. Datū ſerua. Juſiurandū ſerua. ℣ c.7. Rem tibi ꝓmiſſam:certā ꝓmittē noli Rara fides:ideo qꝛ multi multa loquunt.

¶ Verificatoꝛ fabularū eſopi.31.fa. Expe/dit infido non iterare fidem. Que dedit in fidus mella venena puto.

¶ Auctoꝛ libri qui dicitur pāphilus.c.40. Eſt mens noſtra ſuis ꝺ̄ia ſepe loquelis. Nec factis ſequimur oīa que loquimur.

¶ Matthеus vindocinēſis in poetria parte j.c.6. Jactura fidei notat incōſtātia mētis. Palpitat in vario pectoꝛe rara fides.

¶ Jacobus beneuētanus.c.19. Siquid ꝓ/miſſum fuerit tibi ſuſcipe raptum. Mens appoſito:nam refilire poteſt. ℣ c.20. Qui ſpondet multa ſoluere pauca ſolent. Quod dare volueris:nulli ſpōdebis amico Dedecet hic euētos:ꝑcipueq; bonos. Cū ſpōdes aliq̄d manus illico vba ſequaꝛ. Auget enim meritū:qui cito ſoluit idem.

¶ Auctoꝛ li.de moꝛibus medicoꝝ.c.4. Dum dolet infirmus ꝓmittit ꝓmia multa. Ceſſat ꝓmiſſum cum doloꝛ ipſe cadit.

¶ Ricardus iudex venuſinus li. de ꝓtracta. nup.c.37. Quis bonus abſq; fide. Eſt homo vas vacuum deficiente fide: Uirtutes alꝫ fruſtra conaris habere. Si virtus fidei deficit ipſa tibi.

¶ De ꝓditione exꝓbranda. Rica.4.

Salomon in ꝓuerbijs ca.3. Ne mo liaris amico tuo malū:cum ille in te habeat fiduciam.

¶ Jeſus filius ſirach in eccl̄.c.25. Non des mulieri:nequā venā ꝓdeundi.

¶ Valerius maximus li.6.ti.de iuſtitia. Ti/mocrates abꝛienſis fabꝛicio ꝯſuli pollicitus eſt ſe pyrrhū veneno per filiū ſuuꝫ q̄ potio/nibus eius ꝓeerat vacaturū. Ea res cum ad ſenatum eſſet delata:miſſis delegatis pir/rum monuit:vt aduerſus huiuſmodi gene ris inſidias cautius ſe gereret:memoꝛ vbē a filio martis condītā:armis bella nō vene nis gerere debere. Timocratis autē nomen ſuppreſſit:vtroq; modo equitatē amplexꝰ: quia nec hoſtem malo exemplo tollere: ne/q; eū quia bene mereri paratus fuerat ꝓde re voluit. Craſſus carbonis nomē infeſto aīo vtpote inimiciſſimū ſibi detulerat: ſed tamen ſcrinium eius a ſeruo carbonis alla tum ad ſe ꝛ plura continēs quibꝰ facile op ꝓmi poſſet:vt erat ſignatū cum ſeruo ca/thenato ad eum remiſit. ℣ Lib:o.9.ti. de p/fidia: Filiam virginē ſpurij tarpeij:qui arci ꝓeerat:romulo regnāte aquā ſacris petitū extra menia egreſſam tacius vt armatos ſa binos in arcem ſecutum reciperet corrupit mercedis nomine pactā que in ſiniſtris ma nibus gerebāt:erant aūt bis armille ꝛ anu/li magno ex pondere auri loco potitū agmē ſabinoꝝ puellā ꝓmiū flagitantē armis ob rutā necauit:perinde quaſi permiſſū qō ea quoq; leuis geſtauerat ſoluit. Abſit repre/benſio:quia impia ꝓditio celeri pena vin dicata eſt.

¶ Ambroſius ō officijs li.3.ꝛ fi.ca.16.ꝛ fi. Inimicꝰ vitari poteſt:amicus nō pōt ſi infi/diari velit.

¶ Jacobus beneuentanus.c.9. Hoc ego te moneo fugias vt ꝓditionē. Turpius hoc omni crimine crimen adeſt: Ꝓditoꝝ ꝛ nullus tibi coniungatur amoꝛe Spe ſub amicicia:moꝛs inimica datur.

¶ Auctoꝛ lib.qui incipit aſtrolabi: Ꝓdi/toꝝ alterius:non tibi fidus erit. Obſequio ſuperāt:meretrix ꝛ ꝓditoꝝ oēs.

¶ Frontinus lib.4.tit.4. Canullo faliſcos obſidenti: ludi magiſter liberos faliſcoꝝ

tanq̃ ambulandi causa extra mur eductos tradidit dicens: repetendis obsidibus necessario ciuitatez imperata facturã. Lanullus non solũ spreuit perfidiã: sed etiã restrictis post terga manus magistrũ virgis agenduz ad parentes tradidit: puris adeptus beneficijs victoziã q̃ fraude non cõcupierat. Nã falisci ob hanc iustitiã sponte ei se dederũt. Ad fabriciũ ducez romanoz medicus pirri epirotarũ regis guenit pollicitusq̃ est patrum se venenũ pirro si merces sibi in qua opere preciũ esset constitueret: quo facinore fabricius agere victoziã suã non arbitratus: regi medicũ detexit: atq̃ ea fide meruit vt ad petendam amicitiã romanoz cõpelleret pirrum.

¶ De adulatione blandimẽto ꝛ assentione. Rica. 4.

Salomon in prouerb. c. j. Si te lactauerint peccatozes: ne quiescas eis. ℣c. 27. Melioza sunt vulnera diligentis q̃ fraudientis oscula.

¶ Isocrates in exhortatioñ. Odi blandiẽtes tanq̃ decipientes: nam vtriq̃ cõmissarij facti iniuriant cõmissis.

¶ Aristoteles retho. li. j. c. 20. Adulationem recipere ꝛ adulatozẽ delectabile ẽ: apparẽs enim admiratoz est. Apparens amicus adulatoz est. ℣ Li. 2. c. 9. Laudare presentẽ: adulationis est. ℣ Idem ethicoz li. 4. c. 4. Oẽs blanditozes obsequioſi seruiles ꝛ humiles sunt. ℣ Li. 8. c. 5. Amatozes adulatiõis multi sunt. ℣ Idem magnoz moraliuz li. j. c. 31 Adulatoz est plus decentibus ꝛ existentibꝰ adijciens.

¶ Terentius. j. comeð. ſ. in andria. ca. 3. Doctpe obsequiũ amicos veritas odiũ parit.

¶ Tullius retho. artis noue li. 5. c. 6. Habet assentatio iocunda principia: eadem exitus amarissimos affert.

¶ Ouidius sine titulo seu amoz li. j. c. 8. Impia sub dulci melle venena latent.

¶ Seneca epl̃az ad lucillũ li. 6. e. 3. Adulatio que similis est amicitie non imitat tñ illam: sed vinci ꝛ preterit: aptis ac ꝓpitijs auribus recipit: ac in precordia ima descendit: eo ipso gratiosa quo ledit ℣ Idem in ꝓuerb. Habet suũ venenũ blanda oratio.

¶ Auctoz li. de formula honeste vite. ca. 4. Adulatozes deuita. Difficillimũ continẽtie opus est assentationes adulantiũ repellere quoz sermones animũ quadã voluptate resoluunt. Nullius per assentationẽ amicitiã merearis: nec hanc promerendi a te aditum alijs pandas. Non acerba sed blanda verba timebis. Cunctis esto benignus: nemini blandus.

¶ Cato. c. 2. Noli homines blandos: nimiũ sermone probare. Fistula dulce canit volucrem: dum decipit auceps. ℣ c. 8. Sermones blandos blesosq̃ vitare memento. Simplicitas veri fama ẽ: fraus ficta loq̃ndi

¶ Cassiodozus epl̃az li. 12. ꝛ fi. e. 10. Hauius percutit: qui blandiẽdo crassat ℣ Idem de aia. c. 16. ꝛ ãtepenul. Dostis dulcis amicus amarus est.

¶ Uerificatoz fabularũ esopi. 64. fab. ꝛ fi. Blanditie plusq̃ dira venena nocent.

¶ Montenarius in luna cleri. c. 128. ꝛ pe. Sugit adulatoz lac pectoris ad vber.

¶ Prouerb. vulgar: Losenge de enemigos como passare a panigo.

¶ De simulatione ꝛ dissimulatione. Rica. 5.

Tob hysto. c. 36. Simulatores ꝛ calidi puocãt irã di

¶ Salomon in prouerb. c. 11. Simulatoz oze decipit amicuz suum. ℣ c. 12. Qui dissimulat iniuriam callidissimus est.

¶ Regũ li. 3. c. 3. Due mulieres venerũt ad salomonẽ: quarũ vna dixit: ego ꝛ mulier ih̃ habitabamus in domo vna: ꝛ peperi apud eam: peperit postea ꝛ hec. Mortuus ẽ autẽ filius huius nocte dormientis: quia oppressit eum: ꝛ consurgens nocte: tulit filiũ meũ de latere mei dormientis: ꝛ collocauit in sinu suo: suum autem filiũ qui erat mortuꝰ: posuit in sinu meo: quez mane intuens de

prehendi nō esse meū. Respōdit altera mulier: Non est ita: sed filius tuus mortuus ē: meus autē viuit. Dixit salomon: Afferte mihi gladiū: ⁊ oblato ei gladio: ait: Diuidite infantē viuū in duas partes: ⁊ date dimidiaz partē vni: ⁊ dimidiā alteri. Tunc cōmota sunt viscera eius mulieris cuius filius erat viuꝰ: ⁊ dixit ad salomonē. Obsecro dñe: da te illi infantē viuū: ⁊ nolite interficere eum. ⁊ ecōtrario illa dicebat: nec mihi nec tibi; sz diuidat. Respondit salomō ⁊ ait: Date huic infantē viuū ⁊ non occidat: hec est enim mater eius.

¶ Jesus filius sirach in ecc. c. 19. Est qui ne quiē būiliat se: ⁊ interiora eiꝰ plena sūt dolo.

¶ Salustius in catilinario: Quidā noīe. L. tarquinius ad senatū adductus erat: quez ad catilinā ꝓficiscentē ex itinere retractū aiebant: is cum diceret se iudicaturū de cōiuratione catiline si fides publica data sibi esset: iussus a cōsule quesieret dicere de paratis incēdijs de cede bonoꝝ de itinere hostiū senatū docet: ꝓterea se missuz a marco crasso qui catiline nūciaret: ne eum lentulus et cetegus: alijqz ex diuratione depbensi terrerent: eoqz magis ꝓperaret ad vrbē accedē: quo ⁊ ceteroꝝ animos reficeret: ⁊ illi facilꝰ ex periculo eriperent. sed vbi tarquinius crasso sum noiauit hostem nobilē maximis diuitijs sūma potētia: alij rem incredibilem rati esse: pars tam etsi verū existimabat: tn̄ quia in tali tēpore tanta vis hominis magis leniunda qz exagitanda videbat: plerisqz crasso ex negocijs puatis obnoxij clamabāt oēs falsum iudicē esse: deqz ea re postulant vt referat: itaqz cōsulente cicerone: frequēs senatus decreuit tarquinij iudiciū falsum eē: eumqz in vinculis retinendū: neqz amplius potestatē faciēdi nisi de eo iudicaret: cuius cōsilio tantā rem esset mētitus.

¶ Tullius de officijs: li. 2. c. 17. Ficta oīa celeriter tanqz flosculi decidūt: nec simulatuz quicqz pōt esse diuturnū.

¶ Ouidius de arte amandi li. j. Sepe tn̄ vere cepit simulatoꝝ amare. Sepe qō incipiēs finxerat esse: fuit.

¶ Seneca declamatione seu ciuilis causaruz li. j. in ꝓhemio: Utilissima est dissimulata subtilitas que effectu apparet: habitu latet. ℣ Idem in ꝓuerb. Malus bonum vbi se simulat tunc est pessimus.

¶ Frontinus li. j. ti. 9. Gneus pōpeius trucidato ab exercitu mediolani senatu ne tumultum moueret si solos euocasset nocētes mixtis eis qui extra delictū erant venire iussit: ita ⁊ noxij minori animi metu: quia nō segregati: ideoqz nō ex causa culpe videbant accersiti cōparuerūt: ⁊ illi quibꝰ integra erat cōscientia custodiēdis quoqz nocentibꝰ attenderūt ne illoꝝ fuga inquinarentur.

¶ Uegecius de re militari li. 3. ti. 3. Frequē tius conuentionū pacisqz simulatio credulis nocuere qz arma.

¶ Ualerius maximus li. 7. ti. sapiēter dicta aut facta: Tusculanis acumine consilij incolumitas parata est. cum enim crebris rebellationibus metuissent: vt eoꝝ vrbē fundit romani euertere vellent: atqz ad id exequēdum furius camillus maximus duz validissimo instructus exercitu veniisset: vniuersi ei togati obuiā ꝓcesserūt comeatusqz ⁊ cetera pacis munia benignissime pstiterunt: armatū etiam intrare menia passi sunt: nec vultu nec habitu mutato. Qua ostantia trāquillitatis nō solū ad amicitie romanozum ius: sed etiā ad cōmunionē romane ciuitatis vsqz penetrarūt: sagaci ercle vsu simplicitate quoniā aptius intellexerūt metū offō dissimulare qz armis protegere.

¶ Auctoꝝ lib. de formula honeste vite. c. 4. Non tibi affingas qō nō es: nec qō es magi qz es velis videri.

¶ Cato. c. 2. Qui simulat verbis nec corde ē fidus amicus. Tu quoqz fac simile: sic ars deludit arte. ℣ c. 3. Insipiens esto cum tēpus postulat aut res. Stultitiā simulare loco prudentia summa est.

¶ Isidorus soliloquioꝝ lib. 2. c. 34. Prebe affectū sine simulatione. Sine fuco exhibe bonitatem.

¶ Cassiodorus de amicitia.c.24. Simulatio siquidē ⁊ assentatio due virulentissime pestes sunt que procul semper ab amicitia relegentur.

¶ Uersificator fabule esopi fa.64.⁊ fi.
Pacis amatorē simulat se pfidus hostis.
Cautius vt vulnus ercidiale ferat.

¶ De apparentia eristentia ⁊ hypocrisi. Rica.6.

Tob histo.c.8. Spes hypocrite peribit. ꝛc.10. Gaudiū hypocrite ad instar p̄cti. ꝛc.34. Deus regnare facit hoiem hypocritam ꝓpter peccata populi.

¶ Aristoteles elencor lib.j. Quibusdam est magis opere p̄ciū videri esse sapientes q̄ esse ⁊ nō videri. Sophistica est apparēs sapientia:nō autem eristens.

¶ Jesus filius sirach in eccl.ca.i. Ne fueris hypocrita in cōspectu hominū. ꝛc.37. Qui sophistice loquit odibilis est.

¶ Horatius in poetria: Ut pictura poesis erit que si ꝓpius stes: Te capiat magis:q̄dā si longius abstes. Hec amat obscurū: volet h̄ sub luce videri. Judicis argutū que nō forumidat acumen. Hec placuit semel: hec decies repetita placebit.

¶ Ouidius de tristibus li.5.c.15. Tu tamē vt possis:falsē quoq; pellere culpe.
Crimina q̄ nō es:ne videare caue.

¶ Mattheus in euāg c.6. Cum oratis non eritis sicut hypocrite:qui in synagogis ⁊ in angulis platearū stātes orare vt videantur ab hoīb⁹. Intra cubiculū tuū ⁊ clauso ostio tuo ora patrē tuū in abscondito:⁊ pater tuus qui videt in abscōdito reddet tibi. Cū ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes: exterminānt enī facies suas:vt appareāt hoīb⁹ ieiunātes. ꝛc.7. Cauete aūs attēdite a falsis ꝓphetis:qui veniūt ad vos in vestimentis ouiū:intrinsecus aūt sunt lupi rapaces:a fructibus eor cognoscetis eos.

¶ Seneca in ꝓuerb. Frons nostra populo conueniat.

¶ Valerius max.li.7.ti.sapienter dicta aut facta. Socrates expedita ⁊ cōpendiaria via eos ad gloriā puenire docebat qui id agerēt vt quales videri vellent:tales etiā essent.

¶ Auctor li.de formula honeste vite. ca.2. Dignitatē rebus nō opinione multor ꝫ ex earū natura ostituas. Sūt que nō videntur bona esse ⁊ sunt:⁊ que videnť ⁊ nō sūt. Nō omne quod verisile est: statim ⁊ verū est. Sicut etiā sepius quod ꝓ muꝫ incredibile videť:nō otinuo falsum est. Crebro fiḋꝫ facie mēdacij veritas tenet:⁊ crebro mēdaciū specie veritatis occultatur.

¶ Ambrosius de officijs li.2.c.19. Quales haberi volumus:tales simus.

¶ Isidorus in sinonima soliloquior li.2.c.29. Esse magis bonus q̄ videri stude. Qualis haberi vis:talis esto.

¶ Heinricus samarienfis lib.i. parte.2. Oꝫ grauis h̄ labor ⁊ q̄ magna idustria mētis: Noscere veraci cognitione bonos.
Sepe bonos mēdax mētiť opinio ꝓuos.
Atq; ecōuerso ꝓuebit ipsa malos.
Oīsq; niueo volucris plumescit amictu.
Non est si simulet vera colūba:tamen
Sepe sub agnina latet birc⁹pelle licaon.
Subq; cautiōe pie pfidus ille nero.
Multa fides igiť falsis circūdata fictis.
Qure se lōge aliter q̄ videaf habent.

¶ Prouerb.metrice extra or.li.vagā. Ut tibi credaf frēs iselgrine cucullam.
Sed ꝫ ante parū nūc tibi credo minus.
Fallere ꝓdentes:pellis ouina nequit.

¶ De versutia dolo malo seu malitia fraude ⁊ deceptione. Rica.7.

In leuitico. c.9. Nō mentiemini:nec decipiet vnusquisq; ꝓximū suum.

¶ Moyses in deuteronomio.c.25. Nō habebis in sacculo diuersa pondera maius et minus:nec erit in domo tua modius maior aut minor. Pondus habebis iustū ⁊ verū ⁊ modius equalis ⁊ verus erit tibi.

¶ Psalmista.5.ps̄. Uirū sanguinū ⁊ dolosum abominabitur dn̄s. ꝛ9.ps̄. Qui⁹ma-

ledictiõe os plenum est ꝛ amaritudine et dolo: sub lingua eius labor ꝛ dolor.

¶ Salomon in proverb. c. 11. Statera dolosa abominatio est apud deũ: ꝛ põdus equũ voluntas eius. Abominabile est dño cor superbum: ꝛ voluntas eius in his qui simpliciter ambulant. ℣ 12. c. Dõ inveniet fraudulentꝰ lucrum. ℣ 14. c. Vir versutus odiosus est. ℣ 17. c. Fallax obtẽperat labiis mẽdacibꝰ.

¶ Isaias pphęta. ca. 32. Fraudulenti vasa pessima sunt.

¶ Jesus filius sirach in eccl'. c. 19. Est q̃ neq̃ter humiliat se: ꝛ interioza eius plena sunt dolo.

¶ Oratius in poetria: Nunq̃ te fallant animi sub vulpe latentes.

¶ Tullius ỏ officiis c. 18. Totius iniustitie nulla capitalior est q̃ eorum qui cum maxime fallũt: id agũt vt viri boni esse videant. ℣ Idem retbori artis veteris li. i. c. 12. Primo quidẽ decipi incõmodum est: iterũ stultum: tertio turpe. ℣ Idem de natura deor li. 3. ꝛ fi. Versutos eos appello quoꝝ celeriter mens versat: calidos autẽ quoꝝ tanq̃ manus opere sic animus vsu cõcaluit. Malitia est versuta ꝛ fallax ratio nocendi.

¶ Oratius epl'arum. 2. epl'a: Fallere credẽtem non est opvsa puellã Sĩa. ℣ Epl'a. 12 Ultimus est aliqua decipere arte labor. ℣ Epl'a. 16. Tarda solet rebus magnis inesse fides. ℣ Idem de arte amandi li. j.

Parua leues capiunt animos.

Fallentes ex magna parte pphanum
Sunt genus: in laqueos quos posuere cadũt. Non enim lex equior vlla est:
Q̃ necis artifices arte perire sua. ℣ Lib. 3. ꝛ fi. Judice me fraus est concessa repellere fraude. Armaq; in armatos sumere iura sinũt. ℣ Idem de fastis libro. 2. Fraude perit virtus.

¶ Matthęus in euangelio. ca. 6. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuꝰ simpler fuerit: totũ corpus tuũ lucidũ erit. Si autem oculus tuus nequã fuerit: totum corpus tuum tenebrosuꝫ erit. ℣ c. 7. Attẽdite a falsis pphetis: qui veniunt ad vos i vestimentis ovium: intrinsecus aũt sunt lupi rapaces: a fructibus eoꝝ cognoscetis eos

¶ Marcus in euangelio. c. 10. Ne fraudes feceris.

¶ Seneca epl'aꝝ ad lucillum li. 13. e. 6. Malitia ipsa maximã partem veneni sui bibit. ℣ Li. 14. e. 3. ꝛ pe. Quod loquimur sentiamus: concordet sermo cum vita. ℣ Idem de clarñ. seu ciuil' ũ causarum li. 6. cã. 3. Circũscriptio semper crimen in specie legis inuoluit.

¶ Lex digest. ti. de dolo. l. j. §. 7. Labeo diffiniuit dolum malum esse omnẽ calliditatẽ fallationẽ: machinationẽ ad circũueniendũ fallendũ: decipiendum alterum adhibita. ℣ Li. pro socio. l. verum. §. hoc quoq; facere: Non est equũ dolum suũ quẽq; reuelare. ℣ Li. de leg. 2 l. cum pater. §. antepe. Nõ videtur dolo facere: qui fraudem excludit. ℣ Li. de regu. iur. l. infrescripta: Nemo videtur defraudare eos qui sciũt ꝛ consentiunt.

¶ Marcialis cocus li. vndiq; suscep. ca. 3. Inscrutabilis est malefidei mẽtis abyssus.

¶ Fuctor lib. de formula honeste vite. ca. 2. Prudens falli nõ potest: nec fallere vult.

¶ Prosper sub. 65. emp. Fallaces semper curis torquentur amaris. Et mala mẽs nũq̃ gaudia pacis habet.

¶ Cassiodorus epl'aruꝫ lib. 9. epistola. 24. Quelibet malitia formidat contra manifesta bona aliquid profiteri: ovum generalibꝰ odiis veretur exponi.

¶ Gregorius in pastorali. c. 36. Impuri vũ reprehendi metuunt semper improbas defensiones querunt: semper pauidis suspiritionibus agitantur. Nihil aurem est ad defẽdendum puritate tutius. Nihil ad dicendũ veritate facilius.

¶ Uersificator fabularum esopi. fab. 3.

Omne genus pestis superat mens dissona verbis. Uersutias animi florida lingua polit. ℣ Fabula. 20. Qui nimis est tutus: rhetia iure subit. ℣ Fabula. 24.

Cũ tibi quid detur: cur detur respice.

¶Fabula.32. Me decuit fraudem pellere fraude pari.

¶Fabula.39. Sordibus ibuti: nequeũt dimittẽ sordes. Fallere q̃ didicit fallẽ sp̃ auet

¶Fabula.46. Fine malo claudi: mala vita mereẽ iniquus: Quo capit insontes: se dolet arte capi.

¶Auctor li.qui dicit pamphilus.c.27. Nã dolus insidias tendit vbiq; suas.

¶Auctor li.qui dicit facetus.c.7. Fraude ẽ etenim callidus omnis hõ.
Fallere fallentes: in nulla lege vetatur.
Londecet vt fallax: cornuat arte sua.

¶Banfridus in poetria.c.19. Lex est equa dolum referre dolore doloſum. In caput vnde fuit egressus hẽ regressum.

¶Auctor lib.qui incipit astrolabi. Fallere prudentes pellis omnia nequit.

¶Bellinus in speculo vite: parte.j.extra.9. ⁊ pe. Fallere fallentẽ de ratione potes.

¶Prouerb.vulgar: Le bone parole e reifati engãna isauij e imatti.

¶De simplicitate seu prauitate ⁊ multiplicitate animi. Rica.8.

SAlomon in puerb.c.2. Proteget dominus gradiẽtes simpliciter. Simplices permanebũt in terra. ℣c.10 Qui ambulat simpliciter: ambulat ofidẽter ℣c.11. Simplicitas iustor diriget eos. Iustitia simplicis: diriget viã eius. Abominabile est dño cor prauũ: ⁊ voluntas eius in bis qui simpliciter ambulant. ℣c.22. Qui diligit cordis mundiciã ꝓpter gratiã labio rum suor habebit amicũ regẽ. ℣c.28. Qui ambulat simpliciter: saluus erit.

¶Paralipomenon li.j.c.fi. Ait dauid: Scio deus meus q̃ probes corda: ⁊ simplicitatẽ diligis.

¶Jesus filius sirach in eccl̃.c.2. Ube dupli ci corde. ℣3.c. Cor ingrediens duas vias nõ habebit successus. ℣c.5. Non ventiles te in omnẽ ventũ: ⁊ nõ eas in oi via: sic enĩ peccator ꝓbat in duplici lingua. Denotatio pessima est super bilinguem.

¶Ouidius epistolarum.epi 2. Simplicitas digna fauore fuit. ℣Idem de fine titulo seu amor li.3.⁊ fi.c.8. Contra te solers hoiũ nã fuisti. Et nimiũ dãnis ingeniosa tuis.

¶Quintilianus declam̃.17.⁊ fi.decla. Bone ⁊ conscientie simplicitas incauta est.

¶Matthaeus in euãgel̃.c.10. Estote prudẽtes sicut serpẽtes: ⁊ simplices sicut colũbe.

¶Jacobus apl̃s epl̃a vnica.c.j. Vir duplex aĩo inconstans est in oĩbus vijs suis.

¶Seneca epl̃ar li.14.e.3.⁊ pe. Quod loquimur sentiamus ocorret sermo cum vita.

¶Gregorius in pastorali.c.36. Nihil ad defendendum puritate tutius.

¶Verificator fabularũ esopi.4.fab. Sepe dolet pietas criminis arte capi.
℣Fabula.39. Simplicitas veri laus est.
℣Fabula.62. Qui sine vi sine fraude manent bi fraude necant.
Nullo dãnantur crimine sepe boni.

¶Cato.c.8. Simplicitas veri fama ẽ: fraus ficta loquendi.

¶Gualterius de castellione li.7. Prosit Simplicitas iusto: noceatq; nocentia sonti

¶De obliquis actionibus. Rica.9.

IOannes in euangelio c.10. Qui nõ intrat per ostiũ in ouile ouiũ: sed ascẽdet aliũde: ille fur est ⁊ latro.

¶De confidentia credulitate credulis atq; incredulis. Rica.10.

SOcrates in exortationibus c.2. Expedire putes non esse credẽdũ temerarijs ꝓut credẽdũ ꝓbis.

¶Aristoteles rethoricor̃.lib.j.c.2. Modestis credimus magis ⁊ sceleri⁹. ℣Lib.2.c 16. Juuenes sunt faciles creditiui: ꝓptera q̃ nondũ in multis decepti sunt. Juuenes facile seducibiles sunt: sperãt enĩ facile. Senes increduli sunt: ꝓpter experientiam.

¶Jesus filius sirach in eccl̃.c.12. Non credas inimico tuo in eternũ. ℣c.19. Qui credit cito leuis est corde: ⁊ minorabit.
Non omni verbo credas.

¶ Tullius retho. artis veteris li. j. c. 12. Sūma amētia est i eoꝝ fide spem habere quorum pfidia deceptus sis multotiēs. ☞ Lib. 2 c. 9. Fidentia est per quā magnis ꝛ honestis rebus: multū ipse animus in se fiducia certa cum spe collocauit.

¶ Ouidius epistolaruꝫ. epi 16. Credulitas dāno solet esse puellis. ☞ Idem de arte amādi li. 3. ꝛ fi. Nec ciro crediderīs: quantū cito credere ledat. Exemplū nobis nō leue prōcrus erit. ☞ Idem de tristibus li. 4. e. 3. Crede quod est ꝛ vis: ac define tuta vereri. Decꝫ fide certa: fit tibi certa fides.

¶ Seneca declam. li. 5. c. j. Nemo facile credit: quo credito sit dolendū. ☞ Idem in p uerb. Utrūcꝫ vitiū ē: ꝛ oīb⁹ credere ꝛ nulli.

¶ Joānes aplꝰ et euāge. in epla vnica. c. 4. Nolite credere oī spiritui: sed probate spiritus si ex deo sunt.

¶ Marcialis cocus li. vndicꝫ suscepto. c. 5. Oībus ꝛ nulli te credere vitium est.

¶ Uegetius de re mili. li. 3. ti. 3. Frequenti⁹ conuentionū pacisꝫ simulatio credulis nocuere cū arma.

¶ Auctor lib. de for. honeste vite. ca. 4. Rumoribus criminū ꝛ suspitionibus minime sis credulus: sed potius malignis qui p speciē simplicitatis ad nocendū aliquibus subrepūt oppositi simus.

¶ Ambrosius de officijs li. j. c. 31. Unusq̄sqꝫ bene volētis se magis cū sapientis credit consilio ☞ Libro. 2. c. 8. Prōptius nos iusto viro cū prudenti cōmittimus.

¶ Fulgentius li. 3. ꝛ fi. fabula. 15. Credulitas semp deceptionū mater est.

¶ Cato. c. j. Nil temere crediderīs. ☞ Ca. 3. Noli tu quedā referenti credere semper. Exigua est tribuenda fides: quia multi multa loquuntur.

¶ Lasiodorus epistarū li. 3. e. 4. Illi credere debetis quē vestris vtilitatibus arridē cognoscitis.

¶ Uerificator fabularū esopi. fab. 9. Non satis est tutū mellitis credere verbis. Ex hoc melle: solet pestis amara sequi.

¶ Fabula. 25. Ipe nō oī: nō oībus oīa credas. Qui misere credit: crediē esse miser.

¶ Fabula. 31. Qui me lesit: idē ledet si ledere posset. Expedit infidos: nō iterare fidez. Que dedit infidus mella venena puto.

¶ Ualdo fabula. 11. Nec ꝰ fidatis secreta nec his detegatis. Cum quibus egistis: pugne di scrimina tristis. ☞ Fabula. 26. Nulla fides hosti tibi sit. Prorsus ꝛ hostilis: tibi sit suasio vilis.

¶ Matthaeus vindocinēsis in poetria: parte j. c. 20. Credulitas festina nocet.

¶ Prouerb. vulgar: El passu nō cre al zuno Tuto crere noc sauere.

¶ De suspitione ꝛ suspitiosis. Rica. 11.

Psalmista pſ. 111. Ab auditione mala nō timebit iustus.

¶ Aristotelcs retho. ricoꝝ li. 2. c. 16 Senes kakokes sunt: kakokeia in deteri⁹ existimare oīa. Senes male suspitiosi sunt: propter incredulitatem.

¶ Terentius in adelphis. c. 14. Oēs quibus res sunt minus secunde magis sunt nescio quō suspitiosi: ad contumeliā oīa accipiunt magis ꝓpter suam impotentiaz se semper credunt negligi.

¶ Quintilianus declam. 10. Semper apud sollicitos in deterius ꝓna psuasio est.

¶ Seneca epla ad lucillū li. j. e. 3. Quidam fallere docuerūt dum timent falli. ☞ Idem de moribus. Hoc habet oīs affectus: vt in quo insanit: in idē putet ceteros furere.

¶ Ualerius maximus li. 9. ti. cū exquisita custodia cē. Masinisa numidie rex parū fidei in pectoribus hoīum reponēs salutē suā custodia canū vallauit. Quo tā late patēs imperiū: quo tīn liberoꝝ numer⁹: quo deniq̄ tā arta beniuolētia constricta romana amicicia. Si ad hoc tuenda nihil canino latratu ac morsu valentius duxit. Dionysius syracusanorum tyrannus duo de quadraginta annorum dominationem in hunc mundum peregit: sūmotis amicis icozum locuz ferocissimarum gentiuz homines ꝛ a fami-

lijs locupletū electos ꝓualidos ſeruos: qui bus latera ſua cōmitteret ſuſtinuit. Tonſo rium quoq; metu tondere filias ſuas docu it. Quarū ipſarū poſtq; adulte etati appro pinquabāt manibus ferrū non auſus com mittere inſtituit vt candentē in gladiū nūcu patam manibus barbā ſibi ⁊ capillū adure rent. Nec ſecurioꝛē maritū egit q; parem. Quarū enī eodē tpe ariſtomadis ſiracuſane ⁊ locrenſis doꝛidis matrimonijs alligatus fuit: neutriuſq; vnq; niſi excuſſe cōpletū pe tijt. Atq; etiā in cubiculaꝛē locū pinde quaſi caſtra lata foſſa cinxit: in quē ſe ligneo pōe recipiebat cum foꝛē cubiculi extrinſecus a cuſtodibus operatā interioꝛe clauſtro ipſe diligēter obſerraſſet.

¶ Cato. c. 2. Ne cures ſiquis tacito ſermo ne loquaꝛ: Conſcius ipſe ſibi de ſe putat omnia dici. ℣ Cap. 5. ⁊ ſi.

Quod tibi ſuſpectū eſt: ꝓteſtiꝰ diſcute q̄d ſit Nāq; ſolent ꝓmo: que ſunt neglecta nocē. Suſpectus caueas: ne ſis miſer oīb⁹ hoꝛis. Nam timidis ⁊ ſuſpectis: aptiſſima moꝛs ē

¶ Caſſiodoꝛus epl̄aꝝ li. 11. e. 10. Mēs humana facile ſuſpicaꝛ: de quolibet illa que p tulit. ℣ Idem de amicitia. e. 15. Suſpitio ſum ſemp curioſitas inquietat.

¶ Gregoꝛius in paſtoꝛali. cap̄. 36. Impuri oum deꝓhendi timēt: ſemper pauidis ſuſpi tionibus agitanꝛ.

¶ Uerſificatoꝛ fabule eſopi. 20. fabula Qui nimis eſt tutus retia iure ſubit.

¶ Auctoꝛ libri qui incipit: aſtrolabi: De quo culpaſti mulierē cogis amare.
Et verū falſo crimine ſepe ſtruis.

¶ De clandeſtinatione ⁊ patu litate. Ꝛica. 12.

In leuitico. cap̄. 19.

Nō maledices ſurdo.

¶ Salomon in ꝓuer. c. j. Fruſtra iacitur rete ante oculos pennatoꝝ. ℣ Idem in eccl. c. 10. In cogitione tua regi ne detrahas: ⁊ in ſecreto cubiculi tui ne maledixeris diuiti: quia ⁊ aues celi poꝛtabunt voꝛcem tuam.

¶ Iſocrates in exhoꝛtationibus. ca. 2. Nūq; vllum perpetrans facinus latere credas. Oīa exiſtimes agere ceu neminem latitura: nā ſi moꝛ celaberis poſtmodū reuelaberi.

¶ Ariſtoteles ethicoꝝ li 4. c. Latere timidi ē

¶ Oꝛatius in odis li. 2. c. 18. Paulum ſepulte diſtat inertie Celata virtꝰ. ℣ Idē i poetria Ut pictura poeſis erit: que ſi ꝓpius ſtes. Te capiat magis: q̄dā ſi longius abſtes. Hec amat obſcurū: volet h̄ ſub luce videri. Judicis argutū que nō formidat acumen. Hec placuit ſemel: hec decies repetita. placebit. ℣ Idem in eplis. 17. e.

Stultoꝝ incurata pudoꝛ malus vlcera celat

¶ Tullius tuſculanarū q̄nū li. 2. Oīa bñ facta: in luce ſe collocare volunt.

¶ Ouidius epl̄arū e. 15. Quis enim zelauerit ignē. Lumine qui ſp̄ꝛodit ipſe ſuo.
℣ Idem de arte amandi li. 2.
Si latet ars ꝓdeſt: affert deꝓhenſa pudoꝛē Atq; adimi tmerito tēpus in omne fidem.
℣ Idem de remedio amoꝛis li. 2.
Que nimis apparent: retia vitat auis.
℣ Idem methamoꝛꝑh̄. li. 4.
Quoq; magis tegit̄ tectꝰ magꝭ eſtuat ignis.

¶ Quintilianus declam̄. 12. declam̄. Male heret ibi innocentia vbi in poteſtate eſt ſecretum ſcelus.

¶ Mattheus in euāg c. 5. Non poteſt ciuitas abſcōdi ſupꝛa montē poſita. ℣ c. 10. Nihil opertū q̄ nō reueleꝛ: ⁊ occultuꝫ quod nō ſciaꝛ. ℣ Idem dicit lucas in euāge. 12. c.

¶ Marcus in euāgel̄ c. 4. Non eſt aliquid abſconditū: quod nō manifeſtetur.

¶ Lucas in euāge. c. 8. Nō ē occultuꝫ quod nō manifeſteꝛ: nec abſconditū q̄ nō cognoſcaꝛ: ⁊ in palam veniat.

¶ Joānes in euāgel̄. c. 3. Oīs qui male agit: odit lucem: ⁊ non venit ad lucē: vt nō arguantur opera eius. Qui autē facit veritatem venit ad lucē: vt manifeſtenꝛ opera eius.
℣ 12. c. Ambulate dum lucē habetis vt tenebꝛe vos nō cōꝓhēdāt: ⁊ qui ambulat i tenebꝛis: neſcit quo vadat.

¶ Seneca tragediarū in meō. c. 3. Magna nō latent mala. ℣ Idem epistolarū ad lucilium li. 2. e. 3. Sic viue cū, hoīb⁹ tanq̄ deꝰ videat: sic loquere cū deo: tanq̄ hoies audiant. ℣ Libro. 6. e. 2. Bona cōsciētia turbā aduocat: mala in solitudine anxia atq; solicita est. ℣ Li. 9. e. 3. Oīa vitia in aperto leuiora sunt. ℣ Lib. 11. e. i. Sic viuendū est tanq̄ in ꝺspectu viuamus. ℣ Idem decla. seu ciuiliū causarū in probe. Magis nocēt insidie que latent. ℣ Idē de morib⁹: Peiora sunt tecta odia q̄ aperta.

¶ Statius thebai. li. 10. Nunq̄ apta latēt i turba dolo.

¶ Marcialis cocus li. vndiq; suscepto. c. 2.
Occulturus hostis seniorē me tibi.
Judiciū culpe: nos culpa dicimus esse.
Tu semp latebras: semp amas tenebras.

¶ Auctor li. de formula honeste vite. ca. 2. Id opta qō optari cōrā oībus potest.

¶ Cato. c. 3. Cēporibus peccata latent: et tēpore parent.

¶ Boetius de consolatōe li. i. c. 8. Si operā mendicantis expectas: oportet vt vulnꝰ detegas. ℣ Idem de hypoteticis sillogismi in phemio: Et si ipsa speculatio veritat⁹ sua q̄dam specie spectanda est: sit tñ amabilior cum in cōmune deducit: nullū bonum est quod non pulchrius eluceſcat si plurimorū notitia comprobetur.

¶ Lassiodorus epistolarū li. 9. e. 24. Quelibet malitia formidat contra manifesta bona aliquid profiteri: dum generalib⁹ odiis veretur exponi. ℣ Lib. 10. e. 18. Lesionis instar est occulte ꝺsulere: et aliud velle mōstrare. ℣ Libro. 12. et si. e. 17. Conscientia recta vias publicas tenet. Amicū est criminum velle nesciri.

¶ Auctor libri qui dicitur pamphilus. c. 43
Sepe malū plaga parit inconfessa necēq;.

¶ Montenarius in luna cleri. c. 12. 8. et pe. Quicquid nocte tegit tenebre: sol mane reuelat. Nil occultat⁹ quod nō aliq̄ sciat.

¶ Prouer. vulgar: Ne lamore ne tosse spo celare.

TErtius liber secunde partis tractat de dilectione et amicitia sub his titulis.

¶ De amore et dilectione.
Rubrica prima.

¶ Salomon in cantico cantico⁹ circa fi. Fortis est vt mors dilectio: dura sicut inferus emulatio. Aque multe non poterunt extinguere charitatem: nec flumina obruent illā. Si dederit hō omnē substantiā domus sue pro dilectione quasi nihil despiciet eum.

¶ Aristoteles ethico⁹ li. 4. c. j. Oēs diligunt magis sua opera: vt parentes et poete. ℣ Li. 10. et fi. c. 5. Unusquisq; circa hec: et in his operat⁹ que maxime diligit. ℣ Idē iconomi⁹ lib. j. Dissimilitudines mor⁹ nec q̄q̄ amabiles. ℣ Idē magnor⁹ moraliū li. 2 c. 79 Multis multotiens aut audiere aut audire aliquid de aliquo bono beniuoli simus. Idē retho. li. j. c. 10. Diligere delectabile est. Diligi: delectabile est. ℣ Li. 2. c. 6. Nullus que timet amat. ℣ 21. c. Non oportet amare tā q̄z oditurū: sz magis odire tanq̄ amaturū.

¶ Jesus filius sirach in eccl. c. 3. Dē aīal diligit sil'e: sic et oīs hō primū sibi. ℣ 33. c. Si est tibi seruus fidelis: sit tibi quasi aīa tua.

¶ Terētius i hecyra. c. 9. Qui amat cui odio ipse est: bis facere stulte dico: laborē inanē ipsius capit: et illi molestiam affert.

¶ Tullius de officijs: li. 2. c. 7. Omnium rerum nec aptius est quicq̄z ad opes tuendas ac tenendas q̄z diligi: nec alienius q̄z timeri ℣ 11. cap̄. Uehemeter multitudinis amor commouetur ipa fama et opinione liberalitatis beniuolentie iustitie fidei omnium-q; earum virtutum que pertinent ad mansuetudinez morum ac felicitatem.
℣ Idem de amicitia. Nihil est virtute amabilius. Nihil quod magis alliceat ad diligendum. Quippe cum virtute et probitate: etiam eos quos nunq̄z vidimus quoddammodo diligamus. Confirmatur amor ex beneficio accepto et studio perspecto: et consuetudine adiuncta.

¶ Idem de fine bonorum ⁊ malorum li. 5. ⁊ fi. Omne aīal seipsum diligit. ¶ Idē de legibus li.j. Natura ppensi sumus ad diligē dos hoies q fundamentum iuris est ¶ Idē de natura deorum li.j. Lausarum ipsū verbum est amoris.

¶ Ouidius de arte amandi li. 2. Sit procul oē nepbas: vt amaris amabilis esto. ¶ Erue fastus. Curā māsuri quisqs amoris habes Dulcibus est verbis: mollis eliciend⁹ amor Uanescitq; absens: ⁊ nouus intrat amor.

¶ Matthaeus in euāgel. c. 6. Ubi thesaurus tuus: ibi ⁊ cor tuum.

¶ Joānes in euāge. c. 15. Maiorē hac dilectionē nemo habet: vt aīaz suā quis ponat pro amicis suis. ¶ Idē apls in euāge. i epla j. c. 3. Non diligamus verba neq; lingua: sed opere ⁊ veritate. ¶ 4. c. Timor nō est in charitate: sed perfecta charitas foris mittit timorem.

¶ Seneca epistolarū ad lucillū li. 2. e. j. Si vis amari: ama. ¶ Li. 4. c. 8. ⁊ fi. Conciliari non nisi turpi rōne amor turpium potest. ¶ Lib. 6. e. 5. Qui colitur ⁊ amat. Non potest amor cum timore misceri. ¶ Idem declamā. li. 8. cā. 6. ⁊ fi. Magnus est amor qui ex misericordia venit.

¶ Iuuenalis li. j. sat. 3. Quis nūc diligit nisi conscius ⁊ cui feruens. Estuat occultis animus semperq; tacendis.

¶ Lex digest. ti. de donationibus inter virū ⁊ vxo. l. 3. in prin. Amor honestus solis animis existimatur.

¶ Martialis cocus li. vndiq; suscepto. c. 2. Miraris q nullus amet te ceciliane.
Nō q amas nullū: dilige carus eris.
¶ c. 4. Nulli carus erat erodin⁹ ⁊ sibi null⁹.
Cōuentus mor facilā succendit amoris.
Morib⁹ at varijs gra distrahit. ¶ Lap. 5.
Inuitus nemo: nemo coactus amat.
Blandicijs nō impio: vis crescit amoris.
Dilige nos oēs: vt ameris ab oibus vnus.
Querit amor pariles: dissimiles odium.
¶ c. 6. Nescit amor vehemēs: ad queq; pericula rumpi.

¶ Augustinus in epig. prol. emp. 2. Sic diligendi sunt hoies: vt eorum non diligantur errores.

¶ Boetius de consolatione li. 4. c. 8. Omni iure bonos: ⁊ miser esse malis. ¶ Idem in musica li. j. c. j. Amica est filitudo: odiosa dissilitudo atq; ōia. Amorē dilectiōezq; filitudo conciliat. ¶ Libro. 2. c. 16. ⁊ fi. O felix hominū genus: Si vestros aīos amor
Quo celum regitur regat.

¶ Lassiodorus de amicitia. c. j Uix inuenit dilectio: que nō sit questuaria ⁊ venalis. c. 3. Amor est quedā vis appetitiua rerum: quas desiderio eligimus ⁊ amplectimur ad fruendū. Dilectio exacto aī iudicio vires capit. ¶ c. 26. ⁊ fi. Dilectionis est consulere et amico beneficia exhibere.

¶ Uerificator fabularū esopi. 28. fa. Nullus amor durat: nisi fructus seruet amorē. Quilibet est tanti: munera quanta facit.

¶ Auctor li. qui dicit pamphilus. c. 3. Extirpat ⁊ nutrit facundia dulcis amor. ¶ c. 13. Usu crescit amor oīs: decrescit ⁊ vsu. Dis ⁊ impatus: attenuat amor.

¶ De pietate. Rica. 2.

TUllius retho. artis veteri li. 2. c. 9. Pietas ē per quā sanguine coniūctis patrie q; beniuolis officium ⁊ diligēs tribuitur cultus.

¶ Quintilianus declam. 5. declam. Habet pietas impetum suum: nec vllum dominū nouit affectus.

¶ Paulus in epla ad timotheū. c. 4. Pietas ad oīa vtilis est. Promissionē habēs vite q nūc est ⁊ future. ¶ 5. c. Siquis suoz ⁊ maxime domesticoz curā nō habet: fidē negauit: ⁊ est infideli deterior.

¶ Seneca tragediarum in thieste. c. 7 Nulla vis maior pietate vera est.

¶ Lucanus li. 8. Exeat aula Qui vult eē pi⁹

¶ Frōtinus li. j. ti. 7. Alexāder maceō. q de serta affrice itinera grauissima siti cū exercitu affectus oblatā sibi a milite i galea aquā spectātib⁹ vniuersis effudit: vtiliter exēplo

tẽperãtie quasi cõmunicare voluisset.

¶ Lex digest.ti.ō curatore furioso ⁊ aliis ⁊c. Si furiose. Pietas parẽtibus ⁊si inequalis ẽ eoꝝ potestas equa debebitur.

¶ Valerius maxi.li.5.ti.de humanitate aut clemẽtia: Quintus metellus celtibericuꝫ in hyspania gerens bellũ cum vrbe celto briacam obsideret: ⁊ iam admota machina parẽt muri que sola duelli poterat disiecturus videret: humanitatẽ ꝓpinque victorie ꝓtulit. Nam cum retheienis filios qui ad euꝫ transfierãt centoꝝrice ses machine ictibꝰ obiecissent: ne pueri in cõspectu patris crudeli genere mortis ꝺsumerent: q̃ꝫ q̃ꝫ ipse retheienes negaret esse impedimento quo minus etiã per exitũ sanguinis sui expugnationeꝫ perageret: ab obsidone discessit. Quo ꝙdeꝫ tam clemẽti facto: ⁊si nõ vnius ciuitat̃ menia: omniũ tñ celtiberarũ vrbiũ aĩos cepit: effecitqꝫ vt ad redigendas eas in ditionem populi romani nõ multis sibi obsidionibꝰ opus esset. ¶ Li. de pietate: Nulla acerbitate fortune nullis fordibus preciũ care pietatis vilescit: q̃to etiã eo certiꝰ quo miserius experimentũ habet. Quo non penetrat: aut quid non excogitat pietas. Rerum natura pietatis est magistra.

¶ Ambrosius de officis li.j.c.31. Beniuolẽtia cõis quedã parens omniũ est: que amicitia cõnectit ⁊ copulat: in ꝺsilijs fidelis: in prosperis leta: in tristibus mesta. Unusq̃sqꝫ beniuolentius se magis q̃ sapientis credit consilio. ¶ 32.c. Beniuolentia etiã morum similitudinẽ facit. Inter dispares moꝛes et studia cõpugnãtia beniuolentia esse nõ potest. ¶ Li.2.c.7. Nihil tam vtile q̃ diligi. Id agamus vt oĩ sedulitate cõmendemus existimationẽ opinionẽqꝫ nostrã. Ac ꝓmuꝫ placiditate mentis ⁊ aĩ benignitate influamus in affectũ boĩum: popularis enĩ ⁊ grata est oĩbus bonitas: nihilqꝫ est qꝺ tam sacile humanis sensibus illabat̃. ¶ 30.c.⁊ si. Nihil charitate dulcius: nihil pace gratius

¶ Cassiodorus epl̃aꝫ li.12.⁊ si. epistola.3. Pietas siquidem pricipum totuꝫ custodit imperium: ⁊ ouꝫ illis vicissitudo digna reddit̃ur in columia reipublice mẽbra seruant̃

¶ Gualterius de castellione li.4.

Que rara tyrãnis
Semper inest fregit pietas generosa rigorẽ

¶ De predilectõe suiipsius. Rica.3.

Salomon in prouerb.c.5. Nõ des alienis honorem tuum.

¶ Isaias ꝓpheta.c.135. Cum videris nudum operi eum: ⁊ carnem tuam ne despexeris.

¶ Jesus filius sirach in eccl̃.ca.33. Filio et mulieri: fratri ⁊ amico non des potestatẽ sui per te in vita tua.

Non dederis alijs possessiones tuas: ne forte peniteat te: ⁊ deprecaris pro illis.

Dum adhuc sperես ⁊ aspiras: nõ mutabit te omnis caro: melius est enim vt filij tui te rogent q̃ꝫ te respicere in manus filioꝝ tuoꝝ

¶ Seneca de beneficijs li.2. Dabo egenti: sꝫ vt ipse non egeam.

Succurram perituro: sed vt ipse nõ pereaꝫ

¶ Lex digest.ti.de iustitia ⁊ iure.l.iij. Hoc iure euenit: vt ꝙ quisqꝫ ob tutelaꝫ sui corporis fecerit iure fecisse existimetur.

¶ Marcialis cocus: li. vndiqꝫ suscepto.c.3.

Ne noceas tibi sic alijs prodesse memento.

¶ Cato.c.2. Dilige sic alios: vt sis tibi carus amicus.

¶ Cassiodorus epistolarũ li.j.e.14. Tũc deterius cogitandũ est: dum se rõ ꝓprie necessitatis explenerit.

¶ Uersificator fabulaꝝ esopi: fa.64.⁊ si.

Cuius semper eges: rem nulli tradere debes.

¶ Jacobus beneuẽtanus.c.32. Cur onꝰ alterius: humeris imponere velles.

Nature tuis: vitaqꝫ nocitura vides.

¶ Capitulo.55.

Dũ retinẽ potes ꝺñatum nõ dabis vlli.

Te viuẽte: tuũ nulli prebebis honorem.

Sed tibi conserua carus: vt esse queas.

¶ Ricardus iudex venusinus lib. de pertractatione nup.c.28.

Plus alios q̃ se quis nisi stultus amat.

De parētibus ⁊ liberis. Rica. 4.

In exodo c. 20. Honora patrē tuū ⁊ matrē tuā: vt sis longeuus super terrā: quā dñs deus tuus dabit tibi. ℣ 21. c. Qui percusserit patrē suū aut matrem: morte moriat. Qui maledixerit patri suo aut matri: morte moriatur.

In leuitico. c. 19. Unusquisq; patrē ⁊ matrem suam timeat. ℣ 20. c. Qui maledixerit patri suo ⁊ matri: morte moriatur. Qui patri matriq; maledixerit: sanguis eius sit super eum.

Moyses in deuteronomio. 27. c. Maledictus qui non honorat patrē suū ⁊ matrē.

Salomon in prouerb. c. 6. Conserua precepta patris tui: ⁊ ne dimittas legē matris tue: liga ea in corde tuo iugiter. ℣ 13. c. Qui parcit virge odit filium. Qui aūt diligit illū: instāter erudit. ℣ 15. c. Filius sapiēs letificat patrē: ⁊ stultus homo despicit matrem suaz. ℣ 17. c. Ira parris filius stultus: ⁊ dolor matris que genuit eum. ℣ 20. c. Qui maledicit patri suo ⁊ matri: extinguet lumen eius in mediis tenebris. ℣ 19. c. Uirga atq; correctio tribuit sapientiā: puer autē qui dimittitur voluntati sue: confundet matrez suam. Erudi filiū tuū: ⁊ refrigerabit te: ⁊ dabit delitias aīe tue. ℣ 30. c. Oculū qui subsannat patrē: ⁊ despicit partū matris sue: effodiant eum corui de torrentibus: ⁊ comedāt illum filii aquile.

Tobie histo. c. 4. Honorem habebis matri tue cūbus diebus vite eius.

Isocrates in exhortationibus. c. 2. Parētes cole.

Cronica de nugis pōz. c. 3. f. de solone. Solon qui fuit vnus de septem sapientib⁹ ait: Parentes reuerere. ℣ 31. c. ⁊ fi. f. de pione. Pio sic fatus est: Grauis patri sarcina ē virgo ppter penuriā excedēs tēpus iuuenilis etatis. Talis fias parentibus q̄les q̄dem orare erga te fieri natos tuos.

Aristoteles ethicoz li. 8. c. 7. Parentes diligūt filios vt sui ipsoz aliquid existentes. Parentes filios diligūt vt seipsos. ℣ Li. 9. c. 7. Dis propriū opus diligit: magis q̄z diligatur ab opere aīato facto. ℣ Idē magnoz moraliū li. 2. c. 78. Omnes ad quod ipsi fecerint ad hoc quoddāmodo ⁊ beniuoli sūt. Pater igitur beniuolus ē quoddāmodo ad filiū ipsius existentē factorem memor ⁊ spe ductus: ppter quod magis pater filiū amat q̄z filius patrem.

Jesus filius sirach in eccl. c. 3. Qui honorat patrē suū vita viuet lōgioze. Qui timet dñm: honorat parentes: ⁊ quasi dñs seruiet his qui se genuerūt in opere ⁊ sermone et omni patiētia: honora patrē tuū: vt superueniat tibi benedictio a deo: ⁊ bñdictio illius in nouissimo maneat. Benedictio pris: firmat domos filioz. Maledictio autē matris eradicat fundamēta. Gloria hominis ex honore patris sui: ⁊ dedecus filij pater sine honore. Fili suscipe senectam patris tui ⁊ non contristes eum in vita illius: ⁊ si defecerit sensu: veniaz da: ⁊ ne spernas eum in tua virtute. Q̄ male fame est qui relinquerit patrē: ⁊ est maledictus a deo: qui exasperat matrē. ℣ 7. c. Filij sunt tibi: erudi illos: ⁊ curua illos a puericia illoz. Filie sunt tibi: serua corpus illarum: ⁊ non ostendas hilarem faciem tuā ad illas. Trade filiam ⁊ grande opus feceris: ⁊ doi sensato da illaz. Honora patrem tuū: ⁊ gemitus matris tue ne obliniscaris. ℣ 16. c. Ne iocūderis in filijs impijs. Si multiplicent filii nō oblectaris super ipsos si non est timoz dei cuz illis. ℣ 26. c. In filia se non auertente se firma custodiam: ne inuenta occasione vtat se. ℣ 30 c. Qui diligit filiū suū: assiduet illi flagella. Qui docet filium suū: laudabit illo. Mortuus est pater qui docuit filiū: ⁊ quasi nō ē mortuus: similē enim reliquet sibi post mortem. Equus indomitus euadit durus: et filius remissus euadit pceps. Non des filio potestatem in iuuētute.

Terentius in heutontumerumenon. c. 4. Quē feret si parentē nō feret sum. ℣ 21. c. Matres oēs filios in pctō adiutrices auri

lio in paterna iniuria solēt esse. ¶ Idem in adelphis.c.3. Qui mētiri aut fallere insuerit patrē aut audebit: tātomagis audebit ceteros. Pudore ⁊ liberalitate liberos retinere facius esse credo q̄ metu. Hoc patrium potius consuefacere sua sponte recte facere q̄ alieno metu.

¶ Paulus aplis epla ad roma.c.8. Si filij et heredes. ¶ Idez dicit ad galathas.c.4. Idē in epla ad ephesios.ca.5.⁊ pe. Filij obedite parentibus vestris in dño. Vos patres nolite ad iracundiā ꝓuocare filios vestros: sz educate illos in correctōe ⁊ disciplina dñi. ¶ Idem epla ad collosseñ.c.3.⁊ pe. Filij obedite parentibus vestris per oīa h̄ enī placitū est dño. Patres nolite ad iracundiā ꝓuocare filios vr̄os: vt nō pusillo aīo fiant.

¶ Seneca tragediarū in hercule furēte.c.11 ⁊ fi. Perfer imperium patris.

¶ Lex digest.titn.de curatore furiosi ⁊c̄.l. furiose. Pietas parentibus ⁊ si inequalis ē eorū potestas equa debebit. ¶ Li.de obsequis a liberis ⁊ liber.⁊c̄ l.antepe. Liberto ⁊ filio semp honesta ⁊ sca psona patris ac patroni videri debet. ¶ Lex codi.ti.de curatore fu.l.fi. Quis talis effectus extraneus inueniatur vt vincat paternum.

¶ Marcialis cocus li.vndiq; suscep.ca.3. Dilige si bonus est iusta pietate parentem. Si malus est: toleres. filius esto bonus.

¶ Cato.c.j. Parentes ama. Parentes patiēter vince. ¶ Capitulo.7.

Cū tibi sint nati nec opes: tūc artibus illos
Instrue: quo possint inopē defendere vitā
¶ Capitulo.5.⁊ fi.
Fer patris imperiū: cū verbis exit in iram.

¶ Boetius de cōsolatōe li.3.c.13. Euripidis sniam ꝓbo: qui carentem liberis infortunio dixit esse felicem.

¶ Lassiodorus eplarū in ꝓbemio: Contigit dissimilē filiū plerūq; generari. ¶ Li.j.e.17 Quibus fuerit exosa societas parentū: ciuiū nō meret hre cōsortiū: ne puri corporis iocū da serenitas nebulosis maculis polluatur.

¶ Uersificator fabularum esopi.fab.30. Infita notor̄ cordi doctrina parentum.
Cū pariat fructum: spreta nocere solet.

¶ Auctor li.qui dicit pāphilus.c.19. Sepe solet similis filius esse pater.

¶ Jacobus beneuentanus.c.40. Nate tuis natis: non demonstrabis amorem.
Que gestat intus dissimulato foris.
Est pater in culpa: si filius est vitiosus.
Si vitio careat: laus erit inde patri.

¶ De cognatis. R̄ica.5.

PSalmista 153. ps. Ecce q̄ bonū ⁊ q̄ iocundū habitare frēs in vnum

¶ Salomon in ꝓuerb. ca.14. Qui despicit ꝓximū suū peccat.

¶ Aristoteles rethor. li.2.c.6. Species amicicie ē solidatas ⁊ domesticitas ⁊ cognatio.

¶ Ualeri⁹ maxi. li.2.ti.de institut| ātiq̄s: Cōuiuiū selēne maiores instituerūt: idq; caristiā appellauerūt: cui ꝑter cognatos ⁊ affines nēo iterponebat: vt siq̄ iter necessarias psonas q̄rela eēt orta: ap̄ sacra mēse ⁊ inē bilaritatē aīor̄ a fautorib⁹ discordie tolleret.

¶ Cato.c.j. Cognatos cole.

¶ Lassiodorus epla li.12.⁊ fi.e.5. Gratificāte natura illis amplius debemus qui nobis aliqua proximitate iunguntur.

¶ De vicinis ꝓpinq̄tate ⁊ cōginq̄tate. R̄.6.

Salomon in ꝓuer.c.27. Melius est vicinus iuxta: q̄ frater procul.

¶ Jesus filius sirach in eccl̄.c.27 Dilige proximū: ⁊ coniūge fidē cum illo.

¶ Juuenalis li.5.⁊ fi.sat̄.3.⁊ pe. Inter finitiones vetus atq; antiq̄ si multa s. Immortale odiū: ⁊ nunq̄ sanabile vulnus.

¶ Horatius epl̄aru li.j.e.19. Nā tua res paries agit cū ꝓximus ardet.

¶ Lassiodorus epl̄arum lib.j.e.14. Peruiēsūt semp iniurijs facultates absentiū. ¶ Li.10.e.34.⁊ pe. Uisor̄ semp maior affectus est: dum gratissime retinetur qui assiduo et suauj sermone coniungitur.

¶ Auctor lib.qui dr̄ pāphilus.c.2. Nam solet amato plus ledere ꝓximus ignis.

¶ Bertrādus iccnomica.c.8. Superbia cō tra vicinū:balneū est expectans tonitruum cuz sagitta. ℣ 17.3. Partē hereditatis nō vē das te potentiozi:sed potius minozi precio te minozi. Totū autē vende plus offerenti. ℣ 19.c. Nihil emas in cōsortio potentiozis. Paruum consortem patienter sustineas ne tibi socier fortiozem.

¶ Jacobus beneuentanus.c.12. Dilige vi cinos:vt sis dilectus ab ipsis.
Vicino melius nil credo sore bono.

¶ Bellinus in speculo vite parte.j.ex.2. Inter vicinos interdū maxima crescūt Jurgia: longinqui rarius illud habent.

¶ Prouer.vul. Lonzi da ochi:elōzi da core Gaude la villa:chi sta suoza ella.

¶ De suersatione dspectu societa te z solitudine. Rica.7.

IN genesi. ca.7. Non est bonum esse hominem solum.

¶ In libzo numeri.c.20. Quicqd tetigerit imundus imundū fiet.

¶ Psalmista. 17.ps. Cum sancto sanctus eris:z cū viro innocēte innocens eris:z cū p uerso peruerteris.

¶ Salomon in puerb.c.13 Qui cum sapien tibus gradit sapiens erit:amicus stultozuz similis efficiet. ℣ 18.c. Vir amicabilis ad societatē magis amicus erit q̄z frater. ℣ 20 c. Ei qui reuelat ministeria z ambulat frau dulenter:z dilatat labia sua ne cōmiscearis ℣ 22.c. Noli esse amicus boi iracundo: ne q3 ambules cū viro furioso:ne forte discas semitas eius:z sumas scandalū aie tue. ℣ 24.c Ne emuleris viros malos:nec desi deres esse cum eis. ℣ Idem i eccl.c 4. Me lius est simul duo esse q̄z vnū: habet enim emolumētū societatis sue:si vnus ceciderit ab altero fulciet. Ube soli:quia si ceciderit nō habebit subleuantē se:z si quispiā p̄ua luerit contra vnū duo resistent:funiculū tri plex difficile rumpitur.

¶ Plato in timeo circa finē:A bonis doce beris.Si vo malis cōmiscearis:perdes z in berentem intellectum.

¶ Jsocrates in exhortationibus.c.j. Prauo rū quidē dsuetudines paucū tēpus dissol uit:studiosoz vo federa:nō quidē totū secu lū abolenit. ℣ 2.c. Placide te geras ad oēs optimis aūt vtere:Sic illis quidē odiosus nō eris.bis aūt amicaberis.Esto adherenti bus tractabilis nō sublimis:nā despiciētiuz tumoze vix equidē tolerabūt Fui:modū vo tractabilū cūcti ferunt alacriter.Fies autez tractabilis:nō eris rixosus:nec iplacabilis: nec apud oēs litigiosus:nec adherētiū irae aspere obuiās si iniuste irascant:sed illis q dē succedētibus obtēperans :sedata vo ira obiurgās:nec erga ridicula studens: naz oē intēpestū vbiq3 triste:nec gratias īgrate cō ferens:qō nēpe patiunt plures egentes:mi nistrantes vo dilectis cum tedio: ne amatoz eoz existens molestū enim nec ꝓnus pcipe re: prouocatiuū enim Conuersante in demo cratia oportet demulcere populum.

¶ Aristoteles ethicoz li.8.c.2. Simile simi le appetit. ℣ Lib.9.c.9. Solitario quidē dif ficilis est vita ℣ Li.10.z fi.c.2. Omne cuz altero bonum eligibilius est q̄z solitarium. ℣ Idem retho.li.2.c.6. Species amicitie z sodalitas z domesticitas z cognatio. ℣.11 c. Separari ab amicis z consuetis miserabi le confusio debilitas orbatio. ℣ Idem topi coz li.8. Prauus socius est qui impedit cō mune opus.

¶ Thophrastus in aureolo:tractatu d nup. Sapiens nunq3 solus ee pōt:habet secū oēs qui sunt: quiq3 fuerūt vnq3 boni: z aium li berū quocūq3 vult transfert.

¶ Jesus filius sirach in eccl.c.13. Qui tetigerit picem:inquinabitur ab ea:z qui com municauerit superbo induet superbiam. Omnis caro ad similem sibi coniungetur. Omnis homo similis sibi sociabitur. ℣ 21.c. Narratio fatui quasi sarcina in via. ℣ 22.c. Cum insensato ne abieris:serua te ab illo:vt non molestiam habeas. ℣ 37.c. Cum viro sancto assiduus esto.

¶ Terẽtius in adelphis.c.111. Ut homo est ita morem geras.

¶ Tullius de officijs li.j.c.27. Omniũ societatũ nulla pstantior est: nulla firmior q̃z cũ viri boni moribus similes sunt familiaritate coniũcti. ℣ Idem retorice artis veteris li.j.c.12. Oibus in rebus sititudo est societatis mater. ℣ Idem in oratione p rege deiotaro: Familiaritatẽ ꝺsuetudo attulit.

¶ Ouidius de remedio amoris.li.2.z fi. Dũ spectãt oculi: lesos: ledunt z ipsi. Multaq̃z corporibus: tranfitione nocent. In loca nõnunq̃z ficcis arentia glebis. De ppe current flumine manat aqua. Proxim⁹ a tectis:ignis defendit egre. Non facile esuriens posita retinebit mensa. Et multũ saliens:incitat vnda sitim. Non facile ẽ thaur visa retinere iuuẽca. Fortis equus vise sp adbinnit eque.

¶ Quintilianus declamationũ.15. declam. A primis statiuis etatibus in eãdẽ coire vitam habet aliquẽ firmitatis effectum.

¶ Seneca tragediarũ in agamenone.ca.4. Nec regna sociũ ferre nec te desciũt. ℣ Idez epistolarũ ad lucillũ li.j.e.3. Nullius boni sine scoio iocunda possessio est. ℣ 7.epla et fi. Inimica est multor ꝺuersatio. Tenere animus z parũ tenax recti subducendus est populo:facile est enim trãsitus ad plures. Recede in teipso quantũ potes. Cuz his cõuersare qui te meliorẽ facturi sunt:illos admitte quos tu potes facere meliores. ℣ Li.2.e.3. Magna pars peccator tollit si peccatori testis assistat. ℣ Li.4.e.4. Sic facoia tanq̃z expectet aliquis. Sic viue tanq̃z sub alicuius boni viri ac semp ꝑsentis oculis. Oia nobis mala solitudo psuadet. ℣ Lib.5.e.6. Cõspectus z pũtia cõuersatio habet aliquid viue voluptatis: vtiq̃z si nõ tiñ quẽ velis:sed qualẽ velis videã. ℣ Li.19.e.3. Nulla res magis animis honesta iduit ꝺubiosq̃z z imprauuz inclinabiles reuocat ad rectũ q̃z bonor ꝺuersatio:paulatim enĩ descendit in pectora z vim preceptor obtinet frequẽter aspici frequenter audiri. Id tibi in ꝺuersatione viuor sapientũ eueniet:non deprehendes quemadmodũ: aut quando tibi ꝓsint ꝓfuisse deprehendens.

¶ Seneca de ira libro.3. Sumunt̃ a ꝺuersantibus mores. ℣ Idem de trãquillitate animi:Serpũt vitia z in primũ quẽq̃z trãsfluũt z contactu nocent.

¶ Lex digest.ti.de offi.pñs.l.obseruandũ. Ex conuersatione equali contentio dignitatis nascit. ℣ Lex auc.de monachis.§.cogitandũ. Fiet senior conuersatio iuuentutis educatio perfecta.

¶ Marcialis cocus li.vndicq̃ susceptо.c.4. Sepe viatores amor z ꝺiscordia iunxit ℣ c.6. Emulege soli: q: dũ cadit ille leuantẽ Non habet: in seipso spem sibi cuz posuit. Federa dũ spernit: dũ spernit bñe sodalez. Perficit vt sese nemo iuuare velit. Forte quidẽ velles sociũ reperire fidelẽ. Sed praui mores scelus z ira negant.

¶ Auctor li.de formula honeste vite.c.4. Pancis esto familiaris:oĩbus equus.

¶ Ambrosius de officijs lib.2.c.20. Pluribus ꝑdest vnicuiq̃ bonis iungi.

¶ Macrobius saturnaliorz li.2.c.18. erasmi publij. ℣ Idem dicit seneca in ꝓuerb. Comes facũdus in via ꝓ vehiculo est.

¶ Cato.c.j. Cum bonis ambula.

¶ Boetius de consolatõe li.3.c.9. Que pestis est efficacior ad nocendum q̃z familiaris inimicus.

¶ Cassiodorus epla li.j.e.38. Illi prudentiores semp sunt habiti: qui multor hoĩum conuersationib⁹ ꝓbant̃ eruditi. ℣ Li.12.z fi.e.3. Nemo amplius acqrit q̃z qui se bona conuersatione tractauerit.

¶ Isidorus soliloquior.li.2.c.30. Uita malos: caue iniquos. Si fueris socius conuersationis eris z virtutis. Silis sili coniungi solet. Periculũ est vitã cũ malis ducere. Periculosum est cum his qui prauе volũtatis sunt sociari. Qui tetigerit ĩmundum coinquinabitur.

¶ Auctor li.qui dicitur facetus.c.4. Doctior efficit senioribus associatus. ℣ Lapso.7.

Nemo placet stulto: nisi dicat qđ libet illi.
Et malus efficit: qui sociat ei.

¶ Auctor rudiū doctrine li. 2. Stulta sequi fatuus: consueuit recta pariter.
Conueniēter eos: non tenet vna domus.

¶ Bernardus li. de improbatōe vitioꝝ. c. 5. Tristis abhorret: nec socialis erit.

¶ Jacobus beneuentanus. c. 7. Qui iacet in ceno: nō sine sorde manet. ꝙ ca. 37. Stat male solus hō: solus male vadit ꝛ ipse.
Qui viuit solus: mors sibi vita manet.

¶ Auctor libri qui incipit: astre labi:
Infames fugiat: tua conuersatio semper.
Et socio gaude: te meliore frui.

¶ Prouer. vulgar Sola p via andar e folia

¶ De amicitia vera ꝛ amicis veris. Rica 4.

IN leuitico. ca. 19. Diliges amicū tuum sicut teipsum.

¶ Salomon in puerb. c. 12. Qui negligit vānū ꝓpter amicū iustus est.

¶ Isocrates in exhortationibus. ca. i. Decet natos sicut substantie: sic etiā paterne dilectionis esse heredes. ꝙ 2. c. Absentiū amicorum memor esto cozā p̄sentib⁹: vt censearis nec eos absentes negligere. Quoseuncq velis amicos tibi ibuere: de his aliquid boni profer. Initium enim amicitie laus: Inimicitie vo crimen.

¶ Aristoteles ethicoꝝ li. 8. c. i. Amicitia maxime necessariū est in vita. Sine amicis nullus eligeret viuere habēs reliq̄ bona oia. Et emēdicātibus ꝛ p̄ncipatus ꝛ potētatus: possidētib⁹ videt amicis maxime esse op⁹. ꝙ 3. c. Perfecta est bonoꝝ amicitia: ꝛ sm virtutē similiū. Uolūtas qđē velor amicitie fit: amicitia aūt nō. ꝙ 4. c. Nō videt neq; senex neq; seueri amatim eē: breue enī in ipsis qđ delectat ōis. In seueris ꝛ senilib⁹ min⁹ fit amicitia: q̄ntomagl discoli sūt ꝛ min⁹ colloquijs gaudēt. Uni⁹ enī maxie vident eē amicabilia ꝛ factiua amicitie ꝓpt qđ iuuenes qđē sūt amici cito: senes āt nō. Senes ꝛ seueri beniuoli qđē sūt: volūt qđē bona ꝛ obviāt ad necessitates: amici aūt nō oī sūt ꝓpt nō cōmozari neq; gaudere admiuicē. Cōmorari ꝛ gaudere admiuicē: maxie vident esse amicabilia. Multus cē amicū sm pfectaz amicitiā nō ozigit. ꝙ 5. c. Eq̄litas ē ꝛ sīlitudo amicitia. ꝙ 7. c. In cōcatōe oīs amicitia ē. ꝙ Lib. 9. c. 4. Amic⁹ ē alius ipse. ꝙ 10. c. Alī ipse amic⁹ ē. ꝙ 11. c. Difficile fit ꝛ ogaudē. ꝛ odolē familiarit multis. Nō otingē videt multis eē amicū valde ꝓpt qđ neq; amare plēs. ꝙ 12. c. Est ꝛ p̄tia sua ipsa ꝛ amicoꝝ delectabil: ꝛ i bōis foztunis ꝛ ifoztunijs alleuiant enī tristari odolētib⁹ amicis. Cōsolatiuū est amic⁹ ꝛ visione ꝛ fmone. ꝙ 13. c. ꝛ fi. Amicis eligibilissimū est ouiuere cōcatio enī amicitia. ꝙ Idem de magnoꝝ mozaliū li. i. c. 51. Amicitia est medietas adulatiōnis ꝛ inimicitie. Amicitia ē circa opatōes ꝛ fmones. Adulator ē qui plus decedētib⁹ ꝛ existētib⁹ adiciēs est. Diminuēs aūt inimicus: ꝛ ab eis q̄ sūt circūauferēs: neuter g rōne laudabilis est: amicus aūt i medio bonū. neq; enī plus eis q̄ sūt adijciet: neq; laudabit q̄ nō decēt. ꝙ Libro. 2. c. 62. Firmissima qđē ꝛ legalissima: ꝛ optīa ē studiosis amicitia: sm virtutē ꝛ sm bonū exīs. ꝙ 86. c. Est vtiq; amic⁹: alt ego. ꝙ Idē retho. li. i. c. 7. Amic⁹ ē qui eoꝝ q̄ putat bona esse illi: opatiu⁹ est ꝓpt illud. ꝙ li. 2. c. 4. Amici odolēt ꝙ 6. c. Amare est velle alicui q̄ putat bona eē illi: opatiu⁹ ē ꝓpt illū. ꝙ li. 7. c. 4. Amici odolēt. ꝙ. 6. c. Amare ē velle alicui q̄ putat bōa illi⁹ gr̄a sz nō sui ꝛ sm posse actiuū ē boꝝ. Amic⁹ ē q̄ amat ꝛ eō amat: putant āt amici eē q̄ sic br̄e putāt aditurē. Neće ē amicū eē ogaudētez bonis: ꝛ odolētē tristib⁹ Qui ea q̄ sibi alij vult: huic videt amic⁹ esse. Factura amicitie ē gr̄a: ꝛ nō req̄sitū facē: et cū fecerit ñ māifestare: sic enī ipi⁹ gr̄a videt nō ꝓpt alteꝝ. ꝙ 16. c. Juuenes sē amatores amicitie ꝛ amici: ꝛ amatores sodaliū magis q̄ aliaz etatū: qz gaudēt i ouenīedo. ꝙ Idez pollit. li. 2. c. i. Amicitiā qđē putam⁹ maxiuz eē bonoꝝ ciuitatib⁹ sic enī vtiq; mime sediciões faciēt. ꝙ Idē topicoꝝ li. 3. Magl eligē

da est supabundātia amicitie q̄z pecunia.

¶ Cronica de nugis pho.c.28.f. de aristotele: Aristoteles interrogat⁹ qd ē amic⁹? inq̄t: vna aīa ī quoles duo corpa. Idē amicitiā ō termīabat eē eq̄litatē beniuolētie ouertibilē

¶ Jesus filius sirach in eccl.c.6. Noli fieri p̄ amico inimicus p̄rio. Amic⁹ fidel̄ p̄tectō fortis: qui āt īuenit illū: īuenit thesaurum. Amico fideli nulla est cōparatio: ⁊ nō est digna pōderatio auri ⁊ argēti ō bonitatē fidei eius. f. 25.c. Beatus qui inuenit amicū vez

¶ Terentius in andria.c.3. Hoc tpe obseq̄um amicos: veritas odiū parit. f. Idem in adelphis.c.22. Uetus verbū h quidē est. Cōmunia eē amicoz inter se oīa. f. Idem ī phormione.c.13. Solus ē hō amico amic⁹

¶ Salustius in catilinario. f. Idez velle atq̄ idem nolle ea demū firma amicitia est. f. Idem in iugurtino: Nō exercit⁹ neq̄ thesauri p̄sidia regni sūt: verū amici: quos neq̄ armis cogere nec auro parare queas offō ⁊ fide parant̄. Eadē cupere eadez odisse ac eadē metuere inter bonos amicitia: inē malos fautio est. Meli⁹ visū est amicos q̄z seruos q̄rere: tutiusq̄z volētib⁹ q̄z coactī īpare.

¶ Tullius retho. artis vete. li.2.c.10. Amicitia est volūtas erga aliq̄ rerū bonaruz illi⁹ ipsius cā quē diligit. f. Idem de amicitia: Ego vos hortari tm̄ possum vt amicitiā oībus humanis anteponatis. Nihil est enim tā nature aptū: tā conueniēs ad res vel secūdas vel aduersas. Hoc sentio nisi in bonis amicitiā esse nō posse. Amicitia nihil aliud est: nisi oīum diuinaz humanarūq̄z rerū cū beniuolētia ⁊ charitate sūma ⁊sentio. Uirtus amicitiā ⁊ gignit ⁊ otinet: nec sine virtute amicitia esse vllo pacto p̄t. Quid dulci⁹ q̄z hr̄e amicū cū quo oīa poīs loq̄ vt tecū Secūdas res facit splēdidioz esse amicitia: ⁊ aduersas patiens cōicanq̄z leuioz. Quāta vis amicitie ⁊cordieq̄z sit: ex discessionibus atq̄z discordijs pcipi p̄t. Nulla est excusatio peccati si amici causa peccaueris. Dec lex in amicitia sanciat̄ vt neq̄z rogem⁹ res turpes: neq̄z faciamus rogati. Uere amicitie difficile reperiunt̄ in his qui honorib⁹ reipublice versant̄. f. Idem de offi. li.3.c.9 Neq̄z otra rempublicā: neq̄z ō iusiurandū ac fidē amici sui cā vir bonus faciet. f. Idē de fide bonoz ⁊ maloz li.j. Epicurus quidā ita dicit: Oīum rerū quas ad beate viuendū sapia cōparuit: nihil est maius amicitia: nihil vberius: nihil iocūdius. Cū solitudo et vita sine amicis insidiarū plena sint: rō ipsa mouet amicitias cōparare. f. Idē ō nā dono rū li.j. Doīuz charitas ⁊ amicitia gratuita ē

¶ Quintilianus declam. 9. declam. Nō reperio quid in reb⁹ humanis excogitauerit natura p̄stātius amicitia: quid cōcordia contra fortunā maius auxilium.

¶ Seneca epistolarū ad lucillū li.2.e.j. Negociatio ē nō amicitia que ad cōmodū accedit. Quomō huiusmodi hoīes natura cōciliat: sic inest huic quoq̄z rei stimulus q̄ nos amicitiarū appetētes faciat. Qui amicus est amat: qui amat nō vtiq̄z amicus est: itaq̄z amicitia semp̄ pdest: amoz aliqñ etiam nocet. f. Li.7.e.5. Amicus aīo possidendus ē. f. Idē de trāquillitate aī. Nihil eque oblectat aīum q̄z amicitia fidelis ⁊ dulcis.

¶ Marcialis cocus epigramaton li.5. Colit ingratas pauper amicitias. f. Idē li.vndiq̄z suscepto.ca.2. Oīs amicus amat: sed nō qui amat oīs amicus.

¶ Ualerius max.li.4 ti.ō amoze ⁊ dilectōe c.7.⁊ pe. Amicitie vīculū potēs ē ⁊ p̄ualidū neq̄z vlla ex pte sanguīs iurib⁹ īferius: hoc etiā certi⁹ ⁊ explorati⁹ q̄ illud nascēdi sors fortuitū op⁹: h vniuscuiusq̄z solido iudicio incoacta volūtas ōbit. Deserta est futura vita hoīs nullius amicitie cincta p̄sidio.

¶ Ambrosius de officijs li.3.⁊ fi.c.16.⁊ fi. Si necesse ē: tolerem⁹ p̄p̄ amicū etiā aspa: plerūq̄z inimicitie subeūde sūt p̄p̄ amici innocentiā. Inē dispares mores nō p̄t esse amicitia. Uirtus est amicitia: nō cōquestus: q⁹ nō pecunia sz gr̄a parat̄. Meliores amicitie sūt inopū plerūq̄z q̄z diuitum.

¶ Beoti⁹ ō dol. li.3.c.3. Amicoz q̄dē scīssimū gen⁹ nō in fortuna sz virtute numerat

¶ Cassiodorus de amicicia.c.3. Amicitia est quodā vsu diligendi cū electione rei que diligenda est: ⁊ deliberatione ꝓcedit. Uera amicitia in se solida est: ⁊ in oīb⁹ amicis necessitatibus ad oēm cooperationē ⁊ tolerātiā secū quadrās. In humanis rebus nihil amicitia dulcius inuenit: nihil sanctius appetit: nihil fructuosius custodit: habet enīz fructū vite que nūc est ⁊ future. Amicitia ꝓpria suauitate virtutes alias cōdit: aduersa tēperat: ꝓspera cōponit: tristiaq; iocundat. Solus est qui fine amico est. ℔ 6.c In amicitia vera nibil est inbonestū: nihil fimulatoziū: nihil lucri tēpozalis: aut inanis glozie venatiuū. Fons ⁊ ozigo amicitie amoz ē: et quasi genus ad speciē. Nam cuz amoz sepe fine amicitia sit amicitia fine amoze nunq; consistit. ℔ 9.c. Homo est amicitia i queritu non in assentatione: sed in veritate ⁊ fide. Est aūt amicitie suauissimus fomes synceritas affectionū: mutua obsequela: rerū honestarū creb⁹a collatio: parilitas volūtatū: ugis ⁊ inuiolabilis fides. ℔ 15.c. Linguo sos ad amicitie secreta non arbitroz eligendos. Fides in amicitia maximū locū tenet. ℔ 17.c. Solidiozes inueniunt plerūq; pauperū amicitie q̄z magnatū. Tanto puriozē erga pauperē charitatis affectio: q̄nto nulla circa eum subest: adulatōis aut simulatiōis occasio. ℔ 22.c. Quicquid amicozo impenderis nunq; īpzoperes. ℔ 24.c. Dis assentatio fit ꝓcul a conditione amicitie aliena. Simulatio fiquidē ⁊ assentatio due virulētissime pestes sunt: qui semp ꝓcul ab amicitia relegent. ℔ 25.c. Inbonestū est bellum cū eo gerere quē tu familiaritatis secretariū habuisti. Soluta amicitia semp ei qui amicum habueris honoz est exhibend⁹. ℔ 27.c ⁊ fi. Dilectionis est ꝛsulere ⁊ amico beneficia exhibere. Ueteris amicitie vestigijs aliq; reuerētia semp impēdenda est: nisi eā enormitas reatus eximeret.

¶ Gregozius in pastozali.c.47. Malozcuz incaute amicitijs iūgimur: culpis ligamur.

¶ Uersificatoz fabulaz esopi. 57.fab. Nemo sibi satis est: eget omnis amicus amico.

¶ Auctoz libri qui dicitur facetus.c.6. Uallius hoī nihil est q̄z fidus amicus.
Ut veluti secū cūcta loquatur ei.
Rebus in aduersis: dabit hic solatia fati.
Prospitate quidē gaudet vtriq; magis.
Prouidus eiusdē doctrie q̄rat amandum.

¶ Gualterius de castellione li.6. Quē fastidit hō nō vere diligit ille.
Uerus amoz miserū: qui nō fastidit amici.

¶ Matthaeus vindocinēsis ō historia tobie c.32. Est fine melle fauus: sine messe sege fine fructu
Arboz: amicitie cōiuge vita carens.

¶ Jacobus beneuētanus.c.34. Oibus ērubus bonus anteferendus amicus.
Sed modo pfectus rarus amicus adest.
In verbis fidus: nō delectat amicus.
Gaudet enī factis cōmoda ferre sibi.
Infidū fugias: fidūq; sequaris amicum.
Huic ꝓposse stude: ferre benignus opem.

¶ Auctoz libri qui incipit astrolabi: Omnia bona dei transcendit verus amicus.
Judex ⁊ medicus tibi concilient amoz.
Si posses oēs: ꝑcipue tamen hi.

¶ De amicis leuibus verbalib⁹ fictis ⁊ non veris. Prica. 9.

Salomon in puerbijs c. 14. Etiā primo suo paup odiosus erit: amici vo diuitū multi.

¶ Aristoteles ethicoz li.8.c.6. In tyrānide nihil vel parū amicitie est. ℔ Lib.9.c.13. fi. Fit prauoruz amicitia mala: cōmunicant enim prauis instabiles entes: ⁊ mali autem fiunt assimulati adinuicē. ℔ Idem de magnoz moz⁹liū li.2 c.62. Secundū cōferēs amicitia nō firma est: sed cū ꝛferente mutatur. ℔ Idem rethozice li j.c.20. Apparens amicus adulatoz est.

¶ Tullius de amicitia: Utilitates quidem etiam ab his percipiunt sepe qui simulatione amicitie colunt ⁊ obseruant tēpozis ci. In vita tyrānoz nulla fides: nulla charitas nulla stabilitas beniuolentie pōt esse fida

ducia. Omnia semp suspecta atq; sollicita: nullus locus amicitie. Quis enim eū aut oi/ligit quē metuit: aut eū a quo se metui pute tur: colunt tamen simulatione amicicie dū/taxat ad tempus.

¶ Ouidius ō pōto li. 2. epla. 3. Turpe quidem dictu: sed si modo vera fatemur. Vulgus amicicias: vtilitate probat. Illud amicicie quondā venerabile nomen Prostat: z in questu: pro meretrice sedet.

¶ Quintilianus declamationū. j. declam. Cū ppter pecuniā ames idez amozis z spei finis est. f 15. declam. Nescis an diligat: cui⁹ nō habet experimēta nisi sola felicitas.

¶ Seneca epla⁹ ad lucillū li. 3. e. 5. Errat q̄ amicū in atrio q̄rit: in cuniio pbat.

¶ Auctoz lib. de foz. honeste vite. ca. 4. Nul lius per assentationē amiciciam merearis. Nec hāc pinerendi a te aditū aliis pādas.

¶ Cato. ca. 2. Qui simulat verbis: nec cozde est fidus amicus: Tu quoq; fac simile: sic ars deluditur arte.

¶ Lassiodozus ō amicitia. c. j. Vix inuenīt di lectio q̄ nō sit questuaria z venalis. f 16. c. Qui simulatozie amat: in prosperis amat amicus: aduersarius in aduersis.

¶ Auctoz li. qui dicit facetus. c. 6. Sed tū i mūdo: modo non est fidus amicus. Fraude est etenim callidus oīs homo. Sed qui nō potuit sociū: sibi querere fidu⁹: Diligat hic alios sicut amatus erit.

¶ Gualterius de castellione li. 9. z pe. f Testatur eozum Finis: amicicias regū nō esse perbēnes

¶ Heinricus samariensis lib. j. parte. j. Deli cias veris sequit: sed tempoza bruine. Deserit ablato remige falsus amoz.

¶ Bertrandus iconomica. c. 12. De verbis magna est copia amicozum.

¶ Jacobus beneuentanus. c. 34. Tempoze felici: multi dicunt amici. Tollere qui cupiūt: z dare nulla volunt.

¶ Prouerb. vulgar: Retie lamigo to colue/ (30 so.

¶ De experiētia amicoz z cognitiōe. R. 10.

Salomon in prouerb. c. 17. Omni tē poze diligit qui amicus est: et frat in angustijs comprobatur.

¶ Isocrates in exhortationib⁹. c. 2. Nec cuz nocumento experiaris amicū: nec in exptis amicoz manere velis: ages enim hec si neq; q̄s indigens te similes indigere: de effabili/bus vt de ineffabilibus differere: casus eniz nihil lederis: sozitus vo mage ppēdes eoz modū. Amicos in aduersitatibus discerni/mus. Acceptes amicos nō solū anxiantes i sinistris: sed nō inuidentes in secūdis: plēs enim infelicibus compatiunt: psperitati/bus autem inuident.

¶ Jesus filius sirach in eccl. c. 12. Nō agno scitur in bonis amicus: z non absconditur in malis inimicus.

¶ Seneca epla⁹ ad lucillū li. j. e. 3. Oīa cuz amico delibera: sed de ipso prius

¶ Ualerius max. li. 4. ti. de amoze z dilectio ne Sincere fidei amici pcipue in aduersis rebus cognoscunt: in quibus quicquid p/stat totū a pstanti benuolentia prosiliscit. felicitatis cultus qui maioze ex parte adula tioni q̄s charitati erogatur: certe suspectus est: perinde ac si plus semper petat q̄s im/pendat.

¶ Lassiodozus ō amicitia. c. 16 In diuitijs fides amicitie latet.

¶ Uersificatoz fabularū esopi. 62. fa. Quis amet z quis non sola pcella docet. Soze aspera monstrat amicos.

¶ Auctoz libri qui dicitur facetus. c. 6. Fi/dus in aduersis cognoscit oīs amicus.

¶ Andreas capellanus ad gualteriū de amo re li. 3. Uerus amicus in amici aduersitati/bus fidelioz inuenit: z efficitur in omni tur batione constantioz.

¶ Henrigetus samariensis li. j. parte. j. Pre ualet h̄ solo mala soze: q̄ monstrat amicos

¶ Jacobus benecuētanus. c. 34. Notus in aduersis oīs amicus erit.

¶ Prouerb. vulg. Albesogno se cognosce iamisi.

¶De acquirendis amicis. Rica. 11.

ISocrates in exhortationibus. c 2. Neminē amicū cōcilies priusq̄ perttenes quo pacto se gesserit erga priscos amicos: credas enim etiā erga te huiusmodi futurū cuiusmodi erga illos fuit.

¶Seneca epl̄ax ad lucillū li. j. e. 3. Oia cum amico deliberā: sed de ipso prius. ℣ Idem ō remedijs fortuitoꝝ. c. 20. Ibi amicum q̄ras vbi inuenias: q̄re inter liberales artes: inter recta ⁊ honesta officia: q̄rei laborib⁹ ad mē sam: ista res nō querit: quere aliquē frugi.

¶Lucanus li. 8. Sole felices: miseros fuge. Aduersis nō deesse decet: sed lera secutos: Nulla fides vnq̄z miseros eligit amicos.

¶Marcialis cocus li. vndiq̄z suscepto. c. 3. Sepe diuq̄z suo quē dignū censet amore. Pertractat sapiēs: sic amat ex habitu. Anteq̄z ames crispe ꝑba: sz amare ꝑbatū Cura: totoq̄z illū pectore suscipias.

¶Lato. c. 5. ⁊ fi. Cū tibi vel sociū: vel fidū queris amicū. Nō tibi fortuna est hoīs: sed vita petenda.

¶De seruādis ⁊ retinēdis amicis. Ri. 12.

SAlomon in ꝓuerb. c. 7. Amicū tuuz ⁊ patris tui ne dimiseris.

¶Isocrates in exhortationib⁹. c. j. Decet natos sicut substantie sic etiā paterne dilectionis esse heredes.

¶Aristoteles rethoricoꝝ li. ij. c. 11. Separari ab amicis ⁊ osuetis miserabile: cōfusio: debilitas: orbatio.

¶Jesus filius sirach in eccl̄. ca. 9. Ne derelinquas amicū antiquū: nouus enī non erit similis. ℣ 22. c. Qui cōuiciatur amico: dissoluit amicitiam.

¶Seneca epl̄ax ad lucillū: lib. 7. c. 5. Amicus animo possidendus est.

¶Martialis cocus li. vndiq̄z suscepto. c. 2. Prudenti ꝑbe consilio retinēdus amicus. Quem sero acquiris: sed cito pdis eum. Frangis amicitiā: oū tarde ledis amicū. Insidians socio: frangis amicitiā.

¶Auctor li. qui dicitur facetus. c. 7. Querit euētu socius: tamen arte tenetur. Res leuis est querere: sed retinere labor.

¶De confidentia amicoꝝ. Rica. 13.

CRonica de nugis philosophoꝝ. c. 6. s. de biāte. Bias vnus de. vij. sapiētib⁹ dicebat: diligē oportē: vt odio habituros nā plerosq̄z malos.

¶Tullius de amicitia: Scipio negabat villaz vocē inimicitioꝝ amicitie posse reperiri q̄z eius qui uirisset ita amare oportere vt aliqñ esset osurus: nec vo se adduci posse: vt ꝺ quēadmodū putaret abiāte esse dictū crederet: qui sapiēs bitus esset vnus e septez ipuri cuiusdā aut ambitiosi aut oia ad suaz potentiā reuocātis eē sniam: qñ enī modo quisq̄z amicus esse poterit: eius cui se putabit inimicum esse posse.

¶Valeri⁹ max. li. 3. ti. de ostātia. Alexandri macedonū regis amicus ⁊ comes philipp⁹ medicus: cū suis manib⁹ tēperatā potionē alexādro porrexisset: a ꝓmenione misse lre supuenerūt admonētes vt rex insidias philippi medici pinde ac pecunia corrupti a dario caueret: q̄s cū legisset sine vlla cūctatōe medicamentū angit: ac eas trī legēdas philippo tradidit: ꝑ quo tā ostāti erga amicuz iudicio, dignissimā a dijs imortalib⁹ mercedē recepit: qui incolumitatis ei⁹ ꝑfidiū falso interpellari iudicio voluerūt. ℣ Idem li. 4. ti. de moderatōe. Plato cū a quodā audierat xenocratē discipulū suū de se multa ipie locutū sine vlla cūctatōe crimiationē respuit: instabat certo vultu iudex cām q̄rēs: cur sibi fidos nō adhiberet: adiecit nō eē credibile: vt qnē tāto tpe amaret ab eo inuicē nō diligeret: postremo eū ad iusurandū inimicitias: serētis malignitas ofugisset: ne de ꝑiurio eius disputaret affirmauit nūq̄z xenocratē illa victurū fuisse nisi ea dici expedire sibi iudicasset. ℣ Idē ti. de amore ⁊ dilectōe Damō ⁊ pitbias pitagoricē prudētie sacris iniciati tā fidelē inē se amicitiā vinxerūt vt cū alterū ex bis dionysius syracusan⁹ interfi

eere vellet:atq; bis tps ab eo quo p̃iusq̃ periret domus ꝓfectus res suas ordinaret Ipetrasset:alr vadem se pro reditu ei⁹ tyrā no dare nō dubitauit. Igit oēs r i p̃mis di onysius noue atq; ancipitis rei exitū specu labant:appropinq̃nte deinde finita die nec illo redeūte vnusquisq; stultitie tā temerariū spōsorē dānabat.at his nihil se de amici ostātia metuere p̃dicabat.Eodē aūt momento r hora a dionysio ostituta qui eā acceperat supuenit:admirat⁹ambor aīum tyrānus suppliciū fidei remisit. Insuper eos rogauit vt se in societatē amicitie tertiū sodalitij gradū vltima culturū beniuolentiaq; reciperēt. Bias ita aiebat oportere hoēs i vsu amicitie versari vt meminissent eaq; ad grauissimas inimicitias posse duerti. Qō q̃ dē p̃ceptū p̃ma specie nimis fortasse callidū videat. Inimicū simplicitati qua p̃cipue amicitia gaudet:sed si aī altior cogitatio di missa fuerit:per quā vtile reperietur.

¶ Macrobius saturnaliorū li.2.c.18.ex auctoritatibus publij. Ita amicum habeas vt posse fieri hūc inimicū putes.

¶ Auctor libri qui dr facetus.c.6. Sq; tamē in mūdo:modo nō est fidus amicus.

Fraude est etenim callidus o homo.

¶ De amicor constantia r incōstātia. B.14

Salomon in puer.c.18. Occasiones q̃rit qui vult recedere ab amico. f 19.c.Diuitie addūt amicos plimos:a paupe aūt r hi quos habuerit sepāt

¶ Isocrates in exhort c.j. Decet natos sicut substātie:sic etiā paterne dilectōis esse heredes. f 2.c.Lente quidē fiat amicus: factus tēres perseuerare.

¶ Cronica de nugis pho.c.8.f.de periādro Periāder corinthius vn⁹ ō.vij.sapientibus ait: Amicis r felicib⁹ r infelicib⁹ idem sis.

¶ Aristoteles ethicor li.8.c.4. Propt vtile exītes amici cū offerente dissoluunt. Sola bonor amicitia intrāsmutabilis est. Loca si dissoluūt amicitiā simplr sq; opationē. f 5.c Mali firmū quid nō hnt:neq; enī fibiipsis pmanēt files exītes:in modicū enī tps fiūt amici gaudētes adinuicē malitia.

¶ Jesus filius sirach in eccl.c.6. Amicus si pmānerit firmus erit q̃si coeq̃lis:r in domesticis tuis fiducialr aget. f 22.c. Ad amicum si pdureris gladiū ne desperes:est enī regressus ad amicū. Fidē posside cū amico i pauptate illius:nō r in bonis illius leteris: in tpe tribulationis illius pmane illi fidelis non in hereditate illius coberes fis.

¶ Tullius de officijs li.j.c.22. Beniuolētiā nō adolescentuloꝝ more ardore quodā amoris:sq; stabilitate potius r ostātia iudicamus. f Idem retho.artis noue li.5.10.c. Qui fortunis alicuius inducti amicitiā ei⁹ secuti sunt:hi fil ac fortuna delapsa est deuoluāt oēs. f Li.7.r fi.ca.10. Falsi amici sereno vite tpe p̃sto sunt:fil atq; hyēni fortune viderūt deuolāt oēs. Idē de fine bonor r malor li.2. Si vtilitas amicitiā ostituet tollet eandē. f Idem de amicitia: Invita tyrannor nulla fides:nulla charitas:nulla stabilitas beniuolētie pōt eē fiducia: oīa semp suspecta atq; sollicita:nullus locus amicitie. Quis enī eū aut diligit quē metuat aut eū a quo se metui putat. Colunt tri simulatione amicitie dūtarat ad tempus.

¶ Ouidius de tristibus lib.j.e.8. Donec eris felix:multos numerabis amicos.
Tēpora si fuerint nubila:solus eris.

f Epistola.4.

Scilicet vt fulmini:spectat in ignib⁹ aurū.
Tēpore si duro est inspicienda fides.
Dū viuat r vultur:ridet fortuna secundo.
Inde libatas:cūcta sequunt opes.
At simul intonuit fugiūt: nec noscit vsq;
Agminib⁹ comitū:qui mō cinctus erat.

f Idem de ponto li.2.e.3.

Diligit nemo:nisi cui fortuna secūda est.
Que simul intonuit:prima queq; fugat.

f Epistola.6.

Turpe erit in miseris:veteri tibi reb⁹ amico
Auxiliū nulla parte tulisse tuum.
Turpe sequi casū:r fortune credere amicū.
Et nisi sit felix esse negare suum.

¶ Quintilianus declam̃.li.j.declam̃.j. Cum ꝓpter pecuniã ames: idem amoris ꝛ spes tutus est.

¶ Seneca epistolarũ ad lucillũ li.2.e.j. Qui vtilitatis causa assumptus est:tã diu placebit q̃diu vtilis fuerit. ℣ Lib:o.6.e.7.ꝛ fi. Est quidẽ suppinus ac negligens qui ĩ amici ꝯmemoriã ab aliq̃ regione amouetur.

¶ Lucanus lib.8. Dat penas laudata fides cũ sustinet inquit: Quos fortuna ꝓmit. Aduersis non deesse decet.

¶ Ualerius max.li.3 ti.ō ostantia: Centurio quidã diui augusti:cuꝫ antoniano bello sepenumero excellẽtes pugnas edidisset im ꝓuisis hostiũ insidijs circũuẽtus:ꝛ ad antoniuꝫ alexandriã ꝓductus: interrogatusq̃ quisnã de eo statui deberet:iugulari me inquit iube:quia nõ salutis bñficio neq̃ mortis supplicio adduci possum vt aut cesaris miles desinã:aut tuus esse incipiã. Ceteruꝫ quo constantius vitam contẽpsit eo facilĩ impetrauit:antonius enim virtuti eius ĩcolumitatem tribuit.

¶ Marcialis cocus li.vndiq̃ suscepto.c.6 Nescit amor vehemẽs:ad queq̃ pericula rumpi.

¶ Boetius de consolatione li.2.c.15. Amicoꝛ tibi fideliuꝫ mentes aspera horribiliſq̃ fortuna deterit:hoc tibi certos sodaliũ vultus ambiguosq̃ secreuit. ℣ Lib.9.c.9. Quẽ felicitas amicũ fecit:infortunium faciet inimicum.

¶ Cassiodorus epl'arũ li.10.e.2. Amicitia tantũ est certioꝛ quantũ vetustioꝛ: qꝛ facile mutari nõ põt:qõ ꝓ lõga tẽpoꝛa custodit.

¶ Uersificatoꝛ fabularũ esopi.28.fa. Nullĩ amoꝛ durat:nisi fructus seruet amorem. ℣ Fabula.62. Nã refugit viso:turbine fallsus amoꝛ. Dum fortuna tonat:fugitiuos terret amicos. Quis amet ꝛ quis nõ:sola ꝓcella docet.

¶ Auctoꝛ li.qui vꝛ facetus.c.6 Qui fuerit felix:multis venerandus amatur. Sed miser effectus solus ad ima cadit.

¶ Andreas ad gualteriũ de amore li.3. Uerus amicus in amici aduersitatibus fideliꝰ oꝛ inuenit:ꝛ efficit in oĩ turbatõe ostãtioꝛ.

¶ Heinricus samari.li.j.parte.j. Cũ zephir' flabat:multis comitabar amicis. Nũc oẽs aquilo:turbine flante fugat. Ois in aduersis reb' amicus abest. ℣ Liz.i fi. Nulla remota via:solidũ partit amoꝛ.

¶ Jacobus beneuẽtanus.c.34. Mutari nescit:inueteratus amoꝛ.

Uartus liber secũde partis tractat de odio: discoꝛdia ꝛ pace: sub his titulis sequentibus.

¶ De odio. Rica.j.

¶ Salomõ in ꝓuerb.c.10. Odiũ suscitat rixas. ℣ 26.c. Qui operit odiũ fraudulẽter reuelabitur malitia eius in concilio.

¶ Aristoteles retboricoꝛ li.2.ca.21. Non oꝓtet amare tanq̃ oditurum: sed magis odire tanq̃ amaturum.

¶ Jesus filius siracb in eccl'.c.9. Temeraꝝ in verbo suo odibilis erit.

¶ Terentius in andria.c.3. Ueritas odium parit.

¶ Tullius tusculanaꝝ questionũ li.4. Odiũ est ira inueterata.

¶ Ouidius sine tituio siue amoꝛ li.j.c.8. Sepe simultates ira moꝛata facit.

¶ Quintilianus declam̃.j.declam̃. Odiũ oꝛ adurũt oculi:ꝛ hũc in pectoꝛibus humanis furentẽ lumina accendũt. Nec leuis animis accidit insania quotiẽs quẽ execraris aspicias. ℣ 10.declam̃.Odia plerũq̃ ex inanibus causis aboriunt. ℣ 12.declam̃. Non adeo desunt odioꝝ cause:vt iam rara simultas sit:ꝛ vt videaꝛ aliquis nihil magis q̃ malos odisse. ℣ 14.declam̃. Oia facinoꝛa nisi fallor causas vel de cupiditate:vel ō simultatibus trabunt.

¶ Joãnes apls et euãgel'.epl'a vnica.c.j. Qui odit fratrẽ suũ:in tenebris est:ꝛ in tenebris ambulat:ꝛ nescit quo vadat:qm̃ tenebre obscurauerũt oculos eius.

¶ Juuenalis li. 5. ꝛ fi. ſaẽ. 3. ꝛ pe.
Inẽ finitimos vetus atq; antiq; ſimultas:
Immortale odiũ ꝛ nunq; ſanabile vulnus.

¶ Claudianus li. 3.
Non odiũ terrore moues.

¶ Fulgentius mitologiarũ lib. j. fabu. 6.
Mortaliũ iurgioꝝ inuidie ternario conſtan tur ſtatu: id eſt nãli: cãli: accidentali. Natu rale eſt odiũ vt caniũ ꝛ lupoꝝ pecudũ ꝛ lu poꝝ: boũm ꝛ ſerpentiũ. Caſuale eſt vt amo ris zelus atq; inuidie. Accidẽs eſt qõ aut ꝰ bis cauſaliter oboriẽ: vt boũm: aut ꝓpẽ co meſtiones: vt iumentis.

¶ Boetius de conſolatõe li. 4. c. 7. Bonos quis niſi ſtultiſſimus oderit. ℣ Idem topi coꝝ li. 3. Ex arrogantia fit quiſq; odioſus.
℣ Idem in muſica li. j. c. j. Odioſa eſt diſſimi litudo atq; contraria.

¶ Caſſiodorus epiſtolarũ li. 10. e. 11.
℣ De elatione odium concitatur.

¶ Iſidorus ſoliloquioꝝ. lib. 2. c. 23. Aliene nequitie nõ ſerues dolorẽ. Odium a regno dei ſepat boiez. ℣ 45. c. Odiũ timoꝝ generat

¶ Andreas ad gualteriũ li. 3. Nullus tanto dilectionis alicui vel amicitie vinculo colli gaẽ: ſi cognouerit ipſum ꝓ ſue vꝝoris vel filie vel ꝓpinque inſtãter eſſe amoꝛe ſollici tũ q̃n ſtatim ꝺ ipſũ ñ accipiat: odij liuoꝛe mo ueri ꝛ indignationis venena concipere.

¶ De inuidia zelo ꝛ nemeſſatiõe. B. 2.

TOb biſto. c. 2. Paruulũ occi dit inuidia.

¶ Salomõ i eccl. c. 8. Ait ſalomõ: Lõtẽplatus ſũ oẽs laboꝛes boũz ꝛ iduſtrias aĩaduerti ꝓtere inuidie ꝓximi.

¶ Ariſtoteles rethoꝛi. li. 2. c. 12. Ne meſſa re ẽ triſtari de eo qui videt indigne bñ age re. ℣ c. 13. Inuidia eſt triſtitia quedã ſuper bona actione apparẽte bonoꝝ circa ſimiles. Inuidebũt quidẽ tales: quibꝰ ſunt aliqui ſi miles aut videnẽ. Amatoꝛes honoꝛis ma gis inuidioſi ſunt q̃ nõ amatoꝛes honoꝛis. Et opinati ſapiẽtes: ſunt enim amatoꝛes ho noꝛis in ſapientia. Et vniuerſaliter amato ꝛes fame circa aliquid inuidioſi ſunt ꝺ hoc.
℣ 14. c. Zelus eſt triſtitia quedã ſuꝑ apparẽ ti pñtia bonoꝝ bonoꝛabiliũ ꝛ contingentiũ ſibi accipere ꝓter ſiles natura: non quia alij: ſed quia nõ ꝛ ſibi ſunt. Zelatiuus ſeipſuz ꝓ parat ꝓpter emulationẽ vt obtineat bona. Inuidus aũt vt ꝓmus nõ habeat ꝓpẽ in uidiã. Neceſſe eſt zelatiuos quidẽ eẽ digni ficantes ſeipſos bonis que nõ habẽt. Iuue nes ꝛ magnanimi ſunt zelatiui. ℣ Idẽ topi coꝝ li. 2. Inuidia eſt triſtitia in apparẽti vti litate alicuius.

¶ Jeſus filius ſirach in eccl. c. 9. Non zeles gloziã ꝛ opes peccatoꝛis: nõ enim ſcis que futura ſit illius ſubuerſio. ℣ 30. c. Zelus ꝛ iracũdia minuunt dies.

¶ Oꝛatius in epiſtolis. 2. c. Inuidus alteriꝰ macreſcit rebus optimis.

¶ Tullius de oꝛatoꝛe li. 2. Laudi atq; gloꝛie maxime inuideri ſolet. Inuidẽt boies maxi me paribus aut inferioꝛibus inuident ſepe vehementer ꝛ eo magis ſi intolerantius ſe iactãt: ꝛ eq̃bilitatez cõmunis iuris pſtantia dignitatis aut foꝛtune ſue tranſeũt. Pleri q; ſunt inuidi: maximeq; hoc cõmune ẽ vi tium. Inuidet pſtanti flozentiq; foꝛtune: vt ꝫ opinio minuat: ꝛ illa excellens opinio ne foꝛtuna cũ laboꝛibꝰ ꝛ miſeriis permixta videat. ℣ Idem tuſculanarũ qõnũ li. 3. In uidẽtia egritudo eſt ex alterius rebus ſecun dis. ℣ Idẽ philippicoꝝ li. 9. Nemo alterius qui ſue ꝺfidit virtuti inuidet. ℣ Idẽ de eẽn tia mũdi. Probus nemini inuidet.

¶ Ouidiꝰ ſine titulo ſeu amoꝝ li. j. c. 15. ꝛ fi.
Paſcit in inuidis liuoꝛ: poſt fata quieſcit.
Tũc ſi vis ex merito quẽq; tuet homo.
℣ Idem de arte amandi li. j.
Fertilioꝛ ſeges eſt alienis ſemp in agris.
Vicinũq; pecus grandius vber habet.
℣ Idẽ de remedio amoꝛis li. j. contra ſi.
Sũma petit liuoꝛ: pflant altiſſima venti.
Sũma perũt oꝛtera fulmina miſſa iouis.
℣ Idem de faſtis li. 4. Que nõ liuoꝛ adit.
℣ Idem ꝺ põto li. 3. e. 3.
Liuoꝛ iners viciũ: moꝛes nõ exit in altos.
Vtq; latens ima vipera ſerpit humo.

¶ Epistola. 4. Scripta placent a morte fere: q; ledere viuos Liuor. ꝛ iniusto: carpe dente solet. ¶ Lib. 4. ꝛ fi. epla. 16. ꝛ fi.
Nō solet ingentis fūma nocere vies.
Famq; post cineres maior venit.

¶ Quintilianus declamationū. 12. declam.
Quo nō penetrās īprobe liuor: quidue scabre malignitati clausum est.

¶ Matthæus in euangelio. c. 13. Nō est ꝓpheta sine honore nisi in patria sua ꝛ in cognatione sua ꝛ in domo sua.

¶ Marcus in euāgel' c. 6. Non est ꝓpheta sine honore nisi in patria sua: ꝛ in cognatione sua ꝛ in domo sua.

¶ Lucas in euāge c. 4. Nemo ꝓpheta acceptus est in patria sua.

¶ Joānes in euāge. c 4. Prophēta in sua patria honorem non habet.

¶ Paulus apls epla ad galathas. c. 5. Si inuicem mordetis ꝛ comeditis: videte ne abinuicem consumamini.

¶ Seneca tragediarū in hercule furente. c. 3
Inuidia fastū ac sermo popularis premet,
Arx pmi regni est posse ab inuidia pati.
¶ Idez eplarū ad lucillū li. 14. e. j. Nemo eorum qui in re publica versant' quos vincāt sed a quib⁹ vincāt aspicit: ꝛ illis nō tā iocūdum est multos post se videre q̄ graue est aliquē ante se habere. ¶ Idem de cōsolatōe ad paulinū. Edax ꝛ inimica est semp alienis ꝓfectib⁹ inuidia. ¶ Idem de trāquillitate animi: Alit liuorem infelix inertia: ꝛ oēs destrui cupiūt qui se ꝓuebere nō pñt. ¶ Idem de breuitate vite: In vicino versat' inuidia. Simplicius lōge posita miramur. ¶ Idem i ꝓuerb. Inuidia est dolor aī ex alienis commodis.

¶ Lucanus li. 4. Abscidit nostre multū soror inuida laudi.

¶ Juuenalis lib. 4. sat. j. Quosdā precipitat subiecta potentia magne Inuidie.

¶ Marcialis cocus epigramaton lib. 5. Esse quid dicam q̄ vitis fama negatur.
Et sua q̄ rarus tēpora lector amat.
Dissimt inuidie nimirū regule mores.
Preferat antiquos semp vt illa nouis.
¶ Idem li. vndiq; suscepto. c. j.
Inuidus irrisor rediuiuo crimine gaudet.
Et semel irrisum: terq; quaterq; cupit.
¶ Lap. 2. Inuidie flāmā q̄ rigiline labores:
Exiccata cutis omnibus insinuat.
Torres inuidia nō quintū cādide: sed te
Torres inuidia: nō alium nisi te.

¶ Valerius max. li. 4. ti. de amore ꝛ dilectōe
Nulla tam modesta felicitas est que malignitatis dentes vitare possit.

¶ Prisianus li. 18. ꝛ fi. ti. de significatione verbor significantiū actionē ꝛ transitiones.
Inuideo tibi: quasi non inuidens tibi fio: hoc est nō ferēs te bene agentē videre.

¶ Boetius in li. diuisionū: Quicquid nouum est in pudenti obstinatōe obliqui moris obtractionis. ¶ Idem de disciplina scholarium li. 2. Inuidia si fm quid aduenerit: videlicet in discendo gratuita est. Simplr vo ꝓfit est auctoris consumptura.

¶ Cassiodorus epistolarū li. j. e. 8. Quicquid ex inuidia dicit' veritas nō putat'. ¶ Lib. 6. epla. 22. Maiori cura tractāda sunt vīa inuidia plus timet'. ¶ Libro. 10. e. 11. Profectibus quidē ꝓpria ē indubitanter inuidia
Inuidia tolerantia melius vincit': que contentione' semp augetur:

¶ Gregorius in pastorali. c. 35. Inuidi dum liuorem a corde non proiiciunt ad apertas operū nequitias deuoluuntur.

¶ Auctor lib. qui dicit' pāphilus. c. 25. Dia non cessat carpere liuor edax.

¶ Matthæus vindocinēsis in poetria: parte 2. ꝛ fi. c. 4. Fascinat inuidie: spiritus oē bonū
Inuidia est odiū aliene infelicitatis.

¶ Gaufridus in poetria. c. 18. Pessima res liuor: totus letale venenū.

¶ Jacobus benenentanus. c. 6. Ut ourū ferrū mordax consumit erugo.
Sic bonos lacerat intima liuor edax.

¶ Prouerb. vulgar. Lane en cofina so par non de fira.

¶ De detractione. Rica. 3.

Psalmista 100.ps. Detrahente sec/reto primo suo hũ cpscẽbar.

¶ Salomon in puer.c.5. Remoue a te os prauũ: & detrahentia labia sint pcul a te. ℣ 24.c. Aboiatio est hominũ detractoꝝ. Cum detractoribus ne cõmiscearis. ℣ 25.c. Ventus aquilo dissipat pluuias: et facies tristis linguam detrahentẽ. ℣ Idem in eccl.c.10. Si mordeat serpẽs in silẽtio nihil eo minus habet qui occulte detrahit.

¶ Jacobus aplꝰ epla vnica.c.4. Nolite detrahere alterutrum.

¶ De inimicitia & inimicis. Rica.4.

Salomon in puerb.c.26 Labijs suis intelligit inimicus cũ in corde tractauerit dolos. Qñ submiserit vocem suã ne credideris ei: qm̃ septe nequitie sunt in corde eius. Qui opit odiũ fraudulẽter reuelabit malitia eius in ocilio. ℣ 27.c. Melioꝝ sunt vulnera diligentis qꝫ fraudulenta odientis oscula.

¶ Aristoteles rethо.li.2.c.6. Factiua inimicitie est ira: epirasmus criminatio.

¶ Jesus filius sirach in ecc.c.12. Nõ abscõdet in malis inimicꝰ. Non credas inimico tuo in eternũ. Jn labijs suis indulcat inimicus: & in corde suo insidiat: vt subuertat te in foueã. Jn oculis suis lachrymat inimicꝰ & si inueniet tẽpus nõ satiabit a sanguine. Si ĩcurrerint tibi mala: ĩuenies eũ illic prior.

¶ Tullius tusculanaꝝ qõnũ li.4. Inimicitia est ira vlciscẽdi tps obseruãs ℣ Idem i ĩuectiua in saluſtiũ. Plerũqꝫ res publica paua/tis crescit inimicitijs vbi nemo ciuis qualis sit potest labere.

¶ Seneca epla ad lucilluꝫ lib.3.e.5. Leue es alienũ facit graue inimicũ. ℣ Idem de remedijs fortuitoꝝ.c.19. Quõ aduersus serpẽtes sic aduersus inimicos auxilia circũspice: quibꝰ illos aut arceas: aut qõ optimũ est places. ℣ Idẽ in puer. Cũ inimico nemo in gradꝫ cito redit. De inimico nõ loqris malũ: qꝫ cogites. Grauior ẽ inimicꝰ qui latet. Jnimicũ qꝫ humilem docti est metuere. Loquax inimicus minus qꝫ taciturus offendit. Miserrima est fortuna que inimico caret.

¶ Boetius de cõsol.li.3.c.9. Que pestis ẽ efficacioꝝ ad nocẽdũ qꝫ familiaris inimicus.

¶ Bertrãdus iconomica.c.8. Nõ semp gladio: qꝫ sepe fuitio vincit inimicꝰ. ℣ c.9. Dñs inimicũ capitalẽ i carcẽ positꝰ est. Habes inimicum capitalẽ: queras oculũ tuum p tuo custode. Si habes inimicũ: ouersationẽ nõ hẽas cuꝫ ignotis. Semp cogita qꝫ inimicus sagax cogitat inimici vias. Debilitas inimici nõ est tibi loco pacis: sed treuga ad tẽpꝰ. Si te securas nõ cogitare inimicũ quem tu cogitas: periculo te exponis.

¶ Jacobus beneuẽtanus.c.26. Nõ inimicitie si potes subditus esto.
Anibilat censum: corpus & ipse vacat.
Corpus res aĩam pernix ad perditionem
Fert inimicitia: consulo nate caue.

¶ Prouerb.vulgar. Lo senge de enemigo e como passare a panigo.

¶ De discordia. Rica.5.

Salomon in puer.c.30. Qui prouocat iras pducit discordias.

¶ Saluſtius i iugurtio. Lõcordia parue res crescũt: discordia maxie dilabunt.

¶ Tullius de amicitia: Que domus tam stabilis: que ciuitas tam firma ẽ: que nõ odijs & dissidijs funditus possit euerti.

¶ Jacobꝰ aplꝰ epla. vnica.c.4. Vñ bella & lites inẽ vos: nõne hinc ex cupiscentijs vestris qꝫ militãt in mẽbris vestris.

¶ Paulus aplꝰ epla ad galathas.c.5. Si inuicẽ mordetis & comeditis: videte ne abinuicem consumamini.

¶ Lex digest.ti.ō arb.l.itẽ siſinn.ℊ.fi. Nãlis facilitas bonum est ad dissentiendũ. ℣ Ti.ō serui. vꝛ pdi.l.in re cõi. Propẽ ĩmẽsas dẽti ones plerũqꝫ res ad diuisionẽ puenit. ℣ Ti. de le.ii.l.cũ pf.ℊ.dulcissimis. Lõio solet excitare discordias.

¶ Prudentius de pscomachia.ca.10. Nil dissociabile firmũ est.

¶ Prosper sub vlē.c. Undiq3 bella fremūt: omnes furor excitat armis.
Incūbunt reges: regibus inumeris
Impia cōfuso: seuit discordia mundo.
Pax abijt terris.

¶ Boetius de cōsolatōe li.4.c.11. Urbis atq3 improbis nullus fedus est ita ipsi inter se improbi nequeūt cōuenire. Quid ni: cum a se metipsis discrepantibus discientia vitijs improbi quiq3 dissentiant.

¶ Gregorius in pastorali.cap.48. Omnes qui per discordiā separant a viriditate dilectionis arescunt.

¶ Prouerb.vulg.
La guerra alarga entra estretta en sua.

¶ De susurratione z semina tione discordiarū. Rica.6.

IN leuitico cap.19. Nō eris criminator nec susurro in populis.

¶ Salomon in ꝓuerb.c.22. Qui se munat iniquitatē: metet mala. 26.c. Cū deficit lingua extinguetur ignis: z susurrone subtracto iurgia conquiescūt. Uerba susurronis quasi simplicia: z ipsa perueniūt vsq3 ad intima ventris.

¶ Jesus filius sirach in eccl.c.5. Nō appellaueris susurro in via tua: z lingua tua ne capiaris z confundaris. Susurratori odiuz z inimicitia z cōtumelia. ꝙ 21.ca. Susurro coinquinabit aīam suam: z in oībus odiet. ꝙ 28.c. Uir peccator turbabit amicos: z in medio pacē habentiū mittit inimicitiā. Susurro z bilinguis maledictus multos enim turbauit pacē habētes. Lingua tertia multos cōmouit: z dispersit illos de gente in gētem: ciuitates muratas diruit: z destruxit: et domos magnatoz effodit: virtutes populorū cōcidit z gētes dissoluit: lingua tertia mulieres viratas eiecit: z priuauit illas laboribus suis. Qui respicit illam non habebit requiē: nec habebit amicuz in quo requiescat. Beatus est qui tectus est a lingua nequaz. Noli audire nequā linguam.

¶ Ualeri⁹ maxi.li.7.ti.vafredicta aut facta.

¶ Tullius dux volscoz ad bellū inferendū romanis maxima cupiditate accēsus cū aliquos aduersus prelijs cōtusos aīos suoruz: z ob id pacis ꝓniores aīaduerteret: insidiosa rōne quo voluebat cōpulit. Nam cum spectandoz ludoz gratia magna vulscoz multitudo romā cōuenisset: consulib⁹ dixit vehementer se timere neq3 hostile subito mouirent: monuitq3 vt essent cautiores: z protinus ipse vrbe egressus est. Quā rem ꝓsules ad senatū detulerūt: qui tā z si nulla suspitio suberat: auctoritate tri tul: cōmotus vt añ noctē volsci abirēt decreuit. Qua contumelia imitati facilē pelli potuerūt ad rebellandū. Ira mendaciū versuti ducis simulatione beniuolentie inuolutū duos simul populos fefellit: romanuz vt insontes notaret volscū vt deceptus ira sceretur.

¶ Auctor libri de formula honeste vite.c.3. Neminē susurro appetas: neminē effodias

¶ Gregorius in pastorali.c.48. Seminātes discordiā charitatē: q̄ nimiruz virtutum est omniū mater extinguit.

¶ Bualterius de castellione li.j. Consultor procerū seruos contēne bilingues.

¶ De contentionibus. Rica.7.

SAlomon in ꝓuerb.c.3 Ne contēdas aduersus boiez frustra. ꝙ 24.c. Ne contēdas cū pessimis. ꝙ 20.c. Donorē boī qui se separat a contētionibus. ꝙ 29.c. Uir sapiens si cū stulto contenderit sue irascat sive rideat: nō inueniet requiem.

¶ Jesus filius sirach in eccl.c.8. Nō litiges cū boīe linguato: z ne strues ignē illi⁹ lingua ꝙ 11.c. De ea re que te non molestat ne contenderis.

¶ Horatius in epīs li.j.e.19. Alter rixat de lana sepe caprina.

¶ Paulus apīs in epīa.2.ad timotheū c.2. Noli verbis contēdere: ad nihilū enim vtile est: nisi ad subuersionē audiētiū. Ineptas z sine disciplina questiones de uita: sciens quia generant lites.

¶ Seneca de ira li.2. Cum pari contendere

incepes est: cum superiore furiosum: cum inferiore fordidum.

¶ Lex digest. ti. de seruitu. vr. ꝑdi. l. iure cõi. Propter imensas cogitationes plerũq; res ad diuisionem peruenit.

¶ Auctor li. de formula honeste vite. ca. 4. Contẽdẽti facile cede: nec iniurgia discepta tionesq; descendas.

¶ Ambrosius de officijs li. j. c. 2. Absit pertinax in familiari sermone contẽtio: questiones enim magis excitare inanes q̃z vtilitatis aliquid afferre solet.

¶ Macrobius saturnalior li. 7. c. 18. exau. liberij: Nimiũ altercãdo veritas amittitur.

¶ Cato. c. 2. Cõtra verbosos noli contẽdere verbis. ¶ Cato. ca. 3.
Aduersum notũ noli contẽdere verbis.
Lis minimis ẏbis: interdũ maxima crescit.

¶ Isidorus solilo. li. 2. c. 26. Caue otẽtiões
Contentio rixas gignit.
Contẽtio faces odiorum accendit.
Contẽtio pacẽ cordis extinguit.
Contentio concordiam rumpit.
¶ Libro. 2. c. 43. Cede cito veritati.
In omni disputatione tene rationem.

¶ De rixis 7 scandalis. Rica. 8.

Salomon in puerb. c. 10 Odiũ suscitat rixas. ¶ 15. c. Vir iracũd⁹ ꝓuocat rixas: qui patiens est mitigat suscitatas. ¶ 18. c. Labia stulti imiscent se rixis: 7 os eius iurgia prouocat.

¶ Jesus filius sirach in eccl. c. 8. Cũ iracũdo non facies rixam. ¶ 27. Effusio sãguinis in rixam superborum.

¶ Matthẽus in euãgel. c. 18. Vbe mũdo a scandalis. Necesse est vt veniãt scandala: verũtamẽ vbe boi per quẽ scandalũ venit.

¶ Cato. c. 2. Rumores fuge: ne incipias novus auctor haberi.

¶ Isidorus solilo. li. 2. 7 fi. c. 26. Fuge rixã

¶ Jacobus beneuentanus. c. 5.
Lingua odiũ parit: 7 faciet tibi litem.
Effreni lingua: surgere bella solent.

¶ Prouerb. vulgar. Del can grinto so: eno fozoso guai la pelle.

¶ De litibus 7 iurgijs. Rica. 9.

Salomon in puer. c. 13. Inter supbos semp iurgia sunt. ¶ 17. c. Melior est bucella ficca cum gaudio q̃z domus plena victimis cũ iurgio. Sẽp iurgia q̃rit malus. ¶ 18. c Os stulti iurgia ꝓuocat.

¶ Jesus filius sirach in eccl. c. 8. Nõ litiges cum boie potẽte: ne forte incidas in manus illius. Non otẽdas cũ viro locuplete: ne eõ confistat litẽ tibi: multos enĩ pdidit aurum 7 argentũ vsq; corregũ extendit 7 ouertit. ¶ 28. c. Abstine te a lite: 7 minues peccata. Homo iracundus incendit litem.

¶ Cronica de nugis phor. c. 5. s. de pictago. Pictagus mitilenus qui fuit vnus de septẽ sapientibus dicebat: Non obiurgare amicũ imo nec inimicum.

¶ Ouidius de arte amandi li. j.
Jurgia ꝑcipue vino stimulata caueto.
Est nimiũ facilis ad fera bella man⁹. ¶ Li. 2
Esse ꝓcul lites: 7 amare premia lingue.

¶ Paulus apls in epla. 2. ad timotheũ. c. 2. Seruũ deo nõ oportet litigare: sed mãsuetum esse ad oẽs: docibilẽ: patientẽ: cũ modestia corripientẽ eos qui resistũt veritati.

¶ Seneca de ira li. 2. Cũ pari contẽdere anceps est: cum superiore furiosum: cum inferiori fordidum.

¶ Paladius de agricultura. c. 6. Vno vl colono confinia possidenti qui funduz aut agrum suũ locat: oãnis suis ac lirib⁹ studet.

¶ Lex digest. ti. de alienatione iudi. 2c. Litem si res. in fi. Verecũda cogitatio eius qui lites execrat: nõ est vituperãda. Lex codi. ti. de iudi. 1. ꝓperat dũ. in pn. Sepe cause pecuniarie mãm criminalib⁹ creare noscuntur.

¶ Auctor lib. de for. honeste vite. c. 4. Non in iurgia discceptationesq; descendas.

¶ Cato. c. 3. Litem inferre caue cum quo tibi gratia iuncta est.

¶ Cassiodorus epistolarũ li. 4. c. 37. Longa questio litigantium non tam auget patrimonia q̃z euertit. ¶ Lib. 11. c. 9. Si queri-

tis lucra: vitate potius dānosa litigia.

¶ Isidorus soliloquioꝝ lib. 2. c. 25. Nullus existat sermo iurgioꝝ qui concordiam diui dat. ℣ 26. c. Uita lites. Tolle occasionē litꝫ.

¶ Iacobus benuētanus. c. 29.

Hoc tibi precipio: vites vt placita semper:
Si poteris: qm̄ prelia sepe mouent.
Questio res minuit: odiū creat: incitat iraꝫ.
Pro lucro damnū: ducere sepe solet.

¶ De seditionibus ciuium. Rica. 10.

ARistoteles politicoꝝ lib. 4. c. 4. Ubi multū quid ītermediū minime fiūt conturbationes ⁊ dissentiones polliciarū. Et magne ciuitates sūt magis sine seditionibus ꝓpter eandē cām: quia multum quod mediuꝫ. In paruis aūt facile diuidere omnes in duo: vt nihil relinquat mediū: ⁊ omnes fere egeni vel opulēti sunt. ℣ Libro. 5. c. j. Ubiqꝫ ꝓpter ineqle seditio est. Totaliter equale querentes: seditiones faciunt. Minores existentes ciues: vt equales sint: seditiones faciunt: ⁊ eqles existentes vt maiores. De quibus dissidēt ciues sunt lucrū ⁊ honoꝝ. ℣ c. 4. Debile qō seditione diuisum est. ℣ 7. c. Regnū ab extrīsecis minime corrūpitur: ꝓpter quod ⁊ multi temporis est. Ex seipso plurime corruptiones accidunt.

¶ Tullius de offi. li. j. c. 19. Qui parti ciuiuꝫ consulunt partem negligunt rem pnitiosaꝫ: in ciuitate adducūt: seditionē atqꝫ discordiā ℣ Idem philippicoꝝ lib. 7. Forenses cause leges iudicia esse nō possunt ciuili pace sublata. ℣ Li. ⁊ ꝛpe. Nec priuatos focos: nec publicas leges: nec libertatis iura videt cara hēre: quē discordie: quē cedes ciuiū: quē belluꝫ ciuile delectat: eumqꝫ ex numero hominū eiciendū: ⁊ exterminis humane nature exterminanduꝫ puto. Nihil h ciue: nihil h homine deterius: non autez ciuis: aut hō habēdus est qui ciuile bellū concupiscit.

¶ Matthēus in euāge. c. 12. Omne regnuꝫ in seipsum diuisum desolabit. Et ois ciuitas vel domus contra se non stabit.

¶ Marcus in euangelio. c. 3. Si regnū in se diuidat: non potest stare regnum illud. Et si domus super semetipsa despiciat: nō poterat domus illa stare.

¶ Uegetius de re mili. li. 3. ti. 10. Nulla ḡs tis minima natio potest ab aduersarijs peruinci nisi propriis facultatibus seipsaꝫ consumpserit. Nam ciuile odium ad inimicoꝝ perniciem preceps est: ad vtilitatem sue defensionis incautum.

¶ Lucanꝰ li. 2. Summū brute nephas ciuilia bella fatemur.

¶ Lex digest. ti. de captiuis ⁊ postli. reuersis l siquis ingenuā. ℌ. pe. Per ciuiles dissentiones: semper res publica leditur.

¶ Proclus de theologicis elementationibꝰ ꝓpo. 86. Partitio quidem dispergit ⁊ dissoluit vniuscuiusqꝫ potentiam.

¶ Prouerb. vulg. Lita e perita quando la e diuisa.

Regno e conchiso da che le diuiso.

¶ De tranquillitate populoꝝ. Rica. 11.

CAssiodorus epi. li. j. c. j. Di quippe regno desiderabilis debet esse trāquillitas in qua ⁊ populi ꝓficiunt: ⁊ vtilitas gentium custodit. Hec est enim bonarum artium mater: hec mortaliū genus reparabili successione multiplicās facultates ꝓtendit: mores extollit. Et tantarum rerum ignarus agnoscit qui eam minime quesisse sentitur. ℣ 4. e. Logi debet vt sit quietus qui suo vicio renuit esse pacificus. ℣ 22. e Decet regalis apicis curam generalitatis custodire concordiā. Ad laudez regnantis trahit si ab omnibus pax ametur ℣ Libro. 2. e. 29. Regnātis est gloria subiectorum ociosa trāquillitas. ℣ Lib. 3. e. 38. Principis opinionē longe lateqꝫ dissemiat subiectoꝝ custodita securitas. ℣ Li. 5. e. 39 Quies suauissima populi ⁊ dispositio tranquilla regionū preconiū ꝓbatur eē regnātiū. ℣ Lib. 11. e. 9. Furoris genus est in seculo pacato turbulēto studere ꝓposito.

¶ De satisfactione illate iniurie. Rica. 12.

Isidorus soliloquiorū li. 2. c. 22. Si cōtristaueris in aliquo fratrē tuum: satisfac illi. Si peccaueris in eū: age penitentiā cotā illo. Si offenderis quēcūq; reppropiare eum precē. Perge velociter ad reconciliationē primi tui. Offensioni tue cito veniam postula. Non requiescas nisi reconciliatus fueris fratri.

¶ De pace ⁊ cōcordia. Rica. 13.

Iob isto. c. 22. Acquiesce oi potenti: ⁊ habeto pacē: ⁊ per hoc habebis fructus optios ¶ Psalmista. 33. ps. Inquire pacem ⁊ psequere eam. ℣ 36. ps. Sūt reliquie homini pacifico. ℣ 84. ps. Justitia et pax osculate sunt.

¶ Salomon in prouerb. c. 12. Qui pacis ineunt: consilia sequit eos gaudium. ℣ 16. ca. Cum placuerint domino vie hominis: inimicos quoq; eius conuertet ad pacem.

¶ Cronica de rugis pbor. c. 7. f. de cleobolo. Cleobolus vnus de septē sapientib⁹ docebat inimicū amicū faciendum.

¶ Aristoteles ethicor li. 8. c. j. Concordia simile aliquid amicitie videtur esse.

¶ Jesus filius sirach in eccl. c. 5. Prosequatur te verbū pacis ⁊ iustitie. ℣ 25. c. Ait iesus filius sirach. In tribus placitū est spiritui meo que sunt pbata cotā deo ⁊ hoīb⁹: Concordia fratrū ⁊ amor proximor: Et vir ⁊ mulier sibi consentiētes. ℣ 28. c. Memento nouissimor: ⁊ desine inimicari: tabitudo eni ⁊ mors imīnet in mandatis.

¶ Salustius in iugurtino: Cōcordia parue res crescūt: discordia maxime dilabuntur.

¶ Virgilius eneiō. li. 11. circa mediū: Pacē laudate sedentes.

¶ Tullius de amicitia: Quanta vis amicitie cōcordieq; sit ex dissensionibus atq; discordiis percipi pōt. ℣ Idem philippicor lib. 2. Nomē pacis dulce est: ⁊ ipsa res salutaris. Pax est trāquilla libertas. ℣ Li. 12. ⁊ pen. Dulce est nomē pacis: res vō ipsa tum iocūdatum salutaris.

¶ Ouidius de fastis lib. j. Pax cerere nutrit pacis alūna ceres. ℣ Libro. 4. Pace ceres leta est: ⁊ vos orate coloni. Perpetuā pacem: pacificūq; ducem.

¶ Quintilianus declam. 8. declam. Semper odior honestus occasus est: ⁊ dum simultates nihil alind hīt q̄ nocēdi cupiditatē: speciosa ī meli⁹ aī mutatio ē cū exēpli honore.

¶ Matthaeus in euāgel. c. 5. Beati pacifici: qm̄ ipsi filij dei vocabunt. ℣ 9. c. Ait iesus discipulis suis: Pacē habete inter vos.

¶ Joānes apls in euāg. Ait iesus discipulis suis qñ morti appropīquabat: Pacē relinquo vobis: pacem meam do vobis.

¶ Petrus apls in epla. j. c. 2. Qui vult vitaz diligere ⁊ videre dies bonos coberceat linguā suā a malo ⁊ labia sua ne loquāt dolū declinet a malo ⁊ faciat bonū: inquirat pacem ⁊ sequatur eam.

¶ Paulus apls: epistola ad romanos. c. 18. Que pacis sunt sectemur. ℣ Idem epla ad collossenses. c. 3. ⁊ pe. Pax christi exultet ī cordibus vestris: in q̄ ⁊ vocati estis in vno corpore. ℣ Idē epla. 2. ad timotheū. c. 2. Sectare iustitiā: fidē: charitatē: pacē. ℣ Idem in epla ad heb. c. 12. Pacē sequimini cū oībus ⁊ scimoniā: sine q̄ nemo videbit deum.

¶ Seneca tragediarū in hercule furente. c. 3

¶ Pacem reduci velle victori expedit: victo necesse est. ℣ Idem epistolarum ad lucillū libro. 8. epistola. j. Non est dubium quin felicior pax sit nunq̄ lacessita: q̄ multo reparata sanguine. ℣ Idem ō ira libro. 2. Quid est glorioſius q̄ iram in amicitiā cōmutare ℣ Idem in prouerbijs: Pacem cum oībus habeas: bellū cū vitijs: Semp dissensio ab alio incipiat a te reconciliatio.

¶ Valerius maximus libro. 2 titulo de institutis antiquis. Conjuium solēne maiores instituerunt: idq; caristiam appellauerunt: cui preter cognatos ⁊ affines nemo interponebatur: vt si qua inter necessarias

perſonas querela eſſet orta apud ſacra mẽ ſe ⁊ inter hylaritatẽ animoꝝ a fautoribꝰ cõ cordie tolleret. ℣ Li.4.ti.2. Sicut placidus mare ex aſperſo celumq; ex nubilo ſerenus hilari aſpectu ſentit: ſic bellũ pace mutatus plurimũ gaudij affert. Speciosius aliquan do iniurie beneficio vincunt q̃ mutui odij pertinacia penſantur.

¶ Prudẽtius ỏ pſicomachia.c.10. Pax ple nũ virtutis opus: pax ſũma laborum. Pax belli exacti preciũ eſt: preciũq; pericli. Nil placidũ ſine pace deo.

¶ Proſp. ſub vlt̃.c. Inſontem vitam pacis amator agit.

¶ Caſſiodorus epl̃aꝝ li.4.e.43. Non eſt le ue prudentes viros in pacis inſtituta pecca re. ℣ Libro.11.e.9. Tranſigite ſemp inno xij. ℣ Lib.12.⁊ ſi.e.3. Viri fortes ſemp in pace modeſti ſunt.

¶ Iſidorus ſoliloquioꝝ li. 2 c.25. Pacem cum oĩbus retine. ℣ 26.c. Viue ſp in pace.

¶ Mattheus vindocinenſis de hiſtor. tobie c.40. Eſto pacificus: fuge iurgia vincla pacꝭ Celica ſunt aĩe pocula: corpus alunt. Plauſus alit gentes.

¶ Prouerb. vulgar: Raſon mete pace. Chi nõ ſe vole enganare toſto ſacorda. Beato ſe proua chi in pace ſe troua.

¶ De cauſis inducentibus pa cem ⁊ concordiam. Rica. 14.

ARiſtoteles politicorum li. 5.c.3. Congregat etiaꝫ ſeparatiſſimos cõmunis timor.

¶ Lucas in euãgel. ca. 23. ⁊ pe. Multitudo iudeoꝝ duxerunt ieſum captũ ad pilatũ ⁊c. dicens: cõmouit populũ docẽs per vniuerſam iudeã: ⁊ incipiens a galilea vſq; huc. Pilatus aũt audiens galilea: interrogauit ſi hõ galileus eſſet. Et vt cognouit q̃ ỏ herodis poteſtate eſſet remiſit eum ad herodem qui ⁊ ipſe hieroſolymis erat illis dieb⁹. Herodes aũt viſu ieſu gauiſus eſt valde: erat enĩ cupiẽs ex multo tpe videre eũ: eo q̃ audi erat multa de illo: ⁊ ſperabat ſignũ aliquod ab eo fieri. Interrogabat aũt illũ multis ſermonibus: at ipſe nihil illi rñdebat ⁊c. Spreuit aũt illũ herodes ⁊ illuſit indutũ veſte alba: ⁊ remiſit ad pilatũ: ⁊ facti ſunt amici herodes ⁊ pilatus ex ipſa die: nam antea inimici erant adinuicem.

¶ Statius theb. li. 7. Socij pacem fecere timores.

¶ Frontinus libro. titu. 9. L. ſcilla cũ legiones ciuiũ romanoꝝ pnitioſa ſeditione furerent, cilio reſtituit ſanitatẽ efferatis ꝓpe enĩ annũciari iuſſit hoſtẽ adeſſe: ⁊ ad arma vocantẽ clamorẽ tolli: ſigna canere. Diſcuſſa ſeditio eſt: vniuerſis aduerſus hoſtem cõſentientibus. ℣ Li. 10. ſ. cozilo dux dacoꝝ cũ ſciret diſſociatũ armis ciuilib⁹ populum romanũ: neq; tũ tẽtarandum arbitrarẽt: q externo bello poſſet ꝓcordiã in ciues caleſcere duos canes in ſpectu populariũ cõmiſit: biſq; acerrime inter ipſos pugnãtib⁹ lupũ oñdit: quẽ ꝓtinus canes omiſſa inter ſe ira agreſſi ſunt. Quo exẽplo ꝓhibuit barbaros ab ineptu romanis profuturo.

Uintus liber ſecũde partis tractat de bñficijs: ſub his titulis ſequẽtibus.

¶ De petitionib⁹ ⁊ rogationibus bñficioꝝ: ⁊ exauditionibus vel de negationibus. Rubrica prima.

TSocrates in exhortationibus.c 2. Siquidẽ elegãtius vteris amicis ſi minime p̃ſtoleris eoꝝ p̃ces: ⁊ vltro ſibi cũ exigit tẽpus auxilieris.

¶ Ariſtoteles rethoricoꝝ lib. 2.c.6. Factiua amicitie eſt gratia ⁊ nõ requiſitũ facere.

¶ Saluſtius in catilinario: Auxiliũ ab omnibus petas: etiam ab infimis.

¶ Horatius in ſmonib⁹ li.j.ſmo.3. Oĩbus hũ vitiũ eſt cãtatoribꝰ iter amicos: vt nõ diſponãt aĩuꝫ cãtare rogati: Inuiſi nũq̃ deſiſtãt.

¶ Tullius de amicitia: Nec lex in amicitia ſanciat: vt neq; rogemus res turpes: neq; faciamus rogati.

¶ Ouidius epistolarum. 7. epi. Perdere verba leue est. ℣ Idem sine titulo seu amorum li. 3. 2 fi. e. 11.
Desine blãdicias: 2 verba potẽtia quondã
Perdere nõ ego sum stultus vt ante fui.
℣ Idem de arte amandi li. j.
Flectit iratus: voce rogãte deus.
℣ Idem methamorpho. libro. 8.
Ignauis pcibus: fortuna repugnat. ℣ Li. 9.
Id pete quod fas ẽ. ℣ Idẽ de põto li. 2. e. 9
Cõspicit nunq̃: meliore potentia cã:
Q̃ quotiẽs varias nõ finit esse preces.

¶ Seneca tragediarũ in hypolito. c. 6. Qui timide rogat: vocet negare. Idem de brifi cijs li. 3. Si ctingit interuenire plura rogãtis verba interdicẽda sunt: ne rogati videamur: sed certiores facti statim promittam⁹: facturosq̃ nos antq̃ interpellemur ipa festinatione approbemus. ℣ Idem declamã. li. 2. c. 7. Nemo fortiter negantẽ iterũ rogauit. ℣ Idem in puerb. Minus decipit cũ negat celeriter. Negandi causa: auaro nũq̃ deficit.

¶ Ualerius maxi. li. 6. ti. grauiter dicta aut facta: Publius rutilius: cũ amici cuiusdam iniuste rogationi resisteret: atq̃ is p sũmã indignationẽ dixisset: quid ergo opus ẽ mihi amicitia tua si quod rogo nõ facis. Immo quid mihi tua: si ꝓpter te aliquid inhoneste facturus sum. ℣ Li. 7. ti. Sapiẽter dicta aut facta: Socrates humane sapientie: q̃ si quoddã terrestre oraculũ: nihil vltra petẽdũ a dijs imortalibus arbitrabat q̃ vt bona tribuerent: quia bi demum scirent quid vnicuiq̃ esset vtile. Li. aure dicta aut facta. Alexãder cũ ad excidiũ lansacene vrbis sũmo studio fereret: progressumq̃ extra menia anasimine pceptorẽ suũ vidisset: q2 manifestũ erat futurũ: vt pces suas ire eius opponeret: nõ facturũ se quod petisset iurauit Luc anasimenes: peto inquit vt lansacum dirnas. Dec velocitas sagittatis oppidũ vetusta nobilitate inclytũ exitio cui destinatus erat subtraxit.

¶ Prosp sub. 91. epigramate.
Lũ deus effectũ: pcibus nõ pstat iniquis.
Multũ decidit: quod nocitura negat.

¶ Macrobius saturnaliorũ li. 2. c. 18. ex auctoritate publij. Pars beneficij est quod petitur si cito neges.

¶ Cato. c. 2. Quod iustum est petito: vel qõ videatur honestũ. Nam stultum est petere: quod possit iure negari.

¶ Cassiodorus eplarũ li. 2. epistola. 30. Cur illud tardemus annuere vnde nulla possumus dãna sustinere. ℣ Li. 3. e. 43. Supplicationẽ pcepit humanitas. ℣ Li. 4. e. 5. Donare videt qui vẽdit rogatus. ℣ 24. e. Uotis iusta poscentiũ tribuat effectus. ℣ 26. e. Ipsa est pfecta pietas que anteq̃s flectat pcibus nouit cõsiderare fatigatos. ℣ Idem ꝺ amicitia. c. 22. Generosus animꝰ nil magis erubescit q̃ petere.

¶ Ualdo. 11. fabu.
Blandimẽta pcũ vertũt in candida tetrũ.

¶ Gualterius de castellione li. 6. Repulsaz
Ex merito patit: qui postulat vlterius q̃s
Promeruit: spes quã meritũ nõ puenit a spe
Deuiat: 2 verũ dat ei presumptio nomen.

¶ Matthaeus vindoci. de histo. tobie. c. 31.
Sepe repulsa iuuat: nocet ipetrare repulsa
Liberat arbitrium munera sumpta ligant.
℣ Lapi. 39. Est rogo vox miseri: vox importuna pudoris
Prodiga meroris: plena fauoris egens.
Largire rogata roganti: Si poteris.

¶ Prouerbia metricũ extraordinem li. vag.
Est orare ducũ: species violenta iubendi.
Et quasi nudato supplicat ense potens.

¶ De beneficiis. Capitula. 2.

¶ Psalmista. 46. ps. Justus miseretur et tribuet.

¶ Salomon in puerb. ca. 12. Qui negligit damnũ ꝓpter amicũ: iustus est.
Multi colunt personã potentis.

¶ Cronica de regibus phoꝛ. c. 7. s. de cleobolo. Cleobolus vnus de septẽ sapiẽtibꝰ dicebat beneficiendũ esse amico vt amicicior fiat. ℣ 28. c. s. de aristotele. Aristoteles ad cui pantẽ: quia improbo cõtribuerat: ait nõ cõ

tribui hoī: ſed humanitati. ℣ Idem interro/gatus q̄liter ſit nos erga caros gerendū: ait put amamus eos erga nos ſe gerere.

¶ Plato in timeo circa fi. Bonos viros de cet cōmodos eſſe.

¶ Iſocrates in exhortationibus. c. 2. Bñfa/ciēs mal' aſſidebis alētib⁹ alienos canes illi nāq; impēdentes panē vt i quoſlibet latrāt

¶ Ariſtoteles ethicor li. 4. c. j. Uirtutis ma/gis eſt benefacere q̄; bñ pati. ℣ Libro. 8. c. 8 ꝛ fi. Bñ pati multi volūt facere aūt fugiūt vt inutile. ℣ Libro. 9. c. 7. Multi magis bñ pati q̄; facere appetūt. ℣ c. 9. Amici magis eſt bñ facere q̄; pati. Boni ꝛ virtutis eſt bñ facere amicis q̄; extraneis. ℣ Idem polliti/cor li. 2. c. 2. Largiri ꝛ auxiliari amicis aut extraneis aut alteris: delectabiliſſimū eſt.

℣ Idem rethori. li. j. c. 13. Magnanimitas ē virtus factiua magnor bñficior: puſillani/mitas aūt ↄriū. ℣ Lib. 2. c. 6. Factiua amici tie eſt gratia: ꝛ nō requiſitū facere: ꝛ cū fece rit nō manifeſtare: ſic enim ipſius gr̄a vide/tur non ꝓpter alterum.

¶ Jeſus filius ſirach in eccl'. ca. 4. Non ſit porrecta man⁹ tua ad accipiendū: ꝛ ad dan dum collecta. ℣ 29. c. Uir bonus fidem fa/cit ꝓmo ſuo..

¶ Tullius de officiis li. j. c. xxvj. Quicqd ſine detrimēto cōmodari poſſit: id tribuat' cui/q; vel ignoto. ℣ Idem rethor. artis veteris li. 2. c. 5. Eſt imprudens: qui ꝓ beneficio nō gratiarūverū mercedē poſtulat.

¶ Ouidius de ponto li. 2. e. 9. ꝛ añpe. Regia crede mihi res eſt ſuccurrere lapſis.
Cōueniēs hoī eſt hoīem ſuare voluptas.
Et melius nulla querit' arte fauor.

¶ Quintilianus declañ. 6. decla. Oīus bñfi cior iſta nā ē vt nō ſit neceſſitas ſ; poteſtas

¶ Matheus in euāg. c. 7. Oīa q̄cūq; vult⁹ vt faciāt vobis hoīes: ꝛ vos facite illis.

¶ Paulus ap'ls in ep'la ad galathas. c. 6. Al ter alterius onera portate.

¶ Seneca de bñficiis li. j. Bñficia ſine vllo delectu magis ꝓjcimus q̄; damus. Beneficiū eſt beniuola actio: tribuens gaudiū: ca/pienſq; tribuendo: ꝛ in idem q̄d facit ꝓna ꝛ ſponte ſua parata. ℣ Li. 2. Ingratus eſt bñ/ficiū quod diu inter dātis man⁹ beſit. Ma ioris eſt muneris gr̄a: quo min⁹ diu pepen dit. Dis benignitas ꝓperat: ꝛ ꝓpriū eſt libē ter facientis cito facere. Nō ſunt eraſperā da beneficia: nec quicq; triſte illis miſcēdū eſt: etiā ſi q̄d velis admonere aliud tps eli/gito. Qui dedit beneficiū taceat: narret qui accepit. ℣ Lib. 3. Turpiſſima vox eſt i bñfi cio redde. ℣ Li. 4. Sati⁹ eſt ꝑdeſſe etiā ma lis ꝓpter bonos q̄; bonis deeſſe ꝓpter ma/los. ℣ Idem epl'ar ad lucillū li. 6. e. 6. Non pōt quiſq; beate degere qui ſe tōt intuet q̄ oīa ad vtilitates ſuas cōuertit. alteri viuas oportet ſi vis tibi viuere. ℣ Lib. 13. e. 13. Nemo habet tā certā in beneficijs manum vt nō ſepe fallat'. Alio ꝛ beneficia ꝛ iniurie conſtāt. Errat ſiquis beneficiū libenter acci pit q̄; reddat. ℣ Idem de beata vita: Ubi/cūq; bō eſt: ibi bficio locus eſt. ℣ Idē de moribus. Prius q̄; ꝓmittas deliberes: ꝛ cū ꝓmiſeris facies. ℣ Idem in prouerb.
Ab alio exspectes alteri q̄; feceris.
Bis ē gratū q̄d opus eſt ſi vltro offeras.
Beneficiū qui dare neſcit iniuſte petit.
Beneficia plura accipit qui ſcit reddere.
Beneficiū dādo: accipit qui digno dedit.
Beneficiū ſepe dare docere eſt reddere.
Benignus etiā cauſam dandi cogitat.
Pōt i aduerſis auxilia q̄ in ſcōis comodat.

¶ Ualerius max. li. 5. ti. de ingratis.
Dādi ꝛ accipiendi beneficiii cōmercū ſine quo vita hominū eſt mors tollit: quiſq; bñ merito parem referire gratiā negligit.

¶ Lex digeſ. ti. cōmodati. l. cōmodato. §. fi aūt. Adiuuari quippe nos: nō decipi benefi cio oportet. ℣ Lex codicꝫ ti. ō neg. ge. l. tutoꝛ Sufficit ſi cui vel in paucis amici laboꝛ/bus conſolatur.

¶ Marcialis cocus: li. vndiq; ſuſcepto: Ne noceas tibi ſic alijs prodeſſe memento.

¶ Ambroſius de officiis li. 4. ꝛ fi. c. 3. Loſſi dera o hō vñ nomē ſūpſeris: ab humo ita q; q̄ nihil cuiq; eripit: ſed oīa largit' oībus

ꝛ diuersos in vsum omnū aiantiū fructus ministrat. Inde appellata humanitas speci alis ꝛ domestica virtus hoīum que ꝺ ſoꝛtez adiuuat. Subuenire nō hīn humanitatis est: ouiritie aūt plus extoꝛquere q̄ꝫ oederis. ℣ 5 c. Si nō pōt alteri subuenire nisi alter ledat: cōmodius est neutrū iuuari q̄ꝫ grauari alterum.

¶ Prosper. 66. emp. Horatioꝛ ē fructus quē spes pꝛoductioꝛ edit.

¶ Cato. c. j. Bonis bñfacito. Caplo. 2.
Dilige sic alios: vt sis tibi carus amicus.
Sic bon⁹ est obonis: ne te mala dāna seq̄nt
Officiū alterius multis narrare memento.
Atq; alijs cū tu bñfeceris ipse sileto.
Ne dubites cū magna petas ipendere pua.
Dis etenī reb⁹ ꝺiūgit gra caros. ℣ Caplo. 3
Si potes ignotis etiā ꝑdesse memento.
Utilius regno est meritis acq̄rere amicos.
℣ Capitulo. 4.
Pꝛoductus testis: salua tī ante pudoꝛem.
Quantūcūq; potes celato crimen amici.

¶ Cassiodoꝛus epl'aꝛ li. j. e. 13. Nō vecet eē difficile beneficiū quod nō patiē sui largitate detrimentū. ℣ 33. e. Tūc ꝺe exteris cogitandū est oū se rō ꝓpie necessitatis exple uerit. ℣ 37. e. Nō est beneficiū quod p̄stat inuitis nec cuiq; vtile qō aduersa volūtate concediē. ℣ Li. 2. e. 28. Beneficiū ꝺici nō pōt: quod nulla vtilitate sentiē. Angusta sē beneficia: que nō etiā ꝺe futuris aliq̄ꝺ polliceē. ℣ Li. 9. e. 24. Dulcius accipiē: quod sub aliq̄ ꝺilatione pꝛestaē. ℣ Libꝛo. 11. e. 6 Ipsius quoꝺdāmodo res agiē cuius in alterū vota cōpleē. ℣ 16. e. Subuenire semp amātis est. ℣ Lib. 12. ꝛ fi. e. j. Persona tua refugiū sit oppsso: infirmi ꝺefensio: p̄sidiuz aliqua calamitate concluso. ℣ 5. e. Gratificante natura illis amplius ꝺebemus: q̄ nobis aliq̄ pꝛoximitate iungunt. ℣ Jdez ꝺ amicitia. c. 22. Quicquid amico impenderis nū q̄ꝫ impꝛoperes.

¶ Andreas ad gualteriū ꝺe amoꝛe li. j. Qui seruitia oblata recusat accipere: offerentem nimio ruboꝛe perturbat: ꝛ seipsum iudicat auaritie vitio contineri.

¶ Auctoꝛ lib. qui incipit astrolabi: Quod fieri tibi vis: boc quoq; fac alijs.

¶ Montenarius in luna cleri. c. 96. Quisquis amat seruit.

¶ Pꝛouer. vulgar: Luna man laua laltra Lāto val le amigo che nō ꝺoa: como nemigo che no nosse.

¶ De liberalitate ꝛ munificentia. Rica. 3.

Esaias ꝓpheta. c. i. Oēs ꝺi ligunt munera: sequunt retributiones.

¶ Aristoteles ethicoꝝ li. 4. c. i. Nō in multitudine vatoꝝ ē qō liberale est: ſ in vātis habitu. Ditari nō facile est liberalē: ne q̄ accepturū existentē: neq; custoꝺitiuum. ℣ 2 c. Uelociter oerelinq̄t subst̄ātia vantes idiotas qui ꝛ videē ꝑdigi esse. ℣ Li. 9. c. 3. Amicis magna q̄ꝫ extraneis existimamus opoꝛtere largiri. ℣ Jdem magnoꝝ moꝛaliū li. i. c. 42. Liberalis est laudabilis. ℣ Jdem retboꝛ. li. i. c. 13. Liberalitas est virtus circa pecunias bñfactiua. Illiberalitas aūt ꝺiuz. ℣ Li. 2. c. 16. Senes illiberales sūt: vnū enī aliquid necessarioꝝ est substātia: fil' āt ꝓpē expientiā sciūt ei qō ꝺifficile est possediss: ꝛ facile abiicere. ℣ Jdē polliticoꝝ li. 2. c. 2. Largiri ꝛ auxiliari amicj aut exneis: aut alteris ꝺelectabiliſſimū ē. ℣ Jdē in pꝛioꝝ analeticoꝝ li. 2. c. 70. Ambitiosi liberales sunt.

¶ Jesus filius sirach in eccl'. c. 4. Nō sit poꝛrecta manus tua ad accipiendū: ad ꝺanduz vo collecta. ℣ c. 12. Bñ fac humili: ꝛ nō ꝺederis ipio. ℣ 18. c. Añ moꝛtē bñ fac amico tuo. ℣ c. 18. Oī ꝺato ne ꝺes tristitia verbi mali. ℣ 35. c. In oī ꝺato hylarē fac vultum tuum. ℣ 41. c.

¶ Terētius in pboꝛ. c. 3. Oī iniq̄ cōpatū est: bi q̄ min⁹ bñt: vt sp aliq̄ꝺ addāt ꝺiuitibus.

¶ Oꝛatius in epl'is li. i. c. 7. Pꝛoꝺig⁹ ꝛ stult⁹ ꝺonat qui spernit ꝛ oꝺit.
Nec seges igratos tulit: ꝛ feret oib⁹ annis.
Uir bon⁹ ꝛ sapiēs: ꝺignis ait esse parāduz.
Nec tī ignoꝛat quid ꝺistēt era lupinis.

¶ Ouidius sine titulo seu amor li.j.c.8. Crede mihi res est ingeniosa dare. ℣ Idem de arte amādi li.j.ꝛ fi. Munera det diues.

¶ Mattheus in euāgel'.c.25. Habenti dabit' ꝛ abūdabit:ei aūt qui nō habet ꝛ quod habet auferet' ab eo. ℣ Idem dicit lucas in euangelio.c.19.

¶ Lucas in euāgel'.c.6. Date ꝛ dabit' vobis ℣ 8.c. Qui habet dabit' illi:ꝛ quicūq; nō habet:etiā qō putat se hr̄e auferet' ab eo.

¶ Paulus apl's in.2.epl'a ad corinth'.ca.9. Hylarem datorem diligit deus.

¶ Seneca de beneficijs li.j. Dignus est deci/pi:qui de recipiēdo cogitauit dum daret. ℣ Libro.2. Dabo egenti:sed vt ipse nō egeā. succurrā perituro:sed vt ipse nō peream. Respiciende sunt cuiq; facultates sue viresq;:ne aut plus præstemus q̄ possumus aut minus. ℣ Li.4. Reijciendi muneris signū est ꝓtinus inuicem aliud mittere ꝛ munere munus expugnare. ℣ Idem de clementia: Non est magni aī:qui de alienis liberalis ē sed ille qui quod alteri donat sibi detrahit.

¶ Ualerius maximus li.5.ti.de gratia: Am plissime ꝛ speciosissime diuitie sunt feliciter errogatis bñficijs late posse censeri.

¶ Lex digest.ti.de offi. ꝓcō.l.solēt.§.fi. Ual de inhumanū est a nemine accipere. Sꝫ pas sim vilissimū est:ꝛ per oia auarissimuꝫ. ℣ Li.de adimēdis ꝛ trāffe.leg.l.rem legatā. Nemo in necessitatibus liberalis existit.

¶ Marcialis cocus epigramaton li.4. Mu nera qō senib⁹ viduisq; ingentia mittis: Uis te munificū gargiliane vocem. Sordidius nihil est te:nihil ē te spurti⁹ vno Qui potes insidias:dona vocare tua. Sic auidis fallax:indulget piscib⁹ hamus. Callida sic stultas:decipit esca feras. Quid sit largiri:vel quid donare docebo. Si nescis:dona gargaliane mihi. ℣ Lib.5. Que mihi p̄stiteris:memini sēpq; tenebo. Cur igit' taceo:postume tu loquaris. Incipio quotiēs alicui tua dona referre. Protinus exclamat:dixerat ipse mihi. Nō belle quedā faciūt duo: sufficit vnus. Huic operi:si vis vt loquar ipse tace. Crede mihi cuius ingētia postume dones. Auctoris pereūt:garulitate sui. Dant' opes nullis nūc nisi diuitib⁹. ℣ Li.11 Nil mihi das viuus: dicis post fata daturū Si nō es stultus:scis maro quid cupiam. ℣ Idem li.vndiq; susceptum.c.3. Magna q̄d dare:sꝫ p̄mittē parua decor ē. Te facere contra gloria nulla tibi. Attollunt' hylares vilissima munera vult⁹. Uultus sub tristes:maxima deiciūt. Si donas tristis:ꝛ dona ꝛ p̄mia perdis. ℣ Capitulo.4. Qui iustis scīsq; viris:tigilline ministrat. Sumit vbi donat:spargit ꝛ accumulat.

¶ Auctor libri de formula honeste vite.c.2. Cum desideratione p̄mitte:plenius q̄ p̄ miseris præsta.

¶ Cato.c.2. Exiguū munus:cū dat tibi pau per amicus. Accipito placide:ꝛ plene lauda re memento. ℣ Capitulo.3. Dandum etenim est aliquid cum tēpus po stulat aut res. ℣ Capitulo.4. Cū tibi diuitie superāt in fine senecte: Munific⁹ facito vitas:nō parcus amicis.

¶ Cassiodorus epistolarū li.j.e.13. Non de cet esse difficile beneficiū quod nō patit' sui largitate detrimentū. ℣ 15.e. Regnan/tis facultas tūc fit ditior cū remittit:ꝛ acqui rit nobiles thesauros fame neglecta vilita/te pecunie. ℣ 27.e. Dat' plerūq; qō maiori vtilitate recipit':ꝛ frequētius hō lucra sua cōplectit' cum necessaria pro tpis q̄litate lar gitur. ℣ 33.c. Tunc dextris cogitandus est dum se ratio p̄prie necessitatis exp'euerit. ℣ Li.2.e.3. Cōmendant' p̄iora posteriori/bus donis. ℣ Li.3.e.29. Dec sunt regia do na qō semina sparsa in segetē coalescūt: in vnū coacta depereūt. ℣ Idem de amicitia c.22. Hylari vultu' serena facie ꝛ sermone iocūdo odire studeas munificentiā tuam.

¶ Isidorus soliloquior lib.2.c.54. ꝛ aūpe. Quicquid largiris cum hylaritate largire.

¶ Uerificator fabular' esopi:fa.28.fabu'e. Null⁹ amor durat:nisi fruct⁹ seruet amor.

Cuilibet est tanti: munera quanta facit.
¶ Fabula. 64. z fi. Cuius semper eges rem nulli tradere debes.
¶ Gualterius de castellione lib. j. Unge aios donis: auriq; appone liquorem.
Nec egre méti poterit medicina mederi.
Sic inopi diues: largusq; medet auaro.
At si forte aio: res nõ respondeat alto:
Copia si desit: vel si minuat aceruus:
Nõ minuat amor: nec desit copia mentis.
Allice pollicitis: pmissaq; tempore solue.
¶ Matthaeus vindocinensis. j. de historia tobie. c. 13 Uerus amicus
Dantis in affectu: nõ datione patet.
Da cito: da gratis gratũ: ne gratia fiat
Uenalis grato: munere gratus eris.
Sic des pro modulo cẽsus: ne ꝓdigia dãdi
Uirtus in vitiũ collaterale ruat. ℣ Cap. 3.
Parcus semine: pauca metes.
Est dare letitie vox: verbũ nobile: verbum
Mellifluũ dantis gloria: dantis honor.
¶ Heinricus samarienſis lib. 2.
Qui decus oblatũ: rugosa frõte venenat.
Plus mihi diabolo displicet ille dator.
Dona serenus hõ: carũq; seruat amicũ.
Atq; datũ facie: duplicat ille suum.
Quod donare velis: dones sine spe redeũdi
Ne quod aperta dedit: retrahat vnica man⁹
¶ Prouer. vulgar: A caual dona: nõ guardar en dente.

¶ De celeri aut morosa prestatione muneris z bñficij. Rica. 4.

SAlomon in ꝓuerb. ca. 3. Ne dicas amico tuo: vade z reuertere: z cras dabo tibi: cũ statim possis dare. ℣ 13 c. Spes que defertur affligit animam.
¶ Tullius philipicor li. 6. Expectatio quod quantũ afferat lãguoris aĩo quis nõ videt.
¶ Ouidius methamorphõ. li. 4.
Ad opẽ breuis hora ferenda est.
¶ Prosp. sub. 66. emp.
Gratior est fructus: quã spes ꝓductior edit.
¶ Cato. c. 2. Quod prestare potes: ne bis ꝓmiseris ylli.
¶ Cassiodorus epl'ar li. 3. e. 40. Non possumus existimare iocundũ quod ingrata fuerit dilatione suspensũ. ℣ Lib. 6. e. 9. Dẽ siquidẽ iustum celeritatis cõmodo transit ad beneficium: z quod debito redditur tali gratia munus putat. ℣ Lib. 9. e. 44. Habet h humana conditio: vt celeri⁹ adepta fastidio sint: dum omne pretiosum vilescit oblatu. Dulcius accipit: qõ sub aliq; dilatõe pstat.
¶ Matthaeus vindocinẽsis in poetria: parte j. c. j. Stipulationis nouerca est dilatio.
Particula. 2. z fi. c. 3. Pollicitũ lãguet vltrioze mora.
¶ Heinricus samarienſis li. 2. Ne te pigritie consors dilatio pertardet:
Ad bona nã cupiés: oĩa tarda putat.
Nã mora denigrat donũ: meritũq; mĩorat.
Sed cita grandificat munera parua man⁹.
¶ Jacobus beneuẽtanus. c. 20.
Cum spõdes aliquid: man⁹ illico ẽba seq;
Auget enĩ meritũ qui cito soluit idem.
¶ Prouerb. metrice extraor. l. vag.
Qui cito dat bis dat: nescit dare qui dare tardat.

¶ De auxilio z fauore. Rica. 5.

THocrates in exhortationib⁹ c. 2 Nulli rei praue nec assis: nec fauebis: videbis enĩ z tu talia operari q̃ lia operantibus aliis subieris.
¶ Aristoteles rethor. li. 2. c. 8. Diuinũ arbitrabitur auxiliari iniusta patientibus.
¶ Jesus filius sirach in ecc'. c. 5. De ꝓpitiatu peccator noli esse sine metu.
¶ Terentius in adelphis. c. 6. Absquiuis homine cum est op' beneficiũ accipe gaudeas.
¶ Salustius in catilinario: Auxiliũ ab omnibus petas: etiã ab infimis.
¶ Lex digest. ti. de carbo. edi. l. j. §. sed z siqs. Magis consulendum est his: quibus maius periculum inteditur.
¶ Ambrosius ō officijs li. 3. c. 24. Pronum quippe est genus humanum fauere honoratioribus. ℣ 25. c. Dis fauemus frequentius a quibus referende gratie vicem speramus.

¶ Sanfredus i poetria.c.75. Languor eget medico: ſolamine luctus: egeſtas ſubſidio.

¶ De vtilitate oblationis munerū ⁊ beneficiorū. B.6.

MOiſes in veteroñ. c.23. Fratri tuo abſq; vſura id quod indiget cōmodabis: vt benedicat tibi dominꝰ deꝰ tuus in omni opere tuo.

¶ Salomon in prouerb.c.17. Munera de ſinu impius accipit: vt deuertat ſemitas iudicii. ℣ 18.c. Donū hoīs dilatat viā eius: ⁊ añ p̄ncipes ſpaciū ei facit. ℣ 19.c. Amici ſūt dona tribuētis. ℣ 22.c. Munus abſconditum extinguit iras: ⁊ donū inſigne indignationē maximā. ℣ 22.c. Victoriā ⁊ honorē acq̄ret qui dat munera: aīaꝫ ātꝫ aufert accipientiuꝫ.

¶ Iſocrates in exhortationibꝰ.c.2. Būfacito bonis: bonus enī theſaurus penes virum ſtudioſum debita gratia.

¶ Ariſtoteles retho.li.2.c.6. Factiua amicitie eſt gratia.

¶ Jeſus filius ſirach in eccl'.c.12. Benefac iuſto: ⁊ inuenies retributionē magnā: ⁊ſi nō ab ipſo certe a domino.

¶ Tullius de amicitia: Confirmaī amor ex beneficio accepto.

¶ Ouidius de arte amādi li.2. Dextera pręcipue capit indulgentia mentes. ℣ Li.3.⁊ ſi. Munera crede mihi capiūt: hoīeſq; deoſq; Placaī donis: iupiter ipſe datis.
Quid ſapiēs faciet: ſtultus quoq; munere gaudet. ℣ Idem de faſtis li.5.
Sepe iouē vidi: cū iam ſua mittere vellet Fulmina: ture dato ſuſtinuiſſe manum.

¶ Seneca tragediarū in octauia.c.4. Unice obſequēdo potius īmittere virum. In hercule etheo.c.5. Merita vincūt ⁊ malos. ℣ Idem de bñficijs li.j. Nullū tā manſuetū aīal eſt qō nō cura mitiget: ⁊ in amorē ſui vertat. ℣ Idem epl'arū ad lucillū li.12.e.6. Nemo nō cū alteri p̄deſt ſibi p̄ſicit. ℣ Li.16.e.2. Ab alio expectes alteri quod feceris. ℣ Idē in puerb. Habet in aduerſis auxilia: qui in ſecundis cōmodat.

¶ Ualerius max.li.4.ti. de his qui ex inimicis ⁊c. Marcus cicero aulū gauiniū repetū darū reꝝ ſūmo ſtudio defendit: qui eum in cōſulatu ſuo vrbe expulerat. ℣ Idem p. vatinium dignitati ſue ſemp in feſtū ouobꝰ publicis iudicijs tutatus eſt: ſicut ſine vllo crimine leuitatis: ita cū aliqua laude: quia ſpecioſius aliquanto iniurie beneficio vincunt: q̄ mutui odij pertinacia penſantur.

¶ Marcialis cocus li. vndiq; ſuſcepto.c.2. Uincis muneribus ius damiane tuis.

¶ Macrobius ſaturnaliorū li.4.c.18. exauctor publij: Beneficium dando accepit qui digno dedit.

¶ Cato.c.3. Si potes ignotis etiaꝫ prodeſſe memento. Utilius regno eſt meritis acquirere amicos.

¶ Boetius de diſciplina ſcholariū li.2. Licꝫ a multis deſtituaī laboris reſtitutio: tñ ab aliquo p̄mouebiī fauoris adeptio.

¶ Caſſiodorus epiſtolarū li.j.e.27. Daī plerūq; q̄ maiori vtilitate recipiī: ⁊ frequēti bō lucra ſua cōplectiī: cū neceſſaria pro tēporis qualitate largiī. ℣ Libro.4.epla.24. Ipſo munere magis acquiriī cū opportunis digna p̄ſtanī. ℣ Idē de charitate ſeu dilectione dei.c.29. Nemo adeo crudelis ē qui ad collata beneficia non miteſcat.

¶ Uerſificatoꝝ fabularum eſopi.28.fabu. Nullꝰ amor durat niſi fructus ſeruet amorē Quilibet eſt tāti munera quāta facit.

¶ Auctor lib. qui dī pāphilus.c.15. Si dat ad tēpus: dat ⁊ aufert cōmoda munus. Juſq; legeſq; ſuo deſtruit ingenio.

¶ Gualterius ō caſtelliō de alexādreidos li.j. Munus enī p̄fert mores: inuectit auaros Occultat vitiū: genꝰ auget: ſubijcit hoſtem. Nō opus ē vallo: quos dextera dapſil' ābit. Nam ſeu pax vigeat: ſeu rupto federe pax Regnet: ⁊ in toto diſcordia ſeuiat orbe. Principibꝰ oubijs: ſubitūq; timētibꝰ hoſtē. Eſt dare pro muro: ⁊ ſolidi munimis inſtar.

¶ Heinricus ſamarienſis li.2. Quēlibet officijs: ne queras quis ſit honora. Nā multos caros: letus amicat honor.

¶ Sanfredus de hyronica curie papalis:
Omnia muneribus placantur munimina sumptis.
Excitat in predā: cogitq3 sitire cruorem.
A suo depēsō portio iacta canes.]

¶ Bertrādus iconomica. c. 8. Non semper gladio: sed sepe seruitio vincitur inimicus.

¶ Jacobus beneuētanus. c. 34. Lucraris tribuendo bonis: sed perdis iniquis.

¶ Prouerb. vulgar: Martello de argento: speza porte de ferro.

¶ De nocumento susceptionis munerū ⁊ beneficior. Rica. 7.

IN exodo c. 23. Munera excecāt etiam prudentes: ⁊ subuertūt verba iustorum.

¶ Psalmista. 25. ps̄. In quor manib⁹ iniquitates sunt: dextera eorum repleta ē muneribus.

¶ Salomon in ꝓuerb. c. 15. Qui odit munera viuet.

¶ Isaias ꝓpheta. c. 3. Ube q̄ iustificatis impium pro muneribus: ⁊ iustitiam iusti ſaufertis ab eo.

¶ Jesus filius sirach in eccl̄. c. 20. Datus' in ſipientis: non erit vtilitas tibi: oculi enim illius septēplices sunt: exigua dabit: ⁊ multa improperabit. ℣ 20. c. Exenia ⁊ dona: excecant oculos iudicum.

¶ Ualerius maximus li. 4. ti. de abstinentia. Alexander cognomen inuicti assecutus cōtinentiā diogenis cinici vincere non potuit. Ad quem cum in sole sedēte accessiſſet horrareturq3 vt ſiqua prestari sibi vellet indicaret. Nor inquit de ceteris interim veluz a sole mihi nō obstes. Diogenes syracusis cū olera ei lauanti aristippus dixiſſet: Si dionyſium adulari velles ita non esses. Immo inquit: Si tu ista esse velles non adulares dionyſium.

¶ Martialis cocus epigramaton li. 8. Munera qui tibi dat locupleti gaure seniq3:
Si ſapis ⁊ ſentis: h̄ tibi ait mozere.

¶ Isidorus ſoliloquior lib. j. c. j. Premia ⁊ dona: legibus vires tulerunt. ℣ Libro. 2. c 49. Munera ſepe virtutem preuaricant. Lito violatur auro iuſtitia: cito corrumpitur munere.

¶ Uerificator fabulax esopi: fa. 24.
Cum tibi quid det: cur detur reſpice.

¶ Gualterius de castelliōe alexādreidos li. j.
Munus eni a norma recti distorq̄t acumē
Judicis: ⁊ tetra voluit caligine mentem.

¶ Matthaeus vindocinēſis de histor. tobie c. 31. Nōnūq̄ fuge qō dabit: ſuſceptio doni Arbitrij vendit liberioris opes.
Munera ſumpta ligant.
Uendit arbitriū: dum viuit ex alieno
Sumptu: pane tuo veſcere liber eris.

¶ Heinricus ſamarienſis li. j. parte. 2.
Deuiat a vero: corruptus munere iudex.
Falſificūq3 facit: impia gaza pium.

¶ Montenarius in luna cleri. c. 38.
Munera cecant.

¶ De credito ⁊ debito. Rica. 8.

PSalmiſta 36. ps̄. Mutuabitur peccator: ⁊ non ſoluet.

¶ Salomō in prouerbijs. ca. 6. Si ſpoponderis pro amico tuo: defixiſti apud extraneum animā tuam: illaqueatus es verbis oris tui: ⁊ captus 'propriis ſermonibus tuis. Fac ergo quod dico: temetipſum libera: quia incidiſti ī manus ꝓximi tui: diſcurre feſtina: amicū tuū ſuſcita: ne dederis ſomnum oculis tuis: nec dormitēt palpebre tue erue quaſi damula de manu: ⁊ quaſi auis ō inſidijs aucupis. ℣ 22. c. Qui accipit mutuū ſeruus est fenerantis.

¶ Jesus filius sirach in eccl̄. c. 29. Fenerare tibi ꝓximo in tēpore necessitatis illi⁹. Rede primo in tēpore suo. Multi non cā nequitie: nō fenerati sunt': ſed fraudari gratis timuerūt. Uir bon⁹ fidē facit ꝓximo ſuo.

¶ Matthaeus in euāgel̄. c. 22. Reddite q̄ sūt ceſaris ceſari: ⁊ que sunt dei deo. ℣ Idem dicit marcus in euangelio. c. 11. ℣ Idem dicit lucas in euangelio. c. 20.

¶ Paulus ap'ls epla ad roma.c.13. Reddite omnibus debita: cui tributū tributuz: cui vectigal vectigal: cui honorē honorem.

¶ Seneca epistolarū ad lucillū li.3.e.5. Leue es alienū debitorē facit: graue inimicuz. ℣ Idem in prouerb. Es alienum homini ingenuo: acerba seruitus est.

¶ Lex digest.ti. de verb.sig. l. sub signatum. §.i. Bona intelliguntᶜ cuiusqꝫ q̄ deducto ere alieno supersunt.

¶ Lato.c j. Mutuū da. Cui des videto.

¶ Boetius de disciplina scholariū li.2. Declamatione creditorum: nihil amarius menti imprimitur.

¶ Cassiodorus epistolaruz lib.12.ꝛ fi.e.2. Irrite suspenditur qō nullis ptractionibus euitaᶜ. ℣ 10.e. Beatus quidam est esse sub debito: nec liber potest veraciter dici qui pbatur obnoxius reperiri. ℣ 16.e. Debituz si quidem quod non potest euitari: prona debet mente semp offerri: vt fiat beneficiū qō fine cōpulsione constat illatum.

¶ Jacobus beneuentanus.c.35. Nolo qꝫ prestes fili tua litigiosis.
Aut illis ꝛ qui sibi semper egent.
Credita vix eteni vel nunqꝫ reddere curāt.
Consueuere tamen reddere verba pia.

¶ Prouerb. vulgar: Mal cōpra clesura chi tol vinari a osura.
El debito destruze chi vnca nol fuze.
Uolce elaltru apprendere et amaro parer a rendere.

¶ De gratia ꝛ gratitudine ꝛ ingratitudine. Rica.9.

Psalmista 36.ps. Mutuabit peccatorꝛ non soluet.

¶ Salomon in prouerbiis. c. 17. Qui reddit mala pro bonis non recedet malum de domo eius.

¶ Aristoteles rethoricoꝛ lib.2.c.6. Factiua amicitie est gratia: ꝛ non requisitū facere: vt cum fecerint non manifestare. Sic eniz ipsi gratia videᶜ: non propter alterum. ℣ Idem ethicoꝛ li.5.c.4. Retributio est ppriuz gre: refamulari enim oportet ei qui gratiā fecit

¶ Cronica de nugis philoꝛ.c.28. ſ. de aristotele: Aristoteles quesitus quid citius senescat: inquit gratia.

¶ Jesus filius sirach in ecc.c.4. Non sit porecta manus tua ad accipiendū: ꝛ ad dandū collecta. ℣ 29.c. Multi quasi inuentionem estimauerunt fenus: ꝛ prestiterūt molestiā bis q̄ se adiuuauerūt: nōec accipiāt osculanᶜ manus dantis: ꝛ in ꝓmissionibus hmiliant vocem suam: ꝛ in tempore ,redditionis postulabat tēpus: ꝛ loquiᶜ verba tedij ꝛ murmurationē: ꝛ tempus causabiᶜ. ℣ 29.c. Gratiam fideiussoris ne obliuiscaris: dedit eniz pro te animā suam.

¶ Terentius in andria.c.3. Si illum obiurges vite qui auxilium tulit: Quid facias illi: qui dederit damnū aut malum?

¶ Tullius rethо. artis veteris li.j.c.12. Dis qui necessario non ꝓfuerunt haberi gratiā non oportet. ℣ Li.2.c.9. Gratia est virtus in qua amicitiarū ꝛ officioꝛ alterius memoria ꝛ remunerandi voluntas cōtineᶜ. ℣ Idē philipicoꝛ li.3. Cui gratia referri tanta nō potest quanta debeᶜ: habēda tamē tanta est quantā maximā animi nostri capere possūt

¶ Ouidius fine titulo seu amoꝛ li.j.c.10. Gratia pro rebus merito debeᶜ ineptis.
Omnia deductoz soluit: mercede soluta:
Non manet officio: debitoz ille suo.

¶ Seneca epistolaꝛ ad lucillū li.13.e.6. Ingratus est qui beneficiū reddit sine vsura. Ingratus est qui se beneficiū recepisse negat quod accepit. Ingratus est qui dissimulat. Ingratus qui non reddit. Ingratissimus omniū qui oblitus est. ℣ Idem de moribus. Memoria beneficioꝛ fragilis est: iniuriarum tenax.

¶ Marcialis cocus epigramaton. libro.5.
Non reddet sterilis: semina iacta seges.

¶ Ualeriᵘˢ max.li.5.ti.de gratis: Gaij marij non solum precipuus: sed etiā ꝓpotens grate mentis fuit impetus. Duas eni camentiuz coboztes mira virtute vim cimbroꝛ sustinētes in ipsa acie aduersus conditionez fede-

ris ciuitate donauit. Quod quidē factū ⁊ ve re ⁊ egregie excusauit: dicēdo: inter armoꝝ strepitū verba se iuris ciuilis exaudire non potuisse: ⁊ sane id tēpus tūc erat quo magis defendere q̄ audire leges oportebat. Mi/ tridates rex magnifice gratus apparuit: qui pro leonico acerrimo salutis sue defensore a rhodijs nauali pugna excepto oēs hostiuꝫ captiuos permutauit. Satis esse existimās ab inuictissimis circūueniri q̄ benemerito gra tiā non referre: ℣ Li. de ingratis dādi ⁊ ac/ cipiendi beneficij cōmercium: fine quo vita hominū est mors tollit quisq; benemerito parē referre gratiā negligit. Ligurgo neq; vite sūme synceritas neq; constātissim⁹ er/ ga patriā amor neq; leges salutariter exco/ gitate auxilio esse potuerūt: quo minus infe stos ciues experirēt. Sepe enī lapidibus pe titus publico furore p̄uatus: etiā oculo advl timū ipsa patria lacedemonum pulsus est. Quid alie facient vrbes vbi etiā illa que cō stātie ⁊ moderamine: ⁊ grauitatis eximiam sibi laudem vendicauit tam ingrata aduer/ sus tam benemeritū extitit.

¶ Ambrosius de officijs li. j. c. 30. Non da/ re cuiq; vix licet: nō reddere vō nō licet. Cō ferre gratiā bonum est: at qui referire ne/ scit durissimus est.

¶ Cato. c. j. Beneficij accepti memor esto.

℣ Cap. 2. Offīn alteri⁹ mult| narrare meīnto
Atq; alijs cū tu benefeceris ipse sileto.
Exiguū munus: cū dat tibi paup amicus.
Accipito placide: ⁊ plene laudare memēto.

¶ Uersificator fabularū esopi. 8. fab.

Nil pdest pdesse malis: mēs prava moloꝝ
Immemor accepti non timet esse boni.

℣ Fabula. 10. Reddere gaudet hō nequaꝫ p̄ melle venenū. Pro fructu penā: pro pie/ tate dolum. ℣ Fabula. 42.

Nō debet meritū turpis delere vetustas.
Accepti memores: nos decet esse boni.

¶ Andreas ad gualteriū de amore lib. j.

Maioribus censeē meritis dignus q̄ bona
sponte peregit: q̄ quisea coactus exercuit.
Coactā nemini sunt grata obsequia: ⁊ nul/ lis digna premijs iudicantur.

¶ Jacobus beneuentanus. c. 23.

Accepti semp muneris esto memor.
A quocūq; tibi p̄sertim paupere factum,
Compensare stude: merito seruitium.
Frigescit dātis animus cum viderit ipse,
Cui dederit īgratū: muneris eē sibi. ℣ c. 25.
Noli serpentē dico tibi fili nutrire,
Mordebit qm̄ te prius ipse malus.

¶ Matheus vindocinensis de histor. tobie c. 31. Nō tibi qō dabit: sed cur intellige: qr
Sola volūtatis forma inonerat opus.

¶ Auctor li. de moribus medicorum. c. 12.

Ingratos boes inflata superbia reddit.

¶ Bellinus in speculo vite parte. j. exē. 2.

Seruitiū nullus pdit: quod reddere multi
Desistūt: reddit vnicus illud homo.

¶ Prouerb. vulgar:

A canal dona: nō guardar endente.
Dbi laua el cauo alaseno pde el sauone.
Dbi serue ario segnore ne grao ne guerdōe
Dbi despicha el laro apicha si.

¶ De mercede p̄mio ⁊ re tributione. Brica. 10.

IN leuitico c. 19. Nō morabit opus mercennarij tui apud te vsq; mane.

¶ Moyses in deteronomio. c. 24. Non ne/ gabis mercedem indigentis: ⁊ pauperis fra tris tui: vel aduene qui tecum morat̄: sed eadem die reddes ei precium laboris sui an te solis occasum: quia pauper est: ⁊ ex eo su/ stentat animam suam: ne clamet contra te ad dominum: ⁊ reputetur tibi in peccatum.

¶ Slomon in puerb. ca. 17. Qui reddit ma la pro bonis nō recedet malū de domo ei⁹.

¶ Tobie. ca. 4. Quicūq; aliquid tibi opera/ tus fuerit: statim ei mercedem restitue: et mercennarij merces apud te omnino non remaneat.

¶ Aristoteles iconomicor. li. j. Sine merce/ de impossibile est dominari.

¶ Jesus filius sirach in eccl'.c.4. Nō sit pōr recta manus tua ad accipiendū: ꝛ ad reddē dum collecta.

¶ Tullius de offi.li.j.ca.29. Uir inuenit̄ q̄ laboribus susceptis periculisq̄ aditis: non quasi mercedem rerum gestarum desideret gloriam.

¶ Matthaeus in euangelio.c.10. Dignus ē operarius cibo suo.

¶ Lucas in euāgel'.c.10. Dignus est operarius mercede sua.

¶ Joānes apl's ꝛ euange.in ep'a.2.c. Unico Uidete vosmetipsos: ne pdatis que cōparati estis: sed mercedē plenā accipiatis.

¶ Paulus apl's: epistola ad romanos. ca.4. Merces nō imputat̄ ſm gratiā: sed ſm debitū. ℣ Idem epistola ad corinthios.ca.9. Quis militat suis stipendijs vnq̄. Qui in sacrario operant̄: que de sacra sunt edūt: ꝛ qui altari seruiūt: cū altari participāt.

¶ Quintilianus declam̄.declam̄.5. Si laborī oportet incūbere vbi promittat̄ effectus: stulta cura est que spem non habet.

¶ Uegecius de re militari lib.3.ca.26.ꝛ fi. Milites in expeditione spes ꝛ premia faciunt meliores.

¶ Juuenalis lib.4.sat'.j. Quis enim virtutē amplectit̄ ipsam: p̄mia si tollas.

¶ Lex codi.ti.de statuis ꝛ imaginibus.l.vt virtutū: Uirtutum premia tribui merentibus conuenit.

¶ Marcialis cocus epigramaton libro.j. Insteriles cāpos nolūt iuga ferre iuuenci. Pingue solū laxat: sed iuuat ipse labor.

¶ Boetius de consolatione li.4.c.j. Imperante flozenteq̄ nequitia virtus nō soluꝫ p̄mijs caret: verūetiā sceleratoꝝ pedibus subiecta calcatur: ꝛ in locum facinoꝝ supplicia luit. ℣ 5.c. Perspicuum est nunq̄ bonis p̄mia: nunq̄ sua sceleribus deesse supplicia. Probos mores sua premia non relinquūt. Sicut probis probitas ipsa fit premiuꝫ: ita improbis nequitia ipsa est suppliciū. ℣ 7.c. Si melioribus animū confozmaueris: nihil opus est iudice premium deferente: tu ipse te excellentibus addidisti. ℣ Libro5. c.6. Equissimum iudicabitur improbos puniri: vel remunerari probos. ℣ Idem de disciplina scholarium libro.2. Licet a multis destituatur laboris restitutio: tamen ab aliquo promouebitur fauoris adeptio.

¶ Cato.ca.3. Cum labor est in dāno: mozta lis crescit egestas.

¶ Cassiodozus epistolarū lib.j.epistola.41 Remuneratio meritozum iustum dominātis prodit imperium: apud quem perire nescit qō quempiam laborasse contigerit. ℣ Libro.2.epistola.j. Nō deficit rei studiū: que premiuꝫ largius habet. ℣ 15.epistola Nutriunt premiozum exempla virtutes: nec quisq̄ est qui non ad mozum summanitatur ascendere: quādo irremuneratū nō relinquitur qō conscientia teste laudatur. ℣ 21.epistola. Graue nimis est vt fructu laboris sui fraudetur industria: ꝛ cui debet p sedulitate conferri premium: dispendiū patiatur iniustum. ℣ 28.epistola. Tribuenda est iustis laboribus compensatio premiorum. ℣ 33.epistola: Equum est vt vnicuiq̄ proficiat labor suus. ℣ Libro.3.epistola.19. Fructuosus esse debet publicus labor. ℣ Lib.4.epistola.3. Theodozicus regottozum cuidam illustri viro hoc ait: Ten de itaq̄ adhuc bonis artibus tuos ad potiora successus: sciens gratiam nostram in illo semper augeri: qui se dignum adepto culmini desiderat inueniri. ℣ 4.epistola. Laure est benemeritis digna prestare. ℣ 13.c. Emolumenta deesse laborantibus nō opōrtet: vt ꝛ bone spei aditus aperiatur: ꝛ de sudantium querela iusta compensatione clandatur. ℣ 25.epistola: In ipsis conatibus egra langueſcunt que meritozum presūptionibus non iuuantur. ℣ 27.epistola. Malozum omnium probatur extremū inde detrimenta susci pe vnde credebantur auxilia prouenire. ℣ Libro.5.epistola.19. Maiora sibi facit credi quisquis efficaciter iniuncta peregit. ℣ Libro.7.epistola.5. Manus larga artium nutrit ingenia. ℣ Libro.9.c.

13. Ille dignus est premia cõsequi qui patrere cognoscitur equitati. ℣ 21. epistola: Manifestum est premium artes nutrire. ℣ 22. epistola: Indiscreti hominum mores confusiq; vagarentur: si aut culpa formidinem: aut virtus premia non haberet. ℣ Li. 11. epistola. 19. Tirombus cõceditur spes laboris dum vicissitudo fuerit reddita vetranis. ℣ 26. epistola: Sicut equum est desidiosis laborantium premia denegare: Ita conuenit excubantibus remuneratõis optata concedere. ℣ 30. epistola: Equitati videtur accõmoduz: si efficaci actione laudatis digna moribus vicissitudo prestetur. ℣ 31. epistola: Dignum est vt sequatur vota fidelium fructus laboruz: z superiores gradus excipiat: quos gestarum rerum integritas effecta cõmendat. ℣ Idem de charitate z dilectione dei. c. 48. Dignum siquidem est et consonũ ration: vt vicẽ rependamus amãti: obsequenti officium gratias largienti.

¶ Auctor li. qui dicit pamphilus. c. 43. Luz mercede labor gratior esse solet.

¶ Auctor rudium dogmatis li. j. Optat premia quisq; labor.

¶ Andreas ad gualterium de amore libro. i. Maioribus censetur meritis dignus: qui bona spontanee peregit q̃ qui ea coactus exercuerit. Coacta nemini sunt grata obsequia: z nullis digna p̃mijs iudicantur.

¶ Auctor lib. de moribus medicorum. c. 10. Premia quisq; labor optat habere sua.
Si labor ipse pert: perit in arte voluntas.
Amisso studio fit piger omnis homo.

℣ Capitulo. 12.

Omnib⁹ est turpe: sed turpius est generosis
Non compensare seruitium merito.

℣ Capitulo. 27. z si.

Si numi desunt: perit omnis sollicitudo.
Sollicitũ numus quẽlibet ipse facit.
Sollicitat pigros: studiosos reddit inertes

¶ Haufridus de tyronia curie papalis:
Excitat in predam: cogitq; sitire cruorem
A sue deprehensa portio iacta canes.

Sertus z vltimus liber secũde partis: tractat de politicis moribus: sub his titulis.

¶ De pollicia seu ciuilitate. Rubrica prima.

¶ Salomon in prouerbijs. ca. 11. In benedictione iustorum exaltabitur ciuitas: z ore impiorum subuertetur. ℣ 14. c. Justitia eleuat gentem: miseros facit populos peccatum. ℣ 29. c. Homines pestilentes dissipant ciuitatem. Sapientes vo auertunt furorem.

¶ Jsocrates in exhortationibus. c. 3. Ex cõmunibus curis discede non vitior sed gloriosior: nam potius p̃uribus opibus preconium quod a multitudine.

¶ Cronica de nugis phor. c. 3. s. de solone. Solõ qui fuit vnus de septem sapientibus ait: A viris magnatibus perit ciuitas.

¶ Aristoteles politi. li. j. c. j. Oẽm ciuitatem videmus cõitatem quandã existentẽ: z oẽz cõitatem alicuius gratia boni instituram. Homo natura ciuile aial est: z qui inciuilis ꝓpter naturã z nõ ꝓpter fortunã: aut prauus est aut melior q̃ homo. ℣ Li. 2. c. j. Ciuilitas cõicatio q̃dã est. Multitudo q̃dam fm nãz est ciuitas. Nõ fit ciuitas ex filiis Amicitiã putamus maximũ bonoz eẽ ciuitatib⁹. ℣ 5. c. Ois ciuitas indiget artificib⁹ ℣ 8. c. Ubi nõ maxime virtus bonoraf: hãc policiã nõ est possibile firmiẽ fm virtutem ꝓncipari. Pollicia ẽ ordo q̃dã habitãtiũ ciuitatẽ. Ciuitas ciuiũ q̃dã mltitudo ẽ. Ciuis nõ ẽ p̃bitare alicubi. Ciuis simplr nullo alioz determinat magis q̃ p̃ticipare iudicio ĩ ꝓncipatu. Cui ptãs ẽ cõicãdi ꝓncipatu ofilliatiuo vel indicatiuo ciuẽ vicim⁹ esse huius ciuitatis. Ciuitatẽ esse taliũ multitudinẽ ad auchardhiã vite. ℣ 2. c. Ciuiũ q̃uis dissimiliũ existẽtiũ opus est salus cõitatis. Cõicatio est pollicia. Ex dissimilib⁹ est ciuitas ℣ Li. 4. c. j. Pollicia est ciuitatib⁹ ordo: q̃ circa ꝓncipatus quõ distribuant z q̃d dñans pollicie: z q̃d qõ ofercs ẽ cõionis singulis.

¶2.c. Pollitia principatuū ordo est. ¶4.c. Ubi non principantur leges: nō est pollitia. ¶7.ca. Est pollitia vt simpliciter est dicere mixtio oligarchie ⁊ democratie. ¶9.c. Pollicia vita quedam est ciuitatis. In omnib⁹ ciuitatibus sunt tres partes ciuiū. Hi quidē opulenti valde: hi aūt egeni valde: hi autez tertij qui medij bonoꝝ. Qui sunt in excessibus eusortunitoꝝ potentie ⁊ diuitiarū ⁊ amicorum: ⁊ alioꝝ taliū subijci: neqꝫ volūt neqꝫ sciunt: ⁊ hoc statim a primordio existit pueris existentibus ꝓpter delicias eniꝫ: neqꝫ doctoribus subijci ipsis consuetū: qui aūt ſm excessum in indigentia hoꝝ humiles valde vt hi quidē principari nesciant: sed subijci seruili principatu. Vult ciuitas ex equalib⁹ esse ⁊ similibus q̄ꝫ maxime: h̄ aūt existit maxime medijs. Saluant in ciuitatibus medij maxime ciuiū: neqꝫ eni ipſi aliena desiderāt sicut pauperes: neqꝫ substantiā hoꝝ alteri: quēadmodū pauper eaqꝫ diuitū ocupiscūt: ⁊ ꝓpterea q⁹ neqꝫ insidias patiunt: neqꝫ fraudes moliuntur: sine periculo degunt. Cōio politica optima est per medicos: ⁊ tales cōtingit bñ pollitizare ciuitates: in quib⁹ vtiqꝫ multū qō mediū. Eusortuniū maximū est pollicizātes substantiā habere mediā ⁊ sufficientē. Ubi multū qō inter medium minime fiūt orturbationes ⁊ dissensiones polliciarū ⁊ magne ciuitates sunt magis sine seditionibus ꝓpter eandē cām: qꝫ multū qō mediū. In paruis aūt facile diuidere oēs in duo: vt nihil reliquat mediū: ⁊ omnes fere egeni vel opulenti sunt. ¶Li.5.t.6. Cōe est ⁊ in democratia ⁊ in oligarchia: ⁊ i momarchia: ⁊ in oi pollicia: neqꝫ crescere valde vlum ꝓter cōmensurationē: sed magis tēta re paruas ⁊ multi tēporis dare honores q̄ꝫ breuiter magnos: corrūpit eni ⁊ nō oēs viri fere bonā fortunā. Legib⁹ sic ordinādū ē vt null⁹ fiat multū excedēs potētia: neqꝫ amicoꝝ neqꝫ pecuniarū. Difficile forte aut i possibile bñ legibus regi eā ciuitatē: q̄ valde multoꝝ hominū est. ¶Idem iconomicorum li.j. Ciuitas domoꝝ multitudo est ⁊ loci ⁊ ꝓdioꝝ copia ad bñ viuendū. ¶5.c. Ciuitas multitudo est nō quecūqꝫ: sed ad vitā ꝑ se sufficiēs. ¶10.ca. Ois pollitica cōmunitas cōstat ex ꝑncipantibus ⁊ subiectis. ¶11.c. Plurime ciuitatū bellātes quidez saluant: Postqꝫ aūt obtinuerūt principatū pereunt: rubiginē eni ꝫbunt sicut ferrū pacē ducentes. ¶Idem retho.li.j.c.12. Sūt aūt ciuitates quattuoꝝ: democratia: oligarchia: aristocratia: monarchia. Est aūt democratia ciuitas: in qua sorte distribuunt principatus. Oligarchia autez: in qua qui in honoribus Aristocratia aūt in qua qui ſm eruditionē eruditionē aūt dico ea que a lege posita: q̄ eni īmauserūt i limis in aristocratia principatur: necesse aūt bos videri optimos. Monarchia aūt est ſm nomē in qua vnus oium dominus est: barū aūt que quidē ſm ordinem quendā regnū: quē aūt indeterminata tyrānis. ¶Idem ethicoꝝ li.10.⁊ fi.c.8.⁊ fi. Desiderātibus de politica scire opus esse videt experiētia. ¶Idem magnoꝝ moralium li.j.c.j. Oportet siquis debet in politicis practicus esse ſm mores esse studiosum. Politica est optima potentia. ¶61.c. Politicum est quod lege est non quod natura.

¶ Jesus filius sirach in eccl.c.10. Ciuitates inhabitabunt per sensum prudentium.

¶ Salustius in catilinario. Labore ac iustitia res publica crescit. Semp in ciuitate q̄bus opes nulle sūt: bonis inuident: malos extollūt: vetera odere: noua exoptant: odio suarū rerū mutari oīa student.

¶ Tullius philipicoꝝ li.j. Bene de re publica mereri laudari coli diligi gl'iosuz ē. Metui vo ⁊ ob id odio esse inuidiosum detestabile imbecillum caducū. ¶Libro.2. Libertate ⁊ beniuolētia ciuiū septū oportet esse: nō armis. ¶Lib.7. in corpore si quid huiusmodi est quod reliquo corpori noceat: vt secariq̄ꝫ patimur: vt mēbroꝝ aliquod pori⁹ q̄ꝫ totū corpus intereat. Sic i rei publice corpore vt totū saluū sit: quicquid est pestiferū amputet. ¶Lib.12.⁊ pe. Quibus bonis expedit saluā esse rem publicā: sed in his qui

fortunati sunt: magis apparet. ¶ Idez inue/ctiuarū in catilinā li.j. Fuit quondā in hac re publica virtus: vt viri fortes acriozibus supplicijs ciuē pnitiosum q̄z acerbissimum hostē cohercerēt. ¶ Idē inuectiua ī salustiū Plerūqz res publica ꝑuatis crescit inimici/tijs: vbi nemo ciuis q̄lis sit pōt latere.

¶ Seneca ī epistolis ad lucillū li. 14. e.j. Ne/mo eozum qui in re publica versant quos vincat: sed a quib⁹ vincat aspicit: z illis nō tam iocunduz est multos post se videre q̄z graue est aliquē ante se habere.

¶ Ualeri⁹ max. li. 2. ti. de institutis antiquis Romani adeo magna charitate patrie tene bant: vt archana cōsilia patrū ꝺscriptozum multis seculis nemo senatoz enunciauerit. ¶ Li. 4. ti. de moderatione: Stasippus teiea res: ozātibus amicis vt grauē in administra tione reipublice z emulū sibi vehementem aduersariū: sed alioquin ꝓbū z ornatū virū q̄libet rōne vel tolleret vel submoueret: ne garet se facturū. Neqz in tutelā patrie bo/nus ciuis locū obtineret malus z iꝓtob⁹ oc cuparet: sed q̄ vehementi aduersario vrgeri q̄z patriā egregio aduocato carere ꝑoptauit ¶ Li. de his qui ex inimicis iūcti sunt amici tia. Emilius lepidus bis cōsul z pōtifex ma ximus splendozeqz hoz par vite grauitate diuitias inimicitias cū fuluio flacco eiusdez amplitudinis viro gessit. Quas simul vt cen sozes renūciati sunt in cāpo depositi. Exi/stimās nō opoztere eos priuatis inimicitijs diffidere qui publice sūma iūcti eēnt pote/state. Sextus liuius salinatoz z si neronis odio ardēs in exiliū ꝓfectus fuerat testimo nio eius ꝑcipue afflictus: tū postq̄z eū inde reuocatū ciues collegā illi in cōsulatu dede rūt: z igenij sui qō erat acerrimū z iiurie quā grauissimā accepat obliuisci sibi ipsum: ne si desidente aio consortionē iperij vsurpare voluisset ptinacē se exhibēdo inimicū malū cōsulatū agere. Que quidē mētis ad trāquil/liozē habituz inclinatio in aspso ac difficili tpe articulo pⁱmū salutis vrbi atqz italie at tulit: qz pari virtutis ipetu: cōnisi terribiles quincas vires contuderūt. Pitacus mitile/neus cuius aut meritis tū ciues debuerunt aut moribus crediderūt: vt eius suffragijs tyrānidem defenderēt: tādiu illud imperiū sustinuit q̄ditu bellū desigaco cū athenien/sibus gerendū fuit. Postq̄ aūt pax victoria parata est: otinuo reclamantibus mitileneis deposuit: nec dīs ciuiū vltra q̄z rei publice necessitas exegerat ꝓmaneret. Atqz cū recu/perati agri dimidia pars ꝺsensu oīum offer ret auertit aīum ab eo munere: defozme iu/dicās virtutis gloziam magnitudine ꝓcede minuere.

¶ Cato. c.j. Pugna ꝓ patria.

¶ Cassiodozus epistolaruz li.j. epi. 20. Uni/cuiqz patria sua carioz est. ¶ 38. e. Interdū expedit patriaz negligere: vt sapientiā quis possit acquirere. ¶ Li. 2. e. 29. Res publica siquidez iure semper equitatis augeat. ¶ Li. 3. e. 6. Letam reddit faciē publicā honora/ta frequētia. ¶ 10. e. Nobilissimi ciuis est patrie sue augmenta cogitare. ¶ 19. e. Fru/ctuosus esse debet publicus labor. ¶ Li. 4. e. 30. Decet quidē cūctos patrie sue augmē ta cogitare: sed eos maxime quos res publi ca sūmis honoribus obligauit. ¶ Li. 5. e. 31 Utilitatē publicā diuturnam ꝺuenit ludifi/cationi differri. ¶ Lib. 7. e. 2. Dum tēp⁹ po testatis plixū querit: culparū obprobria nō vitant. ¶ Lib. 20. 6. e. 11. Cōstat felicē eē rē publicā que multis ciuibus resplendet or/nata. ¶ Li. 8. e. 30. Ciuis aīum nō habet q̄ vrbis sue gratia nō tenet. ¶ Lib. 9. e. 17. Quoruz grā impetrare pōt qui suis ciuibus displicere meruerūt. ¶ Li. 10. e. 6. Necessa/rū ꝓbat eē reipublice ꝓsonas dignitatib⁹ aptas eligere. ¶ Li. 12. z fi. e. i. Ad vtilitates publicas esto sollicitus iniuncta morali cō/pulsione procura.

¶ De populo. Rica. 2.

SOcrates in exhorta tionib⁹. c.j Conuersantē in democratia opoz/tet demulcere populum.

¶ Aristoteles retboz. li. 3. z fi. c. 14. Quāto

fuerit maior populus: tanto remotior intellectus. ℣ Idem politicorum li. 6. c. 3. Optimus populus est qui terrre cultiuus est.

¶ Tullius retho. artis noue li. 7. ꝛ fi. circa fi. c. 17. Noli saturnine nimiū populi frequētia tutus esse: multi iacent graci. ℣ Idē philippicorum li. 2. Charitate ꝛ beniuolentia ciuiū sceptrū oportet esse: nō armis. ℣ Idem tusculanarū questionū li. 2. Phia paucis est contēta iudicibus: multitudinē cōsulto ipsa fugiēs: eiqꝫ ipsi ꝛ suspecta ꝛ inuisa est.

¶ Quintilianus declamationū. 10. declam. Non habet vlla turba prudentiā singulorum: siue q̄ publicos minus capimus affectus: siue negligentior est qui se nō putat soluere debere rationē: ꝛ multa fiducia facim⁹ oiuꝫ Nihil est crudelius morte hominum quos populus occidit.

¶ Seneca tragediarū in octauia. c. 4.
Uis magna populi est. ¶ Laplo. 19. ꝛ fi.
O funestus multis populi
Uiruſqꝫ fauor: qui cum flatu
Uela secūdo ratis impleuit:
Uexitqꝫ ꝑcul languidos. idem
Deserit alto seuoqꝫ mari.
℣ Idem epistarum ad lucillū li. 4. e. 8. ꝛ fi. Numq̄ volui populo placere: nam que ego scio non ꝓbat populus: que ꝓbat populus ego nescio.
Quis cui placet virtus placere pōt populo?
Malis artibus fauor popularis queritur.
Malis tibi placere q̄ꝫ populo.
℣ Libro. 8. e. 2. ꝛ pe. Dos mores habet populus: hos imperitissimus quisqꝫ in secreta irrūpere cupit. ℣ Idem in ꝓuerbijs. Frons nostra populo ꝓuenit. Meliorē vitā seq̄murꝫ vulgus: non contrariam.

¶ Lucanus li. 3. Nescit plebs ieiunia timē. Dāna monēt pplos si quos sua iura tuentē. Nō sibi sꝫ onō grauis ē que seruit egestas.

¶ Ualerius maximus libro. 5. ti. 3 ingratis. Ligurgo neqꝫ vite fūme syncritas neqꝫ cōstātissimus erga patriā amor neqꝫ leges salutariter excogitate auxilio esse potuerunt: quo minus infestos ciues experiret. Sepe enim lapidibus petitus publico furore. ꝑpatus etiam oculo: ad vltimū ipsa patria lacedemonū pulsus est. Quid alie faciēt vrbes vbi etiā illa que constātie ꝛ moderationis ꝛ grauitatis eximiā sibi laudē vendicauit tā ingrata aduersus tā benemeritū extitit.

¶ Lex codi. ti. de p. nis. l. decurionū filij: Ne voces populi nō sunt audiende.

¶ Marcialis cocus li. vndiqꝫ suscepto. c. 2. Predicat hermagoras: n ō oīb⁹ eē placēdū. Elige de multis: regule cui placeas.

¶ Lecilius firmianus de beata vita lib. 2. Ueritas a vulgo solet varijs sermonib⁹ dissipata corrumpi.

¶ Claudianus lib. i. Mobile mutat semper cū principe vulgus.

¶ Cato. c. 3. Judiciū ppli: nūq̄ ꝛ tēpserī vn⁹ Ne nulli placeas: oū vis contēnere mītos.

¶ Beotius de ꝛsolatione lib. 3. i. c. Plēs magnū sepe nomē falsis vulgi opinionibus abstulerūt: Sapiens bonū suū nō populari minore: sed ꝛscie veritate metit. Popularis gloria nec iudicio ꝓuenit: nec vnq̄ firma perdurat.

¶ Deinricus samarienſis li. j. parte. 2. Migrat in exiliū virtus: vitiūq̄ triumphat. Regnat in pplis. grāde tribunal habet.

¶ Cassiodorus epistarum in ꝓhemio: Alimonia supra oīa populi plus requirūt. ℣ Lib. 6. e. 18. Nescit plebs tacere. Plebs interdū ꝛ bloquit quod a nemine ꝓpetratur.

¶ Prouerb. vulgar. Quel che pouolo ende uina: de raro chel no sea.

¶ De principibus: ducibus ꝛ regibus. Rica. 3.

IN exodo c. 22. Principi ppli tui non maledices.

¶ Salomon in ꝓuerb. c. 11. Ubi nō est gubernator: populus corruet. ℣ 104 c. In multitudine populi dignitas regis ꝛ in paucitate plebis ignominia ꝑncipis. ℣ 16. c. Indignatio regis nūcij mortis: ꝛ vir sapiens placabit eum. In hylaritate vultus regis vita. Clemētia regis q̄si ymber serotī

nus. Nō decet ꝓncipē labium mendax. ℣c.20. Sicut rugitus leonis:ita ⁊ terror regis. qui ꝓuocat eum:peccat in aīam ſuam. ℣20.c. Diſſipat impios rex ſapiens. Miſericordia ⁊ veritas cuſtodiūt regez:⁊ roboratur clementia thronus eius. ℣22.ca. Qui diligit corꝺis mundiciā ꝓpter gratiā labiorū ſuoꝝ:habebit amicū regē. ℣24 c. Time te ꝺñm ⁊ regē. ℣29.c. Cum impij ſumpſerūt ꝓncipatū gemet ꝑpul⁹. Rex iuſtus erigit terrā ℣ Idē in ecc.c.30. Ube tibi terra vbi rex puer ē:⁊ cuius ꝓncipes mane comeꝺunt. Beata terra cui⁹ rex nobilis eſt: ⁊ cuius ꝓncipes veſcuntur in tpe ſuo: ad reficiē dū ⁊ non ad luxuriam.

¶ Cronica venugis pꝺoꝝ.c.3.ſ.ve ſolone. Solon qui fuit vnus ve.vij.ſapientib⁹ ꝺicebat regē ſortiſſimū vi. ℣ Idem ꝺicebat ꝓncipare ꝓius eꝺoctus ſubeſſe ꝓncipi. ℣5.c.ſ.ō pictaco. Pictacus mitilineus qui vnus ve vij.ſapiētib⁹ ait: ꝓncipatus virū oſtēꝺit.

¶ Iſocrates in exhortationib⁹.c.2. ꝑpe finē Sicut conuerſantez in ꝺemocratia oportet ꝺemulcere populū: ſic ⁊ ꝺiuerſantē i monarchia ꝺecet mirari regem.

¶ Ariſtoteles politicoꝝ lib.j.c.j. Principat⁹ ⁊ ſubiectū natura ꝓpter ſalutē ſunt. ℣3.c. Semp melioꝝ ē ꝓncipatus qui melioꝝ ſubiectoꝝ. ℣8.c.⁊ ſ. Maſculus nā femella ꝓncipalioꝝ eſt. Si ꝓncipatus nō erit ſobrius et iuſtus:quō ꝓncipabiť bene: Si vo ſubiect⁹ quō ſubiiciēť bene: Principē quiꝺē pfectā habere oportet moꝛalē virtutē. ℣Li.2.c.6. Principari quiꝺē nō facile valde paupib⁹. ℣8.c. Prauū vtiq3 viꝺebiť eſſe plēs ꝓncipatū eunꝺē ꝓncipari. ℣Li.3.c.7. Non ē bñ ꝓncipari eū qui non ſub ꝓncipe fuit. ℣6.c. Honores ꝺicim⁹ eſſe ꝓncipatus. ℣9.c.⁊ pe. Qui intellectū iubet ꝓncipari: viꝺeť iubere ꝓncipari ꝺeū ⁊ leges:qui autez boīem iubet apponit ⁊ beſtiā. Qui ꝺcupiſcentia ⁊ furoꝛe ꝓncipatū habuerīt: tandē ⁊ optimos viros interimēt. ℣Libro.4.c.3. Sine ꝓncipib⁹ impoſſibile ē eſſe ciuitatē. ℣Li.5.c.6. Nō ſiſr facile eſt malignari pauco tpe ꝓncipātes et multo. Tria quedā oportet habere futuros ꝓncipari:ꝓncipales:ꝓncipatus. Primo q̄ꝺē amoꝛē ad conſiſtentē pollitiā: ꝺeinde potētiā maximoꝝ operū ꝓncipatus. Tertio autez virtutē ⁊ iuſtitiā. ℣Idem retboꝛ.li.j.c.20. Principari ꝺelectabiliſſimū eſt. Principes oportet ſapere. ℣Idē ethicoꝝ li.5.c.j. Principatus virum oſtendit. ℣Idez topicoꝝ lib.3. Nemo iuuenes elegit ꝺuces:eo q̄ nō conſtat prudentes eſſe.

¶ Jeſus filius firach in ecc.c.10. Principatus ſenſati ſtabilis erit. Qualis eſt rectoꝛ ciuitatis tales ⁊ inhabitantes in ea. Rex inſipiens pꝺet populū ſuū. Regnum a gente in gentem tranſfereť ꝓpter iniuſtitias ⁊ iniurias ⁊ contumelias ⁊ ꝺiuerſos ꝺolos. ℣19 c. Qui poteſtatē ſibi aſſumit iniuſte:oꝺieť. ℣32.c. Rectorē te poſuerunt: noli extolli: eſto in illis quaſi vnus ex ipſis.

¶ Saluſtius in iugurtino: Natura mortaliū auiꝺa eſt imperij.

¶ Tullius philippicoꝝ li.2. Charitate et beniuolentia ciuiuz ſceptrū oportet eſſe:nō armis.

¶ Philon in li.ſapientie.c.6. Rex ſapiēs populi ſtabilimentum eſt.

¶ Ouiꝺius epiſtolarum.16.epla. An neſcis longas:regibus eſſe manus.
℣ Idem ꝺe arte amanꝺi li.3.⁊ fi. Non bene cum ſocijs:regna venuſq3 manent.
℣ Idem ꝺe ponto li.2.epla.9.⁊ antepe. Regia crede mihi res eſt ſuccurrere lapſis. Conueniens homini eſt hominem ſeruare voluptas.
Et melius nulla querieť arte fauoꝝ.

¶ Petrus apoſtolus epiſtola prima: Regē honorificate.

¶ Paulus apoſtolus in epiſtola ad romanos.c.13. Omnis anima poteſtatibus ſub limioꝛibus ſubꝺita ſit.
℣ Principes non ſunt timoꝛi boni operis: ſed mali. Uis non timere poteſtatem bonū fac:⁊ habebis laudem ex illa:ꝺei enim minister eſt tibi in bonum. Si autē malū feceris:

time:nō enim sine cā gladiū portat: dei enī minister est iudex in irā ei qui malū agit.

¶Seneca tragediarū in thieste.c.3.Ubi nō est pudor
Nec cura iuris: sanctitas: pietas fides:
Instabile regnū est. ¶In medea.c.3.
Rex timendus est. ¶Capitulo.4.
Equū atq; iniquū regis imperiū feras.
In agamenone.c.3. Perlucet omne regie vitium vomus. ¶In octauia.c.10.
Ferrū tuet p̄ncipem: Melius fides.
Decet timeri cesarem: At plus diligi.
Male imperat cū regit vulgus vuces.
¶Lap̄.18.Quis regere dementes valet?
¶Idem de clementia. Natura cōmētata est regē: qō ex aliis aīalib⁹ ꝫ cognoscere vt ex apibus. ¶Idem de ꝺsolatione ad marciaꝫ. Turpis est nauigii rector enī gubernacula fluctus eripuit: qui fluctuātia vela deseruit p̄misit tempestati ratē. ¶Idem in ꝓuerbiis Male iperādo sūmum imperiū amittitur.

¶Lucanus li.8.Nil pudet assuetis sceptris mitissima sors est.
Regnor sub rege nouo.

¶Frontinus li.4.t fi.ti.7. Paulus imperatorem senē moribus decebat esse oportere: significās moderatiora sequēda consilia.

¶Uegetius de re mili.li.i.ti.i. Nō quemq; magis decet vel meliora scire: vel plura q̄ꝫ p̄ncipē: cuius doctrina oīb⁹ pōt ꝓdesse subiectis. ¶Lib.2.tit.5. Maiestas iperatoris fm deū generi humano diligenda est t colenda: nā ipatori cū augusti nomē accepit: tanq; p̄senti t corpali deo fidelis est p̄standa deuotio: ipendēdus puigil famulat⁹ deo enī vel ꝓuatus vel militaris seruit cū fidelit eum diligit qui deo regnat auctore. ¶9.ti Ad p̄fecti laudē redūdat virtus subiectorū.

¶Lex digest.ti.de offi.p̄si l.cōgruit. Cōgrui it bono t graui p̄sidi curare: vt pacata atq; quieta sit ꝓuincia quam regit.

¶Boetius de ꝺsolatōe lib i.c.8. Plato ait beatas fore res publicas si eas vel studiosi sapientie regerent: vel si earum rectores studere sapientie contigisset.

¶Cassiodorus epl'arū li.i.e.8. Tuta est conditio subiectorum vbi viuit sub equitate regnantium. ¶15.epl'a. Regnantis facultas tunc fit ditior cum remittit: t acquirit nobiles thesauros fame neglecta vilitate pecunie. ¶18.epistola: Pernitiosa res ē i imperante tenuitas. ¶22.epl'a. Decet regalis apicis curam generalitatis custodire cōcordiam. Ad laudem regnantis trahit⁹ si ab omnibus pax ametur. ¶29.epl'a. Benigni p̄incipis est delicta oīm taꝫ velle punire q̄ꝫ tollere. ¶Libro.2.epistola.2. Sub imperio boni p̄incipis omniū fortune p̄ficiet. In laudeꝫ regnantis p̄ficit qō subiectus acquirit. ¶29.epistola. Regnantis est gloria subiectorum ociosa trāquillitas. ¶Libro.3.epistola.11. Beneficia siquidez sunt que regna sublimant: t liberalitatis dom⁹ iugiter potest crescere: si sibi subiectos studeat ampliare. ¶12.epistola. Facilius est quippe si dicere fas est errare naturam q̄ꝫ dissimilem sui p̄inceps possit formare rem publicam. ¶13.epistola. Is potest bene regere qui se studet sub decore tractare. ¶29 epistola: Dec sunt regia dona qō semina: sparsa in segetem coalescunt: t in vnum cōacta depereūt. ¶38.epistola: P̄incipis opinionem longe lateq; disseminat subiectorū custodia securitas. ¶44.epistola. Theodoricus rex gottorum ait: Nobis p̄positum est deo iuuante sic vincere vt subiecti se doleant nostrum dominium tardius acquisisse. ¶50.epistola: Felicitas regnantis est famulantes amare. ¶Libro.4.epistola.12 Semper auget p̄incipes obseruata iustitia ¶Libro.5.epistola.2. Semper p̄odest diuitum regum acquisita concordia: qui oum paruo munere liniuntur maiore semper cōpensatione p̄spiciunt. ¶39.epl'a. Quies suauissima populi: t disp̄sitio trāquilla regionū p̄conij ꝓbat eē regnantiū. ¶44.e. t fi. Sic est in p̄incipib⁹ būilitas gl'iosa: quē admodū i mediocrib⁹ odiosa pōt esse iactātia ¶Li.6.e.16. Regis ꝺsiliū solos decet sire guissimos. ¶Li.6.e.16. Dia sine p̄cipe

confusa sunt: ꝛ dum vnusquisq; iuxta vo/ lūtatem suam cogitat viue: rereguld cogno scitur amittere disciplne. ℣ 27.e. Utile est sem/per eligere: cui reliqui debeāt obedire: quia si voluntas diuersoꝝ vaga relinquit confusio culpaꝝ amica generat. ℣ Li. 8. e. 2. Magnū ꝓfecto felicitatis genus est ob/ tinere sine contētionibus ꝓncipatū. ℣ 10 e. Arduū nimis est ꝓncipis meruisse secre tum. ℣ Li. 9. e. 9. Disciplina imperandi est amare quod multis expedit. ℣ 13. e. Dona regalia q̄uis parua sublimāt: quia simul et meritoꝝ gratiā recepisse credit: qui ꝓncipa/ li munere subleuat. ℣ Li. 10. e. 3. Tollitur necessitas ꝓncipibus excedendi quotiens assueuerit ꝓpria moderari. ℣ 11. e. Quicq̄d a subiectis ꝓficit: regnantiū laudib⁹ appli/ cat. ℣ Li. 11. e. 2. Hoc est ꝓfecto difficilli/ mū regnādi genus exercere iuuenez in suis sensibus ꝓncipatū. ℣ Li. 12. ꝛ fi. e. 2. Oēs qui gremioꝝ celsa petimus: vitioꝝ humilia deseramus: sit in nobis frons libera: vt alio rum possimus emendare peccata. ℣ Equat crimen oēs quos inquinat: ꝛ ideo dissimilis ab accusato debet esse qui iudicat. ℣ 3. epi. Uariū poscit remediū diuersa qualitas pas sionū. Sic qui populis ꝑesse cognoscit̄ non vno ꝛ filio ꝑdicturus inuenit̄. feroces distri/ ctione ꝓmēdi sunt: man sueti ciuiliter ad/ monendi: dolosi caute: simplices sub leuita te tractādi sunt. Sub continentia ira scere: sub maturitate distringe. ℣ 13. e. Pietas si quidem ꝓncipū totū custodit imperium: ꝛ dū illis vicissitudo digna reddit̄ incolumia rei publice mēbra seruant̄. ℣ 19. e. Rex let⁹ optat̄ ab omnibus.

¶ Gregorius in pastorali. ca. 18. Sit rector bene agentibus per humilitatē socius: con/ tra delinquentiū vitia per zelū iustitie erect⁹ Tunc necesse est vt rectores a subditis ti/ meantur qñ ab eis deū timeri minime deꝑ hendūt: vt humana saltē formidine pecca/ re metuāt: qui diuina iudicia non formidāt Sūmus locus est: bene regit̄ cum bis qui ꝑest vitijs potius q̄ fratribus dominat̄.

¶ Joānes solobrienſis anglicus in policra/ tone li. 5. Traianus optimus imperator ar guentibus eum amicis q̄ in oēs ꝛ vltra q̄s imperatorem deceat cōmunis esset: rīdit se talē velle imperatorē esse ꝓuatis q̄les ipe ratores sibi esse ꝓuatos optasset.

¶ Gualterius de castellione li. j. Parce hu/ mili: facilis oranti: frange superbum. Nō murus nō arma ducē tutant̄ auarum. Instabile est regnū: qō nō clemētia firmat ℣ Li. 9. ꝛ pe. Testātur eorum Finis amicitias regū nō eē perēnes.

¶ Proverb. metrice extraor. l. vag. Sit rector terre: nolēs obprobria ferre. Prudens legalis: audax nulli specialis.

¶ Prouerb. vulgar. Lo tutti eguale deo vuol male.

¶ De moribus subditoꝝ regi/ bus ꝛ ꝓncipibus. Rica. 4.

Iesus filius sirach in eccl. c. 10. Qualis ē rector ciuitatis tales ꝛ inhabitātes in ea.

¶ Cassiodorus epl̄aꝝ li. 3. e. 12. Facilius est quippe si dicere fas est errare naturam q̄s dissimilē sui ꝓnceps possit for/ mare rem publicam.

¶ De tyrānide ꝛ tyrāno. Rica. 5.

Obbist. c. 15. Lūctis dieb⁹ suis ipius supbit: ꝛ nu/ merus annoꝝ incertus est tyrāni/ dis eius. Sonitus terroris ei⁹ sem/ per in auribus illius. ꝛ cū pax sit: ille semper insidijs suspicat̄. ℣ 34. c. Dñs regnare facit hominē hypocritā ꝓpter peccata populi.

¶ Cronica ō nugis phoꝝ. c. 8. ſ. de periādro Periander corinthius vnus de septē sapiē tibus ait: debentes secure tyrānos fieri be/ nivolentia fulciri: non armis.

¶ Aristoteles ethicoꝝ lib. 8. c. 5. Tyran/ nus sibiipsi oferens intendit: rex aūt qō sub ditoꝝ. Prauitas monarchie tyrānus: mal⁹ aūt rex tyrānus fit. In tyrānide nihil vl̄ pa rum amicitie est. ℣ Idem politicoꝝ li. 3. c. 8. Cives custodiūt armis reges: tyrānos āt extranei: ibi quidē enī fm legem ꝛ voluntā/

riſs. Di aũt inuolũtariis principant. ℣ 9.c. 7 pe. Legem pncipari eligibilius magis q̃z ciuiũ vnũ aliquẽ. Qui intellectũ iubet pncipari deũ 7 leges: qui aũt hoĩe eſt iubet apponit 7 beſtiã. Qñ ocupiſcentia totale 7 furor pncipatũ habuerint tandez 7 optimos viros interimẽt. ℣ Lib20. 6.c.6. Non ſimiliter facile eſt malignari pauco tpe pncipantes 7 multo. ℣ 7.c. Si per fraudẽ pncipaſ aliquis vel per violentiã: iam hoc videſ tyrãnus eſſe. Non volẽtibus mor nõ erit rex: ſed tyrãnus 7 nõ volentiũ. ℣ 8.c. Sũt 7 oli dicta ad ſaluationẽ: vt poſſibile eſt tyrãnidis: excellentes perimere: 7 ſapiẽtes deſtruere: 7 neqz cõicationes finere: neqz ſodalitatem: neqz diſciplinã: neqz aliud tale: ſed oĩa cauere vñ cõſueuerũt fieri dñe ſapie 7 perſuaſio. Et neqz ſcholas neqz alias collectiones pmittere fieri vacatiuas: 7 oĩa facere ex quib9 q̃maxime ignoti inuicẽ erũt oẽs: notitia enĩ fidem facit magis adinuicẽ. Maloz amicus eſt tyrãnus. Tyrãni adulationẽ recipientes gaudent: hoc autẽ nullus vtiqz faciet ſenſum habẽs liberũ. Cõiecturat tyrãnus tria. Unũ vt modica ſapiãt ſubditi: nullus enĩ puſillanimus inſidiabiℓ. Secundũ aũt vt diſcredat inuicẽ: nõ diſſoluiℓ: pri9 enĩz tyrãnus anteq̃ credãt ſubditi ſibiipſis ꝓpter quod 7 epikeis aduerſaℓ tanq̃ nociuis ad pncipatũ: ñ ſolũ ꝓpterea qꝫ nõ volũt ſubiici diſpotice: ſz 7 qz fideles ſũt ſibiipſis 7 alijs: 7 qz nõ ꝑdũt neqz ſeipſos neqz alios. Tertiũ aũt ipoſſibilitas negociozꝫ: nullis enĩ manũ mittit ad ipoſſibilia: q̃re neqz tyrãnidẽ diſſoluere nõ exiſtente potẽtia. Oĩa reducet quis tyranica volita ad has hypotheſes: ℔ quidẽ vt ſubditi nõ credãt inuicẽ: ℔ aũt vt nõ poſſint: ℔ aũt vt parũt ſapiant. Cõmunis cuſtodia oĩs monarchie eſt nullum virũ facere magnũ: ſed ſiquidẽ plures ſeruabũt enĩ inuicẽ. Si aũt forte aliquando opozteat facere magnũ: nequaq̃ ſm mozez audacem: maxime enim intuſius taℓ. ℣ Li. 5.c.7. Propter iniuſtitiã: 7 ꝓpℓ timozẽ: 7 ꝓpter contẽptũ multi ſubditoꝫ inſurgũt aduerſus monarchias.

¶ Jeſus filius ſirach in eccℓ.c. 19. Qui potestatem aſſumit iniuſte odietur.

¶ Terentius in adelphis: Que ſententia imperium credat grauius aut ſtabilius in qõ ſit q̃z id quod amicitia adiungitur.

¶ Tullius de amicitia: In vita tyrannozum nulla fides: nulla charitas: nulla ſtabilis benivolentie poteſt eẽ fiducia: oĩa ſp ſuſpecta atqz ſollicita: nullus locus amicitie. Quis enim aut diligit quẽ metuit: aut eum a quo ſe metui putet: colunℓ tñ ſimulatione amicitie dũtaxat ad tẽpus.

¶ Seneca tragediarũ in troa.c. 4. Uiolenta nemo imperia ꝺtinuit diu. ℣ In medea.c.4 Iniqua nunq̃z regna perpetuo manent. ℣ Idem de clemẽtia. Tyranni in voluntate ſeruiũt: regẽ nõ niſi ex cã ac neceſſitate.

¶ Ualeriꝰ maxi. li. 7.t. Sapienter dicta aut facta. Ariſtophanes incomedia introduxit remiſſum ab inferis athenienſiũ tyrannum periclẽ vaticinantẽ nõ opoztere in vzbe nutriri leonẽ: ſinaũt ſit aliter obſequi ei ꝺuenire. Monet enim vt pcipue nobilitatis 7 concinnati ingenij iuuenes refrenent. Nimio vo fauoze ac pzofuſa indulgentia paſti quo minus potentiam obtineat ne impediant qꝫ ſtultuz 7 inutile ſit eas obtrectare vires qꝫ ipſe fouens.

¶ Boetius de conſolatõe libz0. 3.c.9. Erpetus ſortiſue periculozum tyrannus. ſ. dionyſius: qui oliz fuit tyrãnus ſicilie regni metus pendentis ſuper verticem gladij terrore ſimulauit.

¶ Uerificatoz fabule eſopi. 62. fabu. 7 pe.
Nil magis hozrendũ q̃z flebilis aula tyrãni
Qua pietas hominis cum ratione petit
Raptozes famuliqz truces ſceleriq̃z miſtri
Iniuſtis oñis impietate placent.
Non amat inſontes: ſed ſontes aula tyrãni
Cõplacet iniuſto raptus iniquus ero.

¶ Gualterius de caſtellione li. 4.
Que rara tyrãnis
Semper ineſt: fregit pietas generoſa rigozem.

¶ De iure lege ꝛ pacto. Rica. 6.

Isaias ppha. c. 10. Ue ꝙ ordūt leges iniquas

¶ Cronica de nugis phoꝛ. c. 3. ſ. ō ſolone: Solō qui fuit vnus de ſeptem ſapientibus dicebat leges fuliginib⁹ ſimiles: etenim in illas ſiquid inciderit qō leue ꝛ debile ſuſtinere. Si vo maius reſidētes ire. ℣ 2. c. ſ. de chilone. Chilo lacedemonius qui fuit vnus de. vij. ſapientibus iubebat legibus obedire.

¶ Iſocrates in exhoꝛtationibus. c. 2. Obtēpera legibus. Obedias legibus que regibus ſubſunt.

¶ Ariſtoteles retho. li. j. c. 10. Judiciuꝫ q̄dē legiſlatoꝛis non ſm partem: ſed de futuris ꝛ vniuerſalibus eſt. ℣ 6. c. In legibus eſt ſalus ciuitatis. ℣ 18. c. Prauа facere pꝛeter legem malitia eſt ꝛ incontinētia. ℣ 45. c. ꝛ ſi. Pactū eſt lex ppꝛia ꝛ ſm partē. ℣ Lex pactum quoddā eſt. Pactum leges deſtruit. ℣ Idem polliticoꝛ li. j. c. 4. Lex iuſtū quoddam eſt. ℣ Libꝛo. 3. c. 9. ꝛ pe. Sine appetitu intellectus lex eſt. ℣ Lib. 7. c. 3. Lex oꝛdo quidam eſt. ℣ Idem elẽcoꝛ li. j. Lex eſt opinio plurium.

¶ Tullius rethoꝛicoꝛ artis veteris li. 2. c. 5. Initiū iuris a natura ductū videtur. Natura quidem ius eſt ꝙ nobis nō opinio: ſed q̄dam innata vis afferat: vt religionē: pietatem: gratiam: vindicationē: obſeruantiā: veritatem. Conſuetudinis ius eſſe putatur id quod volūtate omniū ſine lege vetuſtas cō pꝛobaret. Pactū eſt qō inter quos cōuenit ita iuſtum putaꝫ vt iuri pꝛeſtare dicaꝫ. ℣ c. 9. Conſuetudine ius eſt qō aut leuiter a natura tractū aluit: ꝛ in maius facit vſus: vt religionē: aut ſiquid eoꝛ que ante diximus a natura pꝛofectū: maius factū ppter conſuetudinē videmus: aut ꝙ in moꝛem vetuſtas vulgi appꝛobatione perduxit. Pactū eſt qō inter aliquos conuenit. Lege ius eſt qō i eo ſcripto qō populo expoſito eſt vt obſeruet continetur. ℣ Idem retho. artis noue libꝛo 2. c. 4. Lege huius eſt id quod iuſſu populi ſancitum eſt. Conſuetudinis ius eſt id quod ſine lege equo ac ſi legittimum ſit vſitatum eſt. ℣ Idem de legibus libꝛo. j. Lex eſt ratio ſūma in natura que iubet ea que facienda ſunt: pꝛohibet que contraria. Legē bonā a mala nulla alia niſi nature noꝛma diuidere poſſumus. Non ſolum ius ꝛ iura natura diuidūtur: ſed omnino omnia honeſta ꝛ turpia. ℣ Idem de officijs libꝛo. j. c. 39. Qui parti ciuiū conſulūt: partem negligunt reꝛ pernitioſiſſimā in ciuitate inducūt ſeditionem atq; diſcoꝛdiam. ℣ Idem tuſculanarum queſtionū li. j. Conſenſio oīum gentium lex nature putanda eſt. ℣ Idem ō natura deoꝛum libꝛo. 2. Lex eſt recti pꝛeceptio: pꝛauiq; depulſio. ℣ Idez topicoꝛum. c. 3. Jus ciuile eſt equitas conſtituta: bis qui eiuſdē ſunt ciuitatis ad res ſuas obtinēdas

¶ Seneca epiſtolarum ad lucillum lib. 16. epiſtola. 2. Legem bꝛeuez oporꝛtet eſſe quo facilius ab imperitis teneatur: velut emiſſa diuinitus voꝛ ſit: iubeat nō diſputet.

¶ Ualerius maximus libꝛo. 7. tit. ſapienter dicta aut facta: Anatharſis leges aranearū telis comparabat: nam vt illas infirmioꝛa aīalia retinere valentioꝛa tranſmittē: ita bis humiles ꝛ pauperes oſtringi: diuites ꝛ pꝛepotentes non alligari.

¶ Lex digeſ. ti. de iuſtitia ꝛ iure libꝛo. j. Jus eſt ars boni ꝛ equi. ℣ l. iuſtitia Juris pꝛecepta ſunt hec: honeſte viuere: alterum non ledere: ſuum cuiq; tribuere. ℣ Ti. de iniurijs. l. iniuriarum. §. j. Juris executio non habet iniuriam. ℣ Tit. ad leg. iul. de vi pub. l. pe. Non puto nec vꝛecundie nec dignitati: nec pietati conuenire: quicq̄ non iure facere. ℣ Ti. de var. ꝛ extraoꝛ. cog. l. j. §. p inde. Eſt quidem res ſanctiſſima ciuilis ſapiētia: que p̄cio nūmario non eſt eſtimāda. Lex auten. ti. de oſtitutio inouat ꝛc. in pꝛincipio: Quod medicamēta moꝛbis hoc exhibēt iura negocijs.

¶ Macrobius ſaturnalioꝛ lib. 2. c. 20. Niſi peſſimis effuſiſq; moꝛib⁹ viueꝛet: pfecto ſe rendis lagibus opus non fuiſſet.

¶ Leges bone ex malis moribus ꝓcreãtur.
¶ Cato.c.j. Patere legẽ quã tuipse tuleris.
¶ Cassiodorus epistolarũ lib.3.e.17. Iura publi.certissime sunt hũane vite solatia: in firmoꝝ auxilia potentuꝝ frena. ¶ Libro.4. e.27. Quicquid ꝺ leges admittiẽ iusta execratione ꝺãnaẽ. ¶ Lib.5.e.39. Illa vere vita hominũ est que iuris ordine continet: nã beluarũ ritus est sub casu viuere que vũ rapiendi ambitu ferunt improuisa temeritate succũbunt. ¶ Li.9 e.15. Justissime siquidẽ leges vt bonis aperiũt: ita claudũt malis moribus actionẽ.
¶ Montenarius in luna cleri.ca. 117. Qñ iura sil ent: nequeũt peccata silere.

¶ De Inia, facultate ⁊ regularitate. Ro.7.

TErentius in beau tumerumenon.c.9. Deteriores oẽs sumꝰ Inia.
¶ Persius.5.sat. Apposita in toꝝ tos extendit regula mores.
Et premit rõne aĩus vincitꝝ laborat.
¶ Seneca in epis ad lucillũ lib.2.e.3. Nemo est ex ipsis prudentibꝰ qui reliqui sibi ꝺẽat.
¶ Gregorius in pastorali.c.4. Plerũqꝫ qui i aduersitatis magisterio sub disciplina compsimit: si ad regiminis culmen eruperit in elationẽ vsu glie permutatur.
¶ Isidorus in sinonima soliloquiorũ lib.2. Sepe occasio peccãdi voluntatẽ facit.
¶ Cassiodorus epistarũ li.2.e.13. Meliꝰ sp legũ pondere ꝓssa curat audacia: ⁊ vũ metus talibus imponit: peccãdi licentia nõ ꝓbetur. ¶ Li.4.e.35. Obrueret quippe innocentia si laxaret audacia.
¶ Prouerb.vulg. Lo nõ e gatta: isoze geballa. Quando gatta nõ e a cha: soze pernasar va.

¶ De iudicibus ⁊ iudicijs. Rica.8.

TExodo c.23. Non ꝺeclinabis in iudicio pauperis.
¶ In leuitico.c.19. Nõ facies qꝺ iniquũ est: nec iniuste iudicabis. Nolite facere iniquũ aliquod in iudicio: in regula: in põdere: in mẽsura: statera iusta ⁊ eq̃ sint põdera: iustus modius: equusqꝫ sextarius. ¶ 24 c. Equum iudiciũ sit inter vos: siue peregrinis: siue ciuis peccauerit.
¶ Moyses in ꝺeuteronomio.c.27. Maledictus qui peruertit iudiciũ aduene ⁊ pupilli ⁊ vidue.
¶ Psalmista ps. 57. Si vere vtiqꝫ iustitiaꝫ loquimini: recte iudicate filij hoĩum. ¶ 105 ps. Beati qui custodiunt iudicium ⁊ faciũt iustitiam omni tempore.
¶ Slomon in ꝓuerb.ca.6. Ne ꝺeclines ad ꝺexterã neqꝫ ad sinistrã. ¶ 17.c. Qui iustificat impium: ⁊ qui condẽnat iustũ abominabilis est vterqꝫ apud ꝺominũ. ¶ 26.c. Judicium ꝺeterminat causas.
¶ Isaias ꝓpheta.ca.5. Ube qui iustificatis impium ꝓ muneribus: ⁊ iustitiã iusti auferitis ab eo.
¶ Aristoteles rethoricoꝝ li.2.c.18. Judex qui in ciuilibꝰ ꝺecertationibꝰ inq̃sita iudicat
¶ Jesus filius sirach in ecc.c.5. Justifica pusillum ⁊ magnũ similiter. ¶ 18.c. Ante iudicium ꝓpara iustitiam tibi.
¶ Pylon in li. sapientie.c.j. Ꝺiligite iustitiaꝫ qui iudicatis terram.
¶ Oratiꝰ odarũ li.2.c.58. Quotiẽs bonꝰ auqꝫ fidus Judex honestũ prætulit vtili:
Reiecit alta dona nocentium
Vultu: per obstantes cateruas
Explicuit sua victor arma.
¶ Idẽ in sermonibus li.2.ser.2.
Male verum examinat omnis
Corruptus iuꝺex.
¶ Tullius ꝺe legibus li.2. Quid magnificẽtius q̃ posse ꝺecernere vt magistratũ ¶ Idẽ ꝺe oratore li.2. Plura multo hoĩes iudicãt odio aut amore: aut cupiditate: aut iracũdia aut ꝺolore: aut letitia: aut spe: aut timore: aut errore: aut aliqua permotione mẽtis q̃ veritate: aut prescripto: aut iuris norma aliqua: aut iudicij formula: aut legibus.
¶ Horatius ꝺe tristibus li.j.c.i. Judicis officiũ est vt res: ita tẽpora rerũ Querere.
¶ Idem ꝺe ponto li.2.e.9. ⁊ antepenultia.

Conſpicit nunq̃ meliore potentia cauſa.
Quã quotiẽs vanas nõ ſinit eſſe preces.

¶ Quintilianus declam. 12. declam. Nos ideo magiſtratus legibuſq; amozibus nr̃is accepimus: ne ſui quiſq; voloris iudex ſit: t aſſidue ſcelerũ cauſe ſe refellãt ſi vltio imitabitur crimen. Si ad arma mittimur t inſtituit̃ pricioſa nocẽdi cõtentio t in vicez leges ira ſuccedat: premet̃ quidẽ inoria infirmitas: t paucoz onio ſubiecta plebs triſte ſeruitiũ perferet.

¶ Matthæus in euãgel. c. 7. In quo iudicio iudicaueritis: iudicabimini: t in qua menſura mẽſi fueritis: remeciet̃ vobis.

¶ Joãnes in euãgelio. c. 7. Nolite iudicare ſm faciẽ ſed iuſtũ iudiciũ iudicate.

¶ Jacobus in epſa vnica. c. 2. Judiciuz ſine miſericozdia ei qui nõ fecit miſericozdiã: ſu pereraltat aũt miſericozdia iudicio.

¶ Seneca tragediarũ in medea. c. 4. Qui ſtatuit aliquid parte inaudita altera:
Equũ lz ſtatuerit haud equus fuit.
Idem de trãquillitate aĩ: Sempr̃ iudicio fauoz efficit. Idem de clementia: Prope eſt vt libenter dãnet qui cito: ꝓpe eſt vt inimicos puniat qui nimis. Idem in ꝓuerb. Ad penitendũ ꝓperat: qui cito iudicat.
In iudicãdo criminoſa eſt celeritas.

¶ Ptolomeus in centiloquio. c. 12. Beniuolentia t maliuolentia hominẽ in iudicijs errare faciunt.

¶ Lex digeſ. ti. de orig. iur. l. 2. Per eos qui iuriſdictioni ꝑſunt effectus iuris accipitur. Quantũ eſt enĩ eius in ciuitate eſſe: niſi ſint qui iura regere poſſint.

¶ Lex codi. ti. de iudeis. l. nullus. Jccirco iudicioz vigoz iuriſq; publici tutela videt̃ in medio cõſtitura ne quiſq; ſibiipſi ꝓmittere valeat vltionem.

¶ Ambroſius de offici's lib. 2. c. 24. In iudicio gratia abſit cã merita decernant.

¶ Claudianus li. j. Merent captiue: pollute iudice leges.

¶ Cato. c. j. Equum iudica. Capto. 2.
Eſto forti aĩo: cũ ſis dãnatus inique.
Nemo diu gaudet: ſub iniquo iudice vincens. Capitulo. 4.
Judicis auxiliũ: ſub iniquo teſte rogato.

¶ Caſſiodozus epſarũ li. j. e. 3. Facilis recti ꝓſua ſoz eſt innocẽs iudex. Exceſſus tũc ſũt in foꝛmidine cũ creduñt iudicibus diſplicere. Li. 3. e. 7. Tamdiu iudex dicit̃ ꝗdiu iuſtus putat̃. 36. e. In cauſis ſemp eſt ſua ſpecta potẽtia. 39. e. Jnumbzat famam publicã in cõſule tenacitatis obſcuritas. Li. 4. e. 10. Quid a bellica cõfuſione pax trãquilla diſtabit: ſi per vim litigia terminẽtur. 28. e. Dignus eſt inter alios ſequenda decernere qui ſibi modũ viſus eſt legitti me cõuerſationis imponere. Li. 6. epi. 4. Eſt nimirũ magnũ t ſigulare ꝑconiũ ſi iudices nõ accipiãt vbi ſunt qui multũ dare cõtendũt. 12. e. Prima equitas eſt a ſe ꝑſules inchoare: vt timeãt criminoſi quem neqũeũt ſimilẽ reperire. Nullas enĩ in ſe culpas timet reus quas habere reſperit cognitozem. Si vos actus nullus dãnat in altero quia natura eſt humani animi vt nitat̃ pariꝰ vindicare qõ ſe cognouerit amiſiſſe. Libzo. 8. e. 4. Tales decet eſſe aulicos viros vt nature bona iudicio frontis aperiãt: vt poſſint agnoſci de mozibus ouz videnť. Tacens enĩz plerũq; deſpicabilis eſt: t ſi eũ lingua nobilitat. 15. e. Gloria regni eſt reperiſſe iudices exquiſitos. Auan iudices neſciũt quantũ delinquũt. Nam cũ vendũt aliena crimina ſua faciũt eſſe peccata. Lib. 9. e. 9. Non minus eſt malũ bellicũ vitaſſe: q̃ſ ſeua diſcuſſionis euadere. Jpſa eſt vera ſecuritas que õ nulla iudicis iniquitate foꝛmidat. 19. epi. Metus cuncta diſponit: ſi reus crimẽ in iudicãte non inuenit. Lib. 10. e. 6. Cui iuſtitia cõmittit̃ malis mozibꝰ non grauet̃: alioquin ineffica eſt ab hoie exigere qõ agnoſcit̃ nõ habere. 19. epi. Illa ſunt vera iudicia vbi neminẽ compzimit vlla timiditas. Libzo. 11. e. 9. Jnuti le bonũ eſt iudicẽ nõ accipere: t multis accipiendi licentiã ꝓbuiſſe. 33. e. Non ẽ deſitationis metus vbi nõ eſt iudicis venalis

auditus. ¶ Libro. i 2. ꝛ fi. e. j. Oꝫ periculo/ ſuꝫ eſt pati iudicē rōnabiliter iratū: ꝛ illū de fortunis tuis ꝺcernē q̄; te oſtat ḡuiē irritaſſe

¶ Iſidorus ſoliloquioꝫ lib. i. ca. j. Petit leges auaritia iudicāte. Premia ꝛ dona legibus vires tulerūt. Ubiq; pecunia vincit. Ubiq; venale iudiciū ē. ¶ Lib. 2. c. 41. Antcipitē ꝺiu ꝺeliberat ſniaꝫ. Nullū iudices ſuſpitiōis arbitrio: añ pba. ꝛ ſic iudica. Periculoſū eſt quēpiā ꝺ ſuſpitōe iudicare. ¶ 49 c. Munera ſepe veritatē ꝓuaricāt. Cito vio laſ auro iuſtitia: cito corꝛūpit munere.

¶ Auctoꝫ libri qui ꝺicitur facetus. c. 8. Qualis erit iudex: tales ſunt quippe miniſtri
Si malus eſt ꝺſis: fit populuſq; malus.

¶ Gualterius ꝺe caſtellione li. j. Si lis inciderit: te iudice ꝺirige libꝛā
Judicij: nec fl'ctat amoꝫ: nec mūera palpēt.
Nec moueat ſtabilē pſone acceptio mentē.
Cū ſel' obtinuit vitioꝫ mater in aula
Deſtis auaritie: que ſola incarcerat oēs
Uirtutū ſpēs: ſpreto moderamine iuris.
Curꝛit in facin⁹: nec leges curia curat.

¶ Montenarius in luna cleri. c. 108.
Judex qui perimit ſcelerū fométa: miniſter
Noſcit eſſe ꝺei: qui ꝺo negligit hoſtis.

¶ Prouerb. metrice extraoꝫ. li. vagā.
Quattuoꝫ iſta: met⁹: odiū: ꝺilectio: cēſus:
Sepe ſolēt hoīum: rectos ꝑuertere ſenſus.

¶ Prouerb. vulgar. Ubi a pare ꝛuſe per ſegur o va apleo. Raſon ꝓ amoꝛe ꝑde valoꝛe

¶ De placiditate ꝛ ferocitate regis ꝛ iudicis. Rica. 9.

SEneca ꝺe clemētia: Magni aī ꝓpꝛiū eſt placidū eſſe ꝛ trāquillū quietūq;.

¶ Lex ꝺigeſ. ti. ꝺe offi. ꝓſi l. obſeruandū: Obſeruādum eſt ius reddēti: vt in eundo: q̄ facile ſe ꝓbeat: ſ; ꝺeruiſſe nō patiaſ. Judex in cognoſcēdo neq; excāꝺeſcere ꝺbet aꝺuerſus eos quos malos putat neq; ꝓcibus calamitoſoꝫ illachꝛimari opoꝛtet: id en⁹ nō eſt recti ꝛ cōſtantis iudicis cuius aī motū vultus ꝺetegit.

¶ Auctoꝫ libri ꝺe foꝛ. honeſte vite. c. 8.

Seueriꝫ eſto iudicio q̄; ſermone: vita q̄; vultu.

¶ Claudianus li j. Peragit trāquilla ptās. Qō violēta nequit: mādataq; foꝛtius vꝛget
Imperioſa quies. ¶ Libro. 8.
Publicus hinc ardeſcit: amoꝫ cuꝛ moꝛibus equis. Incliat pp'o regale modeſtia culmē

¶ Caſſiodoꝛus epiaꝫ li. 6. e. 24. ꝛ pe. Utrūq; laudabile eſt: vt bonus populus iudicez benignū faciat: ꝛ mā ſuetus iudex grauiſſimū populū eq̄bili rōne cōponat. ¶ Li. 10: e. 7. Judiciaria virtus eſt: lingue bonis abū dare: ꝛ mētis tēperantia cuſtodire.

¶ Gꝛegoꝛius in paſtoꝛali. ca. 18. Sit rectoꝫ bene agentibus per humilitatē ſocius: ꝛa ꝺelinquentiū vitia per ꝛelū iuſtitie erectus. Sūmus locus bene regit: cum is q̄ p̄eſt vitijs potius q̄; fratribus ꝺominat.

¶ Gualterius ꝺe caſtellione lib. j. Liuiliter argue ſontes.

¶ De cauſidicis ꝛ cauſidictione. Rica. 10.

TUllius ꝺe oꝛatoꝛe lib. 2. Ego ſepiſſime vi/ deo in cauſis aliquid male facere: homines minime malos.

¶ Ouidius epiarū. 19 e. ꝛ pe. Optima non vllo cā tuente perit. ¶ Idem ꝺe arte amādi li. 3. ꝛ fi. Jus qui pꝛofitebit aſſit
Facūdus cauſam ſepe clientis agat.
¶ Idem ꝺe ponto li. 2. e. 2. Non eſt confeſſi cauſa tuenti rei.

¶ Quintilianus ꝺeclamationū 10. ꝺeclamā. Multū me vel vos fallit opinio iudices: ſi vllam cauſam ita euidentē ꝺeferri in foꝛum poſſe putatis: cui nulla ne mendacij quidē velamenta contingant.

¶ Juuenalis lib. 3. ſat. i. Purpurā vendit. Cauſidicū vēdi tūc ametiſtina ꝺueni illis.
Eſt ſtrepitū: a facie maioꝛis viuere cēſus.

¶ Lex ꝺigeſ. ti. ꝺe oꝛ. iur. l. j. In foꝛo cauſas ꝺicentibus nefas: vt ita ꝺixerim ꝺetur eē nulla ꝓfatione facta iudici rem exponere.

¶ Lex codi. ti. ꝺe poſtulando. l. qui quis. Siquis adeo ꝓcax fuerit vt non ratione ſ; pꝛobꝛis putet eſſe certandū. Opinionis ſue

munitionem patietur. ℣Li.de aduoca.di uer.iudi.l.laudabile: Laudabile viteq; bo/minũ neceſſarium aduocationis officiũ: pre miis oportet remunerari. ℣Tit ſi per vim vel alio modo cẽ.l.ij. Negociorum merita partiũ aſſertione pandunt.

¶Prouerb.exor.l.vagã. In propria cauſa ꝺuocatum quere.

¶De legatis ⁊ nũciis. Rica. 11.

¶Salomon in prouerbijs c.13. Legatus fidelis ſanitas.

¶Quintilianus declam. 10. decla. Legatus a p̃cepto non recedat.

¶Lucas in euangel.ca. 10. Qui ſpernit me: ſpernit eum qui me miſit.

¶Joãnes in euãge.ca. 13. Qui accipit ſiquẽ miſero me accipit. Qui autem me accipit: ac cipit eum qui me miſit.

¶Laſſiodorus epl̃ar li.2.e.6. Dis legatio virum ſapientem requirit. ℣Li.3.epi.23. Jurat probatis ordinãda mandare. Eorũ ſecura ſubſtantia eſt que cõmittitur appro/batis. ℣Lib.6.epiſtola.17. Referenti nõ licet aliquid immutare.

¶De audientia ⁊ cõtumacia. R. 12.

¶Moiſes in deuteronomio c.5. Non declina/bis neq; dexteraz neq; ad ſiniſtrã ſed per viam quã p̃cepit vob̃ de⁹ ambulabitis vt viuatis: ⁊ bene ſit vobis: et ꝓtelentur dies vr̃i in terra poſſeſſiõis vr̃e.

¶Salomon in prouerbijs.c.15. Mens iu/ſti meditat obedientiam.

℣Idem in eccl.c.4. Multo melior eſt obe/dientia q̃ ſtultor victime.

¶Regum li.j.c.15. Melior eſt obedientia q̃ victime.

¶Terentius in phormione.ca.4. Inſcitia eſt aduerſus ſtimulum calces.

¶Virgilius eneiõ.li.4.ante mediũ. Ocius oẽs Impio leti parẽt: ac iuſſa faceſſunt.

¶Tullius de legibus li.3. Qui imperat pa/rierit aliq̃ neceſſe eſt: ⁊ qui modeſte pareꝫ videt q̃ aliq̃ imperet dignus eſſe.

¶Petrus apl̃s epl̃a.j. Subditi eſtote oĩ hu mane creature ꝓp̃ deũ: ſiue regi q̃ſi precellẽ ti: ſiue ducibus tanq̃ ab eo miſſis: ad vindi/ctam malefactor: laudem vo bonor. adole ſcẽtes ſubditi eſtote ſenioribus.

¶Lucas in actibus apl̃or.c.9. Durũ eſt cõtra ſtimulum calcitrare.

¶Paulus apl̃s: epiſtola ad romanos.c.13. Oĩs aia poteſtatib⁹ ſublimioꝛib⁹ ſubdita ſit Qui reſiſtit poteſtati: dei ordinationi reſiſtit

¶Seneca tragediarũ in medea.c.4. Equum atq; iniquũ regis imperiũ feras.

¶Cato.c.j. Foro pare.

¶Laſſiodorus epiſtolarũ li.2.epiſtola.12. Imperiũ ſi in paruo contẽnit̃: in omni par te violat. ℣Li.11.e.9. Odiũ ſibi excitat q̃ iuſtis reſultat imperijs.

¶Prouerb.vulgar: El no e ſeno repenare ala ſeio.

Lo tutti eguale deo vol male.

¶De facti ꝓbatione ⁊ te ſtimonio. Rica. 13.

¶In exodo c.20. Nõ lo queris õ ꝓ/ximũ tuũ falſum teſtimonium.

¶In libro numeri c.pe. Ad vnius teſtimoniũ nullus condẽnabitur.

¶Moyſes in deute.c.19. Nõ ſtabit teſtis vnus contra aliquem: quicquid illud pec/cati ⁊ facinoris fuerit: ſed in ore duoꝝ aut trium teſtium ſtat omne verbum.

¶Salomon in prouerb.c.19. Teſtis falſus non erit impunitus.

¶Ariſtoteles retho.li.i.c.25. ⁊ ſi. Nihil mi nus coacti falſa dicũt q̃ vera: ⁊ ptinaces nõ dicere vera: ⁊ facile mentientes tanq̃ requi eſcituri ſceleris.

¶Tullius rethoꝛi. artis noue libro.2.ca.2. Vita hominis ex ãtefactis ſpectabit̃. Argu mentũ eſt per quod res coarguit̃ certiorib⁹ argumẽtis: ⁊ magis firma ſuſpitiõe. A quo ſit factum maleficiũ hoc modo ſpectabitur: ſi telum: ſi veſtimentũ: ſi quid eiuſmodi reli

ctum: aut si vestigiū rei repertus fuerit: aut cruor in vestimentis: aut si in eo loco cōprehensus: aut vsus trāsacto negocio: quo i loco res gesta dicit. ℣ Libro. 4. c. j. Oportet testimoniū cū re cōuenire: aliter enim rem nō potest ꝛfirmare. ℣ Idem topicoꝝ. ca. 24. ꝛ si Testimoniū dicimus cē quod ab aliqua re externa sumit ad faciendū fidē. Persona nō qualiscūq; est testimonii pōdus habet: ad fidē eni faciendā auctoritas querit. Auctoritas in virtute inest maxima. Plerū q; credit his qui expti sunt. Per somnum: vnuꝝ: in insaniā: multa sepe patefacta sunt.

℣ Idem inuectiuarū in catilinā li. j. Quid expectas auctoritatē loquentiū: quoꝝ volūtatē tacitoꝝ pspicis. ℣ Idē inuectiua in salustiū: Ubi res testimonia assunt quid opus est verbis.

¶ Ouidius sine titulo seu amoꝝ li. j. c. 10.

Nec bñ ꝺducti vēdūt piuria testes.

℣ Libro. 2. c. 2. Culpa nec ex facili q̄uis manifesta probat.

¶ Paulus apls epla ad cozinthios. c. 13. et si. In oze duoꝝ vel triū testiū stat oē verbū.

¶ Seneca in ꝓuerb. Fatetur facinus qui iudicium fugit.

¶ Auctoz li. ō forma honeste vite. c. 2. Testimoniū veritati non amicitie reddas.

¶ Cato. c. 4. Productus testis salua tamen ante pudorem.

Quantūcūq; potes: celato crimē amici.

¶ Cassiodorus epistolarū li. 5. e. 39. Quāto vehemētior pena est: tāto eius rei debet inquisitio plus haberi: ne amoze vindicte ino centes videant vite pericula sustinere.

¶ De naturalibus indicijs facti. Rica. 14.

Catius eplarū li. j. e. j. ℣ic mur⁹ ene⁹ extat. Nil cōscire sibi: nulla pallescere culpa.

¶ Ouidius methamorph. li. 2.

Heu q̄ difficile est crimē nō ꝓdere vultu.

¶ Quintilianus declañ. 16. declañ. Accidere nocentibus solet obuia semp errantium patrocinioꝝ verba variari. ℣ 17. ꝛ si. Decla. Integritatis ꝓma simplicitas est nihil timē.

¶ Seneca tragediarū in thieste. c. 8.

Pereat in vultu trucis imago facti.

¶ Statius thebaides li. 2.

O semp timidum scelus.

¶ Juuenalis li. 2. sat. j. Cui frigida mēs est: Criminibus tacita sudāt ꝓcordia culpa.

¶ Prudentius de pficomachia. c. 10.

Pallor in ore Conscius audacis: facti dat signa reatus.

¶ De vulgari seu famosa assseueratione. Rica. 15.

Socrates in exhortatiō. b⁹. c. 2.

Uerere crimina tam ꝛ si falsa sunt: nam plerīq; veritatem ignorāt: opinionē autem coniectant.

¶ Virgilius eneiō. li. 4. circa ꝓncipi.

Fama malū: quo nō aliud velocius vllum Mobilitate viget: viresq; acquirit eūdo. Parua metu ꝓmo: mox sese attollit i auras Ingrediturq; solo: ꝛ caput inter nubila cōdit. ℣ Li. 7. ante meō. ꝛ in. 3. ꝛ in. 8. Fama volat.

¶ Tullius topicoꝝ. c. 4. ꝛ si. Fama vulgi est quoddā multitudinis testimoniū.

¶ Quintilianus declañ. 17. declañ. ꝛ finali Rumoz est res sine teste sine iudice res ex incertis: ꝓbabilissima: maligna: fallax.

¶ Seneca in ꝓuerb. Bona opinio hominuꝝ tutior est pecunia. Bona fama in tenebris ꝓpriū splendoꝛē obtinet. Dānū appellandi est cum mala fama lucrum.

¶ Marcialis cocus li. vndiq; suscepto. c. 3

Rumoz falsidicus surgit: ꝛ ecce cadit.

¶ Auctoz libro de formla honeste vite. c. 4

Rumoribus criminū ꝛ suspitionibus minime fis credulus: sed potius malignis quiq; speciē simplicitatis ad nocendū aliquibus surrepūt oppositissimus.

¶ Lucanus li. j. Innumeras soluit falsa ꝓconia linguas.

¶ Boetius de ꝺsolatōe lib. i. c. 12. ꝛ peñ.

Plures magnū nomē falsis vulgi opinioni

bus abstulerunt.
Sapiens bonū suum nō populari rumore: sed cōscientie veritate metitur.
¶ Lassiodorus epistolarū li. 7. e. 2. Nulla potestas est que qualitatē fame sue de ore hominū possit auferre.
¶ Auctor rudiū dogmatis li. 2 Error mimo crescit: sed nō cito fama quiescit.
Quāuis mētis crescit eundo tamen.
¶ Pro. verb. metri. exordi. l. vag. Fama boni lēte: volat inuidia retinente.
Fama repleta malis: auiū deducit alis.
¶ De diuersis penis diuersorū crimi nū statutis in lege mosaica. Ca. 16.

In exodo c. 21. Qui percusserit hominē volens occidere: morte morietur. Si quis per industriā occiderit primū suū et per insidias: ab altari meo euelles eum vt moriat. Qui percusserit patrem suū aut matrē: morte moriat. Qui furatus fuerit boiem et vendiderit eum cōuictus no re: morte moriatur. Qui maledixerit patri aut matri: morte moriatur. Qui percussit seruum suum vel ancillā virga: et mortui fuerit in manibus eius: criminis reꝰ erit. Si autem vno die superuixerit vel duobꝰ non subiacebit pene: quia pecunia illius est Si percusserit quispiā oculū serui sui aut ancille: et luscos eos fecerit: dimittet eos liberos pro oculo quem eruit. Dentē quoq; si excusserit seruo vel ancille sue: similiter eos dimittet liberos. Si quis aperuit cisternā et foderit et operuerit eam: ceciderit q; bos ī eam vel asinus: dominus cisterne reddet pecium iumentorū: cō autem mortuū est ipsiꝰ erit. Si bos alienus bouem alterius vulnerauerit: et ille mortuus fuerit: vendēt bouē viuum: et diuident preciū. Cadauer autem mortui inter se diuident. Si autem sciebat q; bos cornupeta eēt ab heri et nudiꝰtertius: et non custodiuit eum dōs suus: reddet bouē pro boue: et cadauer integrū accipiet. ℣ 22. c. Si effringēs fur domū siue suffodiens fuerit inuentus: et accepto vulnere mortuus fuerit: percussor nō erit reus sanguinis. Q; si orto fuerit sole ħ homicidiū perpetrauit: et ipse morietur. Si seduxerit quis virginem necdum sponsatam dormieritq; cuz ea: dotabit eam et habebit vxorem eam. Si pater virginis dare noluerit: reddet pecuniā iuxta modū dotis quam virgines accipere consueuerunt. Maleficos non patiaris viuere. Qui coierit cū iumēto: morte moriat.
¶ In leuitico. c. 20. Si mechatus quis fuerit cum vxore alterius et adulteriū perpetrauerit cum coniuge proximi sui: morte morietur et mechus et adultera. Qui dormierit cum masculo coitu femineo: uterq; operati sunt nefas: morte moriant. Qui supra vxorem filiam duxerit matrem eius: scelus operatus est: viuus ardebit cum eis. Qui cum iumento et pecore coierit: morte moriat: pecus quoq; occidite. Mulier q̄ succubuerit cuilibet iumento simul interficietur cum eo. Qui maledixerit et blasphemauerit nomen domini: morte moriat: lapidibus opprimet eum omnis multitudo populi. Qui percusserit et occiderit hominē: morte moriat. Qui percusserit aiā: reddat vicarium. i. animam pro aīa. Qui irrogauit maculā cuilibet ciuiū suorum: sicut fecit sic fiet ei: fracturaz p fractura: oculū pro oculo: dentē pro dente restituet: qualem inflixerit maculam: talem sustinere cogetur.
¶ Moyses in deuteronomio c. 19 Cum diligentissime perscrutantes inuenerit falsuz testem dixisse contra fratrem suum mendacium: reddant ei sicut fratri suo facere cogitauit: vt audientes ceteri: timore habeant: et nequaq; talia facere audeāt: nō misereberis eius: sed animā pro aīa: oculum pro oculo: dentem pro dente: manū pro manu pedem pro pede exiges.

¶ De iudiciali mūdicia. Rica. 17.

Moyses in deuteronomio c. 24. Non occidē tur patres pro filijs: nec filij p patribus: sed vnusquisq; p suo pec-

cato moziatur.

¶ Salomon in puer. c. 20. Dissipat impios rex sapiens. ℣ Idē in eccl. c. 8. Quia non profertur cito cōtra malos sīnia absq; vllo timore si lij hominū ꝓpetrant mala.

¶ Hieremias ꝓpheta li. ꝓphetaꝝ. c. 31. Qis bono qui comederit vuā: acerbā et dentes ei obstupescent.

¶ Ezechiel ꝓpheta. c. 18. Ezechiel ait: Factus est sermo dñi ad me dicēs: Fili hois quid est q; inter vos parabolā vertitis in puerbiū istud inter isrl dicētes: Pres nr̄i comederūt vuam acerbā: ⁊ dentes filioꝝ obstupescūt. Alia que peccauerit ipsa moziet: filius non portabit iniquitatē patris: ⁊ pater nō portabit iniquitatem filij. Justitia iusti sup eū erit ⁊ ipietas impij erit super eum.

¶ Aristoteles rethoꝝ li. j. c. 19. Differunt punitio ⁊ castigatio. Castigatio quidē eniz patientis gratia est. Punitio aūt faciētis vt sa tietur. ℣ Lib. 3. ⁊ fi. c. 12. Uindicta nocumentū quoddā iustū est. ℣ Idem politicoꝝ li. 7. c. 10. Punitiões a virtute quidē sūt

¶ Pilon vel philemō li. sapie. c. 11. Per q̄ peccat quis per hec ⁊ toꝝquetur.

¶ Tullius rethoꝝicoꝝ artis veteris li. 11. c. 5 Nihil est indignius q̄ eum qui culpa caret supplitio nō carere.

¶ Quintilianus declamationū. 13. declam. Facinus est o iudices euadere nocentes.

¶ Seneca tragediarū in hercule furēte. c. 11 ⁊ fi. Sepe vindicta obfuit. ℣ Idez in ꝓuerb. Nunq̄ scelus scelere iudicandū est.

¶ Lex digest. ti. de operis noui nūci. l. de pupillo. §. fi pluriū. Nō debet nocere factū alterius ei q ui nihil fecit. ℣ Li. de fideiussoꝝib⁹ l. fi a reo. §. fi. Penas ob maleficia solui magna ratio suadet. ℣ Li. de reg. iur. l. infrascripta. Non debet alteri per alterū iniqua cōditio inferri. ¶ Lex codi. ti. de epis. ⁊ cleri. l. presbyteri: Multomagis pena sunt digni quib⁹ cum plurimū bonoꝝis est delatū: occulto inueniunt in crimine. ℣ Li. de iudeis. l. nemo. Jccirco iudiciozū vigoꝝ iuriscq; pub lici tutela videt in medio ꝓstituta ne quisq; sibiipsi ꝓmittere valeat vltionē. ℣ Li. de penis. l. si operis: Nō remitti penā facile publice interest: ne ad maleficia quisq; temere ꝓ filiat.

¶ Beotius de ꝓsolatione lib. 4. c. 7. Punire improbos iustum est: impunitos elabi etiaz iniquum eē manifestum est.

¶ Cassiodoꝝus epiaꝝ li. j. e. 4. Excessus tunc sunt in formidine qñ credunt iudicibus displicere. ℣ Li. 4. e. 35. Esset cunctis fallendi studiū si fraus subiecticiū lucrarēt effectuz. ℣ 49. e. Necesse est vindicte subiaceat qui ꝓzauis mozib⁹ obsecūdat. ℣ Libzo. 5. e. 14 Justitie rō persuadet excedentes reprimere vt ad cūctos possit quietis suauitas puenire. ℣ Libzo. 9. e. 2. Uix audet quisq; in illos excedere: in quibus culpas nō pōt inuenire. ℣ Lib. 9. e. 22. Indiscreti hominū mores ꝓfusiq; vagarent si aut culpa formidine aut virtus p̄mia non haberet.

¶ Auctoꝝ li. qui dicit pamphilus. c. 22. Penas sepe luit quas homo nō meruit.

¶ De iudiciali misericoꝝdia: venia: ⁊ impunitate. Rica. 18.

Qlustius in iugurtino: Ignoscendo malis bonos perditū itur.

¶ Tullius rethoꝝ artis veteris li. j. c. 12. Dis q̄ ꝓpudētes leserūt ignosci ouenit

¶ Ouidius de ponto lib. j. e. 2. Multa metu cohibet qui pena pauca cobercet.

¶ Jacobus apl's epla vnica Judiciū sine misericoꝝdia illi qui nō facit misericoꝝdiā: sup exaltat aūt misericoꝝdia iudicio.

¶ Seneca de clemēria: Uenia est pene mere remissio. ℣ Idem de moziboꝝ: Bonis nocet qui malis parcit.

¶ Lex digest. ti. ad le. iul. magist. l. famosi. §. j. Lubzicū lingue ad penā facile trahendū nō est. ℣ Titu. de penis. l. absentem. Sacius est impunitū reliqui facinus nocētis q̄z ūo centē dānare. ℣ Li. ō bonis eoꝝ qui aī sentiā ⁊c. l. j. Ignoscendū est bis qui sangui nē suū q̄litercūq; redemptū voluerūt.

¶ Auctoꝝ libri de foꝝ. honeste vite. c. 3. Erro

rī facile veniam dato.

¶ Cassiodorus epla̅r li.2.e.9. Benigni p̄ncipis est ad clemētie cōmoduꝫ transilire terminos equitatis. ℣ Lib.3.e.47. Nisi culpaꝝ occasiones emergerēt locū pietas nō habe/ret. Lasibus asperis p̄standū est sub iustitie laude moderamine: vt nec vindictam finamus superare peccata: nec culpā insulta re patiamur legibus impunitā. ℣ Libro.4. e.29. Non habet venie locū qui deliḋt admonitus. ℣ Li.11.ꝛ pe e.41.ꝛ fi. Ociū tibi clemens actus inducit.

¶ Gregorius in pastorali.cap̄.18. Disciplina vel misericordia multū destituit̄: si vna sine altera teneaṫ: sed erga subditos suos inesse rectoribus debet: ꝛ iuste consulēs misericordia ꝛ pie seuiēs disciplina. Misericordia est lenitas cū seueritate: faciēdo quoddam ex vtroq; temperamentū: vt neq; multa asperitate exulcerenṫ subditi: neq; nimia benignitate soluanṫ. ℣ 22.c. Cum nō malitia sed sola ignorātia vel infirmitate delinquit̄: pfecto necesse est vt magno moderamine ipsa delicti correctio temperet̄. ℣ 41.c Nōnunq; māsueti cū p̄sūt vicinuꝫ ꝛ q̄si iuxta positū torpoꝛē defidie patiunṫ: ꝛ plerūq; nimia resolutione lenitatis vltraq; necesse est vigoꝛē districtionis emoliunt.

¶ Isidorus i sinonima soliloq̄oꝝ.li.2.c.49. Impia iustitia ē humane fragilitati nō ignoscere. Nō ames dānare: sꝫ emēdare potius ꝛ corrigere. Tene rigoꝛē in discussione iustitie: misericordiā in diffinitione sñie. ℣ 50.c In ambiguis dei iudicio reserua sententiaꝫ.

¶ Matthaeus vindocinēsis in poetria: parte 2.ꝛ fi.c.13.ꝛ pe. Trāsgressionis impunitas magistra est transgressionis.

¶ Montenarius in luna cleri.c.72. Dis frequentari: facit impunitio crimen.
Accendit culpā: facilis dimissio pene.

¶ De seueritate seu rigoꝛe ꝛ crudelitate seu seuitia. Rica.19.

SEneca ō clemētia: Tā oīb⁹ ignoscē crudelitas ē est q̄s nulli mediū tenere debemus Uolūtas oportet ante seuiendi q̄s cā' deficiat. Alioquin quēadmodū p̄scisse arboꝛes plurimis ramis repullulāt. Ita regia crudelitas auget inmicoꝝ numerū tollendo: parēntes enim liberiq; eoꝝ qui interfecti sūt ꝛ p̄pinqui ꝛ amici in locū singuloꝝ succedunt. Tyrāni in voluntate seuiūt: reges nō nisi ex cā ac necessitate. Clemētie contrariā imperiti putāt seueritatē: sed nulla virtus virtuti cōtraria est. Quid ergo opponiṫ clementie crudelitas: que nihil aliud q̄s atrocitas animi in penis exigendis.

¶ Seneca in puerb. Respue crudelitatem ꝛ matrem crudelitatis iram.

¶ Lucanus li.8. Facere oīa seue
Non impune licet.

¶ Ualerius maximus li.6.tit. de seueritate. Cambises mali cuiusdam iudicis e coꝛpoꝛe pellende tractam selle intendi in: eaq; filiuꝫ eius iudicaturum considere iussit. Ceterum ꝛ rex ꝛ barbarus atroci ac noua pena iudicis ne quis postea coꝛrūpi iudeꝝ posset proꝛuidit. ℣ Libro.9.ti.de crudelitate: Seuus fuit enei thauri inuētoꝛ: quo inclusi subditis ignibus lōgo ꝛ abdito cruciatu mugitus resonantes spūm edere cogebanṫ: ne eiulatus eoꝝ humano sono vocis exp̄ssi phaleridis tyrāni misericordiā implorare possent: quā q2 calamitosis deesse voluit tetermin̄i artis sue opus p̄mus inclusus merito auspicatus est.

¶ Auctoꝛ libri de formꝫa honeste vite.c.4 Seuerioꝛ esto iudicio q̄s sermone: vita q̄s vultu: vltoꝛ clemens: seuitie detestatoꝛ.

¶ Cassiodorus epistolarum libro.11.ꝛ pe. epistola.41.ꝛ fi. Qui iustitie inexoꝛabili excubat: necesse est vt eum pietas benigna desinat.

¶ Gregorius in pastorali.ca.18. Disciplina vel misericordia multum destituit̄ si vna sine altera teneaṫ. Sed erga subditos suos inesse rectoꝛibus debet: tunc iuste cōsulens misericordia ꝛ pie seuiens disciplina.

¶ Gaufrid⁹ in poetria.c.94. Cum possis nolli seuire: memento neronis.

Tertie partis prim⁹ liber tractat de intelligentia ⁊ scientia cōsideratiōe morali sub bis titulis sequentibus.

¶ De intelligentia cognitione ingenio ⁊ scientia cōsideratione morali. Rubrica prima.

Tob hystoria.c.12. Auris verba diiudicat: ⁊ fauces comedentis saporē. ℣ 32.c. Inspiratio oipotentis dat intelligentiam. Auris verba ꝓbat: ⁊ guttur escas gustu diiudicat.

¶ Cronica de nugis pboꝝ.c.2.ſ.de solone. Solon qui fuit vnus de.vij.sapientibus docebat: Intellectū fac ducem. ℣ c.17.ſ.de socrate. Socrates dicebat pene se scire nihil nisi ipsum ignorare.

¶ Isocrates in exhortationibus.c.2.ad finē Maximū est in minimo bonus intellectus in humano corpore.

¶ Plato in timeo: Inuisibiliuꝫ diuinarūq; potestatū que demones nūcupant̄ prestare rationez maius est opus q̄ ferre valeat hominis ingenium.

¶ Aristoteles metb.li.j.c.j.in ꝓn. Oēs homines nā scire desiderāt. Scientis signū est posse docere. ℣ Idem de aia lib.j. Recto ⁊ ipsum obliquū cognoscim⁹: iudex enī vtro q̄ rectū est: contrariū enī obliquū neq; sui ipsius neq; recti. ℣ Lib.2. Fortes carne in eptos mente videmus: molles aūt carne bene aptos mēte. ℣ Idē ꝓbleumatū parte.30 Omnes excellentes viri aut fm pbiam aut polliciā: aut poesim: aut artes videnť melā colici esse. ℣ Idem eleucoꝝ lib.j. Difficile est simul multa ꝺspicere. ℣ Lib.2.⁊ fi. Qō scimus sepe transpositū ignoram⁹. Prouidere quidē difficile est: per vacationē autez videre facile. ℣ Idem ethicoꝝ li.j.c.j. Unusquisq; iudicat bene que cognoscit: ⁊ boꝝ ē bonus iudex. ℣ Idem magnoꝝ moraliū li.j.c.72. Intellectus est circa ꝓncipia intelligibiliū entiū. Scientia est eoꝝ que sūt cum demōstratione: ꝓncipia aūt intelligibilia sunt. Quare nō vtiq; erit circa ꝓncipia scia ⁊ intellectus. ℣ 73.c. Sapia est ex intellectu ⁊ scia cōposita: quare erit vtiq; circa b circa que ⁊ intellectus ⁊ scia. ℣ Idē in tractatu de bona fortuna.c.2.⁊ fi. Quid vtiq; est melio⁹ scia ⁊ itellectu nisi deus? ℣ Idē retho.li.2.c.16. Juuenes oia scire putāt et affirmant.

¶ Philon vel philemen li. sapie.c.9. Corp⁹ qō corrūpit̄ aggrauat aiam: ⁊ depmit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Difficile estimabimus que in terra sunt: et que in ꝓspectu sunt inuenimus cū labore: que in celis sunt aūt quis inuestigabit?

¶ Salustius in catilinario: Ubi intenderis: ingenium valet.

¶ Tullius de offi.li.j.c.8. Oēs trahimur et ducimur ad cognitionis ⁊ scie cupiditatez in qua excellere pulchrū putamus. ℣ Idem de oratore li.j. Adest fere nemo qui nō acutius atq; acrius vitia indicet q̄ recta videat. ℣ Libro.3. Non est tāta in rebus obscuritas vt eas non penitus acri vir ingenio cernat si modo aspexerit.

¶ Ouidius de ponto lib.j.epla.5. Mensq; magis gracili corpore nostra valet.

¶ Seneca epl'arum ad lucillū lib.j.e.3. Plus tibi ⁊ viua vox: ⁊ conuictus q̄ oro ꝓderit. Doles amplius oculis q̄ auribus credunt. ℣ Libro.5.e.9. Patet oibus veritas: nōdū i occupata multū ex illa etiā futuris relictus est. ℣ Li.11.e.2. Alit lectio ingeniū. ℣ Lib.14.e.j. Semina in corporibus humanis diuina dispsa sunt: que si bonus cultor excipit filia origini pariūt: ⁊ paria his ex quib⁹ orta sunt surgūt. Si malus nō aliter q̄ sterilis ac palustris humus necat: at ōinde creat ꝓpurgameta pro frugibus. ℣ Idem ō trāquillitate aī: Male respondēt coacta ingenia. Nullum magnū ingenium sine mixtura dementie fuit.

¶ Lex instiť.li.3.ti.de gradibus.ℌ.fi. Ueritas magis occulta fide q̄ per aures aīs hominum infigitur.

¶ Lecilius firmianus de beata vita lib. j. Nullus suauior aī cibus est q̄ cognitio veritatis. Primus sapientie gradus est falsa intelligere: secūdus vera cognoscere.

¶ Maximianus: Non intellecti nulla ē cura morbi.

¶ Macrobius de somno scipionis li. j. Facilior ad intelligendū per oculos via est q̄ per sermonē. ℣ Libro. 2. In re nāliter obscura qui in exponēdo plura q̄ necesse ē superfundit addit tenebras. Alie facilius illabit cōcepta rō descriptione q̄ sermone.

¶ Fulgentius mitologiarū ī ꝓhemio: Scie vestibulū puto scire quod nescias.

¶ Lato. c. 3. Consilio pollet: cui vim natura negauit.

¶ Boetius de consolatione li. j. c. 12. ℟ peñ. Eam mentiū ostat esse naturā: vt quotiens abiecerint vera: falsis opinionib⁹ induant. ℣ Laplo. 13. ℟ fi. Nubib⁹ atris ꝺdita nullū Fundere possunt sydera lumen.

¶ Lassiodorus epistolarū li. j. epi. 8. Fides siquidē rerū a rōne colligimus: que nunq̄ desiderātibus abscondit si suis vestigijs ꝓquirat. ℣ Li. e. 52. Paucos rō capit: aut ꝓbabilis oblectat intētio: ad illud potius turba ducit q̄ ad remissionē curarū ꝺstat euētum. ℣ Li. 7. e. 5. Manus larga artiū nutrit ingenia.

¶ Isidorus in sinonima soliloquior li. 2. c. 42. Sūma miseria est nescire quo tendas.

¶ Uersificator fabulaꝝ esopi. 14. fab. Ingenium vires superat.

¶ Hugo de scō victore in ꝺdascalo li. 2. c. 7 Ingeniū a nā ꝓficiscit: vsu iuuat: imoderato labore recluditur: ℟ temperato acuitur exercitio.

¶ Mattheus vindocinēsis in poetria: parte j. c. 6. Ingenij dolor auget opes rebusq̄ ministris.
Plenius anxietas ingenīosa sapit.
℣ Particula. 2. ℟ fi. c. 13. ℟ pe.
Natura fundat ingenium: ꝓuehit vsus.

¶ Saufridus in poetria. c. 29. Tertior aure Arbiter est oculus.

℣ Idem de hyronia curie papalis:
Multa videt paucis: pectora magna notis

¶ Auctor li. de moribus medicor. c. j.
Dia scire decet: cūcta patrare nocet.
Scire malū q̄ vitet: idē res cōueniens est.
Scire bonū discat: quilibet id quod agat.

℣ Capitulo. 2.
Ignari medici vemit medicina salutem.
Dum ꝓdesse putat: semp obesse solet.

¶ Ricardus venusinus index li. de pertractatione nup. c. 28.
Sepius audiui: quia post conuiuia nō est Consiliū cōpos: stat nemo bene sui.
Est bebes ingeniū vape mīta vētre recepta
Non est ꝓfecte tūc rationis homo.
Turbat cerebrū: cessat discretio mentis.
Cur satur est vēter: spūs alter inest.
Precipue bachus in nobis si dominetur.

¶ Prouer. vulgar: Bene e orbo: chi nō vede per criuello.
Ele meio enzegno cha fozza.

¶ De experientia. ℟ ica. 2.

ARistoteles ethicorū li. j. c. j. Juuenis inexpertus ē eor qui fm vitam sunt actuum li. 6. c. 5. Juuenis expertus non est: multitudo enim tēporis facit experientiā. ℣ Li. 10. ℟ fi. c. 8. ℟ fi. Desiderātibus de politica scire opus esse videtur experientia. Experti circa singula iudicāt recta opera: ℟ per que q̄liter perficiūtur intelligūt. ℣ Idem methaphor lib. j. cj. Poibus scientia ℟ ars per experientiā euenit: experiētia enī artem facit: sed inexperiētia causam: vt ait pol⁹. Expertos magis ꝓficere videmus sine experiētia rōnem hītibus. cā aūt est quia experiētia singulariū est cognitio: ars vo vniuersalium.

¶ Jesus filius sirach in eccl. c. 34. Qui nō ē expertus pauca recognoscit.

¶ Uirgilius eneiō. li. 11. ante mediū sat. Experto credite.

¶ Paulus apl⁹ epla. j. ad thessalonicenses c. 5. ℟ fi. Dia ꝓbate quod bonū est tenete..

¶ Lassiodorus epl⁹arū: libro. j. e. 23. Belli-

eo hoie ſtirpis eſt gaudiuꝫ cõprobari. Latet ſub ocio laudabilis fortitudo: ⁊ dum ſe probãdi non habet ſpaciuꝫ occulta eſt luꝫ tota meritoꝝ. ℣ Li. 4. e. 48. Multo magꝭ opinio ẽ purgata ꝙ ſi deſinẽtibus querelis nõ fuerit impetita. ℣ Li. 11. e. 2. Uerus teſtis eſt qui laudat exptus. ℣ 41. e. ⁊ ſi. Pectora ipſa vitare nouũt q̃ ſe leſiſſe eis noſcũt. Itinera illa ñ repetũt vbi ĩ foueã corruerũt. Tenaces laqueos auis capta declinat: berentẽ viſcuꝫ alis ſuſpecta non inſidet.

¶ Idotus ſoliloquioꝝ li. 2. c. 41. Experiẽtia plus ſcitur.

¶ Uerificatoꝝ fabulaꝝ eſopi. 50. fa. Prꝫeteriti ratio ſcire futura facit. Uitat auis taxum ꝙ guſtu teſte ꝓbauit.

¶ Prouerb. vulgar: Scotao ſopla enſozao.

¶ De naturali pſpicuitate veri. Rica. 3 rethoꝝ.

ARiſtoteles lib. j. c. j. homines ad veritatẽ apti nati ſũt ſufficieuter. Semp verioza ⁊ melioza natura ſilogziabilioza ⁊ pſuaſibilioza ſt ℣ Idez ethicoꝝ li. j. c. 4. Uero quidẽ oĩa ꝺſo nãt exiſtẽtia: falſo aũt cito diſſonat verum.

¶ Tullius de oratoꝛe li. 2. Magna quidem eſt vis incredibiliſq̃ nature: oĩs enĩ quoddam leſuꝫ tacito ſine vlla arte que ſint in artibus ac rõnibus recta ac prꝫua diiudicat. Mirabile eſt cũ plurimũ in faciẽdo interſit inter doctũ ⁊ rudem: q̃ non multum differat in iudicando.

¶ Perſius ſatira. 5. Ars dedit veri dignoſcere calles.
Ne quid ſub errato: vindoſũ tineat auro.
Queꝫ ſequẽda fozẽt ⁊ que vitãda vicifiꝫ.

¶ Seneca epiſtolarũ ad lucillum li. 13. ⁊. 4. Ueritas in oẽm partẽ ſui eadẽ eſt: que deciunt nihil bñt ſolidi tenue eſt mendaciũ: ꝓ lucet ſi diligenter inſpexeris.

¶ De rõne mozali ꝺſideratiõe. B. 4.

PLato in menone: Quotiens abſqꝫ mẽte audet hõ leditur: quotiens ꝺo cum mente ꝓficitur.

¶ Ariſtoteles ethicozum lib. j. ca. 8. ⁊ ſi. Oĩa conſonant rõni. ℣ Idez magnoꝝ moraliuꝫ li. 2. c. 3. Que fiunt abſqꝫ ratione iudicante directiones a foztuna ſunt. ℣ Idez phicoꝝ li. 8. c. 3. Ozdinatio omnis ratio eſt.

¶ Tullius tuſculanarum queſtionũ libꝛo. 3 Munus animi eſt ratione bene vti. Sapientis aninus ita ſemper affectus eſt vt ratione optime vtatur. ℣ Lib. 4. Bene adhibita ratio cernit quid optimũ ſit neglecta vo multis implicatur errozibus. Nihil ſine ratione recte fieri poteſt. ℣ Idem de legibus li. j. Quid eſt non dicam in homine: ſed in oĩ celo atqꝫ terra ratione diuinius: que cũ ado/leuit perfecta eſt nominatur rite ſapientia. ℣ Li. 2. Lex vera atqꝫ prꝫinceps apta ad iubendum ⁊ ad vetandũ ratio eſt recta. ℣ Idẽ de fine bonozum ⁊ malozum li. 4. Rationis perfectio eſt virtus. ℣ Idem de natura deorum li. 2. Nihil eſt mẽte ⁊ ratione melius.

¶ Seneca epiſtolarũ ad lucillũ li. 5. e. 8. Si vis omnia tibi ſubijcere: ſubijce te rationi. ℣ Li. 8. e. j. Ratio nihil aliud eſt q̃ incozpus humanum pars diuini ſpiritꝰ merſa. Nullum bonum ſine ratione eſt. Quicquid vera ratio cõmendat ſolidũ ⁊ eternũ ẽ: firmat animũ: attollitqꝫ futurũ ſemper in excelſo. Uirtus non aliud q̃ recta ratio eſt: oẽs virtutes rationes ſunt. Sequiẽ ratio naturã ꝺd ergo ẽ rõ: nature imitatio. ℣ 18. ti. e. 2 Ratione valentius nihil eſt: caſum voloꝛeqꝫ ⁊ iniuriã ſubigit. Arma rationem: huius te amoꝛ contra duriſſima armabit. ℣ 17. ti. e. 4. ⁊ pe. Omnia ad rationẽ reuocãda ſũt. ℣ Idem de bene ficijs li. 4. Nihil ſine ratione faciendum eſt.

¶ Lex digeſ. ti. de legibꝰ. l. infraſcripta. Nõ omniũ que a maioribus conſtituta ſunt ratio reddi poteſt. ℣ Li. ad le. acquiĺ. l. ita vulneratus: Multa iure ciuili ꝓtra rõnez diſputandi ꝓ vtilitate cõmuni recepta ſunt.

¶ Maximianus: Plus ratio q̃uis ceca valere ſolet.

¶ Haſſiodozus eplarũ li. j. e. 9. Fidem ſiquidem rerum a ratione colligimus: que nunq̃

desiderantibus abscondit si suis vestigijs perquiratur.

¶ De meditatione. Rica. j.

Salomon in eccl. c. 12. et fin. Frequens meditatio carnis est afflictio.

¶ Aristoteles ō memoria ꝛ remis. Meditationes memoriā saluāt in remini/scendo: ꝟ autem nil est alterū q̄s specu/lari multotiens sicut imaginem: ꝛ non sicut p se.

¶ Jesus filius sirach in eccl. c. 30. Ante tem pus senectam adducit cogitatus.

¶ Matthaeus in euāgel. c. 6. Ubi est thesau rus tuus: ibi ꝛ cor tuum.

¶ Seneca de ira li. 2. Nihil est difficile ꝛ ar duum qō non humana mens vincat: ꝛ in familiaritatē perducat assidua cogitatio.

¶ Vegecius de re militari lib. j. ti. 19. Nihil est qō non assidua medicatio facillimū red dat. ℣ Libro. 2. ti. 23. ꝛ pe. Antiqua ē pru dentiq̄ sententia omnea artes in meditatio/ne consistere.

¶ Prouerb. vulg. Ubi a porcel perdu: spesse fiae ge roze al cul.

¶ De imagine memoria remini/scentia ꝛ obliuione morali consi deratione. Rica. 6.

Plato in timeo circa princi. Certuz illud expertus sum tenatiozē foze eozuz memoriā que prima etate discuntur.

¶ Aristoteles de memoria ꝛ reminiscentia: Meditationes memoriā saluant in remini scendo: ꝟ autem nil est alterum q̄s specula/ri multotiens sicut imaginem ꝛ non sicut p se. ℣ Memorari est non nunc reminiscentē sed ex principio scientē aut addiscentē ali/quid. Sunt magis reminiscibilioza quecū q̄ ordinationem habent. Que multotiens intelligimus velocius reminiscimur. ℣ Idē de hystorijs animaliū li. 8. c. j. Memoratioz est mulier viro. ℣ Idem retho. lib. 2. c. 4. Propter incuriam oblitio fit. Incuria aūt par impensio est. ℣ Libro. 3. c. 10. Metra omnes memorantur magis q̄s que non li/gata: numerum enīz habent quo mensurāt.

¶ Salustius i iugurtino: Quintus maxim⁹ publius scipio preterea ciuitatis romane ꝑ/clari viri soliti erant ita dicere: Cum maio/rum imagines intuerentur: vehementissime sibi animū ad virtutem accendi: scilicet non terram illam nec figuram tātā vim in se ha bere: sed memoria reruz gestarū eā flammā egregijs viris in pectore crescere: neq̄ pri⁹ sedari q̄s virtus eozum famam atq̄s gloriaz adequauerit.

¶ Horatius in poetria: Omne supernacuum pleno de pectore manat.

¶ Tullius retho. artis noue li. j. c. 2. Memo ria est firma animi rerum ꝛ verborum dis/positionis perceptio. ℣ Libro. 3. c. 4. Nu/perrime dictum facile memorie cōmendat.

¶ 12. c. Si quas res in vita videmus par/uas vsitatas quottidianas: eas memisse nō solemus: propterea q⁹ nulla nisi noua aut admirabili recōmouetur aius: aut siquid vi demus aut audiuimus egregie turpe aut ho nestum inauditum magnum incredibile pe riculosum id diu memeniisse consuenimus. Usitate res facile memoria elabuntur. In/signes ꝛ noue diutius manent in animo.

℣ Idem de oratore libro. 2. ad finem: Fin gende sunt nobis imagines quibus semper vtamur rerum memoria. ℣ Idem de na/tura deorum libro. 2. Nihil est difficilius q̄s a consuetudine oculorum aciem mentis adducere.

¶ Seneca tragediarum in troa: ca. 7. Dedi/scit animus sero quod didicit diu. ℣ Idem de beneficijs libro septimo ꝛ finali: Solet plus prodesse si pauca precepta sapientie teneas: sed illa in promptu ꝛ in vsu sint ti bi sint: q̄; si multa didiceris: sed illa non ha beas ad manum. Fragilis est memo/ria: et rerum turbe non sufficit. ℣ Idem declamatione seu ciuiliū causarum libro. i. ī phemio: Sepe qō quercnti non cōparuerat aliud agenti presto. ē. ℣ Idē in epistolis ad

lucillum li.5.c.4. Turpe est seni aut conspicienti senectutē ex cōmentario sapere. Aliud est meminisse: aliud scire meminisse est rem omissam memorie custodire. at contra scire est sua facere queq; nec ad exemplare pendere: ⁊ totiens respicere ad magistrum. Aliquid inter te interfit ⁊ libri.

¶ Idem de moribus: Memoria beneficiorum fragilis est: iniuriarū vo tenax.

¶ Macrobius saturnaliox in prohemiō. Distincta melius seruant in aio.

¶ Lassiodorus epl'arū li.5.e.22. Magnus beneficiū est obliuionis nescire defectum. Quedā filitudo nature celestiū est tpe decursa sp hre p̄sentia. ¶ Li.11.⁊ peñ.e.39. Memoria nra ⁊si cās retinet vba cōmutat

¶ Hugo de scō victore: in didascolo li.3.c.10. Memoria hebes est: ⁊ breuitate gaudet: ⁊ si in multa diuidit fit minor in singulis. ¶ Idē in cōpendio phie li.2. in phemō. In oi doctrina breue aliquid ⁊ certū debemus colligere: vt ipsum in alta sede mentis recondamus.

¶ Andreas ad gualterium de amore libro.i. Sepius repetita veritas maiori soliditate firmat: ⁊ attentiori memoria conseruatur.

¶ Saufridus in poetria.ca.107. Cellula q̄ meminit est cellula delitiarū. Delitia sq; fitit nō tedia: vis ne placere Illi: nō oneres illaq: vult illa benigne Tractari: nō mole premi: qua lubrica res est. Et rerū turbe nō sufficit Delectatio sola

Uim memoratiuā validam facit.

¶ De opinione. Rica. 7.

Aristoteles ethicorū li.4.c.4. Necessariū est curare veritatē magis q̄ opinionē. ¶ Libro.6 ca.3. Opinio est circa otingēs aliter se habere.

¶ Idem topicox li.i. Positio est opinio extranea alicuius notox fm phiam. ¶ Idem posteriox analeticox li.i.c.17. ⁊ fi. Opinio incertū quid est. Meli⁹ est scire q̄ opinari

¶ Ouidius de arte amandi li.i. Judicio forme: noxq; meritiq; nocent.

¶ Boetius de ꝺsolatōe lib.i.c.12. ⁊ pe. Eam mentiū ꝺstat esse naturā: vt quotiens abiecerint vera: falsis opinionib⁹ induant.

¶ De dubio. Rica. 8.

Salomon in eccl'.c.27. Ne glorieris i crastinū: Ignoras quid sup ventura pariat dies.

¶ Terentius in andria.c.6. Dum in dubio ē aīa: paulo meīto huc vel illuc impellit.

¶ Jacob⁹ apl's epl'a vnica.c.i. Qui hesitat similis in fluctui maris qui a vento mouetur ⁊ circūfertur.

Uir duplex aio incōstās ē i oibus vijs suis

¶ Seneca tragediarū ad lucillū li.17.c.4. & pe. In volutatione rerū humanarum nihil cniq; nisi mors certū est. ¶ Idem tragediarū in edipo.c.3. Ubi leta ouris mixta in ambiguo iacent: Incertus animus: scire cupit timet. In agamenone.c.6.

Clades scire qui refugit suas:
Hauat timorē: dubia plus torquet mala.

¶ Idem de nālibus qōnibus li.5. Arduus est ex his que coniectura sequenda sunt aliquid certe pmittere.

¶ Auctox libri ō fox. honeste vite. c.2. De ouiis nō diffinias: ſ; suspēsam tene sniam.

¶ Lassiodorus de aīa.c.9. Melius est i occultis causis ꝺfiteri ignorantiā q̄ periculosam assumere fortassis audaciam.

¶ Isidorus soliloquiox li.2.c.71. Ancipitē diu delibera sententiā. ¶ 60.c. In ambiguis dei iudicio serua sententiā.

¶ Auctox libri qui dicit' p̄phil⁹. c.3. Pellitur huc animus hominū: depellit' illuc Sepe labore breui dū manet in dubio.

¶ Montenarius in luna cleri.c.104. Indubiis sapiens ibit q̄totius itur.

¶ Prouerb. metrice extraox. li. vagāte: Sub dubio forsan respondent sepe periti.

¶ De iudicio ⁊ pnosticatiōe futurox. Rica. 9.

Salomon in puerb.c.30. Penitus ignoro viam viri in adolescentia sua.

¶Sneca epl'arum ad lucillū lib. 5. e. 7. Ariston aiebat velle se adolescentē tristē q̄z hilarē ⁊ amabilē turbe: vinū enī bonum fieri q̄ recēs durū ⁊ aspum visum est

¶Lassiodorus epl'arū. 12. ⁊ fi. e. 19. Necesse est vt res magna cū potentia p̄mittat.

¶Uerificator fabulaꝝ esopi: fa. 59. fa. Preteriti rō scire futura facit.

¶De coniectura moꝝ per aspectum ⁊ gestum. Rica. 10.

Salomon in puerb. ca. 17. In facie prudentis lucet prudentia. ℣ 17. c. Quō in aquis resplendēt vultus p̄ spicientiū: sic corda hominū manifesta sūt prudentibus ℣ Idem in eccl'. c. 8. Sapiētia hoīs lucet in vultu eius.

¶Aristoteles ethicoꝝ li. 4. c. 8. Unusquisq; qualis est talis dicit: ⁊ operat: ⁊ sic vivit. ℣ 10. c. ⁊ fi. Rubescūt verecūdari: morte aūt trmentes pallescūt. ℣ Li. 10. ⁊ fi. c. 5. Unusquisq; circa hec ⁊ in his operat que maxīe diligit. ℣ Idē retho. lib. j. c. 16. Opera signa habitus sunt.

¶Jesus filius sirach in eccl'. c. 13. Cor hoīs īmutat faciē illius: sive in bono sive in malo. ℣ 19. c. Ex visu cognoscit vir: ⁊ ab occursu faciei congnoscit sensatus. Amictus corporis risus dentiū: ⁊ ingressus hominis enūciant de illo. ℣ 21. c. Fatuus ridēs exaltat vocem suam: vir aūt sapiens vix tacite ridet. ℣ 24. c. Diuitis ⁊ paupis cor bonū in oī tēpore vultus illoꝝ hilaris. Fornicatio mulieris in extollentia oculoꝝ ⁊ in palpebris illi⁹ agnoscetur.

¶Terentius in heutontumerumenon. c. 20 Ultus quoq; hominū fingit scelus.

¶Tullius de oratore li. 2. Imago aī est vultus: iudices oculi: nam h̄ est vna pars corporis que quot aī motus sunt: tot significationes possit efficere.

¶Ouidius de arte amādi li. 3. ⁊ fi. Sepe tacens odij semina vult⁹ habet. ℣ Idē ō luco Et color ⁊ macies ⁊ vestis ⁊ oīs egestas. Ostendūt qualē sensum sub pectore gestas

¶Matheus in euāgel'. c. 6. Lucerna corpoꝝ ris tui est oculus tuus: si oculus tu⁹ fimplex fuerit: totū corp⁹ tuū lucidū erit. Si aūt oculus tuus nequā fuerit totū corpus tuū tenebrosū erit. ℣ Idē dicit lucas in euāg. 16. c.

¶Seneca tragediarū in tieste. c. 8. Veret in vultu trucis: imago facti.

¶Maximianus: Certe difficile est abscōdere pectoris estus.
Pandit in clauso sepius ore furor.

¶Prudentius de pficomachia. c. 10. Pallor in ore: Conscius audacis: facti dat signa reatus.

¶Marcialis cocus li. vndicq; suscepto: Est speculū mētis facies: oculiq; revelant Onalia sint intus: mēs aīusq; bonis.

¶Ambrosius de officijs li. 2. c. 12.
Degeneres aīos vita arguit.

¶Prosper. sub. 22. epigramate.
Ex operū spē clarebūt intima cordis.

¶Lassiodorus epistolaruꝫ li. 3. epi. 3. Pandit aī natura per vultū. ℣ Li. 6. e. 9. Superbus varieatis gressib⁹ patet. Jracundus luminū feruore declarat'. Subdolus terrenum semp amat aspectū. Leues incōstantia prodit oculoꝝ. Auarus ab vncis: vnguibus explanat'. ℣ 16. e. Sollicitis inquisitoribus sepe ⁊ vultu prodit q̄ tacet'. ℣ Li. 12. ⁊ fi. Sicut discipuli magistri sciam pdūt: sic nos obsequentiū mores aperiūt. ℣ Lib. 7. e. 5. Prima fronte talis dīs eē credit': q̄le eius habitaculū comprobat'.

¶Jsidorus soliloquioꝝ lib. 2. c. 29. Anim⁹ in corporis habitu apparet.
Gestus corporis signū est mētis.
Corporis gestu: animus panditur.

¶Auctor libri qui dicit' pāphil⁹. c. 37. Uix celari potest itim⁹ cordis amor. ℣ Lap. 43
Occultare nequit sua lumina maxim⁹ ignis
Occultare pōt nec sua vota venus.

¶Andreas capellanus: ad gualteriū ō amore li. j. Exterior habitus manifeste demonstrat qualis sit intus dispositio mentis.

¶Gualterius de castellione alexandreidos li. j. O q̄z difficile est studiū: nō pdere vultu.

¶ Matthe⁹ vindocinēſis in poetria: parte j.c.12. Oppoſiti vultus eſſe ꝓpheta poteſt ℣ Capitulo.19.

Eſt color interpres mētis: vultuſq; ꝓpheta
Coniectura patet expoſitiua mali.

℣ Particula 2.c.3. Mens vultu loquit habituſq; ꝓphā vocis.

Coniecturales exhibet ore notas.
Ira patet vultus exteriora nota.

¶ Heinricus ſamarienſis li.j.parte.j. Jam facies habitū mentis ſtudiumq; fatetur.
Menſq; qō intus agit: iudicat illa foris.
Interniq; ſtatus liber eſt: ⁊ pagina vultus.

¶ Gaufridus i poetria.c.75. Formido pallet: rubet ira: ſuperbia turget.

¶ De cōiectura morum perverba. ℟.11.

Salomon in ꝓuerb.c.12. Doctrina noſcitur vir.

¶ Cronica ō nu.phōr.c.2.ſ.ō ſone. Solō q̄ fuit vn⁹ ō vij. ſapiētibus dicebat: verbū imaginē eſſe operum.

¶ Ariſtoteles ethicorum lib.4.c.8. Unuſq; q; qualis eſt: talia dicit ⁊ opat: ⁊ ſic viuit.

¶ Jeſus filius ſirach in eccl.c.27. Uerbum oſtendit excogitatū boīs. Ante ſermones non collaudes virum.

¶ Seneca epiſtolarū ad lucillum li.10.e.8. Jracundi boīs iracūdia oratio eſt.

¶ Cato.ca.5.⁊ ſi.

Proſpicito cūcta tacitus qō quiſq; loquat
Sermo boīum mores celat: ⁊ indicat idez.

¶ Caſſiodorus epl̄arū in ꝓhem. Oratio diſpar moribꝰ vir pōt inueniri. ℣ Lib.5.e.22. Eſt quoddā ſpeculū mor agētis oratio: nec maius poteſt eſſe mētis teſtimoniū q̄s qualitas inſpecta verbor. ℣ Li.6.e.9. Speculū ſiquidē cordis hominū verba ſunt.

¶ Iſidorus in ſinonima ſoliloquior li.2.c.31 Sermo vanus: vane cōſcientie index ē. Mores boīs lingua pandit.
Qualis ſermo oſtēdit: talis aīus cōprobat

¶ Bernardus li. de īprobatione vitior.c.5 Ex feda teſte fetidus exit odor.

¶ Prouerb. vulg. Cotal parola cū tu me oi/ cotal cor me fai.

Secundus liber tertie partis tractat de prudentia ⁊ pertinentibus ad eam ſub his titulis.

¶ De prudentia ⁊ ſapientia Rubrica prima.

Tobiſtoria.c.12. In antiquis eſt ſapientia: et in multo tēpore prudentia. ℣ 28.ca. Timor domini ipſe eſt ſapientia: ⁊ recedere a malo intelligentia.

¶ Pſalmiſta.31.ps. Nolite fieri ſicut equꝰ ⁊ mulus quibus nō eſt intellectus.
℣ 121.ps. Jnitiū ſapiētie timor domini.

¶ Salomon in ꝓuerb.c.j. Audiens ſapiens ſapientior erit: ⁊ intelligēs gubernacula poſſidebit. ℣ 2.c. Inclina cor tuum ad cognoſcendū prudentiā Dñs dat ſapientiā. Si intrauerit ſapientia cor tuū ⁊ ſcientia: aie tue placuerit: conſilium cuſtodiet te: ⁊ prudētia ſeruabit te: vt eruaris de via mala: ⁊ ab homine qui puerſa loquitur. ℣ 3 c. Beatꝰ hō qui inuenit ſapientiā: ⁊ cui affluit prudentia. Melior eſt acquiſitio ſapientie negotiatione argēti ⁊ auri primi ⁊ puriſſimi. fructus eius pciosior eſt cunctis opibus: ⁊ oia que deſiderant: huic nō valent comparari. Longitudo dierum in dextera ſapientie: et in ſiniſtra illius diuitie ⁊ gloria. Uie ſapiētie vie pulchre: ⁊ omnes ſemite illius pacifice. Gloria ſapientes poſſidebunt. ℣ 4.c Dilige ſapientiā: ⁊ ſeruabit te. Glorificaberis a ſapientia cum eam fueris amplexatus: dabit capiti tuo augmentum gratiarum ⁊ corona inclita ꝓteget te. ℣ 7.c. Dic ſapientie: ſoror mea es: ⁊ prudentiam voca amicā tuā ℣ 8.c. Melior eſt ſapientia cūctis opibus preciosiſſimis: ⁊ omne deſiderabile ei nō poteſt comparari. Fingitur dicere ſapientia: Per me reges regnant: ⁊ legum conditores iuſte decernunt. Per me principes imperant: ⁊ potentes decernūt iuſtitiā. Ego diligentes me diligo: ⁊ qui mane vigilant ad me: inueniēt me. Mecum ſunt diuitie ⁊ glo

ria:opes ſuperne ⁊ iuſtitia ⁊c. Beatus hō q audit me et q vigilat ad fores meos quotidie:⁊ obſeruat ad poſtes oſtij mei. Qui me ſuenerit:inueniet vitā:⁊ hauriet ſalutē a dño. Qui aūt in me peccauerit:ledet aīam ſuam. Omnes qui me oderunt:diligūt mortem. ¶ Nono cap̄. Da ſapientie occaſionem:⁊ addetur ei ſapientia. Principiū ſapientie timor domini. Per me multiplicabuntur dies tui:⁊ addētur tibi anni vite. Si ſapiens fueris:tibi metipſi eris. Si autem illuſor:ſolus portabis malum. ¶ 12.c. Lingua ſapientum ſanitas eſt. ¶ 14.c. Labia ſapiētium cuſtodiunt eos. Sapiens timet⁊ declinat a malo. Stultus tranſilit⁊ cōfidit. Lingua ſapientiū ornat ſcientiam. Cor ſapientis querit doctrinā. ¶ 16.c. Poſſide ſapientiam:quia auro melior eſt:⁊ acquire prudētiam quia pretioſior eſt argento. Qui ſapiens corde ꝯappellabitur prudēs:⁊ qui dulcis eloquio maior percipiet. Cor ſapientis erudiet os eius:⁊ labijs illius adder gratiā. ¶ 17.c. In facie prudentis lucet ſapientia. ¶ 18.c. Auris ſapientiū querit doctrinam. ¶ 22.c. Inclina aurem tuā:⁊ audi verba ſapientium. Vir ſapiens⁊ fortis eſt:⁊ vir doctus robuſtus⁊ validus. ¶ Idez in eccle.c. j. In multa ſapientia:multa eſt indignatio. ¶ 7.c. Utilior eſt ſapientia cum diuitijs: et magis prōdeſt. Sic̄ protegit ſapientia:ſic ꝓtegit pecunia:hoc autem plus habet eruditio⁊ ſapientia:q̄ vitā tribuit poſſeſſori ſuo. Noli eſſe plus ſapiens q̄z neceſſe eſt. ¶ 8.c. Sapientia hominis lucet in vultu eius. ¶ 9.c. Melior eſt ſapientia q̄z arma bellica ¶ 10.c. Cor ſapientis in dextera eius: et cor ſtulti in ſiniſtra illius. Verba oris ſapientis gratia.

¶ Ariſtoteles magnorum moralium libro j. ca. 71. Prudentia eſt contra operabilia in quibus electio⁊ fuga. Circa operationem⁊ operabilia eſt prudentia. Prudentia eſt habitus electiuus⁊ operatiuus: eorū q̄ in nobis ſunt. ¶ 73.c. Sapientia eſt ex intellectu⁊ ſcientia compoſita: quare erit circa hoc: circa que⁊ intellectus⁊ ſcientia. ¶ 74.c. Circa conferentia eſt prudentia: ſapientia autem non: alterum ergo eſt ſapientia⁊ prudentia. ¶ 75.c. Sapientia quidez ē circa perpetuum⁊ diuinum: prudentia aūt circa conferens hominum. ¶ 77.c. Prudētis⁊ prudentie eſt optima appetere: ⁊ bonum electiuum eſſe⁊ operatiuum. ¶ 81.c. et pe. Prudentia ſicut architector quidam virtutum eſt. ¶ Libro. 2.c. 7. Neq̄z abſq̄z prudentia alie virtutes fiunt: neq̄z prudentia ꝑfecta eſt abſq̄z alijs virtutibus: ſed cooperantur quodammodo ad ſeinuicem conſequentes prudentiam. Sapientia abſconſa⁊ theſaurus inuiſus que vtilitas in vtriſq̄z ¶ 21.c. Verba prudentium ſtatera ponderabuntur. ¶ 25.c. Corona ſenū multa peritia. ¶ 32.c. Impotune noli extolli in ſapientia tua. ¶ 37.c. Eſt ſapiēs aīe ſue ſapiēs. Vir ſapiens implebit̄ bñdictionib⁹: ⁊ videntes illū laudabūt. ¶ 39.c. Sapiētiā omniū antiquor exquiret ſapiens. ¶ 40.c. Vinū⁊ muſica letificat cor:⁊ ſup vtraq̄z dilectio ſapientie. ¶ Idem etbicor li. 6. c. 3. Neceſſe eſt prudentiā eſſe habitū cū rōne verū circa humana operatiuū. ¶ 5.c. Sapia eſt intellectus⁊ ſcia honorabiliſſimor nā. Prudētia eſt circa humana:⁊ de quibus eſt ꝯſiliari: prudentis enī maxime ℔ opus eſſe dicimus bene ꝯſiliari. Non eſt prudētia vniuerſalū ſolū: ſed oportet⁊ ſingularia cognoſcere actiua enī: actio aūt circa ſingularia. Iuuenes non vident fieri prudētes. Cā aūt qñ⁊ ſingulariū eſt prudētia que fiūt cognita experientia: inuenis aūt exptus nō eſt: multitudo enī tpis faciet expientiā. ¶ 8.c.⁊ pe. Peruerti malitia⁊ mētiri facit circa practica ꝓncipia q̄ manifeſtū: qñ ipoſſibile ē prudentē eſſe nō entē bonū. ¶ Idē retho. li. j c. 13. Prudētia eſt virtus intellectus ſm quā bñ ꝯſiliari pñt de bonis⁊ optimis dictis ad felicitatē. ¶ 20.c. Sapia eſt multor⁊ mirabilium ſcia. ¶ Idez politicor li. 7. c. 6. Aptū natū eſt potentiā quidē in minoribꝰ: prudētiā aūt in ſenioribꝰ eē. ¶ Idez methaph. li. 2. ca. j.

Sapientia circa ꝓncipia: scientia est. ℣ Idē ꝓtor analeticor li. 2. c. 70. Sapientes boni sunt. ℣ Idem elementor li. j. Quibus dā est magis opere preciū videri esse sapientes q̄s esse ⁊ nō videri. Sophistica est apparēs sapientia: nō aūt eristēs. ℣ Idem de aīa li. 2. Dō est ꝓtudentissimū aīalium. Idem ꝓblematū: parte. 30. Parui capitis ꝓtudentiores sunt eis qui sunt magni capitis.

℄ Jesus filius sirach in eccl'. c. j. Dis sapia a dño creata est. Deus p̄bet sapientiā diligentibus se. Concupiscēs sapientiā: ꝑserua iustitiā: ⁊ deus p̄bebit illā tibi. ℣ 5. c. Honor et glia in sermone sensati. ℣ 6. c. Inuestiga sapientiā: ⁊ manifestabit tibi. ℣ 10. c. Principatus sensati stabilis erit. ℣ Seruo sensato liberi seruient. ℣ 15. c. A deo pfecta est sapia 19. c. Non ē sapiētia nequitie disciplina: ⁊ nō est cogitatus peccator ꝓtudentia. ℣ 20. c. Sapiens in verbis: seipsum amabilē facit. Sapiens in verbis: ꝓducet seipsuz. Dō ꝓtudens: placebit magnatis.

℄ Philon vel philemon lib. sapiētie. c. j. In maliuolā aīam: nō intrabit sapiētia: nec habitabit in corpore subdito peccatis. ℣ 3. c. Sapientiā ⁊ disciplinā qui abiecit: infelix ē: ⁊ vacua ē spes illor: ⁊ labores sine fructu. ℣ 5. c. Melior est sapia q̄s vires: ⁊ vir ꝓtudens magis q̄s fortis. ℣ 6. c. Sapiētia facile videt' ab his qui diligūt eā: ⁊ inuenit' ab his qui querūt illam. Concupiscentia sapie deducet ad regnū ꝑpetuū. Multitudo sapientiū: sanitas est orbis terrarū. Rex sapiēs: populi stabilimentū est. ℣ 7. c. Sapiētia ē speciosior sole: ⁊ sup oēm dispositionē stellar luci comparata ꝓior inuenitur. Sapientia vincit malitiam.

℄ Tullius de officijs li. 2. c. 2. Sapiētia ē rerum diuinarū: ⁊ humanarū causarum q̄ quib' he res continēt' sciētia. ℣ Idem tuscularū q̄nū li. j. Nihil est hois ꝓtudētia dulcius q̄s vt cetera auferat: affert certe senect' ℣ Libro 2. Sapiētia sanitas est aī. ℣ Li. 5. ⁊ fi. Sapiētia semp eo contēta est qō adest. ℣ Idem rethorica artis veteris lib. 2. ca. 9. Prudentia est rerum bonarum malarumq; vtrūq; scīa. ℣ Li. 2. c. 2. Prudentia est calliditas: que rōne quadā pōt dīcere bono rū ⁊ malor. ℣ Idem de legib' li. j. Rō cum adoleuit atq; pfecta est noīat' rite sapiētia. Idem de diuinatione li. 2. Sapientē eē pot' tentū est: sepius enim in villā peperisse arbitror q̄ sapientem fuisse.

℄ Jacob' apls epla vnica. c. 3. Que desursū est sapia. Primū quidez pudica est: deinde pacifica: modesta: suadibilis: bonis consentiēs: plena misericordia ⁊ fructibus bonis: iudicans sine similitudine.

℄ Paulus apls epla ad roma. c. 8. Prudentia carnis mors est: prudentia aūt spūs vita ⁊ pax. ℣ 12. c. Nō plus sape q̄z oportet sape

℄ Seneca in epl'is ad lucillū li. 3. e. 3. Repsentat opes sapia. ℣ Li. 15. e. j. Sapiētia ꝑfectū bonū: est mēris humane. ℣ Libro. 19 e. 11. ⁊ fi. Sapia est mens pfecta: ⁊ ad summū optimūq; pducta.

℄ Uege: ius de re militari li. j. ti. 2. Prudentia ⁊ modestiā seruat in castris: ⁊ nō paruj ꝓdest in dimicatione consilijs.

℄ Auctor libri de for. honeste vite. c. 2. Prudens falli nō pōt: nō fallere vult.

℄ Ambrosius de officijs li. j. c. 23. Prudentia in veri inuestigatione versat': ⁊ scientie plenioris infundit cupiditatem.

℄ Cecilius firmianus de beata vita li. j. Primus sapientie gradus est falsa intelligere: secūdus vera cognoscere ℣ Lib. 3. Uirtus cum scīa coniūcta sapia est. Sapiētia nisi in aliquo actu fuerit quo vī suā exerceat iamis ⁊ falsa ē. Nunq; pōt esse iustus qui stultus est: neq; sapiēs qui fuerit iniustus. Calliditas ⁊ astutia in multis aīalibus sunt: vel cū insidiant' aliis: ⁊ dolo capiāt ⁊ deuorāt: vel cū insidias alior vario genere deludūt. Sapiētia vō in homine solū cadit. ℣ Libro. 6. Nemo pōt iure dici hō: nisi qui sapiens est

℄ Augustinus in epigmatib' ꝓsperi. 74. emp. In magna egestate sunt diuites: sapie thesauros non habentes.

℄ Fulgentius mitologiarū lib. 2. fabula. 1.

Sapientia etiã in tenebrís ꝓpriũ fulgorem possidet.

¶ Lato.c.2. Sermo datur cũctis animi sapientia paucis. ℣ Lapio.3.

Insipiens esto: cũ tẽpus postulat aut res.
Stultitiã simulare loco prudẽtia summa ẽ.

¶ Boetius in arismetrica.c.2. Sapia ẽ earũ rerũ que vere sunt cognitio ⁊ integra comꝑhensio.

¶ Lassiodorus epistolarũ li.6.e.10. Sapia est que honores meret. Sola prudẽtia q̃ nemo sic assequit vt eam nõ necessario ⁊ ꝑ alios querẽ videat. Senes ipsi sapientiã consilijs discũt. ℣ Libro.10.c.4. Sapientiam ille querit in alto penes quẽ est sciẽtie magnitudo. ℣ Li.12.⁊ fi.e.3. Ubicũq; ꝑ bat esse necessaria prudentia: quoniã reb⁹ oĩbus videt adhibere accõmoda. ℣ Idẽ de aĩa.c.7. Circa confusa ⁊ incertata prudẽtia vtiliter adhibetur.

¶ Isidorus in sinonima soliloquioꝝ li.2.c 42. Dilige sapientiã: ⁊ mõstrabitur tibi.

¶ Hugo de sancto victore in didascalo li.j. c.j. Omniũ expetendoꝝ prima est sapia in q̃ ꝑfecti boni forma consistit. Sũmum in vita solamẽ est studiũ sapientie quã q̃ inuenit felix est: ⁊ qui possidet beatus. ℣ Libro.2. c.13. Oẽs pene virtutes corporis mutãtur in senibus ⁊ crescente sola sapientia decrescunt cetera. ℣ Idẽ in cõpendio pbie in ꝓbeñ. Uniuersoꝝ expetendoꝝ sapiẽtia ẽ per quã acquirit ꝑfectoꝝ oĩum bonoꝝ forma. Sũmum solamẽ aĩoꝝ exercitatio sapie est.

¶ Gaufridus ô bironia curie papalis Multa vident paucis pectora magna notis.

¶ Prouerb. metrice extraor. li. vag. Non de ponte cadit qui cum sapientia vadit.

¶ De stultitia ⁊ insipientia. Rica.2.

Tob de bistoria.c.5. Uirũ stultum interficit iracũdia.

¶ Psalmista.31.ps. Nolite fieri sicut equus ⁊ mulus: quibus non est intellectus.

¶ Salomon in ꝓuer.c.j. Sapientiã atq; doctrinã stulti despciũt. ℣ 3.c. Stultoꝝ exultatio ignominia est. ℣ 10.c. Quasi per risũ stultus operatur scelus. ℣ 12.ca. Stultus transilit ⁊ confidit. ℣ 14.c. In ore stulte virga superbie. ℣ 15.c. Os fatuoꝝ ebulit stultitiam. ℣ Stultitia gaudiũ stulto. ℣ 17.c. Omnes stulti miscẽt cõtumelijs. ℣ 18.c. Non recipit stultus verba sapientie: nisi ea dixerit que versanẽ in corde eius. ℣ Labia stulti imiscent se risis: ⁊ os eius iurgia ꝓuocat. ℣ Os stulti attricio eius. ℣ 19.c. Pestilẽte flagello stultus sapiẽtior erit. ℣ 22.c. Si contuderis stultũ in pila quasi ptisanas ferientẽ desup pillo: non auferet ab eo stultitia eius. ℣ Idez in eccl.c.j. Stultoꝝ infinitus est numerus. ℣ 2.c. Stultus in tenebris ambulat. ℣ 7.c. Noli esse stultus ne moriaris in tẽpore non tuo. ℣ 10.c. Cor stulti in sinistra illius. ℣ Labia insipientis ꝑcipitabũt eũ. Stultus verba multiplicat.

¶ Isaias ꝓpheta.c.32. Stultus fatua loquitur: ⁊ cor eius faciet iniquitatẽ.

¶ Jesus filius sirach in eccl.c.5. Lingua imprudentis subuersio est ipsius. ℣ 10.c. Rex insipiẽs perdet populũ suũ. ℣ 20.c. Nõ sapiens tacebit vsq; ad tempus: lasciuus autẽ ⁊ imprudens nõ seruabit tempus. Datus insipientis nõ erit vtilis tibi: oculi enim illius septẽplices sunt: exigua dabit ⁊ multa ꝏperabit. Fatuo nõ erit amicus: ⁊ non erit gloria bonis illius. Ex ore fatui reprobat parabola: non enim dicet illaz in tẽpore suo ℣ 21.c. Narratio fatui quasi sarcina in via. Fatuus in risu exaltat vocem suam. Pes fatui facilis est in domũ ꝓximi. Stultus a fenestra respicit in domũ: vir autẽ eruditꝰ foris stabit. Stultitia hoĩs auscultare per hostium. Labia imprudentiũ stulta narrabũt In ore fatuoꝝ cor illoꝝ: ⁊ in corde sapientũ os illorum. ℣ 22.c. Cum dormiente loquitur qui narrat stulto sapientiã: ⁊ in fine narrationis dicet: quis est hic? Luctus mortui septem dies: fatui autẽ ⁊ impij oẽs dies vite illoꝝ. Cum stulto ne multũ loquaris. Cũ insensato ne abieris: serua te ab illo: vt non molestiam habeas. Arenã ⁊ salẽ ⁊ massaz

ferri facilius est portare cū hominē imprudentem ⁊ fatuum ⁊ impiū. ℣ 27.c. Stulta sicut luna imutatur.

¶ Terentius in adelphis.c.4. Boie imperito nunq̄ quicq̄ iniustius est: qui nisi q̄ ipe fecit nihil rectū putat.

¶ Oratius in odis li.2.c.6. Misce stultitiā cōsilij breuē. Dulce est desipere loco.

℣ Idez in sermonibus li.j.sermo.2.

Dū vitāt stulti vitia in otraria currūt.

¶ Tullius tusculanarum questionū libro.3 Propriū stultitia est alioz vitia cernere ob liuisci suoz. Insipiētia q̄si insanitas q̄daz ai est. Insipiētia nullū maius malum est. ℣ Lib.5.⁊ fi. Stultitia ⁊si adepta est qō cō cupiuit: nunq̄ tñ se satis osecutā putat.

℣ Idem retho2.artis noue lib.2.c.6. Oium maloz stultitia mater est atq̄ materies.

¶ Seneca de trāquillitate aī: Aliqñ insanire iocundū est. Nullū magnū ingeniū sine mixtura demētie fuit. ℣ Idē in puer. Foz tunā quē nimis fouet stultū facit.

¶ Cecilius fir.de beata vita li.3. Nunq̄ potest esse iustus qui stultus est. Stultitia ē in factis dictisq̄ per ignorantiā recti ac boni erratio.

¶ Cato.c.3. Insipiens esto cum tempus postulat aut res.

Stultitiā simulare loco prudētia sūma est.

¶ Boetius de consolatione li.c.8.

Sibi semp mentiens est imprudentia.

¶ Cassiodorus epistolarum libro.2.e.7.

Non est sapiētia pfutura cōtinere.

℣ Li.3.e.52. Expedit interdū desipere.

¶ Auctor lib.qui dicit facetus.ca.7. Nemo placet stulto nisi dicat quod libet illi.

Et malus efficit qui sociatur ei.

¶ Auctor rudiū doctrine li.2. Stulta sequi fatuus cōsuenit: recta peritus.

¶ Auctor lib.de moribus medicorum.c.2.

Ignarus medicus: mortificare solet.

Natura morbi qui nō agnoscit eundem.

Quō curabit: est sua cura mala.

Ignari medici demit medicina salutem.

Dum pdesse putat: semp obesse solet.

℣ Prouer.vul. Endarno e matto chi nol sete Aseno cargao ben ambla.

Chi loa el matto filfa saijre.

Chi vsa el matto ale persege: el gena cum le pertege.

El matto nō sa pato: se no cō so dāno fato.

Ogno matto enso coze e sauio.

Vilano per vēdema fauelare el no degna.

Un matto si enfa quatro.

¶ De prudentia ⁊ premeditatione atq̄ deliberatione. ℟. 3.

Aristoteles elemētorum li.2. Prouidere quidē difficile est p vacationē autem facile.

¶ Terentius in adelphis.c.11. Istuc est sapere: nō q̄ ante pedes modo est videre: sed etiā illa que futura sunt pspicere.

¶ Tullius de officijs li.j.c.34. In oībus negocijs priusq̄ aggrediare adhibenda est preparatio diligens. ℣ Idez tusculanarū questionum li.3. Premeditatio futuroz maloz lenit eozum aduentum ℣ Idē retho2.artis veteris li.2. Prouidentia est per quā futurum aliquid videtur anteq̄ fiat. ℣ Idem retho2.artis noue li.4.c.7. Solēt diu cogitare omnes qui magna negocia volūt agere. ℣ Idem philipicoz li.10. Sapientis de q̄d boī accidere possit idipsuz p̄meditari ferendū modice si euenerit esse.

¶ Ouidius de tristibus li.6.⁊ fi.e.j. Līm ne noceas dum vis pdesse videto.

¶ Seneca epl'arum ad lucillū lib.4.e.3. Quicquid fieri potest quasi futurum cogitemus ℣ Li.10.e.3. Premeditari mali leuis ictus venit: ac stultus ⁊ foztune credētibus oīs videtur noua rerum ⁊ inopis nata facies. ℣ Libro.15.e.8. Nihil nobis improuisum esse debet in oīa pmittendus animis cogitandū nō quicquid solet: sed quicquid pōt fieri. Cogitāda sunt oīa: ⁊ animus aduersus ea que possunt euenire firmādus. ℣ Libro 17.e.3. Quodcūq̄ lesurū est multo anteq̄ accidat speculare ⁊ aduertere. ℣ Li.19.e.j. Id agendū est ne quid nobis inopinatū sit.

Et quia oīa nouitate grauiora sunt ꝺ cogitatio assidua ꝓstabit vt nulli sit malo tyro. ℣ Idez in ꝓuerb. Deliberare vtilia mora est tutissima. Mora oīs odio est: sed sapientes facit. Male geriē q̄cq̄d geriē fide fortune.

¶ Lex digest. ti. de minoribus. l. verū. Qꝺ facto cōtingit cuiuis patrifamilias q̄uis diligentissimo pōt ɔtingē. ℣ Li. cōmodati. l. ad eos. Qua cura vel diligentia cōsequi possimus: ne ab aliquo dānū nobis iniuria det. ℣ Li. de actio. emp. & vēdi. l. si. ea res. Custo dia aduersum vim parū ꝓficit. ℣ Li. de administratione rerū ad ciuitates perti. l. 2. §. si eo tpe. Fortuitos casus nullū hominū ꝓsilium ꝓuidere potest.

¶ Ualeriꝰ max. li. 8. ti. de studio & industria Roscius nullū vnq̄ spectanti populo gestū nisi quē domi meditatus fuerat ponere ausus est. Quapropter nō ludrica ars roscium sed roscius ludricā artem cōmendauit: nec nulli trī fauorem verū & principum familiaritates amplexus est.

¶ Auctor libri de formꝫ honeste vite .c. 2. Tunc per rationē recte viues si oīa ꝓiꝰ estimes & ꝓpenses. Prudentis ꝓpriū est cōsilia examinare: & nō cito facili credulitate ad falsa ꝓlabi. Si prudens esse cupis in futura ꝓspectū intende: & que possunt cōtingere aīo cuncta ꝓpone. Nihil tibi subitū sit sed totū ante ꝓspicias: nam qui prudens est nō dicit non putaui hec fieri: quia non dubitat sed expectat: nec suspicaē: sed cauet. Presentia ordina: futura ꝓuide: ꝓterita recordare. Nam qui nihil de preterito cogitat: pdit vitam. qui nihil de futuro premeditaē in oīa cautus incedit. Prepone in aīo tuo & mala futura & bona: vt illa sustinere possis: et ista moderari.

¶ Ambrosius de officijs lib. j. c. 37. Nisi explorentē aduersa cito occupāt. ℣ Libro. 2. c. 30. & fi. Ante factū cogitate: & cū diu cogitaueritis tūc facite quod probatis.

¶ Cato. c. 3. Prospice qui veniunt hos casus esse ferendos.
Nā leuius ledit quicquid ꝓuidimus ante.

¶ Boetius de ɔsolatione lib. j. c. 8. Existimatio plurimoꝝ nō rerum merita sed fortune spectat euentū: ea q̄ trī iudicat esse ꝓuisa q̄ felicitas cōmendauerit.

¶ Cassiodorus epiaꝝ li. 3. e. 49. Ideo prouidentia dicit vt que sunt futura tractent. ℣ Libro. 8. e. 13. Oīa deliberata sunt robusta. ℣ Lib. 9. e. 23. Quis de illa re existimet deliberandū vbi nihil reperitur ambiguuꝫ.

¶ Gregorius in pastorali. ca. 47. Dum cōtra ictum quisq̄ paratior redditur: hostis qui se inopinatū credidit eoipso quo ꝓuisus est eneruatur.

¶ Isidorus in sinonima sololiquioꝝ li. 2. ca. 20. Aduenientes īpetus ꝓmeditatio frāgit. Expectata mala tolerabiliter feruntur. Precogitatio molestias futuras attenuat. Preuisio maloꝝ lenit aduentū
Inopinatū: malū fortiter frangit.
Improuisa mala grauiter feriunt.
Repentinū malum: cito frangit.
Qꝺ prouisum non est vehementer affligit.
Improuisus hostis fortiter opprimit.
℣ Laplo. 41. Ancipitē diu delibera sniam.
Age nihil ex ꝓcipitio magnum.

¶ Uerificator fabulaꝝ esopi. 20. fa. Nam preuisa minus ledere tela solent.
℣ Fabula. 50. Preteriti rō scire futura facit

¶ Auctor rudiū doctrine li. 2.
Oībus in rebꝰ: res est discretio sūma.
Et modo in rebus res facit esse bonas.
Nā quecūq̄ facis si nō discerneris ante.
Ad reprobū finē sepe venire solent.

¶ Heinricus samariensis li. j. parte. j.
Sapiens deliberat anteq̄ faciat.

¶ Gaufridus anglicus in poetria. c. 2.
Siquis habet fundare domum: non curat ad actum.
Impetuosa manus: intrinseca linea cordis
Premeditat opus: seriēq̄ sub ordine certo.
Interior ꝓscribit hō: totaq̄ figurat.
Ante manus cordis q̄z corporis: & status eiꝰ
Est prius arthetipꝰ o q̄z sensibilis. Nō manus ad calamū ꝓceps: nō lingua sit ardens
Adverbū: neutrū manibus comite regēdus

Fortune: ſed mens diſcreta pambula facti
Ut melius: fortunet opus ſuſpẽdat earum.
Officiũ tractetq; diu vetemate ſecũ.
Lircinus interior mentis pcircinet omne.
Materie ſpaciũ: certus pcliminet ordo.
Uñ parripiat curſum ſtilus aut vbi gaudes
Fiat opus tuũ prudẽs in pectoris arcem
Lontrahe: ſitq; prius in pectore q̃ ſit in ore
¶ Lapitulo. 31.
Greſſus pcurrunt oculi: precõſule mentem.
¶ Lapitulo. 200.
Nihil facias quod poſtmodũ nolles.
Non fieri ſed mens ſit cauta pambula facti

¶ Andreas capellanus: pape innocẽtij quarti li. de diſſuaſione vr. Diligentis animi eſt morbo prius occurrere q̃ poſt morbum queritare.

¶ Jacobus beneuẽtanus. c. 46. Nemo poteſt facta cauere ſua.
Uix valet imperio fortune quippe reſiſti.
Que ſunt ſuppoſita quevagus orbis habet

¶ De conſilio. Rica. 18.

Salomon in puerb. c. 11 Ubi nõ eſt gubernator populus corruet: ſaluus autem vbi multa conſilia. ¶ 12. c. Conſilia impior fraudulẽta. Via ſtulti recta in oculis eius: qui aũt ſapiens eſt audit conſilia. ¶ 13. c. Qui cũ conſilio cuncta agunt reguñt ſapia. Aſtutus oĩa agit cuz conſillio. ¶ 20. c. Cogitationes conſilijs roborantur. ¶ 24. c. Salus vbi multa conſilia. ¶ 25. c. Lãm tuã tracta cũ amico tuo.

¶ Tobias. c. 4. Conſilium a ſapiente ſemp perquire.

¶ Iſocrates in exhortationibus. c. 2. Conſilians fac exemplũ pterita futuror: nã ignoti ex noto cõiectura certiſſima naſcit. Conſiliare quidẽ diutius: effice vo viſa velociter. Cum ptius te expedit conſulare quẽq̃: cerne prius quõ diſpoſuerit ſua: nam qui peream patiaũ in proprijs nunq̃ bene conſiliabit in alienis. Sic ad potius conſiliãdũ incitaberis: ſi calamitates pnenientes ex cõſilij carentia proſpexeris: nam z ſanitatis mage ſeduli ſimus: cum miſerias languoris anima vertimus.

¶ Ariſtoteles ethicor li. 3. c. 4. Conſilium oẽ queſtio eſt. ¶ Lib. 6. c. 3. Non eſt conſiliari de his que de neceſſitate ſunt. ¶ 5. c. Prudentis maxime hoc opus eſſe dicimus: bñ cõſiliari. Conſiliaũ nullus de impoſſibilibus aliter ſe habere: neq; de quibuſcũq; nõ finis aliquis eſt. Simpliciter bonus conſiliator eſt optimi hominis operabiliũ conjectatiuus ſm rõcinationẽ. Conſiliari queñ quoddã eſt. ¶ 6. c. Conſiliãs querit z rõcinatur. Operari quidẽ oportet velociẽ cõſiliata: cõſiliari aũt tarde. ¶ Idem retho. li. j. c. 2. Conſiliamur de his que videnẽ contingere vtroq; modo ſe habere. ¶ 17. c. Ex priꝰ factis futura diiudicantes iudicamus. ¶ Li. 2. c. 7. Timor cõſiliatiuos facit. ¶ Idẽ politicor li. 6. c. 11. Conſilianẽ melius cõmuniter conſiliantes omnes.

¶ Jeſus filius ſirach in eccl. c. 6. Multi pacifici ſint: z tibi conſiliarius vnus de mille. ¶ c. 8. Lozã extraneo ne facias conſiliũ: neſcis enim quid pariet. ¶ 32. c. Sine conſilio nihil facias: z poſtfactũ nõ penitebis. ¶ 37. c. Ante omnẽ actum ſtabile conſilium precedat te.

¶ Terentius in eunucho. c. 2. Dum eſt tempus etiã atq; cogita etiã. ¶ 18. c. Oĩa prius conſilio experiri q̃ armis ſapientẽ decet. In beautõ. c. 20. Nõne id flagitiũ ẽ te alijs conſilium dare: foris ſapere: tibi non poſſe te auxiliare.

¶ Saluſtius in catilinario: Prius q̃ incipias conſulto: z vbi conſulueris mature: opꝰ facto eſt. Oẽs hoĩes qui de rebus conſultant dubiis ab odio amicitia: ira atq; miſericordia vacuos eſſe decet: haud facile animꝰ verũ quidet vbi illa officiũt.

¶ Tullius retho. artis veteris li. j. c. 12. Lõſiliũ eſt aliquid faciẽdi vel nõ faciẽdi recte excogitata ratio. ¶ Idem philip. li. 6. Etiã ſũmi gubernatores i magnis tẽpeſtatibꝰ auctoribus amoueri ſolent. ¶ Lib. 11. Optimus eſt portus penitenti: mutatio conſilij.

¶ Idem in oratione pro marco marcello.
Nunq̃ temeritas cũ sapientia cõmiscetur:
nec ad consiliũ casus admittit. Iracũdia
est inimica consilio.

¶ Ouidius de arte amandi li.j. Nocte latẽt
mẽde vitioq̃ ignoscit omni.
Dozaq̃ formosam quãlibet illa facit.
Cõsule de gẽmis detincta murice lana.
Cõsule de facie corporibusq̃ diem.

¶ Idem sine titulo seu amor li.j.c.3.
Consiliũ nobis resq̃ locusq̃ dabunt.

¶ Idem de tristib⁹ li.6.z fi.e.j.
Consiliũ resq̃ locusq̃ dabũt.

¶ Matthaeus in euangelio c.15. Cecus si
ceco ducatũ pstet ambo in foueã cadunt.

¶ Seneca epistolarum ad lucillũ li.7.e 5.
Consilium rerum omnium sapiens spectat
nisi exitiũ. ¶ Libro.17.e.3. Quicquid cõ
silio pspicere potes prospice.

¶ Lex codi.ti.de repudio.l.iij. Dubiũ nõ est
oĩa quẽ consilio recte gerunt iure meritaq̃
effectu z firmitate viri.
Marcialis coc⁹ li. vndiq̃ suscepto: Pãno
rũ veterũ facile contemnuntur vsus.
Nõ sic cõsiliũ posthume superne senũ.
Consilio iuuenum fidis melibee ruinam.
Expectare potes: dum sine consilio es.

¶ Vegetius de re militari li.3.ti.26.z fi.
Nulla cõsilia sunt meliora q̃ illa que igno
rauerit aduersarios anteq̃ facias. Cũ con
siliũ tuũ cognouerit aduersarius pditũ vis
positionem mutare te conuenit. ¶ Qõ fieri
debeat tractato cũ multis: qõ vo facturus
sis cũ paucissimis vel potius ipse tecũ.

¶ Valerius maxim⁹ li.7.ti.vafre dicta aut
facta. Hanibal a iulio procõsule nauali pre
lio victus timensq̃ classis amisse penas da
ri: offensam asturia auertit: nam ex illa infe
lici pugna priusq̃ cladis nũcius domũ per
ueniret: quẽdam ex amicis compositũ z for
matũ cartaginez misit. Qui postq̃ ciuitatis
eius curiam intrauit: consulit vos inquit ha
nibal cũ vtr romanor magnas secũ mari
timas trahens copias aduenerit an cum eo
confligere debeat. Acclamauit vniuersus se
natus: non esse dubiuz quin oporteret. Tũc
illic conflixit inquit id factũ dãnare qõ ipsi
fieri debere iudicauerũt. ¶ Libro.8.ti.sue
quẽq̃ artis z cẽ. Quintus scevola legũ clarif
simus z certissimus vates quotiens cũq̃ de
iure prorio consulebat ad furiũ z casellium:
quia huic scientie dediti erant consultores
reijciebant. Quo quidẽ facto moderationẽ
suam magis cõmendabat q̃ auctoritatem
minuebat. Plato doctores sacre are mo
dum z formã eius secũ sermonẽ cõferre co
gnatos: ad euclidẽ geometrẽ ire iussit scien
tie eius tendẽs vno pfessioni.

¶ Auctor libri de for. honeste vite.c.2. Pru
dentis ppriũ est cõsilia examinare: z nõ ci
to facili credulitate ad falsa prolabi.

¶ Ambrosius de officijs li.j.c.31. Vnusquis
q̃ beniuolentis se magis q̃ sapientis credit
consilio. ¶ Lib.2.c.8. Promptius nos iu
sto viro q̃ prudenti cõmittimus.

¶ Macrobius saturnalior li.j.c.15. Concep
tũ mentis cõsilia nascuntur.

¶ Cato.c.j. Anteq̃ voceris ne accesseris ad
consiliũ. Tu te consule. ¶ Caplo.4.
Utile consiliũ dãs ne despice serui.
Nullius si pdest sensum contẽpseris vnq̃

¶ Cassiodorus epistolaruz li.6.epi.19. Dis
prudens consiliũ querit. ¶ Lib.10.epi.4.
Consiliũ mutare detractat improuidus.
Sapientiã ille querit in alto penes quẽ ẽ scĩ
entie magnitudo.

¶ Gregorius in pastorali.c.57. Tardi⁹ pec
catũ soluit qõ per consiliũ solidat.

¶ Versificator fabularũ esopi.fab.14. Pru
dentia sũma est. Credere prudenti.
¶ Fabula.20.
Utile consiliũ qui spernit inutile sumit.

¶ Auctor libri qui dicit pãphilus: Cõuenit
ad nostros modus z prudentia casus.
Quodq̃ sequi deceat querere consiliũm.

¶ Saufridus in poetria.c 23. Si vis bene
duci: Te certo comite duci.
¶ Idem in bironia curie papalis:
Consiliũ prudens sepe minoris habet.

¶ Bertrandus iconom'ca.c.13. Si consiliũ

lis amico non queras placere ei: sed rõni. Dicas in consulendo amice sic mihi videt. Non precise sic agendum.

¶ Jacobus beneuẽtanus. c. 41. Fidum cõ filium fidus amicus habet.

¶ De pre eligibilibus. Rica. 5.

PSalmista 157. ps. Beatus qui tenebit.

¶ Paralipomenõ li. c. 21. Cũ venisset gad: angelus ad dauid rẽ. vt. s. li. j. ti. de misericordia et clementia dei.

¶ Aristoteles ethicor li. j. c. 3. Bonorũ maius eligibilius semper. ℣ Libro. 3. c. 4. Electio cum ratione et intellectu ẽ. ℣ Li. 6. c. j. Neq; sine intellectu et mente: neq; sine morali habitu est electio. ℣ Libro. 7. c. 5. Natura eligibilius vnũquodq; ẽ ꝓpter seipsũ ℣ Li. 10. 2. fi. c. 2. Omne bonum cum altero bono: eligibilius q̃z solitarium. ℣ Idez magnor moraliũ li. 2. c. 3. Circa operabilia est qõ circa electionẽ et fugam: est autem nõ absq; prudentia: prudentia quidẽ enim operatiua horum est. ℣ Idem rethor. li. j. c. 25 et fi. Non id quod simpliciter factũ ẽ eligit vllus: sed id quod sibi. ℣ Libro. 2. ca. 16. Juuenes eligũt agere honesta q̃z conferentia. ℣ 20. c. Esopus in samo populus alloquens cũ iudicaretur rector populi ad morem ait: vulpem transeuntem fluuiũ ꝓpulsam fuisse in lacunã: et cum non posset exire: multo tẽpore affligebatur: et muscę canine multe adherebant ei. Erricius autez errans vt vidit ipsa misertus eius interrogauit si auferebat ab ipsa muscas caninas: eum autez non permisit. Querente autem ꝓpter quid: dixit: quia iste quidẽ iam de me plene sũt et modicũ trahũt sanguinis. Si autem has abstuleris alie venientes famelice potabunt mei reliquũ sanguinem. Jta et vos viri sanctj: iste quidez non amplius nocebit diues enim est: si enim occideritis. Alij venient pauperes qui vos absorbebũt reliqua furãtes. ℣ Idem topicor li. 3. Quod ꝓpter se eligẽdum est eo qõ ꝓpter aliud magis eligendũ. Quod per se est cã mali: magis fugiendũ ẽ eo qõ per accidens. Melioza nõ sunt necessario et magis eligenda. Ergo philosophari melius est q̃z ditari: sed nõ magis eligendũ indigenti necessarijs. Magis eligenda est superabũdantia amicitie q̃z pecuniarũ. Qõ ad omnia vel ad plura est vtile: magis erit eligendũ eo qõ nõ sic. Magis est fugiẽdus quod magis impedit virtutes.

¶ Terentius in eunucho ca. 17. Malo ego nos ꝓspicere q̃z vlciscj accepta iniuria.

¶ Tullius topicor. c. 22. Plura bona pauci orib⁹ bonis anteponant: pautiora mala plurib⁹ malis. Diuturniora bona breuiorib⁹ bonis anteponant: longe et late pernagata angustis. Anteponant ea que per se expetenda sunt his q̃ ꝓpter aliud. Anteponantur sua alienis.

¶ Lex insti. ti. de obli. q̃ ex delic. nas. ℌ. furti: Expedit poti⁹ pignori incũbẽ q̃z ĩ psonã agẽ ℣ Li. ō iterdic. ℌ. restituẽde. Lõge cõmodi⁹ est possidere q̃z petere. ℣ Lex auc. ti. de restitutionib⁹ vt ea que parit rẽ. ℌ. sancimus. Ea que cõiter oibus ꝓsunt ꝓponenda sunt his que specialiter vtilia sunt.

¶ Valeri⁹ max. li. 6. ti. libere dicta aut facta. Siracusis mulier quedã vltime senectutis omnibus dionysij tyrãni exitiũ ꝓpter nimiã morũ acerbitatẽ et intolerabilia onera votis expetentibus: sola quotidie matutino tempore deos vt incolumis ac sibi superstes esset orabat. Qõ vbi is cognouit: nõ debitaz sibi admiratus beniuolentiã accersit eaz: et quid ita ꝟ ait: quo merito suo faceret interrogauit. Tum illa: certa est inquit ratio prepositi mei: Puellaz enim cum grauem tyrãnum haberemus carere eo cupiebam: quo interfecto aliquanto deterior arcez occupauit. eius quoq; finiri dominationez magni existimabam: tertium te superioribus ꝓpotiorem habere cupimus rectorem. Jtaq; ne si tu fueris assumptus deterior in locum tuum succedat caput meum pro tua salute deuoueo. Tam facetam audaciã: punire dionysius erubuit.

¶ Uerificator fabulaꝝ esopi. 23. fabu. Ferre minora volo ne grauiora feram.

¶ Bernardus de improbatione viciorū. c. j. Non est ꝑ lolio reijcienda seges.

¶ Prouerb. vulgar: Baro chi tene: barucalo chi chaze.
Loda al mõte e tiente al piano.
Meio e cũ altru partire: cha sol perdere.
Dirie parti se vol toze elmẽ rio.

¶ De ordine ꝛ ordinatione. Rica. 6.

ARistoteles phificorum li. 8. c. 3. Nihil est inordinatū eorū q̃ natura: ꝛ ſm naturam sunt. Natura omnibus causa ordinationis est. Ordinatio omnis ratio est. ¶ Idez de memoria ꝛ reminiscentia: Sunt magis reminiscibilia quecūq; ordinationē habent. ¶ Idē conomicoꝝ li. j. in fi. Oportet vnūquodq; i loco suo poni: ficut enim paratū existens non queret. ¶ Idē polliticoꝝ li. 7. c. 3. Ler quedam ordo est: valde excedēs numerus non potest participare ordinem.

¶ Paulus aplꝰ: in epistola ad romanos. c. 13. Que a deo sunt ordinata sunt. ¶ Idem epla. j. ad corinthios. c. 14. Oia honeste et ſm ordinē fiant in nobis.

¶ Marcialis cocus: li. vndiq; suscepto. c. 3. Q̃ male cõfundit rõ ꝓpostera mozes.

¶ Boetius de ꝛsolatõe lib. j. c. 11. Q̃ ꝓcipiti via certū deserit ordinez letos non habet exitus vti.

¶ Lassiodorus epl'arū lib. 8. e. 13. Securus celsa conscendit qui se in paulo minoribus approbauit: ꝛ certo ꝓcedit vestigio qui gradatim desiderio potiē accepto.

¶ De principij qualitate: ꝛ principio considerandis. Rica. 7.

ARistoteles ethicoꝝ libro. c. 8 Magnū influxū habent principia ꝛ auxiliū ad sequentia: videl ergo plus q̃z dimidium totius esse principium ꝛ multa manifesta fieri eoruz que querunt ꝓ ipsum. ¶ Idem polliticoꝝ li. j. c. j. Si quis ex principio res nascentes fieri viderit optime contẽplabitur. ¶ Li. 5. c. j. Impossibile est a principio ꝛ eo q̃ in principio est vitiato non occurrere in fine malum. Principium dicitur esse dimidiū totius. Quare et q̃ in ipso paruum peccatum est ꝓportionale est ad ea que in aliis partibus sunt. ¶ Li. 7. c. 12. ꝛ fi. Omnia quecūq; possibile assuescere mox inchoantibus melius assuescere. ¶ Idem phificoꝝ li. i. c. 2. Uno incõuentẽti dato alia sequunt. ¶ Idem de celo ꝛ mundo li. i. c. 5. Principiū virtute maius est q̃z magnitudine. Quapropter q̃ in principio est modicū in fine fit multū magnū. ¶ Idez de generatione aiaľ. li. i. c. 2. Modico principio permutato multa simul pmutari consueuerunt eorum que sunt circa principiū. ¶ Idē de motu aiaľ. Modica permutatione facta in principio multas ꝛ magnas facit differẽtias deinceps. ¶ Idem elementorum li. 2. in fi. Inuento facile est addere.

¶ Terentius in eunucho. c. 20. Malo principio magna familiaritas cõflata est.

¶ Oratius in epistolis li. i. e. 2. Dimidium facti qui cepit habet. ¶ Episto. 19.
Nã tua res agiē paries cũ primus ardet.
Et neglecta solēt incēdia sumere vires.

¶ Tullius de fine bonorum et malorum li. 5. ꝛ fi. Omniū rerum principia parua sunt: sed suis progressib⁹ vſa augent. ¶ Idem philippicorum li. 5. Omne malum nascens facile opprimiē inueteratum fit plerūq; robustius. ¶ Idem de oratore li. 2. Omnia que fiunt quecūq; aguntur acerrime leuioribus principiis natura ipsa ꝓtexuit. ¶ Idē in thimeū. platonis siue de essentia mundi: Difficillimū est in omni cõquisitione rationis exordium.

¶ Ouidius epistolarū. 16. e. Flãma recens sparsa parua recedit aqua.
¶ Idem sine titulo seu amoꝝ li. i. e. 8.
Parcius exigito precium oū rbetia tendis.
Ne fugiant captos ignibus vze tuis.
¶ Idem de remedio amoris li. i.
Principiis obsta: sero medicina paratur.

Cum mala prologas cōualuere moras.
¶ Idem de tristibus li.5.e.8.
Turpius eicitur q̄ nō admittit hospes.
¶ Idem de arte amandi li.3.2 fi.
Dissimulāte trī:nec p̄ma fronte rapaces.
Est nouus visa casse resistit.
Oppzime dum noua sunt subtilima semina morbi.
¶ Quintilianus declam.17.2 fi. declama.
Male desinūt qui incipere non debent.
¶ Seneca epistolarum ad lucillum li.11.e.3.2 fi. Facilius est initia affectuum prohibere q̄s impetum regere. Facilius est excludere q̄s admissa comprimere. ¶ Libro.18.e.j. Facilius crescit dignitas q̄s incipit:pecunia quoq; circa paupertatem plurimū amorem habet:dum ex illa ereptat. ¶ Libro.19.e.10. Imbecillis est primo omnis affectus deinde ipse se concitat:2 vires dum procedit parat:excludit facilī q̄s expellit. ¶ Idē de clementia: Que ex solido nascunt in maius meliusq; procedūt. ¶ Idē de consolatione ad marciā: Omnia vitia penitus insistunt nisi oū surgūt oppzessa sint.
¶ Statius tebaidos li.10. Leta malozum. Principia.
¶ Lex digest.ti.de ozig.iur.li.j. Cuiuscūq; rei potentissima pars principiū est. ¶ Lex codi. ti.in quibus cau.in inte.resti.non est necess. l.fi. Melius est intacta iura seruare q̄s post causam vulneratam remedium querere.
¶ Lit.quando licet sine iudice vindicare.l.j. Melius est in tempus occurrere q̄s post exitum vindicare.
¶ Valeri⁹ max.li.9.ti.j. Nullum vitium ibi finitur vbi incipit.
¶ Lasiodozus eplarum lib.j.e.39. Fatos ipsos apprehendere virgultis teneris inchoamus:ceterum si robora p̄mis scintillis adhibeas igniculū opprimis quē fouere contēdis. Sic animi hominū nisi prius leuiter fuerint imbuti ad ℔ qō intendunt idonei nequeūt repiri. Primordia cūcta pauida sūt:2 alitur timiditas non tollitur nisi cum rebus necessarijs nouitas arrogatur. ¶ Libro.2. epistola.3. A paruis inchoant que in sequētibus magna se admiratione sublimant.
¶ Li.4.epla.14. In ipsis iniciis comprimē d⁹ excessus est: ne feda imitatio turpis scabies paulatim aliquos comprehendat.
¶ Li.6.epla.21. Melius est i ipsis cunabulis adhuc mollia reprimere q̄s indurata crimina vindicare.
¶ Auctor libri qui dicitur pamphilus.c.3. Incipe spe:melius dedit 2 dabit omnia tēpus.
Inceptūq; vis mille patebit opus.

¶ Capitulo.20.

Res trī interdum grandia parua mouet.
Ex minima magnis scintilla nascit ignis.
Et generat paruū grandia principiū.
¶ Gualterius de castellione li.7. Parua solet magnis causam prestare ruinis.
Cū neglecta fuit modica scintilla lucere.
¶ Gaufridus in poetria.c.50. Surgit pmulta seges de semine pauco.
Flumina magna trahunt ortū de fonte pusillo.
De tenui virga grādis protendit arbor.
¶ Mōtenarius in luna cleri.c.46. Uix possunt male cepta bonū contingere finem.
¶ Prouerb.vulgar. En via se conza soma. Lopera comenza:e meza fata.
Pizola bzunza fa gran focho.

¶ De finis consideratione. Rica.8.

THocrates in exhortationib⁹.c.3 2 fi. In oībus operibus nō ita pncipium vt finem ppendimus.
¶ Aristoteles ethicoz lib.j.c.i. Multis operationibus entibus 2 artib⁹ 2 doctrinis multi fiūt 2 fines. ¶ 3.c. In oī operatione 2 electione finis bonū huius enī gratia reliq; operant oēs. ¶ Idē polliticoz li.3.c.7. In oibus sciētiis 2 artib⁹ bonū maximū ē finis.
¶ Ouidius eplarū.2.e. Exitus acta probat: careat successibus opto
Quisquis abuentu facta notanda putat.
¶ Idē methamozph.libro.3.
Ultima semper

Expectanda dies hoi: dicicq beatus.
Añ obitū nemo supmacq funeracq debet
¶ Ualeri⁹ maxi. li. 7. ti. sapiēter dicta aut fcā
Solon neminē oū adhuc viueret beatū dici
debere arbitrabatur q ad vltimuz vsq fa-
tisoiez ancipiti foztune subiecti essemus.
¶ Marcialis cocus li. vndiq suscepto. c. 2.
Incipit alcinades: virtuti sepe studere.
Sed sine fine parum pderit incipere.
Sepe dolor leto pdiit introitu.
¶ Auctor libri ō foz. honeste vite. c. 2. Cum
initiaueris: exitus cogitabis.
¶ Prosper. sub. 30. epigra. Palma qua ca-
pitur: gloria finis habet.
¶ Boetius de ꝯsolatōe lib. 2. c. i. Quod añ
oculos situm est: nō sufficerit intueri.
Rerum exitus prudentia metitur.
¶ Isidorus soliloquioꝝ li. 2. c. 42. Summa
miseria est nescire quo tēdas. ℣ Lapso. 20
In omni re finis intenditur.
¶ Uerificator fabulaꝝ esopi. 23. fabu. Si
quid agis prudenter agas ⁊ respice finem.
¶ Auctor libri qui dicit pāphilus. c. 18.
Principiū finēq simul prudētia spectat.
Rerū finis habet crimen ⁊ omne decus.
Ubi principiū: finē quoq cōspice verbi.
Ut melius possis: pmeditata loqui.
¶ Auctor rudiū doctrine li. i. Nō dat extim
plo luna post primordia merces:
Longrua sed rectus premia finis habet.
¶ Matthaeus vindocinēsis in poetria parte
2. ⁊ fi. c. 4. Qō cōplere neq ꝓncipiare caue
¶ Gaufridus in poetria. c. 30. A casu descri
be diem: non solis ab ortu.
¶ Jacobus beneuētanus. c. 40. Premedita
re prius añ q res operari
Incipias: fiat finis vt aptus eis.
Principiū sapiēs ⁊ finē premeditatur.
Finis habet rerū decus atq decus.
¶ Auctor li. qui incipit astrolabi: Occasum
sapiens stultus considerat ortum.
Finis quippe rei cantica laudis habet.
¶ Proverb. vulgar: Nō laldare el dī: sel nō
vien la sera.

¶ De perfectione operis. Rica. 9.

Aristoteles metaphi ficoꝝ li. 2. c. 2. Nullus conabit aliq̄d face-
re ad terminū nō futurus venire.
¶ Ouidius de remedio amoris li. 2. ⁊ fi.
Uulnus in antiquū redit male sana cicatrix
¶ Lassiodorus epistolarū li. 4. epistola. 21.
Uituperationē generāt que in mediis cona
tibus egra deserunt. ℣ 30. e. Perfectū op⁹
suuz laudet auctorē. ℣ Lib. 5. e. 17. Alacri
ter incūbendū est inchoatis cum iam uicini
tas pfectionis amiserit. Spes effectus te
dium laboris excludit. Magnū genus in-
citamenti est credere desiderata compleri.
¶ Auctor li. qui dicit pamphilus. c. 35. Et
sua non semp sequit primordij affinis.
Inceptū casus sepe retardat opus.
¶ Auctor rudiū doctrine li. i. Principiū leui
ter in magnis rebus habere
Quisq pōt: sed nō sic sibi finis erit.
Cōuenit ergo pbis: vt sic pmordia sumāt.
Ne cito qō capiāt deseruisse velint.
¶ Andreas ad gualterium de amore libro. i.
Res iperfecte modica turbatione deficiūt.
¶ Matthaeus vindocinensis in poetria par-
te. i. c. 6. Inuidet comes impfectio rebus.
Omnis pfperitas integritatis eget.
¶ Proverb. vulgar. La tera catiua: ben cer-
niua e mal spiga.

¶ De cause ⁊ effectus considera-
tione ⁊ occasione. Rica. 10.

Aristoteles ethicoꝝ li. i. c. 3.
In oī operatione ⁊ electione finis
bonū: huius enim gratia reliq̄ ope-
rantur omnes. ℣ Libro. 3. c. 6. Qualiscūq
vnusquisq est talis ⁊ finis videt ei. ℣ Li.
4. c. 8. Unusquisq qualis est talia dicit et
operat: ⁊ sic viuit. ℣ Idem topicoꝝ lib. 3.
Qō ꝓpter se eligendū est eo qō ꝓpter aliud
magis eligendū. Qō per se est cā mali ma
gis fugiendū est eo qō per accidens.
¶ Tullius philippicoꝝ li. 8. Is pfecto mor-
tem attulit qui causa mortis fuit.
¶ Matthaeus in euangelio. c. 7. Qīs arbor

bona fructꝰ bonos facit. Nõ põt arbor bona fructus malos facere. Mala autẽ arbor fructus malos facit. Neqꝫ arbor mala fructus bonos facere. ☞ 12.c.Ex fructu arbor agnoſcitur.

¶ Lex digeſ.ti.ad le.acquil.l. qui occidit. §. pe. Qui occaſionẽ dãni preſtat: damnũ feciſſe videtur.

¶ Auctor libri de for. honeſte vite.c.2. Cuiuſcũqꝫ facti cauſam requiras.

¶ Laſſiodorus epiſtꝫ lib. 7.e.6. Nulla leſio remouet cuius origo nõ tollit. ☞ Lib.9.e. 23. Reruꝫ cauſe ſemp in ſemine ſunt. Fructus editus perdit auctores.

¶ Isidorus ſoliloquiorꝫ li.2.c.9. Sepe occaſio peccandi voluntatem facit.

¶ Uerſificator fabularũ eſopi.24.fab. Luꝫ tibi quid deſit: cur detur reſpice.

¶ Auctor li. qui dicit pamphilus.c.13. Luꝫ puſilla nocet: ſapiens nocentia vitat.

☞ Lapſo.19. Arbore de dulci dulcia poma cadunt.

☞ Lapſo.60. Fructibus ipſa ſuis: que ſit cognoſcitur arbor.

¶ Matthеus vindocinẽſis de hyſtoria tobie.c.31. Nõ tibi qꝫ dabit: ſꝫ cur itellige qꝫ Sola volũtatis forma moneat opus.

¶ Jacobus beneuentanus.c.15.

Dis a ſpecie fructus cognoſcitur arbor.

¶ De pociozitate qualitatis ꝛ quantitatis. Rubrica.11.

In exodo c.23. Nõ ſeq; turbã ad faciendũ malũ: nec in iudicio plimorꝫ acqeſces ſnie vt a vero deuies.

¶ Ariſtoteles topicorꝫ li.2. Noiationibꝰ quidem res nuncupanda eſt vt ples: que autez res ſunt huiuſmodi vel nõ huiuſmodi: non iam attendendũ pluribus.

¶ Seneca epiſtolarũ ad lucillum li.4.e.4.ꝛ ſi. Eſtimes iudicia nõ numeres. ☞ Idẽ in puerbijs: Frons noſtra populo cõueniat.

¶ Lex codi.ti.de vete.iu.enucli.l.2.§.ſed ſi quis: Multo melius eſt pauca idonee eſſũ dere qꝫ multis inutilibus hoies pgrauari.

☞ Lex auc.ti.de tabellionibꝰ.§.ſed nec que ſtus. Melius eſt pauca agere caute qꝫ multis vite eſſe periculoſe.

¶ Auctor li.de for. honeſte vite.c.2. Non qꝫ multis: ſed quibus placeas cogita.

¶ Laſſiodorus epiſtꝫ libro.2.e.12. In qlibet non in quantitate eſt peccatum.

¶ Gregorius in paſtorali.c.58. Admonẽdi ſunt qui qꝫ uis in minimis: tñ frequẽter excedunt: vt nequaqꝫ cõſiderẽt qualia ſꝫ qnq; cõmittãt: facta eteni ſua ſi deſpiciũt timere cũ penſant: debẽt formidare cũ numerant.

¶ De partiũ morali conſideratione. Rica.12.

Paulus apls in epla ad galathas.c.5. Modicũ fermenti totã maſſaz corrũpit.

¶ Gaufridus i poetria.c.3. Pars ſi qua ſedebat inepte.
Tota trahit ſeries: ex illa parte pudorem.
Fel modicũ totũ mel amarizat vnica mẽda
Totalem faciem deformat.

¶ Jacobus beneuẽtanus.c.50. Ad ſe ſinceram pars vitioſa trahit.

¶ De cautiõe ſecuritate ꝛ periculo. Rc.13.

Salomon in puerb.ca.11 Qui cauet laqꝫ ſecurus eſt. ☞ 25.c. Sicut vrbs patens ꝛ abſqꝫ muroꝝ ambitu: ita vir qui nõ põt in loquẽdo cohibere ſpm ſuũ. ☞ 28.c. Qui ambulat ſimplr: ſaluus erit.

☞ Idem in eccl.c.10. Qui diſſipat ſepẽ mordebit eum coluber.

¶ Cronica de nugis pbꝝ.c.7.ſ. de cleobolo. Cleobolus vnus de.vij. ſapientibus docebat cauendũ quidẽ eſſe amicoꝝ reſpõſiones inimicoꝝ inſidias. ☞ 8.c.ſ. de periãdro. Periander corinthius vnus de ſeptẽ ſapiẽtibus ait: debẽtes ſecuros tyrãnos fieri beniuolentiã fulciri: nõ armis. ☞ 9.c.ſ. de anacharſi. Anacharſis ſcyta ſpiſſitudine nauis tñ inquit a morte nauigãtes diſtare.

¶ Iſocrates in exhortationibus. ca.2. ad fi. Maxime viuere tẽta tutius.

¶ Ariſtoteles iconomicorum lib.j. Oportet

nunq̄z in custodiā domū esse: sic ꝛ ciuitatē. ℣ Idē retho. li. 2. c. 7. Periculū est terribilis approprinquato.

¶ Jesus filius sirach in eccl'. ca. 3. Qui amat periculū: in illo peribit. ℣ 8. c. Cum audace nō eas in via: ne forte grauet mala sua i te: ipse enim ꝑm voluntatē suā vadit: ꝛ simul cum stultitia illius peries. Cū audace non eas in desertū: qm̄ q̄si nihil est ante eū sanguis: ꝛ vbi nō est adiutoriū elidet te. ℣ 11. Non omnē hominē inducas in domū tuaz multe enī sunt insidie dolosi.

¶ Terentius in eunucho. ca. 17. Qō cauere possis stultū admittere est. Malo ego nos prospicere q̄z hunc vlcisci accepta iniuria. ℣ In heautosi. c. 8. Periculū ex aliis facere tibi ex vsu fiet. Periculū ex alijs facito tibi: qō ex vsu fiet astutus. ℣ c. 7. Non fit sine periculo facinus magnū ꝛ memorabile. In adelphis. c. 5. Potius q̄z venias in periculum sanio. Serues ne an perdas totum: diuiduum face.

¶ Ouidius in epl'is li. j. e. j. Dic murus ene⁹ extat. Nil cōscire sibi: nulla pallescere culpa

¶ Tullius philippicorum li. j. Metui et ob id odio esse inuidiosum est detestabile ibel cillus caducum. ℣ Libro. 2. Charitate ꝛ benivolentia ciuiū septū oportet eē nō armis.

¶ Ouidius de tristibus li. 4. e. 6. Quod licet hoc tutum est.

¶ Seneca epistolarū ad lucillū li. 2. e. 5. Quantū possumus euitemus incōmoda q̄q̄z: nō tm̄ picula: ꝛ in totū nos reducamus. ℣ Libro. 17. e. 2. Tuta scelera esse non possunt. Proprium est nocentium trepidare. ℣ Libro. 18. e. 15. Nemo potest terribilis esse secure. Securitas magna portio est nihil inique facere. ℣ Idem de ira libro. 2. Periculosius est timeri q̄z despici. Neces se est vt multos timeat quē multi timent.

℣ Idem de clementia: Illius magnitudo stabilis fundata que est quem omnes tam supra se q̄z pro se sciunt: cuius curam excubare pro salute singulorum atq̄z vniuersorum quottidie experiuntur. Clementia nō tm̄ honestiores sed tutiores prestat: ornamentum enim imperatorum est ꝛ certa salus. O miserabilem illum qui cedibus ac rapinis potentiam exercuit qui suspecta sibi cuncta redit tam extranea q̄z domestica: qui vbi circūspexit que fecit queq̄z factur⁹ est sepe mortem timet: sepius optat. Errat siquis estimat tutum ibi esse regem vbi nihil a rege tutum est. Securitas securitate mutua paciscenda est. Non est opus struere in altum artes nec multiplicibus se muris turribusq̄z sepire: saluum regem clemen tia in aperto prestabit: vnum est inexpugnabile munimentum amor ciuium. Quid pulchrius est q̄z viuē cūct] optātib⁹? Quis huic audeat struere aliquod periculum sub quo opulenta ciuitas copia omnium bonorum abundat. ℣ Idem tragediarum in hercule furente. c. 2.

Nouit paucos Secura quies.

℣ Capitulo. 3.

Quem sepe tranſit casus aliquādo inuenit.

℣ Idem in puerbijs: Citius venit periculuz cum contēnitur.

¶ Frontinus libro. 2. ti. 11. Alexander de uicta perdomitaq̄z tracia petens asiam veritus ne post ipsius discessum sumerēt arma: reges eorum prefectosq̄z: ꝛ omnes quibus videbatur inesse cura detracte libertatis secum velut honoris causa traxit. Ignobilibus autem relictis plebeios prefecit. Con secutus vt principes beneficijs eius obstricti nihil nouare vellent: plebs vo ne posset quidem spoliata principibus.

¶ Marcialis cocus li. vndiq̄z suscepto. c. 2. Concio puisa formido videtur. ℣ c. 3. Nō est securus supra titubantia fultus.

Multiplici gyro miluus circūuolat escam:
Infectū metuens tristibus aucupijs.
Ferule tu nulla rōne per oia curris.
Te nudū exponēs omnibus insidijs.

¶ Uegecius de re militari lib. 3. ti. 22. Amplior securitas solet grauius discrimen habere. ℣ 25. ti. pro felicitate supbius ꝛ incautius mentes efferunt humane.

¶ Juuenalis lib.2.ſat.vnica: Siquis cuſtodiet ipſos Cuſtodes: caſta eſt: & ab ipſis incipit vxor. ¶ Li.4.ſat.j.
Cantabit vacuus coram latrone viator.

¶ Lex.inſti.ti.de obliga.que ex delic.naſ.§. furti. Expedit potius pignori incũbere q̃ in perſonã agere. Ti.de interdictis §. reſtituende. Lõge cõmodius eſt poſſidẽ q̃ petẽ

¶ Ualeri⁹ max.li.4.ti.i.in fi. Si de mũ tuta ẽ potentia que viribus ſuis modũ imponit.

¶ Cecilius firmi.de btã vita li.4. Cautio a metu oritur.

¶ Caſſiodorus epiarũ lib.3.e.4. Qui vult alium in precipites caſus mittere: euꝫ certũ eſt fideliter non monere. ¶ Libro.3.e.24. Res parua nõ vos ducat ad extrema diſcriminа. ¶ 49.e. Prudẽtie eſt cauere etiaꝫ q̃ nõ putant emergere. ¶ Li.11.& pe.e.41. & ſi Ociũ tibi clemens actus inducit.

¶ Iſidorus ſoliloquioꝝ lib.2.c.17. Timor cautũ facit hominẽ atq; ſollicitum.

¶ Uerſificator fabularũ eſopi.27.fab. Oẽs vincit opes ſecurã ducẽ vitã. ¶ Fabula.53
Tutoꝛẽ retinere ſuũ tutiſſima res eſt.
Nam ſi tutoꝛ abiit hoſtis obeſſe poteſt.
¶ Fabula.54. Unde perire queas hoſtem munire cauto. Qui vat quo pereat qui viuat hoſte perit.

¶ Baldo.4.fabu. Nec ope lozice nec egebit accumine ſice.
Moꝛe nec hoſtili: cuiuſq; iuuamine pili.
Solo virtutũ quẽ cõſtat roboꝛe tutum.

¶ Gualterius de caſtellione li.j. Nõ murus nõ arma: ducem tutãt̃ auarum. ¶ Lib.7.
Tutioꝛ vt maneas hoſtis nil ẽ qõ ihoneſte
Deſpicias tute: fit quẽ negleꝛeris ille:
Foꝛtioꝛ hoc ipſo multoq; valẽtioꝛ hoſtis.

¶ Jacobus beneuẽtanus.c.34. Fallere non potuerit te via nate vetus. ¶ Lapſo.37.
Ignoꝛata via ferre picula ſolet. ¶ Lap.38.
Ignoꝛata vada tibi ptrãſire caueto.
Nate pꝛofunda: ꝛs ne videant̃ ea.

¶ Montenarius in luna cleri.c.8. Cautius eſt qĩ grauioꝛa timent̃ agendũ.

¶ Pꝛouerb.vulg. An delepelle de volpe ne almercha.
Chi ben ſe guarda ſaluo ſeuede.
El pegno conſerua lamigo.
No laſſar la via vere per la noua.
Ogno can leca lamola: triſto quel che ſegꝛe troua.
Uolpe non entra entana noua.

¶ De certitudine & incertitudine. Rubꝛica.14.

Salomon in eccl.c.9. Oia in futuro ſeruantur incerta.

¶ Saluſtius in iugurtino. Nõ oꝛ bent certa pro incertis mutari.

¶ Paladius.c.7. Rerum fine culpa melioꝛ vſus eſt q̃ cum ſpe coꝛꝛigendi ſerus euẽt⁹.

¶ Maximianus: Nonne placet melius certis confidere rebus.
Euentus varios: res nona ſemper habet.

¶ Cato.c.2.
Rem tibi ꝑmiſſam certã ꝑmittere noli.
Ignotũ tibimet noli ꝑponere notis.
Cognita iudicio oſtat incognita caſu.

¶ Boetius de conſolatione li.1.c.11. Nõ ꝑcipiti via certum deſerit oꝛdinez: letos nõ habet exitus.

¶ Uerſificatoꝛ fabularũ eſopi.27.fab. Nõ igit̃ debẽt pro vanis certa relinqui.

¶ Baldo.9.fabula. Nec que ſunt extra faciant vos linquere veſtra.

Tertius liber tertie partis tractatus ō philosophia doctrina ac disciplina: et his connexis sub his titulis.

¶ De philosophia ⁊ scientia litterax. Rica.j.

¶ Salomon in ecclīastico.c.12.⁊ f. Faciendi plēs libros nullꝰ est finis.

¶ Hysocrates in exortatiōibus.c.2. Preser tim strenue videberis agere si fueris amator scie:|: eris ⁊ eius auctor. que siquidem nosti ō seruās lectiōibus :que vō nōdū didicisti: assistens disciplinis.

¶ Aristotel.ethicorum.lib.j.c.8. Honorabilior ⁊ melior est politica medicinali. ℣ Li. 10.⁊ f.c.7.⁊ fi. Videt philophia admirabiles delectatiōes habere puritate ⁊ firmitate

℣ Idem topicorum.li.8. Philosophia est syllogismus demonstrans.

¶ Cronica de nugis phiolosophoꝝ.c.28. ſ.de Aristoteli: Aristotel. iterrogatus quid assecutus esset ex phia:rndit: vltro facere que quidam pauore legum faciunt.

¶ Tullius in orensio: Philosophia rationibus progredi debet. Duo hec sunt maxima in phia:iudiciū veri:⁊ finis bonorum

℣ Idem tusculanax qōnum.li.j. Omnium artiū que ad rectam viuēdi viam ptinent: rō ⁊ disciplina studio sapiētie que phia dicitur:cōtra. ℣ Meux iudiciū semp fuit oia nostros aut ineniſſe per se sapiētius q̄ per grecos:aut accepta ab illis feciſſe melioza. ℣ Natura ineſt mentibus nostris insaciabilis: quedā cupiditas veri videndi. ℣ Li.2. Phia paucis est cōtēta iudicibꝰ:multitudinem cōsolto ipsa fugiens:eiq; ipsi ⁊ suspecta ⁊ inuisa est. ℣ Philosophia videt animis:inanes sollicitudines detrahit: cupiditatibꝰ liberat:pellit timores. ℣ Li.5. Est p fecto animi medcina phia. ℣ Uirtus adipiscende cā phia quesita est. ℣ Li.4. Phia ex rōnuꝫ collatiōe cōstat. ℣ Lib.5.extra: Quid est dulcius ocio litterato. ℣ Idem de fine bonorum ⁊ malox li.j. Ita sentio ⁊ sepe de

seruit:latinam linguā nō modo non inopez sed locupletiozem etiā esse q̄z grecā. ℣ Li.2 A grecis philosophiam ⁊ omnes ingenuas discipliuas habemus.

¶ Seneca epl'arum ad lucillum. lib.7.c.5. Adeo philosophia sacrū quiddā ⁊ venerabile est vt etiam si quid illi simile est mendacio placeat. ℣ Li.15.c.1. Phia sapiētie amor est ⁊ affectatio. ℣ Phie tres partes esse dixerūt ⁊ maxīmi ⁊ plurimi auctores: moralē:naturalem:⁊ rōnalem. Prima comonit animū. Scda rerū naturas scrutatur Tertia ppzietates vbozum exigit:⁊ structuram:⁊ argumētationes:ne p vō falsa subrepant. ℣ Idem de septē liberalibus artibus Liberalia studia dicta sūt: qz homīe libero digna sunt. ℣ Liberalia studia virtutē dare nō possunt:sed animū ad recipiendaz virtutez pparant. ℣ Liberales artes nō producunt animū ad virtutem:sed expediunt.

¶ Quid est quare existimē nō futurum sapientem eum qui litteras nescit:cum sapiētia non sit in lr̄is:res tradit non verba.

¶ Lecilius firmamus de beata vita.lib.4. Multis artibus opꝰ est vt ad philosopbiam possit accedi.

¶ Lato capitulo.1. Disce litteras.

¶ Boetius in aritmetica.c.1.quod est prohemium. Ferre nulla: sic cunctis absoluta partibus nullius indigna suis tm̄ est scientia nixa presidijs:vt nō ceteraz quoq; artiū aditumēta desideret. ℣ 2.c. qō etiaz est prohemiū: Philosophia amor ē sapientie.

¶ Lassiodorus epistolarum libro.3.c.33. Hlorioſa est scientia litterarum:quia qō primū est in hoīe mores purgat.qō scōz vborum gratiā submiſtrat. Ita vtroq; bñficio mirabiliter ornat tacitos ḡtos. ℣ 53. c.Geometriā quippe vbi est bonum genus acutissimū atq; sollicitū: caldei primū inuenisse memorant. ℣ Li.6.c.19. Inter vtilissimas artes quas ad sustentandaz humane fragilitatis indigentiā diuina tribuerūt nul la pstare videt aliqd sile q̄z pōt auxiliaris medicina conferre.ipsa enim morbo peri-

clytantibus materna gratia ſemper aſſiſtit. ipſa contra dolores pro noſtra imbecillitate configit: et ibi nos nititur ſubleuare vbi nulle diuitie nulla poteſt dignitas ſubuenire. ℣ Nullus iuſt⁹ aſſidue legit q̄ q̄ humana ſalute tractauerit. ℣ Li. 9. c. 21. Grammaticorum ſchola eſt pulcherrimus fundamentum litterarum: mater glorioſa facundie: q̄ cogitare nouit ad laudem loqui ſine vicio: hic incurſu orationis ſic errorem cognoſcit abſonum: quemadmodum boni mores crimen deteſtantur externus. Grammatica magiſtra verborum ē. ℣ Li. 10. c. 3. Eruditio litterarum naturam laudabilem eximie reddit ornatam. Inde prudens inuenit: vnde ſapientior fiat. Ibi bellator reperit: vnde animi virtute roboretur. Inde princeps accipit quemadmodum populos ſub equalitate componit: nec aliqua in mundo poteſt eſſe fortūa quā litteraꝝ nō auget gl'oſa notitia.

¶ De auctoribus ſcientiarum et libris eorum. Rica. 2.

ARiſtoteles Ethicorū. li. 1. ca. 2. Videbitur vtiq̄ melius eſſe forſitan et oportere pro ſalute veritatis et familiaria deſtruere aliterq̄ et philoſophos exiſtentes. Amboobus enim exiſtentibus amicis ſanctū eſt prebonorare veritatem.

¶ Horatius epiſtolarum lib. 1. c. 1. Nullius addictus iurare in verba magiſtri. Quo me cunq̄ rapit tempeſtas deferor in hoſpes. ℣ Libro. 2. c. 3. et f. Scriptorum chorus omnis amat nemus et fugit vrbes.

¶ Tullius tuſculanaꝝ queſtionum li. 5. et f. Acute diſputantis alludere nō quid quiſq̄ dicat: ſz q̄d cuiq̄ dicendū ſit videre. ℣ Idē de natura deorum li. 3. et f. Suo cuiq̄ iudicio vtendum eſt.

¶ Ouidius de triſtibus. li. 2. c. 1. Omne genus ſcripti grauitate tragedia vincit.
Nec quoq̄ materiaꝝ ſemper amoris habet

¶ Seneca epiſtolarum ad lucillum li. 1. c. 3 Diſtrahit librorum multitudo. Itaq̄ cū legere non poſſis quantum habueris: ſatis eſt habere quantum legas. ℣ Idem de trāquillitate animi: Onerat diſcentem turba librorū: nō inſtituit: multoq̄ ſatius eſt paucis te auctoribꝰ tradere q̄ errare per multos.

¶ Lex coō. t. de veteri iure enucleando. l. j. § omnibus auctoribꝰ: Non omnes in omnia ſed certi pro certa: vel meliores vel deteriores inueniunt. Poteſt vnius forſitan et deteriorꝭ ſententia: et multos et maiores in aliqua parte ſupare. ℣ Li. 6. §. vt omnes. Qui non inſubtiliter factum emendat laudabilior eſt eo q̄ prius inuenit.

¶ Priſcianus in prohemio. Omnis eloquētie doctrinam: et omne ſtudiorum genꝰ prefulgens ſapientie lucem a grecorum fontibꝰ deriuatum latinos proprio ſermone inuenio celebraſſe: et in omnibus illorum veſtigijs liberalibꝰ conſecutos artibus video. ℣ Grāmatice artis auctores quanto ſūt minores tanto perſpicatiores: et ingenijs floruiſſe et diligentia valuiſſe omnium iudicio cōfirmatur. ℣ Li. j. t. de ſubſtātiali poteſtate propria ſingularum litteraꝝ: Grecis in oī doctrina auctoribus vtimur.

¶ Lecilius firmianus de beata vita li. 2. Sapientiam ſibi adimunt qui ſine vllo iudicio inuenta maiorum probant: et ab alijs pecudum more ducuntur. ℣ Maius eſt propria facere q̄ aliena diſponere.

¶ Auctor. l. de for. bone. vite. c. 2. Nō te moueat dicentis auctoritas: nec quis ſit: ſed quid dicat intendito.

¶ Proclus de decem dubitatiōibus circa prouidentiam in prohemio: Dum a prioribus dicta placentia nobi ſipſis dicimus: noſtra vtiq̄ dicere videmur.

¶ Boetius de diſciplina ſcholarium. li. 2. Librorum copiaꝫ tue acquiras exercitatiōi vt cum opus fuerit eam conſulas: nec omnino eis credas. ℣ Miſeri eſt ingenij ſemp inuentis vti et nūq̄ inueniendis: ſtulcius eſt magiſtratꝰ oīonibꝰ oīno ꝺfidere: ſed p̄mo ē credendū: donec videaꝫ quid ſentiat.

¶ Ugo de ſancto victore compendij. lib. 3. c. 5. Firmior eſt ſententia que auctoritate

ſapientis inducitur.

¶ Auctor. l. qui incipit aſtrolabi. Nō a quo ſed quid dicatur ſit tibi cure. Auctori nomen dant bene dicta ſuo.

¶ Caſſiodorus epiſtolarum. libro. 2. c. 40. Semper gratum eſt de doctrina colloqui cum peritis. ℣ Li. 3. c. 11. Fugiat doctrina delictum. Indocilis eſt animi ad vicia trahi. ℣ Li. 4. c. 28. Dignus eſt inter alios ſequenda decernere qui ſibi modum viſus ē legitime conuerſationis imponere. ℣ Li. 6. c. 6. Reuerendū honorem ſumit quiſquis magiſtri nomen acceperit: q; hoc vocabulum ſemper de peritia venit. ℣ Li. 8. epiſtola. 12. Sicut pernitioſum eſt doctos prauа ſuadere: ſic ſalutare munus eſt cū veritatis terminos diſertitudo neſcit excedere.

¶ De doctrina ⁊ doctoribus ſeu magiſtris. Rubrica. 3.

Salomon in prouerbijs. c. 14. Qui ſapiens queret doctrinam. ℣ 18. c. Auris ſapientium querit doctrinā ℣ 22. c. Inclina aurem tuam ⁊ audi verba ſapientium. ℣ 23. c. In auribus inſipientiū ne loquaris: q; deſpicient doctrinam eloquij tui. Ingrediatur ad doctrinam cor tuū ⁊ aures tue ad verba ſcientie.

¶ Ariſtotel. ethicorum lib. 6. c. 2. Docibilis omnis ſcientia videtur eſſe: ⁊ ſcibile diſcibile. Ex precognitis eſt omnis doctrina.

℣ Idem methaphyſicor. lib. j. c. j. Di docent qui cauſas de ſingulis dicunt.

¶ Cronica de nugis philoſophorum. c. 28. ſ. de ariſtotel. Ariſtoteles crebro ſolit⁹ erat dicere: q; viſus ab aere continente lumen recipit: anima vo a diſciplinis vel a documentis. ℣ Idem dicebat doctrine quidem radices eſſe amaras: ſed fructum dulcem. ℣ Idem interrogatus quid interſit inter doctos ⁊ indoctos inquit: quantū intereſt iter viuos ⁊ mortuos. ℣ Idem dicebat doctrinam in proſperitatibus eſſe decorem: in aduerſitatibus vo refugium.

¶ Jeſus filius ſirach. in eccleſiaſt. c. 6. Ā iuuentute tua excipe doctrinam: ⁊ vſq; ad canos inuenies ſapientiam.

¶ Horatius in poetria. Segnius irritant animos demiſſa per aurem: q̄ que ſunt oculis ſubiecta fidelib⁹. ℣ Quicq̄d p̄cipies eſto breuis: vt cito data percipiant animi docciles capiantq; fideles: Omne ſuperuacuū pleno de pectore manat.

¶ Tullius de amicitia: Fruct⁹ ingenij ⁊ virtutis omniſq; preſtantie tum maximus capitur cū in proximum quemq; confertur. ℣ Idem tuſculanarum queſtionum li. 2. ℣ Ut ager cuius fertilis ſiñ cultura fructuoſus eſſe non poteſt: ſic ſine doctrina anim⁹. ℣ Idem retho. artis noue li. 6. ⁊ f. c. 10. Domo indoctus quāuis ſit ingenioſus ad virtutem peruenire non poteſt. ℣ Idez de oratore. li. j. Non ignoro ⁊ que bona ſunt fieri meliora poſſe doctrina. Non eſt omnino ars vlla in qua omnia q̄ illa arte effici poſſunt a doctore tradantur.

¶ Ouidius de triſtib⁹. li. 2. c. j. Qōq; parum notū nemo docere poteſt. ℣ Idem methamorph. Fas eſt ⁊ ab hoſte doceri.

¶ Mattheus in euangel. c. 15. Cecus ſi ceco ducatū preſtet ambo in foueam cadunt.

¶ Seneca epiſtarum ad lucillū. li. 4. c. 6. Nūq; minus dicit q; nūq; ſatis diſcit. ℣ Li. 5. c. 9. Plurimū pficit ſermo qui minutatim irrepit animo. ℣ Idē de trāquillitate animi Male reſpōdent coacta ingenia. ℣ Idē de ꝺſolatiōe ad elbiaz: Altius p̄cepta deſcēdūt que teneris impmunt animis. ℣ Jē in puerbijs. Homines dum docent diſcunt.

¶ Juuenalis. li. 3. ſatyra. Penituit multos vane ſteriliſq; cathedre.

¶ Lex coō. li. 10. t. de profeſſoribus ⁊ medicis. l. magiſtros: Magiſtros ſtudiorū doctoreſq; excellere oportet morib⁹ pmū: deinde facūdia. Quiſquis docere vult non repēte nec temere pfiliat ad hoc mun⁹: ſed iudicio ordinis pbat decretū curialiū mercat optimoz ꝺſpirante ꝺſenſu. ℣ Lex inſtit. t. ō gradibus. §. fi. Veritas magis oculata fide q̄ per aures animis hoium infigitur.

¶ Marcialis cocus li. vndicꝫ ſuſcepto. c. 3. Ante docere cupis q̄ diſcere portio vana. Et affectas regere ne ſcius ipſe regi. Q̄ male confundit, rō ꝓpoſtera mores.

¶ Vegecius. de re militari. lib. 1. t. 8. Quem īuenias qui poſſit docere qō ipe nō didicit.

¶ Valerius Maximus. 5. c. de pietate: Doctrina proficit, vt politiora: non vt meliora fiant ingenia: qñ ſolida virtus naſcitur magis q̄ fingatur.

¶ Auctor li. de for. boñ. vite. c. 4. Docentiū eſto tacit⁹ auditor. ℣ Que noſti ſine arrogantia poſtulanti impericies.

¶ Macrobius de ſomno Scipionis: In re naturaliter obſcura qui in exponendo plura q̄ neceſſe eſt ſuperfundit addit tenebras. ℣ Idem ſaturnaliorum. l. j. in prohemio: Superfluum video inter ſapientes nota proferre.

¶ Boetius de conſolatione: libro. 3. c. 12. Deret profecto ſemen introrſum veri qō excitat ventilante doctrina. ℣ Idem de diſciplina ſcholarium. li. 3. Arrogantis magiſtri ſedulitas fideliter vnq̄ iſtruxit neminē

¶ Laſſiodorus epiſtolaruꝫ li. 1. c. 39. Focos ipſos apprehendere virgultis teneris inchoamus. Leterū ſi roborа primus ſcintillis adhibeas: igniculum oppримis q̄ fouere cōtendis. Sic animi hoīum niſi prius leuitate fuerint ībuti ad hoc qōintēdūt idonei nequeūt reperiri. ℣ Li. 1. c. 40. Semp gratū eſt de doctrina colloqui cuꝫ peritis. ℣ Lib. 3. c. 11. Fugiat doctrina delictum. ℣ Indocilis eſt animi ad vitia trabi. ℣ Li. 4. c. 28. Dignus ē iter alios ſequēda decernere qui ſibi modū viſus eſt legittime conuerſatiōis imponere. ℣ Li. 6. c. 6. Reuerē dū honorē ſumit quiſquis magri nomē accepit: qꝛ b̄ vocabulum ſemp de pitia venit.

¶ Li. 8. c. 12. Sicut pnitioſum eſt doctos prauа ſuadere: ſic ſalutare min⁹ eſt cū veritatis terminos diſtitudo neſcit excedere.

¶ Gregorius in paſtorali. c. 1. Sunt pleriq̄ qui dum metiri ſe neſciunt que non dicerint: docere concupiſcunt: qui pondus magiſterij tanto leuius exiſtimant quanto vim magnitudinis illius ignorant. ℣ 2. c. Nulla ars doceri preſumat niſi in certa prius meditatione diſcatur.

¶ Iſydorus in ſynoñ. ſolilloquioꝝ. lib. 2. c. 41. Excellentior fit natura doctrina.

¶ Auctor. Rudium doctrine: libro primo. Quiſquis vicem domini retinet de iure magiſter: Dignus honoris ob hoc quiſq̄ magiſter erit. ℣ Li. 2. Indociles feritas īmoderata facit.

¶ Matthеus vindocineñ. in poetria: parē. 2. c. 2. Omne bonum in commune deductum clarius eluceſcit. Lucerna nihil pdeſt abſcōdita. ℣ c. 9. Uſus facit magꝛ.

¶ Gaufridus in poetria. c. 52. Cum doceas artes ſit ſermo domeſticus arti. Quelibet ars gaudet ꝓpriis ſꝛ ſint ſua ꝓba limitib⁹ cōtenta ſuis: cū veneris extra. In cōmune forum placeat cōmunib⁹ vti.

¶ Auctor. li. qui incipit aſtrolabi: Diſce diu firma tibi tardaq̄: atq̄ ad ſcribendum ne cito profilias doceto. Nolo repentina tua ſit doctrina magiſtri: Dictis doctorum: factis intende bonoꝝ.

¶ De admonitione caſtigatione ſeu correctione. Rica. 4.

Salomon in puerbijs. c. 9. Qui erudit deriſorē ipſe ſibi iniuriā facit. Noli arguere deriſorē ne oderit te. Argue ſapiētē ꝛ diliget te. ℣ 12. c. Qui odit increpatiōes iſipiēs ē. ℣ 15. c. Qui abiicit diſciplinā deſpicit aīaꝫ ſuā: q̄ aūt acq̄eſcit increpationib⁹ poſſeſſor ē cordis. ℣ 17. c. Expedit magis vrſe occurrere raptis fetibus q̄ fatuo confidenti ſibi in ſtultitia ſua. ℣ 18. c. Non recipit ſtultus verba prudentia: niſi ea dixerit que verſant in corde ei⁹. ℣ 22 ca. Stultitia alligata eſt in corde pueri: ꝛ virga diſcipline fugabit eam. ℣ 23. c. Noli ſubtrahere a pueto diſciplinam. ſi eñ per cuſſeris cum viga nō morieꝫ: tu virga percutis ꝛ animā eius ō inferno liberabis. ℣ 27. c. Si cōtenderis ſtultū in pila: q̄ſi ptuſanas

feriente: desuper pilo non auferetur ab eo stultitia eius. ℣ 29.c. Viro qui corripiente dura ceruice contemnit repentinus superue nerit interitus: ⁊ cum sanitas non sequitur: virga atq; correctio tribuet sapientiam. ℣ Idem in ecclesiast.c.j. Peruersi difficile corriguntur.

¶ Cronica de nugis philosophorum.c.2.ſ. de thalete. Thales qui primus sapiens nominatus est ℈m quē ⁊ septē sapientes vocat sunt optīe interrogatus qualiter quidez: atq; iustissime viuim⁹: ait si quod iubemus alijs ipsi agamus.

¶ Aristotel. rethorico. artis veteris. li.j.19. Differunt aūt punitio: ⁊ castigatio: castigatio quidē enim patientis gratia est: Punitio aūt facientis vt sacietur.

¶ Jesus filius sirach. in ecclesiast.c.19. Qui odit correctionem minuetur vita. ℣ 21.c. Qui odit correctionem vestigium est peccatoris. ℣ 22.c. Peccator homo vitabit correctionem ⁊ ℈m voluntatem suam inueniet comparationem.

¶ Horatius in epistolis. li.j.c.j. Nemo adeo ferus est vt non mitescere possit: Si modo culture patientem comodet aurem.

¶ Tullius retho. artis vete. li.2.c.j. Docti ab aliquo facile ⁊ libenter sententiam cōmutabimus. non enim paruz cognoscē: sed in paruz cognito stulte ⁊ diu perseuerasse turpe est: propterea q; alterum cōmuni⁹ boīum infirmitati: alterum singulari cuiusq; vitio est attributum. ℣ Idem tusculanarum questionum. li.2. Hoc turpior quis est: q; in eo peccet cuius profitetur scientiam.

¶ Ouidius de remedio amoris. li.i. Impatiens animus nec adhuc tractabilis arte Respuit: atq; odia verba monentis habet ℣ Idē de tristibus. li.5.c.16. ⁊ fi. Qui monet vt facias q̄ iam facis: ille monenda Laudat ⁊ hortatu comprobat acta suo. ℣ Idem methamorphō. li.j. Cuncta prius tētanda: sed imedicabile vulnus: Ense resecandum est: ne pars sincera trahatur. ℣ Idem de fastis li.3. Judicio peccas turpius ipse tuo. ℣ Idem de ponto. li.3.c.6. Nec nocet admisso subdere calcar equo.

¶ Seneca epl'arum ad lucillum. lib.7.c.2. Quicquid infixum ingenitum est leuiter arte non vincit. Quecunq; attribuit conditio nascendi ⁊ corporis temperantia etiā cum multum se diuq; animus composuerit berebunt. ℣ Li.4.c.7. Initium est salutis notitia peccati. Qui peccare senescit: corrigi nō vult. ℣ Li.9.c.2. Vitia sua confiteri sanitatis iudiciū est. ℣ Li.16.c.2. Nihil proficiēt precepta q̄diu mentis error: obtusus est. Omnia honestarum rerum semina anime gerunt: que admonitione excitantur. Ingenij vis preceptis aliter ⁊ crescit: vana sq; persuasiones adijcit innatis: ⁊ deprauata corrigit. Nulla res magis animis honesta īduit dubioſq; ⁊ in prauum inclinabiles reuocat ad rectum q̄ bonorum cōuersatio. paulatiz enim descendit in pectora ⁊ vim preceptor obtinet frequēter aspici: frequēter audiri. Jd tibi in cōuersatione virorū sapientium eueniet: non deprehendens quēadmodum aut quando tibi prosit: prodesse deprehendes. ℣ Li.19.c.2. Facile est auditorem cōcitare ad cupiditatem recti: omnibus enim natura fundamenta dedit semēq; virtutuz. ℣ 10.c. Vicia nostra q; amamus defendimus ⁊ malumus excusare illa q̄ excutere. ℣ Idem de ira. li.2. Aliquando incutiēdus bis metus apud quos rō non proficit. Difficulter recidunt vicia que nobiscuz crescūt. Naturam mutare difficile est. Quo plus īdulgetur pupillo quo plus ℔ corruptior fit ℣ Idem declama. seu ciuil'. causaruz li.7. in prohemio. Hoc equale oīuz est vt vicia sua excusare malint q̄ effugare. ℣ Idem in prouerbijs. Cum bis versare qui te corrigent. Secrete admone amicos: palam lauda.

¶ Lex dig.ti.ad.l.acquil'.l.⁊ ſi quecūq; ī fi. Leuis dumtaxat castigatio concessa est docenti. ℣ l. infrascripta: Preceptoris nimia seuitia culpe assignatur. ℣ Li. de act'. empt'. ⁊ vendi. l. item quere. §. item iulianus. Magistri leuis castigatio concessa est.

¶ Valerius maximus li.2.ti. de disciplina militari. Aspero ꝛ absciſſo castigationis genere militaris disciplina idiget: qꝛ vires armis constant que vbi a recto tenoꝛe deſiuerint: oppꝛeſſura sunt niſi opprimant.

¶ Marcialis cocꝰ lib. vndiqꝫ ſuſcepto. c.3.

¶ Sunt homines neqꝫ bene de virtute loquentes. Non bos ſed verbum pectoꝛe fuge tuo.

¶ Auctoꝛ. l. de foꝛ. honeſte vite. c.4. Amonebis libẽter. Si merito te obiurgauerit aliquis ſcito qꝫ pꝛofuit. ſi immerito ſcito qꝫ pꝛodeſſe voluit. Non eſto acerbus repꝛehenſoꝛ: ſed ſine exꝛobatione coꝛrectoꝛ: ita vt admonitionem hylaritate pꝛeuenias. Errori facile veniam dato.

¶ Ambꝛoſius de officijs. li.3. ꝛ ſi. c.16. ꝛ ſi. Neqꝫ monitio aſpera ſit: neqꝫ obiurgatio contumelioſa.

¶ Pꝛoculus de decem dubitationibus contra pꝛouidentiam. c.8. Magis coꝛrigerentur puniti moꝛ delinquentes: qꝫ poſt tantum tempus vt non cognoſcant pꝛopter quod puniantur.

¶ Cato. Capitulo.2. Cum moneas aliquez nec ſe velit ipſe moneri: Si tibi ſit carus noli deſiſtere ceptis. Que culpare ſoles ea tu ne feceris ipſe. Turpe eſt doctoꝛi cum culpa redarguit ipſum.

¶ Caſſiodoꝛus epiſtolarum. lib.j. c.5. Logi debet vt ſit quietus qui ſuo vicio renuit eẽ pacificus. ℣ Li. c.14. Malum cuꝛ perſeuerat augetur: ꝛ remedicabile bonum eſt in peccatum accelerata coꝛrectio. ℣ Li.5. c.4. Pudoꝛis ſuſtinere iacturam neſciunt qui ſe pꝛius iudice coꝛrigunt. ℣ Libꝛo.9. c.12. Hoc eſt pꝛopꝛia delicta coꝛrigere qꝺ ꝛ nõ facere. ℣ 18. c. Similis ſit innocenti quem contingit ſub cõminatione purgari. ℣ Lib. 11. c.3. Non facile efficitur vicioſus cui admonitoꝛ inſiſtit aſſiduus. ℣ Idez de amicitia. c.24. Qui ſequuntur ſue mentis impetum ꝛ non rationem: vix aut nunqꝫ icoꝛripiendo pficiunt. Tardius peccatum ſoluitur qꝫ per conſilium ſolidatur.

¶ Claudianus. libꝛo.j. In cõmune iubes ſi quid cenſes ne tenendum Pꝛius viſa ſibi tunc obſeruantioꝛ equi Fit populus: nec ferre vetat cum viderit ipſum Auctoꝛem parere ſibi.

¶ Auctoꝛ rudium doctrine. lib.2. Rebus et exemplis eſt informatio vera.

¶ Pꝛouerb. vulg. Uerꝛia non ſa fina per alguna meeꝛina.

¶ De increpatione ꝛ repꝛehenſione. Rubꝛica.5.

Salomon in pꝛouerb'. c.12. Qui odit increpationes inſipiens eſt. ℣ 15. c. Qui acquieſcit increpationibꝰ poſſeſſoꝛ eſt coꝛdis. ℣ Idem in eccleſiaſt. c.7. Melius eſt a ſapiente coꝛripi qꝫ aſtuta adulatione decipi.

¶ Terentius in andria. c.3. Obſequium amicos: veritas odium parit.

¶ Tullius de oꝛatoꝛe li.j. in fi. Malo nõ intelligi oꝛationẽ meaz qꝫ repꝛehendi. ℣ Li.2 Homines imperiti facilius qõ ſtulte diꝛeris repꝛehendere: qꝫ qõ ſapienter tulleris laudare poſſunt.

¶ Mattheus in euangel'. c.7. Quid vides feſtucam in oculo fratris tui: ꝛ trabem in oculo tuo non vides. Aut quomodo dicis fratri tuo: frater: ſine eijciam feſtucaz de oculo tuo: ecce trabes in oculo tuo eſt. Hypocrita eijce pꝛius trabem de oculo tuo: ꝛ tũc videbis eijcere feſtucaz de oculo fratris tui. ℣ Idem dicit lucas in euang. c.6.

¶ Paulus apoſtolus epiſtola.j. ad timotheum. c.5. Seniozem ne increpaueris: ſed obſecra vt patrem.

¶ Seneca in pꝛouerbijs: Crudelis eſt in re aduerſa obiurgatio. Obiurgationi ſemper aliquid blanditie admiſce.

¶ Valerius maximus. l.3. ti. de fiducia ſui. Euripides quidem atthenis arrogans viſus non eſt: cuꝛ poſtulante populo vt extra gedia ſententiam quandam tolleret, pgreſſus in ſenatu diꝛit: ſe vt populũ doceret nõ vt ab eo diſcederet fabulas componere ſol

lennes. ℣ Li. 4. ti. de verecundi'a: Athenis quidam vltime ſenectutis cum ſpectatum ludos in theatrum veniſſet cunctq; nemo ex cuiſlibet seſſum reciperet ad lacedemonio/rum legatos peruenit: qui homines etate modica canos eius in annos aſſurgendi of ficio venerati ſunt: ſedemq; ei inter ipſos honoratiſſimo loco ꝺerũt: qꝺ vbi fieri po pulus aſperit maximo plauſu aliene vrbis verecundiaꝫ cõprobabat. Fertur tunc vnũ ex lacedemonijs dixiſſe erga atheniẽſes qꝺ ſit rectũ ſciũt: ſed id facere negligunt.

¶ Marcialis cocus. l. vndiq; ſuſcepto. c. 3. Cur maculas alios maculoſior omnib⁹ al/bi: Et carpi ꝺignus carpere non metuis.

℣ Laplo. 5. Fratris verrucas mozdaci ꝺẽ te refringis. Ulcera diſſimulans que tibi in oze ſedent. Ad fratris culpam aquile tu lumina portas. Ad tua cum ſcelera nulla vl' ozba feras. ℣ Lapitulo. 6. Alterius cenſor: cenſor ⁊ eſto tuus.

¶ Auctor. l. de for. honeſte vite. c. 4. Repre/henderis patienter. Si merito te obiurga/uerit aliquis ſcito q; profuit. ſi immerito ſcito q; prodeſſe voluit. Non eſto acerbus repzehenſor.

¶ Lato caplo. 2. Que culpare ſoles ea tu ne feceris ipſe. Turpe eſt edoceri cuꝫ culpa re/darguit ipſum.

¶ Montenarius in luna cleri. c. 128. ⁊ p. Di ligitur tector ſcelerum repzehẽſor odiẽ.

¶ De exemplo ⁊ imitatione

Rubrica. 6.

In exodo c. 23. Non ſequeris tur bam ad faciendum malum: nec in iudicio plurimorum acquieſces ſẽ tentie vt a vero deuies.

¶ Pſalamiſta. 36. pẽ: Noli emulari in ma/lignantib us neq; zelaueris facientes iniqui tatem: quoniam tanq; fenum velociter are ſcent: ⁊ quemadmodum olera herbarum ci to decident. Noli emulari in eo qui proſpe ratur in via ſua: in homine faciente iniuſti/tias. Noli emulari vt maligneris: quoniaꝫ qui malignantur exterminabuntur.

¶ Salomõ in ꝓuerbijs. c. j. Si te lactauerit peccatores ne acqeſcas eis. ℣ 3. c. Ne emu/leris hominem iniuſtum: nec imiteris vias eius. ℣ 11. c. Sectatio malor prepat mor/tem. ℣ c. 23. Ne emuletur cor tuũ peccato/res. ℣ 24. c. Ne emuleris viros malos: nec deſideres eſſe cum eis.

¶ Ariſtotel. retho. li. j. c. 2. Eſt exempluꝫ qui dem inductio: entimema aũt ſyllogiſmus. Uoco aũt entimema quidẽ rethoricozũ ſyl/logiſmum. exemplum aũt rethoricam indu ctionem. ℣ 25. c. 7 fi. Prouerbia teſtimonia ſunt. ¶ Li. 3. 7 f. c. 19. Exẽpla ſunt magis ꝺcionalia: entimemtaa aũt magl iudicialia.

¶ Terentius in beautoñ. c. 5. Periculum ex alijs facito tibi q; ex vſu fiet aſtut⁹. Jn adel phis. c. 11. Inſpicere tanq; in ſpeculum vi tas hominum iubeo: atq; ex alijs ſummere exemplum ſibi.

¶ Saluſtius in catilinario. Omnia mala ex/empla ex bonis initijs orta eſt. Romanis ſuperbia non obſtabat quo minus aliena inſtituta ſi modo proba erant imitarentur. arma atq; tela militaria a ſamitib⁹ iſignis magiſtratus a tuſcis pleraq; ſumpſerunt. Poſtremo q; vbiq; apud ſocios aut ho/ſtes idoneum videbatur cum ſummo ſtu/dio domi exequebantur. Jmitari bonos q̃ inuidere bonis malebant.

¶ Tullius retho. artis noue. li. 4. c. j. Exem/pla teſtimoniozuꝫ locum obtinent. Ut te/ſtimonium: ſic exemplum rei confirmande cauſa ſumitur. nõ ergo oportet hoc niſi a ꝓ batiſſimo ſumi: ne quid aliud cõfirmare ꝺe beat: egeat idipſuꝫ ꝺfirmatiõis. ℣ 4. c. Rerũ impiti qui vniuſcuiuſq; rei de reb⁹ ante ge ſtis exẽpla patere nõ poſſũt: hi ꝓ ĩprudẽtiã facile ꝺeducunt in fraudeꝫ. At hi qui ſciũt quid alijs acciderit: facile ex aliozũ euentu ſuis rationibus poſſunt prouidere. ℣ Li. 6. ⁊ f. c. 11. Exemplũ eſt alicui⁹ facti aut dicti preteriti cum certi auctoris noie propoſitio

¶ Tullius de oratore li. 3. ⁊ fi. Commemo/ratio antiquitatis exemplozumq; prolatio

auctoritatem orationi affert ꝛ fidem. Habet autem vt in etatibus auctoritatem senectus: sic in exemplis antiquitas.

¶ Ouidius de fastis li.6.ꝛ fi. Exempla parãtur: Cum iudex alios qõ monet ipse facit.

¶ Quintillianus declamati.2.declama: In exemplum vicia facilime proficiũt. Quo ad altiorem quisq; bonum gradũ extendit: magis in exemplum spectantib⁹ patet. Hec est conditio superiorum: vt quicquid faciunt precipere videantur. Pernitiosissimus est maximus quisq; auctor.

¶ Seneca epl'arum ad lucillũ.li.2.c.3. Longum iter est per precepta breue ꝛ efficax per exempla. ℣ Li.16.c.2. Nemo sibi vni: sed dementiã spargit in proximos: accipitq; in unicem ℣ Idem declama. seu ciuil'.causarũ. li.9.c.j. Facilius vt quid imitandũ ꝛ quid vitandum sit docemur exemplo. ℣ Idem in prouerbijs. Bonum est fugienda aspicere in alieno malo. Ex vitio alterius sapiens emendat suum.

¶ Iuuenalis li.3.sat.2. Omne animi vicium tanto conspici in se crimen habet: quanto maior qui peccat habetur. ℣ Lib.5.ꝛ finali. sat.2. Uelocius ꝛ citius nos: corrũpunt vicior exempla domestica.

¶ Paladius de agricultura.c.j. qõ est probemiũ. Nõ quos reprehendimus imitemur.

¶ Cato capitulo.4. Multorum disce exemplo que facta sequaris. Que fugias vita est nobis aliena magistra.

¶ Cassiodorus epistolarum li.5.c.44.ꝛ fi. Instructius redditur animus in futuris qñ preteritorum cõmonet exemplis. ℣ Li.10. c.13. Res minor ad potiorꝫ currit exemplum: ꝛ alieni facti iure inuidiam substinet qui peccatis prestat exemplum. ℣ Li.12.ꝛ fi.c.j. Sicut discipuli magistri sciam' pdũt: sic nos obsequentium mores aperiunt.

¶ Plaudianus.libro.j. Componitur orbis Regis ad exemplum: nec sic inflectere sensus Humanos edicta valent q̃ vita regentis. Mobile mutat semp cũ principe vulgus.

¶ Greg orius in pastorali.c.3. Nemo in ecclesia magis nocet q̃ qui peruerse agẽs nomen vel ordinem sanctitatis habet. In exẽplum culpa vehementer extenditur quãdo pro reuerentia ordinis peccator honorat'.

¶ Isidorus in synoñ.soliloquiorum lib.j.c. 10. Aspice ex alieno tormento qõ timeas. Respice in alieno exitio qõ pauescas. Euita foueam in qua vides coram te aliũ cecidisse. Pericula aliene vite pertimesce. ℣ Lib.2.c.43. Que verbis doces exemplis ostende.

¶ Uerificator fabularum esopi.f.5. Proficit exemplo merito cautela docendi.

¶ Auctor rudium doctrine. lib.2. Rebus ꝛ exemplis est informatio vera.

¶ Anctor.l'.qui dicitur facetus.c.8. Si malus est dominus fit populusq; malus.

¶ Saufridus in poetria.c.29. Seruiat exemplum doctrine.

¶ Auctor.l'.qui incipit astrolabi: Dictis doctorum: factis intende bonorum.

¶ Prouerb.metric'.extraordi.l'.vag. Lasus dementis correctio fit sapientis.

¶ De disciplina Rica.7.

Salomon in prouerbijs. c.j. Audiens sapiens sapientior erit. ℣ 12.c. Qui diligit disciplinam diligit scientiam. ℣ 13.c. Egestas ꝛ ignominia ei qui deserit disciplinam. ℣ 17.c. Qui euitat discere incidet in mala. ℣ 19.c. Non cesses fili audire doctrinam: nec ignores sermones scientie. ℣ 22.c. Inclina aurem tuam ꝛ audi verba sapientum.

¶ Plato in menonen: Nõ natura boni: fiũt itaq; disciplina.

¶ Isocrates.in exhortatiõibus.c.3.ꝛ fi. Sicut viduimus apem in omnes quidẽ aste dere plãtulas.e fingulis autem optima colligentẽ: sic etiã pueros auidos in nullo qui dẽ inscie se bñe.vndiq; vo seria legere.

¶ Aristotel'.ethicorum.li.j c.2. Qui neq; ipe met intelligit neq; aliuz audiens in animo ponet: hic inutilis vir est. ℣ Idem retho.li. j.c.20. Addiscere ꝛ imutari delectabile est

vt ad multū imitari q̄dē eū est cōcupiscere addiscere q̄re imutabile ē ocupiscibile. addiscere aūt est in id qō fm naturā cōsistit. ℣ Li. 3. 7 f. c. 11. Adiscere qō facile: delectabile natura omnibus est. ℣ Idem politicorum. lib. 5. c. 9. 7 fi. Contingit esse aliquos quos disciplinari 7 fieri studiosos viros impossibile est. ℣ Idem problematuz. pē. 19. Delectabile est discere. ℣ Idem elencozum libzo. i. Oportet credere eum qui addiscit.

¶ Jesus filius sirach. in ecclesiast. c. 6. Si inclinaueris aurem tuam excipe doctrinam: 7 si dilexeris audire sapiēs eris. ℣ 18. c. An tecū loquaris discе.

¶ Oratius in poetria: Cur nescire pudens praue q̄ discere malo.

¶ Tullius retho. artis veteris. li. j. 9. c. Dis maxime docilis est qui attentissime est paratus audire. ℣ Idem rethoz. artis noue. li. j. c. 4. Docilis qui attente vult audire. ℣ Li. 3. c. 9. Ingenij bonitas imitatur sepe doctrinam ℣ Idem de oratore li. j. Non est oīno ars vlla ī qua omnia que illa arte effici possunt a doctore tradant. ℣ Idem tusculanarū questionū. li. 4. Audienti discipulo intento opus est animo ne oīa dilabantur si vnū aliquod aufugiat. ℣ Idem de natura deoz li. j. Obest plerūq̄ his qui discere volūt auctozitates eoz qui se docere profitētur. deserunt enim suū iudiciū adhibere 7 habent ratū qō ab eo quod ꝓbat iudicatū vident.

¶ Seneca epistolarum ad lucillum. li. j. c. 2. Distrahit libzozum multitudo. Itaq̄ cum legere non possis quantum habueris: satis est habere quantum legas. ℣ 3. c. Plus tibi 7 viua vox 7 cōuinctus q̄ oratio proderit. Domines amplius oculis q̄ auribus credunt. ℣ Libzo. 3. c. 3. Si vis vacare animo vt pauper fis oportet: aut pauperi filis: non potest studium salutare fieri sine fragilitatis cura. fragilitas autem panpertas voluntaria est. ℣ Lib. 6. c. 3. Lectio certa prodest: varia delectat. Que dementia est superuacua discere in tanta temporis egestate. ℣ 7. c. 7 fi. Dociles natura nos edidit 7 rationez dedit imperfectam sed que proficī posset. ℣ Li. 11. c. 2. Apes debemus imitari: que vagantur 7 flozes ad mel faciendum idoneos carpūt. deinde quicqd attulere disponūt ac p fauos dirigūt. Nos quoq̄ debem⁹ q̄cunq̄ ex diuersa lectione congessimus separare. Melius enim distincta seruantur. deinde adhibita ingenij nostri cura 7 facultate in vnum sapozem varia ista libamenta confundere. ℣ Li. 15. c. j. Facilius per partes in cognitionez totius adducimur. Quicquid in maius creuit facilius ignoscitur si discessit in partes quas innumerabiles esse 7 paululas non oportet. Idem enim vicius habet nimia quod nulla diuisio simile. cōfuso est quicquid in puluerem sectum est.

℣ Idem declama. li. 4. in prohemio. Accuratioz est cupiditas ignota cognoscendi q̄ nota repetendi: ℣ Idem de ira. li. 2. Nihil est difficile 7 arduū qō non humana mens vincat 7 in familiaritatē perducat assidua meditatio. ℣ Idem de tranquillitate animi: Puto multos potuisse ad sapientiaz peruenire: nisi putassent se peruenisse. Onerat discente turba libzozum non instituit: multo q̄z satius est paucis te auctozibus tradere q̄ errare per multos.

¶ Juuenalis. li. 5. 7 fi. saty. 2. Dociles imitandis: turpibus ac prauis omnes sumus.

¶ Lex dige. ti. de fideicommissa. libertatibus. l. apud iulianum. Cupiditas discendi est optima ratio viuendi. ℣ Lex coō. li. 10. ti. de excusat. artificum. l. ij. In addiscendis artibus ocium est accommodandum.

¶ Ualerius maximus li. 4. ti. de studio 7 industria. Democritus cum diuitijs censeri posset que tante fuerunt vt pater eius xerxis exercitui exemplū dare ex facili potuerit: quo magis vacuo animo studijs litterarum esset operatus parua admodum summa retenta: patrimonium suum patrie donauit.

¶ Auctoz. l. de foz. honeste vite. c. 4. Docentium esto tacitus auditoz. Sapientie cupidus esto 7 docilis. Que nescis fine occulta-

tione ignozantie tibi postula impertiri.

¶ Ambrosius de officijs li.j.c.17. Que delectat audire alterum loqui prouocat.

¶ Macrobius de somno Scipionis lib.j. Facilioz ad intellectum per oculos via est q̄ per sermonem. ¶ Lib.2. Anime facilius illabitur concepta ratio descriptione q̄ sermone. ¶ Idem saturnaliozum. lib.2.c.18. exauctoz libierij. Nimium altercando veritas amittitur.

¶ Cato capitolo.4. Instrue doctrinis animum ne discere cesses. Nam sine doctrina vita est quasi mozti imago. ¶ Cap'lo.5.z fi. Disce aliquid. nam cum subito fortuna recedit. Ars remanet vitamq̄ hominis non deserit vnquā. Disce sed a doctis indoctos ipse doceto. Propaganda z enim est reruz doctrina bonarum. Ne pudeat que nescieris te velle doceri. Cum tibi contigerit studio cognoscere multa. Fac discas multa: z vita nescire doceri.

¶ Boetius.li.diuisionum: Quis non videat plurimum ad bonarum artium effectum valere: si apud mentes hominum nunquā fit desperatio discendi. ¶ Idem de disciplina scholarium. lib.3. Nouerca est discipline egestas.

¶ Lassiodozus. epistolarum. li.3.c.11. Indocilis est animi ad vitia trahi. Edificatoz liberis locuz non relinquit iniurijs. ¶ Li.6. c.19. Ille magis studiosus agnoscitur qui cautioz frequenti interrogatione monstratur. ¶ Lib.8.c.9. Magna est infinitaq̄ prudentia quā nemo sic assequitur vt eam nō necessario z p alios querere videatur. ¶ Li.10.c.4. Sapientiam ille querit in altero penes quē est scientie magnitudo.

¶ Isydozus in synonima soliloquiozum. li.2.c.41. Excellentioz fit natura doctrina. ¶ 42.c. Nō deesse tibi scientie sentis quere re ab alijs. Collatione operta clarescūt. Cō ferendo difficilima aperiuntur.

¶ Auctoz l. qui dicit facet⁹. c.3. Scire quidem frustra contendit quisq̄ quod dozzet. Quod natura negat discere nemo potest.

¶ Capitulo.4. Ad loca prudentum tendat vestigia semper. Et notet attente quecq̄ proban tur ibi.

¶ Auctoz rudium doctrine libzo primo: Queras que sunt ignota frequenter. A quocunq̄ vides posse satisfieri. Prudentis moz est varias inquirere cās. Ut valeat animum certificare suum. Et quāto potioz tanto prudentioz extat. A quocūq̄ potest discere si studeat.

¶ Ugo de sancto victoze in compendio philosophie in prohemio. Quidam bonitate ingenij freti parua quidem contemnūt: eoq̄ amplius in maximis veritatibus lumen amittunt. Ne maiozum fructuz perdamus in nostro studio minoza ne contemnamus. ¶ Lib.3.c.4. Principium a magistro: sed perfectio ab ingenio z exercitatione esse debet.

¶ Auctoz l. qui incipit astrolabi: Maioz discendi tibi sit q̄ cura docendi.

¶ Prouerb. metricum. extraozd. l. vag. Vir sine doctrina vix manet absq̄ ruina.

¶ Prouerb. vulg. El seno no sen para dl nol compra.

¶ De etate acceptabili discipline. Rubrica. 8.

Salomon in prouerbijs. c.22. Adolescens iuxta viam suam etiaz cuz senuerit non recedet.

¶ Jesus filius sirach. in ecclesiast. c.6. Aiuuentute tua excipe doctrinam: z vsq̄ ad canos inuenies sapientiam.

¶ Oratius in epistolis lib.j.c.2. Nunc adbibe puro pectore verba puer: nunc te melioribus offer. Quo semel est imbuta recēs seruabit odozem testa diu.

¶ Seneca epistolarum ad lucillum. lib.10. c.3. Quid stultius q̄ que diu non didiceris non discere. Tādiu discendum est quādiu nescias. Si prouerbio credimus quādiu viuas. ¶ Idem de consolatione ad helbiam matrem. Altius precepta descendunt que teneris imprimunt ānis.

¶ Ualerius maximus.li.4.ti.de ſtudio ⁊ induſtria: Cato ſextum ⁊ octogeſſimum annum agens grecis litteris eruditi concupiuit. Quã ſero inde eſtimemus: qõ etiam latinas pene iam ſenex didicit. Socratem conſtat etate prouectum fidibus tractandis operam dare cepiſſe. Satius iudicantem eius artis vſum ſero q̃ nũquã pcipe.

¶ Lex. digeſt. titu. de fideicommiſ. liber. l. apud iulianum: Julianus dixiſſe fertur: ſi alterum pedem in ſepulchro haberem diſcere quid vellem.

¶ Uegecius de re militari. li. j. ti. 8. Non tñ celerius: ſed perfectius imbuuntur que diſcuntur a pueris.

¶ Laſſiodorus epiſtolarum lib. 3. c. 11. In teneris annis acquiritur quod matura etate ſeruatur.

¶ Jacob⁹ beneuentanus. c. 49. Diſcere facilem puerili tempore natos: Tunc valet ingenium diſcere cuncta bene: Naz poſtq̃ mollis etas pertranſit: ineptum Redditur ⁊ durum quodlibet ingenium.

¶ Prouerb. metricum. extraorð. l. vag. Quod noua teſta capit inueterata ſapit. Qui non aſſueſcit virtuti dum iuueneſcit! A vicijs neſcit diſcedere quando ſeneſcit. Diſce puer dum tps habes dũ ſufficit etas Tempora labuntur more fluentis aque.

¶ Prouerb. vulga. A caual vcio no enſegnare amblare.

¶ De ſtudio diſcipline ⁊ continuatione eius. Rica. 9.

TSocrates in exhortationibus. c. 1. ad finem. Corpus mediocribus laboribus: anima vo ſtudioſis ſermonibus augeri nata eſt. Expende curam vite ade ffectum audiendi ſermones. expẽde ſolertiam vite in affectu auditionis ſermonum. Sic enim que cum difficultate excogitata ſunt alijs: facile te continget addiſcere.

¶ Sluſtius in catilinario. Ubi intenderis ibi ingenium valet.

¶ Oratius in epiſtolis. li j. c. 19. Inter cũcta leges: ⁊ percunctabere doctos.

¶ Lullius retho. art⁹ veteris. li. j. c. 12. Studium eſt animi aſſidua ⁊ vehemens ad aliquam rem applicitam magna cum voluntate occupatio. ℣ Jdem de oratore libro. 2 Semper ſtatui neminem ſapientie laudez ⁊ eloquentie ſine ſummo ſtudio ⁊ labore ⁊ doctrina conſequi poſſe. ¶ Li. 3. ⁊ finali. Non eſt tanta in rebus obſcuritas vt eam non penitus acri vir ingenio cernat ſi modo aſperexerit.

¶ Ouidius de triſtibus: libro. 5. ⁊ ſi. c. 39. Adde q̃ ingenium longa rubigine leſum. Torpet: ⁊ eſt multo q̃ fuit ante minus Fertilis: aſſiduo ſi non renouetur aratro. Nil ni ſi cum ſpinis gratiam habebit ager. Tpe qui longo ſteterit male currit: ⁊ iter Carceribus miſſos vltimus ibit equus. Uertitur in tenerã carine nimiſq̃ debiſcit. Si qua diu ſolitis cimba natabit aquis ℣ Jdẽ de põto. li. 4. ⁊ ſi. c. 2. Utiliter ſtudiũ qõ tibi cedit auia.

¶ Seneca epiſtolarum ad lucillum. li. j. c. 2. Diſtrahit multitudo libroꝝ: Itaq̃ cum legere non poſſis quantum habueris. ſatis eſt habere quantum legas. ℣ Li. 11. c. 2 Alit lectio ingenium. ℣ Lib. 16. c. 2. Queq̃ ſalutaria ſunt ſepe agitari oportet: ſepe verſari: vt non tantũ nota ſint nobis: etiam parata: adijce numero q̃ apta quoq; apertiora fieri ſolent. ℣ Jdem de tranquillitate animi. Puto multos potuiſſe ad ſapientiaz peruenire niſi putaſſent ſe peruenieſſe. Si te ad ſtudia reuocaueris oẽ vite faſtidiũ effugies Onerat diſcentem turba librorũ: non inſtituit: multoq; ſatius eſt paucis te auctoribus tradere q̃ errare per multos. ℣ Jdem de conſolatione ad paulinum. Studia optime felicitatem extollunt ⁊ facillime calamitatem minuũt. ℣ Jdez tragediaꝝ troa. c. 7. Dediſcit animus ſero qõ didici: diu.

¶ Ualerius maximus. li. 4. t. de ſtudio ⁊ induſtria: Catonis mirifica ꝓples cato ita doctrine cupiditate flagrauit vt nec i curia q̃dẽ

ꝺum ſenatus cogitur temperaret ſibi quo minus grecos libꝛos lectitaret. Qua quidē induſtria oſtendit alijs tempoꝛa deeſſe: alios ſupereſſe tempoꝛibus. ℣ Solon verſib⁹ ſignificauit ſe quottidie aliquid addiſcentē ſeneſcere: ⁊ ſuppꝛemo vite ꝺie confirmauit quod aſſiſtentibus amicis quādaꝫ de re ſermonem inter ſe conferentibus fatis iā pꝛeſſum caput erexit. interrogatuſq; quapꝛopē id feciſſet: Rñdit vt cum iſtud quicquid eſt de quo diſputatis percepero moꝛiar.

¶ Lex coꝺ. l. 10. ti. de excuſationibus artificum. l. j. In addiſcendis artibus ocium eſt accomodandum.

¶ Marcialis cocus. l. vndiq; ſuſcepto. c. 8. Intermiſſa diu tanq; ſit pꝛoꝛſus omiſſa: Candide lucilli philoſophia valet: Diſce ſꝫ aſſidue: diſce ſed vt ſapias: Sūpta parꝝ pꝛoeſt que moꝛ amittitur eſca: Bos quibus ē paſtus ruminat ꝶ eadem.

¶ Cato cap̄o. 4. Multa legas facito: perlectis perlege multa. ℣ Cap̄o. 5. ⁊ fi. Diſcere ne ceſſes: cura ſapientia creſcit. Rara datur longo pꝛudentia tempoꝛis vſu. Cū tibi contigerit ſtudio cognoſcere multa: Fac diſcas multa: ⁊ vita neſcire doceri.

¶ Caſſiodoꝛus epiſtolaꝝ li. 11. c. j. Egreſcit pfecto ingeniū niſi iugi lectione reparetur. Si quid in nobis redolet ſtudioꝝ flos eſt: q; nihilominus marcidū redditur ſi a matre lectione carpatur.

¶ Auctoꝛ rudiū doctrine li. j. Lectio creꝺa valet quā nō obliuio tollit. Et recolis plene cū tibi pꝛebet opus: Pꝛoficit hic nunq; cui ſemper lecta nouanť: Quod putat eē aliud hoc erit illud idem.

¶ Ugo de ſancto victoꝛe in ꝺidaſcalo. li. 2. c. 11. Multos ꝶ decipit q; ante tp̄s videri ſapientes volūt: Dinc nāq; in quēdam electionis tumoꝛem pꝛupūt: vt iaꝫ ſimulare incipiāt qō nō ſūt ⁊ qō ſūt erubeſcere. Si oīa legere ñ potes: ea que vtilioꝛa ſūt lege. Et ſi oīa legere poteris: non tamen idem laboꝛ omnibus impendendus eſt.

¶ Matthe⁹ vindocinenſis in poetria pť. j. c. 19. Studiū eſt aſſidua mētis applicatio ad aliquid agendū: ſūma cū volūtate. ℣ Particula. 2. t. 13. ⁊ p. Eſt vſus doctrine comes doctria ſcholaris: Interciſa perit ⁊tinuata viget. Uſus facit magiſtrū. ℣ Idem de hyſtoꝛia tobie. c. 36. Doctrine pater eſt vſus: doctrina ſcholaris. Interciſa perit: continuata viget.

¶ Baufridus in poetria. c. 107. Sūt aliqui qui ſcire volunt: ſed non operari. Nec ſtudium penāq; pati: e modus iſte catinus. Uult piſcem: ſed non piſcari.

¶ Pꝛouerb. metrice. extraoꝛdi. l. vag. Sunt duo que nullus confert niſi conferat vſus. Scribere perfecte: verſus compōere recte.

¶ De inueſtigatione ſeu indagatiōe ⁊ inuenditione. Rubꝛica. 10.

ARiſto tel. methaph̄. li. 3. c. j Ineſt ſueſtigare volentib⁹ pꝛopere bñ ꝺubitare. ℣ Idē eleēcoꝝ li. 2. ⁊ fi. Inuento facile eſt addere. ℣ Idē ethicoꝝ lib. j. c. j. Diſciplinati eſt in tñ certitudinē iquirere ſm vnūq; genus inq̄ſtuꝫ nā rei recipit. ℣ 4. c. Certitudinem nō opoꝛtꝫ in oībus ſilr exquirere: ſꝫ in ſingulis ſm ſubiectam materiaꝫ: ⁊ in tantū quantū ꝓpꝛiū eſt doctrine. ℣ Lib. 3. c. ſ. Studioſus ſingula iudicat recte ⁊ in ſingulis verū ei apparet.

¶ Jeſus filius ſirach. in eccleſiaſt. c. 6. Inueſtiga ſapientiā ⁊ manifeſtabiť tibi.

¶ Terētius inheautoñ. c. 13. Nihil tā diffiſile ē quin querēdo inueſtigari poſſit.

¶ Tullius de oꝛatoꝛe. li 3. ⁊ f. Nō eſt tanta in rebus obſcuritas vt eā non penitus acer vir ingenio cernat: ſi modo aſpexerit. ℣ Idē in oꝛtenſio circa fi. Indagatio rerū tū maximarū tū etiā occultiſſimaꝝ hēt oblectatōes.

¶ Sencea in epl̄is ad lucillum li. 4. c. 8. ⁊ f. Non poteſt fieri vt non aliquando ſuccēdāt multa tētanti. ℣ Li. 5. c. 4. Patet omnibus veritas: nondum eſt occupata. Multū ex illa etiā futuris relictū eſt. ℣ Idē declama. ſeu ciuil. cāq; li. j. in pheмio. Sepe qō q̄ rēti nō cōparuerat aliud agēti pꝛeſto eſt.

¶ Macrobius Saturnaliozum li.2.c.18. exautioz liberij: Nimium altercando veritas amittitur.

¶ Boetius de diſciplina ſcholarium lib.3. Facilius diſerendo plerunq; difficultatis ſcintillula reperitur: q̃ ſi ſtudij obſeruatiõe committeretur.

¶ Laſſiodozus epiſtolaruz li.1.c.9. Fidem ſiquidem rerum a ratione colligimus: que nunq̃ deſiderantibus abſconditur ſi ſuis veſtigijs perquiratur.

¶ Gaufridus in poetria.c.106. Speculatio prima non bñ diſcernit nec plene.

¶ De curioſitate vana. Rica.12.

THeutico c.19. Nõ anguria/bimi nec obſuabitis ſõnia. ¶ Ne declineſ ad magos: nec ab auriolis aliq̃d ſciſcitemini p eos.

¶ Moyſes in deuteronomio.c.6. Non tẽtabis dominum deum tuũ.

¶ Jeſus filius ſirach.in eccliaſt.c.3. In ſuperuacuis rebus noli ſcrutari inultipliciter z in plibus opibus dei nõ eris curioſus.

¶ Cato c.3. Mitte arcbana dei: celumq; inquirere quid ſit.

¶ Iſido. ſoliloquiozuz.libzo.2.c.33. Quod ad te non pertinet noli querere. ℣ Nulla te cõcupiſcentia deteſtande curioſitatis ſurripiat. ℣ 43.c. Curioſitas periculoſa pre/ſumptio eſt.

Quartus liber tertie partis tractat de prudentia operãdi: z bis que pertinẽt ad eã. Sub bis titulis.

¶ De vtilitate ſeu p/ficuo. Rica. ꝑma.

ISaias propheta.c.1. Omnes appetunt munera: ſequuntur retributiones.

¶ Ariſtotel. ethicozum.li.8.c.1. Diuitie ſũt vtilium. ℣ Li.4.c.2. Uidebiẽ vtile eſſe per qõ ſit bonũ aliqõ: vl delectatio. Quare amabilia erũt z bonũ z delectatio. ℣ Idem rethoꝛ.li.2.c.16. Juuenes eligunt agere honeſta q̃ ꝺoferẽtia. Quod cõferens eſt ipſi bonũ eſt: honeſtũ aũt ſimpliciter bonũ ẽ. ℣ Li.3.z.f.c.18 Prudẽtis in eo qõ eſt proficuuz ꝓſequi. Boni autez in eo qõ eſt honeſtum.

¶ Tullius. de officijs. libzo.1.c.53 Omnis actio vacare debet temeritate z negligentia: nec vero agere aliquid cuius non poſſit cãm ꝓbabilem reddere. ℣ Li.2.c.20. Dẽs expetimus vtilitatẽ ad eã q̃ rapimur: nec facere aliter vllo modo poſſum⁹. nã quis eſt qui vtilia fugiat: aut quis eſt qui nõ eã ſtudioſiſſime ꝓſequat. Idẽ rethoꝛ.artis veteris. ℣ L.2.c.11. Utilitatis due partes eẽ vident: incolumitas: z potentia ℣ Idẽ de oratoꝛe.li.bz. Nemo preſertim eſt in clara ciuitate quin putet expetendam maxime ꝺignitatẽ: ſed vincit vtilitas plerũq; : cum ſubeſt ille timoꝛ: ea neglecta ne ꝺignitatem quidẽ poſſe retineri.

¶ Quintilianus declamationum.9. declama. Laboꝛi oporꝛet incumbere vbi ꝓmittiẽ. Stulta cura eſt que ſpem non habz.

¶ Seneca de beneficijs.li.7.z f. Soletq; plus prodeſſe ſi pauca precepta ſapientie teneas ſed illa in promptu z in vſu ſint: q̃ ſi multa quidem didiceris: ſed illa nõ habeas ad manum. ℣ Idem de ira.li.3. Non expedit omnia videre omnia audire.

¶ Lucanus lib.8. Dat penas laudata fides cũ ſuſtinet inquit: Quos foꝛtuna premit. Cole felices: miſeros fuge. Aduerſis non deeſſe decet: ſed leta ſecutos. Nulla fides vnq̃ miſeros eligit amicos.

¶ Lex ꝺige.ti.familie herciſcũ.l.iij. Sepe ſolutio z executio precium non minima incõmoda habet. ℣ Li. delegatis.il.ſi cui fundus. Sepe cõfines fundos: z ſupra eſtimationez iuſtam intereſt noſtra acquirere.

¶ Fulgentius: mutologiarum in prohemio. Ubi emolumentuz deeſt negocij cauſa ceſſat inquiri.

¶ Cato capl'o.2. Que nocitura tenes q̃uis ſint cara relinque. Utilitas opibus prepoꝛti tẽpoꝛe debet. ¶ Capl'o.5. z f. Res age q̃

prosunt rursus virare memento. In quibus error ineſt nec spes eſt certa laboris.

¶ Uersificator fabularum esopi. 28. fabla. Nullus amor durat niſi fructꝰ seruet amorem. Quilibet eſt tanti munera quãta facit.

¶ Auctor. l. qui dicitur pamphylus. c. 83. Quis nõ mẽtẽ iops sua semia mãdet arene. Cum mercede labor gratior esse solet.

¶ Haufridus poetria. c. 80. Quis sanus ad vtile torpet

¶ De effectu verborum ꝛ operum. Rubrica. 2.

ARistoethicorum. li. 19. ꝛ f. c. 1. De bis q̃ in passionibus ꝛ actionibꝰ sunt sermones minus sunt credibiles operibus. Sermones conuenientes exĩtes operibus credũtur propter q̃ prouocant intelligentes ꝛ viuere ſm ipſos.

¶ Ouidius de fastis. li. 6. ꝛ f. Exempla parantur: Cuꝫ vides alios q̃ monet ipe facit.

¶ Augustinus in epigramatibus prosperi: 6. c. Bene loqui ꝛ male viuere nihil aliud ẽ q̃ seipsum sua voce damnare.

¶ De vanitate ꝛ frustratione humanorum actuum. Rubrica. 3.

PSalmiſta. 29. ps. Beatus vir q̃ nõ respexit ĩ vanitates ꝛ ĩsanias falsas

¶ Jesus filius syrach. in ecclesiast. c. 38. Somnia extollunt imprudẽtes. Diuinatio erroris ꝛ auguria mendacia ꝛ somnia maleficientium vanitas eſt. Multos errare fecerũt somnia: ꝛ exciderũt sperantes in illis.

¶ Phylo vel phylemon. li. Sapientie. c. 1. Non acquiratis perditionẽ operibus manuum veſtrarum.

¶ Saluſtius in iugurtino. Frustra niti: neq̃ aliud ſe fatigando niſi odium querere extreme dementie eſt.

¶ Ouidius epiſtolarum. 5. c. Quid facis o etione quid arene ſemina mandas. Non profecturis littora bobus aras.

¶ Johannes apoſtolus ꝛ euangeliſta in epiſtola vnica. c. 2. Uidete voſmetipſos ne perdatis que operati eſtis: ſed mercedem plenam accipiatis.

¶ Paulus apoſtolus: epiſtola. 1. ad timotheuꝫ. c. 4. Ineptas atq̃ inanes fabulas deuita. Idem epiſtola. 2. ad timotheum. c. 2. Prophana ꝛ inaniloquia deuita. Juuenalia deſideria fuge. Ineptas qõnes deuita.

¶ Seneca epiſtolarum ad lucillum. li. 6. c. 6 Que dementia eſt ſuperuacua diſcere in tã ta temporis egeſtate. ℣ Li. 3 1. c. 1. Superuacua ex animo tollenda ſunt. ℣ Li. 19. c. 11. ꝛ f. Non tam benignuꝫ ac liberale tempus natura nobis dedit: vt aliquid ex illo vacet perdere. ℣ Idem de beata vita. Nõnitetur ſapiens in ſuperuacuum: nec ſe nil profecturis impendet. ℣ Jdẽ de ſeptem liberalibus artibus: Quid refert pronidere quod effugere non poſſis. Plus ſcire velle q̃ ſit: ſatis intemperãtie genus eſt. ℣ Audi quantum mali faciat nimia ſubtilitas: ꝛ q̃ infeſta virtuti ſit: pythagoras ait: de omni re in vtranq̃ partẽ diſputari poſſe ex equo ꝛ de hac ipſa ante omnes res in vtrãq̃ partes diſputabilis ſit. Nauſiphanes ait: ex his que videtur eſſe nihil magis eſſe q̃ nõ eſſe Parmenides ait. ex his que videntur nihil eſſe in vniuerſo tota rerum natura vmbra ſa eſt: aut inanis: aut fallax.

¶ Juuenalis li. 3. ſatur. 1. Penituit multos vane ſterilisq̃ cathedre

¶ Marcialis cocus li. vndiq̃ ſuſcepto. capitulo. 5. Fruſtra aũt niti lites odiũq̃ ſubire. Extremus furor eſt ſummaq̃ ſtultitia

¶ Auguſtinus in epigramatibus proſperi emp. 73. Uana querenti nihil ſufficit.

¶ Proſp. ſub. 77. emp. Non placeat vanis animum ſummittere rebus.

¶ Fulgentius mitologiarum in prohemio. Ineficax petũt ſtudiũ reſq̃ carẽt effectu.

¶ Uerificator fabularum eſopi. 5. fa. Non igitẽ debent pro vanis certa relinqui.

¶ Prouerbi. vulg. Gloria vana ſe floriſſeno grana. El e meio en darno ſtare che en darno lauorare.

¶De promotione ingenioſitatis ⁊ artificioſitatis. Rica. 4.

Salluſtius in catilinario. Ubi intende ris ingenium valet.

¶Ouidius de arte amandi. li. 2. Ingenium mala ſepe mouent. ℣ Idez methamorph̄. li. 6. Grande doloris Ingenium eſt miſeriſq; venit ſolertia rebus.

¶Auctor. l. qui dicit pampylus. c. 30. Concipit ingentes animos inanis egeſtas. Et facit h̄ hominem ſepius artificem.

¶De artibus ⁊ artificicijs. Rica. 5

Ariſtoteles Ethicor. lib. 6. c. 2. Ars eſt habitus quidam cum ratione vera factarus circa cōtingēres aliter ſe habere contingens. ℣ Idem magnorum moralium. li. 1. c. 17. Circa factionem ⁊ factibilia eſt ars.

¶Tullius retho. artis veteris. lib. 3. ca. 9. Ars porro nāe cōmoda cōfirmat ⁊ auget.

¶Ouidius de arte amandi. li. 1. Arte citeve loq; rates remoq; reguntur. Arte leues currus: arte regendus amor. Libro. 2. ⁊ fi.
Scilicet ingenium placida mollitur ab arte Et ſtudio mores conuenienter eunt.
℣ Idem de ponto. lib. 1. Artibus ingenuis quarum tibi maxima cura eſt. Pectora mole ſcunt: aſperita ſq; fugit.

¶Seneca de ſeptem liberalibus artibus: Meritoria artificia ſunt.

¶Lex. dige. ti. de legatis. iij. l. legatis. §. ornatricibus. Omne artificium recipit incrementum.

¶Uegetius de re mili. li. 2. t. 23. ⁊ p. Antiqua eſt prudenſq; ſententia omnes artes i meditatione conſiſtere.

¶Cato. c. 5. ⁊ f. Diſce aliquid: naz cum ſubito fortuna recedit. Ars remanet vitāq; hominis non deſerit vnq̄.

¶Boetius in aritmetica. lib. 1. c. fi. Omnis ars omniſq; etiā diſciplina bonoabiliorez naturaliter habet rationem q̄ artificiuz qō manu atq; opere artificis exercetur. Multō maius eſt atq; auctius ſcire quod quiſq; faciat q̄ ipſum illō efficere qō ſciat. ℣ Artificium corporale quaſi ſeruiens famulatur. Ratio vero quaſi domina imperat.

¶Iſydorus in ſynonima ſoliloquiorum. lib. 2. c. 41. Uicia cito captant inertes.

¶Auctor. l. qui dicit pamphylus. c. 1. Naz ſolet ars dominum ſepe iuuare ſuū. ℣ c. 3. Ars animos frangit: ⁊ firmas diruit vrbes Arte cadunt turres arte leuatur onus. Et piſcis liquidis deprehenditur arte ſub vndis. Et pedibus ſiccis per mare currit homo. Rebus ⁊ in multis ars adiunat officium. Pauper ſepe ſuo paſcitur officio.
Quod donare ſibi minime potuere parētes Hoc exercenti ſoabit officium. Exiguo pulchram: ducit ſolertia vitam. ℣ Capō. 30. Ars hoīs magnuz ſuperat ſtudioſa periclū. ℣ Capitulo. 36.
Arſq; vigil magnas ſepe miniſtrat opes.

¶Auctor. li. qui dicitur facetus. c. 3. Eſt pecus vt bzutum penitus quiſquis caret arte. Ars hominem formar nec finit eſſe maluz.

¶Mattheus vindocinenſis in poetria p̄. 2. c. 4. Ars eſt ſcientia docēdi infinita finite Auxiliare ſibi doctus amicat opus.
℣ Capitulo. 13. Ars puerum flectit: flectitur arte puer.

¶Jacobus beneuentanus. c. 49. Ars qona prebet opes.

¶Prouerb. vulga. Elemeio meſtiero cha ſpariuero. Chi non ſa ſcortecare guaſta la pelle.

¶De exercitio ⁊ vſu exercitij. Rica. 6.

Ariſtotil. ethicorum. li. 2. c. 1. Que oportet diſcentes facere hoc faciētes diſcim⁹ Ex ſimilibus operationib⁹ habitus fiunt. ℣ Lib. 3. c. 6. Ex operari circa ſingula habitus fiūt pene inſenſibiles.
℣ Idem topicorum. lib. 5. Omne obſcuruz eſt. qō inſuetum eſt.

¶Tullius retho. artis noue. li. 3. c. 12. Principia ab ingenio p̄fecta ſūt: ⁊ exercitijs diſciplina comparat. ℣ 13. c. ⁊ f. In omni di-

ſciplina infirma eſt artis perceptio ſine aſſi duitate exercitationis.

¶ Ouiduus ſine titulo ſeu amoꝝ li. 1. c. 8. Era nitent vſu: veſtis bona querit haberi. Laneſcunt turpi tecta relicta ſitu. ℣ Idē de arte amandi. li. 2. Solus ꝛ artifices qui facit vſus adeſt. ℣ Idē metamorph. l. 6. Series venit vſus ab annis. ℣ Idē de faſtis. li. 4. Et nō ſentitur ſedulitate doloꝝ. ℣ Idē de ponto. li. j. Si ly eſt cupidus ſtudioꝝ quiſq; ſuoꝝ: Ips ꝛ aſſueta ponere in arte iuuat.

¶ Uegetius de re mili. li. 1. t. 20. Quottidianus vſus non laborat ꝛ ſi onoroſa geſtaue rit. ℣ Li. 2. t. 23. Sciendū eſt in pugna vſuꝫ amplius valere q̄ vires. ℣ Li. 3. t. 10. Oēs artes oīaq; quottidiano vſu: ꝛ iugi exercitatione proficiunt.

¶ Cecilius f. de beata vita. lib. 3. Sapientia niſi in aliquo actu fuerit: quo vim ſuā exerceat inanis ꝛ falſa eſt.

¶ Cato capto. 5. ꝛ f. Exercere ſtudiuꝫ q̄uis perceperis artem: Ut cura ingenium ſic manus adiuuat vſum.

¶ Boetius de diſciplina ſcholarium. lib. 1. Uſus magſm parere feſtīat. Sine vſu ſcia parū poterit: vſus aūt ſine ſcientia multuꝫ.

¶ Caſſiodorus epiſtarum li. 1. c. 40. Are bellandi ſi nō preludiť: cū fuerit neceſſaria nō habeť. ℣ Li. 3. c. 1. Niſi vſu preſumatur: cōcertādi ſubito fiducia nō habeť. ℣ Li. 6. c. 10. Habent exercitia premia ſua. ℣ li. 11. ꝛ p. c. 38. Laborez reddūt homīes ſemp inſtructos. Ille inſtructioꝛ redditur qui actu continue deuotionis eruditur.

¶ Iſidorus ſoliloquiorum in ſynoñ. lib. 2. c. 41. Exercitatione porficit ſenſus.

¶ Auctor. l. qui dicit pamphylus. c. 9. Cū ctarum rerum prudentia diſcitur vſu. Uſus ꝛ ars docuit que ſapit oīs homo. ℣ c. 13. Uſu creſcit amor oīs: decreſcit ꝛ vſu.

¶ Auctor. l. qui dicit facetus. c. 10. ꝛ f. Nil valet ingenium niſi cum coniungitur vſus

¶ Matthaeus vindocinenſis in poetria pť. ꝛ f. c. 13. ꝛ p. Eſt vſus doctrine comes. doctrina ſcholaris. Interciſa perit. cōtinuata viget. Uſus facit magiſtrum. Natura ſū dat ingenium prouehit vſus. Idem de hyſtoria tobie. c. 36. Doctrine pater eſt vſus. doctrina ſcholaris. Interciſa perit continuata viget. ℣ Uſus facit magiſtrū.

¶ Bertrādus. hycoñ. c. 21. Fuge medicum ſcia plenum exercitio non probatum.

¶ Prouerb. metrice. extraordi. l. vag. Sunt duo que nullus confert niſi conferat vſus Scribere pfecte: verſus componere recte.

¶ Prouer. vulga. Mal torce el fuſo chi nó ge vſo

¶ De cura ꝛ intentione animi ꝛ negligentia. Rubrica. 7.

Salomon in eccliaſt. ca. Qui addit ſciē tiam addit laborem. ℣ c. 5. Multas curas ſequuntur ſomnia.

¶ Socrates in exhortatiōibus. c. 2. ad finē. Oēm curaꝫ geras que circa vitam ſunt

¶ Saluſtius in catilinario. Ubi intenderis ingenium valet.

¶ Uirgilius: in georgicis. Labor oīa vincit, Improbus ꝛ duris vrgens in rebꝰ egeſtas.

¶ Tullius de officijs. li. 1. c. 13. Difficilis ē cura rerum alienarum. ℣ Idem tuſculanarū queſtionum li. 2. Animus intentione depellit preſumptione ponderum. remiſſione aūt ſic vrgetur: vt ſe nequeat extollere.

¶ Ouidius ſine titulo ſeu amoꝝ. li. 1. c. 1 Uidi ego iactatas motu recalefcere flāmas Et vidi nullo concutiente mori. ℣ Idem de arte amandi li. 3. ꝛ f. Laſus vbiq; valet: tibi ſemper pendeat hamus. Quo minime credis gurgite piſcis erit.

¶ Quintilianus declamationuꝫ. 5. declamatione. Stulta cura eſt que ſpem non habet.

¶ Seneca epiſtolaruꝫ ad lucillum. li. 1. c. 1. Turpiſſima eſt iactura que per negligētiaꝫ fit. ℣ li. 7. c. 1. Nihil eſt qō nō expugnet pertinax opera ꝛ intenta ac diligens cura.

¶ Lex dige. ti. ex quibus cauſis maio. l. non enim. Negligentibus non ſubuenitur.

¶ Uegetius de re mili. li. 5. ꝛ f. t. 8. Sicut piuidos cautela tutatur: ita negligentes extin-

guit incuria.

¶ Cato.c.5.ꝛ fi. Quod tibi ſuſpectum eſt cõfeſtim diſcute quid ſit. Nãq; ſolent primo que ſunt neglecta nocere.

¶ Boetius de diſciplina ſcholarium. lib.j. Diligẽtia opis cuiuſlibet obtuſitas pmolit.

¶ Caſſiodorus epiſtolarum.lib.j.c.24. Illa ſunt robuſta illa diuturna q̃ prudentia incipit ꝛ cura cuſtodit. Maior in conſeruãdis rebus q̃ in ſueniẽdis adhibenda cautela ẽ: qz de initijs predicatio debeturinuento: de cuſtoditis acquiritur laudata perfectio. ℣43.c. Que ſtudioſius diligimus maiori gratia cuſtodiunt. ℣Li.4.c.30. Facilis eſt edificiorum ruina incolarum ſubtracta cuſtodia: ꝛ cito vetuſtatis decoctione reſoluitur q̃ hominum preſentia non tuetur. ℣31.c. Uituperationem generant que in mediis conatibus egra deſeruntur. ℣Li.11.ꝛ.p.c.41.ꝛ fi. Omnia que poſſunt habere contraria facilis caſus aſſumerẽt ſi curam ſalutis prepzie non haberent. Patitur omnis periculoſos nexus: quos ſuſtinet euadere.

¶ Iſydorus ſoliloquiorũ.li.2.c.41. Pebetudo ſcientie lumen extinguit. Solertia aũt meliorem reddit.

¶ Auctor.t.qui dicitur pamphylus.c.3. Labor improbꝰ omnia vincit. ℣Capitulo.36 Uotum labor improbus implet. ℣Cap.39 Improbꝰ iterdũ dubios labor expedit actꝰ Magnaq; tollit iners cõmoda segnities.

¶ Auctor.t.qui dicitur facetus.c.5. Improbitas vincit. Ferrea congeries dirumpitur improbitate. Ferreus aſſiduo conſumitur anulus vſu. Et durum lapidem gutta cadendo cauat.

¶ Bertrandus hycoñ.c.3. Status hominis negligentis domus ẽ ruinoſa. Quid ẽ negligentia gubernantis domum: ignis validus in domo accenſus. Diſcute diligenter eorũ di'igentiam ꝛ propoſitum qui tua adminiſtrant. Sepius reuidere que tua ſunt: quo modo ſint: magna prudentia eſt. Cogita de cibo ꝛ potu animalium tuorum: nam eſuriunt ꝛ non petunt. ℣24.c. Raro diligentiã cum infortunio ſociabis: ſed rarius a pigritia infortunium ſeparabis.

¶ De laboze oportuno ꝛ tozpoze ſeu mollitie Rubzica.8.

Salomon in proverb.c.6 Uade ad formicaz o piger ꝛ conſidera vias eiꝰ: ꝛ diſce ſapientiam: que cum nõ habeat ducem: nec preceptozem nec principez parat eſtate cibum ſibi ꝛ congregat i meſſe qõcomedat. Si ipiger fueris veniet vt fons meſſis tua: ꝛ egeſtas longe fugiet a te. ℣c. 10. Egeſtatem operata eſt tibi manus remiſſa. Manus autẽ fortiuz diuitias parat. Qui cõgregat in meſſe: filius eſt ſapientie. Qui autem ſtertit eſtate: filius confuſionis. ℣12.ca. Qui operatur terram ſuam ſaturabitur panibus. Qui autẽ ſectatur ocium ſtultiſſimus eſt. ℣13.c. Uult ꝛ nõ vult piger: anima autem operantium impinguabitur. ℣19.c. Pigredo imittit ſopozem: et anima diſſoluta eſuriet. ℣20.c. Propter frigus piger arare noluit: mẽdicabit g̃ eſtate ꝛ non dabitur ei. Noli diligere ſomnuz ne te egeſtas oppzimat: aperi oculos tuos ꝛ ſaturare panibus. ℣21.c. Cogitationes robuſti ſemp inabũdantia. Qĩs aut piger ſp in egeſtate eſt. ℣22.c. Uidiſti virum velocem in opere ſuo: coram regibus ſtabit: nec erit añ ignobiles. ℣24.c. Per agrum hominis pigri tranſiui ꝛ per vineam viri ſtulti: ꝛ ecce totum repleuerant vrtice: operuerant ſupfi ciem eius ſpine: ꝛ materia lapidum deſtructa erat: qõ cũ vidiſſem poſui i cozde meo: ꝛ exemplo didici diſciplinam. ℣28.c. Qui operatur terram ſuam ſaturabitur panibus Qui ſectatur ocium replebitur egeſtate. ℣Idem in eccleſiaſt.c.5. Dulcis ſomnus ẽ operati: ſiue parum: ſiue multum comedat. Saturitas autem diuitis non ſinit eum dormire. ℣11.c. Qui obſeruat ventũ nõ ſeminat: ꝛ qui conſiderat nubes nunq̃ metet.

¶ Ariſtotel.ethicorum.lib.10.ꝛ f.c.5. Uita operatio quedam eſt. Unuſquiſq; circa h: ꝛ in his operatur que maxime diligit. Si

ne operatione non fit delectatio. Coauget operationē ꝓpria delectatio. Magis singula indicant ⁊ certius exquirūt cum delectatione operantes. Ꝓpria delectatio cōfirmat operationes: ⁊ diuturniores ⁊ meliores facit. Corrūpunt operationes ꝓprie tristitie. ℣ Idem magnorum moralium: lib. 2. c. 18. Mollis est qui non sustinet labores ℣ Idem pollitič. li. 7. c. 11. Plurime ciuitatum bellantes quidē saluantur: postꝯ autē obtinuerunt principatum pereunt: rubiginē enim contrahunt sicut ferrum: pacem ducētes. ℣ Idem hycoñ. l. Surgere oportet ꝑi⁹ dominos seruis: ⁊ dormire posteri⁹. Oportet quecūq; decet facere: neq; nocte: neq; die omittere.

¶ Jesus filius sirach. in ecclesiast. c. 10. Melior est qui operatur ⁊ abundat in omnib⁹: ꝯ qui gloriatur ⁊ eget panem. ℣ 22. c. In lapideo luto lapidatus est piger: ⁊ omnes loquantur super aspernationem illius. ℣ 31. c. In omnibus operibus tuis esto velox: et omnis infirmitas non occurret tibi. ℣ 33. c. Multam malitiam docuit ociositas.

¶ Phylon: vel phylemon. li. Sapientie. c. 3 Bonorum laborum gloriosus est fructus.

¶ Salustius in catilinario: Ubi labore ac iustitia res publica creuit reges magni bello domiti. nationes fere ⁊ ingentes populi subacti sunt. Charthago emula romani imperij a stirpe interijt: cuncta maria terreq; patebant. Vigilando agendo bene consulēdo ꝓspera omnia cedunt. Ubi socordie te atq; ignauie dederis: nequaꝯ deos īplores: irati infestiq; sunt. ℣ Idem in iugurtino: Populus ⁊ senatus romanus añ charthaginem deletam placide modesteq; iter se rem publicam tractabat: neq; glorie neq; dominationis certamen inter ciues erat. Metus hostilis in bonis artibus ciuitates retinebat. Sed vbi illa formido mentibus discessit: scilicet ea q̄ secundas res amāt lasciuia atq; superbia incessere: ita q̄ in reb⁹ aduersis optauerunt ociuꝫ. Postꝯ adepti sunt asperius acerbiusq; fit: nāq; cepere no

bilitas dignitatem populus libertatem in libidinem vertere: sibi quisq; ducere rapere trahere.

¶ Catullus. c. 5. Ocium ⁊ reges prius ⁊ beata ꝑdodit vrbes.

¶ Virgilius in georgicis. Labor omnia vincit Improb⁹: ⁊ duris vrgens in reb⁹ egestas

¶ Oratius in sermonibus. lib. i. serñ. 3. Neglectis vrenda filix innascitur agris.

¶ Ouidius sine titulo: seu amorum li. 2. c. 8 Stulte quid est somnus gelide nisi mortis imago. Longa quiescendi tempora fata dabunt. ℣ Idem de ponto. lib. j. c. 5. Cernis ⁊ ignauum corrūpunt ocia corpus.

Ut capiunt vicium ni moueantur aque.
At puto fructus adest iustissima cā laborū.
Et fata cum multo fenore reddit ager.
Mors nobis tempus habetur in eis.

¶ Quintilianus. declama. 2. declama. Vacat vicijs nostris ⁊ ad omne votum fluente fortuna lasciuit ocium. ℣ 5. declama. Et labori oportet incumbere vbi effectus ꝓmittitur. Stulta cura est que spem non habet.

¶ Paulus apostolus: epistola. 2. ad thessalonocenses. c. 3. ⁊ fi. Si quis non vult operari nec manducet.

¶ Seneca epistolarum ad lucillum. li. j. c. 7. ⁊ fi. Durius tractandum est corpus ne animo male pareat. ℣ Li. 5. c. 2. Generosos animos labor nutrit. ℣ Li. 7. c. 3. Nullus laborem recusant manus que ad arma ab aratro transferuntur. ℣ Li. 16. c. 2. Piger sibi ipsi obstat. ℣ Idem declama. seu ciuilium causarum. c. 2. Mollit vim ocium: ferrum situ rubiginem ducit. ℣ Idem de naturalib⁹ questionibus. li. 6. ⁊ fi. Tarde magna ꝓueniunt vtiq; si labor cessat.

¶ Lucanus li. 4. Variam semper dant ocia mentem.

¶ Plinius de naturali hystoria in ꝓhemio: Uita vigilia est.

¶ Paladius de agricultura. c. 6. Fecūdior est culta exiguitas ꝯ magnitudo neglecta.

¶ Lex dige. ti. ꝓ socio. l. societates. §. j. Plerūq; pauperioris opera supplet quan-

tum ei per cõparationem patrimonij deest.

¶ Uegetius de re militari. li.2.ti.14. Quis credat militem bellicosum cuius dissimulatione situ ac rubigine arma sedantur.

¶ Ualerius maximus.lib.2.ti.de institutis antiquis: Marsilia ciuitas omnibus qui p aliquam religionis simulationem alimenta inertie querunt clausas portas habet: mendacem ꝛ fucosam superstitionem sum mouendam esse existimans. ℣ Li.7.t. sapiẽter dicta aut facta: Apius: claudius crebro solitus erat dicere: negocium populo romano melius q̃ ocium cõmitti. Non q̃ ignoraret q̃ iocundus tranquillitatis status esset: sed q̃ animaduerteret prepotentia imperia agitatione rerum ad virtutem capescendam excitari. nimia quiete in desidia dissolui.

¶ Auctor.l.ō for. honeste vite.c.2. Prudẽs nunq̃ ocio marcet animum aliquando remissum habet: nunq̃ solutum.

¶ Fulgentius mutologiarum: li.3. fabl'a.2. Semper delicata cõsuetudo laborioso fert preiudicium operi.

¶ Cato capitulo.2. Nam diuturna quies vicijs alimenta ministrat. ℣ Capitulo.4. Segnitiem fugito que vite ignauia fertur. Nam cum animus languet consumit inertia corpus.

¶ Cassiodorus epistolarum libro primo.c. 23. Laborem quippe non refugit qui virtutis gloriam concupiscit. ℣ 38.c. Natura siquidem humana sicut duris laboribus instruitur: ita per ocia torpentia fatuatur. ℣ Libro. 11.c.32. Diutius labor sibi vendicat qō inexperta vix potest inuenire nobilitas. ℣ 38.c. Labores reddũt homines semper instructos.

¶ Gregorius in pastorali.c.40. Plerunq3 piger dum necessaria agere negligit: quedam sibi difficilia opponit: quedam vero incaute formidat: ꝛ dum quasi inuenit qō vel iuste metuat ostendit q̃ in ocio quasi non iniuste torpescat.

¶ Isydorus in synonymis: soliloquiorum: libro.2.c.41. Per torporem vires ꝛ ingenium defluit.

¶ Auctor.l. qui dicitur pamphylus.c.tertio Labor improbus omnia vincit. ℣ Capitulo.13. Prouidet ꝛ tribuit deus ꝛ labor omnia nobis. Proficit absq3 deo nullus in orbe labor. ℣ Capitulo.39. Improbus interdum dubios labor expedit actus. Magnaq3 tollit iners commoda segnities.

¶ Auctor.l. qui dicitur facetus. c.2. Ocia nullus amet: non sint coniũcta labori. Naz nimia requie mortificatur homo.

¶ Auctor rudium doctrine: libro primo: Absq3 labore graui vix munera magna dabuntur. Beatus ꝛ est plenus vtilitate labor.

¶ Gualterius de castellione. li.10. ꝛ finali: Uincit. Luncta labor.

¶ Matthaeus vindocinensis de hystoria tobie: capitulo.36. Ex requie surgit pestis seuissima luxus. Armiger: ꝛ fame prodigus hostis amor Laboza. Languescit vicium: nil age morbus adest.

¶ Henricus samariensis.l.pẽ.2. Nõ sine sudore probitatis scanditur arbor.

¶ Jacobus beneuentanus.c.16. Nam labor assiduus premia digna gerit. ℣ Capitulo.17. Fomentum vicijs dat diuturna quies. Nunquã habẽs homo poterit sibi multa parare: Solicitus vero multa parare solet. Tempore quoq3 miser desidiosus erit.

¶ Belinus in speculo vite.parẽ.1.et.2. Qui fieri domin' vult primo fuiat: ꝛ q̃ vult requiem noscat quid petit ipse labor.

¶ Prouerbia vulgaria.
Chi se abia dio labia.
Deo da le noze: mel no le rumpe.
Chi tropo mesura poco lauora.
Domo lento no troua tempo.
Mal lauora chi no regona.

Quintus liber tertie partis. tractat de prudentia taciturnitatis. Sub his titulis.

¶ De taciturnitate ⁊ loloquacitate. Rica. 1.

Tob hystoria. c. 2. Conceptuz sermonem retinere quis possit.

¶ Palmista. ps. 161. Oratio dauid: Pone domine custodiaz ori meo: ⁊ hostium circunstantie labijs meis.

¶ Salomon in prouerb. c. 10. In multiloquio non deerit peccatum: qui autem moderabitur labia sua prudentissimus ē. f 13 c. Qui custodit os suuz custodit animā suā. Qui autem inconsiderat⁹ est ad loquēduz sentiet mala. f 17. c. Stult⁹ quoq; si tacuerit sapiēs reputabitur. f 18. c. Os stulti atritio eius. f 21. c. Qui custodit os suuz ⁊ linguam suam ab angustijs animam suam. 25. c. Sicut vrbs patens ⁊ absq; murozuz habitu: ita vir qui non potest in loquendo cohibere spūm suū. f 29. c. Totum spiritū profert stultus. Sapiens differt ⁊ reseruat in posterum. f Idem in ecclesiast. c. 5. In multis sermonib⁹ inuenitur stultitia. f 10. c. Sultus verba multiplicat.

¶ Cronica de nugis phozum. c. 4. s. de chilone. Chilo lacedemonijs qui fuit vnus de septem sapientibus videbat dominari linguę: ⁊ presertim in conuiuio. f 7. c. s. de cleobolo. Cleobolus vnus de septē sapientib⁹ consulebat: diligere magis audire q̄ loqui. f Idem cleobolus ait. In conciuitas pro maiozi parte hominibus vboz multitudo.

¶ Jesus filius sirach. in ecclesiast. c. 9. Terribilis est in ciuitate sua homo linguosus. f 19. c. Qui odit loquacitatez extinguit malitiam. f 20. c. Est tacens qui inuenitur sapiens. Odibilis est qui procax est ad loquendum. Qui vtitur multis verbis ledit animā suam. f 21. Tacitus ⁊ sensatus honorabit. f 28. c. Ori tuo facito hostia: ⁊ seras auribus tuis. f 32. c. Audi tacens: ⁊ pro reuerētia accedet tibi bona gratia. Adolescens loquere in tua causa. vix in multis: esto quasi inscius: ⁊ audi tacēs simul ⁊ querēs. Ubi sunt senes non multum loquaris.

¶ Quintillianus declamationum li. 17. ⁊ fi. declama. Ex omnibus quibus humana pectora senis grauioribusq; complectunt affectibus: nullam difficiliozem q̄ silentij credo virtutem. Promptissimo sermone deliquimus facile.

¶ Jacobus apostolus: epistola. j. c. j. Sit oīs homo velox ad audiendum: tardus autem ad loquendum ⁊ tardus ad iram.

¶ Seneca epistolarum ad lucillum. lib. 5. c. 11. ⁊ fi. Tardiloquum esse te iubeo. f Idē declamationum seu ciuil. cārum. li. 3. c. 8. Impari doloz silentiuz non potest. f Idē de moribus. In h incumbe vt libentius audias q̄ loquaris. Auribus frequenti⁹ vtere q̄ lingua. Qui nescit tacere nescit loqui. f Idem in prouerbijs. Loquax inimic⁹ minus q̄ taciturnus offendit.

¶ Martialis cocus l. vndiq; suscepto. c. 2. Pauca loqui moneo: sed non oīno silere.

¶ Auctoz. l. ō for. honeste vite. c. 4. Rari sermonis esto: sed loquatium patiens.

¶ Ambrosius de officijs. l. j. c. 2. Carū est tacere quēq; cū sibi loqui nihil prosit.

¶ Macrobius saturnaliozū. li. 3. in prohemio: Solet cibus cum sumitur tacitos effi cere: potus loquaces. Philosophus: nō minus pro tēpore tacendo q̄ loquendo philosophatur. f 43. qōne seu ꝓbleumate. Sacius ē alienis abstinere q̄ min⁹ nō ꝓferre.

¶ Cato. c. 2. Uirtutem primam puto cōpescere linguam. Proximus ille deo qui scit ratione tacere.

¶ Boetius de consatione. lib. 2. c. 13. Cum quidam adozsus esset quēdam hominez cōtumelijs qui non ad vere virtutis vsum: sz ad superbiam gloziam: falsum sibi philosophie nomē induerat adiecisset; sciturū an ille philosophus esset: si quidez illatas iniurias leuiter patienterq; tollerasset: ille patientiam

pauliſper aſſumpſit: acceptaq; ſtumelia ve lut inſultans iam tandē inquit: Intelligis me eſſe phm. Tū ille nimiū mordaciter: Intellexeram inquit: ſi tacuiſſes

¶ Laſſiodorus epiſtolarum: li. 10. e. 4. Dec eſt regalis proculdubio virtus celerius ne ceſſaria ſentire: z tardius in verba prorūpe.

¶ Gregorius in paſtorali. c. 39. Pleriq; nimis taciti cum nonnulla iniuſta patiuntur eo in acriorem dolorē prodeūt quo ea q̄ ſu ſtinent non loquunt. Qui linguam nō re frenat concordiam diſſipat.

¶ Iſydorus ſoliloquiorū lib. 2. c. 31. Sint verba tua pauca. Tolle verboſitatem ſer monis ſuperflui. Multiloquium non effu giet culpam. Linguoſus homo imperitus eſt. Sapiēs vō paucis vtitur verbis. ℣ Bre uem ſermonem ſcientia facit. Loqui mul tum ſtultitia eſt. ℣ 43. c. Plus diligit audi re q̄ docere.

¶ Auctor. l. qui dicitur facetus. c. 2. Pauca loquendum qui vult vrbanus haberi. Nec prorſus taceat: ſed meditata ferat.

¶ Matthēus vindocinēſis in poetria. pt. 2. Lingua loq̄x reticēda refert elimīat edit

¶ Jacobus benecuentanus. c. 5. Lingua lo quax odium parit z facit tibi litem.
Efreni lingua ſurgere bella ſolent.
Per linguam multi iam periere viri.

¶ Ariſtotel. l. qui incipit aſtrolabi: Copia verborum vbi non eſt copia ſenſus.
Conſtat z errantem multiplicare vias.
Preualet in lingua qñ eſt fortis in armis.
Nullus in hac pugna plus meretrice pōt.

¶ Prouerbia vulgaria.
Chi tropo parla ſpeſſo falla.
Mal fauella chi non ha de biſogno.

¶ De temperantia locutionis z oportuno ſermone. Rica. 2.

SAlomon in prouerbiis c 17. Qui mode rat ſimones ſuos doct⁹ z prudēs ē.

¶ Seneca de moribus: Magna res eſt vocis z ſilentij temperamentum.
℣ Idem in prouerbijs: Tene vocis z ſilētij temperamentum.

¶ Auctor. l. qui dicitur pamphylus. c. 3.
Nec nimiū taceas: nec verba ſupflua dicas

¶ Bernardus de improbatione viciorum. c. 3. Verba nocēt aptis ſi nō moderēt benis.
Os quoq; nec mutū: nec decet eſſe loquax.

¶ Henricus ſamarienſis. li. 2. Stillet in ore fauus: ſed mente reſultet oliua.
Et non ſit totus ſenſus in ore tuus.

¶ Salomon. in puerb. c. 15. Sermo oportunus eſt optimus. ℣ Idem de eccleſiaſt. c. 3. Tempus loquendi z tempus tacendi.

¶ Socrates in exhortationibus. c. 2. ad fi. Duo tara loquendi tempora: vel que publi ce noſti: vl̄ que neceſſe eſt fari. In his eterī ſolis ſermo præſtat ſilentio. In certis vō ſi lere præſtat q̄ dicere.

¶ Jeſus filius ſirach. in eccleſiaſt. c. 20. Do mo ſapiens tacebit⁹ vſq; ad tempus. Inſciu⁹ autem z imprudens non ſeruabit tempus. ℣ 22. c. Muſica in luctu importuna narra tio. Qui narrat verbum non attendenti q̄ſi qui excitat dormientem a graui ſomno. ℣ 32. c. Ubi auditus non eſt non effundas ſermonem: z importune noli extolli in ſapi entia tua.

¶ Tullius de oratore. l. i. Ipſum dicere nū q̄ eſt non ineptum niſi cū eſt neceſſarium.

¶ Macrobius ſaturnalio. l. 3. in prohemio Nihil tam congruus ſapientie q̄ locis z tē poribus aptare ſermones.

¶ Iſydorus: in ſynoñ. ſoliloquior. l. 2. c. 31.

¶ Quando ſit loquendū. Rica. 3.

SAlomon in puerb. c. 15. Reſponſio mol lis frangit iram ſermo durus ſuſci tat furorem. 18. c. Qui prius reſpō det q̄ audiat ſtultum eſſe ſe demonſtrat: z confuſione dignum. ℣ 26. c. Ne reſponde as ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam: ne efficiaris ei ſimilis. Reſponde ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam: ne ſapiens eſſe ſibi videatur.

¶ Ariſtotel. topicorum. li. 8. Niſi planus ſit qd̄ dicit: non pigritandum eſt dicere z non intelligere. ℣ Idem elēcorum. lib. 2. Null

eorum que equiuoca sunt conuenit respon dere simpliciter. In quibus est obscurū qō ponit non concedendū simpliciter.

¶Jesus filius sirach: in ecclesiast c. 5. Si est tibi intellectus responde proximo. Sinau tem sit manus tua super os tuum: ne capia ris in verbo indisciplinato ⁊ confundaris. ℣ 11. c. Priusq; audias ne respondeas ver bum. ℣ 32. c. Si bis interrogatus fueris ha beat caput responsum tuuz. In multis esto quasi insciꝰ ⁊ andita tacens simul ⁊ que rens. ℣ 41. c. Erubescite a salutaribus de silentio.

¶Paulus apostolus in epistola. j. ad corin thios. c. 14. Quō dicit amen super tuaz be nedictionem quicquid dicas nescitur.

¶Lex dige. ti. de legibus. l. infrascripta. In ciuile est nisi tota lege perspecta: vna aliqua pticula eiꝰ proposita iudicare: vel respōdere.

¶Marcialis cocus. l. vndiq; suscepto. c. 3. Iratus irato animo respondet alanus. Et se iactat in hoc grande nimis vicium.

¶Auctor. l. de for. honeste vite. c. 4. Requi renti facile respōde.

¶Ambrosius de officijs. li. j. c. 2. Noli respō dere irato ad iracundiam eius: siue in pru denti ad imprudentiam.

¶Macrobius saturnaliorum: lib. 3. impro bemio. Qui vult esse amenus consultor ea interroget que sunt interrogato facilia re sponsu: ⁊ que scit illum sedula exercitatio ne didicisse. Gaudet enim quisquis cum p uocatur ad doctrinam suam in medium p ferendam: qz nemo vult latere q̄ didicit: maxime si scientia quā labore acquisiuit cū paucis illa familiaris ⁊ plurimis sit incogni ta: vt de astronomia: vel dialetica: ceteris; similibus. tunc enim videtur consequi fru ctum laboris cum adipiscitur occasionem publicandi: que didicit sine ostentationis nota. qua caret qui non ingerit: sed innita tur vt proferat.

¶Prouerb. metrice extraorō. l. vag. Sub dubio forsan respondent sepe periti. In respondendo numq; celer esse memēto.

.iii.

¶De interrogationis ⁊ respon sionis prudentia. Rica. 4.

Aristo tel. ethicorum. li. 3. c. 5. Studiosus sin gula iudicat recte: ⁊ in singulis ve rum ei apparet. ℣ Lib. 4. c. 6. In singularbus ⁊ sensu iudicium est. ¶Lib. 4. ⁊ fi. c. 13. ⁊ fina. Experti circa singula iu dicant recte opera: ⁊ paret qualiter profici untur intelligunt. ℣ Idem rethoricorum li. 2. c. 16. Juuenes omnia scire putāt ⁊ affir mant. Senes quū multis annis vixeunt et in pluribus decepti fuerunt ⁊ plurima pra ua sunt negociorum non affirmant aliquid minus autem valde omnia q̄ oportet ⁊ pu tant: sciunt aūt ⁊ nihil: ⁊ dubie sententian tes apponūt semper quasi ⁊ forte: ⁊ omnia dicunt ita: fixe autem nihil. ℣ 21. c. Senten tia est enunciatio de vniuersalibus de q̄bus cūq; actōes sūt ⁊ eligenda aut fugiēda sunt ad operari. Enūciat ille qui sententiam di cit vniuersaliter de agibilibus. ℣ Idem de generatione ⁊ corruptione. li. j. Ex multorū sermonibus indocti existentes ⁊ ad pauca respicientes facile enunciant.

¶Seneca epistolarum ad lucillum: lib. 2. c. 5. Que quisq; fugit damnat. ℣ Lib. 15. e. 4 Temeritas est damnare q̄ nesciat. ℣ Idez in prouerb. Ad penitendum properat qui ci to iudicat. In iudicando criminosa est ce leritas.

¶Lex dige. ti. de actionibus empti ⁊ vendi. l. iulianus. §. j. Non debet quis facile asse uerare que ignorat.

¶Auctor l. de for. honeste vite. c. 2. De du bijs non diffinias: sed suspensam tene sen tentiam. Nihil in expertum affirmes: quia non omne q̄ verisimile est: statim ⁊ verum est: sicut etiam sepius q̄ primum incredibi le videtur non continuo falsum est. ℣ Oppi niones tue iudicia sint. ℣ 4. c. Obserua ne in conuinio nec in qualibet vite communitate quos imitaris damnare videaris.

¶Lecilius firmianus: de beata vita. lib. 2. Sapientiam sibi adimūt qui fine vllo iudi

cio inuenta malorum probant: ⁊ ab alijs pecudum more ducuntur. ℣ Lib. 3. Nemo de se recte potest iudicare.

¶ Augustinus in epigrammatibus prosperi ep. 21. De occultis alieni cordis temere iudicare peccatū est. Opera cui⁹ non videnť nisi bona iniquum est de suspitione reprehendere. Eorū que homini sunt incognita: solus deus est iust⁹ iudex qui est ver⁹ inspector.

¶ Macrobius saturnaliorū. l. 3. q. 33. Satius ē alienis abstinere q⁹ min⁹ nota pferre.

¶ Isydorus soliloquiorum. l. 2. c. 41. Anci pitē diu deliberā sniaz. Nullū iudices suspitiōis arbitrio añ proba: ⁊ sic iudica. Periculosum est quēpiam de suspitione iudicare. In ambiguis dei iudicio reserua sniam.

¶ De enūciatione indicatione affirmatione approbatione ⁊ reprobatiōe. Rubrica. 5.

Salomon in prouerbijs c. 16. Cor sapientis erudiet os eius: ⁊ labijs illius addet gratiam. ℣ 26. c. Os lubri cum operať minas. ℣ 29. c. Uidisti hominē velocē ad loquendū: stultitia magis speranda est q̄ illi⁹ correctio. ℣ Idem in ecclīaste. c. 5. Ne temere quid loquaris.

¶ Cronica de nugis philosophor. c. 4. s. de chilone. Chilo lacedemonius qui fuit vnus de septem sapientib⁹ iubebat linguam non preuenire intellectū. ℣ 6. c. s. de biante. Bias vnus de septem sapientib⁹: ait Ne cito loquar] inaniam enim pandit.

¶ Socrates in exhortationib⁹. c. 2. Quicq̄d dicturus es considera pri⁹ sniam: plurimuz enim lingua mentem peruertit.

¶ Jesus fili⁹ sirach: in ecclesiast. c. 9. Temerarius in verbo suo odibilis erit. ℣ 14. c. Beatus q̄ñ est lapsus verbo ex ore suo. ℣ 18. c. Anteq̄z loquaris discе. ℣ 21. c. Uerba prudentiū statera ponderabunť. In ore fatuorum cor illorum: ⁊ in corde sapientum os illorum. ℣ 25. c. Beatus qui in lingua sua nō ē lapsus. ℣ 28. c. Uerbis tuis facito stateram: ⁊ frenos ori tuo rectos ⁊ attende ne forte labaris in lingua ne cadas in cōspectu inimicorū insidianti t. tibi: ⁊ sit casus tuus insanabilis in morte.

¶ Ambrosius de officijs. lib. j. c. 8. Sapiens vt loquatur multa pri⁹ considerat: quid dicat: aut cui dicat: quo in loco ⁊ tempore.

¶ Cassiodorus epistolarum: li. 5. c. 21. Age ne tua tibi obijciatur oratio: q⁹ pondus prudentis grauissimi est propria voce conuinci. ℣ Li. 10 c. 4. Nescit penitenda loqui qui p ferenda pri⁹ suo tradit examini.

¶ Auctor. l. qui dicitur pamphylus. c. 18. Uerbi principiū finem quoq⁹ conspice vbi Ut melius possis premeditata loqui.

¶ Auctor. l. qui dicitur facetus. c. 2. Nec prius taceat: sed meditata ferat.
℣ Capitulo. 4.
Mente diu teneat q̄ putat ipse loqui.

¶ Matthe⁹ vindocinensis parť. j. c. 1. Diuturnitas silentij nutrimentum est verbi: et male cōministrat impetus.

¶ Auctor. l. qui incipit astrolabi: Prouidet ante diu quid recte dicere possit Uir sapiens. stultus immeditata profert.

¶ Prouerb. metrice. extraord. l. vag. Qui bene vult fari bene debet premeditari.

¶ De premeditatione ⁊ temeritate locutiōis. Rubrica. 6

Salomon in ecclesiast. c. 10. In cogitatione tua regi ne detrahas: ⁊ in secreto cubiculuz ne maledixeris diuiti: quia ⁊ aues celi portabūt vocem tuaz.

¶ Jesus filius sirach: in ecclesiast. c. 8. Cora extraneo ne facias consilium: nescis enim q̄d pariet.

¶ Horatius in epistolis. 19. c.
Quid dē q⁹ quo viro ⁊ cui dicas sepe videto
Percunctatorem fugito: nam garrulus idem est.
Nec retinent patule omissa fideliter aures.
Et semel emissum volat irreuocabile verbū.

¶ Prouerb. metrice. extraord. l. vag. Prospice te circum si vis proferre sinistrum.

¶ Prouerbia vulgaria.
Ubi e aprououia no viga folia.
Dreo cera sta che rege ba.
El fãte dixe alzogo q̃l che alde ape vel foco.

¶ De circũscriptione prolocutionis aliene malignitatis. Rubrica. sexta.

IN teutico .c. 18. Ait deus ad moysen infra. Omnis homo ad p̃rimam sanguinis sui non accedat vt reuellet turpitudinem eius. Turpitudinem patris tui z turpitudinez matris tue nõ diſcooperies. Turpitudinem vxoris patris tui non diſcooperies. Turpitudinez nurus tue non reuelabis. Turpitudinem vxoris fratris tui nõ reuelabis. Turpitudiné vxoris tue z filie eius non reuelabis.

¶ Salomon: in prouerb. c. 26. Que viderũt oculi tui ne proferas in iurgio cito: ne postea emendare non possis cum vehoneſtaueris amicum tuum.

¶ Jesus filius sirach: in ecclesiast. c. 19. Sicut tibi delictum noli denudare.

¶ Tullius in iuectiua in saluſtiũ. Sepe vidi grauius offendere animos auditorũ eos qui aliena flagitia apte dixerunt q̃s eos qui commiſerunt.

¶ Ouidius sine titulo. siue amorum li. 2. c. 2. Crede mihi nulla sũt crimina grata mari to. Nec quẽq̃ qnãuis audiat illa iuuant.
¶ Libro. 3. z fi. c. 13. z p. Non peccat quecũq̃ potest peccasse negare.
Solaq; famosam culpa profeſſa facit.
Quis furor est q̃ nocte latent in luce fateri?
Et qua clam facias facta referre palam.

¶ Auctor. l. de fo. honeste vite. c. 5. Nisi honesta causa est iustus secreta non pandit: tacenda eñ tacet. loquenda loquitur: atq; ita illi alta pax est z secura tranquillitas.

¶ Cato. c. 3. Quod pudeat socios prudẽs celare memento. ¶ Capitulo. 4.
Productus testis salua tñ ante pudorem.
Quantũcũq; potes celare crimen amici.

¶ Gregorius: in pastorali. c. 56. Plerunq; culpa vũ abſcondit effugat: q̃ dum mens erubescit videri q̃ tñ esse non metuit: erubescit qñq; esse q̃ fugit videri.

¶ Jsydorus in synonyma ſoliloquior. l. 2. c. 43. Opta paucis denũcia.

¶ Auctor. l. qui incipit astrolabi. Nolo virum doceas vxoris crimen amare.
Quod sciri potius q̃s fieri grauat. hunc
Opprobriis aurẽ propriis dat nemo libẽter
Nec te nec quẽq̃ talia scire volet.

¶ Montenarius in luna cleri. c. p.
Diligitur tector scelerum.
Qui conspicit audit: Et reticet: cum pace potest ducere vitam.

¶ Prouerbia vulgaria.
Ubi alde ve e taxe po vinere en pace.

¶ De tacendis z celãdis propriis z alienis criminibus. Rubica. 8.

SAlomon in prouerbi. c. 11. Qui ambulat fraudulenter reuelat archana: qui autem fidelis est celat amici cõmiſſa. ¶ 20. c. Si qui reuelat mysteria z ambulat fraudulenẽ z dilatat anima sua ne cõmiſcearis. ¶ 25. c. Secretum extraneo ne reueles. ¶ 31. c. z fi. Nullus secretum est vbi regnat ebrietas.

¶ Micheas ppheta. c. 7. z fi. Ab ea que dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui.

¶ Socrates: in exhortationibus. c. 2.
Serua mage verbor q̃s rerũ depoſita.
De ineffabilibus nulli dicas.

¶ Jesus filius sirach: in ecclesiast. c. 27. Qui denudat archana amici fidem perdit: z non inueniet amicũ ad animũ suũ. Denudare amici mysteria deſpatio est anime infelicis.

¶ Horatius: in epistolis. 5. c. Que nõ ebrietas designat operta recludit.
¶ Idem in sermonibus. l. serñ. 4.
Qui non iuſſa potest cõmiſſa tacere.
Qui nequit. hic miser est. hunc tu romane caueto. ¶ Li. 2. serñ. 8. z fi. Res
Aduerſe nudare solent: celare secũde.

¶ Ouidius sine titulo: seu amorũ. li. 2. c. 2.
Lõscius aſſiduos cõmiſſi tollet honores

Quis minor est aũt q̃ tacuisse labor
¶ Idem de arte amandi. li. 2.
Eximia est virtus prestare silentia reb⁹.
At contra grauis est culpa tacenda loqui.
¶ Quintilianus declam. 17. 2 fi. declam.
Obserua sermones: secreta custodi.
¶ Seneca epistola 2ª ad lucillũ. li. 8. c. 1. 2 p.
Vos mores habz ppls: hos imperitissim⁹ quisq; in secreta irrũpere cupit. ¶ Li. 18. c. 5. Habet vnusquisq; aliquẽ cui tantũ credat quantũ ipsi creditũ est: vt garrulitatem suam custodiat: 2 content⁹ sic vni⁹ aurib⁹ populũ faciat. ¶ Idem de moz ib⁹. Quod tacitũ esse velis nemini dixeris. Sed tibi ipsi nõ iperasti: quo ab alio silentiũ speras? Quid vulci⁹ q̃ habere amicũ cũ quo omnia sicut tecũ audeas loqui. ¶ Idem tragediarum in hypolito. 9. c. Aliũ silere qõ voles pri⁹ sile.
¶ Vegetius: de re militari. li. 3. t. 36. 2 fina.
Nulla consilia sunt meliora q̃ illa que ignorauerit aduersari⁹ tuus anteq̃ facias. Cũ consiliũ tuũ cognouerit aduersari⁹ prodituũ dispositionem mutare te conuenit. Quid fieri debeat tractato cuz multis. Qõ vo facturus sis cuz pauciss imus: vel potius ipse tecum.
¶ Cato. c. 3. Consilium archanum tacito cõmitte fideli.
¶ Isydorus soliloquior. li. 2. c. 43. Cõmunia omnib⁹: secreta perfectiorib⁹ loquere. Aptas cũctis: opta paucis denũcia.
¶ Matthaeus vindocinensis in poetria. pẽ. 2. 2 fi. c. 4. Lingua loquax reticenda refert elimina edit.
¶ Andreas ad gualterium de amore. lib. 3. Secretum tuum ab omni femina custodire stude.
¶ Jacobus beneuentanus. c. 42. Si secretũ sui cordis tibi pandit amicus;
Uxori fili ne reserato tue.
Non bene secretũ mlier tenet: imo reuelat.

De secretis tacendis 2 celãdis 2 propalatione eor. Rubrica. 9.

Salomon in proverbijs. c. 23. In auribus insipientium ne loquaris: q2 despiciẽt doctrinam eloquij tui.
¶ Jesus filius sirach. in ecclesiast. c. 22. Qui narrat verbum non attendenti quasi qui excitat dormientem a graui somno. Cum dormiente loquitur qui narrat stulto sapienti: am: 2 in fine narrationis dicet quis est hic. Cum stulto non multum loquaris.
¶ Ouidius fine titulo: seu amorum. li. 3. c. 7.
Quid iuuat ad surdas si cãtet phyne⁹ aures
¶ Matthaeus in euangelio. c. 7. Nolite sanctum dare canib⁹: neq; mittatis margaritas vestras ante porcos ne forte conculcẽt eas pedibus suis: 2 conuersi dirũpãt vos.
¶ Seneca: epistolarum ad lucillum. lib. 4. c. 8. 2 fi. Nulli non audituro dicendũ est.
¶ Paulus apostolus epistola. 2. ad timotheum. c. 2. Noli verbis contendẽ. ad nihil enim vtile est nisi ad subuersionem audientium. Prophana 2 inaniloquia deuita.
¶ Lex cõ. ti. de donationibus. l. fina. Quid verbis opus est que rerum effectus nullus sequitur.
¶ Auctor. l. de for. honeste vite. c. 2. Sermo tuus non sit inanis: sed aut suadeat: aut moneat: aut consoletur: aut precipiat. Sermones vtiles magisq; facetos 2 affabiles amarectos poti⁹ q̃ obscuẽ dantes.
¶ Macrobius saturnaliorum. l. j. in probemio. Superfluum video inter sapientes nota preferre. ¶ Li. 2. c. 18. Exauditio liberij: Nimiũ altercãdo veritas amittit
¶ Cassiodorus epistolarum. l. 2. c. 39. Semper gratum est de doctrina conloqui cum peritis.
¶ Isydorus in synonima ſ oliloquiorum: li. 2. c. 31. Qui ociosa verba non reprimit ad noxia cito trãsit. Sit sermo tuus irrepre hensibilis: fit expectatiõi audientiuz vtilis.
¶ Matthaeus: vindocinensis de hystoria tobie. c. 30. Sermões sapiẽs fructificare facit

Cum quibus sit loquendum. Rubrica. 10

Q Ronica de nugis philosophorum.c.8 f. de periandro. Periander corinthius: vnus de septem sapientib⁹ ait: verborum infandorum enunciationem ne facias.

¶ Socrates in exhortationibus.c.2. Que ne phas est agere: eadem neq; fari bonum existimes.

¶ Aristotel. polyticorum: lib. 7.c. 12. ℞ fina. Ex dicere de facili quodcunq; turpium: fit et ipsum facere turpe.

¶ Paulus apostolus epistola. j ad corinthios.c.25. ℞ p. Corrumpunt bonos mores fabulationes pessime vel colloquia mala.

¶ Seneca epistolarum ad lucillum.li.19.c. 8. Ubicunq; videris oratione corruptaz placere: ibi quoq; mores a recto destituisse non erit dubium. ℣ Idem de moribus: Turpia ne dixeris. paulatim enim pudor rerum per verba dediscitur.

¶ Maximianus: Contractata diu crimina crimen habent

¶ Auctor. l. de for. honeste vite.c.3. A verbis turpibus abstineto: q̄ licentia eorum impudentiam nutrit.

¶ Isydorus soliloquiorum li. 2.c.31. Facile agitur qđ libenter auditur.

¶ Auctor. l. qui dicitur facetus.c.2. Maxima rusticitas turpia verba loqui.

¶ Montanarius in luna cleri.c.16. Turpia finceros corrumpunt famina mores.

¶ De vaniloquio ℞ multiloquio Rubrica. 11

Q Alomon in prouerbijs. c.15. Responsio molis frangit iram: sermo durus suscitat furorem. Lingua placabilis lignum vite. ℣ 16.c. Qui sapiēs cor de est appellabitur prudēs: ℞ qui dulcis eloquio maiora percipiet. ℣ 17.c. Cum obsecrationibus loquitur pauper: ℞ diues effabitur rigide.

¶ Socrates in exhortationibus.c.2. Esto quidem modo suauis: verbo vero facetus. Est autem suauitas quidē salutare occurrentes. facetie vo alloqui eos lepidibus verbis.

¶ Jesus filius sirach: in ecclesiast.c.5. Prosequatur te verbum pacis ℞ iustitie. ℣ c.6. Uerbum dulce multiplicat amicos: ℞ mitigat inimicos. Lingua gratiosa in bono homine abundat.

¶ Ouidius de arte amandi.lib.2. Asperitas odium seuaq; bella mouet.

¶ Paulus apostolus epistola ad romanos. c.12. Benedicite: ℞ nolite maledicere.

¶ Cato. Capitulo. j Saluta libenter. Blandus esto.

¶ Uersificator fabularum esopi. 38. fina. Dulcia pro vulci pro turpi turpia reddi Uerba solent: odium lingua fideq; parit.

¶ Bernardus in. l. de probatione viciorum c.3. Beatus vir: lingua cuiq; placere solet.

¶ Henricus samarienſis li.2. Stillet in ore fauus: sed mente resultet oliua.
Et non sit totus sensus in ore tuus.
Factaq; si desint: non desint vba benigna.
Nam multos caros mellea lingua parit.

¶ Haufridus in poetria.c.108. Mores ℞ vita coherent In manibus lingue.

¶ Ricardus iudex venusinus. l. de pertractatione nuptiarum.c.j. Pacem sermo bonus gignit: ℞ gaudia mestis
Cordibus infundit: tristitiamq; leuat.
Ignis aqua: verbisq; bonis extīguitur ira.
Sermo bon⁹ quādoq; magis q̄z fcā prosāt.
Nil sermone bono gratius esse solet.

¶ De locutione ℞ auditione inhonestarum actionum ℞ benigna ac placabili locutiōe. Rica. 12

P Salmista 31. ps. Quorum os maledictione ℞ amaritudine plenum est: veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. ℣ 33 ps. Quis est homo q̄ vult vitam: diligit dies videre bonos: prohibe linguam tuam a malo: ℞ labia tua ne loquantur dolum. ℣ 111 ps. Ab auditione mala non timebit iustus. ℣ 160. ps. Uir linguosus non dirigetur in terram.

¶De aspera vl' rigida ⁊ de verbis malignis ac conuiciis. Rubrica. 13.

Salomon in prouerbiis. c. 10: Qui profert contumeliam insipiens ē. ℣ 14 c. Labia iusti considerant placita: ⁊ os impiorū peruersa. ℣ 15. c. Os impiorum redūdat malis. ℣ 16. c. In labiis impij ignis ardescit. ℣ 17. c. Malus obedit lingue inique.

¶Socrates in exhortationibus. c. 2. Uerbū cum acrimonia non acceptes.

¶Aristotel. ethicorum. l. 4. c. 9. Conuicium contumelia quedam est.

¶Cronica de nugis philosophorum. c. 3. s. de solone. Solon qui fuit vnus de septem sapientibus ait: Ne mala loquaris. ℣ 4. c. s. de chilone: Chilo lacedemonius: qui fuit vnus de septem sapientibus iubebat non esse maledicendum proximis: alioquin audire quibus quis tristetur.

¶Jesus filius sirach: in ecclesiast. c. 2. Ue labijs scelestibus: ℣ 9. c. Terribilis est in ciuitate sua homo linguosus. Temerarius in verbo suo odibilis erit. ℣ 21. c. Obiurgatio ⁊ iniurie annullabunt substantia. ℣ 22. c. Qui conuiciatur amico dissoluit amicitiam. Aū ignem camini vapor ⁊ fumus ignis inaltabitur: sic ante sanguinem maledicam ⁊ contumelie ⁊ mine. ℣ 22. c. Homo assuetus in verbis impropij in omnibus diebus suis non erudietur. ℣ 27. c. Narratio peccantium odiosa: ⁊ vsus eorum in delicijs peccati.

¶Mattheus in euangelio. c. 12. Ex abundantia cordis os loquitur. ℣ Idem dicit lucas in euangelio. c. 6.

¶Jacobus apostolus epistola. i. c. 3. Lingua modicum quod est membrum ⁊ magna exaltat. Lingua ignis est vniuersitas iniquitatis. Linguam nullus hominum domare potest: inquietum malum plena veneno mortifera.

¶Petrus apostolus. e. j. c. 2. Qui vult vitaz diligere ⁊ videre dies bonos coherceat linguam suam a malo: ⁊ labia sua ne loquant dolum: declinet a malo ⁊ faciat bonum: inquirat pacem ⁊ sequatur eam.

¶Paulus apustolus. epistola ad phylippēses. c. 2. Omnia facite sine murmuratione. ℣ Idez in epistola ad ephesios. c. 3. Omnis sermo malus de ore vestro non procedat.

¶Seneca in prouerbiis. De inimico non loquaris malum: sed cogites.

¶Lex coō. ti. de postulando. l. quisquis. Si ḡs adeo ꝓcax fuerit, vt non ratiōe: sed probris putet esse certandū: opinionis sue minutionem patietur.

¶Ualerius maximus. l. 8. t. infames rei ⁊c. Quintus flauius a. 6. valerio edili apud populū reus actus cū quatuordecim tribuum suffragijs dāmatus esset: proclamauit se innocentem oppzimi. Cui valerius rīdit: nihil sua interesse nocēs ne an noxius periret dum modo periret. Qua violentia victi reliquas trib⁹ aduersario donauit. Abiecerat inimicum: eūdem dū ꝑ certo pessundatum credidit erexit: victoriamq; in ipsa victoria perdidit.

¶Cato. capl'o. j. Maledicus ne esto.
℣ Capl'o. 3. Litis preterite, noli maledctā referr' l' Post inimicitias irā memīsse malor ē

¶Cassiodorus epistolarum. li. j. c. 30. Conuicia nec gaudiū pariūt nec ō letitia ꝓcreāt

¶Uerrificator fabularū e⁹opi. 38. f. Dulcia ꝑ oulci pro turpi turpia reddi
Uerba solent: odium lingua fidēq; parit.

¶Johannes solobrienſis in policratone li. 12. Antigonius rex teocritum reuz de quo iurauerat q̄ ei parsurus esset: occidit propter sconia ab eodem de se dictum. Cum enim quasi puniendus ad antigonum raperetur: solantibus cum amicis ac spem pollicentibus q̄ omnino clementia regis experturus esset cuz ad oculos eius venisset: Respondit. ergo impossibilē mihi dicitis spez salutis. erat autem antigonus vno orbatus oculo. Et in portuna vrbanitas maledicuz luce priuauit.

¶ Jacobus beneuentanus .c.35. Lis solet ex verbis surgere sepe malis.

¶ Ricardus inder venusinus. lib. de pertractatione nupc. c.9. Sermo quidem prauos homines accendit adiri
Letitia trabat: iurgia magna mouet.
Mores ꝺppe bonos sermo corrũpit iniquꝰ
Soluit ad accensas arma cruenta parat.
Discordare facit: concordes scãdala gignit
Sermo magis prauus ꝙ mala facta nocet.

¶ Prouerbia vulgaria.
La lingua no a osso: mela speza el dosso
Chi mal dise mal alde.

¶ De minis. Rubrica. 18.

Salomon in prouerbijs. c.12. Fatuus statim v̄ indicat iram suam. Qui aũt dissimulat iniuriam calidus est.

¶ Cronica de nugis philosophorum. c.8. s. de chylone. Chylo lacedemonijs. qui fuit vnus de septem sapientibus iubebat nõ eẽ minandum cuiq;. Muliebre nãq;.

¶ Oratius in poetria. Nec semp feriet qui cunq; minabitur arcus.

¶ Seneca tragediarum in medea. c.3. Ira ꝙ tegitur nocet. ℣ Idem in prouerbijs. Lo quax inimicus minus ꝙ tacitum offendit

¶ Cassiodorus epistolarum: libro. 4. c. 49. Plerũq; denunciata cõminatio plus efficit ꝙ pena componat.

¶ Gregorius in pastorali .c.39. Plerunq; nimis taciti cum nonnulla iniusta patiuntur: eo in acriorem dolorem prodeunt quo ea q̃ sustinent non loquuntur.

¶ Uersificator fabularum esopi. 26. Sepe minus faciunt homines qui magna minãt

¶ Baldo. 9. fabula. Uis metuẽda pax: vox est vbi multa minarum.

¶ Henricus samarienfis .l.2. Dicta minus sint: facta magis: sis parcus in minis.
Parcus in obprobrijs largus ad oẽ decus.

¶ Prouerbia vulgaria.
Manace non e lance.

Sextus & vltimus liber tertie partis: tractat de eloquẽtia, sub his titulis suquẽtibꝰ

¶ De rethorica & poetria & eloquẽtia facũdiatione: oratore atq; poeta. Rubrica j.

Aristoteles rethoricorũ li. j. c. j. in princi. Rethorica est ars secutiua dialetice. ℣ 2. c. Rethorica est potentia cõtra vnumquodq; considerandi contingens persuasibile. ℣ 5. c. Rethorica componitur ex dialetica: scientia & ex ea que circa mores polytica. ℣ Li. 3. & finali. c. 19. Lõciona ri difficilius est ꝙ iudicio contendere: meri to: q; circa futurum: ibi autem contra iam factum qõ est scibile iam.

¶ Oratius in poetria: Ut pictura poesis erit que si propius stes:
Te capiat magis: quedam si lõgius abstes
Hec amat obscurũ: volet h̄ sub luce videri.
Judicis argutum: que non formidat acumen. Hec placuit semel: h̄ decies repetita placebit.

¶ Tullius retho. artis veteris. li. i. in prohemio: Me quidem diu cogitãtem ratio ipa in hanc potissimum sententiam ducit. vt estimem sapientiam sine eloquentia paruꝫ prodesse ciuitatibus: eloquentiã vo sine sapientia nimium obesse plerũq;: prodesse nũ quã. Si quis omissis rectissimis atq; honestissimis studijs rationis et officij consumat omnem operam in exercitatione dicendi: is inutilis sibi pnitiosus patrie cinis alitur
℣ Idẽ ō oratoꝛ. l. j. Quid tã iocũdũ cogitatu atq; auditu ꝙ sapiẽtibꝰ sentẽtijs ꝗ ibusq; vbis ornata oro & polita. ℣ Quid põt eẽ in oratore: aut iocũdi aut magis ppriũ bũanitatis. ꝙ sermo facetus ac nulla in re rudis. hoc ppriũ oratoris est oro grauis & ornata & horum sensib ac mẽtib accõmodata. Is orator erit mea sntia hoc tã graui dignoie qui quecunq; inciderint: que sint dictione

explicanda prudenter ⁊ composite ⁊ ornate ⁊ memoriter docet: cū quadam actionis dignitate etiam finitimus est oratori poeta: numerus astrictior paulo: verborū aūt licētia liberior: multis vō ornandi generib⁹ socius ac pene par. Sūt quidā aut ita lingua befitātes aut ita vultu motuq; corporis vasti atq; agrestes: vt etiam si ingenijs atq; arte valeant: tamen in oratorū nūero venire non possūt. Sūt aūt quidam ita in ijsdem reb⁹ habiles ita nature mūeribus ornati vt non nati: sed ab aliquo deo electi esse videantur. ℣ Magnum est quiddam onus atq; munus suscipere atq; profiteri se esse omnibus silentib⁹ vnū maximis de reb⁹ magno in conuentu hominū audientiū. adest enim fere nemo quando acutius atq; acrius vitia īdicet q̄ recta videat. ℣ Ut quisq; optime dicit: ita maxime dicendi difficultatem varioscq; euent⁹ orationis expectatione hominum pertimescit. Qui vō nihil potest dignū redignū nomine orationis: dignū hominū aurib⁹ efficere atq; edere. is mihi etiā si cōmouet indicendo: tamen impudens videt. Quotiens dicimus: totiens de nobis iudicat. Permulta sūt que nisi orator a natura haberet: non multū a magistro adiuuarentur. ℣ Li. 2. Oratoris omnis actio opinionibus non scientia continet. Nihil est perfecto oratore preclari⁹. ℣ Multo turpi⁹ē oratori nocuisse cause q̄ non profuisse. Habet multitudo vim quandam talem: vt quēadmodū tibicen sine tibijs canere: sic orator sine multitudine audiente eloquēs esse non possit. ℣ Li. 3. Nihil est tam tenerū: neq; tā flexibile: neq; q̄ tam facile sequat quocūq; ducas q̄ oratio. ℣ Is est eloquēs qui ⁊ humilia subtiliter ⁊ alta grauiter ⁊ mediocria temperate potest dicere. ℣ Is erit eloquens qui poterit parua submisse modica temperate magna grauiter dicere. Nec sapientia maxime adhibenda eloquenti est: vt sit tēporū personarūq; moderator: nam nec semper apud omnes eodem modo dicendū arbitror. Prudentia hominibus grata est. lingua suspecta. Uersus ratione non est cognitus: sed natura atq; sensu que dimēsuratio docuit quid acciderit. Ita notatio nature ⁊ animaduersio peperit artez.

¶ Ouidius sine titulo. siue amorū. l 3. ⁊ fi. c. 12. Exit in īmensum iocūda licentia vatū. Obligant hystorica nec sua verba fide.

℣ Idem de tristibus: libro scō: epla vnica Discitur innocuas vt agat facūdia causas. Protegit hōstes: immeri toscq; premit.

℣ Libro. 4. epistola. 10. ait ouidius.

Scribere tentabam verba soluta modis.
Sponte sua carmē mūeris veniebat adapti
Et q̄ tentabam scribere: versus erat.

¶ Seneca declama. seu ciuil. causar. lib. j. in prohemio. Quo plura exēpla inspecta sunt plus in eloquentia proficiscit. ℣ Li. 3. in phemio: Magna ⁊ varia res est: eloquētia q̄ inuitis placeat se indulsit vt tota contingeret. ℣ Li. 10. ⁊ fi. in phemio: Magna debz esse elequentia que inuitis placeat: cū ingenia fauor hominū ostendat fauor alat q̄ntā viz eē oportet que inter obstantia erūpat.

¶ Fulgentius mutologiar. li. j. fa. 18. Poetica garrulitas semp de falsitate ornata est.

¶ Boetius in musica. li. j. c. vlt. Sen⁹ poetar non potius speculatiōe ac ratione q̄ naturali quoddā instinctu fert ad carmen.

¶ Cassiodorus epistolarū in prohemio. Dictio semper agrestis est que aut sensib⁹ electis per morā non cōmittit: aut verborū minime pprietatibus explicat. ℣ Loqui nobis cōmuniter datū est solus ornat⁹ē q̄ discernit īdoctos. ℣ Li. 5. c. 4. Nimis rarū ē solide loqui: ⁊ cū multa dicere suppetūt titubantia non pferre. ℣ 21. c. Age: netua tibi obijciat oratio: q⁹ pondus pudoris est grauissimi proprija voce cōuinci. ℣ 22 c. Multū facūdior est qui sententiam dictat q̄ ille q̄ supplicat: libertas verba nutrit. met⁹ aūt copiam freq̄nter intercipit. ℣ Lib. 9. c. 21. Sola reperit eloq̄ntia que tūn romanorum dominijs obsecūdat hinc oratorū pugna ciuilis iuris classicū canit. hinc cūctos pceres nobilissima disertitudo cōmendat. ℣ Li. 10

c.6. Oratoziam artem ornamentū omnium ſtraz eſſe fatemur. quicquid enim in qualibet diſciplina concipiť: ab iſta ſub decore p ferť. Naturale eſt inuenire: ſed facūdi decēter aſſerere. Quale eſt cūctis deſiderātib⁹ loqui: z res cōmunes ita diſerte loqui q̄s etiā prudentes ſe mirentť audiſſe.

¶ Gaufridus in poetria. c. 98. Rem tria perficiūt: ars cui⁹ lege regaris: vſus quē ſues: meliores quos imiteris. Ars certos: vſus promptos: imitatio redit Artifices aptos: tria concurrentia ſummos.

¶ De potentia z effectu eloquentie. Rubrica. 2.

SAlomon in prouerb. c. 12 Lingua ſapientū ſanitas eſt. ℣ 15. c. Lingua ſapientiū ornat ſcientiam. ℣ 16. c. Eruditus in verbo recipiet bona. Fau⁹ melliſ ỹba cōpoſita: dulcedo anime eſt ſanitas oſſiū. 14. c. Mors z vita in manu lingue. ℣ 25. c. Lingua mollis confringit duritiā. ℣ Idez in eccleſiaſt. c. 10. Verba oris ſapiētis gratia: z labia inſcipientis ꝑcipitabūt eū

¶ Cronica de nugis pho⁹um. c. 9. ſ. de anacharſi. Anacharſius ſchyta interrogat⁹ q̄d eſt in hominib⁹ bonū z malū: lingua īquit. ℣ 29. c. ſ. de theofraſto. Theofraſt⁹ ait: Citi⁹ eſſe confidēdum in equo infreni: q̄ in verbo incompoſito.

¶ Jeſus filius ſirach. in eccliaſt. c. 5. Honor z gloria in ſermone ſenſati: ligua vo imprudentis ſubuerſio eſt ipſius. ℣ 20. c. Sapiēs in verbis ſeipm amabilem facit. Sapiēs in verbis producet ſeipſum.

¶ Tullius retho. artis veteris. li. 2. c. 7. Quē admodum res obſcure dicendo aptiores ſi unt ſic res apte obſcuriores eidem. ℣ Idem retho. artis noue. li. j. c. ſ. Non in ſe parū fructus habet copia dicendi z cōmoditas orationis: ſi recta intelligentia z definita animi moderatione gubernet. ℣ Idem de oratore li. j. Non qcq̄ mihi preſtabilius videtur q̄ in dicēdo tenere hoiez mētes poſſe allicere voluntates impellere: quo velit deducere.

Nec vna res in omni libero populo magis me in populo romano tranquilliſq̄ ciuitatibus precipue ſemper floruit: ſempq̄ diuta eſt. Quis neſcit maximā vim exiſtere oratoris in hominū mentibus vel ad iram vel ad odium: aut dolorem incitandis vel abiſce iiſdem permotionibus ad leuitatē miſericordiam reuocandis. ℣ Li. 2. Uſus dicēdi in omni pacata z libera ciuitate dominatur. Quid admirabilius q̄ res ſplendore illuſtrata verborum. Tantam vim habet illa que recte a bono poeta dicta eſt vox atq; nimirum omnium regina rerū oratio: vt nō modo inclinantem excipere aut ſtantem inclinare: ſed etiam aduerſantē atq; repugnantem vt imperator fortis ac bon⁹ capere poſſit. ℣ Idem paradoxorum in prohemio. Nihil eſt tam horridū taz incultuz qō nō ſplēdeſcat oratione z tanq̄ excolatur. ℣ Idem tuſcularum queſtionum. li. 2. Effect⁹ eloquentie eſt audientiū approbatio.

¶ Quidi⁹ methamorph. l. 7. Quid eñ nō carmina poſſunt. ℣ Libro. 13. Nec abeſt facūdis gratia dictis.

¶ Seneca epiſtolarum ad lucillum. li. 15. c. 3. Incredibile eſt q̄ facile etiaz magnos viros dulcedo orationis abducat a vero. ℣ Idem de conſolatione ad paulinum: Poteſt quidem eloquentia que parua ſunt approbare pro magnis. rurſus magna attenuare z ad minima deducere.

¶ Ualerius maximus li. 6. t. 9. Polemo adoleſcens perdite luxurie athenis neq; illecebris eius tantummodo: ſed etiam ipſa infamia gaudens cū conuiuio non poſt occaſū ſolis: ſed poſt ortum ſurrexiſſet domumq; rediens xenocratis phi patendeq; ianuam vidiſſet vino grauis ingentis deliburus ſertis capite redimitus perlucida veſte amict⁹ refertam turba doctorum hominum ſcholam eius intrauit: atq; conſedit: vt clariſſimum eloquium z prudentiſſima precepta temulentie laſciuiſs eluderet. Ora deidem pareant omnium indignatione xenocrates vultum in eodem habitu continuit. Omiſ

ſacꝝ re quã diſerebat: ō modeſtia ac temperantia loqui cepit. Cuius granitatez ſermonis reſpicere coactus polemo primo cozonam capitis detractam iecit. Paulo poſt brachiũ intra paliũ reduxit. Procedẽte tpe oris conuiuialis hylaritatez depoſuit: ad vltimũ totam luxuriaz exuit. Uniuſcꝝ oratonis ſaluberrima medicina ſanatus ex infami gemmone, maximus phs euaſit. Peregrinatus hui⁹ animus in nequitia non habitauit. ℣ Li. 8. c. 9. Piſiſtratus tantũ dicẽdo valuiſſe traditus eſt vt ei athenienſes regium imperiũ oratiõe capti pmitterent: cũ pzeſẽti eſt contraria parte amãtiſſimus patrie ſolon miterẽ. ſ. z alterius, ſalubzoizes erant cõciones. alterius diſertiozes. Quo euenit vt alioquin pzudentiſſima ciuitas libertati ſeruitutẽ pferret. ℣ Negeſias cirenaicus philoſophus ſic mala vite repzeſentabat: vt eo eũ miſeranda imagine audientiũ pectozib⁹ inſerta multis volũtarie mozris oppetende cupiditatẽ igeneraret. Ideoqz a rege ptolomeo vlteri⁹ hac de re diſſerere pbibitus eſt.

¶ Laſſiodozus epl'arum. li. j. c. 44. z p. Freq̃ẽ qꝺ arma explere nequeũt oblectamẽta ſuauitatis imponũt. ℣ Li. 8. c. 13. Oĩa ſi quidem bona cumulat lingua diſerta.

¶ Gaufridus de byronia curie papalis. Sepius audiſti qꝑ vis ſermonibus apta eſt. Et qꝑ naturã callida verba mouent.

¶ Pzouerb. vulg. Qual parole me vi cotal coz me fai.

¶ De neceſſarijs cogitatiõib⁹ oratozis. Rubzica. 3.

ARiſtotel'. retho. lib. j. c. 12. Oportebit mozes vniuſcuiuſqz ciuitatis nos habere: mozem eniz vniuſcuiuſqz maxime perſuaſiuum neceſſe ad vnãquãqz eſſe.

¶ Tullius retho. artis noue. li. j. c. j. Ars ſine aſſiduitate dicẽdi nõ iuuat multũ. ℣ Idẽ de oratore. l. 2. Nẽo põt de ea re quã nõ nouit nõ turpiſſime dicere. Si mihi q̃uis eruditũ hoĩem adduxeris q̃uis z acutũ in cogitãdo q̃uis in pnũciãdo expeditũ: ſi erit idẽ in conſuetudine ciuitatis in exẽplis in iſtitutis i mozib⁹ ac volũtatib⁹ ciuiũ ſuoz hoſpes: nõ multũ ei loci pderũt ex qb⁹ illi argumẽta p munẽ. Dec adiuuãt in oratore: lenitas vocis pudozis vult⁹: ſignificatio vboz. comitas. ſi qꝺ pſequat̃ acri⁹ vt iuit⁹ z coact⁹ facere videat̃. Ad ciuiliũ de re publica dãdũ caput ẽ noſcere mozes: ad dicẽdũ vo, pbabilit̃ noſce mozes ciuitatis: qz crebzo mutant̃. Quid ẽ turpius q̃ legittimarum z ciuilium, contro uerſiarum patrocinia ſuſcipere cum ſis legum z ciuilis iuris ignarus.

¶ De exozdio z partibus eius. Rica. 4

TUllius retho. artis veteris li. j. c. 9. Exozdiũ eſt oro aĩuz auditozis idonee cõparãs ad reliquã dictõez. Qꝺ euenit. ſi eũ beniuolũ attẽtũ docilẽ ꝺfecerit. Inſinuatio ẽ oro q̃dã diſſimulatiõe z circuitiõe obſcura ſubiẽs auditozis aĩuz. In iuidiã ducent̃ aduerſarij: ſi eoz potentia diuitie cognatio pecũie, pferent̃: atqz eoz vſus arrogãs z intolerabil̃: vt his reb⁹ magꝭ videant̃ q̃ cãe ſue ꝺfidere. Ab auditoz pſona beniuolẽtia captat̃. Si res ab his foztit̃ ſapient̃ mãſuete geſte pferunt̃: vt neq̃ aſſentatio nimia ſignificet̃. ſi de his q̃ hõeſta exiſtiatio q̃ntaqz eoz iudicij z auctatis expectatio ſit oñdatur. Attẽtos faciem⁹: ſi demõſtrabim⁹ ea q̃ dicturi erim⁹ magna noua icredibilia eẽ: aut ad oẽs: aut ad eos q̃ audiũt: aut ad aliquos illuſtres hoĩes: aut ad deos imozrtales aut a ſumma rei publice attinere. Et ſi pollicemur nos breuit̃ cãm nraz demõſtraturos: docites auditozes faciem⁹: ſi apte z breuit̃ ſũmã cãe exponem⁹. Cũ docilẽ velis facer̃ ſil'attẽtũ facias opz: nã ineſt marie docilis q̃ attẽtiſſime ẽ patus audire. Inſinuatione vtẽdũ eſt cũ auditozis aĩus infeſtus eſt. Id aũt tribus ex cauſis fit: maxime: ſi aut ineſt in ipſa cã quedam turpitudo: aut ab his q̃ ante dixerũt iam quiddaz perſuaſuz videt̃: aut eo tempoze loc⁹ dicendi daf̃ cũ iam illi quos audire opozt deſeſſi ſũt audiẽdo. Si cã eſt turpitudo contrabit offenſionem: aut

pro eo homine in quo offendit: aliū homi
nem qui diligit interponi oportet:aut pro
re in q̄ offendit aliam rem que probat:aut
pro re hominem:aut pro homine rem: aut
ab eo q̄ odit ad id q̄ diligit auditoris ani
mus traducat ⁊ dissimulare te id defensur⁹
q̄ existimeris defensur⁹. Deinde cū iaz mi
tior factꝰ erit auditor. ingredi pedetentiz in
defensionem: ⁊ dicere ea que indigent ad
uersarij tibi quoq; indigna videri. deinde
cū lenieris eū qui audiet demonstrare nihil
hoz ad te pertinere: ⁊ negare te q̄cq̄ de ad
uersarijs esse dicturū neq; illud neq; hoc:
vt neq; aperte ledas eos q̄ diligunt: ⁊ tamē
id obscure faciens quoad possis alienos ab
bis auditorū volūtatem: ⁊ aliquorū iudiciū
simili de re:aut auctoritatem proferre imi
tationem dignam. Deinde eadem aut simi
lem aut maiorem agi rem in presentia de
monstrari. Animꝰ defensus audiendo aut
admiratiōe integrat aut rsu nouat. ℣ Idez
retho.artis noue.li.j.c.2. Exordiū est princi
piū orationis per q̄ animꝰ auditoris vl' iu
dicis constituit vel apparat ad audiendū.
℣ 4.c. Attentos habebimꝰ si pollicet nos ō
rebꝰ magnis nouis inusitatis verba factu
ros:aut de his que ad rem publicam perti
neant:aut ad eosipsos qui audient:aut de
deorū imortaliū religione. Et si rogabimus
vt attēte audiant. Et si nūero exponemus
rebꝰ de q̄bꝰ dicturi sumꝰ. In exordienda cā
seruandū est vt leuis sit sermo: ⁊ vsitata v̄
borū cōsuetudo vt non apparata videat
oratio esse. ℣ Idem de oratore li.2. Hec ad
iuuāt in oratore: lenitas vocis: pudoris vul
tus significatio v̄bor: comitas. si q̄d perseq̄
tur acrius vt inuitus ⁊ coactꝰ facere videat.

¶ Seneca declama. seu ciuil'. causar. li.10.
⁊ fi. in prohemio: Magna debet esse eloq̄n
tia que inuitis placeat.

¶ Gregorius in pastorali.c.20. Difficile q̄p
pe est vt quātūlibet recta denūcias p̄dica
tor q̄o diligitur libenter audiatur.

¶ De partibus rethorice orationis
s. de prohemio prologo: prefa

ctione narratione ꝯclusiōe
⁊ epilogo. Rubrica. 5.

ARisto. tel. retho. li. 3. ⁊ fi. c.
15. Necessarie par
tes rethorice oratiōis sūt ꝓpositi:
⁊ persuasio: ⁊ epilogꝰ. ℣ 16. c. Pro
hemiū est principiū oratōis sicut in poesi p
logꝰ ⁊ in fistulatione preludiū: omnia enim
hec p̄cipia sūt ⁊ velut breuiatoz ad seq̄ns.

¶ Terentiꝰ in phormione. c.17. Nihil est
antiphо. Quin male narrando possit de
prauarier.

¶ Tullius de oratore. li.2. Narratio obscu
ra totam obcecat narrationem. Si nota res
est nec dubiū q̄ gestū sit narrare non opor
tet. Nec si aduersariꝰ narrauit nisi refelle
mus. Oportet vt edibꝰ ac templis vestibu
la ⁊ aditus sic cāis principia propositiōe re
rū proponere. Itaq; in paruis atq; i freq̄n
tibꝰ cāis ab ipsa re est exordiri sepe cōmodi
us. ℣ Idem retho. artis veteris. l.j.c.14. ⁊ f.
Conclusio est exitus ⁊ determinatio totius
orationis.

¶ Lex dige. ti. de origi. iuris. l.j. In foro cās
dicentibꝰ nephas: vt ita dixerim est nulla p
fatione facta iudici rez exponere. Prefatio
nes ⁊ libentiꝰ nos ad lectionem propositē
materie producūt ⁊ cū ibi venerimꝰ huius
euidentiorem prestant intellectū.

¶ De argumentatione ⁊ argumē
tis rethoricis ⁊ dispositio
ne eorum. Rubrica. 6.

ARisto. tel. retho. li.j.c.j. Per
suasio est demōstra
tio. Tūc credimꝰ maxime quando
ostensum esse existimamus. Est au
tem ostensio rethorica entimema. Necesse
est per cōmunia fieri persuasiones ⁊ oratio
nes. Semper vera ⁊ melioza natura filogi
zabilioza ⁊ persuasibilioza sūt. Omnes per
suasiones faciūt per ostendere: aut exempla
dicentes: aut entimemata: ⁊ preter hoc ni
hil. ℣ Lib. 3. ⁊ fi. c. 19. Exempla sunt magis
concionalia. entimemata aūt magis iudicia
lia. Nō oportet otinue dicere entimemata.

ſed intermiſceri: ſi autem non: offendunt in uicem. Eſt eñ ⁊ quanti terminus ſui amic⁹: qñ tot diriſti quot vtiq; ſapiens vir: ſz nō talia. Quando paſſionem feceris ne dicas entimemata: aut eñ expellet paſſionez: aut fruſtra ocñ entimema. Expellunt eñ mot⁹ inuicem qui ſimul: aut exterminãt: aut debiles facient. ℣ Idē etbicozum. li. 2. c. 2. Opoz tet de īmanifeſtis manifeſtis ſignis ⁊ teſtimonijs vti.

¶ Tullius retbo. artis veteris: li. j. c. 10. Fabula eſt in qua nec vere nec veriſimilies res continentur. Hyſtozia eſt geſta res ab etatis noſtre memozia remota. Argumentum eſt ficta res que tamē fieri potuit. huiuſmodi eſt apud Terentiuz. ℣ Idem retbo. artis noue: li. j. c. 5. Fabula eſt que neq; veras neq; veriſimiles continet res vt be que tragedijs tradite ſunt. Argumentuz eſt ficta res: que tamen fieri poteſt velut argumentum comediarum. ℣ Lib. 2. c. 6. Infirma ratio ē que videtur per rōnem afferri: ſi idem dicit qō in expoſitione dictum eſt. ℣ Lib. 3. c. 4. Argumentationuz diſpoſitiones huiuſmodi conuenit habere firmiſſimas argumentationes in primis ⁊ in poſtremis cauſe ptibus collocare mediocres: ⁊ neq; ītiles ad deducendum neq; neceſſarias ad probādū: que ſi ſeparatim ac ſingule dicātur infirme ſunt: cum ceteris coniuncte firme ⁊ probabiles ſint: interponi ⁊ medio collocari opoz tet. Naz ⁊ ſtatim re narrata expectat anim⁹ auditozis ex qua re confirmari eam poſſit. Quapropter continuo firmam aliquā opoz tet inferre argumentationez. Et quoniā nupme dictum facile memozie cōmendatur vtile eſt cum dicere deſinamus recentē aliquā relinquere in animis auditozum bene firmam argumentationem. ℣ Idem de ozatoze: li. 2. Eos reprehendo qui q̄ minime firma ſunt ea prima collocant. Res bec poſtulat vt eozuz expectationi qui audiunt q̄z celerrime ſuccurratur: cui ſi in initio ſatiſfactum non ſit multo plus in reliqua cauſa bozanduz. ℣ Ut in ozatoze optimus quiſq; ſit: in ozatiōe firmiſſimum: q̄q; ſit primū dum illud tamen in vtroq; teneatur: vt ea que excellunt ſeruetur etiam ad perozādum ſi qua erunt mediocria. Principia dicendi ſemper euz accurata ⁊ acuta ⁊ inſtructa ſententijs apta verbis: cum vero cauſarū: propria eſſe debent. Prima enim eſt quaſi cognitio ⁊ cōmendatio ozationis in pncipio: queq; continuo eum qui audit permulcere atq; allicere debet. Non eſt dubium quin exordium dicendi vehemens ⁊ pugnas nō ſepe eſſe debeat. Illuſtrioza ſunt: tā q̄ in pncipijs q̄z que in medijs cauſis dicuntur: aut arguendo: aut referēdo. ℣ Li. 3. ⁊ fi. Omnis tranſlatio que quidem ſumpta rōne eſt: ad ſenſus ipſos admouetur: maxime oculozū: qui eſt ſenſus accerrimus.

¶ Macrobius ſaturnaliozum: lib. 3. in prohemio: Plebeia ingenia magis exemplo q̄z ratione capiuntur.

¶ De eloquutione illatiua paſſionis animi ⁊ electis exēplis huius. Rubrica. ⁊

ARiſto. Retbo li. 3. ⁊ fi. c. 8. Decentia habebit locutio ſi ſit paſſionis illatiua ſz aliquid. Illatiua paſſionis locutio eſt: ſi quid ſit contumelia iraſcentis locutio Si autem impia ⁊ turpis moleſte ferendo ⁊ verendo etiā dicere. Si aūt laudabilis: bilariter. Si autem miſerabilis: miſerabiliter ⁊ in alijs aūt ſimiliter. Simul compatitur qui audit ſemper eū qui loquitur paſſionabiliter. Si mollia rigide: ⁊ dura ſuauiter dicuntur: imperſuaſibile fit. Nomina dupla ⁊ adiectiua plura ⁊ extranea maxime congruūt loquenti paſſionabiliter. Indulgetur enim irato malum manifeſtare prolixe: aut immenſum dicere.

¶ Ozatius in poetria. Ut ridētibus arridēt: ita flentibus aſſunt. Humani vultus.
Si vis me flere: dolendum eſt primū ipſi tibi: tunc tua me infoztunia ledent.
Triſtia meſtum vultum verba decent: iratum plena minarum

Ludentem lasciuia: serenum seria dicta.

¶ Tullius de oratore: li. 2. Nihil est in dicẽ domatius q̃ vt faueat oratori is qui audiet vtq; ipse sic moueatur vt impetu quodam animi ⁊ perturbatiõe magis q̃ iudicio aut consilio regatur. Facilius est currentẽ incitare q̃ commoueri languentem.

¶ Nõ fieri potest vt doleat is qui audit aut oderit: vt inuideat: vt pertimescat aliquid: vt affectet: nisi misericordiamq; deducatur: nisi omnes illi motus quos orator adhibere vult iudici in ipso oratore impressi esse ac ĩmixti videantur. Non est facile perficere vt iracatur ei quo tu velis iudex si tuipse id lente ferre videare: neq; vt oderit eũ quẽ tu velis: nisi ipsum flagitantem odio ante viderit: neq; ad misericordiam adducetur: nisi tu ei signa doloris tui verbis voce vultu cum lachrymatione deniq; ostenderis. Vt nulla materies tam facilis ad exardendum est: que nisi admota igni ignẽ cõcipere possit: sic nulla mens est tã ad comprehendendum vim oratoris parata que possit incendi: nisi ipse inflammatus ad eã ⁊ ardens accesserit. Ipsa natura orationis eius que suscipitur ad aliorum animos promouendos: oratorem ipsum magis etiã q̃ quẽq; eorũ qui audiũt promouet. ℣ Li. 3. ⁊ fi. Nunq; is qui audiret intenderetur: nisi ardens ad eum perueniret oratio.

¶ Ouidius de tristibus: li. 5. e. 7. Non mihi qui fateor penam meruisse: sed illi
Parcite qui nullo digna dolore dolet.

¶ De qualitate verborũ obseruanda eloquenti. Rubrica. 8.

Salomon in prouerbijs. c. 17. Non decẽt stultũ verba composita.

¶ Aristotel. retho. li. 3. ⁊ fi. c. 3. Dissueta loqui facit videri venerabiliorez. Euidentiam ⁊ delectationem ⁊ extraneitatem habet maxime methaphora. ℣ 8. c. Decentiã habebit locutio: si sit passionis illatiua sm aliquid ⁊ moralis ⁊ rebus subiectis ppor tionalis locutio est: si neq; de ingentibus dicatur: neq; de leuibus venerabiliter: neq; super vilia nomina dicatur ornatus. ℣ Idem ethicorum: li. 2. c. 2. Sermones sm materiam sunt exponendi.

¶ Horatius in poetria. Primo ne medium: medio ne discrepet vltimum.
Detulit decorem qui miscuit vtile dulci.
Lectorem delectando pariterq; monendo.
Indoctum doctũq; fugat recitator acerb⁹.

¶ Tullius de oratore: li. j. Hoc est proprium oratoris oratio grauis ⁊ ornata: ⁊ hominum sensibus ac mentibus accõmodata. ℣ Li. 2. Paruis in rebus adhibende non sunt dicẽdi faces. Plus proficit si ponetur spes vtilitatis future q̃ preteriti beneficij cõmemoratio. Natura fingit homines ⁊ creat imitatores faceciarum: adiuuante ⁊ vultu ⁊ voce ⁊ ipso genere sermonis. Utrũq; assentior: et multum facecias in dicendo prodesse: sepe ⁊ eas arte nullo modo tradi posse. Hylaritas tibi beniuolentiam conciliat ei per quẽ excitata est. Hylaritas tristitiam ac seueritatez mitigat ac relaxat: odiosasq; res sepeq; argumentis dilui non facile est ioco risuq; dissolui. Erit perspicua oratio: si verbis vsitatis si ordine tempore conseruato: si nõ interrupte narrabitur. ℣ Lib. 3. ⁊ fi. Persepe mihi admirandum videtur quid sit q; oẽs translatis ⁊ alienis magis delectantur verbis q̃ ppriis ⁊ suis. ℣ Idẽ retho. art. noue: li. 5. c. 36. Noui vbi assiduitas odiũ parit.

¶ Seneca epistolarum ad lucillum: lib. 5. c. 10. ⁊ fi. Que veritati operam dat oratio incomposita debet esse ⁊ simplex. ℣ Lib. 6. e. 6. Aperta decẽt ⁊ simplicia veritatem.

¶ Paladius de agricultura. c. j. q̃ est probe miũ. Pars prima prudentie est eam cui precepturus es expectare personam: nec enim informator agricole debet artib⁹ ⁊ eloquẽtia, rethores emulari.

¶ Lex coñ. ti. si vt se. ab hereditate abstinuerint. l. j. Fides verborum veritatis admini cula non desiderat.

¶ Cassiodorus epistolarum: lib. 5. e. 4. Nimis rarum est solide loqui: ⁊ cum multa di

cere ſuppetunt titubantia non proferre.

¶ Matthe⁹ vintonienſis in poetria parᵗ. 2.c.2. In adiectiuis nominibus ⁊ verbis i uenitur ornatus verborum frequentior.

¶ Heinricus ſamarienſis: lib.2. Nec minus aſtutis vulpeſcat lingua loquelis
Nam dubia pariunt vulpida verba fidem.

¶ Gaufridus in poetria.c.52. Cum doceas artes ſit ſermo domeſticus arti.
Quelibet ars gaudet ꝓpꝛiis: ſ̄ ſint ſua v̄ba
Limitibus contenta ſuis: cuꝫ veneris extra
In cōe forum: placeat cōmunibus vti.

¶ De iteratione ſermonis vitanda. Rubꝛica. 9.

¶ Teſus filius ſirach in eccliaſt. c.7. Non iteres ſermonem in tua oratione. ℣ c.42. Non duplices ſermonem.

¶ Gaufridus in poetria.c.41. Reſpuat audiri bis idem.

¶ De multiplicatione verborum.

¶ Salomon in prouerbiis c.10. In multiloquio non deeſt peccatum.

¶ Ariſtotel. retho.li.3.⁊ fi.c 18. Oportet non prolixe narrare: ſicut neq; ꝑhemizare prolixe: neq; perſuaſiones dicere.

¶ Horatius in poetria: Quicquid precipies eſto breuis: vt cito dicta
Percipiant animi dociles: teneāt q̄z fideles
Oē ſuperuacuū pleno de pectore manat.

¶ Tullius retho.artis veteris: li.j.c.10. Sepe res parum eſt intellecta longitudine magis q̄z obſcuritate narrationis. ℣ 11.c. Breuitas orationis eſt cum niſi neceſſariū nullum aſſumitur verbum. ℣ 14.c.⁊ fi. Cōmotis animis diutius in conqueſtione morari non oportebit. Quemadmodum enim dixit Appolius retho. Lachryma nihil citius arefcit. ℣ Idem retho.artis noue: lib.j.c.5. Quo breuior eo lucidior ⁊ cognita facilior narratio eſt. ℣ Li.2.c.7. Commiſerationem breuem eſſe oportet: nihil enim lachryma citius arefcit. ℣ Idem de iure ciuili ⁊ iuſtitia naturali: ſiue de legibus. Liij. Breuitas magna laus eſt in ſententia: nec eſt vnq̄ lōga oratione vtendum.

¶ Lex coð. ti. de veteri iure enucleando. l. ij. Multo vtilius pauca idonee effundere q̄ multis inutilibus homines pꝛegrauari.

¶ Priſcianus in prohemio: In magna operis materia impoſſibile eſt aliquid perfectum breuiter exponi. ℣ Li.7.ti. de vocatiuo ſingulari ſcōe declinationis: Juniores breuitate gaudent.

¶ Gregorius in paſtorali.c.16. Sepe victorum virtus perditur: cuꝫ apud corda audiē tiū loq̄citas incauta oppꝛtunitate leuigaᵗ.

¶ Iſydorus ſoliloquiorum: li.2.c.13. Tolle verboſitatem ſermonis ſuperflui. Multiloquium non effugiet culpam. Breuē ſermonē ſcientia facit.

¶ Matthe⁹ vintonienſis in poetria parᵗ. j.c.8. Prolixitas nouerca eſt memorie. ℣ 9.c. Breuitas ſibi aperta ſibi amicat audatiā. 10.c. Verborum confuſio nouerca eſt intelligentie: ⁊ doctrine pretendit offendi cultum. ℣ 22.c. Prolixitas faſtidij puerpera eſt. ℣ Parᵗ. 2.c.3. Infinitas nouerca eſt diſcipline ⁊ amica cōfuſionis.

¶ Jacobus beneuentanus.c.5.7.⁊ pe. Jmmodiā generat ⁊ longus tedia ſermo.

¶ Judex venuſinus: li. de ꝓtractatiōe nupᵗ. c.j. Sermo breuis longo gratior eſſe ſolet.

¶ De breuitate atq; longitudine orationū ⁊ partiū eius. Rꝛca. 10

¶ Ariſto. retho.li.3.⁊ fi.c.j. Non ſufficit habere que oportet dicere: ſed neceſſe ⁊ hoc vt oportet dicere.

¶ De verborum prolatione rethorica. Rubꝛica. 11.

¶ Tullius retho. artis noue. li.2.c.5. Fere nō difficile ē inuenire quid ſit cāe adiumēto: difficil limū vo ē inuētū expolire ⁊ expedite denunciare. ℣ Li.3.c.6. Firmam maxime poterimus in dicendo vocez conſeruare ſi q̄ maxime ſedata ⁊ depreſſa voce pꝛincipia dicemus Nā leditur arteria

Si anteq̃ leui voce permulsa est: acri clamore complet. Et interuallis longiorib⁹ vti conuenit: recreatur eñ spēs vox ⁊ artarie reticēdo acquiescunt. Quid insuauius q̃ clamor in exordio cause. Interualla vocez cōfirmant eadem sententias cōciniores diuisione reddunt: ⁊ audita spacium cogitandi relinquunt. Conseruat vocē continui clamoris remissio. Et varietas quidē auditorē maxime delectat. Acuta exclamatio fauces fauce vocem vulnerat: eadē ledit auditorē. ℣ Idem de oratore: li. 2. Jam illud videm⁹ nequaq̃, satis esse reperire quid dicas nisi id inuentum tractare possis. ℣ Li. 3. ⁊ fina. Dominum auris vocem natura modulat. Ad vocem obtinendam nibil est vtilius q̃ crebra mutatio: nibil pernitiosius q̃ effusa sine intermissiōe continuatio. Quāuis suaues graues que sīe cause sint: si incondite positis verbis efferātur: offendent aures: quarum est iuditium superbissimū. Voluptati auriuz mozigerari debet oratio. Rerū verbozumq̃ indicium prudentia est: v ocū aut numerū aures sunt iudices: ⁊ illa ad intelligentiam referuntur: hec ad voluptatez Jn illis ratio inuenit: in bis sensus artem. ℣ Idem tusculanarum qōnum: lib. j. Fieri potest vt recte quis sentiat ⁊ id quod sentit polite eloqui non possit.

¶ Seneca epistolarū ad lucillum: li. 5. e. 11. ⁊ fi. Quemadmoduz sapiēti viro incessus modestioz cōuenit ita oro pssa non audax. ℣ Li. 19. e. 9. Occultus animi est

¶ Valerius maximus: li. 8. t. 19. Eloquentie ornamenta in pronunciatione acta ⁊ cōueniente motu corporis consistunt.

¶ Martialis cocus. l. vndiq̃ suscepto. c. 2. Exaltas in lite tuam geozmanice vocem. Ut furia mentis vox fumosa sonat.

¶ De electis benedictionibus.

Rubrica. 12.

IN genesi. c. 27. Jsaach benedixit filio suo iacob: qui postea cognominatus est israel bis verbis. Det tibi deus de roze celi ⁊ de pinguedine terre abundantiam furmenti ⁊ vini ⁊ olei: ⁊ seruiant tibi populi ⁊c. Qui maledixerit tibi sit ille maledictus: ⁊ qui benedixerit tibi benedictionib⁹ repleatur. ℣ 28. c. Secūda benedictio isaac ad iacob filium suum. Deus omnipotens benedicat tibi: ⁊ crescere te faciat atq̃ multiplicet: vt fis in turbas populozum: ⁊ det tibi benedictiones abraam: ⁊ semini tuo post te.

¶ Ouidius de phylomena. Tu valeas felix ceu longo tempore fenix.
Te foueat tellus veluti pupille vitellus.

¶ Paulus apostolus epistola. 2. ad corinthios. c. 13. ⁊ finali: Gra domini nostri iesu christi ⁊ charitas dei: ⁊ cōmunicatio sci spūs sit cum omnibus vobis.

¶ De electis blandimentis.

Rubrica. 13.

OVidius epistolarum. 4. e. Que nisi tu dederis caritura est ipsa salutē. Mittit amazonio cressa puella viro.
℣ Epistola. 5. Sed tua sum: tecūq̃ fui pueri libus annis Et tua q̃ supererit tempozis eē prezor. ℣ Epistola. 18. Si tibi non parcis si lecte parce puelle. Que nunq̃ nisi te sospite sospes erit.

¶ Henricus samariensis: li. 2. Ergo vale p̃ sul sum vester. spiritus iste
Post mortem vester credite vester erit.
Viuus ⁊ extinctus te semper amabo.

¶ Gaufridus in poetria. c. 100. Q̃ minus est supple: q̃ plus abzade: q̃ habitum Lome. q̃ obscurum declara: q̃ vitiosum. Emenda. curis istis sunt omnia sana.

¶ De electis blasphemijs.

Rubrica. 14.

OVidius sine titulo seu amozum: li. j. c. 8. Dij tibi dent nulloscq̃ lares inopēq̃ senectam. Longas hyemes: perpetuāq̃ sitim. ℣ Idem de ybide.
Terra tibi fruges: tibi deneget vndas
Deneget afflatus ventus ⁊ aura suas

Nec tibi ſol clarus: nec ſit tibi lucida phebe
Deſtituant oculos ſydera clara tuos.
Nec ſe vulcanus: nec ſe tibi prebeat aer.
Nec tibi det tellus: nec tibi pontus iter
Exul: iops: erres alienaq; limina luſtres.
Exiguumq; petas ore tremente cibum.
Nec corp⁹ q̄rulo: nec mens vacet eḡ dolore
Norq; die grauior ſit tibi nocte dies.
Siſq; miſer ſemper: nec ſis mirabilis vlli.
Gaudeat aduerſis femina virq; tuis.
Accedat lachrymis odiū dignuſq; puteris
Oꝫ mala cum miſeris plurima pla feras
Sitq; qō eſt rarum ſolito defecta fauore.
Fortune facies inuidioſa tue.
Lāq; non deſit: deſit tibi copia mortis.
Optatam fugiat vita coacta necem.
Luctatuſq; diu cruciatus ſpūs artus
Deſerat: & longa torqueat ante mora.
Sit frigus mortis cauſa fameſq; tue.

¶De electis nimis. Rubrica. 15

REgum li. 4. c. 21. Ait dominus. Delebo hierusalem ſic̄ deleri ſolent tabule: delens vertam & ducam crebius ſtilum ſuper faciem eius.

¶Ouidius ſine titulo ſeu amorum: lib. 3. & fina. c. 11. Quere alium pro me qui velit iſta pati.

¶De electis rogaminibus & petitionibus miſerabilium per ſonaruꝫ. Rubrica. 16.

OVidius epiſtolarum. 4. e. Addimus his p̄cibus lachrymas quoq; vba precāt| Perlegas: & lachrymas finge videre meas. ℣ Idē ſine titulo ſeu amor: li. 2. c. 15. Si qua mei tñ eſt in te pia cura relicti: Incipe pollicitis addere facta tuis.
℣ Idem de ponto: li. 2. e. 2.
Da p̄cor acceſſum lachrymis mitiſſime nr̄is
Nec rigidam timidis vocibus obde fore.

¶De electis loquutionibus ſignificantibus miſerabilitatem Rubrica. 17.

OVidius epiſtolarum. e. & Deu patior telis vulnera facta meis. ℣ Epiſtola. 6. Non expectato vuln⁹ ab hoſte tuli ℣ Epiſtola. 7. Mittit abideus q̄ mallet ferre ſalutem. ℣ Idē de ponto: li. j. e. 10. & ſi. Naſo ſuo pfugus mittit tibi flacce ſalutē. Mittere rem ſi quis qua caret ipſe poteſt.
Idem de triſtibus: li. 3. e. 13.
Quod tibi mittit non habet ipſe vale.
℣ Li. 5. e. 15. Aue tuus e getico tibi mittit naſo ſalutē. Mittere ſi quiſq̄ quo caret ipſe poteſt.

¶De electis inuentiōibus rethoricis que ſunt apta conuicia & dicuntur eſſe leſoria. Rubrica. 18.

QVonica ō nugis philoſopor c. 9. ſ. ō anacharſi Anacharſis ſcbita vitu| peratus ab artico: qñ ſcbita fozet: ſ3 mibi inquit dedecus patria: tu vo patrie. ℣ 15. c. ſ. ō anaxagoza. Anaxagoras ad dicētem: priuatus es athenienſibus. nequaq̄: ſ3 illi me inquit. ℣ 17. c. ſ de ſocrate. Socrates ad dicentem talis maledicit tibi: bene eteniz inquit non didicit. ℣ 24. t. ſ. de bione. Bio ad puſillanimem diuitem ait: non hic poſſidet opes: ſed opes eum. ℣ 28. ſ. de ariſtotele: Ariſtoteles ad geſtientem: qz de magna ciuitate fuerat oziundus ait: nō hoc eſt attē dendū: ſ3 quiſnam dignus ſit magne prie.

¶Terentius in eunucho. c. 19. Quem lupo commiſiſti.

¶Saluſtius inuectiua in tullium: Grauiter & iniquo aio maledicta tua paterem marce tulli: ſi te ſcirem iuditio magiſq̄ morbo aī petulantia iſta vti. Sed cū in te nec moduz neq̄ modeſtiam vllam animaduerto: Reſpōdebo tibi viſi quā maledicēdo voluptatē cepiſti eā maledicendo amittas.

¶Tullius inuectiua in ſaluſtiū: Ea demum magna voluptas tibi ē criſpe ſaluſti: eq̄lez ac parem verbis vitā agere: neq̄ quicq̄ taz abſcenū dicere cui non ab initio puericie oī

genere facinoris etas tua respondeat vt ois oratio moribus consonet: neqz enim qui ita viuit vt tu aliter ac tu loq̄ pōt: neqz qui tā illoto sermone vtit vita honestior est.

¶ Ouidius de arte amandi: li. j. ad fi. Accipiti timidas credis furiose columbas.
Montano plenūqz credis ouile lupo.

¶ Idem de tristibus: li. 5. e. 9.
Non adeo cecidi q̄uis abiectus vt infra
Te quoqz sim: inferius quo nihil esse pōt.

¶ Lucanus: li. 2. Excessit medicina modum nimiūqz secuta est. ¶ Libro. 9.
Sola potest libie turba prestare malorum.

¶ Ualerius maximus: li. 3. t. de fiducia sui. Euripides alcestidi tragico poete respondit probabile: apud quem cum quereretur q̄ eo triduo non vltra tres versus maximo impenso labore reducere potuisset: atqz ipe cē tum perfacile scripsisse gloriaretur. sed hoc inquit interest q̄ tui in triduum tantummodo: mei vero in omne tempus sufficient.

¶ Li. 4. t. de abstinentia: Diogenes syracusis cum olera ei lauanti aristipus dixisset: Si dionysium adulari velles ista non esses Immo inquit si tu ista esse velles non adulares dionysium. ¶ Lib. 6. t. libere dicta aut facta: Elius mantia formianus libertini filius vltime senectutis lutium libionē apud censores accusabat. In quo certamine cuz pōpeius magnus humilitatem ei etatemqz exprobans ab inferis illum ad accusanduz remissum dixisset: non mentiris inquit pōpei: venio enim ab inferis. Sed dum illuc morarer vidi cruentem. cn. domiciuz ac nobardum deflentem q̄ sūmo genere natus integerrime vite amantissimus patrie in ipso iuuentutis flore tuo iussu esset occisus. Uidi pari claritate conspicuum brutum ferro laceratum querentem id sibi prius perfidia z deinde etiam crudelitate tua accidisse. vidi. cn. carbonem accerrimum pueritie tue bonorumqz patris tui defensorem in tertio cōsulatu catbenis quas tu ei iniici iusseras inuentum obtestantem te aduersus omne phas z nephas cū in summo esset imperio a te equite romano trucidatum: Omnesqz vna voce indignantes q̄ indempnati sub adolescentulo carnifice occidissent. Obducta iam vetustis cicatricibus bellorum ciuum vastissima vulnera municipali homini seruitutem paternam redolenti effrenate meritatis intolerabilis spiritus impune reuocare licuit. Itaqz eo tēpore z fortissimuz erat gneo pompeio maledicere z tutissimū.

¶ Heinricus samariensis: li. j. parē. 2. Tu nimium tuus es: nimis z tibi credis inepte.
Et solus credis prouidus esse cato.
Philosophus nimis es nimium platonior ipso.
Ultra philosophos mens tua sepe fluit.

¶ De scomatibus. i. callidus dictis conuiciis que vulgo in italia dicūtur moti Rica. 9.

OKonica de nugis philosophorum. c. 24 f. de bione. Bio ad eum qui agros voraciter dissipserit ait amphytauz quidem deglutiuit terra: tu vero terram.

¶ Frontinus: li. 4. t. 5. Leonidas lacedemonius cum dicerentur perse sagittarum multitudine nubes eē facturi: fertur dixisse: melius in vmbris propugnabimus.

¶ Ualerius maximus: li. 3. t. de fiducia sui: Spartanus quidem referēte quodam sagittis persarum solem obscurari solere: bene narras inquit: in vmbra enim preliabimur.

¶ Li. 9. ti. de similitudine forme: In cicilia proconsuli admodum similis quidam fuit: qui pconsule dicente mirari se quapropter sui tam silis eēt cū pater suus in eam puericiā nunqz accessisset. At meus inquit romā accessit Joco nāqz lacessitā mris sue pudicicia iuicē suspitionē mrez ei⁹ reiecta vlt⁹ē.

¶ Marcialis cocus. l. vndiqz suscepto. c. 2.
Calba volet cicero qñ pede claudicat vno.
Nēpe hunc deficere vellet vtroqz pede.

¶ Laplo. 5. Colligit vmbricius vires a mutinere bachi.

¶ Johānes solobriensis anglicus in policratone. l. 4. Octauiano augusto similim⁹ qui

dam adolescens vrbem intrauit: quem augustus ad se perductum interrogauit: dic mihi adolescens. fuit vnq; mater tua rome negauit ille: nec contentus adiecit: sz pater meus sepe. Joci itaq; asperitate vrbana notitiã omnium ꝛ familiaritatem imperatoris sibi conciliauit. ℣ Li. 5. Plato cum vidisset dionysium sicilie tyrannum corporis sui septum custodibus. Quod tñ inquit malum fecisti: vt a'taz multis necesse habeas custodiri. ℣ Li. 8. Hannibal cum apud regez anthiochum moraretur: causa proficui facetissime cauillatus est. Rege ostentante exercitum insignibus aureis ꝛ argenteis florentẽ inducentem currus cum falcibus ꝛ cuz turribus elephantes: ꝛ omnem equitatum frenis ephyppijs monilibus ac faleris prefulgẽtem. Cuz ergo rex contemplatione tanti ac tam ornati exercitus gloriabundus hannibalem a spexisset: putas ne satis esse romanis hec omnia. Cum penus ludens ignauiam imbeliamq; militum eius preciose armatorum. Plane inquit satis esse credo: etsi romani auarissimi sint. ℣ Lib. 12. Antigonus rex theocritum rhium de quo iuraverat q; ei parsurus esset occidit propter scoma ab eodem de se dictum. Cum enim quasi puniendus ad antigonum reparetur: solantibus eum amicis ac spem pollicentib⁹ q; omnino clementiam regis expturus eẽt cum ad oculos eius venisset: respondit: ergo impossibile mihi dicitis spem salutis: erat autem antigonus vno orbatus oculo. Et importuna vrbanitas maledicũ lucepriuauit. ℣ Libertus regis cum ad nouas diuitias nuper erectus philosophos ad conuitium congregasset: ꝛ irridendo eorũ imutulas questiones scire se velle dixisset cum ex alba faba ꝛ nigra pulmentum vnius coloris edatur. An dicẽs philosophus indigne ferens tu nobis inquit absolue: cum ꝛ de albis ꝛ nigris lozis similes macule gignant. Cõmendatur scoma ꝛ conditio dicentis: si in eadem causa sit.

¶ Matthaeus vidoc. in poetria. part. j. c. 19.

Aurũ roma sitit: dantes amat absq; datiuo Accusatiuo roma fauere negat.

¶ Prouerb. metric. extraoz l. vag. Presulis albini: seu martyris ossa ruffini: Rome si quis habẽt vertere cuncta valet.

¶ De facetis dictis exclusiuis verecundie imminentis. Rica. 20.

Valerius maxim⁹. ti. dedicia sui: Spartanus quidam increpitus a quodã q; in aciem claudus descenderet: pugnare non sibi fugere propositum eẽ respondit. ℣ Li. 6. t. grauiter dicta aut facta: Spartanus quidam nobilitate ꝛ sanctitate prestans in petitione magistratus victus: maxime sibi letitie esse preiudicauit q; alios quos patria sua se meliores haberet. Quo sermone repulsam honoz adequauit.

¶ Johannes solobziensis anglicus in policratone: li. 4. Octauianus augustus cuz vanus a corporis brevitate conuiciatus: cui iusdam impetu diceretur: sibi calciamentis grandiusculis vtendum esse respondit. ℣ Li. 7. Licero consul cuz in palatio domũ emere vellet ꝛ pecuniam in presens non haberet a filia qui tunc reus erat mutuo sexterti um vicesies accepit. Ea res priusq; emeretur prodita est ꝛ in vulgus exiuit: obiectũq; est ei: q; pecuniam domus emende causa a reo accepisset. Tunc Licero inopinata oppzobzatione permotus accepisse se negauit dicens se domum non esse empturum: atq; ideo falsum esse inquit q; obicitis: vt verũ sit me pecuniam accepisse si domum emero. Sed cum postea emisset: ꝛ hoc mendatium ei in senatu ab amicis obijceretur: risit satis: atq; in tridendo imprudentes inquit homines estis cum ignorantis prudentis et cauti patrisfamilias esse qõ emere velit: inempturum sese negare propter competitores emptionis: sic itaq; q; inficiari non poterat vrbano facetoq; dilluit dicto familiare siquidem habebat: vt quotiens obiectũ turpe abnegare non posset: responsione ioculari illud eluderet.

De iocali seu faceta excusatione.
Rubrica. 21.

Valerius maximus: li. 5. ti. de humanitate aut clemencia: Pirrus rex audierat quosdam in cõuiuio tarentinorum parum honoratum de se sermones habitum: accersitos qui ei interfuerãt percũctabat an ea que ad aures ipsi⁹ peruenerãt dixissent. Tũ ex his vnus: nisi inquit nobis vinũ defecisset: ista que tibi relata sũt p̃ his que de te locuturi eramus lusus ac iocus fuissent. Tã vrbana crapule excusatio tãq; simplex veritatis confessio: irã regis cõuertit in risum. Qua quidem clemencia ⁊ moderatione assecutus est vt ⁊ sobrij sibi tarentini gras agerent ⁊ ebrij bene precarentur. ℣ Li. de gratis. Saij marij non solũ p̃cipu⁹ seõ etiã prepotens grate mentis fuit impetus: duas enim camentium coh̃ortes mirabili virtute vim cymborum substinentes in ipsa accie aduersus conditionem federis ciuitatem donauit. Quod quidem factum et vere ⁊ egregie excusauit: dicendo inter armorum strepitum verba se iuris ciuilis audire non potuisse: ⁊ sane id tempus tunc erat quo magis defendere q̃ audire leges oportebat.

¶ Johãnes solobrienses anglicus in polycratone: li. 4. Licero consul cum in palatio domum vellet emere ⁊c. vt. s. ti. proximo.

¶ De electis laudationibus ⁊ blãdimentis ⁊ gratulationibus
Rubrica. 22.

Paralipomenon lib. 2. iuxta prin. pt. 2. carẽ. Regina sabba cum audisset famaz salomonis: venit vt temptaret eum in enigmatibus in hieruralem. ⁊ cum temptauit euz dixit ei: Uicisti famam virtutibus tuis.

¶ Terentius in adelphis. c. 6. O frater frater quid ego te nũc laudem? satis certe scio nunq; ita magnifice quicq; dicam id virt⁹ quoniam superet tua. ℣ c. 7. O mi germane abvereor coram in os te laudare amplius. Ne id absentandi magis q̃ qõ habeam gratum facere existimes.

¶ Tullius de oratore congratulationis sui ad senatum: Si patres conscripti pro vestris immortalibus in me fratremq; meum liberosq; nostros meritis parum vobis cumulare gras egero: queso obtestorq; ne mee nature potius q̃ magnitudini vestrorum beneficiorum retribuendum putetis. Que tanta enim potest existere vbertas ingenij: que tanta dicendi copia: qõ taz diuinum atq; incredibile genus orationis quo quisq; possit vestra in nos vniuersa promerita nõ dicam complecti orãdo: sed percensere numerando.

¶ Ouidius de tristibus: li. j. e. 2. Siquid ad huc ego sum muneris omne tuum est.
℣ Epistola. 5. Quelibz eloquio fit bona causa tuo. ℣ Li. 2. e. vnica.
Diuitis ingenij est imania cesaris acta
Condere materia: ne superetur opus.
℣ Libro. 3. e. 4.
Nam pede inoffenso spaciũ decurrere vite
Dignus es: ⁊ fato condicione frui.
℣ Libro. 4. e. 3.
Et patet in laudes area magna tuas.
℣ Libro. 5. e. 3. Ouidius ad cesarem:
O decus o patrie per te florentis imago.
O vir non ipso quẽ regis orbe minor.

¶ Paulus apostolus. e. j. ad corinthios. c. 15. Paulus apostolus dixit: Gratia dei sum id quod sum.

¶ Gaufridus in poetria. c. 101. ⁊ fi. Nobilitas dandi quã non nouere moderni
Est innata tibi: tu solus gẽma datorum:
Das ita nequa manus sit dando latior: aut ineſt
Letior: aut mozula breuior.
Magnus es in dando: prudens in agendo modestus
In gustu: rigidus in iure: fidelis in omni
Re sempq; tuos diuina pambula virtus

Urget ſucceſſus: ⁊ ſemp in ardua creſcit.
Sz lz ois apes tibi creſcat honoris honore:
Creſcere nō poteris q̄ntū de iure mereris.

¶ De electis cōcluſionibus retho
rice oratonis. Rubrica. 23.

IVllius inuectiua in ſalu/ſtium: ꝓ lura dice re ſi apud alios patres conſcripti mihi eſſet diſerendum: non apud vos quos habui omnium actionum mearū monitores. ℣ Idem in oratione pro quinto ligario Longi orem orationem cauſa fozſi/tan poſtulat: tua certe natura breuiorem. Quare cum vtilius eſſe arbitrem teipſum q̄z aut me: aut quēq̄z loqui tecum finem iam faciam. Tantum teipſum admoneo: ſi illi ſalutē abſenti dederis ꝓeſentibus his om/nibus te daturum.

¶ Quintillianus declamationum. 2. decla/ma. Peroꝛta imperatoꝛ vt mediocritas in genij mei cauſa ſcio cōmendationis partes eſſe reliquas. Sed has ſuperuacuas facit ſanctitas tua ⁊c̄. vnum rogat vt ſi qnid de cauſa illius dubitas: des dilationem vſq̄z ad proximum prelium: pone in prima accie pone ante ſigna: fortiter dixerim non inter tyrones: vbi vſus periculi: quo maximus oſtium globus ingruet ſpecta pugnantem: affirmo tunc minus ignoſcere tribuno. ſ. oc ciſo a milite quem tribunus voluit ſtrupa/re: liceat ire in accie: congredi cuz hoſtibus. Si perire debet: rogat te imperatoꝛ miles tuus opera mortis ſue vtaris.

℣ 12. declama. Intelligo neq̄z prudentiam veſtram deſiderare plura de cauſa: neq̄z ve ſtrā fidem ac religionem egere exhoꝛtatio/ne vere iudicandi.

¶ Laſſiodoꝛus epiſtolarum: li. 10. e. 33.
Pauca dixiſſe ſapientie veſtre ſufficiant: q̄z ꝙ in alto pectoꝛe ꝓtenditur: conſidera/tum ſemper augetur. ℣ Idem de anima. c. 17. ⁊ ſi. Dec ꝓo noſtro modulo non ꝓ re/rum ipſa magnitudine dicta ſufficiant.

Uarte partis primus liber tractat de temperantia ⁊ in/temperantia ⁊ pertinentib⁹ ad eam ſub his titulis.

¶ De temperantia ⁊ mode/ſtia mō atq̄z nimietate. Pꝛ. j

Salomon in prouerbijs. c. 30. ⁊ antepe/nul. Qui fortiter premit vbera ad eliciendum lac exprimit btyrum: ⁊ qui vehementer emungit elicit ſanguinē. Ad hoc ⁊c̄. Terentius infra. ℣ Idem in ec/cleſiaſt. c. 7. Noli eſſe iuſtus multum: neq̄z plus ſapiens q̄z neceſſe eſt.

¶ Cronica de nugis philoſophoꝛum. c. 8. ſ. de periandro: Periander comitibus vnus de. vij. ſapientibus ait: Modeſtus eſto.

¶ Ariſtotel. ethicoꝛum: li. 2. c. 2. Coꝛrumpi/tur temperantia ⁊ fortitudo a ſuperabun/dantia ⁊ defectu: a medietate aūt ſaluatur. Et recedere a voluptatibus efficimur tem/perati: ⁊ affecti maxime poſſumus recedere ab ipſis. Qui recedit a coꝛporalibus volu/ptatibus: ⁊ hoc ipſo gaudet temperatus ē: qui autem triſtatur intemperatus. ℣ Lib. 3. c. 9. Medietas eſt circa delectationes tem/perantia. ℣ Idem magnoꝛum moꝛalium: li. j. c. 39. Temperantia eſt circa delectationes ⁊ triſtitias in tactu ⁊ guſtu factas. ℣ Lib. 2. c. 7. In exterioꝛibus bonis que circa coꝛp⁹ ſunt ſuperabundantia facta peioꝛes facit: puta diuitie multe facte deſpectoꝛes ⁊ faſti dioſos facit. ſimiliter autez ⁊ in alijs bonis principatu honoꝛe: pulchꝛitudine: magnitu dine: bonoꝛ magnus factus peioꝛes facit. ℣ 24. c. Eſt temperatus qui non habet deſi/deria praua. ℣ Idem rethoꝛicoꝝ: li. j. c. 10. Quodcunq̄z fuerit maius q̄z oportet maluz eſt. ℣ 13. c. Temperantia eſt virtus propter quā ad delectatiōes coꝛporis ita ſe habent ſinguli vt lex precipit: in continentia autem contrarium. ℣ Li. 2. c. 16. Sunt iuuenes q̄/dem viriles ⁊ intemperati: ſenes autez tem perati ⁊ foꝛmidoloſi. ℣ Idem politicoꝛum:

li.j.c.8.⁊ fi. Intemperatus existens ⁊ formi dolosus nihil faciet eorū q̄ oportet. ☞ Li.4. c.9. Bene fortuitorum est possessio que media omnium. facillima enim rationi obedire super pulchrum: aut super forte: aut super ingenuū: aut super diues: aut contraria bis super egenum: aut super debile: aut valde vile difficile est rationem sequi. ☞ Lib.7.c. j. Bonorum que circa animaz vnūquodq̄ quanto quidem vtiq̄ excedit: tanto vtile ē. Justus nullus neq̄ temperatus a fortuna: neq̄ ꝓpter fortunā est. ☞ Idē topicoꝝ: li.3. Superabundantia spernendorum videtur esse: similiter autem ⁊ egestas.

¶ Terentius in andria.c.2. Id arbitror apprime in vita esse vtile vt nequid nimis. ☞ In beautontumerumenoñ.c.16. Jus sūmum sepe sūma malitia est.

¶ Virgilius eneiō.li.10.circa meō. Nescia mens hominum fatis fortisq̄ future.
Et seruare modū rebus sublata secundis.

¶ Horatius in epistolis: lib.j.e.6. Insani sapiens nomen feret equus iniqui.
Ultra q̄ satis est virtutem si petat ipsam.
☞ Idem in sermonibus: li.j.sermo.j.
Est modus in rebus: sūt certi denicq̄ fines.
Quos vltra citraq̄ nequit consistere rectū.

¶ Tullius retho.artis veteris: li.2.c.9. Temperantia est rōnis in libidinez atq̄ in alios non rectos impetus animi firma ⁊ moderata diſiatio. Temperantie partes sunt cōtinētia clemētia modestia. Modestia est ꝑ quā pudor honestus puram ⁊ stabilem comparat auctoritatem. ☞ Idem retho.artis noue li.3.c.2. Modestia est in aīo cōtinens moderatio cupiditatum. ☞ Idem de officijs: li.j c.79. Modestia est scientia rerū que agūtur aut dicuntur loco suo collocandarum. ☞ Idem in oratione pro rege deiotaro: Frugalitatem. i. modestiam temperantiam virtutem maximam iudico.

¶ Paulus apostolus epistola ad roma.c. 12. Non plus sapere q̄ oportet sapere: sed sapere ad sobrietatem.

¶ Seneca tragediarum in hercule furente. c.3. Arma non seruāt modum. Nec temperari facile nec reprimi pōt Stricti ensis ira. ☞ Introa.c.4. Moderata durant. ☞ Idem epistolarum ad lucillum: li.4.e.j. Omnis virtus est in modo. Modus certa mensura est. ☞ Li.11.e.3.⁊ fi. Nunq̄ pernitiosa seruāt modum. ☞ Li.14.e.2. Numq̄ īmoderata durāt: nisi illa moderatrix ratio compescuit. ☞ Idem de beneficijs: li.2. Eque peccat q̄ excedit q̄ qui deficit. ☞ Idem de tranquillitate animi. Uiciosum est vbiq̄ qō nimium sest.

¶ Statius thebe.libro 10. Secundis pone modum.

¶ Plinius de naturali hysto.li.11.c.43.⁊ fina. Pernitiosissimum est in omni vita qō nimium est.

¶ Juuenalis: li.2.saty.j.
Imponet finem sapiēs in rebus honestis.

¶ Lex dige.titu.ad leg.iul'.de adulterijs.l.si adulterium cum incestu.§.imperatores: Difficillimum est iustum dolorem temperare. ☞ Lex auten. vt determinatus sit numerus clericorum circa principiū: Pene nihil immensum bonum est.

¶ Marcialis cocus.l'.vndicq̄ suscepto.c.2. Uirtus absq̄ modo nomen habet vicij.

¶ Ualerius maximus: li.4.ti.de moderatione: Theopompus rex spartanorum cuz primus istituisset vt ephori lacedemonie crearent: ita futuri regie potestati oppositi quēadmodum rome consulari imperio tribuni plebis sunt obiecti: atq̄ illi vxor dixisset id egisse illum vt filijs minorem potestatē relinqueret relinquam inquit: sed diuturnio rem. optime quidem: ea enim demum tuta est potentia que viribus suis modum imponit. Igitur theopompus regum limis viculis constringendo quo longius a licentia retraxit hoc ad beniuolentiam ciuium propius admouit. Nihil est tam preclarum: aut tam magnificuz: qō non moderatione temperari desideret.

¶ Auctor.l'.de for.bone.vite.c.2. Non tibi dabis impetus liberos: sed circunspicies

quo eundum sit vel quousq. ℣ 4.c. Continentiam si diligis circuncide superflua ⁊ in artum desideria tua constringe. Nec extollas quēq; nec deicias.

¶ Ambrosius de officijs: libro.j.c.23. Temperantia modum ordinēq; seruat omnium que vel agenda vel dicenda arbitramur.

¶ Cato capitulo.3.
Quod nimium est fugito.

¶ Cassiodorus epistolarum: li.j.e.4. Voluntas recta in grauibus passionibus non est. ℣ 10.e. Assidue dimicantibus difficile est morum custodire mensuram. ℣ 18. Modus vbiq; laudandus est. ℣ Libro.2.e.26. Cum temperantia diligit: velociter prosuntura succedunt. ℣ 41.e.⁊ fina. Is vincit assidue qui nouit omnia temperare. ℣ Li.3.e.j. Moderatio prouida est que gentes seruat furor autem instantiam plerumq; precipitat. ℣ 11.e. Modestia dilige. ℣ Lib.4.e.4. Modus raro letis rebus imponitur: qui magis in tristibus inuenitur. ℣ Li.9.e.15. Omnia decet sub ratiōe moderari: nec possunt dici iuxta que nimia sunt. ℣ 25.e.⁊ fi. Indubitata gloria morum est custodisse mensuram. ℣ Li.10.e.3. Niminm non placet: etiam qō bonū putatur. ℣ 11.e. De modestia laus sumitur: de elatione odium concitatur. ℣ Idem de anima.c.7. Contra delectationes illicitas ⁊ volūtates feruidas moderatrix nobis temperantia suffragatur.

¶ Isydorus solliloquiorum: li.2.c.46.
Etiam in bonis imoderatus esse nō debes.
Omnia in suo modo perfecta sunt.
Bona imoderato vsu noxia efficiuntur.
Nimietas omnis in vicio deputatur.
℣ 49.c. Omne qō nimis est vicium est.

¶ Auctor.l. qui dicitur facetus.c.5.
Sed tamen in contractis placidus modus est adhibendus.
Nam sine mensura nil valet esse bonum.

¶ Auctor rudium doctrine: li.2.
Et modus in rebus res facit esse bonas.

¶ Heinricus samarienſis: lib.2. Preualet in cunctis discreta modestia rebus.
Qua sine virtutum grande peribit opus.

¶ Jacobus beneuentanus.c.22.
Nam decet omnes
Actibus in cunctis semper habere modū

¶ Haufridus in poetria.c.31.
In omnibus vna
Est virtus seruare modum.

¶ Ricardus iudex venusinus: li. de pertractatione nupc. c.33. Quas agimus cunctis modus est in rebus habendus.
Jusq; rectūq; perit deficiente modo.

¶ Montenarius in luna cleri.c.92.
Qui nimis emungit fundit p lacte cruorez.

¶ Prouerb. metric. extraord. l. vag.
Omne qp est nimium vertitur in vicium.
Semper ad omne quod est mensuram ponere prodest.

¶ Prouerb. vulg.
Mesura dura.
Ogno tropo nose.
Chi a mesura per amiga la el traze bogna briga.
Chi tutto vole, tutto perde
Chi tropo abraza pocho strenze
Chi tropo parla spesso pecca
Chi piu monta che no de: piu tosto caze ch̄ no cre. Chi ha troppo peuere en polenta en mete.
Chi troppo mesura pocho lauora.
Dē soperchio rompe coverchio.

¶ De medio ⁊ extremis. Rica.2.

ARistoteles Ethicorum: li.2.c.5. Medium est qp equaliter di stat ab vtroq; extre morum. Omnis sciens superabundantiam ⁊ defectum fugit: medium autem querit. Virtus medij est coniecturatrix. Malitie quidem est superabundantia ⁊ defectus: virtutis aūt mediotas. ℣ 6.c. in omnibus medietas est laudanda: extrema autem non recta nec laudabilia: sed vitupabilia sūt. ℣ 7.c.⁊ fi. In vno quoq; mediū accipe difficile ē. Mediū attingere sūme difficile est. Medius bitus in oī bus laudabilis ē. ℣ Li.4.c.6. Supabūdātie

ꝛ defectus vituperabiles sunt. ℣ Li.5.c.3. Equale est medium maiozis ꝛ minozis. ℣ Idem magnozū moraliuz: li.j.c.11. Medium habere difficile est. ℣ 40.c. Optimuz est medium. ℣ Idem politicozum: li.3.c.9. ꝛ penul. Justum querentes medium querunt. ℣ Li.4.c.9. Quod mediocre optimū est: ꝛ qꝺ medium. Que media optima sunt. Paucuz est qꝺ medium semper. ℣ Li.5.c.6. Quod iustum est equale videtur esse. ℣ Li.6.c.2. Semper querunt qꝺ iustū ꝛ qꝺ equale est: q̄ꝫ minozes sunt: pzeeminentes autem nihil curant. ℣ Lib.8.c.7. Medium superabundantiarum laudamus ꝛ vicimꝰ pzosequi opoztere.

¶ Ouidius methamozpħ. lib.2. Medio tutissimus ibis.

¶ Seneca tragediarū in hercule etheo.c.6.
Quisquis medium defugit iter.
Stabili nunq̄ꝫ tramite curret.

¶ Maximianus: Maioz enim medijs gratia rebus ineſt.

¶ Heinricus samarienſis: li.2. Nec viscosa manus oleo nec vncta sit vno.
Interutrūq̄ꝫ tenens respuat omne nimis.

¶ De modo exigentie cuiuscūq̄ꝫ proportionalitatis seu conformitatis. Rubzica.3

ORatius in poetria Sumite materiam vestris qui scribitis equam viribus: ꝛ versate diu quid fere recusent.
Quid valeant humeri ℣ Idem in epistolis: li.j.e.7. Parum parua decent.

¶ Ouidius de remedio amozis: li.2. ꝛ fina.
Infirmis culpa pusilla nocet.
Nutritur vento: vēto restringitur ignis
Leuis alit flāmas: grandioz aura necat.

¶ Paulus apostolus: epistola.2.ad corinthios.c.9. Qui parce seminat parce ꝛ metet

¶ Seneca epistolarum ad lucillum: li.19.e.2. Aptari cozpus viribus debet nec plus oc cupari q̄ꝫ cui sufficere possumus. ℣ Idem de tranquillitate animi: Necesse est opprimāt onera que ferente maiora sunt.

¶ Lato capꝰ.4. Quod potes id tenta: operis ne pondere pressus Succumbat labor: ꝛ frustra tentata relinquas.

¶ Lassiodozus: epistolarum: lib.8.e.20. Contrarijs rebus plerunq̄ꝫ medicina paratur.

¶ Laldo.29.fab. Non vltra vires discant presumere viles.

¶ Hualterius de castellione: li.10.ꝛ fi. Sic se conformet meritis cuiusq̄ꝫ gethea:
Ut qui deliquit leuius: leuioribus ille
Subiaceat penis: ꝛ qui grauioze reatu
Excessit grauius: grauiorē sentiat ignem.

¶ Haufridus in poetria.c.31. Hressus pzecurrant oculi: pzeconsule mentem.
Et vires metire tuas: si fortis es aude
Hrādia. si fragilis: humeri impone mīora
Si mediocris: ama mediocria: sumere noli
Que qñ sumis p̄sumas in omnibus ima.
Est vtus suare modū memoz ipzime mēti.

¶ Pzouerb. vulg. A carne de louo salsa de cane. Acotal molton cotal bocon. Chi alaro vole enuolare laro conuene essere.

¶ De paucitatis acceptabilitate ꝛ repzobatiōe multitudinis. Rubzica.4.

ARisto. Ethicozum. li.8.c.4. Multis eē amicum fm perfectam amicitiam non contingit: quemadmodū neq̄ꝫ amare multas simul. Multas simul eidem placere valde non facile. ℣ Li.9.c.11. Difficile sit ꝛ congaudere ꝛ condolere familiariter multis. Non contingere videbitur multis esse amicū valde: ꝓpter qꝺ neq̄ꝫ amare plures. ℣ Idēz politicoz. li.2.c.j. Multi seruiētes qñq̄ꝫ deterius seruiūt paucioribus. ℣ 8.c. Unū opus ab vno optime pficitur. ℣ 9.c. Nō est facile ꝓspicere multa vnum. ℣ Li.4.c.12. Melius vnūqꝺq̄ꝫ opus soztitur cura circa vnuz intenta q̄ꝫ circa multa. ℣ Li.7.c.3. Difficile forte aut impossibile bene legibus regi eam ciuitatem que valde multozum hominum est. Ualde excedens nūerus non pōt participare ozdinem.

¶ Idem retho.li.3.t fi.c.14. Quanto fuerit maior populus: tanto remotior intellectus.
¶ Idem topicorum: lib.7. Uerisimile est in multis magis q̄ in paucis pctm̄ fieri.

¶ Tullius tusculanarum qōnum: li.2. Pauca ipsa sepe multū prosunt t ferūt fructus.

¶ Seneca epistolarum ad lucillum: li.j.c.2. Distrahit librorum multitudo: itaq; cuz legere non possis quantum habueris satis ē habere quantum legas. ¶ Li.6.c.3. Lectio creba prodest vana delectat. ¶ Idez de trā quillitate animi. Onerat discentem turba librorū: non instituit multoq; satius est paucis te auctoribus tradere q̄ errare per multos. ¶ Idem de beneficijs: li.5. Solet plus prodesse si pauca precepta sapientie teneas: sed illa in promptu t in vsu tibi sint: q̄z si multa quidem didiceris: sed illa non habeas ad manum. ¶ Idem de consolatione ad elbiam matrem: Cupiditati nihil satis est: nature satis est etiā parū. Necessarijs rebꝰ exilia sufficiunt: superuacuis non regna
¶ Idem de beata vita. Argumentum pessimi turba est.

¶ Lex cod.ti.de veteri iure enucleādo: li.2. §. sed t si quid. Multo melius est pauca idonee effundere q̄z multis inutilibus hominem pregrauari. ¶ Lex auten.ti.de referēdarijs sacri palatij ad finez. Multitudo hominum numerosa nihil habet honestum: quoniam paucis ex multis q̄ fm virtutem est vita saluatur.

¶ Uegetius de re militari: li.j.ti.j. In certamine bellorum exercitata paucitas ad victoriam est promptior: rudis t indomita multitudo expolita semper ad cedem. ¶ Lib.3. titu.j. Pluribus casibus subiacet amplior multitudo.

¶ Marcialis cocus. l. vndiq; suscepto. c.2. Predicat hermagoras nō oīb⁹ eē placēdū. Elige de multis regule cui placeas.

¶ Boetius de consolatione: li.2.c.9. Paucis minumisq; natura contenta est.

¶ Cassiodorus epistolarum: li.7.e.2. Dum tempus potantis prolixum queritur culparum opprobria non vitantur. ¶ 9.e. Apparcis accipit qui nimium querit.

¶ Gregorius in pastorali. c.5. Impar quisq; inuenitur ad singula dum confusa mente dividitur ad multa. Nequaq; plene vnius cuiusq; operis ratio colligitur dum mens per diuersa partitur.

¶ Montenari⁹ in luna cleri.c.j. Mens varijs hebetatur dedita curis. ¶ c.93. Plura petit vicium: paucis natura fouetur:

¶ Prouerb. metric̄. extrauag. l. vag. Pluribus intentus minor est ad singula sensus.
Qui binos lepores vna sectabitur hora:
Uno quādoq; quādoq; carebit vtroq;.
Segnius expediūt cōmissa negocia plures.

¶ Prouerb. vulg. Chi doe leuore caza luna perda elaltra lassa.

¶ De paulatinorum potentia. Rubrica. 5.

Tb yst.c.14. Lapides excauat aqua: t aluuione paulatim terra consumitur.

¶ Aristotel. politicorum: li.5.c.6. Substantias consumunt parue expense sepe facte:

¶ Jesus filius sirach: in ecclesiast.c.19. Qui negligit modica paulatim decidit.

¶ Ouidius de arte amandi: libro primo.
Tēpore difficiles veniunt ad aratra iuuēci
Tempore lecta pati frena docentium equi.
Ferreus assiduo conrumitur anulus vsu.
Interit assidou vomer: aduncus humo.
Quid magis est durū saxo q̄d moliꝰ vnda.
Dura tamen molli saxa cauant aqua
¶ Libro. t. Rustica paulatim taurus aratra subit. ¶ Libro.3.errta.
Conterit ferrum silices tenuantur ab vsu.
¶ Idem de remedio amoris: li.2.t fi.
Gradia per multos tenuant flumina riuos
Magnaq; seducto stipite flāma perit.

¶ Frontinus: li.j.ti.10. Quintus sertorius q̄ experimento didicerat imparem se vniuerso romanorum exercitui: vt barbaros quoq; inconsulte pugnaz exposcentes doceret: adductis in conspectu duob⁹ equis:

altero' prevalido: altero ad modu exili: ꝺu/os admouit iuuenes similiter affectos ro/bustum ꝛ gracilem: ac robustiori imperauit equo exili vniuersam caudam abrumpere: gracili autez valentiori per singulos pillos euellere. Cuꝯ gracilis fecisset qꝺ imperatū erat validissimus cum infirmi equi cauda sine effectu luctaretur: naturam inquit ser/tozius romanozum cohoztium per hoc vo/bis exemplum ostendi: milites insuperabi/les sunt vniuersos agredientibus eosdez: la cerabit ꝛ carpet qui per ptes attentauerit.

¶ Marcialis cocus. ſ. vndiꝯ suscepto. 3. c. Decidit imensus paulatim mōtis aceruus. Fluminea tellus aluuione perit.

¶ Gregozius ipastozali. c. ꝯ 8. Hoc agit scin tilla latenter crescens: qꝺ patenter procella seuiens.

¶ Isydozus in synoñ. solliloquioꝝ: lib. 2. c. 31. Paulatim crescunt vitia: ꝛ ouz pua nō cauemus in magnis prolabimur.

¶ Auctoz. ſ. qui ꝺicitur facetus. c. 5. Et ꝺurū lapidem gutta cadendo cauat.

¶ Jacobus beneuentanus. c. 50. Hutta le/uis sarum ꝺurum cauat illa frequenter Dum cadit id supza: qꝑ tibi ꝺico nota.

¶ Prouerb. vulg. Apasso apasso valbomo be' lōgi. Aquatro aquatro semple el sacco.

¶ De multitudinis acceptilitate ꝛ reprobatiōe paucitatis. Rubrica. 6.

Salomon in prouerbijs c. 14. In mul/titudine populi ꝺignitas regis: ꝛ ī paucitate plebis igminia p̄cipis.

¶ Aristotelis politicoꝝ. ſ. 4. c. 9. Ubi mul/tum qꝑ intermedium minime fiunt: contur bationes ꝛ ꝺissessiones politiarum. Et ma/gne ciuitates sunt magis siue seditionibus propter eandem causam: qz multum qꝑ me dium. In parvis antem facile ꝺiuidere oēs in ꝺuo: vt nihil relinquatur medium: ꝛ oēs fere egeni vel opulenti sunt. ſ. Idem topi/coꝝ: li. 3. Magis eligenda est sup abun dantia amicitie ꝙꝫ pecuniarū.

¶ Ouidius ꝺe arte amandi: li. j. ad fi. Qui sa pit innumeris moribus aptus erit. ſ. Lib. 2. Sed que non prosūt singula multa iuuāt.

¶ Cassiodozus epistolarum: li. 6. e. 11. Con stat felicem esse rem publicam que multis ciuibus resplendet ozna ta.

¶ De acceptabilitate tempozis ꝛ sociozum. Rubrica. 7.

Salomon in eccleſiast. c. 3. Omnia tem pus habent: ꝛ suis spacijs transe/unt vniuersa sub sole. Tempꝰ flen di: ꝛ tempus ridendi: tempus lugendi ꝛ tē/pus saltandi. Tempus acquirendi: ꝛ tem/pus perdendi: tempus custodiendi: ꝛ tem/pus abijciendi. Tempus tacendi ꝛ tempus loquendi. Cuncta fecit ꝺeus bona in tem/poze suo. ſ. 8. c. Omni negocio tempus est ꝛ opportunitas.

¶ Horatius in epistolis: li. j. e. 11. Tu quāci/ꝙꝫ ꝺeus tibi fortunauerit horam. Hrata su/me manu: nec ꝺulcia ꝺifferim annum.

¶ Ouidius ꝺe remedio amoris. li. j. Tempo ribus medicina valet: ꝺata tempoze ꝓsunt. Et ꝺata non apto tempoze vina nocent. Quā etiā accendas vitia miteſcꝫ vitando Tempozibus si non agrediare suis.

ſ. Idem ꝺe tristibus: li. 6. ꝛ si. c. j. Judicis of ficium est vt res ita tpa rerū Querere. Cō/silium resꝫ locusꝫ ꝺabunt. ſ. Idem fine ti tulo seu amoꝝ: li. j. c. 3. Consilium nobis resꝫ locusꝫ ꝺabunt.

¶ Paulus apostolus epistola. 2. ad corin/thios. c. 6. Ecce tempus acceptabile. Ecce ꝺi es salutis.

¶ Seneca tragediarum in medea. c. 3. Tem pori aptari ꝺecet.

¶ Lucanus: li. j. Tolle moras semper nocuit ꝺifferre paratis.

¶ Maximianus: Non omnibus annis om nia conueniunt.

¶ Marcialis cocus. ſ. vndiꝯ suscepto. c. 5. Uiuendi recte fatuus procrastinat horam.

¶ Auctoz. ſ. ꝺe foz. hone. vite. c. 2. Prout re/rūꝯ temporum varietas exigit: ita te acco/modes tempozi: nec te in aliquibus mutes

ſed potius aptes.

¶ Cato capl. 3 Rem tibi quā noſcis aptam dimittere noli. Frōte capillata poſt hec occaſio calua. ℣ Capitulo. 5. 2 finali.

Oc̄ primū rapienda tibi eſt occaſio p̄ma.
Ne rurſus queras que iā neglexeris ante.

¶ Caſſiodo. us epiſtolarum: li. 5. e. 22.

Aptum eſt omne bonum locis ſuis: 2 laudabilia quoq; ſordes eunt niſi congrua ſede potiantur.

¶ Iſydorus in ſynoñ. ſollilo. lib. 2. c. 41. In bonis dilatio nocet.

¶ Jacobus beneuentanus. c. 19. Si quid p miſſum fuerit tibi ſuſcipe raptim:
Mens a propoſito nam reſilere poteſt.

¶ Auctor. l. de moribus medicorum. c. 15.

Oia fructificāt cum venit apta dies.

¶ Belinus in ſpeculo vite pē. j. extra. 4.

Tempore cuncta ſuo quiſq; peritus agit.

¶ Prouer. vulg. Ubi ba tēpo nō ſpeta tēpo
Quando dio da porcello appara ſa chello
Saxun vende merce.
Nauega te nauega.
El deſtro fa laron. El deſtro fa putana.

¶ De modo celeritatis dilationis 2 more. Rubrica. 8

Salomon in prouerbijs. c. 13. Subſtātia feſtinata minuetur: que autem paulatim colligitur manu multiplicabitur. Spes que differtur affligit animam. ℣ Idem in eccleſiaſt. c. 8. Quia nō profertur cito contra malos ſententa: abſq; vllo timore filij hominum perpetrāt mala.

¶ Ariſtotel. ethicorum: lib. 6. c. 6. Operari quidem oportet velociter conſiliata: conſiliari autem tarde.

¶ Saluſtius in iugurtino. Natura mortalium preceps eſt ad explēdā animi cupiditatē. Animo cupienti nihil ſatis feſtinatur.

¶ Tullius phylipicorum: lib. 6. Expectatio quidem quantum afferat langoris animo quis non videt.

¶ Ouidius epiſtola. 16. e. Sed nimiū p peras: 2 adhuc tua meſſis in herba eſt.

℣ Epla. 18. Lōga eſt nobis omnis que gaudia differt. ℣ Idem de arte amandi: lib. j.

Tempore difficiles veniūt ad aratra iuuēci
Tempore lecta pati frena docentur equi.

℣ Idem de remedio amoris: li. j.

Nā mora dat vires: teneras mora coquit vuas. Et validas ſegetes q̄ fuit herba facit

℣ Idem de triſtibus: li. 4. e. 6.

Tēp⁹ vt extentis tumeat facit vua racemis
Utq; meruz capiant grana qō intus habēt
Tempus 2 incautas ſemen producit ariſtas
Et ne ſit triſti poma ſapore facit.
Hoc tenuat dentem terrā minuētis aratri.
Hoc rigidos filices hoc adamātem terit
Hoc etiā ſeuas paulatim mitigat iras.
Hoc minuūt lachrymas: meſtaq; corda leuat. Cuncta poteſt igitur tacito pede lapſa vetuſtas. ℣ Idē de ponto: li. 3. e. 7. 2 añpel.

Mitius ille perit ſubita qui mergit vnda.
Oc̄ ſua qui tumidis barachia laſſat aq̄s.

¶ Seneca tragediaruz in epido. c. 10. Quid verba queris: veritas odit moras. ℣ Idem epiſtolarum ad lucillum: li. 5. e. 11. 2 fi.

Nihil ordinatum eſt q̄ precipitatur 2 properat. ℣ Idem declarā. ſeu ciuilium cauſarum: li. 7. c. 7. Affectus non ſuſtinet morā. ℣ Idez impubijs. Etiā celeritas in deſiderio mora eſt. Ad penitendum properat qui cito iudicat. In iudicando criminoſa eſt celeritas. Mora omnis odio eſt: ſed ſapientem facit.

¶ Lucanus: li. j. Tolle moras: ſemper nocuit differre paratis.

¶ Juuenalis: li. 3. ſaty. 2. Breuefit qō turpiter audes.

¶ Marcialis cocus. l. vndiq; ſuſcepto. c. 5.

Uiuēdi recte fatuus procraſtinat horam.

¶ Maximianus. Pena minor certam ſubito proferre ruinā.
Quā timens grauius ſuſtinuiſſe dicit.

¶ Proſper ſub. 66. emp. Gratior eſt fructꝰ q̄ ſpes productior edit.

℣ Epigrāma. 70. Quid iuuat in longuz cauſas producere morbi. Cur dubiuz expectat cras hodierna ſalus.

¶ Cassiodorus epistolaruꝫ:li.j.c.39. Quod salubriter constat esse dispositum per tarditatis vicium non incurrat obstaculū. ☞ Li. 3.c.14. Malum cum perseverat augetur: ⁊ remediabile bonum est in peccatum accelerata correctio. ☞ 40.c. Lesionis genus est profutura tardare. Non possumus existimare iocundum qđ ingrata fuerit dilatione suspensum. ☞ Li.6.c.9. Omne siquidem iustum celeritatis comodo transit ad beneficium: ⁊ qđ debito redditur tali gratia munꝰ putatur. ☞ Li.9.e.24. Habet hoc humana conditio vt celerius adepta fastidio sint: oū omne pretiosum vilescit oblatum. Dulcius accipitur qđ sub aliqua dilatōe prestatur.

¶ Isydorus in synoñ. solliloquiozum: li.2. c.41. In bonis dilatio nocet.

¶ Bernardus.l. de improbatione viciozum c.4. Expectata ferunt valiturum semina fructum.

¶ Jacobus beneuentanus.c.19. Siquidez promissum fuerit tibi suscipe rapti. Mens apposito nam resilere potest.

¶ Auctor.l. qui incipit astrolabi. Disce diu: firmaq; tibi tardaq; doceto. Atq; ad scribendum ne cito profilias.

¶ Prouerb. metriē. extraoꝛd. l. vag. Uir sapiens caro lepoꝛē capit ⁊ pede tardo.

¶ Prouerb vulg. Chi va plan fiua san. El savio prende la leuoꝛe col carro. Tosto e bene raro se conuene.

¶ De serotinis ⁊ tempestiuis. Rubꝛica. 9.

¶ Virgilius Eneiō. li.2. circa meō. O sociī qua prima inq̄t foꝛtuna salutis Monstrat iter: quaq; ostendit se dextra sequamur.

¶ Ouidius de remedio amoꝛis: li.j. Principiis obsta: sero medicina paratur. Cum mala prolongas cōualuere moꝛas. Uidi ego qđ p̄mo fuerat sanabile vulnus. Dilatum longe dampna tulliſſe moꝛa.

¶ Quintilianus declamationuꝫ.6. declaī. Pleraq; sera pro nullis sunt.

¶ Seneca tragediarum inueste.c.5. Seruꝫ est cauendi tempus in mediis malis. ☞ In argumentatioe.c.4. Sera nunq̄ est ad bonos moꝛes via.

¶ Lucanus: li.j. Tolle moꝛas semper nocuit differre paratis.

¶ Juuenalis: li.j. saty.j. Animante tuba galeatum sero duelli Penitet.

¶ Cato capto. 3. Rem tibi quā noscis aptaꝫ dimittere noli. Fronte capillata post hec occasio calua. ☞ Capto. 5. ⁊ fi. Quā primū rapienda tibi est occasio p̄ma: Ne rursus queras que iam neglexeris aī.

¶ Gregoꝛius in pastoꝛali.c.40. Sepe dum opoꝛtune agere que possumus nolumꝰ paulo post cū volumus non valemus.

¶ Baldo. 34. Fabula que est antepenul. Jam nimis est serū: post sūpta picula reꝑ. Presumptiuaꝫ stultum piguisse suarum.

¶ Montenarius in luna cleri.c.95. Utilꝰ sero q̄z nūq̄ linquitur erroꝛ.

¶ Prouerb. vulg. El seno de doꝛio val pocho El can no noa sel no a laqua ala coa. El mato nō fa pato seno cō so dano fato.

¶ De repentinis seu subitis actibus. Rubꝛica. 10.

¶ Tullius tusculanarum questionum: li.3. Uidētur oia repentina grauioꝛa.

¶ Seneca epistolaꝫ ad lucillum: li.19.c.1. Oia nouitate sunt grauioꝛa.

¶ Statius theb. li.10. Male cuncta ministrat. Impetus.

¶ Auctoꝛ. l. de foꝛ. bone. vite. c.2. Nihil tibi subitum sit: sed totū aī prospicias.

¶ Boetius de consolatione: li.2.c.j. Omnis subita mutatio rerum: non sine quodā qua si flucra contingit animoꝛum.

¶ Cassiodoꝛus epistolaꝛum: li.j.c.16. Omnia subita probantur incauta. ☞ Li.8.c.13. Inexplorati suspitionem non refugit qđ repente prouenerit.

¶ Matthaeus vintonienſis pē. j.c.20. Consueuit habere Effectus fragiles impetuosa manus.

¶De ſuffieientia ſacietate ⁊ inſa cietate. Rubrica. 11.

Salomon in prouerbijs.c 27. Infernus ⁊ perditio nō replebūtur. Similiter ⁊ oculi hominuꝫ inſaciabiles. ℣ 30.c. Tria ſunt inſaturabilia ⁊ quartū qō nun q̄ dicit ſufficit: infernus: ⁊ os vulue ⁊ terraq; nunq̄ ſaciaꝫ aqua: ignis vo nunq̄ dicit ſuf ficit. ℣ Idē in eccleſiaſt. c. j. Nō ſaturaꝫ oculus viſu: nec auris impletur auditu.

¶Ariſtoteles retho. li. 2. c. 26. Juuenes ſūt cito ſaturabiles ad concupiſcētias: ⁊ vehementer quidem concupiſcūt: celeriter autē deſinunt. ℣ Idem politicoꝝ: li. 2. c. 4. Infinita eſt natura concupiſcentie: ad cuius repletionem multi viuunt. Malitia hominū irreplebilis eſt.

¶Socrates in exhortationibus. c. 2. Satietas omnium mala.

¶Tullius tuſculanarū queſtionū: li. 5. ⁊ ſi. Stultitia ꝛſi adepta eſt qō concupiuit: nūq̄ tamen ſe ſatis conſecutam putat. a. ℣ Idem de fine bonoꝝ ⁊ malorum: li. j. Cupiditates ſunt inſaciabiles. Ignatium cupiditatum nec modus vllus nec finis inueniri poteſt.

¶Seneca de conſolatione: Cupiditati nihil ſatis eſt: nature ſatis eſt etiam paruꝫ. Quicquid deſiderio qō non ex inopia: ſed vitio naſcitur congeſſeris: nō finis erit cupiditas ſed gradus. ℣ Idem epiſtarum ad lucillum: li. 10. e. 4. Nemo eſt cui felicitas ſua etiam ſi curſu eueniat ſatiſfaciat.

¶Boetius de conſolatione: li. 2. c. 9. Paucis minimiſq; natura contenta eſt. Cuius ſacietatem ſi ſuperfluus vrgere velis: aut inlocundum q̄ infuderis fiet: aut noxium. ℣ Li. 3. c 5. Nature minimum: auaritie nihil ſatis eſt.

¶Caſſiodoꝛus epiſtolarum: lib. 11. e. 2. Unus ſatiare non valet omnium vota. ℣ 3. e. Arduum eſt quidem multoꝝ deſiderijs ſatiſfacere.

Secundus liber quarte partis tractat de diuitijs ⁊ paupertate ⁊ pertinentibus ad eas ſub his titulis.

¶De diuitiaꝝ ꝓficuo ⁊ nocumēto pauꝑtatis. Rubrica j.

Salmiſta. ps. 36. Beatus qui te nebit.

¶Salomon in prouerbijs. c. 10. Subſtātia diuitis vrbs foꝛtitudinis ei⁹: paupeꝝ pauperū egeſtas eoꝝ. ℣ 13. c. Redēptio anime viri diuitie ſue. ℣ 14. c. Etiaꝫ primo ſuo pauperū odioſus erit: amici vo diuituꝫ multi. ℣ 18. c. Subſtātia diuitis vrbs roboris eius ⁊ quaſi murus validus circūdans eū. Cū obſecratione loquiē paup: ⁊ diues effabitur rigide. ℣ 19. c. Diuitie addunt amicos plurimos: a paupere aūt ⁊ bi quos habuerit ſeparanē. Fratres hominis pauperē oderunt eū: inſup ⁊ amici ꝓcul receſſerūt ab eo. ℣ 22. c. Diues pauperibus imperat. ℣ Idem in eccleſiaſt. c. 7. Sicut ꝓtegit ſapientia: ſic ꝓtegit pecunia. ℣ 10. c. Pecunie obediunt omnia.

¶Socrates in exhortationibus. c. 2. Donoꝛa preſentem ſubſtātiam ꝓpter duo: tuꝫ vt magnū malū ꝓhibeas: tum vt amico ſtudioſo erūnato ſuffrageris. Quo ad reliquū vo victum haut in exceſſu: ſed mediocriter eam dilige.

¶Ariſtoteē. topicoꝝ: li. 3. Philoſophari melius eſt q̄ ditari. Sed nō magis eligenduꝫ indigenti neceſſarijs. ℣ Idē ethicoꝝ: li. 8. c. j. Diuitie ſunt vtiliū. ℣ Idem retho. li. 2. c. 16 Unum aliquid neceſſarioꝝ eſt ſubſtantia. ℣ 17. c. Sapientis eſt videre ad ianuas diuitū frequentatas. ℣ 26. c. ⁊ ſi. Omnis indigentia mala eſt. ℣ Idem politicoꝝ: li. j. c. 2. Res poſſeſſa oꝛganū eſt ad vitam. ℣ Li. 2. c. 2. Amant quidez oēs pecunias. ℣ 3. c. Penuria ſeditionem efficit ⁊ malignitatem. ℣ 4. c. Conſert multitudo ſubſtantie. ℣ 6. c. Principari quidez nō facile valde paupib⁹.

¶ Li.3.c.7. Rationabiliter preparantur honori: nobiles et diuites.

¶ Jesus filius sirach. in ecclesiast.c.8. Non contendas cum viro locuplete ne forte ecō tra confistat litem tibi: multos enim perdidit aurum et argentum: et vsq; cor regu; extendit et conuertit. ¶ 13.c. Pascua diuitum sunt pauperes. Diues cōmotus confirmatur ab amicis: humilis autem cu; ceciderit expelletur et a notis. Diuiti decepto multi recuperatores: locutus est superbe et iustificauerunt illum. Humilis deceptus est: insuper et arguitur: locutus est sensate: et non est ei datus locus. ¶ 27.c. Propter inopiam multi deliquerunt. ¶ 40.c. Facultates et conuictus exaltāt cor. In tempore vite tue ne indigeas: melius est eñ mori q̄; indigere.

¶ Terentius in phormione. O; iniq; comparatum est: bi qui minus habent vt semp aliq̄d addant diuitioribus.

¶ Salustius in catilinario. Semper in ciuitate quibus opes nulle sunt bonis inuidēt malos extollūt veteraodere: n oua exaptāt odio suarum rerum mutari omnia studēt.

¶ Horatius in epistolis: lib.i.e.i. O cives cives querenda pecunia primum est Uirtus post numos. ¶ Epistola.6.

Et genus et formam regina pecunia donat
Et bene numatus decorat suade la venusq;
¶ Epistola.19. Stultitiam patiuntur opes.
¶ Idem in sermonibus: li.2.sermo.3.

Omnis enim res. Uirtus fama decus diuina humanaq; pulchris:
Diuitiis parent: quas qui construxerit ille
Clarus erit fortis iustus sapiensue: ēt et rex
¶ Sermone.5.

Et genus et virtus nisi cum re vilior alga ē.

¶ Tullius rethor. artis noue: lib.6. et finali. Due res sunt que possunt homines ad turpem competentium commouere: inopia atq; anaritia.

¶ Ouidius sine titulo seu amorum: lib.3. et fi.c.8. Curia pauperibus clausa est: dat census honores.

Inde grauis iudex: inde seuerus eques.

Idem de arte amandi: lib.2. Pauper ames caute: timeat maledicere pauper.

Multaq; diuitibus non patienda ferat
Dūmodo sit diues barbarus ille placet.
Aurea sunt vere nec secula p̄mus auro.
Uenit honos: auro conciliatur amor.
Ipse ly venias musis comitatur homere
Si nihil attuleris ibis homere foras.
¶ Idem de tristibus: li.i.e.5.

Horrea formice tendunt ad inania nunq;
Nullus ad amissas ibit amicus opes.
Utq; comes radios p solis eūtib⁹ vmbra ē
Cum latet ly p̄cliis nubibus illa fugit
Mobile sic sequitur fortune lumia vulg⁹
¶ Idem de fastis: li.i.

In ōcio preciū nūc est: dat census honores
Census amicitia: pauper vbiq; iacet.

¶ Matthaeus in euange.c.26. Habenti dabitur et abundabit: ei autem qui non habet et q̄ putat se habere auferetur ab eo.

¶ Lucas in euangel.c.8. Qui habet dabitur illi et quicunq; non habet ēt q̄ putat se habere auferetur ab eo.

¶ Seneca de remed. fortu.c.21. et fi. Patrimonio iā ipsa nobilitas primo loco cessit.

¶ Juuenalis: lib.i.saty.3. Nil habet infelix paupertas durius in se: O; q̄ ridiculos homines facit. ¶ Libertas paupis hec est:
Pulsatus rogat et pugnis cōcisus adorat
Ut liceat paucis cū ventibus inde reueni.

¶ Marcialis cocus epigrāmaton: libro.5.

Colit ingratas pauper amicitias.
Dant; opes nullis nunc nisi diuitibus.
¶ Idem libro vndiq; suscepto.c.3.

Sit pauper probus et sapiens oio negatur.
Sit diues recte protinus annuitur.

¶ Ambrosius de officijs: li.2.c.21. Doctrina iam vndum humanis influrit mentib⁹ vt pecunia honori sit: et animi hominum diuitiarum admiratione capiantur. ¶ 26.c. Ita incubuerunt mentes hominum admiratione diuitiarum: vt nemo nisi diues bonore dignus putetur.

¶ Boetius de disciplina scholarium: lib.3. Nouerca est discipline egestas.

¶ Cassiodorus epistolarum: li. j. e. 18. Ind i gentiam nostraꝫ iuste fugimus que suadet excessus. Pernitiosa res est in imperatore tenuitas. ℣ Li. 7. e. 18. Idonei damna' vix sentiunt: tenues autem leui dispendio vulnerantur: quando vel mediocri iniuria totum videtur amittere: qui exiguum nosci tur possidere.

¶ Isidorus in synonima sollilo quiozuꝫ: li. j. c. j. Ubiqꝫ pecunia vincit. Omnes mendi citatem spernunt.

¶ Auctor. l. qui vocitur pamphylus. c. 2. Dūmodo sit diues cuiusdam nata bubulci Eligit ex mille quēlibet illa virum.

¶ Matthaeus vindocinensis in poetria pē. j. c. 19. Aurum roma sitit: dātes amat: absqꝫ datiuo: Accusatiuo roma fauere negat.

¶ Andreas ad frugalitatem de amore: li. 3. Qui plurimis consuenit abundare diuitijs multi sue carnis ꝛ mundi gaudijs delectari: si ad inopie post modum tenebras ellabatur totus sibi mundus factus videtur obscurus: nullūqꝫ veretur cōmittere crimen: vt fortunam diuitiarum recuperare possit amissam.

¶ Jacobus beneuentanus. c. 16. Dites honorat cunctis ꝛ diues amatur. Delitias sequitur delitiosus amor.

¶ Ricardus iudex venusinus: lib. de pertractatione nupē. c. 4. Denarius bonus est socius quicquid petis illi
Dat tibi: denario cuncta parare potes

¶ Auctor. l. de moribus medicoꝝ. c. 27. ꝛ si.
Bella mouent numus eadeꝫ sedare videt
Qui sunt discordes vnanimesqꝫ facit.
Regibus ꝛ ducibus generaliter oībus ipse
Imperat atqꝫ preest ꝛ dominatur eis.
Si careat numis sapiēs q̄si nullus habet
Et fatuus sapiens diues habet homo
Numus amicitias iūgit dat mun' honores
Vir sine denarijs nullus habetur honor
Numus honorari cunctos facit atqꝫ timeri
Diues honoratur: nullus haberur inops.
Rex regum numus oīs maner: ꝛ oīatum
Omnes inclinant ꝛ famulantur ei.
Destruit edificat numus: facit oia q̄ vult.
Jus ꝛ iustitiam cum ratione necat.

¶ Belinus in speculo vite pē. j. e. 3. Experius noui: qz multos numus honorat.
Et sine denarijs nil reputatur homo.

¶ Prouerb. metriē. extraozō. l. vag. Num⁹ honorat sine numo nullus amatur.
Numus emit villas: struit ꝛ destruit illas.
Presulis albini seu martyris ossa ruffini
Rome si quis habet vertere cuncta valet.

¶ Prouerb. vulg. Auer fa star tegnoso al balcon. Chi non ha del so musar ge po
La ponerta fa lhomo boxaro.
Quella gallina canta che se sente ouo
Chino ha soi boi no ara quādo eluole
Massara plena tosto fa cena.

¶ De paupertatis ꝓficuo ꝛ molestia ac illaudatione diuitiarum. Rubrica. 2.

Salomon in prouerbijs: 19. c. Homo indigens misericors est.

¶ Plato in phedrone: Propē pecunia ruꝫ possessionem vniuersa prelia nobis fiunt.

¶ Socrates in exhortationibus. c. j. Opes vitij magis q̄ honestatis famule sunt. Potestates quidem accidie patentes: acciētes ad illecebras iuuenes.

¶ Aristotel. ethicoruꝫ: li j. c. 2. Pecuniosus violentus quis ē: ꝛ diuitie nō sunt qō queritur bonum: vtiles enim sunt ꝛ alteri⁹ gratia. ℣ Idem topicoruꝫ: lib. 3. Nullus bonorat diuitias per se: sed ꝓpter aliud.

¶ Jesus filius sirach. in ecclesiast c. 11. Si diues fueris non eris imunis a delicto.

¶ Salustius in catilinario: Imperii ꝛ diuitiarum causa bella atqꝫ certamina omnia inter mortales sunt.
℣ Idem in iugurtino:
In omni certamine qui opulentior est eriam si accipit iniuriam: tamen qz plus potest facere videtur.

¶ Virgilius in georgicis: Labor oīa vincit
Improbus ꝛ duris vrgens in reb⁹ egestas.

¶ Oratius epistolarum: lib. 2. e. 3. ꝛ finali
Quanto plura parasti
Tanto plura cupis.
¶ Tullius de oratore: lib. 2. In sūma vberta
te inest luxuries.
¶ Ouidius epistolarum. 15. e. Certamē præ
mia magna mouent. ℣ Epistola. 16.
Tarda solet rebus magnis inesse fides.
℣ Idem methamorphō. li. j.
Effodiuntur opes irritamenta malorum.
¶ Seneca tragediarū in hercule hetheo. c. 6
O si pateant pectora vitum.
Quantos intus sublimis agit
Fortuna metus.
Pectora pauper secura gerit.
Nec sibi pauper felix habetur:
Nisi felices cecidisse videret.
Idem epistolarū ad lucillū: li. 3. e. 3. Si vis
vacare animo: vt paup sis oporet aut pau
peri similis. Non pōt studiuz salutare fieri
sine fragilitatis cura: fragilitas aūt pauper
tas volūtaria est. ℣ 4. e. Nemo alius est deo
vignus q̄ qui opes contēpsit: quarū possef
sionē tibi nō interdico: sed efficere volo vt
illas intrepide possideas: q̄ vno ꝺsequeris
modo si te etiā sine illis beate victurum p
suaseris tibi: si illas tanq̄ exituras semper
aspexeris. ℣ 6. c. Multum est non eorum
pi diuitiarū contubernio. ℣ Li. 12. e. 2. ꝛ fi.
Diuitie inflant animos: supbiā pariunt: iui
diam cōtrahunt. Diuitie insolentiā dant: ni
hil est aliud insolentia q̄ spes falsē magni
tudinis. ℣ Idez de remedio fortuitor. c. 13.
Diuitē multi comitant: mel muscę sequun
tur: cadauera lupi: frumenta formice: predā
sequunt: ista turba non hoiem. ℣ Idem de
paupertate: Ad hoc vnum est amāda paup
tas q̄ a quibus a meris ostendat.
¶ Lucanus: li. 3. Certamen mouistis opes:
Paucis ad exhauste spolium nō cogit ege
stas. ℣ Libro. 4. O prodiga rerum
Luxuries: nunq̄ paruo contenta paratu.
Et quesitorum pelago terraq̄ ciborum
Ambitiosa fames: ꝛ laute gloria mense
Discite q̄ paruo liceat producere vitam.
Et quantum natura petat.
Perdita tūc vbi nocuerunt secla postq̄
Ambitus ꝛ luxus ꝛ opū metuenda facultas
Trāsuerso mentem orbiā torrēte tullerit.
℣ Libro. 5. O vite tuta facultas pauperis.
℣ Libro. 8. Dñis mundi securius euum
Uerus pauper agit.
¶ Iuuenalis: lib. 2. saty. vnica: Prima pere
grinos obscena pecunia mores
Intulit: ꝛ turpi fregerunt tempora luxu.
Diuitie molles. Intolerabilius nihil est: q̄
femina diues. ℣ Libro. 4. saty. j.
Cantabit vacuus coram latrone viator.
℣ Libro. 5. ꝛ fi. saty. 2.
Misera est magni custodia census.
¶ Marcialis cocus epigrammatō. li. 11.
Ardua res h̄ est opib⁹ nunc tradere mores
¶ Ualerius maximus: li. 4. ti. de studio ꝛ in
dustria: Democritus cū diuitiis censeri pos
set: que tāte fuerunt vt pater eius xerxis ex
ercitui epulum dare ex facili potuerit: quo
magis vacuo animo studijs litterarū esset
occupatus parua admodū sūma retenta pa
trimonium suum patrie donauit.
¶ Prosper sub. 82. empe. Instant terrenis
infesta pericula rebus
Feruent pro dampnis prelia perq̄ lucris
Et nihil est inter carnalia vota quietum.
Nec pax sollicitis: nec modus est cupidis.
¶ Fulgentius: li. 2. fab. 3. Diuitie semp⁹ pre
gnantes sunt: ꝛ nonnunq̄ abortiunt.
¶ Cato. c. 3. Quod nimiuz est fugito paruo
gaudere memento. Tuta mage pupis ē mo
dico que flumine fertur. Capitulo. 5. ꝛ fi.
Despice diuitias animo si vis esse beatus.
Cōmoda nature nullo tibi tempore deerūt
Si contentus eo fueris q̄ postulat vsus.
¶ Boetius de consolatione: li. 2. c. 9. Pau
cis minimi sq̄ natura contenta est. Cui⁹ sa
cietatem si superfluis vrgere velis aut inio
cundum q̄ infuderis fiet aut noxium. Ue
rum illud est permultis eos indigere qui p
multa possident. Contraq̄ eos minimo in
digere qui abundantiam suam nature ne
cessitatē nō ambitus supfluitate metiātur.

diuitie possidentibus persepe nocuerunt.
¶ Cassiodorus de amicitia.c.16. In diuitijs fides amicitie latet. ℣ 17. Solidiores in ueniuntur plerunq; pauperum amicitie q̄ magnatum. Tanto purior est erga pauperem charitatis affectio: quanto nulla contra eum subest adulationis aut simulationis occasio. ℣ Idem epistolarum: li.9.e.22
Copia plerūq; solet habere fastigium.
℣ Idem de charitate seu dilectione dei.c.4
Ubi copia diuitiarum maior: exuberat ibi se grauior molestia sollicitudinum totius perturbatiua quietis intrudit. ℣ 5.c. Pecunia cum labore acquirit̄: acquisita cuz timore seruatur: z tandem cum dolore amittit̄.
¶ Isydorus solliloquiorum: lib.2.c.52.
Multi propter opes periclitauerunt.
Multi propter diuitias in discrimine venerunt. Multis exiciabiles fuerunt diuitie.
Multis mortem generauerunt opes.
℣ 53.c. Diuitie nunq; sine peccato acq̄runt̄.
¶ Auctor. l. qui dicitur pamphylus.c.30.
Concipit ingentes animos inanis egestas.
Et facit artificem sepius ꝺ hominem.
¶ Gualterius de castellione: li.j. Nam si vera loquor auferre pecunia mores:
Non afferre solet. ℣ Libro.8.
Quanto tibi plura parasti:
Tanto plura petis: z habēdis acrius ardes.
¶ Johannes solobrienfis anglicus in polycratone: li.10. Crates thebanus proiecto in mari nō paruo auri pondere: abite inquit possime cupiditates: ego vos mergaz: ne ip se mergar a vobis.
¶ Ricardus iuder venuxifinus: lib. de pertractatione nupt̄.c.5.
Denario castella simul produntur z vrbes
Denario falli sepe puella solet.
Denario quondam qui non erat efficit̄ fur
Et bonus ante nimis incipit esse malus
Denario sedes maculatur pontificalis.
Cum non ex meritis: sed magis credatur.
¶ Proueb. metric̄. extraord̄. l. vag. Diues diuitias non congregat absq; labore.
Non tenet absq; metu: non deserit absq; dolore.

De lucro z acquisitione diuitiarum. Rubrica. 3.

Salomon in proverbijs c.13. Substātia festinata minuetur: que autem paulatim colligitur manu multiplicabitur. ℣ 28.c. Qui festinat ditari non erit innocens. ℣ Idem in ecclesiast.c.3. Temp⁹ acquirendi z tempus perdendi.
¶ Cronica de nugis philosophorum.c.2.f. de thalete: Thales qui primi sapiens nominatus est ℔m quē z septem sapientes vocati sunt interrogatus quid difficillimum: ait acquirere. ℣ 6.c.f. de biante: Bias vnus de septem sapientibus quesitus quid faciens homo letatur: lucrans ait.
¶ Aristotel. ethicorum: li.8.c.8. z fi. Indigētie auxilium est lucrum. ℣ Idem retho. li.2. c.16. Senes seruiunt lucro. ℣ Idem polyticorum. li.5.c.2. De quibus desident ciues sunt lucrum z honor. ℣ Lib.6.c.3. Multi magis appetunt lucrum q̄ honorem.
¶ Jesus filius sirach in ecclasiast.c.5. Noli anxius esse in diuitijs iniustis. ℣ 25.c. Que in iuuentute tua non congregasti quomodo inuenies in senectute tua?
¶ Terentius in adelphis.c.5. Pecuniam in loco negligere maximum interdū est lucrū.
¶ Horatius in epistolis: li.j.e.j. O ciues ciues querenda pecunia primum est
Virtus post nummos.
℣ Idem in sermonibus: lib.2. serm̄.5.
Dixi equidē z dico: captes astutus vbiq;
Testamenta senuz: neu si vafer vn⁹ z alter:
Insidiatorem proroso fugerit hamo.
Aut spē deponas aut artē illusus omittas.
¶ Ouidius de arte amandi: li.2. Credita nō sulci semper cum fenore reddunt.
¶ Seneca tragediaruz in hercule etheo.c.2.
Commoda cladibus
Magnis magna patent.
℣ Idem epistolarum ad lucillum: li.3.e.3.
Rep̄sentat opes sapientia. ℣ Li.12.e.2. z f.
Ex multis paupertatibus diuitie fiunt.

¶ Lucanus:li.j. Paupertas fugitur: totoq; aceerfitur orbe.

¶ Lex dig.t.ad legem falci.l.predia: Perpo sterum est ante nos locupletes dici q̃ acqui sierimus. ℣ Li.de regu.iur.l. infrascriptis: Scom naturam ē cõmoda cuiusq; rei eum sequi quē sequũtur incõmoda. Jure ciuili equum est neminem cum alterius detrimẽ to vel iniuria fieri locupletiorem.

¶ Cassiodorus epistolarum:li. 7.e.9. A pau cis accipit qui nimium querit.

¶ Prouerb.metriĉ.extra orõ.l. vag. Dat ga lienus opes:dat sanctio iustiniana.

Ex aliis palcas: ex istis collige grana.

¶ De luĉ.acquisitionis honestate considerandi. Rubrica.4.

PSalmista 36.ps. Me lius est mo dicum iusto super diuitias peccato rum multas.

¶ Salomon in prouerbiis.c.16. Melius ē parum cum iusticia q̃ multi fructus cũ ini quitate. ℣ c.17. Melior est bucella sicca cũ gaudio q̃ domus plena victimis cũ iurgio.

¶ Jsocrates in exhortationibus.c.2.ad fi. Amplectere magis iustam penuriam q̃ in iustas diuitias. Ꝟ enim iustitia diuitijs poti or. Neminem celeris lucrãtem nequiter.

¶ Aristotel.pollyticorum:lib.6.c.3. Multi magis appetunt lucrum q̃ honorem.

¶ Jesus filius sirach.in ecclesiast.c.5. Noli anxius esse in diuitijs iniustis. ℣ 13.c. Bo na est substantia cui non est pctm̃ in conscia. ℣ 31.c. Beatus diues qui inuentus est sine macula.

¶ Terentius in adelphis. Pecuniam in lo co negligere maximum interdũ est lucrum.

¶ Tullius retho.artis noue:li 6.z fi.c.5. Due res sunt que possunt homines ad tur pe compendium promouere: inopia: atq; auaritia.

¶ Cassiodorus epistolarum:li.5.c.13. Pul chrum est cõmodum feda neglexisse lucra pecunie. ℣ Li.8.e.20. Pecunias illas volu mus quibus libra iustitie suffragatur.

℣ Li.9.e.3. Aurum siquidez per bella que rere nephas est: per maria periculum: per falsitates opprobriũ:in sua vo nã iustitia. Honesta sunt lucra per que nemo leditur. Bene queritur q̃a nullis adhuc dominis abrogatur. ℣ 14.e. Cõmodus debet esse cũ modo.nam si mensuram equalitatis exce sserit vim sui nominis non habebit. ℣ 15.e. Illud tñ vere possumus lucrum dicere qõ constat diuina iudicia non punire. ℣ Li.11 e.8. Quid acquiri putaĉ vbi bõa cscia per ditur:aut in qua parte possit homo perfice re si innocentiam probatus fuerit amisisse. ℣ Li.12.e.13. Ultra omnes crudelitates ē diuitem velle fieri de exiguitate mendici. Amentur honesta lucra: horreantur damnosa compendia.

¶ Jacobus beneuentanus.c 46. Est id tur pe lucrum qõ detestatur honestas.

Ferre solent damna crimine plena lucra.

¶ De rapina z furto z quacunq; ablatione alieni. Rubrica.5.

IN exodo c.20. Non furtum faci es. ℣ 21.c. Qui furatus fuerit ho minem z vendiderit eũ: conuict nore:morte moriatur. ℣ 22.c. Si effringens fur domum siue suffodiens fuerit inuent z accepto vulnere mortuus fuerit:percussor non erit reus sanguinis.q; si orto fecit sole. hoc homicidiũ perpetratũ: z ipse morie.

¶ Moyses in deuteronomio.c.19. Nõ as sumes nec transferes terminos proximi tui quos fixerunt priores in possessione tua. ℣ 23.c. Ingressus vineam proximi tui co mede vuas quantum tibi placuerit. foris autem ne efferas tecum. ℣ 24.c. Si intraue ris segetem amici tui:frange spicas z manu conteras: falce autem non metas. ℣ 27.c. Maledictus q̃ trãsfert primi sui termos.

¶ Psalmista.ps.61. Rapinas nolite con cupiscere.

¶ Salomon in prouerbijs.c. Ne transgre diaris terminos antiquos quos posuerunt patres tui.

¶ Jsaias ꝓpheta.c.33. Ue qui ꝓdaris nonne ⁊ ipse ꝓdaberis?

¶ Abacuch ꝑpheta.c.2. Ue ei qui multiplicat non sua. Ue ei qui congregat auaritiam malam domui sue.

¶ Ouidius sine titulo: seu amor lib.j.c.10. Non habet euentus fordida ꝑda bonos.

¶ Lucas in euãgel.c.3. Neminem concutiatis: neq; calumniã facietis: ⁊ contenti esto teſtipendijs veſtris.

¶ Seneca epl'arum ad lucillum: lib.14.e.2. Nulli cui rapina feliciter ceſſit: gaudiũ rapti durauit in poſterum.

¶ Lex coð.ti.finiũ regũ.l.ſi ꝟſtiterit. Unuſquiſq; ꝺtent⁹ ſuo: rẽ nõ expectat iur⁹ alieni.

¶ Fulgentius .l.j.fabula.9. Omnis rapina arida eſt ⁊ ſterilis. Omnis rapina ad euolãdum eſt celerrima.

¶ Cato epl'a.j. Alienũ noli concupiſcere.

¶ Laſſiodorus epiſtolarum: li.12.⁊ ſi.e.11 Piaculum eſt talibus rapere qui neſciunt aliena fraudare.

¶ Uerſificator fabularũ eſopi.47.f. Uluere de rapto vitam rapit inuidus inſtans Alterius damnis in ſua damna redit.

¶ Auctor: li. de moribus medicorum.c.27. ⁊ ſi. Stare diu neq; vt q̃ mala parata vides

¶ Prouerb.vulg. Laz ꝑ fama fa forame Maſſara dura fa fameia fura.

¶ De reb⁹ ꝓprijs cõmunibus ⁊ alienis. Rubria.6.

Cronica de nugis philoſophorũ.c.6.ſ. de biante. Bias vnus de ſeptez ſapientib⁹: queſitus quid dulce mortalibus: ait ꝓprium.

¶ Ariſtotel'.pollyticorum: li.j.c.8. Prauum vtiq; videbitur eſſe plures principatuz eũdem principari. ꝟ Lib.2.c.j. Minime cura ſortitur quod plurimorũ cõmune eſt: de ꝓprijs maxime curant omnes: de cõmunib⁹ aũt minus. Duo ſunt que maxime faciunt ſollicite curare homines ⁊ diligere: ꝓprium ⁊ dilectum. ꝟ 2.c. Lure diuiſe litigia ad inuicem non faciunt. Cõmunicantes multo magis diſſidentes videm⁹ q̃ ſeparatim ſubſtantias habentes. ꝟ Idem yconomicorum: li.j.circa fi. Nemo curat ſimiliter aliena ⁊ ꝓpria. Quidam interrogatus quid magis rus impinguat: oculus domini inq̃t. Libius interrogatus quale ſtercus optimũ veſtigia domini ait. ꝟ Idem retho.li.3.⁊ fi na.c.14. Conſpicabile magis eſt qð ꝓprium eſt negotiũ eo qð alienum.

¶ Jeſus filius ſirach: in eccleſiaſt.c.33. Nõ dederis alijs poſſeſſiones tuas: ne forte peniteat te ⁊ deprecẽris ꝑ illis. Duz adhuc ſuperes ⁊ aſpiras non ĩmutabit te omnis caro: melius eſt enim vt filij tui te rogent q̃ te reſpicere in manus filiorum tuorum.

¶ Tullius de officijs: li.j.c.13. Difficilis eſt cura rerum alienarum.

¶ Ouidius de arte amandi: lib.3.⁊ fi. Non bene cum ſocijs regna venuſq; manẽt.

¶ Lucanus: lib.j. Nulla fides regni ſocijs omniſq; poteſtas Impatiẽs conſortis erit.

¶ Plinius de naturali hyſto. lib.12.c.19. Mortalibus ſuarum rerũ ſacietas eſt: alienarumq; auiditas.

¶ Lex.dig.t.de ſeruitutib⁹ vrba. prediorũ. l.in re cõi. Propter imenſas contentiones plerũq; res ad diuiſionẽ puenit. ꝟ Ti.de legatis.ij.l.cũ pater.§. dulciſſimis. Cõmunio ſolet excitare diſcordias. ꝟ Ti.ſi a parente quis manumiſſus ſit.l.ij. Jniquũ eſt ingenuis hominib⁹ non eſſe liberã rerũ ſuarũ alienationez. ꝟ Ex coð.ti.de iudeis.l.nemo. Juſtum eſt ſua cuiq; cõmittere. ꝟ Ti.mandati.l.in re mandata. Sue quiſq; rei moderator atq; arbiter eſt. ꝟ Ti. de contrahenda emp.⁊ vẽdi.l.oudum. Hzauis videt iniuria vt hoies ꝺ reb⁹ ſuis facẽ aliq̃d coganꝫ iuiti ꝟ Li.10.ti.qñ ⁊ ꝺb⁹ debeãt ãrta ps rẽ.l.ij. Nãle viciũ ẽ negligi qð cõiter poſſidetur.

¶ Paladius de agricultura.c.6. Preſentia domini profectus eſt agri.

¶ Laſſiodorus epiſtolarum: li.j.e.21. Unicuiq; patria ſua carior eſt.

¶ Uerſificator fabularum eſopi.56.fabu. Res tua te repit argum: res altera cecum

¶ Ricardus iudex venuxinus: li. de pertractatione nupč. c. 28. Insipiens aliena colit proprium q relinquit. Plus alios q se ds nisi stultus amat: q nostrum melius vicitur esse meum.

¶ Prouerb. vulg. Ele meio me cha nostro. Meio e cũ altru partir cha sol perdere Molino de cõsorte va liga con strope.

¶ De conseruatione diuitiarum. Rubrica. 7.

Salomon in ecclesiast. c. 3. Tempus custodiendi: et tempus abiiciendi.

¶ Tullius retho. artis noue: li. 5. c. 21. Diligẽtia est accurata obseruatio suor

¶ Ouidius de arte amandi: li. 2. Nec minor est virtus q querere parata tueri. Lasus ineſt illic: hic artis opus erit.

¶ Cato capto. j. Rem tuam custodi.

¶ Cassiodorus epistolarum: li. j. e. 24. Maior in conseruandis rebus q in ſueniẽdis adhibenda cautela est: qr de initiis predicatio debetur inuentio: de custoditis acquiritur laudata perfectio. f 43. e Que studiosius diligimus maiori gratia custodimus. f Li. 11. e. j. Cito expenduntur horrea que assidua non fuerint adiectione fulcita. Thesaurus ipse q facile profunditur si nullis iterum pecuniis compleatur.

¶ Auctor. l. qui dicitur facetus. c. 7. Res leuis est querere: sed retinere labor.

¶ Bertrandus yconomica. c. 17. Melius ẽ grauem pati famem q patrimonij venditionem. f 26. c. Si nobiles sunt fratres melior est sepe eorum per mundum disperſio q hereditatis diuisio. nam sepe est eorum grauis dissolutio hmõi hereditatis diuisio.

¶ Jacobus beneuentanus. c. 52. Rem bene custodi: qõ habes dispergere noli. Ne dispergaris et velut erui eas Laus ẽ magna viro sua si obseruat et auget. Opprobrium contra si male tractet ea.

¶ De credito et debito maxime vsurariorum. Rubrica. 8.

Salomon prouerb. c. 22. Qui accipit mutuum seruus est fenerantis.

¶ Lex. auten. t. de hered. et falc. §. illo adiecto. Debitor creditorem veretur et metuit.

¶ Bertrandus yconomica. c. 18. Melius est part ẽ patrimonij vendere q te vsuris subiacer. Quid ẽ vsura? venenũ patrimonij

¶ Prouerb. vulga. Mal compra chiesura chi tol dinari ausura.

¶ De damno et amissione diuitiarum. Rubrica. 9.

Salomon in prouerbijs. c. 2. Qui diligit epulas in egestate erit: q amat vinum et pinguia non ditabitur. Qui diligit damnum propter amicum iustus est. f Idem in ecclesiast. c. 3. Tempus acquirendi tempus perdẽdi: tempus custodiendi et tempus abiiciendi.

¶ Aristotel. ethicorum: li. 4. c. j. Velociter de relĩquit substantia dantes idiotas qui videtur prodigi esse. f Idem polyticorum: li. 5. c. 6. Substantias consumunt praue expense sepe facte.

¶ Jesus filius sirach. in ecclesiast. c. 19. Operarius ebrioſus nõ locupletabitur. Qui negligit modica paulatim decidit. f 21. c. Obiurgatio et iniurie ãnullabunt substantiam. 29. c. Perde pecuniam propter fratrem et amicum. f 40. c. Substantie iniustorum sicut fluuius siccabuntur.

¶ Terentius in adelphis. c. 5. Pecuniam in loco negligere maximum interdum est lucrum. Potius q venias in periculũ famo: ſerues ne aũt perdas totũ diuiduum facere

¶ Tullius phylipicorum. l. 2. Male parata male dilabuntur.

¶ Seneca de tranquillitate animi: Tolerabilius est non acquirere q amittere. f Idẽ tragediarũ in hercule etheo. c. 2. Cõmoda cladibus Magna magna patent.

¶ Lucanus: li. 3. Dampna mouent popłos si quos ſua iura tuentur.

¶ Lex vig.t.ad legem acquil.l. qui occidit. §.penul. Qui occasionem damni prestat dā nū feciſſe videtur. ℣ Ti.cōmodati.l.ad eos Qua cura vel diligentia conſequi poſſum⁹ ne ab aliquo nobis iniuria fiat. ℣ Ti. de adimendis ⁊ tranſferendis leg.l.pater: Nō videtur abſumptuū qō in corpus patrimonij verſum eſt.

¶ Proſper ſub.88.emp. Omne bonū mūdo concretum ⁊ tempore partum.
Quacunq; amitti conditione poteſt
Et q̄uis damnis vigilanter cura reſiſtat
Sepe tamen propriis diſpoliatur homo.

¶ Cato.c.2. Cum labor eſt in damno moritalis creſcit egeſtas.

¶ Caſſiodorus epiſtolarum:li.2.e.2. Solet facile labi qō ſine difficultatibus potuit inueniri. ℣ Li.4.e.30. Facilis eſt edificioꝝ ruina incolarum ſubtracta cuſtodia: ⁊ cito vetuſtatis decoctiōe reſoluitur q̄ hominuꝝ preſentia non tuetur.

¶ Andreas ad gualterium de amore.lib.j. Grauius eſt carere queſitis q̄ ſperato lucro priuari. ℣ Li.3. Qui plurimis cōſueuit abūdare diuitijs: multiſue carnis ⁊ mundi gaudijs delectari: ſi ad inopie poſtmodum tenebras elabatur: totus ſibi mundus factus videtur obſcurus: nullūq; veretur cōmittere crimen: vt fortunam diuitiarum recuperare poſſit amiſſam.

¶ Jacobus beneuentanus.c.7. Qui ſequit bachum taxillos ⁊ meretrices:
Infamis ſemper: ſemper egenus erit.
℣ Capitulo.34.
Raro donato: celebra conuiuia raro.
Et his paupertas ſepe venire ſolet.

¶ Auctor.l.qui incipit aſtrolabi.
Quas multi multo conquirunt tpe patres
Stultus eas modico diſſipat vnus opes.

¶ De laudis fortuite amiſſionis bonorum. Rubria.10.

OVidius de arte amandi: li.3.ſ.taxillorum. Sed minimus labor eſt ſapienter iactibus vti.
Maius opus mores compoſuiſſe ſuos
Tūc ſum⁹ incauti ſtudioq; operimur in ipo
Nudioq; proluſus pectora noſtra patent
Ita ſubit: deformē malum: lucrioq; cupido
Jurgia ⁊ rixe. ſollicituſq; dolor
Crimina oēs: reſonat clamoribus ether
Jnuocat irratos q̄ ſibi quiſq; deos.
Nulla fides tabul' q̄ nō p vota petuntur.
Et lachrymis vidi ſepe madere genas

¶ Cato.c.j. Fuge aleam.

¶ Jacobus beneuentanus.c.7.
Qui ſequitur bachū taxillos ⁊ meretrices
Jnfamis ſemper: ſemper egenus erit.
℣ Capitulo.51.
Sic ⁊ axilloꝝ ludum vitare memento.
Nullam iacturam ferre q̄ inde queas.
Ludū quēq; fuge per que tua pdere poſſis

¶ De tranquillitate ⁊ inquietudine animi circa diuitias ⁊ paupertatem. Rubrica.11.

ARiſtoteles polytico rum:li.1 c.4. Malitia hoīum irreplebilis ē.

¶ Tullius retho. artis noue:lib.5. c.10 Egens eque eſt qui non ſatis habet ⁊ is cui ſatis nihil poteſt eſſe ℣ Idem parado xorum: diſt.6. Animus hominis diues non archa appellari ſolet.

¶ Ouidius de luco. Diues hic eſt vere qui plus nil optat habere:
Q̄ natura dedit bona qualiacūq; fuere.
Regnum papates vrbes caſtella ducatus
Nec tua ſunt vere nec tecum nata fuere.

¶ Seneca epiſtolarum ad lucillum: li.j.c.2. Nō qui parū habet: ſed qui plus cupit pauper eſt ℣ 3.e. Magne diuitie ſunt lege nature cōpoſita paupertas. Paradiſe ē q̄ natura deſiderat. Ad manū eſt qō ſatis ē. ℣ Li 3 e.2. Si ad naturam viues nūq; eris pauper. Si ad opiniones nūq; eris diues. exigum natura deſiderat: opinio imenſuꝝ. Qui cum paupertate bene conuenit diues eſt. Exerceamur ad paul ulū: ⁊ ne iparatos fortuna deprehendat: fiat vobis paupertas familiaris. Securius diuites erimus ſi ſciuerī

mus q̃ non sit graues pauperes esse. ℔ 7.e. 2 fi. Si vis diues fieri: non pecunie adijcien dum: cupiditatibus detrahendum est. ℔ Li. 4. e. 6. Diuitie sunt ad legem nature cõ posita paupertas. ℔ Lib. 20. 2 fi. e. 2. Qui se ad id qõ exigit natura composuit: nõ tñ ex̃ sensum paupertatis est: sed extra metum. Qui multum habet plus cupit. Neminẽ pe cunia diuitem facit: Immo etiam nulli non maiorem sui cupiditatez incussit. ℔ 6. e. Pau pertas nulli mala est nisi repugnanti.

¶ Marcialis cocus. l. vndiq̃ suscepto. c. 6. Si paupertati assensum prebere studebis Si per naturam viuere diues eris.

¶ Cato capl'o. 4. Reb⁹ 2 incensu si non ẽ qõ fuit ante: Fac viuas contentus eo qõ tem pora prebent. ℔ Capitulo. 5. 2 fi. Cũ fortuna tuarum rerũ tibi displicet vni Alterius specta quo sit discrimine peior.

¶ Boetius de consolatione: li. 2. c. 4. Nũq̃ diues agit qui trepidus gemens sese credit egentem.

¶ Uersificator fabularum esopi fa. 12. Pauperies si leta venit ditissima res est.

¶ Auctor. l. qui dicitur facetus. c. 10. 2 fina. Non cupiat qui sq̃ q̃n unq̃ possit habere Quod fortuna dedit sufficienter amet

¶ Gualterius de castellione: libro. 8. Contentum esse suis alienum nolle beatus Efficiunt. igit' si quid quesieris vltra Excedunt tua vota modum finẽq̃ beati.

¶ Matthe⁹ vidocinẽsis de hyst. tobie. c. 3 1 Pauperiem consulta tegat patientia: paup Succincta studeas sobrietate frui. Non defectus opum: sed desperatio cõfert Pauperiem mentis deficiente statu Non rerũ cumulus: sed sufficientia mẽtis Dictat sufficiant paucula: diues eris.

¶ De exemptis acceptate paupta tis illustrium viror. Rubrica. 12.

FRontinus lib. 4. ti. 3. Aulius re gulus cum summis reb⁹ profuisset adeo pauper fuit vt se coniugem li beros q̃ toleraret agello qui collebatur per vnum vilicum. Gneus scipio post tres pro spere gestas in hyspania in sũma pauperta te decessit. Ne ea quidem relicta pecunia q̃ sufficeret in dotem feminarum: quas ob in opiam publice dotauit senatus. Curius cũ victis ab eo sabinis ex senatusconsulto am pliaretur modus agri quẽ consũmati mili tes accipiebant gregalium portione conten tus fuit: malum ciuem dicens cui non esset id quod ceteris satis. Laminius qui cogno th. capata non Italiam solum sed etiã pro uinciam tabulis statuisq̃ exornauit adeo ni hil extantis manibus in suum conuertit vt filiã eius iopẽ senatus ex publico dotauerit

¶ De modo diuitiarũ capiendar̃ 2 habendarum. Rubrica. 13.

SAlomon in prouerbijs. c. 30. Ait salo mon domino. Mendicitatem 2 di uitias ne des mihi: tribue tñ victui meo necessaria: ne forte saturatus illiciar ad negandum: 2 dicã quis est dominus 2 ege state compulsus furer: 2 periurem nomen dei mei

¶ Aristotel'. ethicorum: li. 10. 2 fina. c. 7. Lõ tingit moderata possidẽtes agere que opor tet. ℔ Idez pollyticorum: li. 4. c. 9. Bene for tuitorum est possessio que media omnium. facillima enim ratio obedire. Eu fortunium maximum est politicantes substantiam ha bere mediam.

¶ Oratius in epistolis: li. i. e. 12. Pauper eñ non est cui rerum suppetit vsus. Si ventri bene si latius'est: pedibusq̃ tuis: nil Diuitie poterunt regales addere maius.

¶ Seneca de tranquillitate animi. Optim⁹ pecunie modus est qui nec in paupertatem cadit nec procul a paupertate recedit.

¶ Cato capl'o. 3. Quod nimium est fugito paruo gaudere memento. Tuta mage pupis est modico q̃ flumie ferẽ

¶ Prosper sub vlt. c. Contentus modicis vi tet sublimis haberi.

¶ De auaritia cupiditate pecunie Rubrica. 14.

IN exodo c.20. Nõ cõ cupiſces domũ proximi tui:nec deſideres vxorem eius:non ſeruum non ancillã non ouem nec bouem:non aſinum:nec omnia que illius ſunt.

In leuitico.c.19. Cũ meſſueris ſegetes terre tue non tondebis vſq; ad ſolũ ſuperficiem terre:nec remanentes ſpicas colliges: neq; in vinea tua racemos ꝛ grana deciden tia congregabis:ſed pauperib⁹ ꝛ peregrinis carpenda dimittes.

¶Salomon in prouerbiis.c.15. Conturbat domum ſuam qui ſectatur auaritiã. ℣ Idez in eccleſiaſ.c.15. Auarus nõ ſaciet plebiẽ pecũia ꝛ qui amat diuitias fructus nõ capiet ex eis

¶Abacuch prophęta.c.2. Ue qui cõgregat auaritiam malam domui ſue.

¶Cronica de nugis philoſophorum.c.24. ſ.de bione. Bio ad puſilanimem diuitẽ ait: Non hic poſſidet opes:ſed opes eum.

¶Ariſtotel.retho.li.j.c.19. Accidit pauperibus propter indigentiam concupiſcere pecunias:diuitibus autem propter ptãtem cõ cupiſcere niſi neceſſarias delectatões. ℣ Li. 2.c.16 Juuenes minime ſũt amatores pecuniarum propterea q; nondum indigentiam experti ſunt. ℣ Idem pollyticorum:li.2 c.4. Malitia hominum irreplebilis eſt. ℣ Idem ethicorum:li.4.c.j. Pecunias dicimus omnia quorũcũq; dignitas muniſma te menſuratur. Prodigus multum videtur melior eſſe illiberali:qñ hic quidem ꝓdeſt multis:hic autem nulli:ſed nec in ſeipſum. ℣ Illiberalitas inſanabilis eſt. Videtur ſenectus ꝛ omnis impotentia illiberales facere:magis cõnaturalis eſt hominibus prodigalitate.multi enim amatores pecuniarum magis q; datores ℣ Idem magnor mozalium:li.j.c.42. Illiberalis eſt:qui non conſumit in que oportet:ꝛ quecunq; oportet et quando oportet.

¶Jeſus filius ſirach in eccleſiaſt.c.10. Nihil eſt iniquius q; amare pecuniaz. Hic enim animam ſuam venalem habet. ℣ 18.c. Uiro cupido ꝛ tenaci ſine ratione eſt ſubſtantia. Qui aceruat ex animo ſuo iniuſte aliꝭ cõgregat:ꝛ in bonis illius alius luxuriabiẽ. Qui ſibi neq; eſt cui alij bonus erit:ꝛ nõ iocũdabitur in bonis ſuis

¶Terentius in adelphis.c.26. Uiciũ cõe oium ẽ qõ nimiũ ad rẽ in ſenecta attẽti ſum⁹.

¶Saluſtius in catilinario. Auaritia fidem probitatem ceteraſq; bonas artes ſubuertit.pro his ſuperbiam crudelitatez deos negligere omnia venalia habere docuit. Auaricia ſemper infinita inſaciabilis eſt:neq; copia:neq; inopia minuitur.

¶Uirgilius eneiõ.li.3.in pri. Quid nõ mortalia pectora cogis Auri ſacra fames.

¶Horati⁹ in epl'is.l.j.e.j. Feruet auaritia miſeraq; cupidine pectus. Sũt ẏba ꝛ voces q̃ bus hũc lenire dolorẽ poſſis:ꝛ morbi magnã deponere ptẽ. ℣ Epiſtola.2.

Qõ eſt cui dtigit,nil ampli⁹ opter. Sẽp auarus eget:certũ voto pete finẽ. ℣ Epl'a.5.

Parcus ob heredis curã nimiũq; ſeuerus Aſſidet inſano. ℣ Epiſtola.10.

Impat aut ſeruit collecta pecunia cuiq; ℣ Libro.2.epiſtola.3.ꝛ ſi.

Quãto plura paraſti: Tanto plura cupis

¶Tullius de oratore:li.2. Auaritiã ſi tollere vultis mater ẽ tollẽda luxuries. ℣ Idem retho.artis noue:lib.2.c.6. Auaritia hoiem ad qõuis maleficiũ ipellit. ℣ Lib.5.c.21. Auaritia ẽ iniurioſa appetitio alienorum. ℣ Li.6.ꝛ ſi.c.5. Due res que poſſunt hoies ad turpẽ compendiũ cõmouere:inopia atq; auaritia. ℣ Idẽ paradoxor ꝑma diſtinctiõe. Neq; explet vnq; nec ſaciat cupiditas ſit.

¶Ouidius faſtor:li.j. Ope creuit amor qui nũc ẽ ſũmus hñdi. Uix vltra quo iã progrediat bẽt. ℣ Idẽ de põto:li.4.ꝛ ſi.e.15.ꝛ pe. Res moderata cupido eſt.

¶Quintillianus declamationũ.14 declañ. Oĩa facinora niſi falloꝛ cauſas vel de cupiditate vel de ſimultatibus trabũt.

¶Jacobus apl's ep'a vnica.c.4. Unde bella ꝛ lites ĩter vos nõne hinc ex cupiſcẽtijs veſtris que militãt in mẽbris veſtris.

¶ Paulus apostolus epistola.j. ad thimoteum.c.6.ꝛ fina Radix omnium malorum est cupiditas. ☞ Idem epistola ad hebreos c.13.ꝛ fina. Sint mores sine auaritia contenti presentibus.

¶ Seneca in epistolis ad lucillum: li.7.e.j. Nemo se auarum esse intelligit neq; cupidum. ☞ Libro.6.e.2. Auarus quomodo pecunia vtendum sit non exaudit. Auarus animus nullo saciatur lucro. ☞ Libro.19.e.2. Desunt inopie multa: auaritie omnia. In nullum auarus bonus est: in se pessimus. ☞ 9.e. Nulla auaritia sine pena est. ☞ Libro 20.ꝛ fina.e.2. Qui multum habet plus cupit. Neminem pecunia diuitem fecit. Imo etiam nulli non maiorem sui cupiditatem incussit. ☞ 6.e. Quanta dementia est heredis sui res procurare: ꝛ sibi denegare omnia. ☞ Idem de breuitate vite: Solius temporis honesta auaritia est. ☞ Idem de consolatione ad helbiam matrem: Auaritia est vehementissima humani generis pestis. Cupiditati nihil satis est: nature satis est etiam parum. Quicquid desiderio q̄ non ex inopia sed vitio nascitur congesseris: non finis erit cupiditatis: sed gradus. ☞ Idem de naturalibus questionis: lib.j. Auaritia quicquid omnibus abstulit sibiipsi negat. ☞ Idem in prouerbijs: Negandi causa auaro nunq̄ deficit.

¶ Lucanus libro.3. Ferram mortemq; timere Auri nescit amor.

¶ Frontinus: li.4.ꝛ fi.t.5. Lasilini obsidente hannibale tantam inopiam perpessi sunt vt centum denarijs murem venisse prodi/tum memorie sit: eiusq; venditorez fame perisse: emptorem autem vixisse.

¶ Iuuenalis: lib.4. saty.3.ꝛ finali.
Non propter vitam faciũt patrimonia q̄dã
Sed vicio ceci ꝓpter patrimonia viuunt
☞ Libro 5.ꝛ fina. saty.2.
Cresci amor numi q̄tũ ipsa pecũia crescit
Nec plura venena.
Miscuit aut ferro crassatũ sepius vllum
Humane mẽtis vicium: q̄ sena cupido
Indomiti census.

¶ Lex dige.ti. de vulga.ꝛ pupilla. substi.l. 2.§. interdum. Improbum esse iulianus existimat eum qui sollicitus est de viuentis hereditate.

¶ Marcialis cocus. l'. vndiq; suscepto. c.3.
Non sibi non alijs prodest dũ viuit auar⁹.
Et prodest alijs ꝛ sibi cum moritur.

¶ Maximianus: Auri cecus amor natiuꝫ vincit amorem.

¶ Hieronymus in prologo principij biblie: Nõ habet auaro tam deest qõ habet q̄ qõ non habet.

¶ Auctor. l'. de for. bone. vite. c.2. Non que apud te habes tanq̄ aliena seruabis: sed ꝓ te tanq̄ tua ꝛ dispones ꝛ vtaris

¶ Ambrosius de officijs: li.2.c.6. Auaratia perfidie vicina est.

¶ Cecilius de beata vita: li.4. Tres sunt affectus qui homines in oĩa facinora precipites agunt: ira: cupiditas: libido.

¶ Prudentius de pscomachia. c.8. Parcit ne proprijs amor inficiatus habendi.
Pignorib⁹ spoliatq; suos fames ipa natos

¶ Fulgentius. lib.2. fabula.13. Auarus in tantũ stultus est: vt sibi prodesse non norit. ☞ Libro.3 f.16. Cupiditas nouit habere: non nouit frui.

¶ Cato. c.5.ꝛ fi. Utere quesitis opibus: fuge nomen auari.
Quid tibi diuitie si paup semp abundas.

¶ Boetius de consolatione: lib.2.c.9. Auaritia semper odiosos: claros largitas facit. ☞ Capitulo.10.
Seuior ignibus ethne.
Feruens amor ardet habendi.
☞ Libro.3.c.5. Auartitie nihil satis est.
Capto.6. O quis fluẽte diues auri gurgite:
Non expleturas cogat auarus opes.
Onereq; baccis colla rubri littoris
Ruraq; centeno scindat optima boue.
Nec cura mordax deserit superstitem.
Defunctumq; leues non comitãtur opes.
☞ Idem de disciplina scholarium: lib.3.
Fame nouerca est adunca tenacitas.

¶ Cassiodorus epistolarum: li.3.e.11. Auara fuge. ℣ Li.12.z fi.e.j. Reginam illam ꝓcatium vitiorum auaritiam fuge: cui cuncta crimina detestabili denotatione famulant. Auaritia arma suscipit ex talentis: z p ꝺulcedinem superat quos amata deceptiõe captiuat. ℣ Idem de charitate seu dilectione dei.c.5. Hydropici more qui plus bibendo plus sitit: pecunie cupiditas ex multiplicatione grandescit.

¶ Auctor.l. qui dicitur pamphylus. in fi. in epilogo: Diz bibit hydropicus magis z sitit z cupit vndam. Sic magis exardet semper auaritia.

¶ Auctor.l. qui dicitur facetus.c.10. z fina. Cui sua nõ prosunt alij conseruat habẽda.

¶ Bernardus.l. de ꝑbatiõe vitiorũ.c.6. Pestis auaritie fragili viget in muliere.

¶ Andreas ad gualterium de amore: lib.2. Omnis probitas de auaritie admixtiõe supprimitur.

¶ Gualterius de castellione: lib.j. Non murus non arma ducem vitantur auarum. Libro.8. z antepenultimo.
Quid tibi diuitijs op'est: que semp auaro
Esuriem pariũt: quãto tibi plura parasti:
Tãto plura cupis z habẽdis acrius ardes.
Sicq; famẽ faciens defectum copia mittit.

¶ Matthaeus vindocinensis de hysto. tobie c.25. Desit auaritie fex cui sua deesse stupescit. Copia nuda sitis ebria plena fames.
℣ Capitulo.30. Te non excruciet census sitis ebria: cuius Pullulat ex gustu multiplicata fames. ℣ Idem in poetria.pẽ.j.c.19. Aurũ roma sitit: dãtes amat absq; dativo. Accusatiuo roma fauere negat.

¶ Heinricus samarienſis: li.j.pẽ.2. Ipsa cupit mundi venalis curia pape:
Prosstat z infirmat cetera membra caput.
Sacrũ cerne nephas nostro prudẽtius euo
Venditur in turpi conditione foro
Crisma sacrum: sacer ordo altaria sacra sacrata Dona. qd h̃ vltra vendit ipse deus.
Si foret vt quõdã lucretia casta crumena:
Cum sibi porrigitur cedet auara tibi.
Venditur o dolor omnificis sinia nũmis
Iudicium pium copia frangit opum.

¶ Gaufridus in poetria.c.101. Liber is est vitijs qui non inseruit abundans.
Cui satis ẽ qõ habet: paup qui plus cupit.

¶ Jacobus beneuentanus.c.11.
Hydropico similis nunq; saciatur auarus.
Infelix requie nocte dieq; caret.
Custos non dñs estat auarus opum.

¶ Auctor.l. qui incipit astrolabi. Hydropico similis nemo nisi diues auarus.
Ex lucro luci multiplicando sitim.

¶ Auctor.l. de moribus medicorum.c.21.
Hydropico similis omnis auarus adest.
Non gaudet ptis: qz tangere pta veretur.
Ne sibi deficiant: pauper auarus eget.
Est similis talpe metuenti mandere terraz.
Ne sibi deficiat: sic perit ipsa fame.

¶ Montenarius in luna cleri.c.46.
Furari famulos dominus cõpellit auarus.

¶ Proverb. metric. extraorꝺ. l. vag. Presulis albini: vel martyris ossa ruffini:
Rome si quis habet vertere cuncta potest.

¶ De fruitione pecunie. Rica.15.

Salomon in ecclesiast.c.5. Omnis homini cui dedit deus diuitias atq; substantiã: potestatẽq; ei tribuit vt comedat ex eis z fruatur parte sua z letet de labore suo: hoc est donum dei.

¶ Aristotel. retho. li.j.c.7. Diuitem esse est vti magisq; in possidere.

¶ Seneca de beata vita: Diuitie apud' sapientẽ virũ in seruitute sũt: apꝺ stultũ in ipio.

¶ Auctor.l. de for. bone. vite.c.2. Non que apud te habes tanq; aliena seruabis: sed p te tanq; tua z dispones z vtaris.

¶ Cato.c.3. Fac sumptuz propere cum res desiderat ipsa. ℣ Capitulo.5. z fi.
Utere quesitis opibus: fuge nomen auari.
Quid tibi diuitie si pauper semper abũdas.

¶ Versificator fabularum esopi fab.12.
Tristior imensas pauperat vsus opes.
℣ Fabula.27.
Pauperius nihil est q̃ miser vsus opum.

¶Auctor.l.qui dicitur facetus.c.2. Sit bñ vestitus cui non sit par.
Et culte viuat potibus atq; cibis.

¶De parsimonia seu parcitate: largitate ⁊ prodigalitate.i. de modo expensarum. Rubrica.16.

A Christo. Ethicorum li.2. c.6. Circa datio nem pecuniarum et acceptionem medietas quidem liberalitas est: super abundantia autem ⁊ defectus:prodigalitas: ⁊ illiberalitas. Prodigus quidez in tributione superabundat:in acceptione aũt deficit. Illiberalis in acceptiõe q̃dẽ supabũdat in tributione vo deficit. ℣ Li.4.c.1. Ditari nõ facile ẽ liberalẽ:neq; acceptaz existẽtẽ neq; custoditiuũ. Non possibile est pecunias habere non curantem vt habeat. Liberalis est qui ꝑ substantiã expendit ⁊ in que oportet: qui autez superabundat prodigus Liberalis ⁊ dabit ⁊ expendet in que oportet: ⁊ que oportet.
℣ c.2. Prodigus in dãdo superabundat:in accipiẽdo aũt deficit. Illiberalis in dando deficit:in accipiendo autem superabundat. Uelociter dereliquit substãtia dantes idiotas:qui ⁊ videntur prodigi esse. Prodigus multum videtur esse illiberali melior:quoniã hic quidez prodest multis:hic autẽ nulli:sed hec in seipsum. ℣ Idem magnozum moralium:li.1.c.42. Prodigus est qui consumit in que non oportet ⁊ pluscz̃ oportet ⁊ quando non oportet. ℣ Idem retho.lib.1. c.13. Magnificentia est virtus in expẽsis magnitudinis factiua. Pusillanimitas autẽ ⁊ paruificentia contraria. ℣ Idem politicorum:li.5.c.6. Substãtias consumunt parue expense sepe facte. ℣ Li.6.c.5. Nutriture equozum magnas substantias possidentiũ sunt. ℣ Idem iconomicozum:li.2. circa ꝑn. Oportet considerare sumptus non maiores introitibus fieri.

¶Jesus filius sirach in ecclesiast.c.18. Memento paupertatis in tempore abundantie ⁊ necessitatem paupertatis in die diuitiaz. ℣ 19.c. Qui negligit modica paulatī ꝺ̃cidit

¶Terentius in adelphis.c.5. Pecuniam in loco negligere: maximũ interdũ est lucruz.

¶Oratius in epistolis:li.1.e.7. Prodigus ⁊ stultus donat que spernit ⁊ odit.
Nec leges ingratos tulit ⁊ feret oĩb⁹ ãnis.
Uir bonus ⁊ sapiens dignis ait eẽ parãdũ.
Nec tamẽ ignozat q̃d distent era lupinis.

¶Ouidius de medicamine aurium.
Si fueris diues que sunt preciosa require.
Si numis careas elige q̃ valeas.

¶Seneca epistolaz ad lucillum:li.1.e.1. Sera parsimonia in fundo est. ℣ Idem de beneficijs:li.2. Parsimonia est scientia vitãdi sumptus ⁊ cultus superuacuos. ℣ Idem de trãquilitate animi:Sine parsimonia nulle opes sufficiunt.

¶Lex dig.t.de tuto.⁊ cura.dan.ab his q̃.l. is qui. Non est nouum quosdam ⁊ si mentis sue videbunt̃ ex sermonibus compotes esse:tam ẽ fic tractare bona ad se ptinẽtia vt nisi subueniat̃ his deducant̃ in egestatem.

¶Uegetius de re ;mili.li.2.ti.19. Pleriq; homines ⁊ precipue pauperes tantum erogant quãtum habere potuerint. ℣ Li.3.t.3 Sera est parsimonia tum seruare cum deficit. ℣ Li.4.t.7 Parum ꝑficit plurimus colligisse:nisi ab exordio dimersione salubri ꝑ idoneos errogatio temperetur. Nunquid periclitati sunt fame qui frugalitatem inter copias seruare ceperunt.

¶Cato cap'o.2. Ne tibi quid desit quesitis vtere parce. ℣ Capitulo.3.
Utere quesitis:sed ne videaris abuti
Labitur exiguo q̃ partũ est tempore lõgo
℣ Caplo.4. Utere q̃sitis modice cũ sũptus abundat. Qui sua consumunt cũ deest aliena sequuntur.

¶Marcialis cocus.l.vndiq; suscepto.c.3.
Prodigus est auri cũ nec se nouit cohibere
Lurrenti nunq; frena retentat equo.
Lulpa q̃dẽ grauis ẽ:gemini quoq; cã reat⁹
Lũ male cũcta vozãs est capiatq; rapere.

¶Lassiodozus epistolarum:li.6.e.20. Fedissime contrarietatis viciũ est studere fur

tis ⁊ habere vocabulum largitatis. ℣ Li. 7. e. 14. Illum potius expedit tenere mensu/ram qui defectam noscitur gubernare sub/stantiã. ℣ Li. 10. e. 2. tollitur necessitas p̃n̄ci pibus excedẽdi quoties assueuerint ꝓpria moderari. ℣ Li. 11. e. j. Cito expendunt̃ hoꝛ rea que assidua non fuerint adiectione fulci ta. Thesaurus ipse q̃ facile ꝓfunditur si nullis iterum pecunijs compleatur.

¶ Auctoꝛ. l. qui dicitur facetus. c. 2. Expedi/at large fine murmure quando decebit Jurta suum posse: ne sua damna fleat.

¶ Matthaeus vindoc. in poetria pt̃. 2. ⁊ ij. c. 4. Pauperat elatas prodiga mẽsa domos.

¶ Heinricus samarienſis: li. 2. Nec viscosa manus oleo nec vncta sit vino.
Inter vtrũq; teneris respuat omne nimis.

¶ Bertrandus yconomica. c. 3. Labẽti nõ/dum lapso facultatibus minus verecundũ est abstinere q̃ cadere. ℣ c. 4. Sumptus ꝓ iuuando amicos rationabilis est. Sumpt⁹ ꝓ iuuãdo prodigos perditus est. ℣ 5. c. Familiam grosso cibo non delicato nutri/as. Suloſus effectus est vir aliter: quoniaꝫ morte moꝛes mutabit. Fac gulam litigare contra bursam: ⁊ caue cuius aduocatus exi stas. Si inter bursam ⁊ gulaꝫ iudex existas: sepius sed non semper ꝓ bursa feras sen/tentiam. Tunc male iudicas contra gulam: quando auarit ia ligat bursam. ℣ 10. c. Fe mina merretrix ⁊ senex oẽs diuitias anulla bit. ℣ 14. c. Homo ioculatoꝛibus intendens cito vꝛozem habebit: cuius nomen pauper tas Ridens ⁊ gaudens de verbis ioculato/ris iam pignus sibi dedit. ℣ 16. c. Nimia ⁊ inordinata edificandi cupiditas parit ⁊ ex/pectat edificioꝛum venditionem. Turris cõ pleta ⁊ archa vacuata faciunt valde: sed tar de hominem sapientem. ℣ 22. c. Lanicu/los valde paruos diuitte reginis ⁊ clericis. Lanes castodes vtiles sunt. Lanes ad ve/nandum plus constant q̃ conferant. ℣ 24. c. Uigila ⁊ leuitatem expendendi cum gra/uitate lucrandi compensa.

¶ Proverb. vulg. Losi cũ tute senti cosi me na identi Dal summo de latina se compen sa la farina. Massara dura fa familia fura. No esser largo ai soldi escarso ale mane.

Ertius liber tractat de po/tentia ⁊ honoꝛibus ⁊ cõtra/rijs ⁊ pertinentibus ad hec sub his titulis.

¶ De potentioꝛibus ⁊ ipo/tentioꝛibus. Rubꝛica. j.

Salomon in proverbijs c. 19. Multi colunt personam potentis.

¶ Aristotel. pollyticoꝛum: li. 6. c. 2 Sempquerunt qõ iustum ⁊ qõ equale ẽ. qui mioꝛes sũt: peminẽtes aũt nihil curant.

¶ Jesus filius siracb. in ecclesiast. c. 4. Noli resistere contra faciem potentis: nec coner/i contra ictum fluuij. ℣ 8. c. Non litiges cum homine potente ne forte incidas in mani/bus eius. Noli fenerari homini foꝛtioꝛ te. Quod si feneraueris quasi perditum habe. ℣ 13. c. Aduocatus a potentioꝛe discede. ex hoc enim magis te aduocabit.

¶ Terentius in hecyra. c. Omnibus nobis vt res dant sese ita magni aut humiles su/mus. ℣ In phoꝛmione. c. 3. Q̃ inique cõ/paratus est: bi q̃ minus habẽt vt semper ali quid addant diuitioꝛibus.

¶ Salustius in iugurtino. In omni certami ne qui opulentioꝛ est etiam si accipit iniuri/am: tamen qz plus potest facere videtur.

¶ Ouidius sine titulo seu amoꝛuꝫ: li. 2. c. 16 Aptari magnis inferioꝛa licet.

¶ Seneca tragediarum in medea. c. 6. Nemo potentes aggredi tutus potest. ℣ Idem epistolarum ad lucillum: libꝛo. 2. e. 5. Sapiens nunq̃ potentum iram pꝛouo cabit: imo ⁊ declinabit iram aliter q̃ in na/uigando pꝛocellam.

¶ Juuenalis: li. 3. saty. 2. Omne animi vici/um tanto conspectaris in se.
Crimẽ habet quãto maioꝛ q̃ peccat habeꝫ.

¶ Lex vig. t. de alienatione iudicij ẽ. l. iij. in pꝛin. Potentioꝛi pares esse non possumus.

¶ Marcialis cocus.l. vndiq; ſuſcepto.c.2.
Quē leo nō tetigit oū mozdet aranea ledit
Lole non tñ grandia: parua caue.

¶ Macrobius ſaturnaliozum: lib.2.c.18.
exautioz liberij: Poteſtas non ſolum ſi ꝓ/
uitet: ſed ẓſi ſupplicet cogit.

¶ Cato c.j. Maiozi cede: Minozem ne cō/
tempſeris: Nil arbitrio viriꝰ feceris.
Miſerum noli irridere. ¶ Capitulo.2.
Uincere cum poſſis interdum cede ſodali.
Obſequio qñ oulces retinentur amici.
Que ſuperare potes interdū vince ferēdo.
¶ Capitulo.3.
Lcozporis exigui vires contemnere noli.
Conſilio pollet cui vim natura negauit.
¶ Capitulo.5.ẓ fina.
Dimiſſos aios ẓ tacitos vitare memento.
Qō flumē ē placidū foꝛſan latet alti⁹ vnda
Lede locum leſus foꝛtune cede potenti.
Ledere qui potuit poterit aliqñ ꝓdeſſe.

¶ Boetius de conſolatione: libꝛo.3.c.10.
Qui ſe volet eſſe potentem:
Animos domet ille feroces.
Nec victa libidine colla
Fedis ſubmittat habenis. ¶ Capꝛo.15.
Potentiam deſideras ſubiectoꝛuꝫ inſidijs
obnoxius periculis ſubiacebis.

¶ Caſſiodoꝛus: epiſtolarum: lib.j.e.21. Si
dominus vincat oppꝛeſſionis inuidia eſt:
equitas vō creditur ſi ſupplicem ſuperare
cōtingat. ¶ 44.e.ẓ penult. Plerūq; res par
ue plus pꝛeualent pꝛeſtare: q̄ magne poſ/
ſunt obtinere diuitie.

¶ Iſydoꝛus in ſynonima ſolliloquiozum:
li.2 Superiozi equalem te ne exhibeas.

¶ Uerſificatoꝛ fabularuꝫ eſopi.fa.13. Nō
ſit qui ſtudeat: qꝛ maioꝛ obeſſe minoꝛit
Cum bene maiozi poſſit obeſſe minoꝛ.
¶ Fabula.18. Sūmū vincere parua pudet.
Si vīcat minimū ſūmus: ſic vincere vici ē.
Tu qui ſūma potes ne deſpice pua potētē.
Naꝰ pꝛodeſſe poteſt ſi quis obeſſe nequit.
¶ Fabula.41.
Cum maioꝛe minoꝛ conferri deſinat ẓ ſe
Conſulat: ẓ vires temperet ille ſuas.
¶ Fabula.52.
Maiozi timeat obuius ire minoꝛ.

¶ Johannes ſolobꝛienſis anglicus in poly/
cratone: li.4. Dionydes pirata ab alexādꝛo
rege appꝛehēſus: interrogatuſq; quid ei vi
deretur: q̄ mare haberet infeſtum: liber
contumacia quid tibi inquit tu oꝛbem ter/
raꝝ. Sed qꝛ id ego vno nauigio facio latro
vocoꝛ: quia tu magna claſſe diceris impera
toꝛ. Si ſolus captus ſit alexander latro erit
ſi ad nutum dionydi famulent̄ populi: erit
dionydes imperatoꝛ.

¶ Auctoꝛ.l. qui incipit aſtrolabi. Ira poten
tis erit quaſi fulgoꝛis ictus habenda.
Sicut hic eſt ſic eſt illa cauenda tibi.

¶ Pꝛouerb. metriē. extraoꝛd.l. vag.
Eſt oꝛare ducum ſpēs violenta iubendi
Et quaſi nudato ſupplicat enſe potens.

¶ Tullius in thymeum platonis: ſiue de
eſſentia mundi: Non eſſet rectū minoꝛi pa/
rere maioꝛem.

¶ De imperio ẓ poteſtate ẓ diſtri/
tione pꝛiuatoꝛum. Rubꝛica.2.

Salomon in pꝛouerbijs.
c.12. Man⁹
foꝛtium dominabitur: que autē re
miſſa eſt tributis ſeruiet. ¶ 22.c.
Dites pauperibus imperat. ¶ Idem in ec/
cleſiaſt.c.8. Interdū dominatur homo ho/
mini in malum ſuum.

¶ Ariſtotel.topicoꝛum: lib.4. Omnis pote/
ſtas eoꝛum que ſunt eligenda eſt.

¶ Jeſus filius ſirach. in eccleſiaſt.c.3. Quā
to magnus es humilia te in hominibus: et
coꝛam deo inuenies gratiam. ¶ 33.c. Filio
ẓ mulieri: fratri ẓ amico non des poteſtatē
ſuper te in vita tua. Non dederis alijs poſ/
ſeſſiones tuas: ne foꝛte peniteat te: ẓ depꝛe/
ceris pꝛo illis: duꝫ adhuc ſuperes ẓ aſpiras
non immutabit te omnis caro. melius eſt
enim vt filij tui te rogent: q̄ te reſpicere in
manus filioꝛum tuoꝛum.

¶ Terentius in adelphis.c.3. Qui imperiuꝫ
credat grauius aut ſtabilius vi q̄ ſit q̄ illō
quod amicitia adiungitur.

¶ Virgilius eneid. lib. 6. ad fi. De tibi erunt artes: pacisq; imponere mores.
Parcere subiectis: et debellare superbos.

¶ Tullius rethor. artis veteris: lib. 2. c. 11.
Potentia est ad sua conseruãda et alterius obtinenda: idonearum rerum facultas.

¶ Ouidius de arte amandi: lib. 3 et fina.
Non bene cũ sociis regna venusq; manẽt
¶ Idem methamorphoseos lib. 2.
Non bñ conueniũt nec in vna sede morãt Maiestas et amor.

¶ Paulus apls in epla ad romanos. c. 13.
Non est potestas nisi a deo.

¶ Seneca tragediarum in tyeste. c. 5. Nec abnuendum si dat imperium deus.
Nec apperendum.
¶ Idem in epistolis ad lucillũ: li. 19. e. 7.
Imperare sibi maximum imperium est.

¶ Lucanus: li. 1. circa prin. in 2 charta. Nulla fides regni socijs: omnisq; potestas.
Impatiens consortis erit ¶ Libro. 8.
Virtus et sũma potestas Non coeunt.

¶ Juuenalis: li. 4. saty. 1. Quosdam precipitat subiecta potentia magne inuidie.

¶ Valerius maxim⁹: li. 5. ti. j. in fi. Ea demũ tuta est potentia q̃ virib⁹ suis modũ iponit

¶ Lex dig. t. si a parente quis manumissus sit. l. 1. Iniquũ est ingenuis hominibus non esse liberam rerum suarum alienationem.
¶ Lex cod. ti. de iudcis. l nemo. Justum est sua cuiq; cõmittere. ¶ Ti. mãdati. l. in re mãdata. Sue quisq; rei moderator atq; arbiter est: ¶ Ti. de contrahenda emptione. l. oudum. Grauis videtur iniuria vt hoies de rebus suis facere aliquid cogantur inuiti.

¶ Macrobius saturnaliorum: lib. 2. c. 13. exactior liberi: Potestas non soluz si inuiteti: sed etiam si supplicet cogit.

¶ Lassiodorus epistolarum li. j. e. 2. Blandiri non dignatur animus dominij potestate munitus. ¶ Li. 11. e. 2. Parum cino bonum est oĩum triũphare de moribus.

¶ Claudianus: li. j. Asperius nihil est humili cum surgit in altum.

¶ Gregorius in pastorali. c. 10. Quid est potestas culminis nisi tempestas mentis: in q̃ cogitationuz semper procellis nauis cordis quatitur: huc illucq; incessanter impellitur vt per repentinos excessus oris et opis qua si per obuiantia saxa frangantur.

¶ Isydorus in synonima solliloquiorum: li. 2. A subdit⁹ venerari magis q̃ timeri stude

¶ Gualteri⁹ de castellione. l. j. Qui plurialib⁹ vndis incurrunt torrens fluit acrior amne perenni. Sic ptis optib⁹ et honoris culmine seruus. In dominum surgens truculentior aspide surda Obturat preclb⁹ aures: et mãsuescere nescit.

¶ Jacobus beneuentanus. c. 55. Dum regnare potes dominatum non dabis vlli.

¶ Prouerb. vulg. A segnore non mancha cazun.

¶ De bũilitate: seu mititate super bia elatione et fastu. Rubrica. 3.

Teb. c. 5. Deus ponit humiles in sublime. ¶ 11. c. Vir vanus in superbiam erigitur: et tanq̃ pullum bonagri se liberum natum putat. ¶ 15. c. Lunctis viebus suis impius superbit. ¶ 22. c. Qui humiliat⁹ fuerit erit in gloria: et qui inclinauerit oculos ipse saluabitur.

¶ Salomon in prouerbijs. c. 11. Vbi fuerit superbia ibi erit et contumelia. vbi autẽ humilitas: ibi et sapientia. ¶ 12. c. Meroz in corde viri humiliabit illum. ¶ 13. c. Inter superbos semper iurgia sũt. ¶ 14. c. In ore stulti virga superbie. ¶ 15. c. Lingua placabilis lignum vite. Domum superborum demolietur dominus Gloriam precedit humilitas. ¶ 16. c. Contritionem precedit superbia: et ante ruinam exaltatur spũs. ¶ 19. c. Cum obsecrationibus loquitur pauper: et diues effabitur rigide. ¶ 29. c. Superbum sequetur ignominia: et humilem spũ suscipiet gloria. ¶ Idem in ecclesiast. c. j. In multa sapientia multa est indignatio.

¶ Tobie. hyst. c. 4. Superbiaz nunq̃ in tuo sensu: aut in tuo verbo oĩari permittas. in ipsa eĩ initiũ sumpsit omnis perditio.

¶ Abacuch propheta.c.2. Quomodo vinuz potantem decipit: sic erit vir superbus ⁊ nō decorabitur:

¶ Dieremias propheta pphetiarum .c.50. ⁊ antepenul. Lader superbus ⁊ corruet ⁊ nō erit qui suscitet eum.

¶ Isocrates in exhortationib⁹ c.2. Esto adherentibus tractabilis: non sublimis: nam despicientium tumorem vix equidem tollerabūt serui: modum vo tractabilium cuncti seruant alacriter.

¶ Jesus filius sirach: in ecclesiast.c.2. Jn igne probatur aurum ⁊ argentum: homines vo receptibiles in camino humiliatiōis. ℣ 3 c. Quanto magnus es humiliate in hominibus: ⁊ coram deo inuenies gratiaz. Cor durum male habebit in nouissimo. ℣ 10.c. Odibilis coram deo ⁊ hominibus est superbia. Jnitium omnis peccati est superbia. ℣ 13.c. Abhominatio est superbo humilitas. ℣ 21 c. Domū que minus locupler est anullabit superbia. Substātia superbi eradicabitur. 25.c. Ait iesus f.s. Tres spēs odiuit anima mea: Pauperē superbum: diuitem mendacē ⁊ senem fatuum ⁊ insensatum. ℣ 27.c. Effusio sanguinis in rixa superborum.

¶ Tullius de officijs: li.j.c.45. Etiā in rebus psperis ⁊ ad voluptatem nostram fluentibus superbiam magno opere fastigiū arrogantiamqz fugiamus. ℣ Idem in orone pro marcomarcello: Victoria isolēs ⁊ supba est

¶ Ouidius de arte amandi: li.2. Erue fast⁹ Luram mansuri quisquis amoris habes. ℣ Lib.3 ⁊ fi. Odimus in modicos experto credite fastus.

℣ Idem de fastis: lib.j.
Fastus inest pulchris: sequiturqz superbia formā. ℣ Idem de ponto: li.j.
Artibus ingenuis quaz tibi maxima cura ē Pectora molescunt: asperitasqz fugit.

¶ Matthaeus in euāgelio.c.3. Beati mites: qñ ipsi possidebunt terram. ℣ 23.c. Qui se humiliat exaltabitur: ⁊ qui se exaltat humiliabit. ℣ Idē dicit lucas in euāgl'.e.14.⁊.18

¶ Petrus apls epla.2. Omnes inuicem humilitatem insinuate: qz deus superbis resistit: humilibus autem dat gratiam.

¶ Seneca epl'arum ad lucillum: li.2.e.2.ff. Diuitie inflant aios: superbiā pariūt: inuidiam attrahunt. a contrahunt.
℣ Idem tragediarum in troba.c.4
Quo fortuna altius
Euexit ac leuauit humanas opes:
Hoc se magis supprimere felicem decet.
℣ In octauia.c.4.
Uince obsequēdo potius inimitem virum.

¶ Juuenalis: lib.j. saty.5. Maxima quezq domus seruis est plena superbis.

¶ Uegetius de re mi: li.li.3.t 25 ⁊ penulti. Pro felicitate superbius ⁊ incautius mētes efferuntur humane.

¶ Marcialis cocus. l'. vndicq suscepto.c.1. Ethereā pacē ventosa superbia tollit.

¶ Ambrosius de offic. lib.2.c.14. Dumilitas gratiam auget.

¶ Prudentius de pbicomachia.c.5. Deus grande loqui: frangit deus omne superbuz. Alta cadūt: iflata crepāt: tumefacta pmunt Discite superciliū deponere: discite cauere Ante pedes foueā: qsquis sublime vehatis Peruulgata viget nostri sententia christi Scādē celsa būles: ⁊ ad ima red ē feroces.

¶ Lassiodorus epistolaz. l'.2.e.41.⁊ fi. Jocūda psperitas illis poti⁹ blādit' qui austeritate nimia nō rigescūt. ℣ Li.3.e.3. Superbiam diuinitati semp exosaz psequi debit generalis assensus ℣ Li.4.e.4. Humilitas tam clara qz rara est ℣ Lib.10.e.11. De modestia laus sumit: de elatione odiū concitat.

¶ Claudianus: li.j. Jnquinat egregios adūcta superbia mores.

¶ Gregorius in pastorali.c.10. Nequaqz velit in culmine humiliter discere qui inuisus positus non desinit superbire.

¶ Isyodorus solliloquiorz: li.2.c.13. Alas supbie non extendas. Elatiōis pennas nō erigas. ℣ 51.c. Quis sūm⁹ fis būilitatē tene

¶ Tuctor l'. qui vō facetus c.2. Ut placeat cunctis nullum decet esse superbum.
Qui sic inflatur deserit omne bonum.

Sit blandus facie: sit mitior ingeniose
Ne deceptibilis sit ipse forte cito. ¶ Capitulo. 5
Nam cito sepe ruit qui super astra volat.

¶ Baldo. in .fabula. Palma datur quãdo magis assentamine blando.

¶ Bernardus. l. de improbatione viciorũ. c. 2.
Firma solet virtus hũilis seruare quietos
Non cadit in plana qui requiescit humo
¶ Capitulo. 3. Moribus et gratis nemo nocere potest. Capitulo. 4.
Mitia pacificam pariunt precordia vitam.

¶ Bucolicus de castellione. l. 2 Parcite mortales animos extollere fastu.
Collatis opibus: aspernarieq; minores.

¶ Matthaeus vindocinensis de bysto. tobie c. 25. Spma nocẽs ôsit vẽtosa supbia mor
Prodiga: neq; fomes: origo necis.

¶ Auctor. l. qui incipit antrolabi: In sua fit precipes discrimina quisq; superbus.
Intolerabilius nihil est q̃ vita superbi.

¶ Auctor. l. de moribus medicorum. c. 12.
Ingratos homines inflata superbia reddit.

¶ Ricardus iudex venusinus. l. de peracta tione nupt̃. c. 45. Non durare potest inflata superbia fili.

¶ Prouerb. vulg. Chi nõ se piega se rumpe
Cagnelo bumele lata la sua mare elaltrua.

¶ De arrogantia iactantia insolẽtia et vanagloria. Rubrica. 4.

Salomon in prouerbijs. c. 16. Abhominatio domini est omnis arrogãs. ¶ 24. c. Qui se iactat et dilatat iurgia concitat. ¶ Idem in ecclesiast. c. 7.
Melior est patiens arrogante.

¶ Aristotel. magnorum morali um: li. j. c. 52
Iactantior est plus eis que sunt sibi fingẽs esse aut scire que non scivit.

¶ Horatius in poetria: Parturient mõtes nascetur ridiculus mus.

¶ Tullius retho. artis veteris: lib. j. c. 12. Ex arrogantia odium solet euenire: ex insolentia arrogantia.

¶ Quintillianus declamationũ. 8. declam.
Insolentiã imeritam quoq; potentiaq; carpit. ¶ 17. 2 fi. declam. Pars voluptatis videtur esse iactatio.

¶ Seneca epistolarũ ad lucillum: li. 12. e. 2. et fina. Diuitie insolentiam dant: nihil est aliud insolentia q̃ spes false magnitudinis ¶ Idem de remedio fortuitorum. c. 21. et fina. Facilius reges animum nulla vanitate rerum tumentium.

¶ Auctor. l. de fortu. bone. vite. c. 2. Non eris arrogans. Que nosti sine arrogãtia postulanti imparties.

¶ Boetius in topicis. l. 3. Ex arrogantia fit quisq; odiosus.

¶ Isydorus solliloquiorum: li. 2. c. 13. Caue inanis glorie studium non te arroges: nõ te iactes: non te insolenter extollas. ¶ 28. c. Magnus nũq̃ videri studeas. ¶ 44. c. Superiori equalem te non exhibeas.

¶ Bernardus de improbatione viciorũ c. 2. Vana superborũ vacuat iactatio mentẽ.

¶ Gaufridus in poetria. c. 31. Cum fueris maior alijs te finge minorem.
Et de te mentire tibi nec fic in abyssum.
Desinas alios vt te super ethera tollas
Vicat opvbũ: minuit iactantia famam
¶ Capitulo. 84.
Utere consilio: nil omnia noueris vnus
Maior in hoc aliis: in verbis sis tibi vnus
Ex aliis: nec sis elati sed socialis
Eloquij: veterum clamat doctrina: loquaris
Ut plures: sapias vt pauci.

¶ Jesus filius sirach: in ecclesiastico. 32. In multis esto quasi inscius: et audi tacens simul et querens.

¶ Ouidius de tristibus: lib. j. e. j.
Dum petit infirmus nimium sublimia pennis:
Icarus equoreas nomine fecit aquas.

¶ Seneca de ira: li. j. In ruinam prona sunt que sine fundamentis creuere.

¶ Valerius maximus: li. 4. t. de fiducia sua.
Laudata profecto fiducia est que estimationem sui certo pondere examinat: tantus sibi arrogans quantum a contẽptu et insolentia distari satis est.

¶ Marcialis cocus.l. vndicq; suscepto.c.2.
Sepe ruis duz sepe petis nimis alta corona
Fac sit sufficiēs vna ruina tibi. ℣ Laplo.3.
Altioz assensus grauioz plerūcq; ruina est.
Sollicitudo grauis est preparatus honoz
Cum nimis alta petis citus icautusq; ruina
Et grauis z subita est serte timenda tibi.

¶ Uegetius de re militari: li.3.t.6. Interdū imperita rusticitas. plura promittit: z credit se scire que nescit.

¶ Aucto.l. de foz.bone.vite.c.2. Non altiori rei te imponas in qua statim tibi ascendēti tremēdū: descendēti cadendum sit.

¶ Cassiodozus epistolaruz: li.5.e.13. Ignorat modum seruare presumptio: nec potest sub mō redigi cū licentia fuerit visa cōcedi.

¶ Uerificatoz fabularum esopi.36.f. Qui plus posse putat sua cq; natura ministrat
Posse suum superans se minus ipse pōt.

¶ Baldo.29. fabula: Non vltra vires discant presumere viles.

¶ Matthaeus vindoc.in poetria pē.j.c.6.
Inconsulta nocet presūptio fallitur errat:
Naturale putans vilapidare bonum.

¶ Saufridus in potria.c.31. Et vires metiere tuas: si fortis es aude
Grādia: si fragilis: humeris ipone minozi
Si mediocris: ama mediocria: sumere noli
Que quando sumis presumas

¶ Prouerb.vulg. Chi piu mōta che nō de piu tosto cade che non cre.

¶ De presumptiōe seu fiducia sui falsa. Rubrica.6.

SAlomon in prouerbijs c.11. Qui despicit amicum suum indigeris cozde est. ℣ 14.c. Ambulāt retro itinere z timens deum despicitur ab eo qui infami graditur via. Qui despicit propinquum suum peccat. ℣ 17.c. Qui despicit pauperez exprobat factoi eius.

¶ Aristotel. retho.li.2.c.4. Paruipensio ē actus opinionis circa id quod nullo dignū videtur. Despectiuuz est yronia. ℣ 5.c. Nullus seipsum videtur paruipendere. Irreuerentia est paruipensio z despectus. quos enim multum despicimus non reueremur. ℣ 15.c. Contrarium emulationi est despectio: z emulari ei quidē est despicere.

¶ Ouidius methamozph.li.14. Spernentē sperne: sequenti Redde vices.

¶ Dieronymus in prefatione ysaie. Plurimi stimulante inuidia qō consequi nō valent despiciunt.

¶ Marcialis cocus.l. vndicq; suscepto.c.2.
Contentuz stulti contēpnere oidime laus ē
Et temui a stulto odecus esse nego.

¶ Cato.c.j. Minozē ne otēpseis. ℣ Laplo.3
Corporis exigui vires contemnere noli
Consilio pollet cui vim natura negauit
Judicium ppli nūcq; contempseris vnus
Ne nulli placeas dū vis otēpnere multos.

¶ Cassiodozus de amicitia.c.13. Nemo autumet se contemptū: si ei melioz preferatur

¶ Isydozus solliloquiozum: li.2.c.54. z añ penul. Nullus contempnas: nullū spernas.

¶ Auctoz.l. qui dicitur facetus.c.4. Exhibeat cunctis placidus sapienter amozem
Et nullum spernat: fit lz ipse miser.

¶ De contemptu seu despectione. Rubrica.7.

TOb Dyst.c.12. Deridetur iusti simplicitas: lampas cōtempta apud cogitationes diuitū: parata ad tempus statutum.

¶ Salomon in prouerbijs c.3. Abhominatio domini est omnis illusoz: Illusozes dominus deludet. ℣ 9.c. Qui erudit derisozes ipse sibi iniuriam facit. Noli arguere derisozem ne oderit te.

¶ Cronica de nugis philosophozum.c.24. s. de bione. Bio probat non esse vituperandum senium: qō cuncti peroptam⁹ otigere.

¶ Isocrates in exhortationibus.c.2. Ni pe res erumnam: cōmunis enim foztuna: z furtum incertum.

¶ Juuenalis: li.j. saty.2. Lozipidem rectus derideat. ethiopem albus. ℣ 3. saty.
Nil habz infelix paupertas durius in se.
Qz qz ridiculos homines facit.

¶ Marcialis cocus.l. vndiq; ſuſcepto.c.j.
Inuidus irriſor redi viuo crimine gaudet
Et ſemel irriſum terq; quaterq; cupit.
¶ Capitulo ſcõo.
Deridens alios non inderiſus abibis
Unde alios rides ſceuola non facias
Sic rides alium: vel ſi rideris: vtrunq;
Ridemus claudum dum rectum ridet alexi
Ridemus riſum de ſapiente tuum.
Culpa eſt maure: pi⁹ turpe ſequi ſue magi.
¶ Cato capl'o.j. Neminem irriſeris
Miſerum noli irridere. ¶ Cap'o.5.t ſi.
Cum ſapias: animo noli irridere ſenectam.
¶ Johannes ſolobrienſis anglicus in polycratone: li.j. Demetrio regi in opprobrium puerilis leuitatis tali aurei a rege parthorũ dati ſunt. Eo ſiquidem munere exornanda viſa eſt adoleſcentia ſenilis que im maieſtate regni leuia cõmittere minime verebatur.
¶ Jacobus beneuentanus.c.13. Riſor veri ſus quilibet eſſe ſolet.
¶ Ricardus iudex venuſinus .l. de pertractatione nup.c.17. Illudẽs alios ſepe reluſus abit.
¶ Prouer. vulg. Tegnoſo ſta en ponte ede tutti ſe fa pompe.
Chi ha el mal ſi ha le ſcherme.

¶ De terribilitate t metu. Rica.8.

Salomon i. puerbijs c.15 Secura mens quaſi iuge conuiuium. ¶ 20.c. Sicut rugitus leõis: ita t terror regis: qui prouocat eum peccat in animam ſuam.
¶ Cronica de nugis philoſophorum.c.4.ſ. de chilõe. Chilo lacedemonius: q̃ fuit vnus de ſeptem ſapientibus iubebat conſuetus eſſe: vt proximi reuereãtur magiſq; timeãt.
¶ Ariſtotel. ethicorum: li.3.c.7. Terribiliſſimum eſt mors. ¶ Idem pollyticorum: li.5. c.3. Congregat etiam ſeparatiſſimos communis timor.
¶ Terentius in adelphis.c.3. Pudore t liberalitate liberos
Retinere ſatius eſſe credo q̃ metu
Qui imperiũ credat grauius aut ſtabilius
Ui qõ ſit q̃ illud qõ amicitia adiungitur.
Malo coactus qui ſuum officium facit
Dum id reſcitum iri credit tuntiſper cauet
Si ſperat fore clã rurſum ad ingeniũ redit.
Ille quẽ beneficio adiũgas ex anim.o facit.
Studet par referre: pñs ab eo ſq; idẽ erit
Hoc patrum eſt potius con ſnefacere filiuz.
Sua ſponte recte facere q̃ alieno metu.
¶ Tullius phylipicorum: lib.j. Metui t ob id odioſum eſſe inuidioſum eſt deteſtabile imbecillum caducum.
¶ Ouidius de faſtꝫ li.4. Excutiẽ terrore ꝺes
¶ Seneca tragediarum in hercule furente.c.3. Oppꝛmit leges timor. ¶ In octauia.c.10.
Decet timeri ceſarem: At plus diligi.
¶ Idem epiſtolarum ad lucillũ: lib.18.e.5.
Timeri tam domi q̃ foris moleſtum eſt: tã a ſeruis q̃ a liberis. Nemo poteſt terribilis eſſe ſecure. ¶ Idez de ira: li.2. Periculoſius eſt timeri q̃ deſpici. Neceſſe ẽ vt multos timeat quez multi timent.
¶ Lex vig.ti.q; metus cauſa ꝛc.l.j. Metus inſtãtis vl futuri piculi cã metus trepidatio
¶ Macrobius ſaturnaliorum: li.2.c.7. Colant te potius ſerui tui q̃ timeant: qui colitur etiam amatur. Non poteſt amor cum timore miſceri ¶ 18.c. exautior liberij. Neceſſe eſt multos timeat quez multi timent.
¶ Caſſiodorus epiſtolarum: li.2.e.5. Solus metus cohibz quos fides ꝓmiſſi nõ retiet.
¶ Claudian⁹: li.3 Nõ odiuz terrore mouet.
¶ Gregorius in paſtorali c.38. Bona per ſe metipſa amanda ſunt: t non penis compellentibus exequenda'. Nam qui propterea bona facit: quia tormentorum mala metuit vult non eſſe qõ metuit vt audenter cõmittat illicita.
¶ Iſydorus in ſynonima ſolliloquiorum: li. 2.c.45. A ſubditis venerari magiſq; time/ri ſtude. Subiecti plus te reuereantur q̃ metuant: plus tibi officio dilectionis q̃ cõditionis neceſſitate adhereant. Talez te red de ſubiectis vt magis amer:s q̃ timearis. Odium timor affert. Fidem metus tollit. Non ſis terribilis in ſubditis: ſic bis domi

nare vt delectent ſeruire.

¶ Uerſificator fabulaꝝ eſopi. 32. f. Cum timor in pacto ſedit: promiſſa timore arent: nil fidei verba timentis habent.

¶ De libertate ⁊ ſeruitute dominis ⁊ ſeruis. Rubrica. 9.

SAlomon in ꝓuerbiis. c. 22. Qui accipit mutuū ſeruus eſt fenerantis.

¶ Ariſtotel. retho. l. 2. c. 20. Steſicorus eligentibus ymereis ducez exercitus impatorē falari idē ⁊ daturus cautelā corporis cū alia diſſeruiſſet dixit eis fabulam: quō equus obtinebat ꝓatū ſolus. aduenie/te aūt ceruo ⁊ corrūpēte paſcua: volēs puni re ceruū interrogabat hoīem ſi poſſ cū ipo punire ceruū. Ille aūt ait: ſi acceperit frenuz ⁊ ipſe aſcēderit ſuper eū habēs lanceā. cum cōſenſiſſet aūt ⁊ aſcēdiſſet ꝓ eo vt puniret: ipſe ſeruiuit iā hoī. Ita aūt ⁊ vos ait videte ne volētes aduerſarios punire idez patiamini cū equo. ℣ Idem polyticoꝝ. l. i. c. 3. Omnis ſeruitus ꝓeter naturam eſt. ℣ Lib. e. 13. Non oportet putare ſeruitutem eſſe viuere ad policiam: ſed ſalutem.

¶ Jeſus filius ſirach: in eccleſiaſt. c. 10. Seruo ſenſato liberi ſeruient. ℣ 33. c. Si ē tibi ſeruus fidelis ſit tibi quaſi anima tua.

¶ Saluſtius in iugurtino. Melius viſuz ē amicos q̄ ſeruos querere: tutiuſq; volentibus q̄ coactis imperare.

¶ Tullius retho. artis noue li. 5. c. 10. Liberis eſt eriſtimandus qui nulli turpitudini ſeruit. Sola virtus in ſua ptāte eſt. ℣ Idem de amicitia. Natura ꝑpenſi ad libertatē ſumus. ℣ Idē padoxoꝝ diſt. 5. Oīs animi debilitas ⁊ humilitas ⁊ fracta timiditas ſeruitus eſt. ℣ Idē philippicoꝝ. l. 2. Seruitus poſtremū maloꝝ omniū: non modo bello: ſed morte etiā repellendū. ℣ Li. 3. Oīs ſeruit⁹ eſt miſera. Nihil fedius ſeruitute. Jocūdiorem facit libertatem ſeruitutis recordatio. ℣ Li. 7. Que cā iuſtior eſt belli gerēdi q̄ ſeruitutis depulſio: in qua etiā ſi non ſit moleſtus oīs: tñ miſerrimū poſſe ſi velit. ℣ Li. 9 ꝓ libertate vite piculo decertādum eſt.

¶ Quintillianus declam. 10. declam. Ben⁹ ſeruitutis eſt coacta libertas.

¶ Petrus apl's: epl'a. j. Serui ſubditi eſtote in omni timore dñis: non tm̄ bonis ⁊ modeſtis: ſed etiam diſcolis.

¶ Paulus apl's: in epl'a ad epheſios. c. 5. ⁊ pe. Serui obedite dñis veſtris carnalib⁹ cū timore ⁊ tremore: in ſimplicitate cordis vr̄i. ℣ Idē in epl'a ad coloſſenſes c. 3. Serui obedite p oīa dñis veſtris carnalibus non ad oculū ſeruiētes quaſi hoībus placētes: ſed in ſimplicitate cordis timentes deū. Dñi qō iuſtum eſt ⁊ equū: ſeruis ꝓeſtate: ſcientes qm̄ ⁊ vos dñium habetis in celo.

¶ Seneca epiſtolarum ad lucillū: l. j. e. 7. ⁊ f. Philoſophie ſeruias vt tibi ꝯtingat vera libertas. ℣ Li. 6. e. 5. Arrogātie ꝓuerbium vocat totidē hoſtes eſſe quot ſeruos: nō habemus hoſtes illos: ſed facimus. Uiue cle/mēter cuz ſeruo comitēq; ⁊ in ſermone illū admitte ⁊ in conſiliū ⁊ in conuictū. Colant ſerui tui te potius q̄ timeant. ℣ Lib. 7. e. 8. Qui impia liberis ercipit: ptē acerbiſſimam ſeruitutis effugit. Non qui iuſſus aliquid facit miſer: ſed qui inuitus facit.

¶ Lex vig. t. de regu. iur. l. infraſcriptis. Libertas ineſtimabilis res eſt. Libertas omnibus rebus fauorabilior eſt.

¶ Auguſtinus in epygrāmatib⁹ ꝓſpi. emp. 53. Malus ēt ſi regnet ſeru⁹ ē: nec vni⁹ oīi ſz qō grati⁹ ē tot dñoꝝ quot vitiorum.

¶ Cato capitulo. 5. ⁊ fi. Cum ſeruos fueris ꝓprios mercatus in vſus.
Et famulos dicas: hoīes tm̄ eſſe memento.

¶ Boetius de conſolatiōe. l. j. c. 10. Obtēperare iuſtitie ſumma libertas eſt.

¶ Caſſiodorus epl'arum. l. 12. ⁊ f. c. 10. Beatus q̄dā ē eē ſub debito: nec liber pōt veraciter dici qui ꝑhaſ obnoxius reperiri.

¶ Uerſificator fabulaꝝ eſopi. 22. f. Alterius nō ſit q̄, ſuus eſſe pōt. ℣ Fabula. 55.
Ditior eſt liber mendicans diuite ſeruo.
Libertas ꝑdulce bonū bona certa condit
Libertas animi cibus eſt ⁊ vera voluptas

Non bene pro toto libertas vendit auro
Hoc celeste bonum preterit orbis opes.

¶ Bualterius de castellione: lib. 8.

Esse tibi caue ne credas quos vicis amicos
Auferet stellas tellus septēq; triones.
Abluet oceanus z siccum piscis amabit.
Q̄ serui ad dñm sit veri nexus amoris
Inter eos nulla ē concordia: nam lz extra
Pax pretendatur: odio confligitur intus
Pacē vultus hēt: agitant p̄cordia bellum

¶ De famulis z domesticis. Rica. 10.

SAlomon in puerbijs. c. 15. Lōturbat domum suaz qui sectatur auaritiā.

¶ Isocrates in exhortationib⁹. c. 2. Esto adherentibus tractabilis non sublimis: nam despicientium tumorem vix equidem tolerabunt serui: modum vō tractabilium cuncti ferunt alacriter.

¶ Jesus filius sirach in ecclesiast. c 8. Noli eē sicut leo in domo tua eūtes domesticos tuos z oppzime subiectos tibi.

¶ Seneca epistolarum ad lucillum: li. 18. e. 5. Timeri tam domi q̄ foris molestum est: tam a seruis q̄ a liberis. ℣ Idem de breuita te vite: Eozum miserrima est conditio: qui nec suis quidē laborāt occupationibus: ad alienum dormiunt somum: ad alienuz ambulant gradū: ad alienū comedūt appetitū.

¶ Boetius de consolatione: lib. 3. c. 9. Que pestis est efficacioz ad nocendum q̄ familiaris inimicus.

¶ Bertrandus yconomica. c. 15. Famulus alti cordis repelle: vt futurum inimicum. Famulum tuis moribus blandientem repelle. Famulum de facili se verecundantez dilige vt filium.

¶ De nobilitate z ignobilitate. R. 11.

ARistoteles Ethicoz li. 4. c. 4. Nobiles dignificantur honore. ℣ Idem retho. lib. 2. c. 17. Nobilitas est honorabilitas progenitorum. Nobile quidem est fm generis virtutem. Differunt mores his qui nuper possederūt z his qui ab antiquo: in eo q̄ omnia magis et maiora mala habent nuper ditati: quasi eīs in eruditio diuitiarum est nuper ditatus eē. ℣ Idem pollyticoz. l. 4 c. 7. Ingenuitas est virtus z diuitie antique. Nobiles esse videtur quibus existunt progenitorum virtus z diuitie. Nobilitas z virtus in paucis est.

¶ Tullius inuectiua in salustium. Sacius ē me meis rebus gestis florere: q̄ malorum opinione niti: z ita viuerevt sit posteris mei nobilitatis initiū z virtutis exemplū.

¶ Ouidius methamorphō. li. 13. Nā genus z proauos z que non fecimus ipsi
Vix ea nostra voco. ℣ Idē ō pōto. l. j. e. 9. z p
Non census nec clarum nomen auorum:
Sed probitas magnos ingeniūq; facit.
℣ Idem de luco.
Nobilitas bonis mens z veritatis imago
Nobilitas bonis virtutum clara propago
Nobilitas bonis būilem releuare iacentez.
Nobilitas bonis mentē refrenare furentem
Nobilitas bonis nisi turpia nulla timere.

¶ Seneca tragediarū in hercule furente. c. 3
Qui genus iactat suum: Aliena laudat.
℣ Idem epistolarum ad lucillum. li. 5. e. 10
Habet ipe hoc optimum generosus animꝰ q; concitatur ad honesta. Neminem excelsi ingenii virum humilia delectant z sordida. ℣ Idem de moribus: Nobilitas est hominis generosus animus.

¶ Juuenalis: lib. 3. saty. 2.
Scemata quid faciunt.
Nobilitas sola est atq; vnica virtus.
Miserum est aliene incumbere fame.
Malo patri tersit tersites: dūmodo tu sis
Eacide filius vulcanaq; arma capescas.
Q̄ te tersite filem producat achilles.

¶ Lex auten. ti de consulibus. §. alia vō non decorabitur: Uxores coruscantur radijs maritorum.

¶ Ualerius maximus: lib. 3. c. de his humili loco natis clari euaserūt. ℣ Tullij hostilij in cunabula agreste tuguriū cepit. Eius sdē adolescentia in pecore pascendo fuit occupata. Ualidior etas imperiū romanū rexit. Cum

duplicauit senectus excellentissimis ornamentis decorata in altissimo maiestatis fastigio fulsit. Varro miro gradu ad consulatū macelaria patrie tabernacula cōscendit. Socrates nō solū hominū cōsensu verūeti am appolinis oraculo sapientissimus iudicatus phanarete matre obstetrice z sophroniſco patre marmorario genitus ad clarissimū glie lumē excessit. Euripides quā mirez: aut quē patrē demosthenes habuerit: ipsorū quoqz seculo ignotū fuit. Alterius autez matrem cultelos vēdidisse omniū pene doctorū littere loquunt. Sed quid aut illi? tragica: aut his oratoria vi clarius.

¶ Boetius de consolatione: li. 3. c. 7. Ineſt dignitas ppria virtuti: quā protinus in eos quibus fuerit adiūcta trāffūdit. f. 11. e. Uidetur esse nobilitas quedā laus de meritis puentuū proueniens. Siquid est in nobilitate bonū id arbitror esse solū vt impoſita nobilibus necessitudo videat ne a maiorum virtute degenerēt. f. 12. e. Omne hominum genus in terris simili surget ab ortu. Quid genus z patuos strepitis. Si primordia vestra Auctorēqz deum spectes: nullus degener ertat. Ni vicijs peiora fouens proprium deserat ortum.

¶ Lassiodorus epistolarum: l. e. 17. Tantus quis nobilior erit quātū z morib? probis z luculēta facultate reluxerit. f. Li. 5. e. 4. Dignitas nec diuitiis nec solis natalibus inuenit: sed tñ eam cū doctrina coniuncta pōt impetrare prudētia. Hec est indubitata nobilitas que moribus probatur ornata. f. Li. 8. e. 19 Si inueterate z per genus ducte diuitie nobiles faciunt: multo magis pstātior est cuius origo thesauri prudentie locupleter inuenit. f. Li. 9. e. 8. Doctrine pfacile est ornare generosum: que etiā ex obscuro nobilē facit. f. 22. e. Abunde cognoscitur quisquis teste fama laudatur.

¶ Claudianus: li 4. Asperi? nihil est humili cum surgit in altum.

¶ Andreas ad gualteriū de amore: li. j. Sola fuit merū pbitas que primit? boies nobilitate distinxit ac generis iducit differentiaz. Magis ex moribus q̄ ex sanguine deprehenditur cuiusqz nobilitas.

¶ Gualterius de castellione: li. j.
Uirtus non queritur extra.
Non eget externis q̄ moribus itus abūdat.
Nobilitas sola est: aīum q̄ moribus ornat.

¶ Matheus vindoc. in poetria pt. i. c. 6.
Uirtus nobilitat aīum: virtute remota:
Migrat in exilium nobilitatis honor.

¶ Heinricus samarienſis: l. j pt. j. Non pcessigne genus nec clarum nomen auorum:
Sed probitas vera nobilitate viget.

¶ De preciositate z vilitate. Rica. 12.

Seneca in epīs ad lucill. li. 8. e. 2. z pe. Uile videtur quicquid patet.

¶ Uegetius de re mili. l. 3. c. 26. z fi. Usitata vilescunt.

¶ Marcialis cocus. l. vndiqz suscepto. c. 3.
Uilia diuitibus notum est plerūqz placere.
Non q̄ sint vilia: sed qz rara line.
Sic plerūqz pmit pciosa frequentior vsus.

¶ Prosper sub. 66. emp. Ultro oblatorum vilius est precium.

¶ Uerificator fabularum esopi. f. 22.
Omne boni precium nimio vilescit in vsu.

¶ Andreas ad gualteriū de amore: li. j. Uilius res venalitati exposita compatur: q̄s venditor ab emptore rogetur.

¶ Heinricus samarienſis l. j. pt. j. Omne qō est crebrum nimio vilescit in vsu.
Omne qō est rarum carius esse solet.

¶ De laude z cōmendatiōe. Rica. 13.

Job xxvi. c. 18. Lux impij extinguet: nec splendebit flāma ignis eius. f. 20. c. Laus impiorum breuis est.

¶ Psalmista. 32. pō. Rectos decet laudatio.

¶ Salomon in prouerbiis. c. 27. Laudet te alienus z non os tuum. f. 24. c. Uir fidelis multum laudabitur.

¶ Cronica de rugis phor. c. 6. s. de biante. Bias vnus de septem sapientibus ait: Indignum virum ne laudes ob diuitias.

¶ Aristotel' ethicor. l. j. c. 7. Videt' oio laudabile in quale dd esse: z ad aliquid qualr habere laudari. Sūt laudes per relationez. Laus est operū filiter z corporaliū z aīaliū ℣ Idē magnor. moraliū. l. j. c. 42. Liberalis est laudabilis. ℣ 71. c. Laudabiles sūt prudētes. Laus virtus est. ℣ Idē retho. l. j. c. 16 Laus est sermo elucidās magnitudinē virtutis. Cōmendatio operū est. ℣ Lib. 2. c. 9. Laudare presentem adulationis est.

¶ Jesus filius sirach. in ecclesiast. c. 15. Nō est speciosa laus in ore peccatoris.

¶ Oratius in epīs. l. j. e. 19. Qualē cōmendes etiam atq; aspice ne mor
Incutiant aliena tibi peccata pudorem'.
℣ Libro scōo. e. 2. Plenius equo
Laudat venales q̄ vult excludere merces.

¶ Tullius retho. artis noue. l. 3. c. 2. Nō solū laudis cā rectū sequi cōuenit: sed si laus cōsequit' duplicat' recti appetēdi voluntas ℣ Idez phylipicor. l. 2. vt quondā morbo aliqui ex sensus stupore suauitatē cibi non sentiunt: sic libidinosi auari facinorosi vere laudis gustum non habent.

¶ Ouidius epistolaruz. 12. e. Ut culpēt alij: tibi me laudare necesse est.
℣ Idem de ponto l. 4. z fi. e. 2.
Excitat auditor studiū laudataq; virtus.
Crescit z imensum glia calcar habet.

¶ Paulus apls. e. 2. ad corinthios. c. 10. Qui gliat' in dño glier: nō eī qui seipsuz cōmē dat ille ꝓbatus est: sed quē dñs cōmendat.

¶ Seneca in epīs ad lucillū. l. 7. e. 4. Quid letaris q̄ ab hoibus his laudatus es quos nō potes ipse laudare. Qualis quisq; sit sciens si quēadmodū laudet aspexeris. ℣ Libr. 18. e. 2. Magnificū est laudari a laudato viro laude digno. Merentē laudare iustitia est. ℣ Idē de trāquillitate anim: Qui nō inter laudātium blādientiūq; positus greges plimum: inde sibiipsi ipse assentatus ē. ℣ Idē de remedijs fortuitor. c. 8. Displicere malis laudari est. ℣ Idem de moribus: Neminem cito laudaueris: neminem cito accusaueris.

¶ Plinius de naturali hysto. in prohemio. Benignū est z plenum ingenij pudoris ꝑsteri per quos profeceris.

¶ Valerius maximus. l. 4. t. de paupertate. c. 4. Non est necessaria solide laudi cupidinis anxia diuitiarum comparatio.

¶ Macrialis cocus. l. vndiq; suscepto. c. 2. Vituperat subito: subito qui laudat alebo. Nulli credo decus laudari a turpib⁹ herme Sed nec laudari ob turpia credo decus Premio vel laudes abnuimus sceleri.

¶ Auctor. l. de fortu. bone. vite. c. 2. Lauda parce: vitupera pcius: nā similiter reprehēsibilis est nimia laudatio q̄ imoderata vituperatio. illa siquidem adulatione: ista malignitate suspecta est. Nō q̄ multis: sz qua lib⁹ placeas cogita. ℣ 4. c. Sit tam triste tibi laudari a turpibus ac si laudaris ob turpia. Nec extollas quēq; nec deiicias.

¶ Cato capl'o. 2. Cum te aliquis laudat iudex tuus esse memento.
Plus alijs de te q̄ tu tibi credere noli.
℣ Capitulo. 3.
Nec te collaudes nec te culpaueris ipse
Hoc faciunt stulti quos gloria vexat ianis.
℣ Capitulo. 5. z fi.
Laudaris quicūq; palā q̄cūq; probaris
Hoc vide ne rursus leuitatis crimie dānes.
Parce laudato: nā quem tu sepe probaris.
Una dies q̄lis fuerit ostendet amicus.

¶ Boetius de disciplina scholarium: lib. 3. Rerum effectus exhibtione opis declarat'.

¶ Lasiodorus epistolarum: lib. j. e. 2. Quid maius querit' q̄ ibi inuenisse laudum testimonia vbi gratificatio non pōt esse suspecta. ℣ 3. e. Crescere virtutes solent ad preconij fastigium. ℣ Li. 8. e. 3. Luz successor amplius laudari nitit' precedentis fama letat'. ℣ Lib. 4. e. 30. Perfectū opus suum laudat auctorē. ℣ 31. e. Prudens frequentiā nō respuat hominū in qua se nouit esse laudandum. alioquin virtutibus fama rollit' si eaz merita in hoibus nesciantur. ℣ Li. 9. e. 22. Magnus verecūdie stimulus est laus parentū oū illis nō patimur eē impares quos

gaudemus auctores ℣ 25.e.2 fi. Glorioſis dominis gratioza ſunt preconia ꝯ̃ tributa. ℣ Li.11.e.23. Juſte potiora ꝺſequiť qui ꝺ cõmiſſa ſibi negocij perfectione laudatur.

¶ Auctor.ť.qui ꝺicitur facetus.c.2. Alteri⁹ laudes moderate ꝺicere laudo.
Sed proprias nemo ſi ſapit ipſe refert.

¶ Andreas ad gualteriũ ꝺe amore:li.j.Callidi videnť blandimenti obtinere cõmentũ laudes aſpectu laudati prolate.

¶ Matthaeus vindoc.de hyſto.tobie.c.30. Se laudi ꝺoſormet opus: niſi facta marrites Uerbis verba nocent friuola:fructus abeſt

¶ Prouerb.vulg. Loura loda el'maeſtro Ubi lalda el mato fal ſaiſre.

¶ De fama ſeu eſtimatiõe laudabilis ⁊ infamia. Rubrica.14.

Salomon in puerbijs.c.15. Fama bona impinguat oſſa. ℣ 22.c. Meli⁹ eſt nomen bonum ꝯ̃ diuitie multe Super aurũ ⁊ argentum gĝia bona. ℣ Idez in eccleſiaſt.c.7. Melius eſt nomen bonuz ꝯ̃ vnguenta preciosa.

¶ Iſocrates in exhortationib⁹.c.2. Uerere crimina tãetſi falſa ſunt:nã pleriqz veritatẽ ignorãt:opinionem aũt coniectãt. Decet ꝯ̃ dem formidatũ eſſe malis vite exitium: viruoſis ꝺo ignominiam vite.

¶ Jeſus filius ſirach in eccleſiaſt.c.41. Cura habe ꝺe bono nomine. Bonum nomẽ permanebit in euum.

¶ Saluſtius in catilinario: Is ꝺemum mihi viuere atqz frui anima videtur: qui aliquo negocio intentus:preclari facinoris aut artis bone famam querit.

¶ Uirgilius eneꝺ.li.10.circa medium.
Stat ſua cuiqz ꝺies. breue ⁊ irrepabile tẽpus Omnibus eſt vite:ſed famã extẽdere factis Hoc virtutis opus.

¶ Tullius ꝺe officijs:li.2. Uehemẽter multitudinis amor cõmouetur ipſa fama ⁊ opinione liberalitatis beneficentie iuſtitie fidei omniũqz eaꝝ virtutum que pertinẽt ad mã ſuetudinẽ moruz ac facilitatẽ. ℣ Jdẽ ꝺe oratore:lib.2. Bona eſtimatio diuitijs pſtat.

¶ Ouidius ꝺe arte amandi:lib.3.
Quid petitur ſacris niſi tĩ fama poetis Hoc votum noſtri ſũma laboris habet.
Sz fame vigilare iuuat: quis noſſet homer Ulixes eternum ſi latuiſſet opus.
℣ Idem ꝺe faſtis:lib.2.
Et memorem famam qui bñ geſſit habet.
℣ Libro.6.⁊ fin.
Rumor vt eſt velox agitatus puolat alis.
℣ Idem ꝺe ponto:li.j.c.j.
Pena poteſt ꝺemi:culpa perennis erit.

¶ Seneca in epiſtolis ad lucillum :lib.15.e.4. Quanta ꝺementia eſt vereri: ne ifamier ab infamibus. ℣ Idem ꝺe clementia. Nulli magis curandum eſt qualem famam habeat ꝯ̃ qualẽcunqz meruerit.

¶ Juuenalis:lib.3.ſaty.2. Omne animi vicium tanto conſpectius in ſe Crimẽ habet quãto maior ꝙ peccat habeť. ℣ Lib.4.ſaty.2. Maior fame fitis eſt ꝯ̃ Uirtutis.

¶ Lex vlg.ti.ꝺe varijs ⁊ extraorꝺ. cog.l.p. §.j. Exiſtimatio eſt illeſe ꝺignitatis ſtatus:legibus ac moribus comprobatus.

¶ Marcialis cocus epigrammaton: lib.5.
Eſſe quiꝺ ꝺicam ꝙ vitiis fama negatur Et ſua ꝙ ramus tempora lector amat.
Di ſunt inuiꝺie nimirum regule mores Preferat antiquis ſemper vt illa nouis.
℣ Idem.ť.vnꝺiqz ſuſcepto.c.3.
Dum creſcit ramis ⁊ nõ raꝺicibus arbor Emiliane breui flamine mora ruit
Qui celeris fame ramis per inania tenꝺit Non raꝺice operũ corruit ex facili.
Dici aut eſſe bonum: non nos reputemus vt vnum Dici non proꝺerit.
Dici aut eſſe malũ pthe nõ ꝺicimus vnuz. Dici ſi noceat:ſz nocet eẽ magis. ℣ Capꝰ.4
Oĩs hõ vicinum tanto famoſius in ſe: Quanto qui pec at maior habetur:habet.

¶ Auctor.ť.ꝺe for.hone.vite.c.4. Fame bone eſto:neqz tue ſem'ator:neqz aliene inuiꝺ⁹

¶ Fulgentius mitologiarum:li.3.⁊ fi.
Dum quis famam timuerit ſapiens erit.

¶ Cato capꝰ j. Eſtimationem retine.

¶ Capitulo. 5. ℣ ñ.
Si famam ſeruare cupis dū viuis honeſtā
Fac fugias aſo que ſunt mala gaudia vite.
¶ Boetius de diſciplina ſcholarium: lib. 3.
Fame nouerca eſt adunca tenacitas. ℣ Idē
ō ſolatiōe: li. 3. c. 11. Plures magnū ſepe
nomē falſis vulgi opinionibus abſtulerūt.
¶ Caſſiodorus epiſtolarum: li. j. e. 3. Indi-
gni animi ſignū eſt fame diligere cōmoduz.
℣ Li. 5. e. 12. Pulchrū eſt cōmodū fame fe
da neglexiſſe lucra pecunie. ℣ Lib. 8. e. 23.
Doc nature theſaurus: reponimus quod fa
me cōmodis applicamus.
¶ Iſydorus in ſynonima ſolliloquioꝝ: li. 2.
e. 27. Diſce bono flagrare preconio. Cuſto-
di bonam famam tuam.
¶ Johannes ſolobrienſis anglicus in poly-
cratone: li. 6.
Iſocrates querenti quomodo quis famā
optimā compararet. Si geſſerit inquit opti
ma ⁊ locutus fuerit pauca.
¶ Auctor. l. qui dicitur pamphylus. c. 18.
E minimo creſcit: ſꝫ nō cito fama quieſcit.
Quis mentitur creſcit eundo tamen.
¶ Auctor rudium doctrine: li. 2. Neglector
fame fiet neglector bonoris.
Et merito cunctis ille peroſſus erit.
Et quiſquis famā cupiat retinere celebrem.
Omnib⁹ hic ſtudeat gratus adeſſe bonis
Sit mitis cunctis tractabilis arcꝫ benign⁹:
Subleuet vt nomen proſpera fama ſuum.
Et ſi diſpliceat prauis non ſollicitetur
Quis niſi ſit prauis nemo placere poteſt
Uerū pfiteor ſimul oibus opto placere.
Si nequeo ſaltem gliſco placere bonis.
¶ Matthaeus vindoc. in poetria. pē. 2 ⁊ ñ.
c. 9. Fama citat laudem: laus premia: pre-
miantem. ℣ Idem de hyſto. tobie. c. 35.
Eſt fame ꝓciosa fames: ſi fama laboret:
Uita labat: precium labitur: alget honor.
¶ Heinricus ſamariēſis. l. j. pē. j. Quē ſemel
horrendis maculis infamia nigrat.
Ad bene tergendum multa laborat aqua.
¶ Jacob⁹ bñuentanus. c. j. Ille bñs erit cui
bona fama viget. ℣ Capitulo. 50.
Non valet extingui ſordida fama bene.
¶ Auctor. l. qui incipit aſtrolabi.
Detrimenta tue caueas ſuper omnia fame.
¶ Prouerb. vulg. Blaſmo noze eſenza fo-
co coze.

¶ De gl'ia dignitate ambitione bono
re ⁊ vituperio. Rubrica. 15.

Salomon in proverbijs. c. 3. Bliaz ſapiē
res poſſidebūt: ſtultorum exaltatio
ignominia. ℣ 5. c. Ne des alienis ho-
norē tuū. ℣ 15. c. Bliā p̄cedit būilitas. ℣ 20.
c. Honor ē boi q̄ ſepat ſe a tēptatiōib⁹. ℣ 25.
c. Ne gloſus appeas coram rege: ⁊ in loco
magnoꝝ ne ſteteris: meli⁹ eſt eñ vt dicatur
tibi aſcende huc: q̄ꝫ vt humilieris coram
principe. ℣ 29. c. Supbū ſequet ignominia
⁊ humilem ſpū ſuſcipiet gloria.
¶ Iſocrates in exhortatiōib⁹. c. 2. Ex cōib⁹
curis diſcede nō otior: ſꝫ gliosior: nā potius
plibus opibus p̄coniū q̄ a multitudine.
¶ Ariſtotel. ethi. l. j. c. 2. Ciuilis vite fere bo
nor finis ē. Uī i honorātib⁹ magl honor eē
q̄ꝫ i honorato. ℣ l. 4. c. 4. Nobiles dignificāt
honore: ⁊ potētes vl' diuites. Supercellēs
bono honorabili⁹ ē. Scōꝫ vitatē bon⁹ ſolus
honorād⁹ ē. ℣ l. 8. c. 8. ⁊ l. vtutis ⁊ bñficij bo
nor retributio ē. Nō honorat' q̄ nullū bonū
cōi tribuit. cōe eñ dat' ei q̄ cōe bñficiat. ho-
nor aūt cōe. Nō ē fil' ditari a cōib⁹ ⁊ honora
ri. ℣ Idē magnoꝝ moraliū. l. 2. c. 7. A vtute
q̄dē honor fit. Honor magn⁹ fact⁹ peiores
fac. ℣ Idē retho. l. 2. c. 9. Null⁹ō gl'ia curat
niſi pp gl'ificātes. ℣ 16. c. Iuuenes amato-
res ſūt honoris. marie aūt amatores victo-
rie: excellētiā eñ ocupiſcit iuuēt⁹. excellētia
eñ victoria q̄dā ē ⁊ ābo h magl q̄ꝫ amato-
res pecūiaꝝ. ℣ l. 3. ⁊ f. c. 16. Opꝫ bonos ho-
norari. ℣ Idez polyticoꝝ. l. 3. c. 6. Honores
dicimus eē principatus. ℣ 7. c. Rōnabiliter
prepanē honori nobiles ⁊ diuites.
¶ Saluſtius in catilinario: Rectius videtur
eſſe ingenij q̄ꝫ virium opibus gloriam que-
rere. Diuitiarum ⁊ forme gloria fluxa atcꝫ
fragilis eſt. virtus animi clara eternaq̄ ha-

betur. Ambitio multorum mortales falsos fieri subegit.

¶ Tullius de officijs:li.j. c.29. Vir inueniꝫ tur qui laboribus suscepti periculisq; adiꝫ tis non quasi mercedem rerum gestaruꝫ de sideret gloriam. ¶ Idem rethoricoruꝫ artis veteris:li.2.c.10. Glia est frequēs ō aliquo fama cum laude. Dignitas est alicuius hoꝫ nesta ꝛ cultui ꝛ honore ꝛ verecundia digna auctoritas. ¶ Idem in oratione pro marco marcello: Gloria est illustris quagata maꝫ gnorum vel in suos vel in patriaꝫ vel in oē genus hominum fama meritorum. ¶ Idem phylippicorum:li.j. Ea est gloria laus recte factoruꝫ magnoruꝫq; in rem publicam meriꝫ torum que tum optimi cuiusq; : tum etiam multitudinis testimonio comprobatur. Beꝫ ne de rep ublica mereri: laudari:coli: diligi glorioſum est. ¶ Li.2. Oī miserum est id neꝫ gare non posse qō sit turpissimuꝫ confiteri. ¶ Li.3. Nihil est detestabilius dedecore :niꝫ hil fedius seruitute. Ad decus ꝛ libertatem nati sumus:aut hō teneamus:aut cum digniꝫ tate moriamur. Dedecus virtus propulsaꝫ re solet.

¶ Ouidius de tristibus :lib.5.e.18. Deniqꝫ non paruas animo dat gloria vires.
Et fecunda facit pectora laudis amor.

¶ Quintillianus declamationum.5. declaꝫ ma. Ingenitus est amor.

¶ Lucas in euangelio.c.14. Cum inuitatus fueris ad nuptias non discumbas in primo loco ne forte honoratior te sit inuitatus ab eo:ꝛ veniens is qui te ꝛ illū vocauit dicat tiꝫ bi da huic locum:ꝛ tunc incipias cum rubꝫ re nouissimum tenere. Sed cum vocat⁹ fueꝫ ris vade recumbe in nouissimo loco: vt cuꝫ venerit qui te inuitauit dicat tibi amice ascēꝫ de superius:tunc erit tibi gloria coram simlꝫ discumbentibus.

¶ Paulus apostolus:in epistola ad galatas c.6. Non efficiamur inanis glorie cupidi.

¶ Seneca in epistolis ad lucillum:lib.8.e.j. Illa que temere laudantur ꝛ vulgi sententia bona sunt: inflant inanibus letos. ¶ Idē in prouerbijs: Loco ignominie est apud inꝫ dignum dignitas.

¶ Ualerius maximus:li.2.ti.j. Arriopagus athenis bonos ciues corona decorandi priꝫ mo consuetudinem introduxit :quob⁹ olee conueris ramulis clarum periculis cingenꝫ do caput:probabile fuit institutum: naꝫ virꝫ tutis vberrimum alimentum est bonos.
¶ Li.7.t. Sapientum dicta aut facta: Socraꝫ tes expedita ꝛ compēdiaria via eos ad gloꝫ riam peruenire dicebat: qui id agerent vt quales videri vellent tales etiam essent.
¶ Li 8.ti.quantum momentum sit ꝛc.
¶ 15.c. Nulla est tanta humilitas que vulꝫ cedine glorie non tangatur.

¶ Ler dig.l.12.ti.j.ſ. de dignitatibus.l.ij. Neqꝫ famosis ꝛ notatis ꝛ quos scelus aut vite turpitudo inquinat ꝛ quos infamia abꝫ honestoꝝ cetu segregat dignitatis porꝫ tebunt. ¶ Li. de consulibus.l.j. Repe itiꝫ fasces virtutem spe meriti comprobant. Niꝫ hil est altius dignitate. ¶ Li. de re militari. l contra publicam vtilitatem: honoris arꝫ gumentum non ambitione: sed laboꝛ ad vnūquēqꝫ conuenit deuenire.

¶ Marcialis cocus.l. vndiqꝫ susceptoꝫ.c.2. Oꝛis onus magnum: dum magnuꝫ queris honorem. ¶ Capitulo.3.
Sollicitudo grauis est preparatus honoꝛ
Deficit exurgens gloria de nihilo.

¶ Auctoꝛ.l. de foꝛ.bone.vite.c.4. Uane gloꝫ rie fis contemptoꝛ.

¶ Posper sub vlti.c. Contentus modicis ꝛ tenuibꝫ haberi.

¶ Boetius de consolatione:li.2.c.11. Lolꝫ lata improbis dignitas non modo nō effiꝫ cit dignos: sed prodit potius ꝛ ostentat inꝫ dignos. ¶ Li.3.c.7. Dignitates non fugare: sed illustrare potius nequitiam solent. Nō possumus ob honores reuerētia dignos inꝫ dicare quos ipsis honoribus iudicamus inꝫ dignos. Eo abiectioꝛ est quo magis a pluꝫ ribus quisq; contemnitur. ¶ 11.c. Plures magnum sepe nomen falsis vulgi opinioꝫ nibus abstulerunt.

¶ Cassiodorus epistolarum:li.j.e.24. Laborem quippe nō refugit qui virtutis gloriaz concupiscit. ℣ Li.4.e.31. Uituperationem generant que in medijs conatibus egra deseruntur. ℣ Li.5.e.13. Pulchrum est commodum fame feda neglexisse lucra pecunie ℣ Li.6.e.10. Periclitarētur grauiter boni mozes:si aut solis diuitibus:aut cozpozeva lentibus prestarentur tantūmodo dignitates. Sapientia est que honozes meretur. ℣ 11.e. Illum siquidem honozes glozificāt quē cōmendat z vita. ℣ 12.e. Interdum assidui labozes z ipsas ingratas faciunt dignitates. Szaue pondus inuidie est splendore singuli claritate z mozum lampade non lucere. ℣ Li.8.e.4. Dignitas est subiecta affatus meruisse dominantis. ℣ 14.e. Semper in honoze manet: si cuius est tranquillus animus euz quoqz serenissimus cōmendet aspectus. ℣ 19.e. Affectat vnusquisqz gloriam suaz. ℣ 31.e.z antepenult. Querat erudītus vbi possit existere glozioſus. Prudēs frequentiam non respuat hominum in qua se nouerit esse laudandum. Alioquin virtutibus fama tollitur si earum merita in hominibus nesciantur.

¶ Isydorus sollioquiozum:li.2.c.44. Iuxta dignitatem redde vnicuiqz honozem. Superiozi equalem te non exhibeas. ℣ 52. c. Cui plus cōmendatur plus ab eo exigit. Cittus patet insidijs glozioſus. Glozia enim inuidiā parit. inuidia vo pericula generat. ℣ Idem in poetria.pē.2.capo.3.

¶ Matthens vindoc.de bysto. tobie.c.30. Si queratur honoz onus intricatur honozi Si delectat honos:onus adiacet exigit eē Fructus honos oneris: fructus honozis onus. ℣ Capitulo.32. Justa relatiuo gaudet honoze fides. ℣ Capitulo.35. Sarcina dedecozis:damno preponderat. Excruciat cupidos inficiatus honoz. Hypocrite gratus est popularis honoz.

¶ Jacobus beneuentanus.c.55. Te viuente tuum nulli prebebis honozem.

¶ Sed tibi conserua carus vt esse queas.

¶ Ricardus iuder venusinus. Quisquis honozari cupit idem debet honozem Hunc alijs gerere quē cupit ipse sibi. Est honoz ille tuus: alijs quē feceris ipse.

¶ Proueb. vulg. Glozia vana se floziſſeno grana.

¶ De reuerentia z honozificatione. Rubrica.16.

IN leuitico. cap.19. Cozā cano capite consurge z honoza personam senis.

¶ Cronica de nugis philosophozum.c.4.f. de chilone. Chilo lacedemonius q̄ fuit vn⁹ de sept⁹ sapiētib⁹ iubebat seniū honozare.

¶ Aristotel.retho.lib.j.c.5. Irreuerentia est paruipensio z despectus. quos enim multum despicimus non reueremur. ℣ Li.2.c.17. Reuerentiozes facit dignitas. Reuerentia est mollis z decens gratuitas. ℣ Lib.3.z fi.c.16. Oportet bonos honozari. ℣ Idem pollyticozum:li.c.7. Rationabiliter preparanē bonozi nobiles z diuites.

¶ Jesus filius sirach:in ecclesiast.c.11. In medio seniozum ne adijcias loqui. ℣ 32. c. Loquere maioz natu decet enim te. Adolescens loquere in tua causa vix. Ubi sunt senes non multum loquaris. ℣ 37.c. Honora medicum propter necessitatem.

¶ Tullius retho.artis veteris:li.2.c.9. Obseruātia est per quā homines aliqua dignitate antecedētes cultu: quodam z honoze dignantur.

¶ Petrus apostolus epistola: Omnes honozate. Regem honozificate.

¶ Paulus apostolus:epistola.j. ad timothe um.c.5. Seniozem ne increpaueris:sed obsecra vt patrem.

¶ Lex dig.ti.de obsequijs a liberis z libertis cē.l.antepenult: Liberto z filio semper honesta z sancta persona patris ac patroni videri debet. ℣ Li. de iure immunitatis.l.semper.in prin. Jabolenus iurisconsultus ciuis romanus ait semper in ciuitate nostra senectus venerabilis fuit: nam que maiozes no

ſtri pene eundem honorez ſenibus quã ma/giſtrantibus tribuebant.

¶ Ualerius maximus:lib. 2.ti.de inſtitutis antiquis: Senatui iuuentus ita cumulatuz ⁊ circũſpectum honorẽ reddebat tanꝯ ma iorez natu a doleſcentium cõmunes patres eſſent. Quo circa iuuenes ea die qua conſi/lium celebrabat ſenatus conueniebant: vt aliquem ex patribus conſcriptis: aut pro/pinquũ:aut paternũ amicum ad curiam re/ducerent: affixiq valuis expectabant do/nec reducendi etiã officio fungerent. Qua quidẽ voluntaria ſtatione ⁊ corpora ⁊ ani/mos ad publica officia impigre ſubſtinẽda roborabant: breuiq proceſſu morarum in luce virtutum ſuarũ verecunda laboris me ditatione ipſi doctores erant.

¶ Boetius de conſolatione:lib.3.c.7. Non poſſumus ob honorez reuerẽtia dignos iu/dicare quos ipſis honoribus iudicamus in dignos.

¶ Iſydorus in ſynonima ſolliloquiorũ:li. 2. Superiori equalem te non exhibeas.

¶ Auctor.l. qui dicitur facetus.c.4. Inter maiores caueat ne multa loquatur.

¶ De obſequio ⁊ reſiſtẽtia. Brica.17.

TErentius in andria.c.3 Hoc tempo/re obſequium amicos veritas odi/um parit.

¶ Ouidius de arte amandi:li.2. Flectit̃ ob/ſequio curuatus ab arbore ramus.
Franges: ſi vires expiare tuas.
Obſeqo tranſnãt aque:nec vincere poſſis
Flumina ſi cõtra qua rapit vnda nates
Obſequiũ tigreſq domat tumidoſq leões
Idem de remedio amoris:lib.i.
Dum furor in curſu eſt currẽti cede furori
Difficiles aditus impetus omnis habet
Stultus ab obliquo q̃ cũ deſcẽdere poſſis
Pugnat in aduerſas ire natator aquas.

¶ Seneca in prouerbiis: Bonus animus nũ q̃ erranti obſequium accõmodat.

¶ Ualerius maximus:li.7.ti. ſapienter di/cta aut facta: Ariſtoteles caliſtenem audito rem ſuum ad alexandrum mittens monũ/it cum eo:aut nunq̃:aut q̃ice cundiſſime lo/queretur quo ſcilicet apud regias aures vel ſilentio tutior: vel ſermone eſſet acceptior. At illis dum alexandrum macedone gau/dente in perſica ſalutatione obiurgat ⁊ ad macedonicos mores inuitum reuocare be/niuole perſeuerabat ſpiritu carere iuſſus:ſe ram neglecti ſalubris conſilij pnam egit.

¶ Lecilius firmianus de beata vita:lib 7.⁊ fina. Mores ac vicia regis imitari genus obſequij eſt.

¶ Proſper ſub.34.emp. Equum eſt ſeruire regibus ⁊ ducibus.

¶ Cato capitulo.2. Uincere cum poſſis in/terdum cede ſodali Obſequio quoniã dul ces retinentur amici.

¶ Caſſiodorus de amicitia.c.24. Illud ob/ſequium dãnabile ẽ qõ amicum indulgen/tiorem vicijs facit. Idem epiſtolarum:li. 3.e.34. Lubentibus animis obedite: vt fi/des veſtra que iam prioribus monſtratur exemplis: ſubſequentibus quoq̃ declare/tur inditijs. Gratius eſt obſequiũ qõ deuo/tione perpeti cuſtoditur.

¶ Iſydorus in ſynonima ſolliloquiorũ:li. 2.c.44. Defer obſequia nil iuxta mores. Facientem ⁊ obſequentem par pena con/ſtringit.

¶ Matthaeus vindoc. de hyſto. tobie.c.31. Obſequio refouetur amor.

QUartus liber quarte partis tractat de delectationibus: ⁊ delectabilibus ⁊ pertinen/tibus ad ea ſub his titulis.

¶ De delectatione. Brica.i.

SAlomon in prouerbiis. c.13 Spes q̃ differtur affligit animam. Deſideri um ſi compleatur delectat animaz. Idem 15.c. Lux oculorum letificat animaz. Fa ma bona impinguat oſſa. Idem in eccle/ſiaſt.c.11. Dulce lumen ⁊ delectabile ẽ ocu

lis videre ſolem.

¶ Ariſtotel'.retho.li.j.c.9. Dicendum eſt delectationem bonã eſſe: omnia enim animalia appetunt ipſam naturam. ℣ 11.c. Delectationem omnia perſequunt: ⁊ gratia ipſius delectari appetunt. ℣ 19. capitulo. Sũt autem aſſuetũ ⁊ conſuetum inter delectabilia. multa enim ⁊ eoꝝ que natura nõ ſũt delectabilia ⁊ aſſuefacta fuerint delectabiliter fiũt. Quecũq; ꝓpter ſe agũt omnia ſunt: aut bona: aut delectabilia: aut apparẽtia delectabilia. ℣ 20.c. Lõcupiſcentia eſt delectabilis appetitus. Delectari eſt in pati ſenſuꝫ alicuius paſſionis. Neceſſe eſt oĩa delectabilia eſſe: aut in ſentiendo pñtia: aut ĩmemorando facta: aut in ſperando futura. Delectabile eſt ſalutũ reminiſci laboꝝ: ⁊ poſt anguſtias delectatur vir memorans q̃ multa paſſus fuerit: ⁊ qui multa geſſerit. Que cũq; pñtia letificant ⁊ ſperãtes ⁊ memorãtes: vt in pluribus: ꝓpter qõ ⁊ iraſci delectabile. nullũ enim iraſcitur ei qui videtur impotens cruciatũ ſortiri: neq; his qui multũ ſupſunt potẽtia: aut ſi iraſcat mitius. Inplorati⁹ ⁊ in lamẽtationib⁹ ineſt quedam delectatio. Punire delectabile eſt. Vincere delectabile eſt. Diligere delectabile eſt. Diligi delectabile eſt. In admiratiõe eẽ delectabile eſt ꝓpter ipm honorari. Adulationem recipe ⁊ adulatoꝝ delectabile ẽ. appens eñ admiratoꝝ eſt. Qõ ɔſuetũ eſt delectabile ẽ. Addiſcere ⁊ imitari ỽleetabile ẽ: vt ad multũ. Imitari q̃dẽ eñ eſt ɔcupiſcẽ addiſcere. Quare mutabile ẽ ɔcupiſcibile. addiſcẽ aũt ẽ in id qõ ſm nãm ɔſtitui. Bñfacere ⁊ bñpati delectabile ẽ. bñ pati quidẽ eñ ẽ adipiſci eoꝝ que ɔcupiſcũt. Qõ ſm nãm ẽ delectabile ẽ. Oĩa que eiuſdẽ gñis ſm nãm ĩuicẽ ſũt cognata ⁊ ſilia delectabilia ſũt: vt in plib⁹: vtputa bõ boĩ: ⁊ equus equo: ⁊ iuuenis iuueni. Oẽ ſile ⁊ cognatũ delectabile eſt ſibi. Principari delectabiliſſimũ eſt. Videri ſapiẽtẽ eẽ delectabile eſt. Ludus delectabiliũ eſt. Oĩs remiſſio riſus delectabiliũ eſt. Neceſſe ẽ riſibilia delectabilia eẽ: ⁊ boĩes; ⁊ verbi: ⁊ opa. ℣ Li.2.c.4. Cã delectationis cõtumelizantibus eſt: qz putãt qõ ipſi male agẽtes excedãt magis: ꝓpter qõ ⁊ iuuenes ⁊ diuites cõtumelioſi ſunt. excedere eñ putant cõtumelias ferentes. ℣ Li.3.7.c.3. Delectabile eſt qõ mirabile ẽ. ℣ 9.c. Indelectabile eſt ⁊ noſcibile qõ infinituꝫ eſt. ℣ 11.c. Addiſcere qõ facile delectabile nã oĩbus ẽ. ℣ Idẽ ethicoꝝ: li.j.c 4. Delectari quidẽ aĩalium. Multis quidẽ delectabilia aduerſantur ad inuicẽ: qz nõ nãlia ſunt. ℣ Li.2.c.2. Bonũ ⁊ conferẽs delectabile videt. ℣ Lib. 3.c 4. Difficilius eſt triſtitiã ſubſtinere q̃z a delectationib⁹ abſtinere. ℣ Li.7.c.13. Nõ contingit eẽ optimũ delectatiõe. Oĩs delectatio gñatio eſt in nãz ſenſibilis. Nõ optimũ eſt delectatio: qñ nõ finis: ſed gñatio ẽ ℣ 14.c. Optimum aũt nihil ꝓhibet delectationẽ aliquã eſſe. ℣ 15.c.7 fi. Expellit delectatio triſtitiã. Delectatio magis eſt in quiete q̃z ĩ motu. tranſmutatio aũt oĩum dulciſſimũ ſm poetã ꝓpter malitiã q̃dã: quẽadmodũ eñ hõ facile trãſmutabilis malus: ⁊ nã que ĩdiget trãſmutatiõe. ℣ Li.8.c.4. Natura vĩ triſte fugere. appetere aũt delectabile. Sine opatiõe nõ fit delectatio. Coauget operationẽ ꝓpria delectatio. Magis fingula iudicãt ⁊ cercius exquirũt cũ delectatiõe operantes. Propria delectatio confirmat operationes: ⁊ diuturniores ⁊ meliores facit. ℣ Idem magnozum mozalium: lib.2.c. 28. Non eſt infelicitas abſq; delectatiõe. ℣ 40.c. Eſt ⁊ conſcientia factiua delectationis. ℣ Idem de animalibus: li.7.hyſto.c.j. Perſequuntur oĩa eã que eſt ſm nãm delectationẽ. ℣ Idẽ pollyticoꝝ: lib.j.c.5. Non idem vnicuiq; delectabile eſt ſm nãm: ſed altera alteris. ℣ Li.2.c.2. Largiri ⁊ auxiliari amicis: aut extraneis: aut alteris delectabiliſſimum eſt.

¶ Terentius in andria.c.3. Ingeniuꝫ eſt oĩum hominum a laboze ꝓcliue.

¶ Tullius retho.artis vcteris: li.2.c.5. Que rara ⁊ ardua ſunt ea experiendo pulchra et iocũda hominibus videntur.

¶ Ouidius de remedio amoris: lib.j. Rura quoq; oblectant animos: studiūq; colendi.
¶ Idem de ponto: li. 2. e. 7.
Tempus in agroꝝ cultu cōsumere dulce ẽ.
¶ Seneca epistolarum ad lucillum: li. 7. e. 3
Effeminat animos amenitas nimia.
¶ Idem de tranquillitate animi: Aliquando insanire iocundum est.
¶ Boetius de consolatione: li 3. c. 3. In minimis quoq; rebus id appetitur q̄ habere fruiq; delectet. Eaq; de causa diuitias desiderant homines q̄ per h̄ sibi sufficientia. reuerentiāq; potentiam celebritatem letitiam credunt esse ventura.
¶ Lassiodorus epistolarum: li. 2. e. 39. Iuuat videre secretum. ¶ Li. 3. e. 52. Paucos ratio capit aut probabilis oblectat intētio ad illud potius turba ducitur q̄ ad remissionem curarum constat inuentum. Expedit interdum desipere. ¶ Li. 8 c. 19. Nature siquidem insitum est vt bonorum copia plus delectet. ¶ 20. e. Bonum insolitum plus amatur. Sequenti gaudio cōfert oblecdinem temporum premissa tristitia. ¶ Li. 9. e. 24 Dulcius accipitur q̄ sub aliqua dilatione prestatur. ¶ Li. 10. e. 33. Dulcior solet esse gratia post amaritudines expiatas.
¶ Uersificator fabularum esopi. 22. fa.
Fitq; mali gustu dulcius oē bonum.

¶ De delectatione variatiōis vel rep̄ et tedio ꝯtinuationis. Rica. 2.

SOcrates in exhortationibus. c. 2. Sacietas omnium mala.
¶ Aristotel. ethicorum: li. 7. c. 15. et fi. Transmutatio omnium dulciss mum fm poetam propter malitiam quandam. Quēadmodum enim homo facile transmutabilis malus et natura que indiget trāsmutatione. ¶ Idem retho. li. i. c. 20. Transmutare delectabile est: in natura enim fieri trāsmutare q̄d enim idem semper excessum facit constitui habitus. vnde dictum est. trāsmutatio omniū dulce. ꝓpter h̄ enim et que ad tempus delectabilia sunt.
¶ Plinius de naturali hysto lib. 12. c. 19. Nulla est voluptas que non assiduitati sui fastidium pariat.
¶ Iuuenalis: li. 4. saty. 2. Uoluptates omēdat rarior vsus.
¶ Lassiodorus epistolarum: li. 3. e. 21. Humane ꝯsuetudinis mos est vt variata p'us capiant: et q̄uis in vsum habeantur eximia fastidium prestet oē q̄d faciat. ¶ Li. 7. e. 36 In continuatione rerum magnum mentis constat esse fastidium. Dulcedo mellis fiat fidue sumatur horresc it. Serena ipsa q̄us magno opere desiderentur iugiter adepta fordescunt non imerito: q̄ cum sit homo cōmutabilis: nature sue desiderat qualitates. ¶ Li. 9. c. 22. Copia plerūq; solet habere fastidium.
¶ Matthaeus vindocinensis in poetria p̄. 2 c. 3. Uarietas tollit fastidium.
¶ Gaufridus in poetria. c. 49. Plus mellis habet variata voluptas.

¶ De musicali delectatione. Rica. 3.

ARistoteles pollyticorum: li. 8 c. 2 Air et museus esse omnib' hominibus delectabilissimum cantare. Habet musica delectationem naturalem propter q̄ omnibus etatibus et omnibus moribus vsus ipsius est amicus.
¶ Jesus filius sirach in ecclesiast. c. 40. Uinum et musica letificant cor. ¶ Tibie et psalterium suauem faciunt melodiam: et super vtrūq; lingua suauis.
¶ Tullius de oratore: li. 3. et fina. Due sunt res que permulcent aures: sonus: et numerus. Omnium longitudinum et breuitatum in sonis fecit acutorum grauiūq; vocum: iudicium ipsa natura in auribus nostris collocauit. Uersus rationez non est cognitus: sed natura atq; sensu: quē dimensuratio docuit quid acciderit ita notatio nature et animadiuersio peperit artem.
¶ Macrobius de somno scipionis: Omnis anima musicis sonis capit. Musica capit

omne q3 viuit. ℣ Idem saturnaliorum: lib. 3. in phemio Socrates grecus oratoꝛ verba ꝓius libera sub nueris ꝓius ire coegit.

¶ Boetius in musica: li. c. j. Nulla omnino est etas que a cantilene dulcis: dulci delectatione seiuncta sit. Ut sese coꝛporis affectus habent: ita etiã pulsus coꝛdis motibus incitãtur. Cum contico quodam dulcior fit cã deflendi. Et qui suauiter canere non potest: sibi tamen aliquid canit: sm q̃ quãdaꝫ insitam dulcedinem ex animo ꝓferentes quoquomodo ꝓferant delectantur. Manifestum est in bello pugnantium animos tubarum carmine accendi. Non est dubiuꝫ quin conturbate mentis iracundiam vel niminm cupiditatem modestioꝛ modus possit abstringere. Cum aliquis cantilenam libentius auribus atq; animo capit ad illud etiam non sponte conuertitur vt motũ quo q̃ aliquem simílem audite cantilene coꝛp⁹ efficiat. ℣ Ulti. c. Genus poetarum non potius speculatione ac rõne q̃ naturali quodam instinctu fertur ad carmen.

¶ Lassiodoꝛus epistolaruꝫ: li. 2. e. 40. Musica tristitiam noriaꝫ iocundat: tumidos furoꝛes attenuat: cruentam seuitiaꝫ efficit blãdam: excitat ignauiam sopoꝛantem: langoꝛe vigilantibus reddit saluberrimam quietem: viciatm turpi amoꝛe ad honestũ studium reuocat castitate. Sanat mentis tedium bonis cogitationibus semper aduersuꝫ: permitiosa odia conuertit ad auriliatricem gratiam: ꝛ qõ beatum genus curationis est per dulcissimas voluptates expedit animi passiones. Nibil efficacius inuentuꝫ est ad permouendum animos q̃ concaue cytare blanda resultatio: hinc ꝛ appellatam existimamus coꝛdã q̃ facile coꝛda moueat.

¶ De tedio. Rubꝛica. 4.

Ouidius de ponto: li. 4. ꝛ fi. e. 10. Nõ bñ cãtantes laboꝛ est audire puellas.

¶ Ambꝛosius de officijs: li. j. c. 2. Sermo tediosus iras excitat.

¶ Lassiodoꝛus epistolarum: li. 6. e. 12. Immecillitas humana raro sustinere solet fastidia ℣ Lib. 12. ꝛ fi. e. 22. Melius est debita frugib⁹ soluere q̃ ementiũ fastidia sustinẽ.

¶ De gaudio petulãtia ꝛ letitia. C. 5.

Salomon in ꝓuerbijs c. 15. Longaudens exhilarat faciem. Lux oculoꝛ letificat animam. Fama bona impinguat ossa. ℣ Idem in ecclesiast. c. 3. Cognoui q̃ non esset melius nisi letari ꝛ facere bñ in vita sua. ℣ 5. c Doc itaq; mihi visũ est bonum vt comedat quis ꝛ bibat ꝛ fruatur letitia ex laboꝛe suo quo laboꝛauit ipse sub sole. ℣ 8. c. Ait salomon. Laudaui letitiam: q̃ non esset homini bonum sub sole: nisi q̃ comederet ꝛ biberet: atq; gauderet: et hoc solũ secũ afferet de laboꝛe suo: in diebus vite: quos dedit deus sub sole.

¶ Cronica de nugis pꝛoꝝ. c. 6. s. de biãte Bias vnus de septem sapientibus quesit⁹ quid faciens bõ letatur: lucrans ait.

¶ Isocrates in exhoꝛtationibus. c. 2. ad fi. Letare quidem in bonis cõtingentibus: nec nõ tristare mediocriter in accidẽtib⁹ malis fiat aũt alijs in neutro manifestus.

¶ Aristo: el'. ethicoꝝ. l'. j. c. 4. Nullus ẽ bonus q̃ nõ gaudet bonis operatiõib⁹. ℣ l'. 7. c 15. ꝛ fi. Omnes gaudẽt aliqualiẽ ꝛ pulmentis ꝛ vino ꝛ venereis. ℣ l'. 10. ꝛ fi c. j. Videt ad moꝛis virtutem maximum esse gaudere quibus opoꝛtet odire. ℣ Idem retho. l'. j c. 20. Quecunq; pꝛesentia letificant: ꝛ sperãtes ꝛ memoꝛantes vt in p'urib⁹. Irati sperantes gaudent. ℣ l'. 2. c. 6. Factis bis q̃ volunt gaudent omnes. ℣ Idem topicoꝝ. l'. 3 Magis amamus cum habemus q̃ non est facile sumere.

¶ Jesus filius sirach: in ecclesiast. c. 30. Nõ est oblectatio super coꝛdis gaudium. Jocũditas coꝛdis b̃ est vita hominis. Exultatio viri est longeuitas. ℣ 40. c. Vinum ꝛ musica letificant coꝛ: ꝛ super vtrãq; dilectio sapiẽtie. Facultares ꝛ victus exhilarãt coꝛ.

¶ Oratius in epl'is. l'. i. e. 19 Oderunt hylares tristem tristiq; iocosos.

¶ Tullius tuſculanarum queſtionum: li.4. Eodem vicio eſt effuſio animi in letitia quo in dolore contractio. ℣ Idem de ſenectute: Conſcientia bene acte vite multorũq; beneficiorum recordatio iocũdiſſima eſt. ℣ Idem in oratorio: Indagatio rerum tum maximarum habet oblectationem tum etiã occultiſſimarum.

¶ Ouidius de arte amandi: li.j.
Uina parant aĩos faciũtq; calcarib⁹ aptos.
Cura fugit multo diluiturq; mero.
Tunc veniũt riſus: tũc pauꝑ cornua ſumit.
Tũc aperit mentes euo rariſſima noſtro.

¶ Quintillianus: declamationũ. 5. declaiñ. Non debet dolere quippiaꝫ qui põt gliari. Tunc dolor ꝛ cure rugaq; frontis abit. Simplicitas artes excutiente deo.

¶ Paulus apl's: in epl'a ad romanos. c. 12. Gaudete cũ gaudentibus: flete cũ flẽtibus.

¶ Seneca tragediarum in hercule furente. c. 2. Dum fata ſinunt
Uiuite leti: ꝓperat curſu
Uita citato: volucriq; die
Rota precipitis vertitur anni.
℣ Idem epl'arum ad lucillum: li. 13. e. 103 Naturale eſt mali ſui fine gaudere.
℣ Idem de trãquillitate animi: Nihil eque oblectat animũ q̃ amicitia fidelis ꝛ dulcis.

¶ Ualerius maximus: li.4. ti. 2. Sicut placidum mare ex aſperſo: celũq; ex nubilo ſerenum hylari aſpectu ſ. ntitur: ſic belluꝫ pace mutatum plurimum gaudij affert.

¶ Statius alchileidos: li.j. Dãt gaudia vires O quantum gaudia forme Addunt.

¶ Laſſiodorus epiſtolarum: libro. 4. e. 20. Bonum inſolitum plus amatur. Sequenti gaudio confert dulcedinem tempoꝛ premiſſa triſtitia. ℣ Li. 9. e. 6. Naturalis ſiquidem cura eſt egris dare letitiam: nam ſic inualidum gaudere ſanatus eſt. ℣ Li. 12. et ſi. e. 16. Rex letus optatur ab oĩbus. ℣ Li. 11. e. 18. Piaculum quoddam eſt inter triſtes velle gaudere: ꝛ humanitatis refugit affectum: qui dolorem nõ ſequitur alienum.

¶ Auctor. l. qui dr pamphylus. c. 3. Gaudia ſemper amat ꝛ ludicra verba iuuentus. Eſt cum letitia pulchrior omnis homo. ℣ Capitulo. 31.
Eſtq; ſerena dies poſt lõgos gratior ibres. Eſt poſt triſte malum gratior alta quies.

¶ Auctor. l. qui dicitur facetus. c. 4. Mente quidem leta decoratur florida vita. Sed per triſtitiam fit cito quiſq; miſer.

¶ Ugo de ſancto victore in dida ſcalo. l. 2. c. Letitia animus reparatur.

¶ Ricardus iudex venuſin⁹. l. de pertracta. nupt̃. Letior oĩs hõ poſtq̃ mãducat hẽtur.

¶ Proverb. vulg. Laura per norbo ſe ſcaue za el corno.

¶ De facetia. Rubrica. 6.

OVidius de arte amandi: li.j. Si vor eſt cãta: ſi mollia brachia ſalta
Et quacũq; potes arte placẽ ſtude.

¶ Uerſificator fabularuꝫ eſopi. f. 17. Diſplicet imprudens tũ placere ſtudet.

¶ De riduculis ꝛ eutrapelia. Rica. 7.

ORonica de nugis phoꝝ c. 6. ſ. de biante Bias vnus de ſeptem ſapientib⁹ nauigans cum quibuſdam impijs periclitante naui ac illis deos inuocantibus ſilete inquit ne ſentiãt nos hic nauigantes.

¶ Ariſtotel. rethor. li. j. c. 20. Omnis remiſſio ꝛ riſus delectabilium eſt. Neceſſe eſt riſibilia delectabilia eſſe: ꝛ homines: ꝛ verba: et opera. ℣ Lib. 2. c. 16. Juuenes ſunt amatores riſus: ꝓpter qõ ꝛ eutrapelli. eutrapelia autem erudita contumelia eſt. ℣ Idem ethicorum: li. 4. c. 9. Qui neq; ipſi dicũt aliquod ridiculum ꝛ dicentibus moleſti ſunt aggreſtes ꝛ duri videnť eſſe: moderate autẽ ludẽtes eutrapelli appellantur.

¶ Tullius de oratore: li. 2. Dec ridentur vl ſola vel maxime que notant vel ſignãt turpitudinem aliquã non turpiter. Hylaritas beniuolentiam conciliat ei per quẽ excitata eſt. Materies ridiculor oĩs eſt in his vitijs que ſunt in vitis hominum.

¶ Ualerius maximus: lib. j. de neglecta reli-

glone. Dionysius genitus siracusis detracta ioui olypio magis ponderis aureo amictulo quo eum tyrannus hirte manubijs carthaginensium ornauerat: iniectoq; laneo palio dixit: estate graue esse aureum amictum. hyeme frigidum: laneum autem ad vtrūq; anni tempus aptius. ℣ Idem dionysius vitas aureas ⁊ pateras ⁊ coronas que simul acrorum porrectis manibus sustinebantur tollebat ⁊ eas se accipere non auferre dicebat: per quē stultum esse argumentando a quibuscunq; bona precamur: ab his porrigentibus nolle sumere. ℣ Li. 3. ti. de fiducia sui: Spartanus quidam referente quodam sagittis persarum solem obscurari solere: bene narras iquit. in umbra eñ pliabimur.

¶ De risu apto atq; inepto. Rubrica. 8

Salomon in puerbijs .c. 11. Quasi per risum stultus operat scelus. ℣ Idē in ecclesia. c. j. Qui addit scientiam addit laborem. ℣ 3. c. Tempus flendi: ⁊ tempus ridendi. ℣ 7. c. Sic̄ sonitus spinarum ardentium sub olla sic risus stulti.

¶ Isocrates in exhortationibus. c. 2. in p̄n. Risuq; precipitē nō diliges: illud eñ amēs ē

¶ Jesus filius sirach in ecclesiast. c. 21. Fatuus in risu exaltat vocem suam: vir autem prudēs vix tacite ridebit. ℣ 27. c. Risus peccantium in delictis peccati.

¶ Latull⁹. c. 5. Risu iepto res ieptior nulla ē

¶ Tucto⁹. l. de fo⁹. bone. vite. c. 8. Reprehensibilis risus ē si immodicus ⁊ si pueriliter effusus. Odibilem facit hominem risus: aut superbus: aut elacus: aut malignus: aut furiosus: aut alienis malis euocatus. Risus sine chachino sit.

¶ De ludo ⁊ reqe seu ocio laudabili. 9

Aristote. Ethicorum: li. 4 c. 9. Uidetur requies ⁊ ludus in vita esse necessarium. ℣ Li. 10. ⁊ fi. c. 5. Dia habentia corpora non possunt continue operari. ℣ 7. c. Requiei assimilat ludus. Impotentes cō tinue laborare requie indigent. Requies fit grā operationis. Speculari possumus continue magis q̄z operari. ℣ Idem pollyticorū li. 8. c. j. Laborans indiget requie. Ludus grā requiei est. ℣ 2. c. Requie necessaria delectatio est. eius enim que per labores tristitie medicina quedam est.

¶ Jesus filius sirach in ecclesiast. c. 11. Fili ne in multis sint actus tui.

¶ Tullius retho⁹ artis veteris: li. j. c. Animus defessus audiendo aut admiratiōe integrat aut risu nouatur. ℣ Idē de oratore: li. j. Ocij fructus est nō cōtentio animi sed relaxatio ℣ Liber eē nō vī qñ aliquando nihil agit.

¶ Ouidius epistolarū. 4. e. Quod caret alterna requie durabile non est.

Dec repat vires: fessaq; membra nouat.

℣ Idem de arte amandi: li. 2.

Da requiē: requietus ager bñ credita reddit
Sed mora tuta breuis: lētescunt tpe cure.

℣ Idem de ponto: li. j. e. 4.

Ocia corpus alūt: animus quoq; pascit̄ ill̄.
Immodicus cōtra carpit vtrūq; labor.

¶ Seneca epla⁹ ad lucill⁹. l. j. e. j. Exhortatiōibus labor spm exhaurit ⁊ habilē itētōez ac studijs acriorib⁹ reddit. ℣ e. 2. Aptari corp⁹ virib⁹ oz: nec plus occupari q̄z cui sufficere possum⁹. ℣ l. 19. e. 11. ⁊ f. Ociū reficit sēsus ℣ Idē ō tranq̄llitate ai: Dāda ē ais remissio meliores acriores q; reqeti surgūt. Nascit ex assiduitate laborum animorum hebetatio quedam ⁊ lāguor.

¶ Lex dige. in phem. Quis ludos appellat eos ex qb⁹ crimina oriunt. ℣ Li. ad leg. aq̄ll. l. nā ludus: Ludus pnitiosus ī culpa ē.

¶ Ualeri⁹ maxim⁹. l. 8. t. ō ocio. Scipio ⁊ lebi⁹ clarissimi per ȳe amicitie tū amoris vinculo tū etiā oīuz vtutū iter se iūctū societate vt actuose vite iter eq̄li gradu exeq̄bāt: ita aī quoq; remissiōi cōit acq̄escebāt. Constat nāq; eos caiete ⁊ laurēti vigos litorib⁹ ocu las ⁊ calcios lectitasse. Jdq; se. p. crassus ex socero suo sceuola q̄ gener lebij fuit audiss se sepenūero p̄dicauit. Sceuola optie pila lusisse traditur: quia videlicet ad h̄ diuerti animum suum forēsibus ministerijs

fatigatum transferre solebat. Alueo quoq; z calculis interdum vacasse dicitur cum bene ac diu iura ciuium cerimonias q deoruz ordinasset. Socrates cui nulla pars sapientie obscurata fuit interposita arundine cruribus suis cum paruulis filiolis ludens ab alciade risus est.

¶ Auctor. l'. de for. bone. vite. c. 2. Non semper in actu sis: sed interdum animo tuo requiem dato. ℣ 4. c. Miscebis interdum serijs iocos: sed temperatos: z sine detrimento dignitatis ac verecundie. Quies sine vedidia sit.

¶ Cato capitulo. 4. Interpone tuis interduz gaudia curis.
Ut possis animo quẽuis sufferre laborem.

¶ Cassiodorus epistolarum: li. 5. c. 10. Incerta est vita eorum qui nimia fatigatione lassantur. ℣ Li. 6. e. 12. Interdum assidui labores z ipsas ingratas faciunt dignitates.

¶ Auctor. l'. qui dicit facetus. c. 2. Ocia nullus amet nisi sint coniuncta labori.
Nam nimia requie mortificatur homo.

¶ Gualterius de castellione. c. j. Nam vehemens studij nati elabor afficit artus.

¶ De appetitu z desiderio. Rica. 10.

ARistoteles Ethicoz lib. j. c. 4. Desideratissimum est sanum esse. ℣ Li. 8. c. 2. Simile appetit simile. ℣ 4. c. Natura videt appetere delectabile. ℣ Li. 9. c. 4. Unusquisq; sibijpsi vult bona. ℣ Li. 10. z fi. c. 5. Uiuere omnes appetunt. ℣ Idem magnoruz moralium: li. j. c. 18. Appetitus sunt species tres: concupiscentia: ira voluntas. ℣ Idem retboricorum: lib. j. c. 9. Omnia animalia appetunt delectationem nã. ℣ 11. c. Delectationem omnia persequũtur z gratia ipsius delectari: appetunt delectari. ℣ 19. c. Irrationabiles appetitus sunt ira z concupiscentia. ℣ Idem topicorum: li. 3. Omnia bonum appetunt. ℣ Idem de anima: li. 3. Appetitus omnis propter aliquid est. ℣ Idez de plãtis: pẽ. j. Desiderium nõ est nisi ex sensu.

¶ Terentius in andria. c. 7. Quoniã nõ põt fieri id qõ vis: id velis quod possis.

¶ Tullius de natura deorum: lib. 3. z fi. Appetunt que fm nãm sunt: declinant ꝯria.

¶ Ouidius de ponto: lib. j. e. 3. Nescio qua natali solum dulcedine cunctos.
Ducit z ĩmemores non sinit esse dii.

¶ Paulus apls: epla. 2. ad timotheum. c. 2. Juuenalia desideria fuge.

¶ Seneca tragediarum: in octauia. e. 8. Querit leti quisq; sibi fugam. ℣ Idem declam. l'. 4. in prohemio. Acutior est cupiditas ignota cognoscendi q̃ nota repetendi. ℣ Li. 7. c. 7. Affectus non sustinet morã. ℣ Idem in puerbijs: Etiã celeritas in ỏsiderio mora ẽ.

¶ Ambrosius de officijs: li. j. c. 23. Nationi appetitus non reluctetur. ℣ 26. c. Omnibus animantibus innascitur pmo vitã tueri: cauere que noceãt: expeetre que profint.

¶ Boetius de consolatione: li. j. c. 7. Precipua est mortalibus cura vite retinendum. ℣ Li. 2. c. 20. Omne animal tueri salutez laborat: mortem vo perniciẽq; deuitat.

¶ Cassiodorus epistolarum: li. j. e. 21. Unicuiq; patria sua carior est. ℣ Lib. 4. e. 5. In qualitate desiderij potest mens honesta cognosci. ℣ Li. 7. e. 37. Dum sit homo cõmutabilis: nature sue qualitates habere desiderat. ℣ Li. 8. e. 14. Bonum quippe amissum dum queritur plus amatur. ℣ 31. e. z añpe. Cui non affectuosum sit cum paribus miscere sermonem. ℣ Li. 9. e. 9. Magnum est gaudium desiderata cepisse. Sed in huiusmodi rebus gratior est plerumq; amenitas oculi q̃ vtilitas captionis. ℣ Lib. 11. e. 16. Bonarum rerum celerrima semper desideratur agnitio.

¶ Andreas ad gualterium de amore: lib. j. Qõ quis toto mẽtis affectu desiderat semper timet ne aduerso turbetur euentu.

¶ De concupiscẽtia voluptatũ. R. 11.

ARistote. Retho. li. j. c. j. Concupiscentia est delectabilis appetitus. ℣ Li. 2. c. 26. Juuenes sunt concupiscitiui

ꝛ quales facere quecuꝙ concupiſcũt. Iuue nes ſunt cito ſaturabiles ad concupiſcẽtias ꝛ vehementer quidem concupiſcunt: celeri ter aũt deſinunt. ℣ Idem polyticoꝝ: li. 2. c. 4 Infinita eſt natura concupiſcentie ad cuiꝰ repletionem multi viuunt. ℣ Idem ethicoꝝ li. 3. e. 11. ꝛ fi. Quemadmodũ puerũ opoꝛ tet ſm̃ preceptum pedagogi viuere: ſic ꝛ cõ cupiſcibile cõſonare rõni. ℣ l. 7. c. 10. Non bois qui ꝓpter delectationẽ aliquid opeꝛ ratur eſt intemptatus ſiue ꝓbatus ſiue incõ tinens: ſed qui ꝓpter turpẽ. ℣ Idem topiꝛ rum: li 3. Magis iuuenes q̃ꝫ ſenes a con cupiſcentijs moleſtãtur. ℣ Idem elenco. l. j. Cõcupiſcẽtia eſt appetitus delectationis.

¶ Terentius in heautontumerumenon. c. 4. Animus vbi ſemel ſe cupiditate deuixerit mala: neceſſe eſt conſilia cõſequi ꝺſimilia.

¶ Saluſtius in iugurtino: Natura moꝛtaliꝛ um p̃ceps eſt ad explẽdã ai cupiditatẽ. Aĩo cupienti nihil ſatis feſtinatur.

¶ Tullius rethoꝛicoꝝ artis veteris. l. j. in p̃ hemio: Cęca ac temeraria eſt ꝺiatrix animi cupiditas. ℣ 11. c. Genus eſt nimirũ omniũ libidinũ cupiditas ℣ Idem rethoꝛicoꝝ artis noue. l. 2. c. 6. Stultitia parit ĩmenſas cupiꝛ ditates. ℣ Idem de fine bonoꝝ ꝛ maloꝝ: l. j. Cupiditates ſunt inſaciabiles. Ex cupiꝛ ditatibus odia ꝺefidia ꝺiſcoꝛdie ſeditiones bella naſcunt. Inanium cupiditatũ nec moꝺus vllus nec finis inueniri poteſt ℣ Idem tuſculanarũ q̃ũm. lib. 3. Animus eger vt ait ennius ſemper errat: neq; pati neq; perꝛ peti poteſt: cupere nunq̃ deſinit. ℣ l. 5. ꝛ fi. Stultitia ꝛſi adepta eſt q̃ concupiuit: nũq̃ tñ ſe ſatis conſecutam putat.

¶ Ouidius de ponto. l. 4. ꝛ fi. e. 15. ꝛ penul. Res imoꝺerata cupido eſt.

¶ Quintillianus ꝺeclamationum. 13. ꝺeclaꝛ ma: Non fouet non nutrit ardoꝛem concuꝛ piſcendi vbi frui licet.

¶ Seneca epłarum ad lucilliꝫ. l. 3. c. j. Nos cęca cupiditas nocitura certe nunq̃ ſanatuꝛ ra ꝓcipitat. ℣ 5. e. Altera cupiditas ex fine alterius naſcitur. ℣ l. 19. e. 4. Nemo eſt cui felicitas ſua etiã ſi curſu eueniat ſatisfaciat. ℣ Idem ꝺe clementia: Facit quidem nimis auꝺos nimia felicitas: neq; tam temperate ſunt cupiditates vnę vt in ea qõ cõtingit ꝺeſinãt. ℣ Idẽ ꝺe brꝫitate vite Ꝓcipitat ꝺſq; vitã ſuaꝫ ꝛ futuri ꝺeſiderio laboꝛat pꝛſentium tedio. Maximum viuẽꝺi impediꝛmentũ expectatio que pendet ex craſtino.

¶ Ualerius maximus: li. 7. ti. 2. in fine. Iuꝛ piter aliquid concupiſcere ꝛ in eo perſeueꝛꝛãter moꝛari exitio ea ꝺulcedo eſt.

¶ Ambꝛoſius ꝺe off cijs: li. j. c. 19. Q̃ mulꝛ tos etiã foꝛtes illecebꝛa ꝺecepit.

¶ Boetius ꝺe cõſolatione. l. 2. c. 4. Queſita voꝛans ſeua rapacitas alios pãdit hyatus.

¶ Hugo ꝺe fãcto victoꝛe compendij philoꝛ ſophie. l. j. c. 2. Concupiſcentia eſt imoꝺerata tus appetitus ſenſualitatis: excedens moꝛꝺum rationis.

¶ De voluptate ſeu libiꝺine. Rꝫica. 12

ORonica ꝺe nugis philoꝛſophoꝝ. c. 7. ſ. ꝺe cleobolo. Cleobolus vnus ꝺe ſeptem ſapientibus: ꝺicebat ꝺomiꝛnãꝺum eſſe voluptati. ℣ 8. c. ſ. ꝺe periãꝺro. Periander corinthius vnus ꝺe ſeptem ſapiẽtibus ꝺicebat voluptates coꝛruptibiles.

¶ Ouidius in epiſtolis. 2. e. Spernevoluptates nocet cepta ꝺoloꝛe voluptas.

¶ Tullius ꝺe fine bonoꝝ ꝛ maloꝝ: li. j. Eos ꝛ accuſamus ꝛ iuſto ꝺio ꝺignos ꝺiꝛximus qui blanꝺitijs pręſentium voluptaꝛtum ꝺeleniti atq; coꝛrupti quos ꝺoloꝛes et quas moleſtias excepturi ſũt cupiꝺitate nõ pꝛouiꝺent. ℣ l. 2. Voluptatem hanc eſſe ſentiunt omnes qua ſenſus accipies mouetur ꝛ iocunꝺitate quaꝺam perfunꝺ'tur. Stoici ꝺiffiniunt voluptatem eſſe ſublationem animi ſine rõne opinantis ſe magno bono frui Cui in voluptate ſummuꝫ bonum eſt huic omnia ſenſu nõ rõne ſunt inꝺicãꝺa. Maximas virtutes iacere omnes neceſſe eſt voluptati ꝺominãte. ℣ Idem ꝺe ſenectute: Libiꝺinoſa ꝛ intemperans aꝺoleſcentia effectuꝫ coꝛpus trahit ſenectuti. Impeꝺit voluptas

consilium: rationi inimica est: ⁊ mentis vt ita dicam perstringit oculos: nec habet vllum cum virtute cõmercium. Diuinꝰ plato escam malorum appellat voluptatẽ quod ea videlicet homines capiantur vt pisces.

¶ Idem de oratore: li. j. In summa vbertate inest luxuries.

¶ Ouidius de arte amandi: libro. j.

Cure est sua cuiq; voluptas.

¶ Idem methamorphꝰ. li. 7.

Nulla est sincera voluptas.

Sollicitumq; aliquid letis interuenit.

¶ Quintilianus declamationum. 2. declamat. Nos in bello quoq; vicia pacis sequũtur: ⁊ delicati sumus etiã miseri.

¶ Seneca epistolarum ad lucillum: li 3. e. 3 Uoluptates in tormenta vertuntur: epule cruditatẽ afferunt: ebrietates neruoꝝ torporem tremoremq; libidines pedũ manuum articulorum omnium deprauationes. ¶ Li. 7. e. 3. Effeminat animos amenitas nimia. ¶ 5. e. Debilitatem nobis indicere delitie. ¶ Lib. 17. e. 2. Omnibus crimen suum voluptati est. ¶ Li. 19. e. 4. Uoluptari idulgere initium omnium malorum est. ¶ Idem de beata vita: Uoluptas cum maxime delectat extinguitur: non multum loci habet. Uoluptas non est merces nec causa virtutis: sed accessio.

¶ Ualerius maximus: li. 2. ti. j. Omnium animalium naturalis dulcedo vite multa ⁊ facere ⁊ pati turpiter cogit ¶ Li. 9. ti. de luxuria ⁊ libidine: Cãpana luxuria per quã vtilis romane ciuitatis fuit. Inuictus enim armis hannibalem illecebris suis cõplexa vicendum romano militi tradidit. Illa vigilãtissimum ducem illa exercitus accerrimũ dapibus largis abundanti vino vnguentoruq; fragrantia veneris vsu lasciuiore ad sõnum ⁊ delitias euocauit. Ac tum demum fracta ⁊ concussa punica feritas est cum seplasia ei albana castra esse ceperunt. Quid ergo bis vicijs fedius: quid etiã damnosius: quibus virtus atteritur: victorie relanguescunt: sopita gloria in infamiã conuertitur: animiq; pariter ⁊ corporis vires expugnantur: a deo ab hostibusue an ab illis capi pernitiosius habendum sit. Xerses opum regiarum ostentatione eximia eo vsq; luxuria gaudens: vt edicto premium ei poneret qui notum voluptatis genus reperisset: oũ delitijs nimijs captus esset amplissimi imperij ruina euasit. Populus egyptie gentis ductu archiali regis sui aduersus aulum gabinium menibus vrbis egressus cuz castra vallo atq; fossa cingere iuberet vniuersus succlamabat vt id opus publica pecunia faciendum locaretur. Quapropter delitijs taz enerues animi spũm exercitus romanus sustinere non potuerunt.

¶ Cato. capitulo. 2. Pauca voluptati debẽtur: plura saluti.

¶ Boetius de consolatione: li. 3. e. 20. Falax ligat improbis catbenis.

Terrenas habitans libido mentes.

¶ Andreas capellanus innocen. iiij. papã. lib. de disuaſ. vſ. Uir i molliciẽ abiens deiuraſ

¶ De cotinentia ⁊ incontinentia cupiditatum ⁊ voluptatum. Xeica. 13.

Plato in phedrone. Recte philosophantes abstinent ab eis que sm corpus sunt cõcupiscentijs omnibus.

¶ Aristotel. etbicorum: lib. 5. c. 7. Incontinens qd nõ existimat oportere operari operatur. ¶ Lib. 7. c. 6. Continentia ⁊ incontinentia est contra concupiscentias ⁊ delectationes corporales. ¶ 9. c. Acuti ⁊ melancolici sm eis innatam incontinentiam sunt incontinentes. bi quidem enim propter vehementiam non expectant rõnem: propter sequentes esse fantasie. ¶ 11. c. Non omnis qui propter delectationem aliquid operatur: est intemperatus siue prauus siue incõtinens: sed qui propter turpem. ¶ Idem magnoꝝ moralium. l. j. c. 19. Incontinẽs sciens qꝺ ꝺ prauа sunt tamen operatur: ⁊ sm concupiscentiam operatur. ¶ Lib. 2. c. 12. Continens est desiderans qõ nõ: operans autem propter rõnem. ¶ 18. c. Continentia

est contra delectationes: ꝛ cõtinens qui cõ tinet a delectationibus ℣ Idem polytico ꝛ li. 2. c. 4. Magis oportet cõcupiscentias re gulare q̃ substãtias.

¶ Jesus filius sirach: in ecclias. c. 18. Post cupiscentias tuas non eas. Si prestes ani me tue concupiscentias eius: faciet te in gau dium inimicis tuis.

¶ Tullius rethoricorum veteris. l. 2. c. 9. Con tinẽtia est virtus p quã cupiditas cõsilij gu bernatione regitur. ℣ Idem de officijs. l. 2. c. 53. Efficiendum est vt appetitus obediãt rõni. ℣ 57. c. Victus cultusq; corporis ꝛ ad valitudinem referantur ꝛ ad vires non ad voluptatem. ℣ Idem tusculanarum questio num. l. j. Magni ingenij est reuocare men tem a sensibus: ꝛ cogitationem a consuetu dine abducere. ℣ Li. 5. ꝛ fi. Nunq; finem in ueniet libido. Sapientia semp eo contenta est quod adest.

¶ Ouidius epistolarum. 17. e. Est virt⁹ pla citis abstinuisse bonis.

℣ Idem de remedio amoris. l. j.

Damnosas homines compescite curas.

¶ Quintillianus declamationum. 14. decla mat. Non sine aliquo morsu resilitur a ma lis que voluptates tenuerunt.

¶ Frontinus. l. j. ti. 7. Alexander macedo. p deserta aphrice itinera grauissima siti cum exercitu affectus: oblatam sibi a milite in ga lea aq̃ spectantibus vniuersis effudit vtili ter: exemplo temperãtie quasi cõmunicare voluisset.

¶ Ualerius maximus. l. 4. ti. j. Multo seip̃z q̃ hostem superare operosius est.

¶ Auctor. l. de for. honeste vite. c. 2. Non ti bi dabis liberos: sed circũspicies quo eun dum sit vel quousq;. ℣ 4. c. Continentiam si diligis circũcide superflua: ꝛ in artum de fideria tua constringe. Considera tecũ quã tum natura appetat: non quãtus cupiditas poscat. Impone concupiscẽtie frenũ: oiaq; blandimenta que occulta voluptate animũ trahunt recide.

¶ De oc̃or ptinẽtia ꝛ icõtinẽtia. Ca. 14.

¶ Jesus filiꝰ sirach in ecclias. c. 9. Ex circũspectione mulieris concupiscentia quasi ex ardescit. Speciem mulieris aliene multi admirati reprobi facti sunt.

¶ Ouidius de remedio amoris. l. 2. ꝛ fi. Nõ facile est taurum visa retinere iuuenca. Fortis equus vise semper adignit eque.

¶ Quintillianus declamationum. j. declam. Oc̃i sũt tota nra luxuria. hij nos quottidie in omnia precipitant vicia: mirant: adamãt concupiscunt.

¶ Seneca de remedijs fortuitor. c. 15. Nõ intelligis ptẽ innocẽtie cecitatẽ. hinc quidẽ mundũ ꝛ que mundi sunt videt oculi: hinc adulteriũ monstrãt: hinc incestum: hinc do mũ quã cupiscãt: hinc vrbem: irritamenta viciorum: duces scelerum.

¶ Cecilius firmianus: de beata vita. l. 4. Li bido a spectu maxime concitatur.

¶ Jsydorus soliloquiorum. l. 2. c. 9. Oculi prima tela libidinis sunt. Visio est prima cõ cupiscentia mulieris. Aspectus amoris vin cula nutrit.

¶ De fame siti seu ieiunio morali con sideratione. Rubrica. 15.

AD hyst. c. 6. Nunquid ru giet onager cum habue rit herbam: aut mugiet bos cũ ante se presepe plenum habuerit.

¶ Ouidius de fastis: li. 4. Abstit iniq; fames.

¶ Quintilianus declamationum. 10. decla mat. Non habitãt vna pudor ꝛ fames. Fa mes aspera vitalia baurit: precordia carpit: animi tormẽtũ: corpis tabes: magna peccã di: durissima necessitatũ: deformissima ma lorũ: hec ad humile opus nobiles manus mittit: hec alienis pedib⁹ mẽdicãtes pster nit: hec sepe sociorum fidem fregit. Dec ve nena populis: publice dedit: hec in paricidi um pios egit.

¶ Lucanus: li. 3. Ne scit plebs ieiunia timẽ.

¶ Statius thebaidos: lib. 10. Nil non ausa fames.

¶ Uegetius de re militari: li. 3. ti. 3.

Ferro seuior fames est. ℣ 9. ti. Fames vt di citur intrinsecus pugnat: ⁊ vincit sepius sine ferro. ℣ l. 4. in fine. in epilogo. Malis emergētis iopie pot⁹: aut cibi nlla arte succurrit.

¶ Lassiodorus epistola⁹. l. 3. e. 40. Inualidus est siquidem ieiunus defensor: nec animus ministrat audaciam cum virtus corporeo fuerit roboze ōstituta. ℣ l. 4. e. 5 Famis totus solet contēnere vt suā necessitatē possit explere ℣ 12. e. Disciplinā non potest seruare ieiunus exercitus: dum qō deest semp presumit armatus.

¶ Ricardus iudex venusinus. l. de pertractatione nupt. c. 28. Ieiunus leuiter subitam scandescit ad iram.

¶ Prouerb. vulg. Can p fame fa fozame.

¶ De saturitate crapula ⁊ ebrietate. Rubrica. 16.

Job. Ysto. c. 6. Anime esuri enti etiam amara dulcia videntur.

¶ Salomon in prouerbijs. c. 20. Tumultuosa res ē ebrietas ℣ 22. c. Qui diligit epulas in egestate erit. Qui amat vinū ⁊ pinguia non ditabitur. ℣ 27. c. Anima saturata calcabit fauum: aia esuriens ⁊ amara pro dulci sumit. ℣ 31. c. ⁊ fi. Nullum secretum vbi regnat ebrietas. ℣ Idez in ecclesia. c. 5. Dulcis est somnus operanti: sine parū: sine multum comedat. Saturitas autem diuitis non sinit dormire eum.

¶ Isaias prophęta. 5. c. Ue qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam. Ue qui potentes estis ad bibendum vinum: ⁊ viri fortes ad miscendam ebrietatem.

¶ Cronica de nugis philosophoruz. c. 9. s. ō anacharsi: Anacharsis scbita quesitus quo pacto quis non fiet amator potus. Si p̄ oculis inquit habet inebriātiū se turpitudines. ℣ 17. c. s. ō socrate: Socrates dicebat comedētē affectātē nequaq̄ egere coedulij. ℣ Idē dicebat alios quidē hoies viuere vt mādūcēt: se vo māducare vt viuat.

¶ Aristo. el. polyticoz. l. 2. c. 9. ⁊ fi. Plures iniuriantur ebrij q̄ sobrij.

¶ Jesus filius sirach: in ecclesiast. c. 19. Operarius ebriosus non locupletabitur. Uinuz ⁊ mulieres apostatare faciūt etiā sapiētes: ⁊ arguūt sensatos. ℣ 31. c. Oī sufficiēs homini erudito vinum exiguū. Uigilia ⁊ cholera ⁊ tortura viro infrunito. Somnus sanitas in homine parco: dormiet vsq̄ mane ⁊ anima illius cum ipso delectabitur. Diligentes. i. amicos in vino noli ꝓuocare: multos enim exterminauit vinum. Uinum corda superbor arguet in ebrietate potatū. Exultatio est anime ⁊ cordis vinuz moderate potatum. Sanitas est anime ⁊ corporis sobrius potus. Uinuz multū potatū irritatio nez ⁊ irā ⁊ ruinas multas facit. ℣ 37. c. Noli auidius esse in omni epulatione: ⁊ non te effūdas super omnem escā. in multis enim escis erit infirmitas: ⁊ auiditas appropinq̄bit vsq̄ ad coleram. Propter crapulaz multi obierūt: qui aūt abstinēs est adijciet vitā.

¶ Horatius in sermonibus. l. j. serm. 7. Nēpe inamarescunt epule sine fine petite.

¶ Tullius de fine bonorum ⁊ malorum. l. 2 Socrates dixit esse condimentum esce famem: potionis sitim. ℣ Idem rethoricorum artis noue. l. 5. c. 28. Esse oportet vt vuas non viuere vt edas.

¶ Johānes in euāgelio. c. 2. Omis hō primuz bonum vinum ponit: ⁊ cum inebriati fuerit tunc id qō deterius est.

¶ Paulus apls: in epla ad ephesios. c. 4. Nolite inebriari vino in quo est luxuria.

¶ Seneca epistolarum ad lucillum. l. 3. e. j. Copia ciboz subtilitas impeditur. ℣ l. 4. e. 3. Epule eruditatē afferunt: ebrietates neruoz torporē tremorēq̄. ℣ l. 7. e. 7. Non fames nobis ventris nostri magni constat: sz ambitio. ℣ l. 11. c. j. Omne vicium ebrietas ⁊ intēdit ⁊ detegit: obstāte malis conatibus verecundiam remouet. Ubi possedit aīum nimia vis vini quicquid mali latebat emergit. ℣ l. 20. ⁊ fi. c. 5. Merū qō natat cibo penetrat ad neruos. ℣ 6. e. Maluz panē ī quis expecta bonus fiet. Etiā illum tenerum tibi ⁊ siligineum famis redit: ideo non est ante

edendum q̃ illa imper.

¶ Lucanus:li.4. O prodiga rerum.
Luxuries nunq̃ paruo contenta parauit.
Et quesitorum terra pelagoq̃ ciborum
Ambitiosa fames:ꝛ late glozia mense.
Discite q̃ paruo liceat producere vitam:
Et quantum natura petat.

¶ Marcialis cocus.l'.vndiq̃ suscepto.c.3.
Sumonius quãdo satur est ieiunia laudat:
Quãdo ieiunus prãdia magnificat.
Esca quidez simplex sanũ facit atq̃ valẽtẽ.
Sed sanum multi destituere cibi.

¶ Auctor.l'.de for.bone.vite.c.4. Ede citra edulitatem.bibe citra ebrietatem. Victus tibi ex facili fit:nec ad voluptatẽ:sed ad cibuz excede. Palatum tuũ fames excitet non sapores. Non erit tibi scurrilitas: sed grata vrbanitas.

¶ Macrobius saturnaliorum: lib.2.c.18 Socrates:dicebat multos homines ꝓptea velle viuere vt ederent ꝛ biberent: se bibere ꝛ esse vt viueret. ℣ Li.3.q̃stiõe.j.Quis ambigit eum qui diuerso vino vtitur in repentinaz eruere ebrietatem. Ipsa imoderatio ciborum ex varietate nascitur titilante gula: ꝛ ad sumendum plꝰ q̃ necessitate ꝓuocante. ℣ 2.questione.Qui fuerint crebro ebrij cito senescunt.

¶ Cato capitulo.j. Tempera te vino.
℣ Capitulo.3.
Que potu peccas ignoscere tu tibi noli.
Nã crimen nullũ vini est: sz culpa bibẽtis.

¶ Bernardus.l'.de improbaꝫ.vitiorum.c.7
Utilis est homini potu ꝛ esca breuis.
Sobrietas homines absq̃ dolore nutrit.

¶ Gualterius de castellione:lib.j. Si bacco veneriq̃ vaces qui cetera subdis.
Subiuga venisti:perijt delata vacatis
Libertas animi.
Rixas ꝛ bella moueri
Imperat ꝛ suadet: rationis vile sepulchruz
Ebrietas.

¶ Ricardus iuder venusinus.l'.de pertractatione nupt̃.c.28.
Baccho plenus egens regna tenere putat
Letior oĩs homo postq̃ mũducat habetur.
Letior ex leto pectore sermo venit.

¶ De conuiuijs. Rubrica.17.

Thesus filius sirach in eccle/siast.c.30.Splẽdiduz cor bonum in epulis:epule enim illius diligentes fiunt.

¶ Seneca epistolarum ad lucillũ:lib.3.c.5. Ante circũspiciendum est cũ quibus edas ꝛ bibas: q̃ quid edas ꝛ bibas.

¶ Ualerius maximus.l'.2.ti.de institutis antiquis: Conuiuium solẽne maiores instituerunt:idq̃ charistiam appellauerunt:cui preter cognatos ꝛ affines nemo interponebaꝫ vt siqua inter necessarias personas querela esset orta apud sacra mense ꝛ inter hylaritatem animorum a fautoribus concordie tolleretur.

¶ Macrobius saturnaliorum:li.3.in prohemio. Solet cibus cum sumit̃ tacitos efficere:potus loquaces.

¶ Cato capl'o.j. Conuiuare raro.
Pauca in conuiuio loquere. ℣ Capl'o.2.
Dapsilis interdum notis ꝛ caris amicis.
℣ Capitulo.4.
Inter conuiuas fac sis sermone modestus.
Ne dicare loquar dum vis vrbanus hsi.

¶ Uersificator fabularuz esopi.22.f. In tenui mensa satis est immensa voluptas.
Nobilitat nãq̃ frons generosa dapes.
Emendet conditq̃ cibos clementia vult?.
Conuiuã faciat plus dape frontis honor.
Tristitior imensas pauperat vsus opes.

¶ De mundana pulchritudine ꝛ ornatu humani corporis. Rubrica.18.

Salomon in puerbijs c.15. Lor gaudens exhylarat faciem.

¶ Ouidius epistolarum.4.e.
Sit procul a nobis iuuenes vt femina cõpti.
Fine coli modico forma virilis amat.
℣ Idem de arte amadi:li.j.
Mundicie placeant.
Careant rubigine dentes.
Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet

Nec male ꝺ̃ formet rigidos tõſurã capillos
Sit coma ſit tota barba reſecta manu.
Ut nil emineat: ⁊ ſint ſine ſordib⁹ vngues.
Inq3 caua nullus ſtet tibi nare pilus.
Nec faciem nec te pigeat lauare capillos
Et teretes digitos: exiguũq3 pedem.
℣ Libro. 3. ⁊ fi.
Mundicijs capimur.
Multaq3 dum fiunt turpia facta placent.
Si breuis es: ſedeas: ne ſtãs videare ſedere
℣ Idem methamorphꝫ. li. 9.
Cupit formoſa videri.
Et ſi qua eſt illic formoſior inuidet illi.
℣ Idem de faſtis: li. j.
Faſtus ineſt pulchris: ſequiturq3 ſuperbia formam.
℣ Idem de medicamine faciei.
Nec tri indignum ſit nobis cura placendi:
Munditia crimina nulla meret.
Eſt etiam placuiſſe ſibi quecũq3 voluptas.
Virginibuſq3 cordi grataq3 forma ſua eſt.
Formam populabitur etas.
Et placitus rugis vultus aratus erit.

℄ Statius achileidos: li. j. O quantum gaudia forme Addunt.

℄ Marcialis cocus. l'. vndicq3 ſuſcepto. c. 3.
In tenui pãno nulla eſt facundia peleo.
Sed cum purpurea veſte parata venit.

℄ Cato. caplo. j. Mundus eſto.

℄ Verſificator fabularum eſopi. 3 5. f. Fuſcat ⁊ extinguit cordis caligo nitorem.
Corporis.

℄ Auctor. l'. qui vocatur pamphylus. c. 2.
Concipit ingentes animos fiducia forme.
Inq3 modum dña non ſinit eſſe ſuam.
℣ Capitulo. 3.
Eſt cum letitia pulchrior omnis homo.

℄ Auctor. l'. qui vocatur facetus. c. 2.
Exornet corpus ne contemnatur ab vllo.
Sit bene veſtit⁹ cui non ſit pua ſuppellex.
℣ Capitulo. 4.
Ceſarie longa ſit turpis forma virilis.
Ut motus facilis neſciat eſſe grauis.
Veſtes nõ longas iuuenilis obligat etas.
Nõ naret in caligis vl' crus vel pes iuuenil'
Et ſubtelaris formet vtrũq3 pedem.

℄ Auctor. l'. qui incipit grecorum ſtudia.
Cultu forma nitet: hac femina dote ſuperbit
Hac placet illa viro: plus tamen illa ſibi.

℄ Proverb. metric. extra ordõ. l. vag.
Vir bene veſtitus pro veſtibus eſſe potius
Creditur a mille: cuius idiota ſit ille
Hunc homines honorãt quem veſtimenta decorant.

Quintus liber quarte partis tractat de amore venereo et eius libidine ſub his titul'.

℄ De venerei amoris laude. Rubrica. j.

Ariſtoteles problematum: pt'. 4. probl'. 15. Coire delectabiliſſimum eſt.

℄ Horatius in epiſtolis: li. j. e. 6. Si vitiimus: vti cenſentur ſine amore iociſq3
Nil eſt iocundum: viuas in amore iociſq3.

℄ Ouidius de remedio amoris: lib. j.
Si quiſ amat qõ amare iuuat feliciter ardet
Gaudeat ⁊ vento nauiget ille ſuo.
℣ Idem de faſtis: lib. 2. Quid genus omne creat volucrum niſi blanda voluptas.
Nec coeunt pecudes ſi leuis abſit amor.
Cũ mare trux aries cornu decertat: ⁊ idem
Fronte vilecte ledere parcit ouis.
Depoſita ſequitur taurus feritate iuuencã.

℄ Quintilianus declamationum. 13. declamat'. Amor eſt vnde gaudium vnde venit vite tota letitia.

℄ Paulus apoſtolus. epla. j. ad corinthios. c. 11. Mulier gloria eſt viri.

℄ Seneca tragediarum in hyppolito. c. 5.
Truculentus ⁊ ſilueſter: ⁊ vite inſcius.
Triſtem iuuentam venere deſerta colis.

℄ Auctor. l'. qui vocatur facetus. c.
Pectora paſcit amor: ſine quo ſunt gaudia nulla.

℄ Ricardus iuder venuſinus: lib. de pertractatione nupt'. c. 49.

Femine tactu carnis non dulcior vllus
Humanis rebus tactus ineſſe poteſt.
¶ Ouidius epiſtolarum.e.4 Sic nunc̄ que
te ſpernere poſſe tames.
¶ Idem ſine titulo: ſeu amorum: li.2.e.4.
Felix qui q̄ amat defēdere fortiter audet.
¶ Libro primo.c.9.
Que bello ē bīlis veneri quoq; ſuenit etas
Turpe ſenex miles: turpe ſenilis amor.
¶ Libro.3.a fina.c.4.
Pauci q̄ finit alter amant.
¶ Idem de arte amandi: li.j.
Principio q̄d amare velis repire labora.
Dum lx a loris paſſim potes ire ſolutis.
Elige cui dicas tu mihi ſola places.
Querenda eſt oculis apta puella tuis.
Nocte latent mēde: vitioq; ignoſcit omni.
Dotaq; formoſam quālibet illa facit.
Conſule de gemis detincta murice lana.
Conſule de facie corporibuſq; diem.
O quantum eſt vni poſſe placere viro.
¶ Auctor. l. qui dicitur facetus. c. 5.
Dulcis amor vidue mollit quoq; corda ſu/
Que meli⁹ ceteris a ſapienter amat (pba.
Prouidus ip̄rimis oc̄lis fibi q̄rat amādā.
Eligat e multis que placeat vna fibi.
Diligat equalem: vel paulo ſe meliorem.
Nam cito ſepe ruit qui ſuper aſtra volat.
Diligat hunc mulier qui caute nouit amare.

¶ De eligibilibus perſonis amandis amore venereo. Rubrica. 2.

Ouidius ſine titulo: ſeu amorum. l. j. c. 5.

Quid facies hoſti qui ſic excludis amantem.

¶ Capitulo. 4.
Caſta eſt quam nemo rogauit.
At ſi inſtituta non vetat: ipſa rogat.
Et ſoror a mater nutrixq; carpat amantem.
Fit cito per multas preda retita manus.
Lingua viuet mētēq; tegas blādireq; voce
¶ Capitulo. 9.
Mars vbi⁹: nec certa ven⁹: victiq; reſgūt
Quoſq; neges vnc̄ poſſe iacere cadunt.
¶ Idem de arte amandi: li. j.
Proximus ad oīam nullo ꝓhibēte ſedeto
Junge tuum lateri q̄ potes vſq; latus.
Et bene q̄ cogit ſi nolis linea iungi.
Qua tibi tāgenda eſt lege puella loci.
Hic tibi queratur ſocij ſermonis oxigo.
Et moueāt p̄mos publica verba ſonos ⁊c̄.
Urq; fit: in gremiū puluis ſi forte puelle
Deciderit: digitis excutiendus erit.
Et ſi nullus erit puluis: tñ excute nullum.
Quelibet officio cauſa ſit apta tuo.
Palea ſi terre nimium demiſſa iacebunt:
Collige: a īmūda ſedulus offer humo ⁊c̄.
Parua leues capiunt animos.
Prima tue menti veniat fiducia. cunctas
Poſſe capi: capies tu modo tende plagas.
Femina q̄ iuueni blāde tēptata repugnet.
Nec quoq; c̄ poteris credere nolle volet.
Cōueniat marib⁹: ne quā nos ante rogem⁹
Femina iam partes victa rogātis aget.
Ergo age: nec dubita cūctas ſpare puellas.
Vix erit e mille que neget vna tibi.
Que dāt queq; negāt: gaudēt tñ eē rogate.
Ut iam fallaris: tuta repulſa tua eſt.
Sed prius ancillā captare noſſe puelle
Cura ſit: acceſſus molliet illa tuos.
Proxima conſiliis oīe ſit vt illa videto:
Ne parum tacitis concia fide iocis.
Hanc tu pollicitis bāc tu corrūpe precādo.
Quā petis ex facili ſi vollet illa feres.
Illa leget tp̄s medicus quoq; tpa ſeruat.
Quo facilis oīe mens ſit a apta capi.
Mens erit apta capi: tūc cū leuiſſima rerū:
Ut ſeges impingui luxuriabit humo.
Pectora cū gaudēt nec ſunt attrita dolore.
Ipſa patēt blanda: tunc ſubit arte venus.
Promittas facito: quid eī ꝓmittere ledit.
Pollicitus diues quilibet eſſe poteſt.
At q̄ non dederis ſemp videare facturus.
Sic oīm ſterilis ſepe fefellit ager.
Sic cum pdiderit nō ceſſat perdere luſor.
Et reuocat cupidas: alea ſepe manus.
Hoc op⁹ hic labor eſt p̄mo ſine munē iūgi.
Si dederit gratis que dedit vſq; dabit.
Effugiant voces verba moleſta tue.
Quis niſi mētis īops tenere ōclamat amice

Sit tibi credibilis sermo consuetaq; verba
Blanda tamen presens vt videare loqui.
Lpe difficiles veniunt ad aratra iuuenci.
Tempore lenta pati frena docentur equi.
Ferreus assiduo consumit anulus vsu.
Interit assiduo vomer aduncus humo.
Quid magis est durũ saxo: qd molis vnda.
Dura tamen molli saxa cauantur aqua.
Penolopem ipsam psta: modo tpe vinces.
Qõ roget illa tiet: qõ ñ rogat optat vt istes
Insequere: t voti postmodũ compos erit.
Mundicie placeant.
Laueant rubigine dentes.
Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet.
Nec male õformet rigidas tõstura capillos
Sit coma: sit docta barba resecta manu.
Ut nil emineat: t sint sine sordibus vngues
Inq; caua nullus stet tibi nare pilus.
Si vox est cãta: si mollia brachia salta.
Et quacũq; potes arte placere stude.
Audacem fortesq; venusq; iuuant.
Fac tiñ cupias: sponte diuertus eris.
Sepe tiñ vere cepit simulator amare.
Sepe q incipiens finxerat esse fuit.
Blãditijs animũ furtim deprẽdere mẽs sit
Ut pendens liquidam ripa subitur aquã
Nec faciem ne te pigeat lauare capillos.
Et teretes digitos: exiguũq; pedem.
Delectant etiã castas preconia forme.
Uirginibus cure grataq; forma sua est.
Nec timide ꝓmitte: trahũt ꝓmissa puellas
Oscula qui sumpsit si nõ t cetera sumpsit.
Dec quoq; que data sunt pdere dign⁹ erit
Uim licet appelles: grata ẽ vis illa puellis.
Qõ iuuat inuite sepe dedisse volunt.
Quecũq; est veneris subito violata rapina
Gaudet: t imprebitas instar amoris habet
Atq; cũ possit cogi non tacta recessit.
Ut simulet vultu gaudia: tristis erit.
Da nimia est iuueni ꝓprie fiducia forme.
Erpectet si quis dum prior illa roget.
Ut potiare roga: tiñ cupit illa rogari.
Da cãm voti principiũq; tui. ¶ Libro. 2
Dertera precipue capit indulgentia mẽtes.
Dulcib⁹ ẽ verbis mollis allendus amor.
Blanditias molles: aurẽq; iuuãtia verba.
Affer.
Nõ ego diuitibus venio preceptor amãdi.
Nil opus est illi qui dabit arte mea.
Si nec blãda sat]: nec erit tibi dom⁹ amãti.
Perfer t obdura: postmodũ mitis erit.
Amor odit inertes. Erue fastus.
Curã mansuri quisquis amoris habes.
Dũmodo sit diues barbarus ille placet.
Aurea sunt vere nec secula plurimus auro.
Uenit bonos: auro conciliatur amor.
Ipse lz venias musis comuatus homere:
Si nihil attuleris ibis homere foras.
At qõ eis ꝓ te facturus t vtile credis.
Id tua te facito semper amica roget.
Libertas alicui fuerit promissa tuorum.
Hanc tamen ad dominã fac petat ille tuã.
Utilitas tua sit: titulus donetur amice
Perde nihil: partes illa potentis agat.
Dũ nouus erat amor vires sibi colligat vsu
Si bene nutrieris: tempore firmus erit.
Da requiem requiet⁹ ager bñ credita reddit
Sed mora tuta breuis lentescunt tpe cure.
Uanescitq; absens: t nouus intrat amor.
Quisquis sapienter amabit. Uincet
¶ Libro 3.
Res est blãda canor: discãt cãtare puelle.
Pro facie multis vox sua lena fuit.
Quis dabit quin scire velim saltare puellã.
Mille fac esse iocos: tpe est nescire puellaz
Ludere: ludendo sepe paratur amor.
Mora semper amantes.
Incitat: exiguum si modo tempus habet.
Da quotiẽs dubius scriptis exarsit amator
Lomibus est oculis alliciendus amor.
Spectãtem specta: ridenti mollia ride
Innuet acceptas tu quoq; redde notas.
Munera det diues.
Quod dat ex facili lẽgũ male nutrit amorẽ
Miscenda est letis rara repulsa iocis.
Munera crede mihi capiũt hoiesq; deosq;
Placat donis iuppiter ipse datis.
Quid sapiẽs faciet: stult⁹ quoq; munẽ cadet
Idem de tribus: li. 3. e. 5.
Occulte siquis amauit: amet.

¶Idem methamorph'.li.9.
Tu seruare potes:tu pdere solus amantem
Elige vtrũq; facias:nõ h' inimica precatur.
Sed que cũ tibi sit iunctissima iunctior eẽ
Expetit ⁊ viculo tecum proprioꝛe ligari.
¶Idem de medicamine faciei.
Prima sit in vobis morum tutela puelle.
Ingenio facile conciliante placent.
Certus amoꝛ morum est.
¶Quintillianus declam. 14. declam. Diuitijs opus est: ne simus in amoꝛe miseri ⁊ impotentissimi.
¶Seneca in prouerbijs: Blanditia non imperio fit dulcis venus.
¶Auctoꝛ.l'.qui dicitur pamphylus.c.3.
Gaudia semp amat: ⁊ ludicra vba iuuẽtus.
Et iuuenum mentes h' in amoꝛe trahunt
Si locus est illi iocundis viribus iuxta.
Quod vix sperasti iam dabit ipsa tibi.
Non finit interdum pudoꝛ illi ꝓmere vocẽ
Sed qõ habere cupit hoc magis ipsa petat.
Pulchrius eẽ putat vi perdere virginitatẽ.
Q̃ dicat de me fac modo velle tuum.
Et famulos famulasq; dom⁹ sibi sepe loq.
Allice colloquijs:muneribusq; tuis.
Ut semper referant de te bona vba vicissiz.
Et pascant dominam laudibus vsq; tuis.
Dum dubias dubio mẽtes in coꝛpe versẽt.
An faciat:an non:nescia velle tuum.
Tunc illam multo temptamine sepe fatiga.
Ut citius possis victoꝛ amoꝛe frui.
Pellitur huc animus hoꝛtum depellit' illuc.
Sepe laboꝛe breui dum manet in dubio:
Et placeat vobis interꝓes semper vtrisq;.
Qui caute referat h' quod vterq; cupit.
Emula nã iuuenum diiudicat acta senectus
Et simul hos prohibet litigiosa loqui.
Incipe sepe:melius dedit ⁊ dabit oĩa tp̃s.
Non tibi plus dicã:vices studiosus amicã
Inceptumq; vijs mille patebit opus.
¶Capitulo.23.
Usu crescit amoꝛ oĩs decrescit ⁊ vsus.
Omnis:⁊ in pastus attenuatur amoꝛ.
¶Auctoꝛ.l'.qui dicitur facetus.c.5.
Dane firmis oculis ridentibus intueatur:
Ut q: diligitur dulcis amica sciat.
Nuncia queratur sub qua confidat vterq;
Que narret caute quicquid vtriq; placet.
Munẽt hãc iuuenis quo fit sup h' studiosa
Et plusq; tribuat polliceatur ei.
Forsitan in primis dabit aspa vba puella
Sed cito que prius est aspera molis erit.
Femina q; ꝓhibet cupit:⁊ vult sepe rogari
Improbitas vincit:pectoꝛa frangit amoꝛ
Nõ ad eo mẽtẽ frigidam tenet vlla puella.
Ut si tangatur risus in oꝛe vacet
Dulcius exoꝛans oscula grata petat
Spondeat ⁊ iuret q; nil petet amplius ipse
Nam bene sufficiunt talia dona peti.
Si neget illa quidẽ dare talia forte minãdo
Dec eadem omnino mitius ipse petat.
Expectat potius luctando femina vinci:
Q̃ velit vt meretrix crimina sponte pati.
Qui querit coitũ vel vi post oscula differt:
Rusticus est nunq; dignus amoꝛe magis.
¶Heinricus samarienfis:li.j.pr̃.2. Si foꝛet vt quondam lucrecia casta: crumena
Cum sibi poꝛrigitur: cedet anara tibi.
¶Jacobus beneuẽtanus.c.50. Visus ⁊ auditus necnon ⁊ tactus amoꝛis.
Hoc auditum seui semper habere solet.

¶De modis alliciendi alterius voluntatem ad se amandũ amoꝛe:venereo:⁊ debis que parant hoꝛtem libidini veneree. Rubꝛica.3.

Salomon in puerbijs.c.20. Luxuriosa res vinum.
¶Aristotel'. prohleumatum.pr̃.4 prohl'.5. Coꝛpus qõ debet coire opoꝛtet in trinsecus calidum esse ⁊ humidum. Discalceatio desiccat ⁊ infrigidat. Quare siue impossibile est non calidis existentibus pedibus spermaticare siue difficile necesse ẽ nõ conferens esse ad vsum venereoꝛum discalceatõem. ℔9 prohl'. Non possumus plena existente vesica citõ coire. ℔11. prohl'. Equitantes continue luxuriosi magis fiunt. ℔26 prohl'. Desiderium coitus ⁊ a cibis ⁊ ab intellectu fit.

¶ Jesus filius sirach.in ecclesiast.c.9. Ex cir cūspectione mulieris concupiscentia quasi exardescit. Speciem mulieris aliene multis admirati reprobi facti sunt:colloquium enī illius quasi ignis exardescit.

¶ Terētius in eunucho.c.16. Sine cerere ⁊ libero frigescit venus.

¶ Ouidius epl'arum.4.e. Uenit amor grauius quo serius vrimur intus.

¶ Idem de arte amandi:li.i.

Pectora cū gaudent nec sūt attrita dolore
Ipsa patent:blanda tūc subit arta venus.

¶ Libro scō.

Logis adulterium dādo tēpusq; locūq;.

¶ Idem de remedio amoris:li.i.

Queritur egistus quare sit factus adulter.
Imprompta causa est:desidiosus erat.

¶ Libro.2.⁊ fina.

Nō facile est taurū visa retinere iuuenca.
Fortis equus vise semper adignit eque.
Diuitijs alitur luxurioſus amor.
Uina parāt animū veneri:nisi plūma sumaſ
Et stupeāt multo corda sepulta mero.

¶ Quintillianus declañ.i.declañ Oculi sūt totata nostra luxuria. bi nos quottidie in omnia precipitant vicia:miratur:adamant: concupiscunt.

¶ Matthaeus in euangelio.c.5. Omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam iam mechatus est in corde suo.

¶ Paulus apl's:in epl'a ad ephesios.c.8. Nolite iebriari vino in quo est luxuria.

¶ Seneca tragediarum in octauia.c.10.

Uis magna mētis blandus animi calor.
Amor est:viuente gignitur luxu: ocio
Nutritur inter leta fortune bona.

¶ Lecilius firmianus de beata vita:lib.4. Libido aspectu maxime concitatur.

¶ Fulgentius:li.2.fabula.7. Libido quāto carni ꝺsenserit:tanto surgit iniquior.

¶ Gregorius in pastorali.c.28. Habent leti ex propinquo luxuriam.¶ 44.c. Dum sacietate venter extenditur aculei libidinis excitantur. Gule deditos luxuria sequitur. Admonendi sunt gule dediti ne in eo qō esca, rum delectationi incumbant luxurie se mucrone transfigant.

¶ Isydorus solliloquiorum:lib.2.c.7.

Liborum saturitas luxuriam suscitat.
Saturitati libido semper adiuncta est.

¶ Capl'o.8. Uino luxuria excitatur.

¶ Capitulo.9.

Oculi prima tela libidinis sunt.
Uisio est prima concupiscentia mulieris.
Aspectus amoris iacula mittit.
Concupiscentia libidinem nutrit.
Ani ignē ꝺsistēs ⁊si ferre ꝺsis aliqī ꝺsoluer.
Sepe occasio peccandi voluntatem facit.

¶ Capitulo.10.

Ocio dedito cito luxuria surripit.
Uacantem luxuria cito preoccupat.
Grauius libido vrit quē ociosum fuenerit.

¶ Auctor.l. qui dicitur pamphylus.c.13.

Usu crescit amor omnis.

¶ Capitulo.15.

Perveneris morē cito virgo pdit honorē.
Igneus ille furor nescit habere modum.
Nō leue pōdus hñt violēta cupidis arma.
Et requie serpit pestis seuissima luxus.
Armiger ⁊ fame prodigus hostis amor.

¶ Jacobus beneuentanus.c.50. Subuertit mentem pulchra puella viri.
Uisus ⁊ auditus necnō ⁊ tactus amoris.
Nec auditum seui semper habere solent.

¶ De natura venerei amoris. Rica.5.

Aristoteles Ethicor: li.8.c.4.

Non contingit amare multas simul Multas simul eidem placere valde: non facile.

¶ Jesus filius sirach:in ecclesiast.c.26. Fornicatio mulieris in extollentia oculorum ⁊ in palpebris illius agnoscitur.

¶ Terentius in andria.c.4. Omnes q̄ amāt grauiter sibi dari vrorem ferunt.

¶ Capitulo.14.

Amantium ira amoris reintegratio est.

¶ In eunucho.c.2.

In amore hec omnia insunt:vicia:inducie: Suspitiones:inimicitie:iniurie.

Bellum: pax rursum incerta. ¶ Si postules
Ratione certa facere: nihilo plus agas.
Qua si des operam vt cum rõne insanias.
¶ In beatum tumerumenon. c. 11.
Multa fert libido.
¶ Tullius tusculanarum qõnum. lib. 5. & si.
Nunq̃ finem inueniet libido.
¶ Ouidius epistolarum. i. e. Res est solliciti plena timoris amor. ¶ Epistola. 4.
Quid deceat non videt vltus amans.
¶ Epistola. 6. Credula res amor est.
¶ Epistola. 12.
Quis enim bene celat amorem?
Ipsum timor auget amorem.
¶ Epistola. 15.
Sed tamen apparet dissimulatus amor.
¶ Epistola. 16.
Certus in hospitib⁹ nõ est amor: errat vt ipi
Cũq̃ nihil speres firmius esse fugit.
¶ Idem sine titulo. l. i c. 5.
Vox & amor vinũq̃ nihil moderabile suadent. ¶ Capitulo. 9.
Militat oĩs amãs: & hẽt sua castra cupido.
Quis nisi vl' miles vl' amãs & frigora noctĩ
Et densa mixtas perferet imbre nives.
¶ Libro. 2. c. 17.
Et tener ausuros grandia frangit amor.
¶ Libro. 3. & si. c. 4.
Centũ fronte oculos centũ ceruice gerebat
Argus: & hos vnus sepe fefellit amor.
¶ Idẽ de arte amandi: li. 3. & si.
Errat & in nulla: sede moratur amor.
Non bene cũ socijs regna venusq̃ manẽt
Scne scit amor.
Incertus pectora versat amor.
¶ Idem de remedio amoris: li. 2.
Secta biptito cũ mens discurrit vtroq̃.
Alterius vires subtrahit alter amor.
Successore nouo vincitur omnis amor.
Intrat amor mentes vsu: nec discitur vsu.
¶ Quintillianus declamationum. 13. declamat. Habet aliquod solatium quisquis in amore miser est. In amore contempto semper accendit. ¶ 14. declamat. Amat q̃ queritur q̃ non amatur.

¶ Seneca tragediarum in hyppolito. c. 10.
Vincit sanctos dira libido.
¶ In octauia. c. 9.
Luxuria pestis blanda. ¶ Capitulo. 10.
Vis magna mentis blandus animi calor
Amor est. Juuenta gignitur luxu ocio
Nutritur inter leta fortune bona.
Quẽ si fouere atq̃ alere desistas cadet.
¶ Idem in prouerbijs.
Amor animi arbitrio simiẽ nõ deponitur.
Amans iratus multa mentitur sibi.
Amãs q̃d cupit scit: q̃d sapiat non videt.
Blanditia non imperio fit vulcis venus.
In amore semper mendax iracundia est.
¶ Ualerius maximus: li. 9. ti. j. Blandũ malum est luxuria: quã accusare aliquãto facilius est q̃ vitare.
¶ Lex auten. ti. quibus modis naturalis efficiãtur legi. ℈. illud quoq̃: Nihil furore amoris est vehementius: quez retinere phĩe est.
¶ Fulgentius: li. 2. & si. Libido quanto carni consenserit tanto surgit iniquior. ¶ Li. 3 fabl. 4. Amor cum periculo sepe discordat: et dum ad illud solum nauat q̃ diligit nunq̃ videt q̃ expedit.
¶ Boetius de solatiõe. l. 3. c. 24. & si. Quis legẽ det amãti Maior lex amor est sibi.
¶ Auctor. l. q̃ dr̃ pãphylus. c. 25. Igne⁹ ille furor nescit hr̃e modũ. Nõ leue põdus hũt violẽta cupidinis arma. ¶ Capitulo. 37.
Vix celare potest intima cordis amor.
¶ Capitulo. 43.
Occultare nequit sua lumina maxim⁹ ignis
Occultare potest nec sua vota venus.
¶ Capitulo. 47.
Ingẽiosus amor portas & claustra resoluit
Vincit quicquid obest ingeniosus amor.
¶ Auctor. l. qui dicitur facetus. c. 5. Nil bñ cernit amor videt omnia lumine ceco.
Fallitur in multis anxietate sua.
¶ Andreas ad gualterium: de amore: libi. j.
Amor est passio quedam innata: procedens ex visione & inmoderata cogitatiõe forme alterius sexus ob quã quide; alijs sup omnia cupit alterius potiri amplexib⁹: ora-

q̄ de vtriusq̄ voluntate in ipsius amoris
precepta compleri. ¶ Lib. 3 Semper timet
amans ne sibi voluntas atq̄ fides altereꝰ
amantis: ⁊ hanc cogitationem amanti non
potest vigilia neq̄ somnus auferre. Quē ve
re gladius pertingit amoris: continua deq̄
coamato ac sine intermissione cogitatione
quassatur: nullisq̄ diuitijs nullone in hoc
seculo tantum posset honore vel aliqua di
gnitate beari quantum si iuxta proprij ani
mi voluntatez suo recte fruatur amore. Nō
reperitur aliquis adeo diuinis eloquijs eru
ditus: si maligno spiritu comitante: amoris
aculeis instigetur: qui contra mulieres co
gnatas sibi ⁊ affines ac deo dedicatas femi
nas sciat vnq̄ frena cōtinere luxurie. Ma
gis sapientes dicuntur insanire amore ⁊ ar
dentius carnis voluptate: q̄ qui minori sci
entia gubernantur. Sed ⁊ magis sapientes
viri postq̄ in amore delinquunt luxurie cō
tem nere solent excessus q̄ qui modica sūt
scientia fulti.

¶ Matthaeus vindocinensis: de hysto. tobie
c. 3 6. Est amor iust⁹ iudex aduersa maritāſ
Rerum naturas degenerare facit.
Anxietas in amore sapit: dulcescit amarum

¶ Gaufridus: in poetria. c. 6 7.
Litibus alterius quando bellant amantes
Crescit in hoc bello linguaq̄ pax animorū.
Hoc odio conditur amor.

¶ Jacobus beneuentanus. c. 5 0. Subuertit
mentez pulchra puella viri.

¶ Auctor. l. qui incipit astrolabi: Nec capit
humanas animas plus femina quicq̄
Que se luxurie supponit gratis amica.

¶ Prouerb. vulg. Lamor e orbo.
Amor nō guardo paraco ne richeze
Ne lamor ne la tosse sepo celare
Amor za no cura raxon ne mesura.

¶ De concupiscentia veneree vo
luptatis. Rubrica. 6.

OVidius fine titulo: seu a/
moruz: li. 2. c. 1 8
⁊ fi. Quod lz ingratum est: qō non
licet acrius vrit.

¶ Libro. 3. ⁊ fi. capitulo. 4.
Nitimur in vetitū cupimus semp̄q̄ negata
Iuuat in concessa voluptas.
¶ Idem de arte amandi: li. i.
Utq̄ viro furtiua venus: sic grata puelle.
¶ Libro. 3. ⁊ fina.
Que venit ex tuto min⁹ ē accepta voluptas

¶ Quintilianus declamat. 1 3. declamat.
Non fouet non nutrit ardorem concupiscē
di: vbi frui licet.

¶ Auctor. l. qui dicitur facetus. c. 5.
Si sit furtiuus dulcior omnis amor.

¶ De amenitate actionis vene/
ree. Rubrica 7.

OVidius fine titulo: seu a/
morum: li. i. c. 4.
Illa verecūdis lux ē pbēda puell.
Qua timidus latebras speret habe
re pudor. ¶ Libro. 3. ⁊ fi. c. 4.
Iuuat inconcessa voluptas
¶ Capitulo. 1 3. ⁊ penul.
Est qui nequitiā locus exigat: oibus illum
Deliti's imple: sit procul inde pudor
Dinc simul exieris lasciuia primus omnis
Absit. Et in lecto crimina pone tuo.
Illic nec tunicam tibi sit posuisse pudori.
Nec femori impositū sustinuisse femur.
Illic purpureis condatur lingua labellis
Inq̄ modos venerem iste figeret amor
Illic nec feroces nec verba iuuancia cessent
Spondaq̄ lasciua mobilitate tremat
Indue cum tunicis metuētē crimina vultū
Et pudor obscenum diffiteatur opus.
Idem de arte amandi li. i.
Utq̄ viro furtiua venus: sic grata puelle.
¶ Libro sexto.
Odi cōcubitus qui non vtrūq̄ resoluunt.
Me voces audire iuuat sua gaudia falsas.
Crede mihi nō ē venerꝭ ppagāda voluptas
Sed sensum tarda prospicienda mora est.
Cū loca repieris que tangi femina gaudet.
Non obstet tangas quo minus illa pudor
Aspicias oculos tremulo fulgore micātes.
Ut sola liquida sepe refulget aqua.
Accedēt questus: accedet amabile murmur

Et vulces gemitus: aptaq; verba ioco.
Sed neq; tu vllam velis maiozibus vſus
Deſſe: nec curſus anteat illa tuos.
At metā pzo pte ſimul: tūc plena voluptas.
Cum pariter victi femina virq; iacent:
Dic tibi ſeruādus tenoz eſt cū libera vātur
Ocia: furtiuum nec timoz vzget opus.
Cum moza nō tuta eſt totis īcūbere remis.
Vtile: z admiſſo ſubdere calcar equi
¶ Libzo. 3. z ſi.
Que venit ex tuto min⁹ē accepta voluptas
Sentiat ex imis venerē reſoluta medullis
Femina: z ex equo res iuuet illa duos
Nec blādevoces iocūdaq; murmura ceſſēt
Nec taceāt medijs impzoba verba iocis.
¶ Auctoz. l. qui dicitur facetus. c. 5.
Nō tūc ſimpliciter iungant grata libella.
Sed reneāt longas ſua via pzeſſa mozas.
Mobilef terea ſtrigat man⁹ vna mānillas
Sed femur z venter ſentiat inde vicem.
Sic poſtq; ludis fuerit calefactus vterq;
Veſtibus eiectis crura leuare decet.
Sed ſit furtiuus dulcioz omnis amoz

¶ De meretrico amoze. Rubzica. 8.

Salomon in pzuerbijs. c. 5. Fauus ſtillans labia meretricis z nitidi⁹ oleo guttur eius: nouiſſima autem illius amara quaſi abſinthium: z acuta quaſi gladius biceps. Vagi ſunt greſſus meretricis: z inueſtigabiles. Longe fac a meretrice viā tuā: z ne appzopinques fozibus oom⁹ eius.
¶ Terentius in eunucho. c. 22. Quomodo adoleſcentulus Meretricum ingenia poſſet noſcere Mature. ¶ Capitulo. 24.
Audaciam meretricum ſpecta.
¶ Ouidi⁹ fine titlo. l. i. c. 10. Sola viro mulier ſpolijs exultat ademptis.
Sola locat noctes: ſola locāda venit.
Et vēdit q; vtriq; iuuat: qō vterq; petebat
Pzo male conducto gza nulla thozo.
Parcite fozmoſe pzecium ꝓ nocte paciſci.
Nō habet euētus ſozdida pzeda bonos.
¶ Quintilianus declamationum. 13. declamat. Inuentas credo meretrices vt eēt alij quid qō liceret amare pauperibus.
¶ Cato. capl'o. j. Meretrices fuge.
¶ Verſificatoz fabularum eſopi. Thaida ſi quis amat ſua ſe non credat amari.
Thais amoze carens munus amātis amat.
¶ Auctoz. l. qui dicitur facetus. c. 5.
Si ſe ſupponat meretrix nō ꝓſtat amozem
Nō amat id qō agit: ſed qō habere cupit.

¶ De inceſtuoſo z nephario coitu. Rubzica. 9.

In leuitico c. 8. Cuj maſculo non cōmiſceberis coitu femineo: q; abhomīatio eſt. ¶ 20. c. Qui dozmierit cū maſculo coitu femineo: vtriq; operati ſunt nephas mozte: moziantur. Qui ſupza vxozem filiam duxerit matrem eius: ſceluſ operatus eſt: viuus ardebit cuj eis. Qui cum iumento z pecoze coierit: mozte mozia tur: pecus quoq; occidite. Mulier que ſuccubuerit cuilibet iumento: ſimul interficietur cum eo.
¶ Moyſes in deuteronomio. c. 27. Maledictus qui dozmierit cum vxoze patris ſui. Maledictus homo qui dozmierit cuj oī iumento. Maledictus qui dozmierit cum ſoroze ſua. Maledictus qui dozmierit cum ſocru ſua.

¶ De moleſtia z damno amozis venerei. Rubzica. 10.

Salomon in pzouerbijs. c. 9. Mulier viri pzecioſam animā rapit. Nunqd abſcondere poteſt homo ignem in ſinu ſuo vt veſtimenta illius non ardeant: aut ambulare ſuper pzunas vt nō comburā tur plante eius. ¶ Idē in eccleſiaſt. c. 7. Mulier laqueus venatoruz eſt: z ſagena coz ei⁹ Vincula enim ſunt manus illius: qui placet deo effugiet eam: qui autem peccatoz eſt capietur ab illa.
¶ Jeſus filius ſirach in eccleſiaſt. c. 9. Pzopter ſpeciē mulieris multi perierunt. ¶ 19. c. Vinum z mulieres apoſtatare faciunt etſa pientes: z arguūt ſenſatos.

¶ Virgilius eneiō l'. 4. post mediuz. Impzo be amoz q̄d non mozralia pectoza cogis.

¶ Tullius tuſculanarum queſtionū. l'. 5. ⁊ f. Nunq̄z finem inueniet libido.

¶ Ouidius de arte amandi. l'. 2. Quod iuuat exiguum plus eſt quod ledit amantes
Preponantq̄z animo multa ferenda ſuo.
¶ Idem de triſtibus. l'. 4. e. i.
Senſit amās ſua vāna ferre tī heret in illis
Materiam culpe perſequiturq̄z ſue.

¶ Quintilianus declamationum. 14. decla. Ex omnibuſq̄ nobis patientib⁹ extozquet affectus hoc ſeuiſſimum patimur q̄ nemo vult in amoze ſanari.

¶ Seneca tragediarum in octauia. c. 9. Luxuria peſtis blanda. ¶ Idem declamat. in pbeū. Nihil tam moztiferum ingenijs q̄z luxuria eſt.

¶ Lucanus. l'. 5. Deu quantum mentes vria tur in equas Juſta venus: vbiū trepidūq̄z ad p̄elia magne: Te quoq̄z fecit amoz.

¶ Statius thebaidos. l'. 6. Nunc opus eſt animis infeſtos tollere ceſtus
Dominus: hec bellis ⁊ ferro p̄zorima virt⁹.
Subdit amoz ſtimulos.

¶ Juuenalis. l'. ſaty. vnica. Nullā inuenies que parcat amāti. Ardeat ipſa lz tozmentis gaudet amātis: Et ſpolijs.

¶ Cecilius. f. de btā vita. l'. 4. Tres ſunt oēs affectus qui homīes in oīa facinoza p̄recipites agunt: Jra: cupiditas: libido.

¶ Fulgentius. l'. 2. fabula. 12. Omnis qui luxuriam amat cecus eſt. ¶ Lib. 3. ⁊ fi. f. 8. Amoz cum periculo ſepe concozdat: ⁊ dum ad illud non ſolum natat q̄ diligit: nunq̄z videt q̄ expedit.

¶ Auctoz l'. qui vocatur pamphylus. c. 50. O deus in quantis animus verſat amātis. Que timoz hac illa pellit amozq̄z grauis.

¶ Auctoz l'. qui vocatur facetus. c. 6. Efficit fatuus q̄ ſic amat vt modus abſit. Negligit officium quilibet inde ſuum.

¶ Gualterius de caſtellione: li. p̄zimo.
Non te emolliat intus
Prodiga luxuries: nec fortia pectoza frāgat
Mentis mozb⁹ amoz latebris ⁊ murmure gaudes.
Si bacho venericq̄z vacces q̄ cetera ſubdis.
Subiuga venuſti: perijt delata vacantis.
Libertas animi veneris flagrante camino.
Mens hēt interius rixas ⁊ bella moueri.
Jmperat ⁊ ſuadet: rōnis ⁊ vile ſepulchzuz.
Ebrietas rigidos eneruāt ꝺ ꝺuo mozes.

¶ Matthеus vindocinenſis in poetria. p̄. 2. c. 4. Eneruat ſtudiū pernitioſa venus.

¶ Andreas ad gualterium de amoze. l'. 3. Nullus tanto dilectionis alicui vel amicitie vinculo colligatur: ſi cognouerit ipſum p̄zo ſue vxozis vel filie vel p̄opinque inſtāter eſſe amozis ſollicituz: quin ſtatim cōtra ipſum non incipiat odij liuoze moueri ac in dignatiōis venena concipere. Qui amat vehementi quadam ſeruitute ligatur: ⁊ coz interius iaculatur. Omnem enim extraneoū collocutionem vel deambulationem aut in ſolitam cōmozationem amans in coamāte ex amozis ʒelo timeſcit. Semp timet amās ne ſibi voluntas atq̄z fides alteretur amāti: ⁊ hanc cogitationem amanti non poteſt vigilia neq̄z ſomnus auferre. Quas penas viuendo patiuntur amantes: non mihi videt quēq̄z poſſe plenius edoceri: niſi fuerit magna experientia eruditus.

¶ De excluſiuis ⁊ adminiſtratiuis amoris venerei ⁊ eius libidinis. Rubzica. 11

TEſus filius ſirach in eccl' ſiaſt. c. 9. Auerte faciem tuam a muliere cozrupta: ⁊ nō circūſpicias ſpeciem alienam: p̄zopter ſpeciem mulieris multi perierūt: ⁊ ex h concupiſcentia quaſi exardeſcit.

¶ Terentius in andria. c. 7. Da quāto ſatiꝰ eſt id te dare operam qui iſtum amozem. Ex animo amoueas tuo: Qz id loqui quo magis libido fruſtra incendatur tua.

¶ Catullus. c. 8. Nulla viro iurāti fe a credat
Nulla viri ſperet ſermones eſſe fideles
Quis oū aliq̄d cupiēs aīus pgeſſit adipiſci:
Nil meruit iurare: nil p̄mittere parcunt.
Sed ſimul ac cupide mētis ſaciata libido ꝛ

Dicta nihil metuere: nihil piuria curant.
¶ Capitulo. 11. 2 pe.
Difficile eſt longū ſubito deponere amorē.
¶ Ouidius de remedio amoris: lib. j. Quale
ſit id qō amas celeri circūſpice mentem.
Et tua leſuro ſubtrahe colla iugo.
Ocia ſi tollas perire cupidinis artus.
Contenteq; iacent 2 ſine luce faces.
Cedit amor rebus: res age tutus erit.
Affluit incautis inſidioſus amor.
Deſidiam puer ille ſequi ſolet: odit agētes.
Da vacue menti quo teneatur opus.
Sepe refer tecum ſcelerate facta puelle.
Et pone ante oculos omnia damna tuos.
Profuit aſſidue vicijs inſiſtere amice.
Exige q̄ cantent ſi q̄ eſt ſine voce puella:
Fac ſaltet: neſcit ſi qua mouere pedem.
Barbara ſermone ē: fac tecū multa loquat
Si male dentata eſt: nāra qō rideat illa.
¶ Libro. 2.
Secta bipartito cū mens diſcurrit vtrem
Alterius vires ſubtrahit alter amor.
Intrat amor mentes vſu: dediſcitur vſu.
Ad mala q̄ſq; aliuz referat ſua ponet amorē
Nam tibi ſecretos: augent ſecreta furores
Eſt opus auxilio turba futura tibi.
Et loca ſepe nocent: fugito loca conſcia vſi.
Concubitus: cauſas illa doloris habent.
Ut pene extinctū cinerē ſi ſulphure tentes.
Uiuit: 2 ex minimo maximus ignis erit.
Sic niſi vitaris quicquid renouabit amorē
Flāma recandeſcet que modo nulla fuit.
Non hēt vnde ſuū pauptas paſcat amorē.
Daunius: haut libidis bulli⁹ tibi miſſus ab
Aduenīat megaris nori⁹ oīs erit. (oris.
Nec minus erucas aptū vitare ſalaces.
Et quicquid veneri corpora noſtra parat.
¶ Paulus apls in epiſtola ad epheſios. c. 4.
Nolite inebriari vino in quo eſt luxuria.
¶ Seneca tragediarum: in hyppolito c. 2.
Quiſquis in primo obſtitit.
Pepulitq; amorem: tutus ac victor fuit
Qui blandiendo dulce nutriuit malum.
Sero recuſat ferre quod ſubijt iugum.
¶ In octauia. c. 10.
Uis magna mentis blādus animi calor.
Amor eſt: inuenta gignitur luxu: ocio
Nutritur inter leta fortune bona.
Quē ſi fouere atq; alere deſiſtas cadit.
¶ Ualerius maximus: li. 2. ti. j. Maſſilia ci-
uitas nullū aditum in ſcenam numis dat:
quorū argumenta maiore ex parte ſtuprati
onū continent actus ne talia ſpectādi cōſue
tudo etiā imitandi licentiā ſumat.
¶ Fulgentius. l. 2. fabula. 12
Libidinem ſapientia contemnit.
¶ Cato: capitulo. 5. 2 ſi. Cum te detineat ve
neris damnoſa voluptas:
Indulgere gule nec li: que ventris amica ē.
¶ Iſydorus in ſynoñ. ſolliloquiorum. l. 2.
c. 7. Ieiunio libido reſtringitur. ¶ Ouid. Le
det libido rebus: cedet ſi operi: cedet induſtrie
2 labori.
¶ Auctor. l. qui dicit pamphylus: Uſu cre
ſcit amor omnis: decreſcit et vſu
Omnis 2 impaſtus attenuatur amor.
¶ Andreas ad gualteriū de amore. l. 3. Re
talis luxuria eſt quā per ſequēdo vincimur:
2 eam fugiendo fugamus.

Extus 2 vltimus liber quar-
te partis tractat de coniuctu
viri 2 mulieris ſub his titul.

¶ De laudibus mulieruz et
acceptabilitate eaz. Prica. j.

IN geneſi. c. 13. Dixit
oīs mulieri
In dolore paries filios: 2 ſub viri
ptāte eris 2 ipſe dñabitur tibi.
¶ Ariſtotel. de hyſto. animaliū. l. 8. c. j. Mu
lier viro miſericordior eſt. Minus ſunt ira
cunda femella omnia maſculinis: excepta
vrſa 2 pardolo.
¶ Jeſus filius ſirach: in eccleſiſt. c. 36. Ubi
non eſt ſeps diripit poſſeſſio: 2 vbi nō eſt
mulier gemeſcit eger.
¶ Paulus apls: in epiſtola. j. ad corinthios.
c. 11. Mulier gloria eſt viri. Nō eſt creat⁹
vir ꝓpter mulierē: ſed mulier ꝓpter virū.

¶ Lex coñ.ti. qui potiores in pig.ba.l.assi/duis: Quis mulieres nõ miseretur ꝓpter obsequia que maritis ꝓestãt: ꝓpter partus periculum: ⁊ ipsam liberorũ ꝓcreationez:

¶ De vicijs mulierum ⁊ reꝓrobatione earum. Rubrica. 2.

Salomon in ꝓuerbijs. c. 31. ⁊ fi. Mulierem fortẽ quis inueniet: ℣ Idẽ in ecclesiast. c. 7. Ait salomon virũ de mille vnum repi. Mulierem ex omnib⁹ non inueni.

¶ Jesus filius sirach. in ecclesiast. c. 25. Omis malitia est nequitia mulieris. Non est caput nequius super caput colubri: ⁊ non est ira super iram mulieris. Breuis omnis malitia super malitiã mulieris. A muliere initium factum est peccati: ⁊ per illã omnes morimur. Non des mulieri venam neq; ꝓdeundi.

¶ Terentius in eunucho. c. 18. Noui ingenium mulierum: nolunt vbi velis: vbi nolis cupiunt vltro.

¶ Virgilius eneiõ. l'. 4. circa fi. Uariuz ⁊ mutabile semper Femina.

¶ Tullius retho. artis veteris: lib. j. c. 13. Mulierum genus auarum est.

¶ Quintilianus declamationum. j. declam. Sũt ⁊ feminis ad scelere vires cum habent cãs viroꝝ. Quinimoſi iterroges: facili⁹ hec pectora metus: odiũ ira corrumpunt. ⁊ qñ non hñt roboris tiñ vnde vicia mẽtiũ vincant plerũq; facinus infirmitate fecerunt.

¶ Seneca tragediaz: ĩ hyppolito. c. 7. Quid finat inausum femine ꝓceps furoꝝ. ℣ Idez de remedijs fortuitoꝝ. c. 21. ⁊ fi. Q̃ multe diu custoditum pdiderunt decus. Nihil tã mobile q̃ feminarum volũtas: nihil tã vagum. Q̃ multe quos in adolescentia amauerũt in senectute cõmuni reliquerunt. Q̃ multaz notus amor odio nociꝝ emutat⁹ẽ.

¶ Juuenalis. l'. 2. saty. vnica: Intolerabili⁹ nihil est q̃ femina diues.

¶ Lex coñ. ti. de sponsalibus. l. si pater. Plerũq; consiliũ femine aduersus ꝓpria cõmoda inuenitur laborare.

¶ Lassiodorus epistolaruz: li. 2. e. 11. Sexus femineus ad mutabilitatis vitia patet.

¶ Bernardus de imꝛobatione vitioꝛũ. c. 6 Pestis anaritie fragili viget in muliere.

¶ Andreas ad gualteriũ de amoꝛe. l'. 3. ⁊ fi. Fluctuosus est animus mulieris ⁊ inscrutabilis. ℣ Idem in libꝛo de diſuaſ. vx. Mulier in amplexu demolitur ⁊ molit. Uir in mollitiam abiens deiuratur. Operosa ẽ mulieris astutia: sumitq; animos in crimine deꝓhensa. Per mulierez vir se viꝛ dediscit.

¶ Jacobus beneuentanus. c. 42. Non bene secretum mulier tenet: ĩmo reuelat.

℣ Capitulo. 50.

Mobile coꝛ cũctis ⁊ mẽs ẽ vana puellis.
Firmum ꝓpositum femina nulla gerit.

¶ De laude matrimonij ⁊ accepta bilitate. Rubrica. 3.

In genesi. 2. Reliquet homo patrez ⁊ matrem ⁊ adherebit vxoꝛi suę ⁊ erunt duo in carne vna.

¶ Thobie. c. 6. Di qui coniugium ita suscipiunt vt deum a se sua mente excludant: ⁊ sue libidini ita vacent: sicut equus ⁊ mulus in quibus non est intellectus: habet potestatẽ diabolus super eos.

¶ Aristotel'. hyconomicoꝛ. l'. j. Cõmunicatio femine ⁊ masculi nã est maxime.

¶ Jesus filius sirach in ecclesiast. c. 25. Beatus qui habitat cum muliere sensata. ℣ 26. c. Mulieris bone beatus vir: numerus enĩ bonoꝛũ illius duplex. Hꝛa super gꝛam mulier sancta ⁊ pudoꝛata.

¶ Catullus poeta. c. 9. Est ne nouis nuptijs odio venus atq; parentum
Frustrãtur falsis gaudia lachrymulis.

¶ Paulus apostolus: epistola. j. ad coꝛinthios. c. 7. Bonum est homini mulierem non tangere: ꝓpter fornicationem autẽ vnus quisq; suam vxoꝛẽ habeat: ⁊ vnaquęq; suũ virum habeat. Dico non nuptis ⁊ viduis: bonum est illis: sic maneant. Quod si non continent nubant. Melius est enim nubere

ꝯ vxi. Solutus ab vxore : es noli querere vxorem. Si aũt acceperis vxorem nõ peccasti. ℣ Idem epla ad hebreos. c 13. ꝛ fi. Honorabile est connubium in omnibus: ꝛ torus immaculatus.

¶ Seneca de remedijs fortuitorũ 21. ꝛ fi. Vxor aduenticiũ bonum est: non est iter illa que vnicuiq; semel contingunt.

¶ Lex auten. ti. de consulib⁹. ℌ. alia vero nõ decorabitur. Vxores corruscãtur radijs maritorum.

¶ De prouidentia cõtrahẽdi vel nõ cõtrahẽdi matrimonium. Rubrica. 4

¶ Ponica de nugis phorum. c. 7. ſ. de cleobolo. Cleobolus vnus de septem sapientibus ait vxorem ducendam ex paribus. Nam si ex maiorib⁹ ceperis: inquit duos habebit cognatos.

¶ Aristotel. hyconomicorũ. l. 3. ꝛ fi. Oportet nihil omittere curantem ad virtutẽ vxoris seipsum: vt iuxta posse ex optimis prolem posset procreare.

¶ Jesus filius sirach in ecclesiast. c. 7. Trade filiam: ꝛ grande opus feceris ꝛ homini sensato da illam.

¶ Ouidius: epistolarum. e. 9. Q̃ male ineq̃les veniunt ad aratra iuuenci.
Tam premitur magno diuge nupta minor.
Si qua voles apte nube pari.
℣ Idem de fastis. l. 3.
Nubere si qua voles q̃ tuus ppabitis ambo
Differ. hñt parue cõmoda magna more.
℣ Libro. 5.
Mense malum maio nubere vulgus ait.

¶ Seneca de remedijs fortuitorũ. c. 21. ꝛ fi.
Inuenies si nihil queris nisi bonam vxorẽ.

¶ Cato. capitulo. 4.
Vxorẽ fuge ne ducas sub nomine dotis.
Nec retinere velis si ceperit esse molesta.

¶ Berrandus hyconomi. c. 27. ꝛ fi. Mater remaritari querit: stulte agit. Sed vt peccata sua deploret: vtinam ipsa senex accipiat iuuenẽ: nam non ipsam: sed sua quesiuit: q̃ bus habitis bibet cum eo dolozis calicem : quem optauit.

¶ Jacobus beneuentanus. ca. 46. Nolo q̃ vxorem ducas cui nõ dominari aut quã nõ possis tibi bene corrigere.

¶ Auctor. l. qui incipit astrolabi:
Quo fuit asperior que postea nupsit amãti.
Tanto gratior est ipsa futura viro.

¶ De officio ꝛ cura pertinendi ad vxores ꝛ maritos. Rubrica. 5.

¶ Salomon in prouerbijs. c. 12. Mulier diligens corona est viro suo. ℣ 14. c. Sapiens mulier edificat domus suam. Insipiens extructam quoq; destruet manibus.

¶ Plato in menone. circa prin. Decet mulierem domũ bene dispensare: salua facientez que intrinsecus: ꝛ obsequentem esse viro.

¶ Aristo hyconomi. l. 3. ꝛ fi. Bonam mulierem bis q̃ntus sunt decet dominari oĩbus curantem singulorum. Auri multitudo non tanti est ad virtutez mulieris quanti moderantia in omni opere ꝛ desiderium honeste ꝛ bene ordiate vite. Difficile est viro scire que intus fuit. Audiat quidem mulier virum in omnibus: ꝛ secum deliberet ꝛ obediat etiã in eo qõ ille preceperit. Non sic viro turpe est eorũ que intus sunt aliquid agere: sicut mulieri inquirere eo que sunt foris.

¶ Petrus apls: epla. j. c. 3. Mulieres subdite sint suis viris.

¶ Paulus apls. e. j. ad corinthios. c. 7. Vxori vir debitum reddat : similiter aũt ꝛ vxor viro. ℣ Idez. e. ad colossenses. c. 3. ꝛ p. Mulieres subdite estote viris: sicut opz in dño.

¶ Seneca de remedijs fortuitorũ. c. 21. ꝛ fi. Cum maritũ te cogitaueris ꝛ virũ cogita.

¶ De mutua dilectione ꝛ fide mariti ꝛ vxoris. Rubrica. 6.

¶ In genesi 2. c. Reliquet homo patrez ꝛ matrem ꝛ adherebit vxori sue: ꝛ erunt duo in carne vna.

¶ Aristotel. ethicorũ. l. 8. c. 7. Viro ꝛ vxori amicitia videtur fm nãm existere. hõ enim

in nã coniugale magis q̃ polyticuz. ℣ Idez hyconomicozũ. l. j. Cõmunicatio femine et maſculi nã eſt maxime. Maximus eſt bonoz. honeſte mulieri ſi reſpicit virum ſuum caſtuz eſſe in eam: z ō nulla alia muliere curare: ſed pzeter omnes alias pzopziaz z amicam z fidelem putet eam. Si mulier cognouerit fideliter z iuſte virum erga ſe foze: et ipſa iuſte z fideliter erga virum ſuum erit. Nihil eſt pzopzius nec maius vtozi: pzecioſa cõmunicatione z fideli ad virum.

¶ Paulus apoſtolus: in epla ad epheſios. c. 5. Ita viri debent diligere vxozes ſuas vt cozpoza ſua. Qui ſuam vxozem diligit ſeipſum diligit. Unuſquiſq̃ ſuam vxozez ſicut ſemetipſum diligat. Uxoz autem timeat virum. ℣ Idem epla ad colloſſenſes. c. 3. z pe. Uiri diligite vxozes veſtras: z nolite amari eſſe ad alias.

¶ Seneca tragediarum in agamenone. c. 4.
Ultimum eſt malum:
Palam mariti poſſidens pelex domum.
℣ In hercule etheo. c. 5.
O q̃ cruentus femina ſtimulat dolor:
Cum patuit vna pelici z nupte domus.

¶ Lucanus. l. 8. Ultima debet
Eſſe fides lugere virum.

¶ Cato: capitulo. j. Coniugem ama.
℣ Capitulo. 4.
Uxozis linguã ſi frugi eſt ferre memento.

¶ De adulterio. Rubrica. 7.

¶ In exodo. 20. c. Non deſiderabis vxozem pzoximi tui.

¶ In leuitico. c. 18. Cum vxoze pzoximi tui non coibis.

¶ Moyſes in deuteronomio. c. 22. Si doz mierit quis cum vxoze alterius: vterq̃ moriatur. i. adulter z adultera. ℣ 27. c. Maledictus qui dozmierit cum vxoze pzimi ſui.

¶ Jeſus filius ſirach: in eccleſiſt. c. 41.
Non reſpicias mulierem alieni viri.

¶ Paulus apoſtolus: epiſtola ad hebzeos. c. 13. z ſi. Foznicatozes z adulteros iudicabit deus.

¶ De caſtitate pudicitia atq̃ impudicitia. Rubrica. 8.

¶ Theophraſtus. in aureolo tractatu de nupt. Illa vere pudica eſt dicenda cui licuit peccare: ſed noluit.

¶ Jeſus filius ſirach in eccleſiaſt. c. 26. Fornicatio mulieris in extollentia oculozum z in palpebzis illius agnoſcetur.

¶ Terentius in beautontumerumenõ. c. 10
Mulier compta faceta hec eſt meretrix.

¶ Ouidius ſine titulo ſeu amozum. l. j. c. 8.
Caſta eſt quam nemo rogauit.
At ſi ruſticitas non vetat ipſa rogat.
℣ Libzo. 3. z ſi. c. 8.
Siq̃ metu dẽpto caſta ẽ: ea deniq̃ caſta eſt
Que q̃ nõ liceat nõ facit: ipſa facit
Ut iã ſuans bñ coz[p]: adultera mens eſt.

¶ Quintilianus declamationum. 2. decla.
Ego ſi qua eſt mihi fides pudiciriam in milite etiã laudare erubeſco: feminarum ẽ iſta virtus. Aliter mihi laudandus eſt vir fortis idoneus bello: pzõpt[o] ad picula pſtãtis ai.

¶ Seneca epiſtolarum ad lucillum. l. 11. c. j. Plures pudoze peccandi q̃ bona voluntate pzohibiti abſtinent.

¶ Ualerius maximus. l. 2. ti. j. Maſſilia ciuitas nullum aditum in ſcenã numis dat: quozum argumenta maiozi ex parte ſtupzationum continent actus talia ſpecrandi cõ ſuetudo etiã imitãdi licentiam ſumat.

¶ Ler auteri. ti. quomodo opz epos ꝛc. ℌ. qui vo eas Pudicitia q̃ maxime mulieres ornat.

¶ Marcialis cocus epygrãmaton. l. 4.
Tanq̃ non liceat nulla puella negat.
Caſta igitur nulla: ſiñ caſte nulle: eq̃d ergo
Caſta facit: nõ dat: non tamen illa negat.

¶ Maximianus: Caſtus amoz veneris odite quando ſitit.

¶ Montanarius in luna cleri. c. 3.
Res eſt difficilis caſta bene ducere vitam.
Nulla fere maioz q̃ caſta viuere pena.
Sola nãq̃ ſuum finitur mozte duellum.

¶De custodia ⁊ indagatione suspecte impudicitie mulieri. Rubrica. 9.

Theophrastus. in aureolo tractatu ō nuptijs: Quid prodest diligēs vroris custodia cū vror impudica seruari non possit: pudica non debeat. Infida enim custos est castitatis necessitas. Difficile custoditur qō plures amant. Ad minorem miseriam dñi defor/mis habetur q̄ formosa seruatur: nihil tutum est in quo totius populi vota suspirāt. Alius forma: alius ingenio: alius facecijs: alius liberalitate sollicitat: aliquo modo expugnatur qō vndiq; accersitur.

¶Jesus filius sirach: in ecclesiast c. 26. In filia non auertente se firma custodiā: ne inuenta occasione vtatur se.

¶Ouidius sine titulo seu amorum. l'. 3. c. 4.

Dure vir ꝑposito tenere custode puelle:
Nil agis: ingenio queq; tuenda suo est.
Nec custodiri ni velit vlla potest.
Nec mentē seruare potes lz oīa claudas.
Cū peccare lz peccat minus ipsa potans.
Semina neq; languidiora facit.
Desine crede mihi vitia irritare vetando.
Obsequio vinces aptius ipse tuo.
Nitimur in vetitū: cupimus sempq; negata
Centū fronte oculos centū cervice gerebat
Argus: ⁊ hos vnus sepe fefellit amor.
Iuuat inconcessa voluptas.
Si sapis indulgere oñe. vultuq; seueros
Exue: nec rigidi iura tuere viri.

¶Idem de arte amandi. l'. j. circa fi.

Deu facinus: nō ē hostis metuēdus amāti
Quos credis fidos effuge tutus eris.

¶Libro 2. circa fi.

Logis adulteriū dādo tēpusq; locūq;.

¶Quintilianus declamationum. 14. declamat. Amat que queritur q; nō amatur.

¶Juuenalis. l' 2. saty. j.

Si quis custodiet ipsos:
Custodes: casta est. ⁊ ab ipsis incipit vror.

¶Bertrandus: hyc onomica. c. 10. De feminis tuis suspectis quid agant ignorantiam non scientiam queras.

¶Auctor. l'. qui incipit astrolabi:

Nolo virum doceas vroris crimē amare.
Quod sciri potius q̄ fieri grauat hunc.
Opprobrijs aurē proprijs dat nemo libentē
Nec te: nec quēq; talia scire vellet.
De quo culpasti mulierē cogis amare.
Et verum falso crimine sepe struis.

¶De modestia vrorum ⁊ dissuasione vrorationis. Rubrica. 10.

Salomon in ꝓuerbijs. c. 21. Melius ē habitare in terra deserta q̄ cū muliere rixosa ⁊ iracunda.

¶Theophrastus in aureolo tractatu de nuptijs. Ad minorem miseriam domini defor/mis q̄ formosa seruatur: nihil tutum est in quo totius populi vota suspirāt. Alius forma alius ingenio: alius facetijs: alius liberalitate sollicitat. Aliquo mō expugnatur qō vndiq; accersitur.

¶Aristotel. hyconomicorum. l'. 3. ⁊ fi. Aduersitates nolunt cōicare nō optime mlier.

¶Jesus filiꝰ sirach. in ecclesiast. c. 25. Mulier si primatum habeat ꝛria erit viro suo.

¶Terētius in hecyra. c. 5. Uno aīo oēs socrus oderūt nurus: viris eē aduersas: eque studium est: filīs ptinacia est. In eo deniq; oēs mihi videnē ludo docte ad malitiam.

¶Quintilianus declamat. j. declamat. Facinus ē: q; bonos ꝓignos nouerce facilē decipiūt: nec leuiꝰ oderūt. Notū h̄ ac vulgare facinꝰ ē q; plerūq; ꝛ liberos amant vrores ⁊ sequētiū mrimonioꝝ nō aliūde q̄z de dāno pietatis effectꝰ ē. Senꝰ ifirmissime seruitutꝫ ē senex maritꝰ ⁊ vroze charitatꝫ ardo rē flagrātiꝰ frigidis ocipimꝰ affectibus.

¶Juuenalis: lib. 2. saty. j.

Semp hēt lites alternaq; iurgia lectus.
In quo nupta iacet: mimo dormit in illo.

¶Fulgentius mitologiaꝝ. l'. j. fa. 21. ⁊ fi Sicut nihil benigna supius diuge: ita nihil infesta crudelius muliere.

¶Cato. c. 2. Nil temē vroꝛi ō suis crede q̄: ē ti. Sepe ⁊ eñ mlier quē diuꝰ diligit odit.

¶ Andreas capellanus pāp. Innocen.iiij.in li.de diſuaſione vxoris: Si mulieri ancho-ram alligaueris ſirtib⁹ latentibus illideris. O felix vita mortalium ſi iam non eorum perentur cōtubernia mulieruꝫ: quas coitui tm̄ neceſſarias dicimus: vt ex filij file nā ar-tifice producamus. ℣ Uine pbie non vxori. Si caſta fuerit: ſuperbia nō deerit. ſi diues: ſi nobilis: coniugem aſpernabitur: ⁊ formo ſam plerūq; ſuſpitio comitatur. Si turpis: nūq; lectus carebit murmure. Si inceſta ru beſcet facies in pudore: eo frequenter tibi accidit qō vxore contenta contemnitur de-us: ⁊ inde naſcatur iniuria vnde debuit pro dire concordia. Libertas tibi adimit ſi ne-q; femina ſocietur: nec tuus eſſe poteris: q⁹ quo fugias non habebis. Si iuuenez ſenex duxerit cōtemneris. Si ſenex ſeni coniūgi-tur voluptatis amor non ſequitur.

¶ Ricardus iudex venuſinus. l. de pertracta tione nupt. c. 50. Eſt mulier lingoſa viro pars mortis amare.
Nocte die q; modis mille fatigat eum.
Cū bene prādere potare quieſcere ſecum
Optat: tunc illa iurgia ſeua parat.
Non mare turbatuꝫ magis pugnare carinā
Fertur: q; mulier litigioſa virum.

¶ Bertrandus byconomica. c. 10. Dolorez de mala vxore tunc mitigabis: quādo audi es de vxoribus alienis.

¶ De conſeruatione aut ſeparatione matrimonii. Rubrica. 11.

Matthеus in euangelio c. 19. Qō de us coniunxit homo non ſeparet. ℣ Idem no. dixit Marcus. 10. c. Moyſes ad duritiā cordis nr̄i permiſit vo bis dimittere vxores veſtras. Quicūq; dimi ſerit vxorem ſuā: excepta cā fornicationis ⁊ aliam duxerit mechabitur. Et q̄ dimiſſaꝫ du xerit mechatur. ℣ Idem luc. 16. c.

¶ Marcus in euangelio. c. 16. Quicūq; di-miſerit vxorē ſuam ⁊ aliam duxerit: adulte riū cōmittit ſup eā. Et ſi vxor dimiſerit virū ſuū ⁊ alij nupſerit mechat.

¶ Paulus apoſtolus: epiſtola. j. ad corinthi os. c. 7. Di qui matrimonio iūcti ſunt preci pio nō ego: ſed dñs vxorem a viro non di-ſcedere. Quod ſi diſceſſerit manere inupta: aut viro ſuo reconciliari. Et vir vxorez non dimittat. Alligatus es vxori: noli querere ſolutionem.

Uinte ⁊ vltime partis liber primus tractat de fortitudi-ne ⁊ pertinentibus ad eam: ſub his titulis.

¶ De fortitudine ai. Rica. j.

Job Dyſto. c. j. Job nūciata ſibi morte omniū ſuorū ſeptem filiorum ⁊ trium filiaruꝫ ⁊ amiſſione oīum ſuorū bonorum: dixit: Nudus egreſſus ſuꝫ de vtero matris mee: ⁊ nudus reuertar illuc. dñs dedit dñs abſtulit: ſicut dño placuit ita factuꝫ eſt. Sit nomen domini benedictum.

¶ Salomō in puerbijs. c. 15. Secura mēs quaſi iuge conuiuiū. ℣ 24. c. Uir ſapiēs fo-tis eſt. ⁊ vir doctus robuſt⁹ ⁊ validus. ℣ 31 c. ⁊ ſi. Mulierem fortem quis inueniet.

¶ Cronica de nugis pbrum. c. 5. ſ. de pitta co. Pittacus vnus de ſeptem ſapientib⁹ do-cebat prudentium virorū eſſe: priuſq; fiant difficilia premeditari ne fiant: fortiuꝫ vo fa-cta bene diſponere. ℣ c. 7. ſ. de cleobolo. De pauperatus vo humilieris. Mucrones for tune viriliter ſcito ferre. ℣ 15. c. ſ. de anaxa-gora. Anaxagoras ad anriantem q; in ter-ra extranea moreretur: vndiq; inquit ſil⁹ eſt deſcenſus ad inferos. ℣ 17. c. ſ. de ſocra-te. Socrates ad dicentez: m orte atheniēſes condemnauerūt te: illos ēt ait natura.

¶ Ariſtotel. ethicorum. l. 2. c. 2. Aſſueti con tēpnere terribilia ⁊ ſuſtinere ipſa efficimur fortes: ⁊ effecti maxime poterimus ſuſtine-re terribilia. Qui ſuſtinet pericula ⁊ gaudet fortis eſt: qui autem triſtatur timidus. ℣ 6. c. Circa timores ⁊ audacias fortitudo me-dietas eſt ℣ 7. c. Fortitudo medietas eſt cir

ca anribilia ꝛ terribilia. ℣ 8.c. Jn ſuſtinēdo triſtitiā fortes dicuntur. Difficilius eſt a triſtitia ſuſtinere q̄ꝫ a delectationibus abſtinere. ℣ Idem magnozum mozalium. lib. j. c. 4. Si aliquē valde facias impauidum: qō deos non timeat: non fortis ſed inſanus ē Si autem timentem omnia timidus. Fortis ergo erit non qui timet omnia: neq; qui nihil Menſurati timozes augent fortitudinem. ℣ 32.c. Si quis non timet tonitrua aut coruſcationes: aut aliud qō ſuper hominē terribilium eſt: non fortis eſt: ſꝫ inſanus. ℣ 36. c. Non vtiq; omnino abſq; paſſione ꝛ motu fit fortitudo. ℣ Idem rethoricozum. li. j. c. 13. Fortitudo ꝓpē quā ſinguli actiui ſūt bonozū operum in periculis: ꝛ vt lex precipit: ꝛ obſequentes legi. timiditas autem cōtrarium. ℣ Idem polyticozum. l'. 7. c. 10. Uteē ſtudioſius vir ꝛ paupertate ꝛ egritudine: ꝛ alijs ꝓuis fortuitis bñ.

¶ Terentius in hecyra. c. 15. Jſtuc eſt ſapere vbicūq; opus ſit animum poſſis flectere ℣ Jn phozmiōe. c. 6. Fortes fortūa adiuuat

¶ Oratius in ſermonibus. l'. 2. ſerñ. 2.

Uiuite fortes
Fortiaq; aduerſis opponite pectora reb⁹.

¶ Tullius de officijs. l'. j. c. 36. Fortis animi ꝛ conſtantis eſt: nō perturbari in reb⁹ aſperis: nec tumultuatum de gradu deijci: ſꝫ pręſtātis animi vti conſilio: nec a rōne diſcedere. ℣ Idem rethoricoꝝ. artis veteris. l'. 2. c. 9 Fortitudo eſt conſiderata periculozum ſuſceptio ꝛ laborum perpeſſio. Fortitudinis partes ſunt: Magnificentia: Fidentia: Patientia: Perſeuerantia. ℣ Idem rethoricoꝝ artis noue. l'. 3. c. 2. Fortitudo eſt reruꝫ magnarum appetitio: ꝛ rerum humilium contēptio: ꝛ laboris cū vtilitatis rōne perpeſſio ℣ Li. 5. c. 10. Ei non multum poteſt obeſſe fortuna qui ſibi firmius in virtute q̄ꝫ in caſu pręſidium collocauit. ℣ 21. c. Fortitudo contemptio eſt laboris ꝛ periculi cum rōne vtilitatis ꝛ compenſatione cōmodozum. ℣ Idem de oratore. li. 2. Magna laus ꝛ ad mirabilis videri ſolet tulliſſe caſus ſapiēter aduerſos: non fractum eſſe fortuna: reſtituiſſe in rebus aſperis dignitatem. ℣ Idem tuſculanarum qōnum. l'. j. in fi. Teneamus vt nihil cenſeamus eſſe malum qō ſit a natura datum omnibus. ℣ Li. 2. Qui id quod vitari nō poteſt metuit: is viuere animo de to nullo modo poteſt. Qui montem nō timet magnum: is pręſidium ſibi ad beatam vitā comparat. Nunq; ingemiſcit vir fortis ꝛ ſapiens niſi forte vt ſe incendat ad firmitatem.

¶ Ouidius de faſtis. l'. j. Omne olum forti patria eſt: vt piſcibus equoꝝ.
Ut volucri vacuo quicquid in orbe patet.

¶ Paulus apl's. e. 2. ad corinthios. c. 12. Uirtus in infirmitate perficitur.

¶ Seneca tragediarū in hercule furēte. c. 3. Quēcūq; fortem videris: miſerum neges. ℣ Jn medea. c. 3.
Fortuna fortes metuit: ignauos premit.
Fortuna opes aufferre: non animū poteſt ℣ Idem epiſtolarum ad lucil'. li. 5. c. i. Puto fortiozem eſſe q̄ꝫ in ipſa morte eſt q̄ꝫ qui circa mozrem. moz enim admota etiā imperitis animum vedit non vitandi ineuitabilia. ℣ Li. 7. c. 8. Da operam ne quid vnq; inuitus facias: quicquid futurum eſt neceſſe eſt futurum: repugnantiā volente neceſſitas non eſt. ℣ Li. 13. e. 7. ꝛ pe. Sapiēs vincit virtutem fortunam]. ℣ Lib. 14. e. 2. Non affligitur ſapiens liberozum amiſſione: non amicozum. eodem enim animo fert illozum mozrem quo ſuam expectat. ℣ Li. 17. e. 4. ꝛ pe. Jniquum eſt queri de eo qō vni accidit ꝛ omnib⁹ reſtat. ℣ Idem de clementia. Decet magnanimitas quēlibet mozrtalem: etiā illum infra quē nihil eſt poſitus quid enim maius aut fortius q̄ꝫ malaꝫ fortunam recondere. ℣ Idem de conſolatione ad helbiam matrem: Nec ſecunda ſapientem euebūt: nec aduerſa demittunt. ℣ Idem de conſolatione ad paulinum: Quid tā humile ac mirabile eſt q̄ conſumenduꝫ ſe dolori cōmittere. ℣ Idem de trāquillitate animi. Nihil tam accerbuꝫ eſt in quo nō equ⁹

animus solatiū inueniat. ℣ Idē de prouidē tia. Ignis aurū ꝓbat:miseria: fortes viros.

¶ Lucanus poeta.l.4. Lupias qōcūqꝫ ne/cesse est. ℣ Libro.7.

Fortissimus ille est
Qui prōptus metuēda pati: si comin⁹ istēt
Et differre potest.

¶ Ualerius maximus.l.5.ti. de parentibus qui obitū filioꝝ forti animo tulerunt. Peri/cles princeps athenien'siū inter quatriduuꝫ duob⁹ mirificis adolescentibus filijs spo/liatus:bis ipsis dieb⁹ ꝛ vultum pristinū ha/bitum retinente ꝛ oratione nulla ex parte i fractione ꝺcionatus est. Ille vo caput quo/qꝫ solito more coronatum gerere sustinuit: vt nihil ex veteri ritu propter domesticum vuln⁹ detraheret. Non sine causa igitur tan ti roboris animus ad olympij iouis cogno/men ascendit. Anaxagoras audita morte fi/lij:nihil mihi inquit in expectatum aut no/tum nuncias. Ego enim illum ex me natū sciebam esse moriturū.

¶ Juuenalis .l.4.saty.j. Forte posce aīum mortis terrore carente.

¶ Marcialis cocus.l.vndiqꝫ suscepto.c.2.
Si metū tali arte sapis:qōcūqꝫ necesse est:
Jd cupias animū canibus equipara.
Sub quocūqꝫ onere:strepitu oīue labore
Rectū stare lica.gloria non modica est.

¶ Auctor.l.de for.bone.vite.c.3. Magnani mitas que ꝛ fortitudo oꝝ si insit anīo tuo cū magna fiducia viues liber intrepidus ꝛ ala cer. Magnū animi bonum est.non timere: sed constare sibi:ꝛ finem huius vite intrepi dus expectare. ℣ 4.c. In aduersis sis firmus in prosperis cautus ꝛ humilis.

¶ Ambrosius de officijs.l.j.c.25. Est fortis qui se in dolore aliquo consolatur. Reuera iure ea fortitudo vocatur quādo vnusquis/qꝫ seipsum vincit aram continet:nullis ille/cebris emollitur atqꝫ inflectitur:nō aduer/sis perturbatur non extollit secūdis.

¶ Lecillius firmianus de beata vita:l.4.
Malorum victrix est fortitudo.

¶ Augustinus in epigrāmatibus prosperi: emp.49. Bonus nec temporalibus bonis extollitur: nec malis frangitur.

¶ Prosper sub.35.emp. Rectorum est ad/uersa pati ꝛ tolerare modeste.
Nec querula in quoꝫ voce mouere deum.
℣ Sub.49.emp.
Nāqꝫ bonos nī blāda iflāt:nec aspa frāgūt.
℣ Sub vlt.c.
Nō metuo exiliū:mūdus dom⁹ oīb⁹ vna ē.

¶ Cato.capitulo.3. Rebus in aduersis ani/mum summittere noli.

¶ Boetius de consolatione.l.2.c.7. Beata sors ois est equanimitate tollerantis.

¶ Cassiodorus epistolaruꝫ.l.2.e.22. Equū est vt se cōmendet pietas,regalis fati vulne ra sauciata:qꝫ erigi plus merētur quos for tis sue aduersa presserūt. ℣ Jdem de anima c.7. Contra aduersa ꝛ prosperа remedialis opponitur fortitudo.

¶ Bernardus.l.de improbatione vitiorum c.6. Non turbāt aduersa pios nec prosperа tollunt.

¶ Gualterius de castellione.l.5.
Nulla rei nouitas quertere fortia debet
Pectora:cū nulla teneatur lege fidelis
Esse homini fortuna viu. ℣ Libro.6.
Pregraue vulnus acerbo
Curat ferro:gratis ē medicina dolenti.
Asperior sanat grauiores potio morbos.
Naufragiū que timēs iactura sepe redemit
Nauta qō potuit: ꝛ dāpnis dāpna leuauit.
Animi est fortis contēpnere mortem.
Non odisse tī vitam:ied amare virorū est.
℣ Libro.9.
Degeneres aī pectusqꝫ ignobile: summum
Credunt esse bonum diurna viuere vita.

¶ Matthaeus vindociñ.in poetria.pē.j.c.12
Vir est qui contra biformes euentus fortu
ne vniformi mētis constātia militat ꝑmuni
tus. ℣ Jdem de hysto.tobie c.30.
Lubrica fortune nō te ꝑmat alea vitaꝫ.
Maior in aduersis:pro speritate minor.

¶ Heinricus samarien'sis.l.2.Contra fortu
nam sis constans:sis patiens:sis
Ferreus aduersi te neqꝫ fragat hyems.

¶De patientia ⁊ impatientia. Rica. 2.

Salomon in prouerbijs c. 14. Impatiens operabitur stultitiaz. Qui patiēs est multa gubernatur prudentia. Qui autem impatiens est exaltat stultitiam suam. ℣ 16. c. Melioz est patiens viro fozti: ⁊ qui dominatur animo suo expugnatoz est vrbium. ℣ 19. c. Qui patiens est sustinebit damnū. ℣ 25. c. Patientia linietur princeps. ℣ Idem in ecclesiast. c. 7. Melioz est patiens arrogante.

¶Cronica de nugis philosophozum. c. 2. s. de thalete. Thales milesius: qui primus sapiens nominatus est ℈ quem ⁊ septez sapientes vocati sunt interrogatus qualiter quis infoztuniaz facile feret: ait si inimicos peioza pati videat. ℣ 6. c. s. de biante. Bias primesis dict⁹ vnus de septē sapientibus docebat foztunatū eē nō patientē infoztunia.

¶Aristotel. polyticozum. l. 8. ⁊ ti. c. 2. Juuenes propter etatem indelectabile nihil sufferunt volentes.

¶Virgilius eneiō. l. 5. prope fi. Superanda omnis foztuna ferendo est.

¶Tullius retho. artis veteris. l. 2. c. 9. Patientia est honestatis: aut vtilitatis causa rerū arduarum ac difficilium voluntaria ac diurna perpensio.

¶Ouidius epistolarum. 5. e. Leniter ex merito quicquid patiare ferendum est.
Que venit indigne pena dolenda venit.
℣ Idem sine titulo. l. j. c. j.
Leue fit qō bene fertur onus.
℣ Libro 2 c. 3.
Deu ꝙ, qō cupies ponere: ferre graue est.

¶Quintilianus declamationum. 10. declamat. Leuat oēs cruciat⁹ omnem dolorē p̄parata mentē composuisse patientia. Nulla pena est nisi inuito. nō habemus vllu⁹ nisi ab impatientia dolorem. ℣ 11. declamat. Leuioz est dolor qui disponit.

¶Paulus apostolus: in epistola ad romanos c. 5. Tribulatio patientiā operatur: patientia autem probationem.

¶Seneca tragediaruz. in troa. c. 4. Quo plura possis plura patienter feras.
℣ In medea. c. 4.
Equum atq; iniquum regis imperiū feras.
℣ Idem eplarum ad lucillum. l. 2. e. 6. ⁊ fi.
Multum addit sibi virtus lacessita.
℣ Idem de ꝓuidētia. Marcet sine aduersario virtus: tūc appet q̄nta sit quātūcūq; poleat cū quid possit patiētia oñdit. ℣ Idē de consolatiōe ad paulinū: Nō ferre mala sua nō est viri. ℣ Idē in ꝓuerbijs: ⁊ macrobius saturnaliozuz. l. 2. c. 18. exautioz publij. Feras non culpes qō mutari non potest. Furoz fit lesa sepius patientia.

¶Lucanus. l. 9. Laudet patientia duris.

¶Lecilius firmianus de btā vita. l. 3. Patientia est malozū que aut inferuntur: aut accidunt cum equanimitate platio.

¶Prudentius de pficomachia. c. 4.
Omnibus vna comes virtutibus associat:
Auxiliūq; suum fortis patientia miscet.
Nulla anceps lucramē init virtute sine ista
Virtus: nā vidua ē quā nō patiētia firmat.

¶Cato. c. 2. Maxima etenim mozum ꝓsem per patientia virtus. ℣ Capitulo. 4.
Qō merito pateris patienter ferre memēto.
Cūq; reus tibi sis ipsuz te iudice damna.
℣ Capitulo. 5.
Cede locū lesus: fortune cede potenti.
Cedere qui potuit: poterit aliq̄ prodesse.

¶Boetius: de consolatione. l. 2. c. j. Equo animo vt toleres oportet: quicquid intra fortune aream geritur. In patientia fortem exacerbabis quā mutare non possis. ℣ 7. c. Quis ille tam felix qui cum viderit impatiē tie manus statū suū mutare non oportet.

¶Cassiodozus eplarum. l. 10. e. 11. Sustinendo potius q̄ vindicando laudaberis.

¶Gregozius in pastozali. c. 34. Tanto minus quisq; ostenditur doctus quanto minus conuincitur patiens. ℣ 52. c. Quisq; nō tam que ab altero tollerat q̄ que ab ipso tolerantur attendat. si enim sua que portā tur consideret: ea que ab altero sustinet leuius portat.

¶ Isydorus solliloquiorū: li. 2. c. 4. Omnia aduersa equo animo porta. Duz tibi aliena pericula memoras: mitius tua portas. aliorum enim exempla dolorem releuant. Alienis malis facilius consolat homo. Ab vno ferendum est: qō multis accidit tolerabile. Qui aduersa patientur tolerat: deus sibi citius placat. f 17. c. Patienter leuiora portabis:: & grauiora fueris recordatus.

¶ Bernardus de improbatiōe vitiorum. c. 4.

Nobilis exuperat duras patientia linguas
Nullius aduersi patiens furore mouetur
Et expectata ferūt valiturū semina fructū
Et sua vir patiens vota videbit ouans.

¶ Matthaeus vindocinensis in poetria pt. j.

Patientia conseruatiua est virtutis.

¶ Ricardus iudex venusinus. l. de pertractatione nupt. c. 40.

Quā patimur iuste non ita pena riget.

¶ De spnēdis ouiciis & malis dictis. R. 3

Psalmista. 122. ps.

Ab auditione mala non timebit iustus.

¶ Salomon: in ecclesiast. c. 7. Cunctis sermonibus qui dicuntur ne accommodes cor tuum: ne forte audias seruum tuum male dicentem tibi: scit enim tua conscientia: qz & tu crebro maledixisti alijs.

¶ Jesus filius sirach in ecclesiast. c. 28.

Noli audire nequā linguam.
Seras auribus tuis facito.

¶ Seneca epistolarum ad lucilluz. l. 10. e. 3

Equo animo audienda sunt imperitorum conuicia: & ad honesta vadenti contemnendus est ipse contemptus. f Lib. 15. e. 4. Eleganter demetrius noster solet dicere: eodem loco sibi esse voces imperitorum quo ventre redditos crepitus. quid enim inquit mea refert sursum isti an deorsum sonent. f Li. 20. & fi. e. 6. Concludende sunt aures malis vocibus. f Idem de clementia. Magni animi proprium est iniurias atq; offensiones spernere despicere: humili loco positis exercere manum: litigare: in iram procurare ac morem ire sue gerere.

¶ Cato. capitulo 4. Cum recte viuas ne cures verba malorum
Arbitrij nostri non est qō quisq; loquatur.

¶ Isydorus solliloquiorum. l. 2. c. 12. Disce mala ferre potiusq; referre. Iniurias nō respondeas Conuicium non retorqueas. Contumelias non rependas. Cum silentij patientia tacendo cito vinces. Maledicenti benedictionem oppone. Iracentem patientia deline. Blandimento iracundiam furentis dissolue. Vince nequitiam lenitate. Vince malitiam bonitate.

¶ Johannes solobiensis anglicus in polycratone. l. 4. Octauianus augustus cum tyberius quereretur per epistolam q multi de illo perperam loquerētur: ita rescripsit: Mi tyberi noli nimis indignum qnēq; esse qui de te loquatur malum. satis est enim si b habemus ne quis nobis mala facere possit. Octauianus augustus cum eidem desidenti rome per sacram viam: desperatus q dā diceret: o tyrāne: si essem unq̄t nō diceres

¶ Bernardus. l. de improbatiōe vitiorum. c. 6.

Nobilis exuperat duras patientia linguas.

¶ De animi ostantia seu perseuerātia leuitate ptinacia & mutabilitate. R. 4.

Cronica de nugis philosophorum c. 6. s. de biante. Bias vnus de septem sapientibus ait: quicquid ꝓposueris firmiter seruans perseuera.

¶ Aristotel magnor morał. l. 2. c. 18. Perseuerātia ē ō tristitias: & substinēs tristitias iste perseuerans est. f 75. c. Prauus nunq̄ est idem sibijpsi.

¶ Jesus filius sirach in eccliast. c. 27. Stultus sicut luna inutatur. f 29. c. Uita neq; hospitandi de domo in domum.

¶ Terētius in adelphis: Nunq̄ ita q̄squā bñ subducta rōe: ad vitā fuit: qñ res etas vsus semper aliquid apportet noui: aliq̄d moneat: vt illa q̄ te scire credas nescios: & que tibi putaueris prima in experiundo repudies.

¶ Horatius in epl̄is. l. 2. e. j. Quid placet: aut odio est qō non mutabile credas.

¶ Tulli⁹ de officijs: li.j.c.36. Fortis aī ⁊ cō ſtantis eſt non perturbari in rebus aſperis nec tumultu atq; de gradu deijci: ſed preſtā/tis animi vti conſilio: nec a rōne diſcedere. ℣ 45.c. Ut aduerſas res: ſic ſecundas imo/derate ferre leuitatis eſt: preclara que eſt in omni vita: ⁊ idem ſp vultus: eadēq; frons. ℣ Idem rethoricorū artis veteris. l. 2. c. 9. Perſeuerantia eſt in ratione bene conſide/rata ſtabilis ⁊ perpetua manſio.

¶ Jacobus apoſtolus. e. vnica. c. j. Uir du/plex animo incōſtās eſt in oībus vijs ſuis.

¶ Seneca epiſtolarum ad lucillū: lib. j. e. 2. Primum argumentum compoſite mentis exiſtimo poſſe conſiſtere ⁊ ſecum morari. Non conualeſcit planta que ſepe tranſſer/tur. ℣ Li. 5. e. 5. Ante omnia h̄ cura vt con/ſtes tibi. ℣ Li. 7. e. 4. Stultitie nihil conſtat: nihil diu placet. ℣ Idē de tranquillitate ani mi: Humanus animus agilis eſt ⁊ pronus ad motus. Semper preſentibus infeſta eſt leuitas. ℣ Idem de conſolatione ad helbiā matrem. Mobilis ⁊ inquieta homini mēs data eſt: nunq; ſe tenere poteſt. ſpargitur: ⁊ cogitationes ſuas in omnia nota atq; igno ta dimittit vaga: ⁊ quietis impatiens ⁊ no/uitate rerum letiſſima. ℣ Idem in prouer/bijs: Argumentum bene compoſite mentis eſt: conſiſtere ⁊ ſecum morari.

¶ Marcialis cocus. l. vndiq; ſuſcepto. c. 2. Mobilibus vētis ſimules ludibria mētis Ueſcene: nunq; ſtas: ſed quaſi turbo volas ℣ Capitulo. 3. Eſt mentis bene diſpoſite conſiſtere ſecū. Et non in motus diſſimiles ruere. ℣ Capitulo. 4. Non bene firmatur radix que ſepe mouet Nec multa hoſpitia pignus amoris hñt. ℣ Capitulo. 5. Cum adeo gaudes iouiane locali. Cur tam ſepe ſalis: ante qm̄ leuis es. Signat enim motus mētis mutatio tanta. Quod non concordes nec tibi conuenias. Pōd⁹ habe: ſtabis: cū pōdere gleba q̄eta ē. Dirupitur puluis pro leuitate ſua. Nec natura loci tibi recte viuere donat. Sed mens diſcreta propoſitaq; tenax.

¶ Auctor. l. de for bone. vite. c. 4. Mobilis eſto nō leuis: conſtans non pertinax.

¶ Cato capl̄o. 2. Sperne repugnādo tibi tu contrarius eſſe. Conueniet nulli qui ſecum diſſidet ipſe. Conſtans ⁊ lenis vt res expoſtulat eſto. Ipibus mores ſapiens ſine crimine mutat. ℣ Capitulo. 5. ⁊ ſi. Laudaris qōcūq; palam qōcūq; probaris. Nec vide ne rurſus leuitatis crimie dānes.

¶ Boetius de diſciplina ſcolarium: lib. 3. Sicut in vnoquoq; opere mater inuenitur conſtātia: ita vniuerſe doctrine nouerca eſt negligentia.

¶ Caſſiodorus epiſtolarū. l. 3. e. 52. In hy ſtrionibus rara eſt conſtantia honeſtumq; votum. ℣ Lib. 5. e. 34. Leuiſſimi aī mos eſt polliceri facile que non diſponit implere. ℣ Li. 7. e. 36. Dux ſit homo cōmutabilis: na ture ſue qualitates habere deſiderat.

¶ Gregorius in paſtorali. c. 43. Pertinaces niſi meliores ſe ceteris extimarent: nūq; cū ctorum conſilia ſue deliberationi poſtpone rent. Pertinacia quippe ex ſuperbia gene/ratur. Inconſtantia ex leuitate generatur. Admonendi ſunt pertinaces vt elationes ſue cognitionis agnoſcant ⁊ ſemetipſos vi cere ſtudeant: ne dum rectis aliorum ſuaſio nibus foris ſuperari deſpiciunt intus a ſup bia captiuati teneantur.

¶ Matheus vindoc. in poetria pt̄. j. c. 6. Jacturam fidei notat in conſtantia mētis. Palpitat in vario pectore rara fides.

¶ Haufridus de hyronia curie papalis: Conſtantes animos premia nulla mouēt.

¶ Jacobus beneuentanus. c. 50. Mobile cor cunctis ⁊ mens eſt vana puellis. Firmum propoſitum femina nulla gerit.

¶ Ricardus iudex venuſinus. l. de pertracta tione nupt̄. c. 40. Nō eſt prudētis vano ſer mone moueri Conſtantes animos premia nulla mouent.

¶ Prouerb. vulg. Ubi ſta ben noſe moua.

¶ De spe ⁊ desperatione. Rubrica. 5.

Salomon in prouerbiis c. 13. Spes q̄ differtur affligat aiam. ℣ 27. c. Ne glorieris in crastinū: ignoras quid superuentura pariat dies.

¶ Regum. l. 2. c. 2. An ignoras q̄ periculosa sit desperatio.

¶ Aristotel. retho. l. j. c. 20. Sperāti conseq̄t fantasia aliqua eius q̄ sperat. ℣ Li. 2 c. 16. Juuenes bone spei sūt. Juuenes propterea q̄ nōdū in multis repulsaz passi sūt viuūt ſm plurima spei: spes quidem futuri est: memoria aūt preteriti: iuuenib⁹ aūt q̄ dē futuꝝ multuꝝ: preteritum aūt breue. Juuenes facile seductibiles sūt: sperāt enim facile. Senes difficilis spei sunt: propter experientiam. plura enim eorū que fiūt mala sūt eueniūt enim multa indeterius.

¶ Jesus filius sirach: in ecclesiast c. 22. Ad amicū ⁊ si produxeris gladiū ne desperes. ē enim regressus ad amicū.

¶ Horatius in epistolis. l. j. e. 4. Horata superueniet que non sperabitur hora.

¶ Tullius inuectiuarū in catilinā. l. 4. ⁊ fi. Spes sola hoīem in miseriis solari solet.

¶ Ouidius epistolarū. 2. e. Quecūq; ex merito spes venit: equa venit.

℣ Epistola. 16.

Fallitur augurio spes bona sepe suo

℣ Idem methamorphō. li. j.

Spes tñ in dubio est.

℣ Libro. 9.

Spes est que cupiat spes ē q̄ pascat amātē

℣ Idem de ponto. l. 3. e. 7. ⁊ antepenul.

Spes iuuat amplecti: que nō iuuat irrita sp

Et fieri cupias si qua futura putes.

¶ Quintilianus declamationum. 7. declam. Nihil magis interesse hominū puto q̄ vt spes pro homine tā longa q̄ vita sit.

¶ Seneca epl̄arum ad lucillū. l. 2. e. 3. Spes incerti boni nomen est. ℣ Li. 12. e. 2. ⁊ f. Dicitie insolentiā dant: nihil est aliud insolentia q̄ spes false magnitudinis. ℣ Li. 18. e. j. O quāta dementia est spes longas inchoā tium. ℣ Idez declamationū l. 5. cā. j. Spes vltimum est aduersarū rerū solatium. ℣ Li. 9. c. 6. ⁊ fi. Concitatissima est rabies in desperatione. ℣ Idem de breuitate vite. Spes spem excitat ambitionem ambitio.

¶ Lucanus. l. j Spes saltem trepidas mentes leuat.

¶ Valerius maximus. l. 6. ti. 9. ⁊ fi. Stultū est perpetue infelicitati se damnare spemq̄ ex incerto recte fouetur interdū certā in desperationem conuertere.

¶ Statius thebaidos. l. 2. Nō grauior mortalibus addita cura Spe: vbi longa venit.

¶ Uegetius de re mili. l. 3. ti. 10. Nemo desperet fieri posse que facta sunt. ℣ Lib. 3. ti. 23 Ex desperatione crescit audacia: ⁊ cum spei nihil est sumit arma formido.

¶ Augustinus in epigrammatibus prosperi emp. 86 Non est desperandum de malis: sed pro ipsis vt boni fiant potius supplicandum: q̄z numerus sanctorū semper est auctus de nūero impiorꝝ.

¶ Cato. capitulo. 3. Spem retine: spes vna hominem nec morte reliquit.

℣ Capitulo. 5. ⁊ fi.

In aduersis melius sperare memento.

¶ Boetius. lib. diuisionum: Quis non videat plurimum ad bonarum artium defectum valere: si apud mentes hominuꝝ nūq̄ fit desperatio discendi.

¶ Cassiodorus epistolaꝝ. l. 4. e. 25. In ipsis conatibus egra languescūt: que meritorum presumptionibus non iuuant.

¶ Isydorus in synoñ. sollilo quiorū. l. j. c. Desperatio auget peccatum.

¶ Uerificator fabularum escpi. 29. fa. Sic timeat quicūq; timet ne molle timoris.

Spe careat: grauis est spe fugiente timor.

Speret qui metuit: morituros viuere vidi:

Spe duce: victuros spe moriente mori.

¶ Auctor. l. qui dicitur pamphylus. c. j. Spes reficit dominū: fallit ⁊ ipsa suū.

℣ Capitulo. 13.

Obstitit interdū factis fortuna virorū

Propositumq̄ suo non sinit esse loco.

¶ Capitulo. 36.
Desperare nocet: votū labor ip̄rob⁹ implet.
Capitulo. 37.
Sorte sub ābigua spes ⁊ labor oīs habet.
Cresci principio spes tū ipsa bono.

¶ Baldo. 11. fabula. Dic ope virtutis spes est vbi nulla salutis.

¶ Gualterius ō castellione. l. 7. Spes in vbiis semper comes optima reb⁹.

¶ Jacobus beneuentanus. c. 56. Spes bona mortales fallere sepe solet.

¶ Auctor. l. de moribus medicorum. c. 11.
Spes multos decipit. atq;
Dec eadem reficit: implet: ⁊ euacuat.

¶ De magnanimitate ⁊ magnificentia ⁊ pusillanimitate. Rica. 6.

ARistoteles Ethicor. li. 4 c. 3. Inops q̄ non vtiq; erit magnific⁹. ¶ 4. c. Videtur magnanimus esse qui magnus seipsum dignificat: dignus existens. qui enim non sm dignitatem id facit insipiens. Motus grauis lentus magnanimi videtur esse: ⁊ vox grauis ⁊ locutio stabilis. Pusillanimis quidem dignus existēs bonis seipsum priuat quibus dignus est. ¶ Opponitur magnanimitati pusillanimitas. Magnanimitas quidem contra bonorem est magnum. ¶ Idem rethoricorum: li. 2. c. 16. Juuenes magnanimi sunt. a vita enim nondum humiliati sunt: sed necessariorum inexperti sunt: ⁊ magnificare seipsum in magnis magnanimitas est. hec aūt eius qui bone spei. Senes aūt sūt pusillanimes: q; humiliati sūt a vita.

¶ Tullius rethoricorum artis veteris. l. 2. c. 9. Magnificentia est rerum magnarum cū animi ampla quadam ⁊ splendida ꝓpositione cogitatio atq; administratio.

¶ Seneca epistolaruꝫ ad lucillum. l. 5. e. 10 habet hoc optimum in se generosus animus q̄ concitatur ad honesta. neminem excelsi ingenij virum humilia delectant ⁊ sordida. ¶ Idem de clementia. Magni animi ꝓpriū est placidum esse ⁊ tranquillum quietumq;. Magni animi ꝓpriū est iniurias atq; offensiones spernere despicere. humili loco positis exercere manum litigare. in iram procurare. at morez ire sue gerere.

¶ Lucanus: lib. 2. Cesariana furens nullas nisi sanguine fuso
Haudet hre vias: qō nō terra hoste vacātes
Despie fines: vacuosq; irrūpat in agros.
Atq; ipm nō perdat iter: consertaq; bellis
Bella gerat: nō tā portas intrare patentes:
Q; fregisse iuuat: nec tam patiente colono
Arua premi: q; si ferro populetur ⁊ igni.
Concessa pudet ire uia: ciuemq; videri.

¶ Ualerius maximus. l. 3. n. de fiducia sui:
Publius scipio postq; aphricam attigit: speculatores hannibalis in castris deprehensos ⁊ ad se productos: nec supplitio affecit: nec consilijs ac iuribus penorum percūctatus est: sed circa omnes manipulos diligentissime ducēdos curauit: interrogatosq; an satis ea considerassent que speculari iussi erāt: prandio dato ipsis inmentisq; eorum incolumes dimisit. Quo tam pleno fiducie spiritu: prius animos hostium q; arma contulit. Scipio emilianus auiti spiritus egregius successor cum vrbe pcualidaz obsideret: suadentibus quibusdam vt circa menia eius ferreos murices spargeret: omniaq; vada blumbatis stabulis habentibus clauorum: cacumina consternet: ne subita eruptione hostes in presidia nostra impetū facere possent. Respondit non esse eiusdem ⁊ capere aliquos velle ⁊ timere. ¶ Lib. 6. ti. libere dicta aut facta: Priuerno capto interfectisq; qui id opidum ad rebellandum inciterauerant: senatus indignatione accensus cō filium agitabat quidnā sibi de reliquis quo q; priuernatibus esset faciendum. Ancipiti igitur casu salus eorum fluctuabat: eodem tempore ⁊ victoribus ⁊ iratis subiecta. Leterum cum auxilium vnicum in precib⁹ restare aīaduerterēt ingenui italici sanguinis obliuisci nō potuerūt. princeps cīn eoz in curia interrogatus quā penā mererent. Rndit

quã merent qui se vignos libertate iudicã tes arma sumpserunt: exasperatosq; patruz conscriptozum animos verbis inflãmaue/ runt. Sed plaustius consul fauẽs pzuerna/ tium cause regressum animoso eius victo obtulit: quesuitq; qualem cum eis romani pacem habituri essent impunitate donata. At his constantissimo vultu: si bonã dede/ritis inquit perpetuam: si malam non diu turnam. Qua voce perfectum est vt victis non solum venia: sed etiam ius z beneficiz um nostre ciuitatis daretur. ℣Li. grauiter dicta aut facta: Bruto cum se tota pene lusi tania dedisset ac sola gentis eius vrbs cini/ ma pertinaciter arma retineret: temptata re demptione pzope modum: vno oze legatis Bruti respõdit: ferrũ sibi a maiozibus quo vrbem tuerentur: non aurum quo liberta/ tẽ ab imperatoze auaro emerent relictum. Alexander rex macedonũ vario vno iam z altero pzelio virtutem eius experto: atq; iõ z partem regni tauretenus monte z filiam in matrimonium cum decies centum milli/ bus talentum polliceret: cum parmenon di xisset se si alexander esset vsurum ea condi/ tione. Respondit z ego vterer si parmenon essem. Uocem edidit duabus victoziis re/ spondentem: dignamq; cui tertia sicut eue/ nit tribueretur.

¶ Frontinus. l. 4. z ti. 5. ℣. crassus cũ bel/ lum aduersus armostiẽ. in asia gerens inter belyam z numiam in hostium copiam inci disset viuusq; abduceretur execratus in cõ/ sule romano captiuitatẽ: virga q̃ ad equum erat vsus oculũ tragis a quo tenebaꝫ eruit: atq; ab eo per dolozem concitato transfuer/ berat⁹ dedecus fuitut| vt voluerat effugit.

¶ Lex digest. ti. de oziginal. iuris. l. ij. §. deinde quintus mutius. Quintus mutius ad car/ thaginenses missus legatus cum essent due tesere posite vna pacis altera belli: arbitrio sibi dato vtram vellet referre roma: vtrãq; subtulit: z ait: carthaginenses petere debe/ re vtram mallent accipere.

¶ Cassiodozus epistolarum. l. 2. e. 2. Celsos curus nisi confidentia magna non appetit. Generosi animi est obtinere quod summũ est. ℣Li. 4. e. 3. Theodozicus rex gothoz dixit cuidam illustri viro: Nõ te terruit cõ/ tentionibus inflãmata regalis auctozitas. Subiugasti quinimo audaciam veritati. ℣Li. 7. e. 26. Libertas animi voluntatez p pziam semper ostendit.

¶ Boetius de consolatione. l. j. c. 8. Lamus cum a gayo cesare germanici filio conscius qua se fecit coniurationis fuisse diceretur. Si scissem inquit tu nescisses.

¶ Hualterius de castellione. l. j. Parce hu/ mili facilis ozanti: frange superbum. Man suesce rogatus. Disce pius victis vincendis esse crudelis.

¶ Pzouerb. metriẽ. extraozd. l. vag. Sis animo magn⁹: sis mozibus agna: vel agn⁹.

¶ De mansuetudine ira z furoze. Ꝑ. 7.

TObysto. c. 5. Uirum stul/ tum interficit iracundia ℣ 6. c. Non te superet vt aliquẽ opprimas.

¶ Psalmista. 4. ps. Irascimini z nolite pec care. ℣ 36. ps. Desine ab ira z derelinque fu rozem. Mansueti habitabunt terram: z de lecta buntur in multitudine pacis.

¶ Salomon in pzouerbijs. c. 3. Mansuetis dñs gratiam dabit. ℣ 12. c. Fatuus statim vindicat iram suam: qui autez dissimulat in iuriam callidus est. ℣ 15. c. Responsio mol lis frangit iram: sermo durus suscitat furo/ rem. ℣ 16. c. Indignatio regis nũcius mor/ tis: z vir sapiens placabit eum. In hylarita te vultus regis vita. ℣ 18. c. Spũm ad ira/ scendum facilem quis poterit sustinere? ℣ 22. c. Noli esse amic⁹ homini iracundo: neq; ambules cum viro furioso: ne forte di scas semitas eius z sumas scandalum ani/ me tue ℣ 25. c. Lingua mollis frangit duri/ tiam. ℣ 26. c. Qui imponit stulto silentium tras mitigat. Domo iracundus suscitat ri/ xas. ℣ 27. c. Ira non habet misericordiam: nec erumpens furoz: z impetũ concitati spi ritus ferre ꝗs poterit? ℣ 29. c. Uir iracũd⁹

prouocat iras: ꝛ qui ad indignandum facilis est erit ad peccata procliuior. ℣ 30.c.et pe. Qui prouocat iras perducit discordias. ℣ Idem in ecclesiast.c.7. Nesis velox ad irascendum. Ira in sine stulti requiescit.

¶ Cronica de nugis philosophorum.c.4. ℣ de.Cbilone. Chilo vnus de septem sapientibus iubebat ire dominari.

¶ Aristotel. rethoricor.l.i.c.20. Quecunq; presentia letificant: ꝛ sperantes ꝛ memorantes vt in pluribus: propter qđ ꝛ irasci delectabile. nullus enim irascitur ei qui videtur impotens cruciatū sortiri: neq; his qui multum superfūt potentia: aut si irascatur mitius. Irati tristātur vehementer non punientes: sperātes autem gaudent. ℣ Lib. 2.c.3. Infirmi egentes amātes sitientes totaliter concupiscentes: ꝛ non assequentes iracūdi sunt ꝛ facile cōmobiles. ℣ 5.c. Irasci cōtrarium est ei qđ est mitescere: ꝛ ira mansuetudini. Mansuetudo est destitutio ꝛ quietatio ire. Ad confitentes iuste flagellari quietamur ab ira. Ad humilitates cessat ira. Impossibile est simul timere ꝛ irasci. Quietat iram tempus: quietat autem ꝛ alterius ira maior: ꝛ ab alio recepta punitio prius. Filocrates dicente quodaꝫ irato populo. Cur non respondes. nōdum ait: sed tunc cum alium videro criminatum. mites enim fiēt cū in alios iram exp̄derint. Non fit ab ira iustum. ℣ 6.c. Factiua inimicitie est ira. Iratus tristatur: odiens autem non. ℣ 8.c. Ad sinum est ira. Iniusta pati ire factiuum est. ℣ 16.c. Iuuenes sunt animosi ꝛ acute ire: ꝛ quales assequi impetu ꝛ minores sunt ire. Nullus iratus timet. ℣ Idem etichor.l.3. c.8 Impetuosissimus est furor ad pericula. Irati qđē volent: punientes aūt delectant. ℣ Libro.6. Mansuetudo est medietas cōtra iras. Qui quidem in omnibus op̄ irasci fur adhuc autem ꝛ vt oportet ꝛ quoniam ꝛ quāto tempore laudatur: māsuetus autem iste vtiq; erit: si quidem māsuetudo laudatur. vult enim māsuetus imperturbatus eē ꝛ non duci ad passionem: sed sm qp rō ordinabit. Non irasci in quibus op̄ videtur insipientis esse. Iracūdi velociter irascūtur: ꝛ quibus non op̄: ꝛ in quibus non oportz: ꝛ magis q̄ op̄: quiescunt autem velociter. Punitio quietat impetum ire: delectationē p̄ tristitia facientes. ℣ Li.7.c.6. Ira conse quitur rōnem aliqualiter. ℣ Idem magnor moralium l.i.c.41. Neq; deficiens ira neq; superabūdās laudabile est. ℣ Li.2.c.17. Nullus iratus non tristatur. ℣ Idem byconomicor.l.i. Iracūdi non bene subiiciūtur. ℣ Idem polyticorum.l.5.c.7. Iratorum fere plurimi punitiōis gr̄a insurgunt. Ira cū tristitia adest. ℣ Idem de hystoriis animalium.l.8.c.i. Minus sūt iracūda femella oīa masculinis excepta vsa ꝛ pardolo. ℣ Idem topicorum l.4. Qui irascitur contristat̄ pore in eo tristitia facta non enim ira tristitie: sed tristitia ire est cā. ℣ Idem elenchor.l.i. Conturbati minus possūt obseruare oēs

¶ Jesus filius sirach: in ecclesiast.c.8. Cum iracundo non facias rixam. ℣ 25.c. Nō est ira super iram mulieris. ℣ 28.c. Homo irascendus incendit litem. ℣ 30.c. Zelus ꝛ ira cundia minuunt dies.

¶ Terentius in heavra.c.8. Pueri inter sese q̄ p leuibus noxiis iras gerunt.

¶ Salustius in catilinario. Que apud alios iracundia dicitur ea in imperio superbia atq; crudelitas appellatur.

¶ Virgilius. eneid.l.5: parū vltra medium. Uim suscitat ira.

¶ Horatius in epistolis. 2.e. Ira breuis furor est: animū rege: qui nisi paret Imperat: hūc frenis hunc tu compesce carbenis.

¶ Tullius tusculanarum qōnum.l.3. Nūq; sapiens irascitur. ℣ Li.4. Ira est libido puniendi eoꝝ qui videatur lesisse iniuria. Animus qui turbatus ꝛ concitatus cohibere se nō potest: nec quo loco vult insistere. ℣ Idē in oratione p̄ marco marcello: Iracundia est inimica consilio. ℣ Idem de oratore.l.2 Dēr ꝛ voluntatē nocendi iracundia

¶ Ouidius epistolarum. 3.e Uince animos iraq; tuam qui cetera vincis. ℣ Epla 7.

¶Salomon in prouerbiis.c.11. Clementia preparat vitam. ℣ 16.c. Clementia regis qñ si hyember serotinus. ℣ 20.c. Ne dicas reddãt malum pro malo. expecta dñm & liberabit te. Roboratur clementia troni regis.

¶Aristotel. retho. l. j. c. 20. Punire delectabile est.

¶Jesus filius sirach: in ecclesiast. c. 10. Dis iniurie proximi tui ne memineris.

¶Terẽtius in eunucho. c. Malo ego nos ꝓspicere qꝫ vlcisci accepta iiuria. ℣ In adelphis. c. 23. Re ipsa repi facilitate nihil esse homini melius: neqꝫ clementia.

¶Tullius retho. artis veteris. l. 2. c. 9. Uindicatio est per quã vir aut iniuria: & omnino omne qđ offuturũ est defendẽdo aut vlciscendo propulsatur. Clementia est per qꝫ animi temere in odium alicuius inuectiõis concitati comitate retinentur. ℣ 12. c. Dis q̃ imprudentes leserũt ignosci cõuenit. ℣ Jdẽ de officijs. l. j. c. 41. Nihil laudabilius: nihil magno & preclaro viro dignius placabilitate atqꝫ clementia. ℣ Idem in oratione pro quinto ligario. Homines ad deos nulla ꝓpius accedũt qꝫ salutem hominibus dando Nihil habet neqꝫ fortuna maius qꝫ vt possis nec natura melius qꝫ vt velis conseruare qꝫ plurimos.

¶Ouidius de tristibus. l. e. vnica: Si quotiens peccant: homines fulmina mittat Juppiter: exiguo tempore solus erit ℣ Libro. 3. e. 5.

Quo qsqꝫ ẽ maior magis est placabilis ire.
Et faciles motus mens generosa capit.
Corpa magnanimo satis ẽ ꝓstrasse leoni.
Pugna suũ finem cum iacet hostis habet.
At lupus & turpes instant morientib⁹ vsi.
Et quecũqꝫ minor nobilitate fera.

¶Quintilianus declamaꝫ. 8. declamaꝫ. Nec est celebranda virtus huius animi suscipiẽda moderatio: vincere iram: & inter simultates quoqꝫ meminisse hominis. Semp odiorum honestus casus est: & dum simultates nihil aliud habent qꝫ nocendi cupiditatem speciosa in melius animi mutatio est cum exempli honore.

¶Seneca de clementia: Nullum clementia ex omnibus magis qꝫ regem & principẽ decet. Magni animi propriũ est iniurias atqꝫ offensiones spernere: despicere: humili loco positis exercere manum: litigare: in iram ꝓ curare atqꝫ morem sue ire gerere. Clementia non tñ honestiores: sed tutiores ꝑstat: ornamentum enim imperatorum est & certa salus. Clementer vocabo non in alieno dolore facilẽ: sed eum qui cum suis stimulis exagitetur non profilit. Clementia est tẽperantia animi in potestate vlciscendi. Uel leuitas superioris aduersus inferiorem. Dici etiã potest inclinatio animi ad lenitatem in pena exigenda. Atqꝫ h̃ homines intelligunt clementiam esse: que se flectat citra id quod merito constitui posset. ℣ Jdez de ira l. Sepe satius est dissimulare qꝫ vlcisci iniuriam. ℣ Idem tragediarum in hercule furẽte. c. 11. & fi. Sepe vindicta offuit.

℣ In thebaide. c. 5. & fi.

Qui vult amari lãguida regnat manu.

℣ In agamenone. c. 4.

Det ille veniam facile cui est opus venia.

Idem de septem liberalibus artibus: Clementia alieno sanguini tanqꝫ suo parcit: et scit non hominis eẽ homine ꝓdigo vtẽdũ.

¶Ualerius maximus. l. 5. ti. de humanitate aut clementia: Lelius cornelius consul primo punico bello cum belbiam opidum cepisset ꝓ quo fortissime dimicans arrio dux carthaginensium occiderat corpus eius et tabernaculo suo amplo funere extulit. Nec dubitauit hostis exequias ipe celebrare: tũc demum victoriam & apud deos: & apud homines minimum inuidie habituraꝫ credẽs quando plurimum humanitatis habuisset. Lucius paulus cum persej parui temporis memento captiuum ex acie adduci audisꝫ occurrit ei romani imperij decoratus ornamentis: conatũqꝫ ad genua procũbere dextera manu alleuauit: & greco sermone ad spẽ exhortatus est. Introductuꝫ etiã in terbernaculuꝫ lateri suo proximũ in scilio sedere

ra precipites agunt. Ira cupiditas libido.

¶ Augustinus: in epigrāmatibus prosperi emp. 93. Nulli iracenti sua ira videtur iniusta. Ab omni indignatiōe cito redeundū est ad māsuetudinis lenitatem: nam pertinax motus facile in eius odium transit cui non celeriter ignoscitur.

¶ Prudentius de psicomachia.c.4. Ipsa sibi est hostis vesania: fecq furendo.
Interimit moriturq suis ira ignea telis.

¶ Fulgentius.l.2.fabula.14. Furor etiā sapientibus aliquando subrepit. Omnis sapientia in egritate morum suorum contra furiam virtute animi vendicat. Omnis sapiens furorem suum in corde celat.

¶ Cato.c.j. Irasci ab re noli.
Ira te tempera. ¶ Capitulo.2.
Ira odiū generat: discordia nutrit amorem.
¶ Capitulo.3.
Iratus de re incerta contendere noli.
Impedit ira animū ne possit cernere verū.

¶ Cassiodorus epistolarum.l.3.e.j. Indignatio ceca est. Furor instantiam plerūq precipitat ¶ li.e. Iracundā contemne. ¶ l.4.e.10. Iniquum quippe nimis est q̄ delectat iratum. Furentes iusta non sentiūt: q̄ dum cōmoti in vindictam seuiunt rerū temperantiam nō requirunt ¶ Li.6.e.9. Iracūdus luminum feruore declaratur. ¶ Li.10.e.11. Ira vince. ¶ Li.11.e.8. Hanius semper ira scitur qui cōtra propositū cōmouet. ¶ Li.12.ti e.j. Q̄ periculosum est pati iudicem rōnabiliter iratum: et illum de fortunis tuis decernere q̄ te constat grauiē inimicasse. ¶ Idem de amicitia.c.24. Ira procul abstit: cum qua nihil considerate nihil recte fieri potest Qui sequitur sue mentis impetum et non rationem: vix aut nunq in cōsilio proficiunt.

¶ Gregorius in pastorali.c.28. Habet tristis ex propinquo iram. ¶ 41.c. Nonnūq mansueti cum presunt vicinus et quasi iurta positum rorem deside patiuntur. et plerūq nimia resolutiōe lenitatis vltra q̄ necesse est vigore districtionis emolliunt. Iracūdi cum reginimum loca percipiunt quo impellente ira in mentis vesaniam deuoluuntur: eo etiā subditorum vitam dissipata q̄etis tranquillitate confundunt. Amplectantē mansueti sollicitudinem: damnent iracundi perturbationem. Mentī furor ebrie oē rectum qō dicitur peruersum videtur.

¶ Isydorus solliloquiorum.l.2.c.21.
Refrena iracundie impetus.
Si non potes iram vitare: vel tempera
Irascentem patientia delinire.
Blādimento iracundiaz furentis dissolue.

¶ Bernardus in l. de iprobatiōe viciorum.c.4
Ee tua precipitant si non caueris ab ira.
Sepius iratur placidus reticēdo coartat.
Mansuetudo fera flectit sine vbere mētē.

¶ Bualterius de castellione.l.j.
Man sueisce rogatus.
Vindictam differ donec pertranseat ira.
¶ Libro.10.et fi.
Immemor ira sui ē: et quo rapit īpet illuc.
Ebria discurrit: et se socios q flagellat.

¶ Matthaeus vindociñ. in poetria. pē.2.c.3
Ira patet vult exterioze nora. ¶ Capō.4.
Intimat ira nocens extiale nephas.
¶ Capitulo.8.
Ira mouet lites: lis plia: plia mozrem.

¶ Gaufridus in poetria.c.107. Ira genus flāme: materq furoris ab ipso.
Felle trahēs oritur: cor et iteriora venenat.

¶ Ricardus iudex venuē.l.ō ptra nup.c.28
Ieiunus leniter subiram scādescit ad iraz.

¶ Auctor.l. qui incipit astrolabi.
Accensas mollis respōsio mitigat iras.
Auget eas potius dura creatq nouas.
Ira potētis erit quasi fulgoris ictus hōida.
Sicut hic est. sic est illa cauenda tibi.

¶ Prouerb. vulg. Chi piegoza se fa louo elmanduga.

¶ De vindicta et clemētia seu remissiōe propzie iniurie. Rubrica.8.

IN leuitico. ca.19. Nō quaras vltionem: nec memoreris iniurie ciuium tuorum.

¶ Salomon in prouerbiis c. 11. Clementia preparat vitam. ꝛ 16. c. Clementia regis q̄si ymber serotinus. ꝛ 20. c. Ne dicas reddā malum pro malo. expecta dñm ⁊ liberabit te. Roboretur clementia troni regis.

¶ Aristotel. retho. l. j. c. 20. Punire delectabile est.

¶ Jesus filius sirach: in ecclesiast. c. 10. Dis iniurie proximi tui ne memineris.

¶ Terētius in eunucho. c. Malo ego nos ꝓspicere q̄z vlcisci accepta iniuria. ꝛ In adelphis. c. 23. Re ipsa repi facilitate nihil esse homini melius: neq̄z clementia.

¶ Tullius retho. artis veteris. l. 2. c. 9. Uindicatio est per quā vir aut iniuria: ⁊ omnino omne qđ offuturū est defendēdo aut vlciscendo propulsatur. Clementia est per q̄z animi temere in odium alicuius inuectiōis concitati comitate retinentur. ꝛ 12. c. Dis q̄ imprudentes leserūt ignoſci cōuenit. ꝛ Idē de officijs. l. j. c. 41. Nihil laudabilius: nihil magno ⁊ preclaro viro dignius placabilitate atq̄z clementia. ꝛ Idem in oratione pro quinto ligario. Homines ad deos nulla ꝓpius accedūt q̄z salutem hominibus dando Nihil habet neq̄z fortuna maius q̄z vt possis nec natura melius q̄z vt velis conseruare q̄z plurimos.

¶ Ouidius de tristibus. l. e. vnica: Si quotiens peccant: homines fulmina mittat
Iuppiter: exiguo tempore solus erit
ꝛ Lib. 2. 3. e. 5.
Quo q̄sq̄ ē maior magis est placabilis ire.
Et faciles motus mens generosa capit.
Corpa magnanimo satis ē ꝓstrasse leoni.
Pugna suū finem cum iacet hostis habet.
At lupus ⁊ turpes instant morientib⁹ vsi.
Et quecūq̄ minor nobilitate fera.

¶ Quintilianus declamat. 8. declamat. Nec est celebranda virtus huius animi suscipiē da moderatio: vincere iram: ⁊ inter simultates quoq̄z meminisse hominis. Semp odiorum honestus casus est: ⁊ dum simultates nihil aliud habent q̄: nocendi cupiditatem specioſa in melius animi mutatio est cum exempli honore.

¶ Seneca de clementia: Nullum clementia ex omnibus magis q̄z regem ⁊ principē decet. Magni animi propriū est iniurias atq̄z offensiones spernere: despicere: humili loco positis exercere manum: litigare: in iram ꝓ curare atq̄z morem sue ire gerere. Clementia non tm̄ honestiores: sed tutiores pstat: ornamentum enim imperatorum est ⁊ certa salus. Clementer vocabo non in alieno dolore facilē: sed eum qui cum suis stimulis eragitetur non profilit. Clementia est temperantia animi in potestate vlciscendi. Uel leuitas superioris aduersus inferiorem. Dici etiā potest inclinatio animi ad lenitatem in pena exigenda. Atq̄z ꝟ homines intelligunt clementiam esse: que se flectat citra id quod merito constitui posset. ꝛ Idez de ira l. Sepe satius est dissimulare q̄z vlcisci iniuriam. ꝛ Idem tragediarum in hercule furente. c. 11. ⁊ fi. Sepe vindicta offuit.
ꝛ In thebaide. c. 5. ⁊ fi.
Qui vult amari lāguida regnat manu.
ꝛ In agamenone. c. 4.
Det ille veniam facile cui est opus venia.
Idem de septem liberalibus artibus: Clementia alieno sanguini tanq̄z suo parcit: et scit non hominis eē homine ꝓdigo vtūi.

¶ Ualerius maximus. l. 5. ti. de humanitate aut clementia: Lelius cornelius consul primo punico bello cum belbiam opidum cepisset ꝓ quo fortissime dimicans arrio dux carthaginensium occiderat corpus eius et tabernaculo suo amplo funere extulit. Nec dubitauit hostis exequias ipe celebrare: tūc demum victoriam ⁊ apud deos: ⁊ apud homines minimum inuidie habituraz credēs quando plurimum humanitatis habuisset. Lucius paulus cum perse parui temporis memento captiuum ex acie adduci audisset occurrit ei romani imperij decoratus ornamentis: conatūq̄z ad genua procūbere dextera manu alleuauit: ⁊ greco ſmone ad spē exhortatus est. Introductuz etiā in terbernaculuz lateri suo proximū in scilio sedere

fecit:nec honore menſe indignuꝫ iudicauit.
Piſiſtratus tyrannus athenienſium cum adoleſcens quidam amore filie eius virginis accenſus in publico obuiam ſibi factaꝫ oſculatus eſſet:hortante vxore vt ab eo capitale ſupplicium ſumeret: reſpondit: Si eos qui nos amant interficiemus:quid hiis faciemus quibus odio ſumus?

¶ Statius thebaydos.l.6. Pulchruꝫ eſt vitam donare minori. ℣ Libro.8.
Si decidat hoſtis:
Ire ſupra ſatis eſt: vitāq; relinquere victo.

¶ Frontinus.l.r.11. Scipio aphricanus in hyſpania:cum inter captiuas eximie forme virgo alias ⁊ nobilis ad eum perducta eēt que omnium oculos in ſe conuerteret ſumma cuſtodia habitā ſponſo reddidit. Inſuperq; aurum qō parentes eius redempturi captiuam domum ſcipioni attulerant:eidez ſpōſo pro nuptiali munere dedit. Qua multiplici gratia: vniuerſa gens victa: imperio populi romani acceſſit.

¶ Auctor.l.de for. bone.vite.c.3. Scito ꝺ magnum ⁊ honeſtum genus vindicte eſſe ignoſcere. ℣ 8.c. Eſto vltor clemens :ſeuitie deteſtator.

¶ Prosper ſub.38.emp. Det peccatori veniam peccator: ⁊ equa
Conciliet dominum conditione ſibi.
℣ Sub.39.emp.
Offenſas ſibimet parcētia corda remittāt.
Nam nemo eſt qui non indigeat venia.
℣ Sub vltimo capitulo.
Vindictam leſus neſciat exigere.

¶ Caſſiodorus:epiſtolarum.l.i.e.30. Quid diſcrepat a peccante qui ſe exceſſu nitiꝫ vindicare. ℣ Li.2.e.9. Benigni principis eſt ad clementie cōmodum tranſilire terminos eq̄tatis. ℣ Li.11.ꝛpe.e.41.⁊ ſi. Ex remiſſione ſuauiſſimos fructus legimus: ⁊ remittendo alijs nobis parcimus. Tu indulgentia patrona es humani generis: tu afflictis reb⁹ medica ſingularis. Quis tuo non egeat munere. Cum ſit peccare cōmune:ab vniuerſis neceſſario peteris:quando ſub te ſpes vite ſumitur que ſub iuſtitia non habetur. Ocium tibi clemens actus inducit.

¶ Iſydorus ſolliloquiorum: libro.2.c.21. Diſce mala ferre potius q̄ referre. Magna eſt virtus ſi non ledis a quo leſus eſt. Vince nequitiam lenitate. Vince malitiam bonitate. ℣ 23.c. Petenti tibi veniam libēter indulge. Aliene neq̄tie nō ſerues dolorē ℣ 49.c. Ita clemens eſto in alienis delictis ſicut i tuis:nec quēq̄ diſtricti⁹ q̄ te iudices

¶ Gualterius de caſtellione.l.i. Inſtabile ē regnum qō non clementia firmat.

¶ Auctor.l. qui incipit aſtrolabi.
Parcere ſubiectis ⁊ debellare ſuperbos.
Hec eſt in ſūmis gloria ſumma viris.

¶ De verecundia. Rubrica.9.

ARiſtoteles Ethicoꝝ li.3.c.7. Qui timet decens ⁊ verecundus ē qui autem non timet inuerecūdus ℣ Li.4.c.10.⁊ ſi. De verecundia vt quadaꝫ virtute non conuenit dicere: paſſioni autez magis aſſimilatur q̄ habitui. Verecundia eſt timor ingliationis. Rubeſcunt verecundati. Laudamus iuuenem verecundum: ſenem autem nullus vtiq; laudabit quoniam verecundabilis. ℣ Idem rethoricorum.l.2.c.9. Erubeſcentia eſt triſtitia quedam: et turbatio circa ea que videntur ferre in gloriatione malorum aut preſentium aut futurorum. In erubeſcentia autem paruipenſio quedam ⁊ impaſſibilitas'. contra hec ipſa. De confuſione fantaſia eſt erubeſcentia. ℣ 16.c. Iuuenes erubeſcitiui ſunt.

¶ Jeſus filius ſirach: in eccliaſt.c.32. Ante grandinem preibit coruſcatio: ⁊ ante verecundiam preibit gratia.

¶ Seneca epiſtolarum ad lucillum.l.2.c.2 Verecundia in adoleſcente bonum ſignum eſt. Rubor grauiſſimis quoq; viris ſubit⁹ affunditur. Rubor inuenibus magis appare:quibus ⁊ plus calorꝭ eſt ⁊ tenera frōs. nihilominus ⁊ veteranos ⁊ ſenes tangit. Quidam nunq̄ magis q̄ cum erubuerint timidi ſunt:quaſi omnem verecundiā effu-

derint. Non accidit rubor ab infirmitate mentis: sed a nouitate rei: que inexercitatos etiaꝫ si non concutit mouet: naturali in hac facilitate corporis pronos. Ut quidam boni sanguinis sunt: ita quidam incitati et mobilis ꝛ cito in hos prodeuntis. ℣ Idem de nãlibus qõnibus. l. j. Tenerrima est oculorum verecũdia. ℣ Idẽ in prouerbijs Proximum ad innocentiam tenet locum verecundia peccandi. Recta ingenia debilitatve recundia.

¶ Valerius maximus. l. 4. ti. de verecundia. c. 5. dif. Verecũdia est pars omnis honesti consilij tutela solẽnium officiorum magistra innocentie: cara proximis: accepta alienis: omni loco omni tempore: fauorabilem pre se referrens vultum.

¶ Statius thebaydos. l. 9. Nec habent extrema pudorem.

¶ Cato. c. j. Verecundiam serua.

¶ Cassiodorus: de amicitia. c. 22. Generosus aũs nil magis erubescit q̃ petere.

¶ Gregorius in pastorali. c. 56. Plerũq; culpa dum absconditur effugatur: qz võ mẽs erubescit videri qõ tñ esse non metuit erubescit quandoq; esse qõ fugit videri.

¶ Prouerb. vulg. Lozuo carogna no laxa per vergogna.

¶ De timore. Rubrica. 10.

TOb hysto. c. 2. Timor quez timebam euenit mihi: et qõ verebar accidit.

¶ Salomon in prouerbijs. c. 14. Sapiens timet ꝛ declinat a malo. Stultus transilit ꝛ confidit. ℣ 24. c. Time dñm ꝛ rege. ℣ 28. c. Beatus homo qui semper est pauidus: qui võ mentis est dure corruet in malum. ℣ Idem in ecclesiast. c. 8 Quia non profertur cito contra malos sentẽtia: absq; vllo timore filij hoũm perpetrant mala.

¶ Isocrates in exhortationibus. c. 2. ad fi. Decet quidẽ formidatũ eẽ malis vite exitiũ virtuosis võ ignominiam vite.

¶ Aristotel. retho. l. 2. c. 5. Impossibile est simul timere ꝛ irasci. ℣ 6. c. Nullus q̃ timet amat. ℣ 7. c. Timor est tristitia quedam vel turbatio ex fãtasia futuri mali: aut corrupti aut contristatiui. Omnia timenda terribilia sunt: quecunq; si peccauerit corrigi non contingit. Timor est tristitia cum expectatione patiendi corruptiuam passionem aliquam. Timor consiliatiuos facit. ℣ 16. c. Nullus iratus timet. Senes formidolosi sunt ꝛ omnia pertimentes. contrarie enim dispositionis iuuenibus. infrigidati eñ sũt. hi autem calidi: quare viam preparauit senectus formidini. eteñ infrigidatio quedã est. ℣ Idem ethicorũ li. 2. c. 2. Qui omnia timet ꝛ fugit ꝛ nihil substinet: timidus efficitur. ℣ Li. 4. c. 4. Latere timidi est. ℣ 10. c. ꝛ fi. Mortem timentes palescunt. ℣ Idẽ magnozum mozalium. l. j. c. 4. Mensurati timores augent fortitudinem. ℣ Idem hyconomicorum. l. 3. ꝛ fi. Duplex est species timoris: alia quidem est verecundia ex pudore facta: qua vtuntur pudici filij ad patres ꝛ ciues compositi ad presides bonos. Alia võ species cum inimicitia ꝛ odio: sicut serui ad dominos ꝛ ciues ad tyrannos iniurioſos ꝛ iniquos.

¶ Jesus filius sirach in ecclesiast. c. 18. homo sapiens in omnibus metuit.

¶ Virgilius eneiõ. l. 4. circa prin. Degeneres animos timor arguit.

¶ Tullius tusculanarum qõnum: l. 2. Quiq̃ mutari nõ potest metuit: is viuere animo quieto nullo modo potest. ℣ Idem in oratione pro marco marcello: Si in altero peccandũ sit: mallẽ videri magis timid⁹ q̃ parum prudens.

¶ Ouidius epistolarum. 13. e. Spes bona solicito victa timore cadit.

Nos animus omnia cogit:
Que possunt fieri facta putare timor.

℣ Epistola. 14

Uires subtrahit ipse timor.

℣ Idem de arte amandi. l. 3. ꝛ fi.

Mens semper qõ timet esse putat.

¶Idem sine titulo: seu amorum .l.2.e.12.
Cadit ira metu.
¶Idem de tristibus.l.j.e.j.
Nec pcul a stabulis audet discedere: si qua
Excussa est auidi dentibus agna lupi.
¶Idem methamorph̄.l.4.
Timidi est optare vocem.
¶Idem de fastis.l.3.
Solicite mentes spesq; metuq; pauent.
¶Idem de ponto.l.2.2.e.
Accipitrē metuēs pēnis trepidātib⁹ ales:
Audet ad humanos fessa venire sinus.
¶Epistola.3.
Trāquillitas ⁊ naufragus horret aquas
Qui semel est lesus fallaci piscis ab hamo.
Omnibus vnca cibis era subesse putat.
Sepe canē visum lōge fugit agna: lupūq;
Credit ⁊ ipsa suā nesciat vitat opem.
Si volucri capte dat sors euadere posse.
Partibus in cunctis esse timet laqueum.
Mēbra reformidāt: mollē quoq; saucia ta
Unaq; solicitus icitat vmbra metū. (ctū.
Res timida est omnis miser.
¶Johannes apostolus ⁊ euāgelista: epistola vnica.c.4. Timor nō ē i charitate. Timor penam auget.
¶Seneca tragediarū in hercule furēte.c.3.
Prona est timori semper in peius fides.
¶Idem de nālibus qōnibus.l.5. Si vult nihil timere cogitate omnia timenda. Et in solito formido maior est. ¶Idem de moribus: Stultum est timere quod vitare non possis. ¶Idem de remedijs fortuitorum .c.2. Stultum est timere qō vitari non possis
¶Idem in prouerbijs: Inimicum cuius humilem docti est metuere.
¶Lucanus.l.3. Non satis est muris latebras quesisse pauoris. ¶Libro.
Timeatq; furentes
Et mortis faciles animos.
Libro.5. Sola tibi causa ē h iusta timor.
Uectorem non nosse tuum. ¶Libro.6.
Degeneres trepidāt animi peiorag; vsant.
Mēs dubijs pcussa pauet: rursusq; pata ē.
Ceteros ferre metus ¶Libro.8.
Semper metuet quē seua pudebunt.
¶Statius thebayd̄.lib.2. O semper timidum scelus. ¶Libro.2.
Pessimus in dubijs augur timor.
¶Libro.7. Socij pacem fecere timores.
Libro.10. Dat vires nimium timor.
¶Lex dig.t.qō metus cā rē.l.j. Met⁹ est instantis vel futuri periculi causa mentis trepidatio.
¶Uegetius.de re mili.l.j. Nemo facere timuit qui se bene didicisse diffidit. ¶3.t. Minus mortem timet qui minus delitiarū nouit in vita.
¶Boetius de cosolatione.l.2.c.7. Cōtinuatus timor non finit esse felicem
¶Cassiodorus: epistolarum.l.11.e.8. Semper metuit iniusta presumptio. ¶9.e. Cur facitis que mor timere positis. In experto potestas trahit potius ad timorem. ¶10.c. Non est paruum tormentum aduersitū aliquid formidare ventur: dus semp grauius estimatur emergere qō timetur.
¶Isydorus solliloquiorum.l.2.c.17. Timor semper emēdat. Timor expellit peccatum. Timor reprimit vicium. Timor cautum facit hominem atq; solicitum.
¶Uersificator fabularum esopi.26.fa.
Sepe gerit nimios causa pusilanimes.
¶Fabula.19.
Sic timeat quicūq; timet: ne mole timoris
Sepe careat: grauis est spe fugiente timor.
¶Auctor.l.qui dicitur pamphylus.c.34.
Accipitris volucer elapsus ab vngue feroci
Anceps in cunctis hunc timet esse locis.
¶Matthaeus vindocinensis in poetria .pē.j.c.6. Coniectat mala queq; metus: metuenda prophetat.
Et dubijs rebus deteriora canit.
¶Idem de hysto.tobie.c.15.
Timor in dubijs deteriora canit.
¶Gaufridus in poetria.c.30.
Si timor incruet mentē: simulatio vultum
Erigat: ⁊ clypeo vultus succurre timori.
Ut si mēs timeat facies velit ipsa timeri.
Immo magis spare velis: pigeatq; potētē.

Vulgari parere vultu: si posse fit: artum
Dillates aīum. si corpus debile: mens sit
Fortis: ⁊ exiguas vires supplere memēto.

¶ Ricardus inder venusinus: lib. de pertra
ctatione nupc. c. 7. Res est sancta timor: re/
probos ligat: arcet iniquos.
Ad frugem vite dans meliorīs eos.

¶ Prouerb. vulg. Scota sopia ensora,
Dōna casta non teme camarera bagassa.

¶ De audacia. Rubrica. 111.

PLato. in menone vltra medō. Quotiens absq; men/
te audeat homo: leditur: quotiens
vo cum mente proficitur.

¶ Aristotel. retho. l. 2. c. 8. Ausibile contrari
um est timendo. quare est spes cuz fantasia
salutarium vt ppe existentium. Ausiui sūt
qui sepe ēciderint periculis ⁊ euaserint. Au/
siuū est ira. ℣ 16. c. Iuuenes viriliores sunt:
animosi etenim ⁊ bone spei: quor h quidē
non timere: h aūt audere facit: neq; enīz ira/
tus vllus iratus timet: sperare bonū aliqō
ausibile est. ℣ Idem polyticor. l. 5. c. 7. Viri
litatis potentiam habens audacia est.

¶ Virgilius eneiō. l. 10. prope prin. Auda/
ces fortuna iuuat.

¶ Horatius in sermonibus. l. 2. serm. 3.
Est genus vnum.
Stultitie nihilū metuēda timētis vt ignes:
Ut rupes fluuioq; in cāpo obstare ḡratur.
Alterū ⁊ huic variū ⁊ nihilo horstāti ignes
Per medios fluuioq; mentis.

¶ Tullius tusculanarum questionum. l. 2.
Profunda voce omne corpus intendit: ve/
nit q; plaga vehementior.

¶ Ouidius de arte amandi. l. j.
Audacem forq; venusq; iuuāt.
℣ Idem methamorph. l. 10.
In audaces non est audacia tuta.
Audentes deus ipse iuuat.
℣ Idem de fastis. l. 2.
Audentes forq; metusq; iuuat.

¶ Seneca de nālibus qōnibus. l. 3. Nullus
pernicioſior hostis est q; quē audacē angu/
stie faciunt: longe violentius semper ex ne/
cessitate q; ex virtute cor agit: aut certe pa/
ria conantur animus magnus ⁊ perditus.
℣ Idem in prouerbijs: In reb⁹ dubijs mul/
tum valet audacia.

¶ Lucanus. l. 3. Nescit plebs ieiunia timē.
℣ Libro. 6.
Ad dubios pauci p̄sumpto robore: casus
Spemq; metusq; ferunt.

¶ Valerius maximus. l. 6. t. libere dicta aut
facta. Priuerno capto interfectisq; qui id
oppidū ad rebellandum incitauerāt: sena/
tus indignatione accensus dsiliuz agitabat
quidnā sibi de reliquis quoq; priuernatib⁹
esset faciendum. Ancipiti igit casu salus eo
rum fluctuabat: eodem tpe ⁊ victorib⁹ ⁊ ira
tis subiecta. Ceterū cū auxiliū vnicū in pre/
cib⁹ restare aīaduerterent: ingenui italici sā/
guinis obliuisci non potuerūt. Princeps eīn
eor in curia interrogatus q; penā mererem/
tur: rīdit: q; mererent qui se dignos liberta
te iudicantes arma sumpserūt exasperatos/
q; patrum cōscriptor animos verbis inflā/
mauerūt. Sed plausibus consul fauens pri/
uernatū cause regressum animoso eius de/
cto obtulit quesiuitq; qualem cū eis pacem
romani habituri essēt impunitate donata.
At is constantissimo vultu: si bonā dederit
inquit perpetuam. si malam non diuturnā.
Qua voce perfectū est vt victis non solum
venia: sed etiā ius ⁊ beneficium nostre ci/
uitatis daretur. Mulier quedā a phylippo
rege temulento imerentem dānata: prouo/
co rem ad phylippum inquit: sed sobriū ex/
cussit crapulam assitanti: ac presentis animi
ebrium respicere cāq; diligentius inspecta
iustiorem sententiam ferre coegit. Syracu/
sis mulier quedam vltime senectutis omni
bus dionysij tyrāni exigitiū propter nimias
morum acerbitatem ⁊ intolerabilia onera
votis expetentibus sola quottidie matuti/
no tempore deos vt incolumis ac sibi sup/
stes orabat. esset. Quod vbi is cognouit nō
debitam sibi admiratus beninolentiā acces
sit eam: ⁊ quid ita h aut quo merito suo fa/
ceret interrogauit. Tuz illa: certa est inquit

ratio ꝓpoſiti mei. puellam enim cum gra
uem tyrannū haberemus carere ego cupie
bam: quo infecto aliquāto ōterioꝝ arcē oc
cupauit: eius quoq; finiri oīationē magni
eſtimabā. tertiū te ſuperioꝝib⁹ īpoꝛtunio
rē hꝛe cepimus rectoꝛē. Itaq; ne ſi tu fuer
ab ſumptus oeterioꝝ in locū tuum ſuccedat
caput meū ꝑ tua ſalute oeuoueo. Tā facetā
audaciā punire dionyſius erubuit.

¶ Statius thebayō. l. 8. Jam clypeus clype
is: verbo ne repellitur verbo.
Enſe mia; enſis: pede pes: ⁊ cuſpide cuſpis
ꝙ Libro. 10. Fron ingenuꝰ auſis
Rara comes.

¶ Auctoꝝ. l. de foꝝ. bone. vite. c. 3. Eris ma
gnanimus ſi pericula nec appetas vt teme
rarius nec foꝝmides vt timidus.

¶ Laſſiodoꝝus epiſtolarum. l. 2. e. 2. Audē
tes facit homines fiducia ſui. Se non patiē
oculere quē ꝓecipit natura ꝓodire.

¶ Uerſificatoꝝ fabularum eſopi. 27. fa.
Audet in audacem timidus: foꝝtiq; minaꝰ
Debilis: audendicum videt eſſe locum.

¶ Johānes ſolobꝛiēſis anglicus in polycra
tone. l. 4. Dionydes pirata ab alexādro re
ge appꝛehenſus: iterrogatuſq; quid ei vide
retur qō mare haberet infeſtū: libera contu
macia q̄d tibi inq̄t vt tu oꝛbē terraꝝ. Sꝫ qꝛ
id ego vno nauigio facio latro vocoꝝ: qꝛ tu
magna claſſe diceris īpatoꝝ. Si ſolus captꝰ
ſit alexāder latro erit. ſi ad nutuꝫ dionydis
famulēē populi erit dionydes impatoꝝ.

¶ Ricardus iudex venuſinꝰ. l. de ptrac. nup.
c. 42. Audax audacis vim cohibere ſolet.

¶ De temeritate. Rubꝛica. 12.

TUllius retho. artis noue:
li. 5. c. 21. Teme
ritas eſt cū icōſiderata voloꝝ ppeſ
ſiōe gladiatoꝛia piculoꝝ ſuſceptio.

¶ Seneca tragediarum in agamenone. c. 3.
Certa eſt temeritas que petit caſum ducē.
ꝙ Idem in epl'is ad lycillum. l. 15. e. 4. Te
meritas eſt dānare qō neſcias.

SEcundus liber quinte partis
tractat de bello ⁊ hoſtilitate
⁊ de arte bellandi ſub bis ti
tulis.

¶ Unde oꝛiunt bella. Ꝛ. i.

PLato. in phedrone. Ꝓpt pecuniaruꝫ poſſeſſio
nem vniuerſa bella nobis fiunt.

¶ Ariſtotel. rethoꝛi. l. 2. c. 6. Pu
gnantes contraria videntur velle.

¶ Saluſtius in catilinario: Imperij ⁊ diui
tiarum cauſa bella atq; certamina omnia i
ter moꝛtales ſunt.

¶ Tullius phylippicoꝝum. l. 12. ⁊ pe. Foꝛti
tudo dimicare iubet. Juſtum odium incen
dit ad confligendum: impellit vocat ad pe
riculum.

¶ Ouidius epiſtolarum. 15. e. Certamē ꝓe
mia magna mouent.

¶ Jacobus apoſtolus. e. vnica. c. 4. Unde
bella ⁊ lites inter vos: nonne hinc ex ocupi
ſcētijs veſtris que militāt in mēbꝛis vꝝis.

¶ Lucanus. l. 3. Certamē mouiſtis opes.

¶ Jacobus beneuentanus. c. 5. Effreni lin
gua ſurgere bella ſolent.

¶ De iuſtis cauſis aſſumendi bel
lum. Rubꝛica. 2.

ARiſtoteles ethicoꝝū
li. 10. ⁊ l.
c. 7. ⁊ ſi. Bellam⁹ vt pacē ducam⁹.

¶ Tullius phylippicoꝝum. lib. 7.
Que cauſa iuſtioꝝ eſt belli gerendi q̄ſ ſeruī
tutis depulſio. ꝙ Lib. 9. Ꝓo libertate vite
periculo decertandum eſt. ꝙ Idem de offi
ciis. l. j c. 35. Bellum ita ſuſcipiatur: vt ni
hil aliud niſi pax quesita videatur.

¶ Paulus apoſtolus: epla. 2. ad timotheū.
c. 2. Qui certat in agone non coꝛonatur: niſi
qui legitime certat.

¶ Lucanus. l. 7. Nulla manus belli mutato
iudice pura eſt.

¶ Laſſiodoꝝus: epla. l. 3. e. j. Tūc ſolū vtile
eſt ad arma ocurrere cū locū apud aduerſa-

rium iustitia non potest inuenire.

¶ Auctor. l. qui of facetus. c. 10. & fi. Quēcp decet patriā defendere tpe belli.

¶ De belli prestura periculo et euē tu. Rubrica. 3.

REgum Lib. 2. c. 11. Dauid audito nuncio ioab ducis sui belli: qui rettulerat aliq partem sue gentis cecidisse in plio dixit ad nūciū: hec dices ioab: non te frāgat ista res. varius est en euētus prelij: & nunc hunc: nūc illum consumit gladius.

¶ Paralipomenon. l. 2. c. 25. Dei quippe ē & adiuuare & in fugam vertere.

¶ Salustius in iugurtino. Omne bellū sumitur facile: ceterū egerrime desinit: non in eiusdem potestate initiū eius & finis est.

¶ Virgilius eneid. l. 11. ante medium.
Nulla salus bello. ☞ Lib. 12. & f. circa pn.
Respice res belli varias.

¶ Tullius phylippicorū. l. 9. Lōcede incertos exitus esse belli: martēq cōem. ☞ Li. 12 Incertus exitus belli ē. ☞ Li. 13. & f. Mars ipe ex acie fortissimū quēq pignerari solet.

¶ Ouidius fine titulo: seu amorum. l. j. c. 9.
Mars dubi? nec certa venus: victiq redgūt
Quosq neges vnq posse iacere cadent.
☞ Idem methamorph. l. 13.
Tutius est igitur fictis contendere verbis.
Q3 pugnare manu.

¶ Seneca tragediarum in thebayd. c. 5. & fi.
Fortuna belli semper ancipiti in loco est.

¶ Lucanus l. 7. Fuge prelia dira.

¶ Frontinus. l. 4. t. 2. Cirus bello aduersus persas quattuordecim milibus armatorum imensas difficultates superauit. Epamiundas dux tebanorum quattuor hominum ex quibus quadringenti tantū equites erant: lacedemoniorum exercitum vigintiquattuor milium peditum: equitum milleçento/rum vicit. A quattuordecim millibus grecorum qui numerus in auxilijs cyri aduersus artaxerxem fuit centum milia barbarorum prelio superati sunt.

¶ Uegetius de re mili. l. 3. t. 9. Inapto prelio cōmune ē periculū. ☞ 16. t. Nescio qua occulta rone imo pene diuina alij cōtra alios dimicant: & qui fortiores vicerant ab iferioribus sepe vincunt. ☞ 26. t. & fi. In plio amplius solet fortuna potestatis habere q3 virtus. Occasio in bello amplius solet iuuare q3 virtus.

¶ Cecilius firmianus de beata vita. l. 4.
Sapientis ac boni viri non est velle certare ac se periculo cōmittere: qn vincere nō est in nostra potestate: & est anceps omne certamen: sed est sapientis ac optimi viri non aduersarium velle tollere: qō fieri sine scelere ac periculo non potest.

¶ Lato. c. 3. Victorem a victo superari sepe videmus.

¶ Lassiodorus. e. l. 5. e. 42. Actus detestabilis est certamen infelix cum feris vel cōtendere: quas fortiores se non dubitat inuenire. ☞ Li. 9. e. 25. & fi. Hostem congredi varius semper euentus est.

¶ Baldo. 12. fa. Est in lucrando fatum variabile quando.
Est gladius nūc hinc: aliqn seuit & illinc.

¶ Bualterius de castellione. l. 2. Non mediocris enim furor est exponere bellis.
Uno velle semel fortune cūcta subiectu.

¶ De eis que prius & potius agenda sunt q3 bellum. Rubrica. 4.

TErentius in eunucho. c. 18. Q3a p/us consilio experiri q3 armis sapienter decet.

¶ Ualerius maximus. l. 7. ti. Sapienter dicta aut facta. Scipio aphricanus negat aliter cum hoste confligere debere: q3 aut si occasio obuenisset: aut necessitas incidisset.

¶ Uegetius de re mili. l. 3. ti. 9. Omnia ante cogitanda ante tēptanda ante facienda sūt q3 ad vltimum veniatur abrutus. Boni en duces non aperto prelio in quo est cōmune periculum: sed ex occulto semper attentant vt integris suis quantum possunt hostes interimant: certe vel terreant. ☞ 26. t. et fi. Inopia: aut superuētibus: aut terrore me

lius est hostez ꝺomare q̃ꝫ prelio: in quo amplius solet fortuna poteſtatis habere q̃ꝫ virtus. Boni duces publico certamine nunq̃ꝫ niſi ex occaſione aut nimia neceſſitate confligunt. Magna diſpoſitio eſt hoſtem fame magis vincere q̃ꝫ ferro.

¶ Caſſiodorus epiſtolarum l. 3. e. j. Tũc ſolum vtile eſt ad arma concurrere: cum locum apud aduerſarium: iuſtitia non poteſt inuenire.

¶ Baldo. i 8. fabu. Cautius eſt aſtu q̃ꝫ ſe defendere faſtu.

¶ Ricardus iudex venuſi l. de ptra. nupt. c. 42. Euẽt⁹ pugne dubius: victoria belli. De populo nimio non venit vno deo.

¶ De militia ⁊ officio ⁊ laudib⁹ militũ ⁊ ſacramento eorum. Rubrica. 5.

VEgetius de re mili. l. 2. t. 5. Jurãt milites omnia ſe ſtrenue facturos que preceperit impator: nunq̃ deſertu ros militiam: nec mortem recuſaturos p re publica. f. i 8. t. Jn congruũ videret impatoris militem qui veſte ⁊ annona publica paſceretur vtilitatibus vacare ꝑuatis. f. 23 t. ⁊ p. Miles ſacramento lectus ab exercitio armorum vel nouellus vel vetuſtus ceſſare non debet: cui pugnandum eſt pro ſalute propria vel libertate cõmuni. f. 31. e. Publicis debẽt vtilitatibus inſudare qui nomen dedere militie. quid enim agat homo ſi profeſſo deſit officio. f. Li. 3. t. 3. Diuitiarum ſecura non eſt poſſeſſio niſi armorum defenſiõe ſeruetur. f. i 0. t. Quis dubitat artem bellicam rebus omnibus eſſe potiorez: per quã libertas retinetur: ⁊ dignitas ꝓuincie propagatur: conſeruatur imperium.

¶ Caſſiodorus: epiſtolarum l. j. e. i 6. Animus ipſe in audaciam non poteſt eſſe pronus qui diuerſa cura fuerit ſollicitus. Dane merito expeditionẽ nominauere maiores: q̃ mens deuota prelijs non debet alijs cogitationibus occupari. Conſtat tempore neceſſitatis illum probari fortiſſimum virum qui ſe per multa non diſtrahit. f. Lib. i i. e. 37. Sub incerta vita militia eſt.

¶ De eligendis ad militiam ſeu officium bellicum. Rubrica. 6.

VEgetius de re mili. l. j. t. 2. Conſtat ĩ omnibus locis ⁊ ignauos ⁊ ſtrenuos naſci: ſed tamen ⁊ gens gentem precedit in bello: ⁊ plaga celi non tm̃ ad corporum robur: ſed etiam animorum plurimum valet. Omnes nationes que vicine ſunt ſoli nimio caloꝛe ſiccatas amplius quidem ſapere: ſed minus habere ſanguinis dicunt: ſic propterea conſtantiam ac fiduciam cominus non habere pugnandi: quia metuunt vulnera: q̃ exiguum ſanguinem ſe habere nouerunt. Contra ſeptẽptrionales populi remoti a ſolis ardoꝛibus inconſultiores quidem: ſed tamen largo redundantes ſanguine ſunt habere promptiſſimi. Tyrones igitur de temperatioꝛibus plagis elegẽdi ſunt: quibus ⁊ copia ſanguinis ſuppetit ad vulnerum moꝛtiſq̃ contemptum: ⁊ non poſſit deeſſe prudentia: que ⁊ modeſtiam ſeruat in caſtris: ⁊ non parum prodeſt in dimicatione conſiliis. f. 3. t. Nunq̃ credo potius ſe dubitari aptiozem armis ruſticã plebem: que ſub diuo ⁊ in laboꝛe nutritur: ſolis ardoꝛem patiens: vmbꝛe negligens: balneoꝛum neſcia: delitiarum ignara: ſimplici animo paruo contenta: duratis ad omnem malozum tolerantiam membꝛis: cui geſtare ferrum: foſſam ducere: onus ferre conſuetudo ꝺ rure ẽ. f. 5. t. Proceritatẽ tyronũ ad victoriã ſcio ſẽp exactã: ita vt ſenos pedes vl certe q̃nos ⁊ denas vncias iter alares eq̃tes vel in p̃mis legionũ coꝺoꝛtib⁹ ꝓbarent. f. 6. ti. Sit adoleſcẽs martio opi deputãꝺ⁹ vigilãtib⁹ oclis: erecta ceruice: lato pectoꝛe bũeris miſculoſis valẽtib⁹ digitis lõgioꝛib⁹ brachijs: ventre modicus: exilioꝛ ſuris ⁊ cruribus ſupflua carne non diſtentis: ſed neruorum duritia collectis. Cũ h̃ in tyrone ſigna deprehenderis ꝓceritate non magno opere deſideres. Utilius eſt enim fortes milites eſſe q̃ꝫ grandes. f. 7. t. Piſcatoꝛes:

Aucupes: vulciones: linteones omnesq; qui aliquid tractasse videbuntur ad mulie/bria pertinẽs: lõge arbitror ꝓpelledos a ca/stris. Fabros ferarios: carpẽtarios macel/larios: ꝛ ceruoꝝ aprorum venatores ꝺuenit sociare militie. Hoc est in quo totius reipu/blice salus consistit: vt tyrone non tñ cor/poꝛibꝫ: sed etiã animis prestantissimi eligã tur. Uires regni ꝛ romani nominis funda/menta in prima delectoꝝ examinatiõe cõ sistunt: nec leue ꝫ putetur officiũ aut passꝫ quibuscũq; mandatũ qõ apud veteres iter cetera varia genera virtutũ insertorio ꝺstat ꝓcipue esse laudatũ. Juuentus cui defensio prouinciaꝝ cui bellorum est cõmittẽda foꝛ/tuna ꝛ genere si copia supas ꝛ moꝛibus de/bet excellere. Honestas enim idoneũ militẽ reddit. Uerecũdia ꝺum prohibet fugere fa/cit esse victorem. Quid prodest si exerceat ignauus: si pluribus stipendijs moꝛetur in castris. Nunq; exercitus profecit tpe cuius improbandis tyronibus claudicarit electio A magnis viris magnaq; diligẽtia idoneos ꝺuenit eligi ꝺigniores. ℣ 8. ti. Pleriq; q̃uis ꝓbabiles videant spe: tñ experimentis cõ/probant indigni. Repudiandi sunt minus vtiles: ꝛ in locum eoꝝ strenuissimi sub/rogandi.

¶ De peritia atq; imperitia belli/ce parationis. Rubꝛica. 7.

QUintilianus. ꝺecla mat. 2. declamat. Principes nos facit seueritas institutoꝝ: oꝛdo militie: amoꝛ quidam laboꝛis: ꝛ quotidiana exerci tatione assidua belli meditatio. Itaq; plura pene moꝛibus q̃ viribus vicimus.

¶ Statius thebayꝺ. l. 8. Sepe ignari peri/muntq; cadentq;.

¶ Frontinus. lib. 4. ti. 2. Domicius coꝛbulo ꝺuabus legionibus ꝛ pauciss̃imis auxilijs ꝺisciplina coꝛrect̃ parthos substrauit. Ale/xander macedo. quadraginta milibus ho/minũ iam inde a phylippo patre ꝺiscipline assuefactis oꝛbem terraꝝ aggressus innu/meras hostiũ copias superauit.

¶ Uegetius de re mili. in phemio. In om/ni prelio non taꝫ multitudo ꝛ virtus q̃ ars ꝛ exercitium solent p̃stare victoriaꝫ. ℣ 3. t. Scientiam rei bellice ꝺimicandi nutrit au/daciam. Nemine facere metuit qui bene ꝺi ꝺicisse se confidit. In certamine belloꝝ exercitata paucitas semper potioꝝ est ad vi ctoriam: rudis ꝛ indocta multitudo posita est ad cedem. ℣ 4. t. Melius est vt exercita/tus iuuẽtis causetur etatem numdũ venis/se pugnandi q̃ ꝺoleat ꝑteriisse. ℣ 13. t. Ni/hil neq; firmius neq; felicius neq; laudabi lius est republica in q̃ abundãt milites eru ditj. In alijs rebus sicut ait cato siquid erra tum est põt coꝛrigi postmodum: prelioꝝ vo delicta emendationez non recipiunt: cũ pena statim sequatur erroꝛem: nam aut cõ/festim pereunt qui ignaue imperateq; pu/gnauerũt: aut in fugam versi victoꝛibus vl tra pares esse non audent. ℣ 28. t. ꝛ si. Utili us ꝺstat erudiri armis suos q̃ alienos mer cede conducere. ℣ Li. t. 22. Si doctrina ces set armoꝝ nil paganus ꝺistat a milite. ℣ t. 3 in prohemio. Qui victoriam cupit: milites i/buat ꝺiligenter. Qui secundos optat euen/tus ꝺimicet arte non casu. ℣ 4. t. Nemo co/gitat de tumultu qui fiꝺutiaꝫ de arte vel vi ribus gerit. ℣ 6. t. Interdum imperita rusti citas plura ꝓmittit ꝛ credit se scire q̃ nescit. ℣ 26. t. ꝛ si. Paucos viros foꝛtes natura ꝓ creat: bona ĩstitutione plꝰes reddit ꝺustria.

¶ Cassiodoꝛus. epistolaruꝫ. l. j. e. 39. Discat miles in ocio qõ pficere possit in prelio.

¶ De experientia ꝛ vsu bellici ex ercitij. Rubꝛica. 8.

SEneca de prouidentia: Ad suspitionem vulne ris tyro palescit: audacter veteran⁹ cruoꝛem suuꝫ spectat: qui scit se se/pe vicisse post sanguinem.

¶ Uegetius de re mili. l. j. t. j. Jnueniet̃ ro/manos oẽs gẽtes sola armoꝝ exercitatõe vi cisse. Nulla enĩ alia re videm⁹ ꝓpin roma/nũ: oꝛbẽ subegisse terraꝝ: nisi armoꝝ exer/

eitio disciplina castrorum vsuq; militie.
¶ Li.2.t.21 Semper in ocio debet fieri qđ necessario faciendus videtur in prelio. ¶ 22 ti. Inexercitatus miles semper est tyro. Uelocitas vsu ipso acquiritur corpozis: t sciẽtia feriendi hostem seqz protegendi: presertim si quominus dimicetur. Quẽadmodus bene exercitatus miles prelius cupit: ita formidat indoctus. Sciendũ est in pugna vsus amplius prodesse q̃z vires.

¶ Lassiodorus epistolarum. lib.j.e.39. Ars bellandi si non preluditur cum fuerit necessaria nõ habetur. Animos subito ad arma non erigunt nisi qui se ad ipsa idoneos premissa exercitatione confidunt. ¶ Lib.3.e.i. Terribilis est hominibus conflictus: fit nõ sit assiduus: t nisi vsu presumaẽ concertãdi subito fiducia non habetur.

¶ Auctor. l. qui dicitur facetus. c.10. t fi. Sepius insolito pugna nocere solet.

¶ De velocitate atq; pigritia bel latorum. Rubrica.2.

LEcanus. l.j. Dum trepidant nullo firmante robore partes: Tolle moras semp nocuit differre patis.

¶ Frontinus in prohemio: Occupatis velocitante consuli oportet.

¶ Uegetius de re mili. l.j.ti.4. Uelocitas ẽ que percepto exercitio strenuũ efficit bellatorez. ¶ Li.2.ti.22. Uelocitas vsu ipso acq̃ritur: corpis. ¶ Li.5.t fi.ti j. In reb⁹ bellicis celeritas amplius solet prodesse q̃z virtus.

¶ De ocio t perpessione bellici operis. Rubrica.10.

ARistoteles polyticorum. l.7. c.11. Plurime ciuitatum bellãtes quidem saluantur: postq̃z autẽ obtinuerunt principatum pareunt. rubiginem enim contrahunt sicut ferruz pacẽ ducẽtes.

¶ Seneca epistolarum. l.7.e.3. Effeminat animos amenitas nimia. Nullum laborez recusãt manus que ad arma ab aratro trãsferuntur. ¶ Idem declamaẽ. cã.2. Mollit vim ociũ: ferrũ situ rubiginem ducit.

¶ Frontinus. l.4.ti.3. Emilianum scipionẽ traditur in itinere cum amicis ambulantez accepto pane vesci solituz.

¶ Idem t de alexandro macedone: dicitur Massinissam nonagesimum etatis ãnum agentem meridie ante tabernaculum stantem vel ambulantem capere solitum cibos legimus.

¶ Ualerius maximus. l.7.t. sapienter dicta aut facta. Amplius claudius crebro solitus erat dicere negocium populo romano melius q̃z ocium cõmitti: non q̃ ignoraret q̃z iocũdus tranquillitatis status esset: sed q̃ animaduerteret prepotentia imperia agitatione rerum: ad virtutem capescendam excitari: nima quiete in desidia dissolui.

¶ Uegetius de re mili. l.2.ti.j. Exercitus ex ipsa re atq; opere exercitij nomen accepit: vt eo nunq̃z liceret obliuisci q̃ vocabitur. ¶ Li.3.ti.9. Pro tyronibus accipiendi sunt qui pugnare longo tempore desierũt. ¶ 26. ti.t fi. Exercit⁹ labore ꝓficit ocio ꝺsenescit.

¶ Lassiodorus: epistolarum. l.3.e.j. Populorum ferocium corda lõga pace mollescũt.

¶ Auctor. l. qui dicitur facetus. c.10.t fi.
Nil valet in bello qui viuit delitiose.
Nec fine duritia bellica palma datur.

¶ Gualterius ò castellione. l.2. Delitie molles gladios t vulnus abhorrent.

¶ De prouidentia t preconsiliatione belli. Rubrica.11.

SEneca in prouerbijs: Diu preparandum ẽ bellum vt vincas celerius.

¶ Ualerius maximus. l.7.t. sapiẽter dicta aut facta: Scipio aphricanus turpe esse aiebat in re militari dicere non putabam: q2 videlicet explorato t excisso consilio que ferro aguntur administrari oportere arbitrabaẽ: suma rõne inemẽdabilis: est eñ erroz q̃ violẽtie martis cõmittitur.

¶ Uegetius de re mili. l.3.ti.9. Ad rez pertinet qualis ipse aduersarius vel eius comites qui sint nosse: vtrum temerarij: an cauti

an audaces: an timidi scientes artez bellicã: vel ex casu temere pugnantes. Que gentes cum his sortes que ignauie sint: nostra auxilia cuius fidei quarum sunt virium. Quos animos illius copie: quos habeat noster exercitus. Que pars sibi magis victoriam repromittat: ex huiusmodi enim cogitaminibus virtus augetur: aut frangitur. Dux vigilans sobrius prudens tanqz de ciuili causa inter partes iudicaturus adhibito consilio de suis z aduersarii copiis iudicet: z si multis rebus superior inueniatur: optimum sibi non differat inire conflictũ. Si vo aduersarium intelliget potiorẽ certamen publicum viter. ℣ 12. ti. Ipsa die qua certaturi sũt milites quid sentiãt diligenter exploza. nam fiducia vel formido ex vultu verbis incessu moribus cernitur ꝛc. z noueris te oportere differre si exercitati bellatores metuunt dimicare

¶ Lassiodorus: ep̃larum. l. j. e. 16. Res prelioz bene disponitur quotiens in pace tractat. Munitio quippe tũc efficitur preualida si diurna fuerit cogitatione roborata. Male constructio loci: tũc queritur quãdo iam pericula formidant. ℣ Li. 3. e. 49. Munitio captãda semp in ocio est: qz tũc male queritur qñ necessaria iudicatur.

¶ Isydorus sol̃iloquiorũ. l. 2. c. 20. Impzo ultius hostis fortiter opprimit.

¶ Andreas capellanus pap. innocẽ. iiii. l. de visu. ℣. vr. Cõsidera vires tuas anteqz hostẽ ad eas: ne succũbas z sera fit penitentia cũ non erit qui adiuuet vel succurrat.

¶ De preparatiõe belli necessarioz. Rub. 12

VEgetius de re mili. l. 3. in probemio. Qui desiderat pacem preparet bellum. ℣ 3. t. Sepius penuria q̃z pugna consumit exercitum: z ferro seuioz fames est. Reliquis casib⁹ in tpe potest subueniri: papulario z annona in necessitate remediũ nõ habẽr: nisi ante condant. Anteqz bellũ inchoetur de copiis expensisqz solers debet esse tractatus. ℣ 11. t. Ueteribus secutis mos fuit parco cibo curatos milites ad certamen adducere: vt audaciozes sumptu esce redderent: z longioze conflictu nõ fatigarẽtur in media. ℣ 18. t. Semper studere debes vt prius instruas aciem: qz ex arbitrio tuo potes facere qõ tibi vtile iudicas cum nullus obsistit: deinde z tuis auges confidẽtiam z aduersariis fiduciam minuis: qz fortiozes videnť: qz prouocare non dubitant. Inimici aũt incipiunt formidare qui videt contra eãcies ozdinari: hic addit maximũ cõmodum: qz tu instructus paratusqz ozdinantem z trepidũ aduersarium preoccupas pars victorie est inimicũ turbare anteq̃ dimices. ℣ 26. ti. z fi. Qui frumentũ necessariaqz non ꝓparat vincitur sine ferro.

¶ Lassiodorus: ep̃larum. l. 4. e. 13. Disciplinam non potest seruare ieiunus exercitus: dum qõ deest semper presumit armatus.

¶ Uerificatoz fabularum esopi. 54. fa.
Unde perire queas hostez munere caueto.
Qui dat quo peat quẽ iuuat hoste perit.

¶ De mutatiõe z custodia locoz. Rub. 13

FRontinus Li. 3. ti. 2. Alcibiades athenis ciuitate sua lacedemonios obsessa veritus negligentiam vigilum denunciauit his qui in stationibus erãt vt obseruarent lumẽ qꝫ nocte ostẽderet: z ad conspectum eius ipi quoqz lumina attolerent: quo munere qui cessasset penam passurum: dum solicite expectarentur signum duc⁹: per vigilatum ab omnibus z suspecte noctis periculum cuitatum est. ℣ Li. 4. ti. 26. Usus inuenit vt acerrimi canes et sagaciss̃imi in turribus nutriantur qui aduentum hostium odore presentiant latratuqz testentur. Anseres quoqz non minoze solertia nocturnos superuentus clamoribus indicant: naz ingressi capitolinã arcẽ galli romanũ nomẽ euertissent: nisi clamoze anseris excitat⁹ malũ⁹ restitisset. Mira diligentia siue fortũa viros q̃ vniuersũ ozbẽ erãt missuri subingũ anis vna seruauit. ℣ Ult. c. qꝫ ẽ epilog⁹. So

lertissime caueatur: nequando aut potus in opia emergat: aut cibi: quibus malis nulla arte succurritur. Ideoq; intra muros tãto plura condenda sũt q̃nto scitur clausure tẽpus in obsidentiũ consistere volũtate.

¶ Cassiodorus: epistolarum l. i. e. 16. Male constructio loci: tunc queritur quando iã pericula formidantur. ℣ Li. 3. e. 49. Munitio captanda semper in ocio est: qz tũc male querit q̃ necessaria iudicatur

¶ De experientia dubia fide suorum. Rubrica. 14.

FRontinus. Li. 4. t. j. Thegenos atheniẽsis cũ exercitũ megarã duceret pe entib⁹ ordines respõdit ibi se daturũ: deinde clam equites premisit eosq; hostiũ specie in prãtũ in socios retorquere iussit. Quo facto cũ tanq; ad hostium occursum prepararent̃ p̃misit: ita ordinari aciem vt quo quis voluisset loco consisteret. Et cũ inertissimus quisq; retro se dedisset: strenui aũt in frõte prosiliissent vt quẽ cũq; inuenerat stantẽ: ita ad ordines milites prouexit. ℣ Li. 7. Pirates dux atheniẽsium classem suam hostili habitu instruxit: z ad eos quos suspectos habebat inuectus cũ effuso studio exciperet̃ deprehẽsa eorũ perfidia oppidum diripuit.

¶ Uegetius de re mili. l. 3. ti. 26. z fi. Nũq; miles in acie producendus est cuius antea experimenta non ceperis.

¶ De explorationibus z exploratoribus. Rubrica. 15.

FRontinus. Li. j. t. 2. Scipio aphricanus capta occasiõe mittende ad syphacem legationis: cum lelio seruorum habitu tribunos z centuriones electissimos ire iussit: quibus curæ esset prospicere regias vires. bi cum liberius castrorum positionem scrutarentur: equũ de industria dimissum tanq; fugientem persecuti maximam partem munimentorum cirquierũt. Que cum nunciassent incendio cõfectum est bellum. Carthaginenses cũ animaduertissent alexandri ita magnas opes vt aphrice quoq; imineret: vnũ ex ciuibus virum acrem nomine amilcarem thodium virerunt simulato exilio ire ad regem oiq; studio in amicitiam eius peruenire. Qua is potitus consilia eius nota ciuibus suis faciebat. ℣ Idem carthaginenses miserunt qui per spẽm legatorum longo tempore rome morarentur: exciperentq; consilia romanorũ. M. cato in hyspaniam: qz ad hostium consilia alia via peruenire non potuerat iussit trecentos milites simul ipetum facere in statione hostium raptũq; vnus ex his in castra perferre incolumẽ: cortusq; ille omnia suorum archana confessus est.

¶ Uegetius de re mili. l. 3. ti. 26. z fi. Difficile vincit̃ qui vere põt de suis z aduersarijs copiis iudicare. Cũ explorator hostiũ latenter oberret in castris: oẽs ad tentoria sua p diem redire iubeantur: z statim deprehẽdetur explorator.

¶ De occultandis consilijs inimicis cõtra hostes. Rubrica. 16.

FRontinus. Li. j. ti. j. Portius cato deuictas a se ciuitates hyspanie existimabat in tpe rebellaturas fiducia murorũ: scripsit itaq; singulis vt diruperet monimẽta; minatus bellũ nisi cõfestim obtẽperassent. Epl̃asq; vniuersis ciuitatibus eodẽ die reddi iussit vnaquæq; vbiũ sibi soli credit impatũ. Cõtumaces dispiratio potuit facere si oibus idẽ denuciari votũ fuisset. Tarquinius supb⁹ p̃ri principes sabinorũ iterficiẽdos arbitrat⁹: qz h̃ nemini volebat cõmissũ nihil nũcio rñdit qui ad eũ a filio erat missus: tñ virga eminẽtia papauerũ capita cũ forte in orto ambularet decussit: nũcius sine rñso reuersus renũciauit adolescẽti tarq̃nio q̃d agẽtẽ patrẽ vidisset: ille itellect⁹ idẽ eẽ eminẽtib⁹ faciẽdum. M. lucius crassus percunctanti quo tempore moturus esset castra respondit: veremini ne tubam non audias?

¶ Vegetius de re mili. l'. 3. ti. 6. Cautele caput est vt ad que loca vel quibus itinerib⁹ sit profecturus exercitus ignoretur. Tutissimum nãq; in expeditionibus creditur facienda nesciri. Securum iter agitur qñ agendum hostes minime suspicantur. ℣ 26. ti. 7 fi. Nulla ꝺfilia sunt meliora q̃ illa que ignorauerit aduersarius ante q̃ facias. Cum cõsilium tuum congoueris aduersarijs prodi tum disp̃ositionem mutare te ꝺuenit. Quid fieri ꝺebeat tractato cũ multis: qñ ꝺo factur⁹ sis cum pauciss̃imis: vel potius ipse tecum. Quo genere ꝺepugnaturus sis nesciãt hostes: ne aliq̃b⁹ remedijs resistere moliãt.

¶ De modo quantitatis exercitus habendo. Rubrica. 17.

FRontinus lib. 2 ti. j. Luculus aduersus metridatem 7 trigonem in armeniã maiorem apud tigna3 certamen cum ipse non amplius quindeci3 milia armatorum haberet: hostes innumerabilem multitudinem eoq; ipso inhabilez vsus hoc eius incõmodo: nõdum ordinatã hostium acies inuasit: atq; ita protinus disipauit vt ipsi quidez reges abiectis insignijs fugerent.

¶ Vegetius de re mili. l'. j. ti. 8. In omni cõflictu non tam prodest multitudo q̃ virt⁹. ℣ Li. 3. ti. j. Exercitus dicitur tam legionum q̃ etiã auxiliorum: necnõ etiam equitu3 ad gerendum bellum multitudo collecta hui⁹ modus a magistris queritur armorum: nã cum xerxis 7 darij 7 mitridatis ceterorũq; regum qui innumerabiles armauerunt populos exemplaria releguntur: euidenter apparet nimiu3 copiosos exercitus magis propria multitudine q̃ hostium virtute ꝺepsos: nam pluribus casibus subiacet amplior multitudo: in itineribus p mole sua: sẽper est tardior: in longioze autem termino agmine etiã a paucis superuentum assolet pati: in locis autem asperis vel fluminibus transeundis propter impedimentorum moras sepe ꝺecipit. Ueteres qui remedia difficultatum experimentis ꝺidicerant non tam numerosos q̃ eruditos armis exercitus habere voluerunt. Itaq; in leuioribus bellis vnam legionem mixtis auxilijs. i. 10000. peditum. 7. 2000. equitu3 crediderunt posse sufficere q̃ manum pretores velut minores ꝺuces ad expeditionem seducerent ꝺucebant. Quid si magne hostium copie: consularis potestas. 2000. peditum 7. 4000. equitum tanq̃ comes maior mittebat. Qñ si infinita multitudo ex gentibus ferocissimis rebellasset: tunc nimia necessitate cogẽte ꝺuo ꝺuces 7 ꝺuo mittebantur exercitus: consules ambo. alter ꝺeniq; cuz ꝺiuersis regionibus contra ꝺiuersos hostes a populo romano ãnis prope omnibus pugnaretur. Ideo sufficiebant militum copie: q; melius videbatur non tam grandes exercitus habere q̃; plures. ℣ 26. ti. 7 fi. Amplius viuat virtus q̃; multitudo.

¶ De aciebus 7 ordinibus exercitus disponendis. Rubrica. 18.

VEgetius de re mili. l'. j. t. 26. Nihil magis prodesse cõstat in pugna q̃ vt assiduo exercitio milites in acie ꝺisp̃ositos ordines seruent: nec vbi nisi cõtra q̃; expediat conglobent agmen aut larent': nam 7 constipati spacia pugnandi pdunt: 7 sibi inuicem impedimẽto sunt. Et rariores atq; interlucentes aditum prumpendi hostibus prestant: necessarium est statim metu vniuersa confundi si intercisa acie ad ꝺimicandum in terga hostis accessent. Producendi tyrones sunt semper ad cãpum: et sm matricule ordines in acie dirigendi: ita vt in p̃mo simplex extẽsa sit acies: ne quos sinus ne quas curuaturas habeat: vt equali legitimoq; spacio miles disset a milite. Tũc precipiendum vt subito duplicent aciem: ita vt in ipso impetu esse ad quem respondere solent ordo seruetur. tertio precipiendum vt quadrata acies repente constituãt. Quo facto in trigonum quẽ cuneum vocãt acies ipsa mutãda est: que ordinatio plumi

prodesse consueuit in bello. Jubentur etiaꝫ vt instruant ordem: quo genere cum vis hostium interrūpit aciem resisti ab exercitatis militibus consueuit ne oīs multitudo fūdatur in fuga ⁊ graue discrimen īmineat. Hec si iuniores assidua meditatione perceperint facilius ⁊ in ipsa dimicatione seruabūt. ℣ l. 3. t. 14. Acies dicitur exercitus īstructi frōs que aduersum hostes spectat hec in publica pugna si sapienter disponī plurimū iuuat. si im perite q̄uis optimi bellatores sint mala ordinatione franguntur. Jnstructiōis lex est vt in primo exercitati ⁊ veteres milites collocētur quos ante principes vocabāt Jn scōo ordine circūdati catafractis sagittarijs ⁊ optimi milites cū spiculis vel lanceis ordinantur: quos primos hastatos vocabāt. Singuli autem armati in directum trinos pedes inter se occupare consueuerūt: ꝫ est in mille passibus mille sexcēti sexaginta sex pedites ordinantur in locis vt nec acies interluceat ⁊ spacium sit arma tractandi. Jnter ordinem autem ⁊ ordinem a tergo illatum sex pedes distare voluerūt: vt haberēt spacium pugnantes accedendi atq; recedēdi. vehementius enim cum saltu ⁊ cursu tela mittunt. Jn ordinibus bis duobus ⁊ etate maturi ⁊ vsu confidentes ⁊ muniti ⁊ grauioribus armis collocantur. bi ad inuicem numeri nec cedere nec sequi aliquando cogendi sunt: ne ordines turbent. Sed venientes aduersarios excipere: ⁊ stando pugnandoq; repellere vel fugare. ℣ Tertius ordo disponitur de armaturis velocissimis: de sagittarijs iuuenibus. de bonis iaculatoribus. quos ante ferentarios nominabāt. ℣ Quartus idem ordo construitur de scutatis expeditissimis. de sagittarijs iunioribus ⁊ de his qui acriter virtutis: vel marcio barbulis q̄s plumbatas nomināt: qui dicebant leuis armatura. ℣ Sciendum est ergo stantib⁹ duobus primis ordinibus tertium ⁊ quartū cū missilibus ⁊ sagittis primo loco semper exire: qui si hostes in fugam vertere potuerint. ipsi cum equitibus persequūtur. Si vō ab hostibus pulsi fuerint: redeunt ad primam ⁊ ad scōam: ⁊ in ipsos recipiunt se ad loca sua. prima aūt ⁊ scōa acies cuꝫ ad hispellas ⁊ pellam vt dicitur venum fuerit totū sustinet bellum. ℣ Jn quinta acie ponebatur interdum carobalista ⁊ manu balisterij: fūdibulatores: funditores. Fundibulatores sunt qui fustibulis lapides iaciunt. Fustis est longus pedibus quattuor: cui per medium ligatur funda decorio: ⁊ vtraq; manu impulsus ad instar onagri dirigit saxa. Funditores sunt qui fundis lino vel setis factis has enim dicunt meliores esse cuꝫ torto circa caput brachio dirigunt saxa quibus scuta deerant: siue lapidibus manu iactis: siue missilib⁹ in ordine dimicabāt. Sextus ordo post hos a firmissimis ⁊ scutatis ⁊ oī genere armorū munitis bellatoribus tenebatur: quos antiqui triarios vel tibarios appellabant: hi vō requieti ⁊ integri vt acrius hostes inuadant post vltimas acies sedere cōsueuerant. siquid enim primis ordinib⁹ accidisset: de horum viribus reparatiōis spes tota pēdebat. ℣ 15. c. Magis expedit vt cōfestim pugnent: q̄ longius separatim: nam si nimium fuerit acies attenuata cito ab aduersarijs facta impressione dirūpitur: ⁊ nullum potest postea esse remedium. ℣ 17. t. Optima ratio est ⁊ ad victoriam plurimum confert vt electissimos de peditibus cum vicarijs comitibus tribunisq; vacantibus habeat dux post aciem preparatos: alios circa cornua ⁊ alios circa medium: vt sicubi hostis vehementer insistit ne rumpatur acies prouolent subito ⁊ suppleant loca: additaq; virtute inimicorum audacia frangatur. hoc primi latones inuenerunt. Jmitati sunt carthaginenses. romani postea vbiq; seruauerunt. hac dispositione nulla melior inuenitur. Si de loco suo ordinatum militē trāferre ceperis: vniuersa turbabis. si globū hostium separatos: aut alam tuam: aut partez aliquam vrgere ceperit: nec supfluos habeas quos contra globos opponere possis: siue pedites siue equites de acie tuleris: dum

alia vis defendere alia pernitiosius denuda bis. Si bellatorum copia tibi non abundat: melius est aciem habere breuiorez: dummo do in subsidijs colloces plurimos: nam circa medias partes campi z peditibus bene armatis debes habere electissimos: de quibus cuneum facias. z statim hostium acies rumpas. contra cornua autem de contatis loricatis equitibus ad hoc seruatis z leui armatura peditu alas hostiu circūuenire te conuenit. f 19.t. Obseruandum est ne sub ipso quo cōmittitur pugna velis ordines cō mutare: aut de locis suis aliquos vniuersos numeros ad alia transferre. statim enim nascitur tumultus atq confusio: atq in imparatos conturbato sq facilius hostis incumbit. f 26.t. z fi. Melius est post aciem plura seruare presidia: q̄ latius militem spargere. Qui disperfis suis inconsulte sequitur: quā ipe acceperat aduersario vult dare victoriam.

¶ De modis artificiosis prelian di. Rubrica. 19.

TVllius tusculanarum questionum. l. 2. Profunda voce omne corpus incendit: venitq plaga vehementior.

¶ Uegetius de re mili. l. i. t. 9. In ipso conflictu ac dimicatione telorum bellator eum cursu saltuq veniens aduersatij perstringit oculos mēteq deterret: priusq plagam infligit q̄ ille ad cauendum vel ad resistendū certe se pparet. f 12.t. Cesim pugnantes nō solum facile vincere: sed derisere romani. Cesura enim quouis impetu venit: non frequenter interfecit: Cum et armis vitalia defendantur z ossibus at contra puncturas duras vncias ad acta mortalis est: necesse ē enim vitalia penetret quicquid īmergitur. Deinde cum cesura inseritur brachium dextrum latusq nudatur: punctura vero recto corpore infertur: z aduersarium fautiat anteq videat. f Li. 3. t. 14. Uehementius cuz saltu z cursu tela mittuntur. f 15. t. Magis expedit vt confertim pugnent q̄ longius separatim: nam si nimium fuerit acies attenuata cito ab aduersarijs facta impressione dirumpitur: z nullum potest postea esse remedium. f 18. t. Imperitorum est vel ignauorum vociferare de longe cum hostes magis terreantur si cum telorum ictu clamoris terror accesserit. f 26. t. z fi. Qui disperfis suis inconsulte sequitur: quā ipse acceperat aduersario vult dare victoriam.

¶ De audacia: timore: spe: z desperatione z magnanimitate bellatorum. Rubrica. 20.

SAlustius in catilinario Quanta cuiusq anio audacia natura: aut moribus mesta: tanta in bello patere solet. Semper in bello his maximus est periculum qui maxime timent. Audacia pro muro habetur. Necessitudo etiam timidos fortes facit.

¶ Uirgilius eneiō. l. 2. in medio. Una salus victis nullam sperare salutem.

¶ Seneca de naturalibus questionibus. l. 3 Nullus pernitiosior hostis est q̄ quem audacem angustie faciunt: longe violentius semper, ex necessitate quā ex virtute confligitur: aut certe paria conantur animus magnus z perditus.

¶ Frontinus. l. 4. t. 5. L. l. Marcellus cum in manus gallorum imprudens incidisset circūspiciende regionis qua euaderet eā equum in orbem flectit. deinde cuz omnia esse infesta vidisset deprecatus deos in medios hostes irrupit: quibus inopinata audacia percussis: ducem quoq eor trucidauit atq vbi spes salutis vix superfuerat: inde opima retulit spolia.

¶ Ualerius maximus. l. 3. t. de fiducia sui: Scipio emilianus vti spiritus egregi⁹ successor cum vrbē prevalidam obsideret suadentibus quibusdam vt circa menia eius ferreos murices spargeret omniaq vada plumbatis stabulis habentibus clauorū ca

cumina consternerent ne subita irruptione hostes in presidia nostra impetū facere possent. Respondit non esse eiusdem ꝛ capere aliquos velle ꝛ timere.

¶ Vegetius de re militari. l. j. ti. j. Scientia rei bellice dimicandi nutrit audaciam. ℣ 3. t. Minus mortem timet qui minus delitiarum nouit in vita. ℣ 20. ti. Necesse est vt acriorem dimicandi sumat audaciam qui munito pectore vel capite nō timet vulnera ℣ Li. 3. in prohemio: Nemo prouocare nemo audet offendere quē intelligit superiorem esse si pugnet. ℣ 9. t. ad rem pertinet nosce quos animos aduersarij copie quos habeat noster exercitus: que pars sibi magis victoriam repromittat. eiusmodi enim cogitationibus virtus augetur aut frangitur. Cauendum est ne dubitantem formidantemq; exercitum ad pugnam publicam aliquando producas. ℣ 10. t. Qui ante longū temp⁹ aut omnino nunq̄ viderunt hominēs vulnerari vel occidi cum primum aspexerint perhorrescunt: ꝛ pauore confusi de fuga magis q̄ de conflictu incipiunt cogitare. Facilius est ad virtutez nouos imbuere: q̄ reuocare preteritos. ℣ 12. t. Ipsa die q̄ certaturi sunt milites quid sentiant diligenter explora. nam fiducia vel formido ex vultu verbis incessu moribus cernitur ꝛc. ꝛ noueris te oportere differre si exercitati bellatores metuunt dimicare. Animis pene omnium hominum hoc naturaliter euenit vt trepident cum ad conflictum hostiuz venerint: sine dubio autem infirmiores sūt quorum mentes ipse confundit aspectus: sed quo hec remedio formido lenitur si antecq̄ dimices frequenter exercitum tuum locis tutioribus ordines: vnde ꝛ videre hostem ꝛ cognoscere consuescant: interdum audeant aliquid ex occasione: aut fugent: aut interimant: inimicorum mores aduersariorum arma equos recognoscant: nā q̄ ex vsu sunt non timentur. ℣ 22. t. Qui ante congressum recedit ex acie suis fiduciaz minuit: ꝛ inimicis addit audaciaz. ℣ 25. t. Nūq̄ exultantibus maius solet euenire discrimen q̄z cum exhibita fortia in formidine commutantur. ℣ 26. t. ꝛ fi. Nunq̄z ad certamen publicum perduxeris militem: nisi cuz videris eum sperare victoriam. ℣ Lib. 4. t. 25. Necessitas quedam virtutis est despe/ratio. ℣ Lib. 5. ꝛ fi. t. j. Nemo bello lacesce/re aut facere audet iniuriaz ei regno vel populo quē expeditum ꝛ promptū ad resistendum vindicandūq̄ cognoscit.

¶ Baldo. 11. fa. Dic ope virtutis spes est vbi nulla salutis.

¶ Gualterius de castellione. l. 4.

Spes sane resuscitat egrum
Agmen: ꝛ in vultu victoria visa sedere.

¶ Gaufridus in poetria. c. 30. Si timor inuruet mentem: simulatio vultum
Erigat: ꝛ clypeo vultus succurre timori.
Immo magis sperare velis pigeat patentē
Vulgari pallere vultum. si posse fit artuz:
Dilates animū. si corp⁹ debile: mens sit
Fortis: ꝛ exiguas vires supplere memēto
Spe grandi.

¶ De aduersis occultandis hostibus. Rubrica. 21.

FRontinus. Lib. 2. t. 7. Quintus sertoriꝰ cū acie decertaret: barbarum qui ei nunciauerat bircule gium perisse pugione traiecit: ne in aliorum notitiam perferret: ꝛ ob hoc animi suorum infirmarentur. ℣ Elabiates athenien sis cuz abidenis prelio vrgeretur: subitoq̄ magno cursu tristem animaduertisset aduentare tabellarium prohibuit palam dicere quid afferret: deinde secreto scisciatus a famaben do regio prefecto classem suam oppugnari celatis hostibus ꝛ militibus prelium finit: ac protinus ad eripiendam classez ducto exercitu opem tulit suis. ℣ T. Labienius post pharsalicam pugnam cum victis partibus duratium refugisset: miscuit vera falsis ꝛ nō celato exitu pugne eqtā partiū fortunā grauii vulnere cesaris finxit: ꝛ hac simulatione reliquis pōpeiarum partium fiduciaz fecit.

Fro.ti. Todius in hyſpania cum acerrimo prelio conflixiſſet q̄ vix dirimerat magno numero vtrīq; ceſo: complura ſuozum cozpora interempta nocte ſepelienda curauit. Hyſpani poſtero die ad ſimile officium pgreſſi: q̄ plures ex ipſozum numero q̄s ex romanis ceſos repererant victos ſe eſſe ſm eam dinumerationem argumentati: ad conditiones imperatozis deſcenderunt.

¶ De exhortatione ⁊ incitatione ſuozū ad bellum. Rubrica. 22.

Frontinus. Lib. j. ti. 11. Fuluius nobilioz cum aduerſus ſāpuicium numeroſum exercitum ⁊ ſue ceſſibus tumidum paruis copijs neceſſe haberet decertare: ſimulauit vnam legionem hoſtium a ſe cozruptam ad proditionē: impetrauitq; ad eius rei fidem tribunis ⁊ primis ordinibus ⁊ centurionibus quantum quiſq; pecunie: aut auri argentiq; haberet conferret vt repzeſentari merces proditozibus poſſet. Se aūt his qui contuliſſent poſtea victoria eſt conſūmata victozia ampla inſuper premia daturum. Que ſua perſuaſio romanis alacritatem attulit ⁊ fiduciaz: vnde etiā preclari victozia cōmiſſo ſtatim bello parata eſt. Ceſar aduerſus germanos ⁊ regem arioniſtum pugnaturus confuſis ſuozum animis pzo concione dixit nullius ſe eo die opera niſi decime legionis vſurum quo cōſecutus eſt vt decima tanq̄ precipue fortitudinis teſtimonio concitarent̄ ⁊ ceteri pudoze ne penes alios gloria virtutis eēt. Fabius qui egregie ſciebat romanos eſſe libertatis que contumelia exaſperatum ⁊ a penis nihil iuſtum: aut moderatum expectabat miſit legatos carthaginem de conditiōibus pacis. Quas cum illi iniq̄tatis ⁊ inſolētie plenas rettuliſſent exercitus romanozuz ad repugnandum concitatus eſt. Agefilaus lacedemoniozum dux cū prope ab octo meſe ciuitate caſtra haberet: compiſſetq; pleroſq; ex militibus preciofiſſima rerū deponere intra munimenta: precepit opidanis ne quid ad exercitum ſuum pertinēs reciperet: quo ardentius dimicaret miles qui ſciret ſibi pro omnibus ſuis pugnandum. Epaminunda dux thebanozum aduerſus lacedemonios dimicaturus vt milites nō ſolum viribus ſuis: verūetiam affectibus adiuuarentur pronunciauit in concione deſtinatum lacedemoniis ſi victoria potientur omnes virilis ſexus interficere: vrozib⁹aūt eozum ⁊ liberis in ſeruitutem adductis thebas diruere. Qua concione concitati primo impetu thebani lacedemonios expugnauerunt. Fabius maximus veritus nequa fiducia nauium ad quas refugium erat minus conſtanter pugnaret exercitus incendi eas priuſq; inieret prelium iuſſit.

¶ Uegetius de re mili: l. 3. t. 9. Deſperantibus creſcit audacia adhortatione ducis. Et ſi nihil ipſe timere videatur. Creſcit animus ſi ex inſidijs vel occaſione aliquid fortiter fecerit ſi hoſtibus aduerſe res ceperint aduenire. Fro. 12. t. Monitis oratōe ducis exercitus virtus accreſcit ⁊ animus: precipue ſi futuri certaminis talem acceperint rationem quaſi ſint facile ad victoriam peruenturi. tunc inimicozuz ignauia vel erroz oſtēdēdus eſt: vel ſi ante a nobis ſuperati ſūt cōmemorandū: dicenda ⁊ quibus militū mentes in odium aduerſariozum iuxta idignationē moueantur.

¶ Boetius in muſica. l. j. c. j. Manifeſtū eſt in bello pugnantium animos tubarum carmen accendi.

¶ De remouendo timore a ſuo exercitu. Rubrica. 23.

Valerius maximus: li. 7. t. de ſtrategematibus. Tulius hoſtilius cū oīb⁹ militaribus copijs fidenas aggreſſus fuit que ſurgentis imperij romanozum cunabula crebris rebellationibus torpere paſſe non ſunt: finitimiſq; tropheis ac triūphis altam virtutem eius ſpes ſuas vlterius promouere docuerūt. Mecius fufeci⁹ dux albanozum dubiam ⁊ ſuſpectam ſemp ſocie-

tatis sue fidem repente in ipsa acie detexit. detecto enim romani exercitus latere in proximo colle conscendit pro adiutore speculatore pugne futurus: vt aut victis insultaret: aut victores fessos aggrederetur. Nō erat dubium quin ea res militum romanorum animos debilitatura esset cum eodem tempore & hostes confligere: & auxilia deficere cernerent. Itaq; ne id fieret nullus prouidit concitato enim equo omnes pugnantium globos percucurrit: predicans suo iussu secessisse mecium. eumq; cum ipse signum dedisset inuasurum fidenatium terga. Quo imperatorie artis consilio metum fiducia mutauit: proq; trepidatione alacritate suorum pectora repleuit.

¶ Frontinus: libro. j. t. i i. & fine. Scipio ex Italia in africam transportato exercitu cum egrediens nauem perlapsus esset: et ob hoc attonitos milites cerneret id quod trepidationem afferebat constantia & magnitudine animi in hortationem conuertit. & audite inquit milites africam oppressi. ¶ Epaminundas thebanus instante aduersus lacedemonios pugna cuz sedile in quo resederat succubuisset: & id vulgo pro tristi significatione confusi milites interpretarentur: imo inquit vitamur sedere.

¶ De suis cohercendis ad pugnam. Rubrica. 24.

FRontinus. Libro. 2 ti. 8. Q. Attilius consul bello sauinico ex acie refugientibus in castra militibus aciem suorum opposuit affirmans se cum & bonis ciuibus dimicaturos eos nisi cum hostibus maluissent. ¶ Philippus veritus ne impetum fytarum sui substinerent fidelissimos equitum a tergo posuit: precepitq; ne quē cōmilitonuz ex acie fugere paterentur perseuerantius ab euntes trucidarent. Qua denunciatione cum fecisset vt ēt timidissimi mallent ab hostibus q̄ a suis interfici victoriam acquisiuit.

¶ De suis infidelibus seu crimino sis caute emittendis vel punien dis. Rubrica. 25.

VAlerius maximus: li. 2. de disciplia militari. Aspero & abscisso castigationis genere militaris disciplina indiget: quia vires armis constant. que vbi a recto tenore defluerint oppressura sunt nisi opprimantur.

¶ Frontinus libro. 3. ti. 16. Diodotus cum presidio amphybolim tueretur & duo milia tracharum suspecta haberet que videbantur vrbem direptura mentitus est paucas hostium naues proximo littori applicuisse eas q̄ diripi posse qua specie simulata tracbas emisit: ac deinde clausis portis non recepit.

¶ Uegetius: de re militari: li. 3. t. 4. Dux debet esse attentus vt in omnibus legionibus siue auxilijs vel vexillationibus tribunis vicarijs principijsq; siquis turbulenti vel seditiosi fuerint milites. non pro inuidia suggerētiū sed pcerū agēdū aliquid qō ipsius pene videatur optabile: aut ad castra vbesq; deputet minuendas atq; seruandas: tanta subtilitate vt cuz abijciuntur videantur electi. Nunq̄ enim ad contumaciam pari cōsensu multitudo prorumpit: sed incitatur a paucis: qui viciorum scelerumq; impunitate sperant peccare cum plurimis. Quod si fieri medicinam necessitas extrema persuaserit. rectius est more maiorum in auctores criminuz vindicari: vt ad omnes metus ad paucos pena perueniat. ¶ Laudabiliores duces sunt quorum exercitum ad modestiam labor & vsus instituit: q̄ illi quorum milites ad obedientiam formido suppliciorum compellit.

¶ De infidelitate suorum eminētium dissimulanda & caute cozrigenda. Rubrica. 26.

FRontinus. Libro. 3. ti. 16. L. Marcellus cognito consilio partei nolani qui corrumpere ad defectionem populares studebãt & bannibali gratificabant q illius beneficio curatus intercanensis saucius: & ex captiuitate remissus ad suos erat qui interficere edes ne supplicio eius reliquos concitaret nolanos non audebat: accersituq ad se allocutus est dicẽs fortissimum eum militẽ qõ ante ignorasset hortatusq est vt secum moraretur: & super verborum honorem equum quoq ei donauit. Qua benignitate non illius tñ fidez: sed etiam popularium qui ex illo pendebãt sibi obligauit. ℣ Li. 4. & fi. t. 7. & fi. Q. Maximus tranfugere ad hostes volentem stantem tabilium nobilem clare opere equitem vocari ad se iussit: eiq se excusauit qui inuidia cõmilitonum virtutes illius ad id tempus ignorasset. Tum donato ei equo pecuniaz insuper largitus obtinuit vt quẽ ex cõscientia trepidum accersierat: letum admitteret: & ex dubio in reliquum non minus fidelem q̃ fortem haberet equitem.

¶ De temerario furore suorum eminentium caute mitigandũ vel remouendum. Rubrica. 27.

FRontinus Li. j. t. 8. Loziolanus cum ignominiam damnationis sue bello vlciscereturpopulationem patritiorũ magnorum inhibuit: deustis vastatisq plebeiorum: vt discordiam moueret qua consensus romanorum distingueret. ℣ Hannibal fabium cui nec virtute neq arte belladi par erat vt in familia distingueret agens eius abstinuit ceteros populatus. Contra ille ne suspecta ciuibus fides esset magnitudine animi effecit publicatis possessionibus suis. ℣ Legati romanorum cum missi essẽt ad antiochum regem qui se cum hannibalem victis iam carthaginensibus habebat consiliumq aduersus romanos instruebat crebris cum hannibalẽ colloquiis effecerunt vt is regi fieret suspect9. cui gratissimus aliquando erat & vtilis propter calliditatem & peritiam bellandi. Quintus sertorius cum barbaro rege traciorum rationis indocili eodem consilio vsus est: nam cuz intercepte fuissent epistole eius ad regios amicos scripte in omnes eos rex animaduertit spoliatusq consiliis amicos postea parare non potuit. ℣ Lib. 3. t. 6. Cleominus athenienfis trecenos qui presidium craterum tenebant aggressus. tela quedam in quibus scriptum erat venisse se ad liberandam eorum rem publicam inter muros iecit. & eodem tempore captiuos quosdam conciliatos sibi remisit: qui craterum detractarent: per hoc consilium seditione intestinaria apud obsessos conciliata admoto exercitu potitus est ciuitate. ℣ Ti. 16. Hannibal a transfugis vltus est. uaz cum aliquos ex militibus suis sciret transisse proximanos cte: nec ignoraret exploratores hostium in castris suis esse palam pronunciauit: retulerunt transfugas vocari solertissimos milites: qui ipsius iussu exierunt ad excipienda hostium consilia: auditisq pronunciauit: retulerunt exploratores ad suos. Tunc comprehẽsi a romanis transfuge amputatis manibus remissi sunt.

¶ Vegetius de re mili. l. 3. ti. 10. Inter hostes discordiaz scire serẽ cãs sapiẽtẽ duc.

¶ De cautelis inducendi suspitiones malignas inter hostes. Rubrica. 28

TVllius phylippicorum: li. 11. Quis est q ad bellum inflãmato animo futurus sit spe pacis oblata.

¶ Valerius maximus. l. 3. t. de fiducia sui. Publius scipio postq̃ aphricaz attigit speculatores hannibalis in castris deprehẽsos & ad se perductos nec supplicio affecit: nec de consiliis ac viribus penoruz pcunctatus est: sed circa omnes manipulos diligentissime ducendos curauit: interrogatosq an sa

tis ea cõsideraſſent que ſpeculari iuſſi erãt prædio dato ipſis iumẽtiſq; eoꝝ incolumes dimiſit. Quo tã pleno fiducie ſpiritu: prius animos hoſtium q̃ arma contudit.

¶ Frontinus. l. 2. t. 9. L. ſilla bis qui præneſte obſidebantur occiſozũ in prelio ducum capita haſtis præfixa oſtendit: atq; ita inobſtinatozum pucia fregit. ℣ Domicius cozbulo cum tigrano cretam obſideret: ꝛ armeni pertinaciter viderentur tolerare obſidionem inuaduadum ex megeſtanis quos ceperat animaduertit: caputq; eius in baliſta excuſſum intra munimenta hoſtium miſit: id fozte decidit in mediuꝫ conciliũ qõ tamen maxime habebant barbari: ad cuiꝰ cõſpectum velut obſtento conſternati ad deditionem feſtinauerunt. ℣ Li. 3. ti. 5. Learcus lacedemonius explozatum habens trachas omnia victui neceſſaria: in montes cõpoztaſſe: vna quoq; ope ſubſtentari q̃ crederent eum cõmeatus inopia receſſurum. p id tempus quo legatos eozũ venturos opinabatur aliquem ex captiuis in conſpectu iuſſit occidi: ꝛ membzatim tanq̃ alimenta in contubernia diſtribuit. Lraches nihil nõ facturũ perſeuerãtie cã cũ credẽtes qui tam deteſtabiles epulas ſubſtinuiſſet experiri ĩ deditionem venerũt. ℣ H. Hzacus luſitanis dicentibꝰ in decem annos cibaria ſe habere ꝛ omnino obſidionem nõ expaueſcere: vndecimo inquit anno vos capiam. Qua voce preterriti luſitani q̃ inſtructu cõmeatibꝰ ſtatim ſe tradiderunt. ℣ L. 6. Mago dux carthaginenſiũ victo genpiſone ꝛ in quadam turre circũſepto ſuſpicatus ventura ei ſubſidia per fugam miſit qui pſuaderet appzopi quantibꝰ captũ iam piſonem qua rõne deterritis eis reliqua victozie conſumauit.

¶ Uegetius de re militari: li. 3. t. 28. Semp ſtudere debes vt prius inſtruas aciez: q; ex arbitrio tuo potes facere, q̃ tibi vtile iudicas cũ nullus obſiſtit. deinde ꝛ tuis auges ꝛfidentiã ꝛ aduerſarijs fidutiã minuis: q; fortiozes videntur qui prouocare non dubitant. Inimici aũt incipiũt formidare qui videnꝫ contra ſe acies ozdinari: hinc addiꝫ maximũ cõmodũ: q; tu inſtructus paratuſq; ozdinantem ꝛ trepidum aduerſarium preoccupas: pars victozie eſt inimicum turbare anteq̃ dimices.

¶ Prouerb. vulg. Homo a ſanio emezo cõbatuto.

¶ De cautelis tollendi vel minuẽdibo ſtibus aſſitatẽ dimicãdi. Rubzica. 29.

FRontinus. Li. 2. t. 4 H. ſupliciꝰ petitus conſul: cõtra gallos dimicaturus iuſſit mulionꝫ clam in montes proximos cũ mulis abire: ꝛ ide cõſerto iam prelio velut equis inſidentes obſtentare ſe pugnãtibꝰ. Quare galli exiſtimãtes aduentare auxilia romanis ceſſere iam pene victozes. ℣ Manus circa aquas ſextias cũ in animo haberet poſtera die depugnare aduerſus theotonos marcellum cum parua manu equitũ peditumq; nocte poſt hoſtiũ terga miſit ꝛ ad implendã multitudinis ſpeciem agaſones lixaſq; armatos ſimꝫ ire iuſſit. Jumentozũq; magnam partez in ſtratozũ cũ tuniculis vt per hoc facies eqtatus obiecereꝫ precepitq; vt cũ animaduertiſſet nuri preliũ ipſi in terga hoſtiũ deſcenderent. Qui apparatus tantũ terrozis ĩtulit q̃ a ſpimi hoſtes in fugã verſi ſũt. ℣ Licinꝰ craſſus fugitiuoꝝ bello apõ calamariũ educturꝰ milites aduerſus caſtũ ꝛ cemõeũ ducꝫ galloꝝ duodeciꝫ coboztes cũ catone pozrtio ꝛ marcio ruffo. legatis poſt mõtẽ circũmiſit. Qui cũ cõmiſſo iã prelio a tergo clamoze ſublato decurriſſent: ita fuderunt hoſtes vt vbiq; fugatis qõ capeſcerẽt. ℣ Ualerius leuinꝰ aduerſus pyrhũ occiſo quodam gregali tenẽs gladiũ cruẽtũ exercitui vtriq; pſuaſit pyrrhũ iterẽptũ. Quãobrẽ hoſtes ꝺſtitutos ſe ducis morte credẽtes conſternati a mẽdacio ſe paulo ĩ caſtra rẽcepũt. ℣ L. 5 Alcibiades dux athenienſiũ nauali pliocertaturꝰ ꝺſtituit malos quoſdã ĩ pmũtozio

precepitq3 bis quos ibi relinquebat vt cuz commissum prelium sensissent panderent vela. Quo facto consecutus est vt hostes aliam classem in auxilium superuenire ei arbitrati verterentur. ℣ Li. 7. M. Lato cum ambrachiam eo tempore quo socie naues ab etolis oppugnabantur imprudens vno lembo appulisset tanc̃ nihil secum presidij haberet: cepit signuz voce gestuq3 dare quo videretur subsequentes suozum naues vocare. Ea asseueratione hostem territ tanc̃ plane appropinquarent: qui quasi ex proximo citabant. Etoli ne aduentu romane classis oppzimerentur reliquerunt oppugnationem. ℣ Libro. 4. t fi. t. 7. Mago cum locri obsidere͠t a crispino classis nr̃e pfecto diffudit ad romana castra rumozem. Hannibalem ceso mario ad liberandum obsidione locros venire. clam deinde equites emissos iussit a montibus qui in conspectu erant se offendere. Quo facto effecit vt crispinus hannibalem adesse ratus conscendens nauem fugeret:

¶ Vegetius: de re militari: li. 2. t. 13. Plurimum terroris hostibus armoꝝ splendor importat. quis credat militem bellicosum cuius dissimulatione ac rubigine arma fedantur. ℣ Libro. 3. ti. 6. Subita necessitas terret prouisa nō solēt esse formidini. ℣ 26 ti. t fi. Subito conterentur hostes.

¶ De cautelis fligendi hostes vano terroze. Rubrica. 30.

Valerius maximus lib. ℣ L. Strategematibus. Agatocles siracusarum rex cum vxbez eius maioze ex parte carthaginenses occupassent exercitum suum in aphricam transiecit: vt metum metu vim vi discuteret: nec sine effectu: nam repentino eius aduentu perculsi peni libenter incolumitatem suam salute hostium redimerunt: pactiq3 sunt vt in eodem tempore: t aphrica ficulis t ficuli punicis armis liberarentur.

¶ Frontinus: libro. j. ti. 3. Scipio manente in Italia hannibale transmisso in aphricaz exercitu necessitate carthaginensibus impo fuit reuocandi hannibalem. Sic a domesticis finibus hostile transtulit bellum. ℣ L. 8 M. Curius aduersus sabinos qui ingenti exercitu conscripto relictis finibus suis nostros occupauerant occultis itineribus manum misit que desolatos agros eozum vicosq3 per diuersa incendit. Sabini ad arcẽdam domesticam vastitatem recesserunt. Curio contingit t vacuos infestare hostium fines: t exercitum sine prelio auertere sparsumq3 cedere. ℣ Libro. 3. t. 6. P. Cornelius Scipio intellecta difficultate expugnandi deliuinum: q3 concursum omnium defendebatur. aggredi alia oppida cepit: et euocatis ad suam defendendaz singulis vacuatum auxilijs deliuinum cepit

¶ De cautelis inferendis hostib⁹ dantibus veras occasiones recedẽdi ab oppzessione. Rubrica. 21

Frontinus. Libro. 2 t. 4. Cresus prevalido hostiuz equitatui camelozum gregem opposuit: quoꝝ nouitate t terroze consternati equi non solum insidentes precipitauerunt: sed peditũ quoq3 suozum ordines protriuerunt vincẽdoscq3 hosti prebuerunt. ℣ Volscozum castra cum prope virgulti siluam posita eẽnt: camilus ea omnia que conceptuz ignez vsq3 in vallem proferre poterant incendit: t sic aduersarios exuit castris. ℣ Hyspani cõtra amilcarem boues vehiculis aduinctos. prima fronte constituerunt vehiculaq3 rede sepi t sulphuris plena signo pugne dato incenderunt. actis deinde in hostem bobus consternatam aciem prozuperunt. ℣ Lib. 4. t fi. t. 7. Hannibal regi antiocho mõstrauit vt in hostium classem vascula iacularẽtur viperis plena. quare metu perterriti milites a dimicatione t nauticis ministetijs impedirentur. Sic fecit iam cedente classe sua

pnſias.

¶Uegetius: de re militari. lib. 3. t. 18. Pars victorie eſt inimicū turbare anteq̄ vimices

¶De turbandis hoſtibus. Rica. 32.

FRontinus. Li. 2. t. j. Fabius maximus nō ignarus gallos z ſamnites primo impetu preualere: ſuorum autem infatigabiles ſpiritus in ter moras decertandi etiam incaleſcere. imperauit militibus contenti eſſent primo cōgreſſu ſubſtinere: vt hoſtem mora fugaret. Quod vbi ſucceſſit: admoto etiaz ſubſidio ſuis in prima acie vniuerſis virib⁹ oppreſſū fudit hoſtem. ¶Philippus ad cheroniam memor ſibi eſſe militem longo vſu duratū. Athenienſibus acrem quidem ſed inexercitatū z impetu tñ violentuz ex induſtria tradit prelium. morq̄z languentibus iam athenienſibus concitatus intulit ſigna z ipſos cecidit. ¶Li. 2. Marius aduerſus cymbros actheutonos. conſtituta die pugnaturus firmatum cibo militem ante caſtra collocauit vt per aliquantulum ſpacij quo aduerſarij virimebantur exercitus hoſtium potius laboze itineris profligaretur. fatigationi eorum deinde incommodum aliud obiecit: ita ordinata ſuoruz acie vt aduerſo ſole vēto z puluere barbarorum occuparetur exercitus. ¶Themiſtodes dux athenienſium. cuz videret vtiliſſimum grecie aduerſus multitudinem xerſis nauium in anguſtijs ſalaminis decernere idq̄z perſuadere ciuib⁹ non poſſet. ſolertia effecit vt a barbaris ad vtilitates ſuas greci compellerent. ſimulata nāq̄ proditione miſit ad xerſem qui indicaret populares ſuos de fuga cogitare: difficilioremq̄ rem ei futuram ſi ſingulas obſidione aggrederetur. Qua ratione efficit vt exercitus barbarorum primum inquietaretur dum tota nocte in ſtatione cuſtodie eſt. deinde vt ſui mane integris viribus cum victis barbaris vigilia marcentibus conflige rent: loco vt voluerat arto in quo xerſes multitudine qua preſtabat vti non poſſet. ¶Li. 5. Hannibal aduerſus mucium victoze nocte in tempeſta: ſexcentis equitibus imperauit vt plures turmas ſegregati per vicos ſine intermiſſione circa caſtra hoſtium ſe oſtentarent. Ita tota nocte romanis in vallo ſtatione ac pluuia que forte continuata fuerat inquietatis confectiſq̄. cuz receptui ſignum iam minus dediſſet hannibal ſuos requietos eduxit z caſtra eius inuaſit. ¶Epaminundas thebanus in eundem modū cum lacedemonij archinon vallo ducto pelaponneſon tuerentur. paucoz opera leuis armature tota nocte inquietauit hoſtem: ac deinde prima luce vocatis ſuis cū lacedemonijs ſe recepiſſent ſubito vniuerſum exercitum quem quietuz habuerat admouit: z per ipſa munimenta deſtituta propugnatoribus irrupit. ¶Li. 96. Marius victis prelio theutonis reliquias eoruq̄ nox circūuenerat circunſedens ſublatis ſubinde clamoribus per paucos ſuoru territauit inſomnemq̄ hoſtem detinuit: ex eo aſſecutus vt poſtero die inrequietum facilius debellaret. ¶Li. 3. ti. 17. Emilius paulus vniuerſis liguribus improuiſo ad ortis caſtra eius. Simulatio timore diu continuit militem. deinde fatigatoziam hoſte a quattuor portis eruptiōe facta ſtrauit cepitq̄ ligures

¶De fatigandis ſeu inquietandis hoſtibus ante conflictū. Rica. 33.

LUcanus Libro primo. Duz trepidāt nullo firmante robore partes. Tolle moras. ſemper nocuit differre paratis.

¶Frontinus: li. 2. ti. j. B. ſcipio in hyſpania cum comperiſſet haſdrubalem penoruz ducem ieiuno exercitu mane proceſſiſſe in aciem continuit in horam ſeptimam ſuos: quibus preceperat vt quieſcerent z cibum caperent. Cumq̄ hoſtes inedia ſiti mora ſub armis fatigati repetere caſtra cepiſſent ſubito copias duxit z commiſſo prelio vicit.

¶ Metellus pius in hyspania aduersus hirculeñ. cum ille in oriente protinus die instructam aciem vallo eius admonuisset feruidissimo tũc tempore ãi in castra suos cõtinuit in horam diei sextam: atq; ita fatigatos estu facile integris ⁊ recentibus suorum vicit viribus. ¶ Virgeneus consul in voleis cũ precurrere hostes effusos ex longinquo vidisset quiescere suos ac defixa teneri pila iussit: tunc anhelantẽ integris viribus exercitus sui aggressus auertit. ¶ Cesar bello ciuili: cum exercitum afranij ⁊ petreij circumuallatum situ angerent: Jsq; ob hoc exasperatus intersectis omnibus impedimẽtis ad pugnam descendisset: continuit suos: arbitratus alienum dimicandi tempus: qõ aduersarios ira ⁊ desperatio incenderat.

¶ Gneus pompeius fugientem mitridatem cupiens ad prelium compellere elegit tempus dimicationi nocturnum: vt abeunti se opponeret: atq; ita preparatus subitam hostibus necessitatem decertandi inieci t. preterea fic constituit aciem vt pontiquorum q̃dem oculos perstringeret aduersa luna: suis autem illustrem ⁊ conspicuum preberet hostem. ¶ Luculus aduersus mitridatem ⁊ triganem in armeniam maiorem apud triganam cretam cum ipse non amplius quin decim milia armatorum haberet hostes innumerabilem multitudinem eoq; ipso inhabilem vsus hoc eius incõmodo: nondum ordinatam hostium aciem inuasit: atq; ita protinus dissipauit vt ipsi quidem reges abiectis insignibus fugerent. ¶ Li. 3. t. 17. ⁊ p. Gneus pompeius fugientem ad duratium non tĩ obsidione liberauit suos: verũetiaꝫ post eruptionez quã opportuno loco ⁊ tempore fecerat cesarem ad castellum qõ dupli ci monitione instructum erat aude irrumpentem exterior ipse circũfixus corona obligauit: vt ille inter eos quos obsidebat ⁊ eos qui extra circũuenerant medius nõ leue periculum ⁊ detrimentum senserit. ¶ Lib. 4. ⁊ fi. t. 7. ⁊ fi. ¶. Scipio in lidia cum die ac nocte imbre continuo veratum exercitum antiochi videret: nec homies tĩ aut equos deficere: verum arcus quoq; madentibus neruis inhabiles factos: exhortatus est fratrez vt postero q̃uis vt religioso die committeret prelium. Qua quidem sententia secuta victoria est.

¶ Vegetius de re militari: li. t. 11. Veteribus seculis mos fuit parco cibo curatos milites ad certamen educere: vt audaciores sũptu esce redderentur: ⁊ longiore conflictu non fatigarentur inedia. Obseruetur ne lõgo spacio fatigatum militem ne ue lassos post cursum equos ad publicum preliuꝫ cogas. Multum enim virium labore itineris pugnaturus amittit. Jmpar conditio est lassi cum reparato sudati cum alacri currentis cum eo qui steterit subire conflictum. ¶ 13. t. Bonum ducem conuenit nosse magnã partem victorie ipsum locum in quo dimicaturus est possidere. labora ergo vt consertus manuum primum auxilium capias ex loco qui tanto vtilior inuenitur quato superior fuerit occupatus. Jn subiectos enim vehementius tela descendunt: ⁊ maiore impetu obnitentes pars altior pellit: qui aduerso nititur cliuo duplex subit cum loco ⁊ hoste certamen. ¶ 14. ti. Ordinaturus aciez tria debet ante prospicere: solem: puluerem ventum. nam sol ante faciem eripit visum. ventus contrarius tua inflectit ac deprimit hostium adiuuat tela. puluis a fronte congestus oculos impedit ⁊ claudit. Jn itineribus iam fatigatis: in fluminum transgressione diuisis: in paludibus occupatis: in iugis montium laborantibus: in campis exsparsis: atq; securis in mansione dormientibus. opportunum semper prelium infertur. Cum alijs negocijs occupantur hostes: priusquã interimantur q̃ preparare se possint. Jn imparatos conturbatos: q; facilius hostis incumbit. Jmparatis cibum capientibꝰ in itinere lassis equos suos pascentibus: ac nihil tale suspicantibus: superuentus as-

ſolet fieri: qō ⁊ nobis vitandum eſt: ⁊ hoſti in huiuſmodi occaſionibus pernicies inferenda. in hoc enim caſu oppreſſis nec virtus poteſt nec multitudo p̄deſſe. ℣ 26. t. 2 f. Amplius p̄odeſt ſepe locus q̄ virtus.

¶ De eligenda cōmodiori ſuppetentia incitandi hoſtes ⁊ p̄eliādi contra eos. Rubrica. 34.

FRontinus Li. 2. t. 6 ℣ Caius ceſar germanos incluſos ex deſperatione fortius pugnantes emitti iuſſit. fugientesq̄ aggreſſus ē. ℣ Hannibal cuꝫ ad tranſmenum incluſi germani acerime pugnarent deductis ordinibus fecit eis abeundi poteſtatem. eumteſq̄ ſine ſui ſuoꝝq̄ ſanguine ſtrauit. ℣ Antigonus rex macedonum exolis qui in obſidione ab eo compulſi fame vrgebantur ſtatueratq̄ ruptione facta commoni viam fuge dedit. atq̄ ita infracto impetu eorum inſecutus aduerſos ceci dit. ℣ Ageſilaus lacedemonius aduerſus thebanos cum acie confligeret intelleriſſetq̄ hoſtes locorum conditione clauſos ob deſperationē fortius dimicare: laxatis ſuorum ordinibus apertaq̄ thebanis ad euidendum via rurſus in abeuntes aciem contraxit ⁊ ſine iactura ſuorum cecidit aduerſos ℣ H. Manilius conſul cum ex acie reuerſus capta ab etruſcis romana caſtra iuſſet omnibus portis ſtatione circundatis incluſos hoſtes in eam rabiem efferauit: vt ipſe in p̄elio caderet. qō animaduertentes legati eius ab vna parte remota ſtatione exitu⁊ etruſcis dederunt ⁊ effuſos perſecuti occurrente altero conſule fabio ceciderunt. ℣ Pirrhus epirotarum rex inter cetera p̄ecepta imperatoria memorie tradidit non eē pertinaciter inſtanduꝫ hoſti fugienti: ne nō ſolum a ſe fortius ex neceſſitate reſiſteret: ſed vt poſtea quoq̄ facilius cederet non vſq̄ ad perniciem fugientibus inſtaturo victore. ℣ Libro. 3. ti. 11. Ageſilaus dux lacedemoniorum cum focenſes obſideret ⁊ intelleriſſet eos qui tunc p̄ſidio illis erant iā grauari belli incōmodo paululum regreſſus tanq̄ ad alios actus liberam occaſionem recedendi his dedit. nō multo poſt milite reducto deſtitutos focenſes ſuperauit. ℣ Li. 4. ⁊ fi. t. 7. Scipio aphricanꝰ dicere ſolitus eſt hoſti non ſolum danda eē viaꝫ fugiendi: ſed eſſe muniendam.

¶ Uegetius: de re militari: lib. 3. t. 21. Pleriq̄ rei militaris ignari plenioꝛem, victoriā credunt ſi aduerſarios: aut locorum anguſtijs: aut armatorum multitudine circundederint vt non inueniat aditum abſcedendi ſed clauſis ex deſperatione creſcit audacia. ⁊ cum ſpei nihil eſt ſumet arma fortitudo libēter cupit cōmori qui ſine dubio ſcit ſe eē moriturum. Ideoq̄ ſcipionis laudata ſententia eſt qui dixit viam hoſtibus qua fugerent minuendam. Nam tūc abſcedendi aditu patefacto mentes omnium ad p̄bendā terga conſentiunt. multi more pecudū truꝯidantur: nec inſequentium vllum periculum eſt cum victi quibus defendi potuerāt arma conuertunt. Hoc genere quanto maioꝛ fuerit tanto facilius multitudo p̄ſternitur: neq̄ enim ibi requirendus eſt numerus vbi animus ſemel territus non tam teſta hoſtium cupit declinare q̄ vultum. ceterum clauſi lꝫ exigui numero ⁊ infirmi viribus hipſo ſunt tamen hoſtibus pares: qꝫ deſperantes fiunt: Aliud ſibi non poſſe licere: ſed vna ſalus victis nullā ſperare ſalutē.

¶ Q̄ hoſtes non ſunt inducendi ad pugnandum: ſed excludendi. Rubrica. 35.

FRontinus Li. 2. t. 5. Romulus per latebras copiarum parte diſpoſita cum abſidenas acceſſiſſet ſimulata fuga temere hoſtes inſecutos eo p̄duxit vbi occultos habebat milites. Quiviq̄ adorti effuſos ⁊ incautos ceciderunt. Viriatus ex latrone dux celtiberorum cedere ſe romanis equitibus ſimulās vſq̄ ad

locum vorazinosum ꝛ prelatum eos perdu
xit: ꝛ cum ipse persolitos ac notos sibi tran
situs euaderet romanos ignaros locorum
immensos limos cecidit. Alexander ex epi
rotis aduersus illyricos collocata in insi
diis manu quosdam ex suis habitu illirico
rum instruxit ꝛ iussit vastare suam. i. epiro
ticam regionem: qō cum illyrij viderent fie
ri ipsi passim predicari ceperunt eo securius
quo precedentes veluti pro expugnatori
bus habebant: a quibus ex industria in lo
ca iniqua veducti: cesi: fugatiq; sunt. Di
qui aduersus eritreos belluz gerebant spe
culatorem eorum in loco edicto deprehen
sum occiderunt: ꝛ vestez eius suo militi de
derunt: qui ex eodez iugo eritreos signo da
to insidias euocauit. ¶ Scipio aphricanus
cum aduersa bona haberet hostium castra
sypbatium ꝛ carthaginensiuz statuit sypba
ces vbi multa incendij alimenta erant ag
gredi nocte ignemq; mittere vt ea re numi
das quidem ex suis castris trepidantes ce
deret: penos autem quos certuz erat ad suc
currenduz socijs vispositis exciperet: vtrū
q; ex sententia incessit namq; sine armis ad
fortuitum incendium procurrentibus ador
tus cecidit. ¶ Li. 12. Ephicrates athenien
sis cum campestribus locis castra haberet
explorasseteq; traces ex collibus per quos
vnus erat descensus nocte ad diripienda
castra venturos clam duxit exercitum ex
vtroq; latere loci per quem transituri erant
traces ex collibus collocauit: hostemq; de
currente in castra in quibus multi ignes p
paucorum curam instituti speciem manen
tis ibi multitudinis seruabant a lateribus
adortus oppressit. ¶ Libro. 3. t. 2. Symon
dux athenienſium in caria insidiatus cuidaz
ciuitati religiosum incolis templum diane
lucūq; qui extra muros erat noctu impro
uisus incendit effusiq; oppidanis ad opez
aduersus ignes ferendam vacuam defen
soribus cepit ciuitatem. ¶ Li. 9. Trasibulus
dux milesiorum vt portum siciomorum oc
cuparet atra sub inde oppidanos tempta
uit: ꝛ illo quo lacessebantur conuersis ho
stibus classe inspectata portum cepit. ¶ Pe
ricles penomesorum castellum oppugna
turus in quo duo omnino erant accessus: al
terum fossa intercluſit: alterum muniuit.
Castellani ab altera parte securiores facti
eam solam quā muniri videbant custodire
ceperunt. Pericles preparatis pontibus in
iectisq; super fossam qua non cauebatur su
bist castellum. Anthiocus aduersus ephesi
os rodijs quos in auxilio habebat precepit
vt nocte portum cum magno strepitu inua
derent: ad quā partem cum tumultu omni
multitudine decurrente. nudatis defensore
alijs munitionibus ipse aggressu aduerso
ciuitatem cepit. ¶ Li. 10. Viriacus dispoſi
to per occulta milite paucos misit qui abi
gerent pecora socrobrigensium: atq; illi vē
dicanda cum frequentes precurrissent: simu
lantes fugam predatores persequerentur:
deducti in insidias cesiq; sunt. ¶ Scordisci
equites cum aeretia eduarum partium p̄
sidio prepositus esset luculus: pecora abige
re simulantes prouocauerūt eruptionem fu
gam deinde mentiti sequentē luculū in insi
dias dedurerunt: ꝛ octingentos cum eo mi
lites ceciderunt.

¶ Vegetius de re militari. l'. 3. t. 9. Paucio
res numero ꝛ inferiores viribus superuen
tus ꝛ insidias facientes sub bonis ducibus
reportauerunt sepe victoriam.

¶ De insidijs disponendis con
tra hostes. Rubrica. 36.

FRontinus. Li. j. ti. j. Cesar q̄ suspectam habebat egyptiorum fi
dem per speciem securitatis inspe
ctione vrbis atq; opez: ac simul licētiorib⁹
duiuij deditus videri voluit captū sese gra
locoz vt ad mores alexādrinos vitaq; defi
ceret: atq; iter eā dissimulationem p̄paratis

ſubſidiis occupauit egyptum. Uetidius par
tico bello aduerſus partoꝝ regem non
ignarus farneū quēdam natione tyrieſtrem
ex his qui ſocii videbant omnia que apud
ipſos agerent nūciare parthis: perfidiā bar
bari ad vtilitates ſuas conuertit: nāq; maxi
me fieri cupiebat ea vereri ſe ne acciderent
que timebat ea vt euenirent optare ſima
labat. Solicitus itaq; ne parthi ante tranſi
rent euphratem q̄ ſibi ſuperuenirent legio
nes quas in capadocia terras taurum habe
bat ſtudioſe cū proditore egit vti ſolenni p
fidia parthis ſuaderet p zeuma traiceret ex
ercitum: qua ꝛ breuiſſimum iter eſt ꝛ omiſ
ſo alueo euphrates decurrit. Nanq; ſi illac
venirent aſſeuerabat ſe opportunitate colli
um vſurum ad eludendos ſagittarios: oia
autem vereri ſi ſe in patentes campos pro
iecciſſent. Inducti hac affirmatiõe barbari i
ferioꝛe itinere per circuitū adduxerunt exer
citum. dūq; fuſioꝛes ripas ꝛ ob hoc opero
ſioꝛes pontes iungūt inſtrumenta q; moliū
tur quadraginta amplius dies impenderūt
quo ſpacio ventidius ad ꝺtrahendas vſus
eſt copias. Egeſilaus lacedemonius tenenti
bus anguſtias thebanis per quas tranſire
habebat flectit iter quaſi thebas contende
ret: exterritis thebanis digreſſiſq; ad tutan
da menia: repetitum iter quo deſtinauerat
emerſus eſt nullo obſiſtente. ℣ L. 8. H. didi
us paucitatem ſuoꝝ diffidēs cum in adi
mentum earum legionuꝫ quas expectabat
trahere bellum ꝛ occurrē eis hoſtem com
periſſet: concione aduocata aptari iuſſit mi
lites ad pugnam: ac de induſtria negligen
tius cuſtodiri captiuos: ex quib⁹ pauci qui
perfugerunt nunciauerunt ſuis pugnā imi
nere. at illi ne ſuſpitione prelij deducerent
vires omiſerunt occurrere eis quibus inſi
diabant: legiones tutiſſime nullo excipiēte
ad didium peruenerūt. Bello punico que
dam ciuitates qui a romanis deficere ad pe
nos deſtinauerant: cum obſides quos reci
pere anteq; deſiſterent ſtudebant ſimulaue
runt ſeditiones inter finitimos oꝛtaꝫ: quā ro
manoꝝ legati dirimere debebant. Miſ
ſoſq; eos velut contraria pignoꝛa retinue
runt: nec ante reddiderūt q̄ ipſi recupera
rent ſuos. Ageſilaus lacedemonius cum in
ferret belluꝫ triſapherne cariam ſe petere ſi
mulauit: quaſi aptius locis montuoſis ad
uerſus hoſtem equitatu preualentes pugna
turus: per hanc conſilij oſtenſionem aduo
cato in cariam triſapherne ipſe lidiaꝫ vbi ca
put hoſtium regni erat irripuit: oppreſſiſq;
qui illic agebant pecuniam regiam potitus
eſt. ℣ Li. 2. t. 5. Hannibal miſſus a carthagi
nenſibus aduerſus aphꝛos rebellantes cuꝫ
ſciret gentem auidam eſſe vini: magnū ei⁹
modum mandragoꝛa permiſcuit cuius in
ter venenum ac ſapoꝛem media vis eſt: tūc
prelio leui cōmiſſo ex induſtria ceſſit: nocte
deinde in tempeſta relictis intra caſtra qui
buſdam ſarcinis ꝛ in omni vino infecto fu
gam ſimulauit. Lūq; barbari occupatis ca
ſtris in gaudium effuſi medicatum merum
hauſiſſent ꝛ ī modum defūctoꝝ ſtrati iace
rent reuerſus cepit eos ac trucidauit. Lapi
ges. p. luinio proconſuli pagos quoq; ſub
ſpecie deditionis obtulerūt. Qui recepti et
in poſtrema acie collocati terga romanoꝝ
ceciderūt. Melacus dux athenienſium cū
prouocatus a rege hoſtiuꝫ xanto boetio de
ſcendiſſet ad pugnam: vt primum comi
nus ſtetit: inique inquit xante ꝛ contra pa
ctum pacis aduerſus enim vnum ſoluꝫ cū
altero proceſiſti. cūq; admiratus ille qui ſu
am ſe comitarent reſperiſſet aduerſuꝫ vno
ictu confecit. Menoꝛodius nauali prelio
cum haberet ducentarū nauiū claſſeꝫ: et ho
ſtiū naues elicere ad pugnam vellet. Ita oꝛ
dinauit ſuos vt paucarū nauiū malos erige
rent: eaſq; primas agi iuberent. hoſtes aūt
procul conſpicati numerū arboꝝ ꝛ ex eo
nauiū quoq; coniecturantes obtulerunt ſe
certamini ꝛ a pluribus occupati ſuperatiq;
ſūt. ℣ L. 12. Chares dux athenienſium cuꝫ
expectaret auxilia ꝛ vereret ne interea con
temptu preſentis paucitatis hoſtes caſtra
eius oppugnarent: complures ex eis quos

habebat per aduersam partem nocte miſ/ſos iuſſit q̄s precipue conſpicui forent hoſti/bus redire in caſtra: ⁊ accedentium nouarū/ iurium ſpeciem prebere: atq; ita ſimulatis/ auxiliis tutus eſt donec iſtrueretur expecta/tis. ℣ Li.3.t.j. Domicius caluinus cum obſi/deret lyciam oppidum ligurum non ſitu tm̄/ ⁊ operibus verum etiam oppugnatorū pre/ſtantia tutum: circuiri muros frequenter/ omnibus copijs inſtituit: eaſdemq; reduce/re ad caſtra. Qua conſuetudine inductis ita/ oppidanis vt crederent exercitatiōis id gra/tia facere romanum ⁊ ob hoc nihil ab eo co/natū cauētibus: morem illum ob ambulan/di in ſubitum direxit impetum: occupatiſq; me/nibus expreſſit q̄ ſeipſos dederunt et/ oppidum. ℣ L.2. Archades meſſenorū ca/ſtellum obſidentes factis quibuſdaz armis/ ad ſimilitudinem hoſtium eo tempore quo/ ſucceſſura alia preſidia bis explorauerunt/ inſtructi eorum qui expectabantur ornatu/ admiſſiq; per hunc errorem vt ſocij: poſſeſ/ſionem loci cum ſtrage hoſtium adepti ſūt/ ℣ L.3. Cyrus perſarum rex comitem ſuum/ copirum explorata eius fide truncata de in/duſtria facie ad hoſtes dimiſit. Ille aſſeren/te iniuriarum fide creditus inimiciſſimus/ cyro cum hanc perſuaſionem adiuuaret p/currēdo propius quotiens acie decertarēt: ⁊ in eum tutela dirigendo. cōmiſſa ſibi ba/bylonioꝝ vrbem tradidit cyro. ℣ L.8. Dionyſius ſyracuſanorum tyrannus cum/ aphri ingenti multitudine tranſituri eēnt in/ ſiciliā ad eam oppugnandam caſtella pluri/bus locis muniuit: cuſtodibuſq; precepit vt/ eadem conuenientis hoſti dederūt dimiſſiſ/q; ſyracuſas redirēt: Aphros neceſſe fuit ca/pta caſtella preſidio ibi tenerent. Quos dio/nyſius reductos ad quā voluerat paucitatē/ pene par numero aggreſſus vicit: cum ſuos/ cōtraxiſſet ⁊ aduerſarios ſparſiſſet. ℣ L.11/ Formion dux athenienſium cum depopu/latus eſſet agros calchidenſium: legatis eo/rūdem ea requirentibus benigne reſpōdit./ ⁊ nocte qua ad miſſurus illos erat finxit lit/teras ſibi ſuperueniſſe ciuiūm ſuorum pro/pter quas redeundum haberet: ac pauculū/ regreſſus dimiſit legatos. his omnia tuta ⁊/ abiſſe formionem renunciantibus calchidē/ſes ſpe ⁊ oblate humanitatis ⁊ abducti ex/ercitus remiſſa vrbis cuſtodia cum confe/ſtim formioꝝ reuertiſſet: prohibere in expe/ctatam vim non potuerunt. ℣ L.17. Ro/mani qui in preſidio panormitanorum erāt/ veniente ad obſidionem haſdrubale raros/ ex induſtria in muris poſuerunt defenſores/ Quorum paucitate contempta cum incau/tus muris ſuccederet haſdrubal eruptione/ facta ceciderunt eum. Uelus prefectus ro/manorum arcem tarentinorum tenens mi/ſit ad haſdrubalem legatos vt abire ſibi in/columis liceret. ea ſimulatione ad ſecurita/tem perductum hoſtem eruptione facta ce/cidit. ℣ Li.4.⁊ fi.t.fi. in fi. Lomon dux athe/nienſium victa claſſe perſarum apud inſu/lam cyprion milites ſuos captiuis armis i/duit: ⁊ eiſdem barbarorum nauibus ad ho/ſtem nauigauit in pamphyliam apud flu/men euſmedoma perſequi ⁊ nauigia ⁊ ba/bitum ſuperſtantium agnoſcerent nil caue/rūt ſubito itaq; oppreſſi eodem die ⁊ naua/li ⁊ pedeſtri prelio victi ſūt.

¶ Uegetius de re militari. l. 3. t. 3. Freqūē/tius conuentionū paciſq; ſimulatio crudē/lis nocuere q̄s arma.

¶ De ſimulationibus habēdis ad deci/piendum hoſtes. Rubrica. 37.

FRontinus. Li.j.t.4. Egeſila/us lacedemonius cum preda onu/ſtus cum frigiā rediret inſequere/turq; hoſtes ⁊ ad locorum opportunitatez/ laceſſerent: agmen eius ordinem captiuorū/ ab vtroq; latere exercit⁹ ſui applicuit. Qui/bus dum parcitur ab hoſte ſpacium tranſe/undi habuerunt lacedemonij. ℣ Idem tenē/tibus anguſtias thebanis per quas tranſire/ habebat flexit iter: quaſi thebas contende/ret: exterritis thebanis digreſſiſq; ad tutan/da menia repetitum iter quo deſtinauerat

emerſus eſt nullo obſtante. ℣ T. 5. Creſſus cum aliuꝫ vado tranſire non poſſet neqꝫ nauium aut pontis faciendi copiam haberet: foſſa ſuperiori parte poſt caſtra deducta aliuum fluminis a tergo exercitus ſui reddidit. ℣ Hyrculeus legatus ſertorij cuꝫ in hyſpania inter duos montes abruptos longum ⁊ anguſtuꝫ iter ingreſſus paucas: duceret cohortes: comperiſſetqꝫ ingentes manus hoſtium aduenire: foſſam tranſuerſam inter montes preſſit vallũqꝫ materia extructum incendit: atqꝫ ita intercluſo hoſte euaſit.

De cautelis educendi exercitum de locis periculoſis. Rubrica. 38.

FRontinus Li. j. t. j. Mitridates circũ valente pompeio fugã in proximam diem moliens: huiꝰ conſilij obſcurandi cauſa latius ⁊ vſqꝫ ad applicatas hoſti valles pabulatus: colloqꝫ quoqꝫ cum pluribus aduertende ſuſpicationis cã in poſterum conſtituit. Ignes autem frequentiores per tota caſtra fieri iuſſit. Secunda deinde vigilia preter ipſa caſtra hoſtium agmẽ eduxit. ℣ Li. 2. ti. 13. Triphon ſyrie rex victus per totum iter fugiens pecuniam ſparſit. ideoqꝫ ei ſectantes antiochi eq̃tes mozates effugit.

¶ Vegetius de re militari. l. 3. t. 22. Tui ne ſciant te omnino recedere: qꝫ declines inire conflictum: ſed credant arte aliqua ſe ideo reuocari vt ad oppoꝛtuniozem locum mutentur: hoſtis vt facilius ſuperetur: aut certe inſequentibꝰ aduerſarijs ſecretiozes collocentur inſidie. Nam ad fugam parati ſũt qui ducem ſuũ ſentiũt deſperare.

¶ De cautelis tute recedẽdi ab hoſtibus ſine conflictu ⁊ diuerſis documentis artis bellice. Rubrica. 39.

VEgetius de re militari: lib. j. t. 9. Nihil in itinere eque cuſtodiendum eſt q̃ vt omnes milites incedendi ordines ſeruent: qõ aliter non poteſt fieri niſi vt exercitio ambulare celeriter ⁊ equaliter diſcant: periculum enim ab hoſtibus ſemper grauiſſimum ſubſtinet diuiſus ⁊ inordinatus exercitus. ℣ Li. 2. ti. 2. Neceſſe ẽ tardius ad victoriam peruenire qui diſcrepant anteq̃ dimicent. ℣ Lib. 3. t. 5. Inter reliqua nihil magis ad victoriam proficit q̃ monitis obtemperare ſignozum. ℣ T. 6. In itinere minus armatus minuſqꝫ attentus eſt miles ⁊ ſuperuentus impetu vel fraude ſub ſeſe repente turbatur. Ideo omni cura omniqꝫ diligentia pꝛouidere duꝛ debet: ne pꝛoficiſcens patiatur incurſum: vel facile: ac fine damno repellat illatum. ℣ In campis patentibus equites magis ſolent impugnare q̃ pedites. at vero in locis ſilueſtribus vel mõtuoſis pedeſtres magis formidã de ſunt copie. ℣ T. 9. Si eq̃tatu gaudemus campos debemus optare. ſi peditibus: loca eligere anguſta foſſis paludibus vel arboribus impedita ⁊ aliquotiens montuoſa. ℣ T. 11. Ueteribus ſeculis mos fuit parco cibo curatos milites ad certamen educere: vt audaciores ſumptu eſce redderentur et longiore conflictu non fatigarentur inedia. ℣ 26. t. 7 fi. In ſollicitandis ſuſcipiendiſqꝫ hoſtibus ſi cum fide veniant magna fiducia eſt: qꝫ aduerſarium amplius frangunt tranſfuge q̃ perẽpti. Qui confidit equitatu apertiora loca querat equitibus ⁊ rem magis per equites q̃ per pedites gerat. Qui confidit pedeſtribus copijs altiora loca peditibus querat: ⁊ rem magis per pedites gerat.

¶ Hualterius de caſtellione. l. 2.

Hladio qui parcit in hoſtem:
Ipſe ſibi eſt hoſtis: vitãqꝫ pꝛozogat hoſti.
Derogat ille ſue: non clementia bello.
Hoſtibus eſſe pium.
℣ Libꝛo. 7.
Tutioꝛ vt maneas hoſtis: nil ẽ qõ in hoſte
Deſpicias: tute ſit quẽ neglexeris ille
Foꝛtioꝛ hoc ipſo multoqꝫ valẽtioꝛ hoſtis.

Pars v.

TErtius liber quinte ptis tractat de aduersitatibus ⁊ in p speritatibus et pertinentib⁹ ad eas sab his titulis.

¶ De aduersitate ⁊ prosperitate. Rubrica.j.

SAlomon in prouerbijs c.17. Omni tempore diligit qui amic⁹ est ⁊ frater in angustijs comprobat. ☞ Idē in ecclesiast.c.2. Lūcti dies hominis doloribus ⁊ erūpnis pleni sūt.

¶ Aristotel.retho.l.2.c.21. Nō est vir q̄ in omnib⁹ felicitet.

¶ Jesus filius sirach in ecclesiast.c.21. Nō agnoscit in bonis amicus: ⁊ abscondit in malis inimicus. ☞ c.40. Occupatio magna creata est omnib⁹ ⁊ iugū graue super filios adam.a die exitus de ventre matris eorum vsq̄ in diem sepulture.

¶ Terentius in hecyra.c.10. Omnib⁹ nobis vt res dant sese ita magni aut hūiles sum⁹. ☞ 15.c. Istuc est sapere: qui vbicūq̄ op⁹ sit animū possis flectere. ☞ In phormione.c.7. Omnes cū secūde res sūt tū maxime meditari secū oportet quo pacto aduersam erūpnam ferant: pericula: exilia damna: pegre rediens semper cogites. Aut filij peccatum aut vxoris mortem aut morbū filie. Cōmunia esse ḃ fieri posse vt nequit animo sit nouū quicquid propter spez eueniat omne id deputare esse in lucro.

¶ Virgilius eneiō.li.10.circa medium:
Nescia mens hominū fati sortisq̄ future.
Et seruare modū reb⁹ sublata secūdis.

¶ Oratius odarum: lib.2.c.3.
Equā memento reb⁹ in arduis.
Seruare mentem: non secus in bonis.
Ab insolenti temperatam Letitia.
☞ Idem in sermonib⁹.l.2.sermō.7.
Quis nam igit̄ liber sapiēs sibi q̄ impiosus.
Quē neq̄ paupies nec mors nec vincla trent

¶ Ouidius de arte amandi.l.2.
Luxuriant animi reb⁹ plerūq̄ secūdis.
Nec facile est equa cōmoda menti pati.
☞ Idem de tristibus.l.2.epistola vnica.
Cū cepit quassata domus subsidere partes
In proclinatas omne recūbit onus.
Cūctaq̄ fortuna ruinā patiente deiscūt.
Ipsa suo quodam pondere tracta ruūt.
☞ Libro.4.e.3.
Inq̄ bonis cessat non cognita virtus.
Apparet virtus arguiturq̄ malis.

¶ Paulus aplūs: epistola ad romanos.c.5. Tribulatio patientiam operatur. patientia aūt probationem probatio vō spem. spes aūt non confūdit. ☞ Idem epistola.2.ad corinthios.c.12. Virtus in infirmitate pficit

¶ Seneca epistolarum ad lucillū: lib.3.c.j. Cū aspexeris qui te antecedāt cogita q̄ sequantur. Si vis gratus esse aduersus deos ⁊ aduersus vitam tuam cogita q̄ multos anteceſseris. ☞ Idem de beata vita: Nullus homo sine aliqua querela est. ☞ Idez de cōsolatione ad paulinū: Studia optime felicitatem extollūt: ⁊ facillime minuūt calamitatem. ☞ Idem de consolatione ad marciam: Nulli contingit impune nasci. ☞ Idez de cōsolatione ad helbiam matrem: Unum habet assidua infelicitas bonū q̄ quos semp vocat nouissime indurat. Nec secūda sapiētem euehūt: nec aduersa demittunt. ☞ Idez de naturalibus questionibus.l.4. Pauca admodū sunt sine aduersario. ☞ Idem tragediarum in thyeste.c.7.
Nemo confidat nimium secundis.
Nemo desperet meliora lapsis.
☞ In Eoipo.c.6.
Iners malorū remedium ignorantia est.
☞ Introa.c.11.⁊ penul.
Equior ca sum tulit ⁊ procellas
Mille qui ponto pariter carinas:
Obrui vidit. ☞ In agamenone.c.4.
Prospera animos efferunt.
☞ In hercule etheo.c.2.
Commoda cladibus
Magnis magna patent. ☞ Capitulo.6.
O si pateant pectora dictum.
Quantos inter sublimes agit.

Fortuna metus: ℣ Capitulo. 8.
Mors sola portus dabitur erūpnis.

¶ Lucanus. l. j. Mores rebus cessere scōis.

¶ Uegetius de re mili. l. 3. c. 9. Aduersis rebus rarior fides est: vbi nudari incipit qui copiosus aduenit.

¶ Plinius de nāli hysto. l. c. 46. Que facit fortuna magna gaudia: nisi ex malis: aut q̄ mala īmensa nisi ex ingentibus gaudijs.

¶ Juuenalis. l. 5. c. fi. saty. j. Ducimus autez vos quoq; felices qui ferre cōmoda vite.
Nec iactare iugū vita didicere magistra.

¶ Ualerius maximus. l. 8. c. j. Neq; secūdarū rerū prouentu insolēter abuti: nec aduersis propere debilitari oportet.

¶ Auctor. l. ō for. hōe. vite. Tūc ꝺsilia salutaria tibi aduoca cū tibi alludit hui⁹ vite ꝓspitas: tūc te velut i lubrico retinebis ac fistes.

¶ Augustinus in epīg. ꝓspi. epīg. 49. Bon⁹ nec tpalib⁹ bonis extollit: nec malis frāgit 87. epīg. Nec facile inueniunt in aduersita te p̄sidia que nō fuerūt in pace quesita.

¶ Prosper sub. 35. epīg. Rectorū est aduersa pati ⁊ tolerare modeste.
Nec q̄rula in quoq; voce mouere deum.
℣ Sub. 49. epigra.
Nāq; bonos ñ blāda iflāt nec aspa frāgūt.

¶ Cato. c. 2. Cum fueris felix que sunt aduersa caueto. ℣ Capitulo. 3.
Prospice qui veniūt hos casus eē ferēdos
Nā leuius ledit quicquid ꝓuidimus ante.
Rebus in aduersis aīum submittere noli.
℣ Capitulo. 5. ⁊ fi.
Trāquillis reb⁹que sunt aduersa caueto.
Rursus in aduersis melius spare memēto.

¶ Boeti⁹ de cōsolatiōe. l. 2. c. 7. In oī aduersitate fortūe ifelicissimū genus ifortunij est fuisse felicē. Felicissimi cuiusq; delicatissimi sensus ē: ⁊ nisi ad nutū cūcta suppetant ois aduersitatis īsolēs minimis q̄busq; prosternit. ℣ c. 15. Per exigua sūt q̄ fortunatissimis beatitudinis sūma detrahūt. ℣ 15. c. Plus boib⁹ reor aduersam q̄ ꝓspam ꝓdesse fortunā. Illa eīi semp spē felicitatis cum vī blāda mētit. Dec semp vera ē: cū se ista/bilē mutatiōe demōstrat. Illa fallit. ℏ istrui it. Illa mēdacio spē bonor⁹ mētes fruentiuz ligat. Dec cogitatiōe fragilis felicitatis absoluit. Itaq; illā videas vētosā fluētē fuiq; semp ignarā. Dāc sobriā succinctāq; ⁊ ipsius aduersitatis exercitatiōe prudētem. Postremo felix fortūa a vero bono deuios blā diciis trahit. An hoc iter minima existiman dū putas: q̄ amicor⁹ tibi fidelium mētes ℏ aspera horribilisq; fortuna deterit. Dec tibi certos sodaliū vultus ambiguosq; secreuit ℣ Li. 3. c. 9. Quē felicitas amicū fecit: ifortuniū faciet inimicū. ℣ 13. c. Euripidis sniam ꝓbo: qui carentē liberis ifortunio dixit esse felicē. ℣ Li. 4. c. 11. ⁊ pe. Ne vos aut tristis fortuna oppzimat aut iocūda corrūpat firmis virib⁹ mediuz occupate. Quicquid aut infra subsistat aut vltra ꝓgredi bēt ꝺceptū felicitatis: non habet premiū laboris.

¶ Cassiodorus: epłar. l. 4. c. 47. Mūdanis siquidē reb⁹ frequēter nascit de aduersitate ꝓspitas. ℣ l. 11. c. 15. Facile onus afflictiōis sentiūt q̄ vti suauib⁹ delitijs ꝺsueuert

¶ Gregorius in pastorali. c. 51. De spe eterne hereditatis gaudiū sumāt quos aduersitas vite tpalis humiliat: q̄ nisi saluādos in ꝓpetuū cerneret erudiendos sub discipline regimine diuina dispēsatio nō frenaret.

¶ Isydorus in synoñ. solliloquior. l. j. c. 4. Impossibile ē vt bō sis ⁊ nō gustes angustias. Nemo i ꝓpetuū expers mali est. Nemo ē q̄ in ℏ seculo nō doleat. ℣ l. 2. c. 19. Habeto temperamentum in prosperis. habeto patientiam in aduersis.

¶ Auctor. l. qui vicitur pāphylus. c. 64. ⁊ fi. Conuenit ad nr̄os modus ⁊ prudētia cāus Qōq; seqti deceat querere consiliuz.

¶ Bernardus. l. de ꝓbatiōe vicior. c. 6. Nō turbāt aduersa pios: nec ꝓspa tollunt.

¶ Gualterius de castellione. l. 3. Dia cū quo dā veniūt cōmoda fructu. ℣ Libro. 5
Nūc aduersa pati: nūc exultare secundis
Nūc caput icuruare malis: nūc tollē sortis
Humane est ℣ Libro. 9. ⁊ pe.
Satius est non ascendere q̄ post

Aſcēſū regredi. melius nō creſcere q̄z poſt
Augmentū minui: grauius torquent auari
Amiſſi memores q̄z delectent habendo.

¶ Mattheus vindoc. in poetria. pt̄. 2. t fi. c. 4. Proſpat aduerſas ſors variata tubes.
Proſpera ſors neſcit perpetuare fidem.

ℙ Idem de hyſtoria tobie. c. 30.
Lubrica fortune nō te p̄mat alea unas
Maior in aduerſis. proſperitate minor.

¶ Heinricus ſamariēſis. l. j. pt̄. 2. vtil. 10.
Dulci non vſus: amaro
Nāq̄ proposito: noſcitur omne bonum.
Aſpa ferre decet maturāt aſpa mentem.
Immūdus mūdus q̄ tibi munda dabit.

ℙ Libro. 2.
Cōtra fortunā fis cōſtans: fis patiens:
Sis ferre⁹: aduerſi te neq̄ frāgat venis.

¶ Jacobus beneuētanus. c. 16. A cōſangui neis t amicis ſpernitur ille
Cui fortuna ſuam ſeua negauit opem.

¶ Ricardus iudex venuſ. l. de ptrac. c. 35.
Nō flet in aduerſis: nec proſperitate tumet
Vir ſapiēs. equa vāna lucrūq̄ gerit.

¶ Prouerb. vulg. Chiuen dal male albene cū entrābe: mane lozetene.

¶ De fortuitis ac fatalib⁹ accidētibus aduerſitatis vel proſperitatis. Rica. 2.

ARiſtoteles retho. l. 2 c. 24. Do minib⁹ multa cadūt nō verifilia. fit eñ qō p̄ter verifile. ℙ Idē ethicoz li. j. c. j. Multis cōtingūt ōtrimēta ex bonis Jā eñ quidā pierūt pp diuitias. alij vo pp fortitudinē. ℙ Idē magnoz moraliū. l. j. c. j. A fortuna t diuitie fiūt: t p̄incipat⁹: t vtilit quecūq̄ in potētie ordinē conueniunt.

¶ Virgilius eneid. ti. 10. circa medium.
Neſcia mēs hoium fati ſortiſq̄ future.

¶ Tullius retho. artis noue. l. 5. c. 10. Oia ſubiecta ſūt ſub fortune ōnatione. Erāt qui in pſpis fortune reb⁹ cūctos ſe putāt fugiſſe. Et nō multū pōt obeſſe fortuna qui ſibi firmius in virtute q̄z in caſu pſidiū collocauit. ℙ Idem de amicitia. Non ſolum ipſa ē ceca fortuna: ſed etiam plerūq̄ efficit cecos quos complexa eſt.

¶ Seneca epla ad lucill. l. 13. e. 7. t p. Sapiēs vicit virtute fortunā. ℙ l. 18. e. 2. Nullus ō fortunā inexpugnabilis murus ē. ℙ l. 17. e. 3. Erāt qui aut boni aliq̄d nobis: aut mali iudicāt tribuere fortunā. mām vat bonoz t inicia rerū apud nos in malū bonūue exiturarū. Ualentioz enim omni fortūa animus eſt: t in vtrāq̄ ptē ipſe res ſuas ducit beateq̄ ac miſere vite ſibi cauſa eſt.

ℙ Idem tragediarum in hyppolito. c. 10.
Res humanas ordine nullo.
Fortuna regit: ſpargitq̄ manu.
Munera ceca. ℙ In medea. c. 3.
Fortuna opes auferre: nō animum poteſt.

¶ Lex dig. ti. de minozib⁹. l. verū. Qō facto ōtingit cui ius patrifamilias q̄z uis diligētiſſimo pōt ōtingere. ℙ T. de adminiſtra. reruz ad ciuitatem pertineñ. l. 2. §. ſi eo tempore. Fortuitos caſus nullum hominum conſilium prouidere poteſt.

¶ Lex coð. t de preſcriptione. xxx. annoruz. l. fi. Sortes humane multe ſunt: que nec dici nec enumerari poſſunt.

¶ Ualerius maximus. l. 7. t. j. Patet fortunam aduerſas res cupido animo infligere: ſecundas parco tribuere.

¶ Fulgētius mitologiaz. i pbemiis. Felicitatis nouerca fortuna eſt: que amarū qōdā humanis iterſerit: ſemper negocijs.

¶ Cato. c. 3. Indulget fortuna malis: vt ledere poſſit. ℙ Capitulo. 5. t fi.
Cū ſis icautus nec rē rōne gubernes:
Noli fortunā que nō eſt dicere cecam.

¶ Boetius de conſolatione. l. 2. c. 3. Fortuna fingit loqui hec vba: Hec nra vis eſt, hunc cōtinuū ludū ludimus. Rotā volubili orbe verſamus. nūc infima ſummis: nūc ſūma īfimis mutare gaudemus. Aſcēde ſi placet: ſ ea lege ne vti cū ludicri mei rō poſcet deſere iniuriā putes. Quid tragediarum clamor aliud deflet niſi indiſcreto ictu fortunā felicia regna vertentem. ℙ 5. c. Rara eſt fortuitis rebus manendi fides.

¶ Caſſiodorus: epla rū. l. 4. e. 47. Poſſes cuz

ledere cupiūt bñficia frequēter īptiunt.
¶ Uerificator fabularum esopi. 42. fa.
Cū lesit miseros fortunā medetur eisdem.
¶ Auctor. l. qui dicitur pamphylus. c. 13.
Obstitit iterdū factis fortuna virorum.
Propositūq; suo non finit esse loco.
Sic nocuit multis: multos tñ illa beauit.
Uuit in hoc mundo taliter omnis homo.
¶ Gualterius de castellione. l. 2. Casus ruit imprōuisus in omnes.
¶ Bertrādus bycoñ. c. j. Licet oium rerum mūdanaꝝ status ꝛ exitus negociorꝝ sub fortuna laborēt: nō tñ hoc timore est viuendi regula omittēda. ℣ 24. c. Seruās doctrinaꝝ raro accusabit fortunā: Raro diligentiā cū infortunio sociabis. Sed rarius a pigritia infortunium separabis.
¶ Prouer. vulg. Achi dio vol bene dormā do geuene
Achi dio vol male le pegore ge ba de bēte
Achi dio vol male el ge tole elseno.

¶ De mutabilitate ꝛ caducitate ꝓsperitatis atq; aduersitatis ex inopinatis casibus fortuitis aut fatalibus. Rica. 3.

Tob. Dyst. c. 5. Deus merentes erigit sospitate. ℣ 30 c. Dixit iob: Expectabaz bona ꝛ venerūt mihi mala. Dixit iob: Uersa est in luctum cythara mea: ꝛ orgaū meum in vocem flentium.
¶ Salomon in ꝓuerbiis. c. 27. Ne glorier in crastinū: ignorās ꝙd superuentura pariat dies. ℣ Idē in eccl'iast. c. 4. De carcere cathenisq; iterdū quis egredit ad regnū ꝛ alius natus in regno inopia consumitur.
¶ Cronica de nugis phorum. c. 4. ſ. de chilone: Chilo lacedemonius: qui fuit vn⁹ de septē sapiētibus iterrogatus ab esopo ꝙdnaz ageret iuppiter dixit: Alta quidem cum humiliare: humilia exaltare.
¶ Tullius retho. artis noue. l. 10. c. Erant q̄ in ꝓsperis reb⁹ cūctos fortune impetus se putant fugisse. Sapiēter cogitant qui tpib⁹ scōis casus aduersos reformidant.
¶ Ouidius de tristibus: Nempe dat ꝛ qō cunq; libet fortunam rapitq;.
Cirrus ꝛ est subito qui modo cresus erat.
℣ Libro. 5. e. 10.
Passib⁹ ambiguis fortuna volubilis erat.
Et manet in nullo certa tenaxq; loco.
Sz mō leta manet: vult⁹ mō sumit acerbos
Et tñ constans in leuitate sua est.
℣ Idem metamorph'. l. 2.
Nulla potentia longa est.
℣ Idem de ponto. l. 4. ꝛ fi. e. 3.
Omnia sunt omniū tenui pendentia filo.
Et subito casu que valuere ruunt.
Ludit in humanis diuina potentia reb⁹
Et certam presens vix habet hora fidem.
Tu quoq; fac timeas ꝛ que tibi leta vident
Dū loqueris fieri tristia posse puta.
¶ Paulus apl's: epl'a. j. ad corinthios. c. 10.
Qui se existimat stare videat ne cadat.
¶ Seneca epistolarū ad lucillū. l. i. e. 3. Neminem eo fortuna ꝓuerit vt non tñ illi minaretur quantū permiserit. ℣ Li. 3. e. j Redige te ad parua ex ꝙbus cadere nō possis. ℣ Li. 15. e. 4. Quid est qō non fortuna cum voluit ex florentissimo detrahat: qō non eo magis aggrediatur ꝛ quatia quo speciosius fulget ꝙ illi arduum qō ue difficile est. Nihil priuatum: nihil publicum stabile est tam hominum q̄ rerum fata voluuntur: inter placidissima terror exist'it. ℣ 5. e. 7 fi. Qui aliquo auxilio substinetur potest cadere. ℣ Idem de breuitate vite. Quod alius surrexerit: primus est in occasum. ℣ Idem de consolatione ad paulinum: Numq; stabili consistimus loco: pendemus ꝛ fluctuamur: ꝛ alter in alterum elidimur. ℣ Idem de consolatione ad marciam: Plena ꝛ infesta varijs casibus vita est: a quibus nulla longa pax vix inducie sunt. ℣ Idem de nāturalibus qōnibus. l. 2. Secundis nemo confidat: aduersis nemo deficiat. alterne sunt vices rerū. ℣ Li. 6. ꝛ fi. Nulla tempestas magna perdurat.
℣ Idem tragediarum in thyeste. c. 7.
Nulla sors lōga est: dolor atq; voluptas
Inuicem cedunt

Ima permutat leuis hora summis.
Nemo confidat nimium secundis.
Nemo desperet meliora lapsis.
Rotat omne fatum.
Res deus nostras celeri citatas
Turbine versat. ¶ In agamenone.c.2.
Nunq̃ placidam sceptra quietem.
Certumue sui tenuere diem.
Feriunt celsos fulmina colles.
Corpora morbis maiora patent.
¶ Capo.13.2p.O nulla hõgi tpis felicitas
¶ In octauia.c.10.Quicqd excelsũ ẽ cadet.
Capo.19.2f.Nec sibi dsq̃ spondere põt
Firmum:est stabile per qz casus
Voluit varios:semper nobis
Metuẽda dies. ¶ In hercule etheo.c.6.
Male pensantur magna minis.
¶ Idem in prouerbiis.
Leuis est fortuna:cito reposcit qõ dedit.
¶ Lucanus.l.j.circa prin. Sũmisq̃ negatũ
Stare diu. In se magna ruunt.
O faciles dare sũma deos:eadẽq̃ tueri
Difficiles. ¶ Libro.4.
Felix qui potuit mundi vitare ruinam.
¶ Libro.8.
Dedecori ẽ fortuna prior:quisq̃ ne scõis.
Tradere se fatis audet: nisi morte peracta
Mutantur pro spera vite.
¶ Statius.thebayõ.l.10.Fortitan 2 nobis
modo qui fauere recedent.
¶ Ualerius maximus.l.4.t.4.Dñium reruz
collabi solet bone mẽtis vsurpatio:nullum
tristiozis fortune recipit icursum. ¶ l.6.ti.9
2 fi.Caduca nimiuz 2 fragilia puerilibusq̃
sentanea crepudijs sũt ista que vires atq̃
opes humane vocant.affluũt subito.repẽ-
te dilabunt.nullo in loco nulla in psõa sta-
bilibus nixa radicib⁹ cõsistũt.Sz in certissi-
mo flatu fortune huc atq̃ illuc acta quos i
sublime extulerũt iprouiso recursu destitu-
tos pfũdo cladiũ miserabiliter imergunt.
Polycratis sãnioz tyrãni oẽs conat⁹ placi
do excipiebant itinere.spes certũ cupite rei
fructũ appẽdebãt:vota nũcupabant fil 2
soluebant.Uelle ac posse i quo positũ erat:
Semel oũtarat vultũ mutauit fortuna.per
quã breui tristitie celebra succussuz. Tũc cũ
admodũ gratũ sibi annulum de industria i
pfundũ ne ois icõmodi expers eẽt abiecit:
eũ cõtinuo recupauit capto pisce q̃ eũ deuo
rauerãt.Sed hũc cuius felicitas semp ple-
nis velis psperũ cursuz tenuit erutes darij
regis prefectus in excellẽtissima micalẽsis
mõtis vertice cruci affixit. ¶ Dionysius cuz
hereditatis noie a pre syracusanoz ac pene
toti⁹ ficilie tyrãnidẽ accepisset: maximaruz
opus dominus exercituz dux: rectoz classi-
um:equitatuuz potens: ppter inopiam litte
ras pueriles cozinthi docuit.
¶ Lex coõ.t.de vsufructu.l.pe. Multe 2 in
nũerabiles cãe reb⁹ icidũt mortalib⁹ p q̃s
hoies qõ hñt iugiter detinere non possunt.
¶ Marcialis cocus.l. vndiqz suscepto.c.2.
Extolli nolli cũ te fortuna beauit.
Põpone h eadẽ qui leuat ipsa premit.
Capitulo.3.
Altioz ascẽsus grauioz plerũq̃z ruina est.
Cũ nimis alta petis cit⁹incautusq̃z ruina:
Et grauis 2 subita est sexte timida tibi.
Rumoz falsidicus surgit 2 ipse cadit.
¶ Maximianus.Et grauius summo culmi
ne mensa ruunt.
¶ Cecilius firmianus de btã vita.l.7.2 fi.
Plus hñt põder ad ruinã q̃ sẽ cecis altioza
¶ Claudianus.l.j.Et heu q̃ breuibus pere-
unt ingentia causis.
Desinat elatis quisq̃ confidere rebus.
¶ Macrobius saturnaliozum.l.2.c.18.ex
autioz liberij:Summum ad gradum clari-
tatis cum veneris consistes egre:2 citius q̃
descendas decides.
¶ Fulgentius mitologiarum.l.3.2 fi.fa.5.
Ois potẽtia nesciẽt ꝺ suos diuturnũ seruare
affectũ 2 qõ amauerit cito aut celãdo ampu
tat:aut fastiendo horescit
¶ Boetius de consolatione.l.j.c.j. Qui ceci
dit stabili non erat ille gradu.
¶ Cassiodozus:epistaz.l.10.e.j.Deus cõsue-
uit casus asperos in pspera cõmutare.
¶ Uersificatoz fabulaz esopi.36.fa.Ascen-

for nimius nimium ruit: aptus in imis
Est locus. ꝺ leuis est: illa ruina grauis.
¶ Fabula. 44.
Uindicat elatos iusta ruina gradus.
Pennatis ne crede bonis. te nulla ptās
In miseros armet: nam miser esse potes.
¶ Auctor. l. qui dicitur pamphylus c. 30.
Sepius exigua dolor ingens labitur hora.
¶ Gualterius de castellione. l. 8.
O q̄ difficili visu fors prouehit actus
Lubrica mortales: et quos ascendere fecit:
Q̄ facile euertit.
Tam firmū nihil est cui nō metus eē ruine
Possit ab iualido: q̄s nōdū nauigat orbe:
Debeat occursum mortisq̄ timere ꝓcellas.
Fortunā memor esto tuā: q̄ ludicra semp
Et leuis est: nunq̄ potest in vita teneri
Caduca.
Sūt bona fortune: stabiliscq̄ ignara fauoris
¶ Heinricus samariēsis. l. i. pf. j. O deꝰ o q̄
subito fortuna rotatu
Cuncta molendinat mobilioꝛe rota.
¶ Particula. 2.
Promouet iiustos fortūa volubil': vbi quos
Scādere ꝑcipites fecit ad ima rotet.
¶ Libro. 2.
Cūcta rotat fortuna rota qua cūcta rotant'.
¶ Gaufridus in poetria. 15. c. Oia lapsum
Spōdent: et cicius sūt ꝓspa prompta ruine.
Insidias ponit semp fors aspera blande.
¶ Capitulo. 30.
Sub melioꝛe statu semp peioꝛa caueto.
Nulla fides rerū: sequit' post mella venenū
Et claudit nox atra diē: nebulaq̄ serenum.
Cum soleant homini feliciter omnia verti.
Maioꝛi leuitate solent aduersa reuerti.
¶ Capitulo. 33.
Hoc vnū prescire potes: q̄ nulla potestas
Esse moꝛosa pōt: q̄ res fortuna secundas
Imperat esse breues.
Brevis est distantia leti
O nimis et mesti. nox est vicina diei.
¶ Jacobus beneuentanus. c. 56.
Credit homo vere securus sepe manere.
Ex improuiso sepius ipse cadit.
Donec stare putes videas ne forte vebaris
Nā subitus casus vergere firma solet.
¶ Prouerb. vulg. La grande angoxa dio la conca

¶ De naturali mutabilitate status cuiuscunq̄ Rubrica. 4.

Salomon in prouerbijs. c. 24. Septies cadet iustus et resurget.
¶ Aristotel. methauroꝝ: li. j. Omnia permutantur tempoꝛe.
¶ Jesus filius sirach in ecclesiast. c. 18.
A mane vsq̄ ad vesperū imutat' tempus.
¶ Ouidius methamoꝛph̄. l. 15. et fina. Nec species sua cuiq̄ manet: rerūq̄ nouatrix.
Ex alijs alias reparat natura figuras.
Nil equidē cōstare diu sub imagine eadē
Crediderim.
¶ Quintilianus declamat. 8. declamat. Sepe in vnum summa decidunt.
¶ Seneca de cōsolatōe ad marciā: Oia hūana breuia et caduca sūt. Quicqd ad summū venit ad exitum ꝓpe est. Ubi incremento locus nō est vicinus occasus est.
¶ Lucanus. l. j. circa ꝓin. Sumisq̄ negatū
Stare diu. In se magna ruunt.
¶ Lex cōd. t. de veteri iure enucleādo. l. ij. §. sed q̄ diuine: humani iuris ꝺditio semper in infinitū ꝺecurrit: et nihil est in ea qō stare ꝓpetuo possit. multas etenim formas edere natura nouas ꝺeꝓperat.
¶ Lex auten. t. de nō alienādis &c. §. vt aūt. Quid erit stabile iter hoīes et ita īmobile vt nullā patiat' īmutationē: cū oīs nr̄ stat⁹ sub ꝓpetuo motus cōsistat. ¶ L. vt oēs obediāt iudicibus &c. §. hanc dicentes: Nihil pene ī semeripso manet: sꝫ currit nā semp multas euoluēs mutationes: quas ꝓneq̄ prouidere facile est neq̄ ꝓdicere.
¶ Claudianus. l. j. Mobile mutatur semp cum principe vulgus.
¶ Prosper sub vlti. c. Non idem status est agris: non vꝛbibus vllis.
Omniaq̄ in fine precipitata ruunt.
¶ Boetius de cōsolatiōe. l. 2. c. 5. Ullam ne

humanis rebus constantiaz ineſſe reris: cuz ipſum ſepe hoiem velox hora diſſoluit. ℣ 6 c. Conſtat eterna poſitumqz lege eſt: vt con ſtet genitum nihil.

¶ Caſſiodorus: epl̃aruz. l. 3. c. 49. Humane res mutabilitate quatiuntur.

¶ Uerſificator fabulaz eſopi. fa. 44. Stare diu nec vis nec honor nec forma nec etas Sufficit in mũdo: plus tñ iſta placent.

¶ Gualterius de caſtellione. l. 9. z penulti. Res ita ſe prebent vt nulli phas ſit in vno Semper ſtare gradu.

¶ Ricardus iudex venuſ. l. de ptra. nupt. c. 35. Tranſit honor: pereunt preciosa: iuuẽta ſeneſcit. Deficiũt vires: glia queqz perit.

℣ Capitulo. 45.

Elatis raro: gloria longa datur.

Ardua nãqz cadũt: z tumefacta crepant.

Prouerb. vul. El mal dura: ma el nõ regna

¶ De preſſura temporis. Rubrica. 5.

PSalmiſta. 89. pſ. Anni noſtri ſicut aranea meditabunt. Dies anno rũ noſtror in ipſis ſeptuagĩta ãnis Si aũt in potẽtatib⁹ octogĩta ãni: z ampli⁹ eor labor z dolor. ℣ 111. pſ. Oẽs ſicut veſtimẽtũ vetereſcẽt: z ſicut optoriũ mutabis eos dñe: z ĩmutabunt. ℣ 112. pſ. Nõ ſicut fenũ: dies ei⁹ tanqz flos agri: ſic z efflorebit: qñ ſpũs pertrãſibit in illo: z nõ ſubſiſtet: z nõ cognoſcet amplius locuz ſuũ. ℣ 175. pſ. Dies hois ſicut vmbra pretereunt.

¶ Salomon in eccleſiaſt. c. 3. Omnia tempus habent: z ſuis ſpacijs tranſeunt vniuerſa ſub ſole.

¶ Ariſtotel. metheororum. l. j. c. 5. z fi. Oĩa permutantur tempore.

¶ Jeſus filius firach: in eccleſiaſt. c. 18. Dis caro ſicut fenum vetereſcet. Sicut foliũ fructificãs in arbore viridi alia gnãntur z alia deijciũt. Sic gnãtio carnis z ſanguinis alia finitur z alia naſcitur.

¶ Ozarius in epodo. l. j. c. 5. z finali.

Urget diem nox: z dies noctem.

℣ Idem epiſtolarum. l. 2. e. 3. z fi.

Singula de nobis anni predantur euntes.

¶ Ouidius fine titulo: ſeu amorum. l. j. e. 4.

Labitur occulte: fallitqz volatilis etas.

Et celer admiſſis labitur annus equis.

℣ Idem de arte amandi. l. 2.

Fortũa bonũ fragile eſt: qntũqz accedit ad

Fit mior: z ſpatio carpit ipſa ſuo. (annos

℣ Libro. 3. z fina.

Nec que preterijt hora redire poteſt.

Utendũ eſt etate: cito pede labitur etas.

Nec bona tam ſequitur qz bona prima fuit

℣ Idem methamorphoſ. l. 10.

Labitur occulte fallitqz volatilis etas.

Et nihil eſt annis velocius.

℣ Libro. 15. z fina.

Cũcta fluũt: oĩſqz vagans formar imago.

Ipſa quoqz aſſiduo labuntur tpa motu.

Nõ ſecus ac flumẽ: neqz eñ ſiſtere flumẽ.

Nec leuis hora põt: ſz vt vnda ipellit vnda

Urgeturqz prior veniẽte vrgẽtqz priorem.

Tempora ſic fluũt pariter: pariqz ſequunt

Et noua ſũt ſemp: nã qõ fuit añ relictũ eſt.

Fitqz qõ haut fucat: mutataqz cũcta nouãt

Temp⁹ edax rerũ: tuqz inuidioſa vetuſtas

Oĩa deſtruitis: viciataqz dentibus eui.

Paulatim lecta conſumitis omnia morte.

℣ Idem de faſtis. l. 6. z fina.

Tpa labuntur: tacitiſqz ſeneſcimus annis.

Et fugiunt freno non remorante dies.

℣ Idem de ponto. l. 4. z fi. e. 8.

Tabida conſumit ferrũ lapidẽqz vetuſtas.

Nullaqz res maius tẽpore robur habet.

¶ Quintilianus declamationũ. 12. declam. Cito labitur dies. Procliuis in pronũ fert etas. Senectus magna pars mortis eſt.

¶ Paulus apl̃s: epl̃a ad hebreos. c. 8. Qõ antiquat z ſeneſcit ppe interitum eſt.

¶ Seneca tragediarum in hyppolito. c. 5.

Etate fruere: mobili curſu fugit.

℣ Capitulo. 7. Dum licet vtere.

Tempus te tacitum ſubruit. ℣ In troa. c. 5

Tempus auidum nos deuorat.

¶ Uegetius de re mili. l. 3. t. 10. Omiſſa diu nemo queſiuit.

¶ De triſtitia z merore. Rubrica. 6.

Salomon in puerbijs. c.12. Mero⁹ in corde viri hũiliabit illum. ℣ 15.c. In mœroꝛe aĩ deijcit ſpũs. ℣ 17.c. Spũs triſtis exiccat oſſa ℣ 25.c. Sic̃ tinea veſtimẽto ⁊ vermis ligno: ita triſtitia viri nocet cordi. ℣ Idẽ in eccl'.c.2. Cuncti dies hoĩs doloꝛib⁹ ⁊ erũpnis pleni ſunt.

¶ Jſocrates in exhoꝛtatoĩbus.c.2. Aſſuefac teipm exiſtere nõ meſtũ: ſed diſcretũ: ꝓpter illud eñ temerarius: ꝓpter hoc aũt cordat⁹ reputaberis. Jntriſtis eris ſi alienas iactu/ras intuitus fueris: ⁊ memoꝛes teipſum exi ſtere hominem.

¶ Ariſtotel'.retho.l'.j.c.20. Solicitudines ⁊ ſtudia ⁊ conatus triſtes neceſſaria eñ ⁊ vio lẽta hec. Si nõ aſſuefiãt: ſic eñ conſuetudo facit delec. Jrati triſtant' vehemẽter nõ pu/nientes ℣ Li.2.c.4. Jnſpiciẽtes ꝓpria ma/la oẽs dolẽt. ℣ 6.c. Jratus triſtat': odiẽs aũt nõ. ℣ 11.c. Separi ab amicis ⁊ cõſuetis mi ſerabile cõfuſio debilitas oꝛbatio. ℣ Jdem exhicoꝛ. l'.3.c.8. Difficilius eſt triſtitiã ſub/ſtinere: q̃z a delectatiõib⁹ abſtinere. ℣ 11.c. ⁊ ſi. Triſtitia ſtupefacit ⁊ coꝛrũpit nãm ha/bẽtis. ℣ Li.7.c.18. Triſtitia malũ eſt ⁊ fu/gibile. ℣ 15.c.⁊ ſi. Expellit delectatio triſti/tiã. ℣ Li.8.c.4. Nã vt triſte fugere: appete/re aũt delectabile. ℣ l'.10.⁊ ſi.c.5. Coꝛrum punt operationes ꝓpꝛie triſtitie.

¶ Jeſus filius ſirac: in eccl'iaſt.c.30. Triſti/tiã non des aĩe tue: ⁊ nõ affligas temetipm in conſilio tuo. Triſtitiã longe expelle a te. Multos enim occidit triſtitia: ⁊ nõ eſt vti/litas in illa. ℣ 34.c. Ai triſtitia feſtinat moꝛs. Triſtitia coꝛdis flectit ceruicez. Ne dederis in triſtitia coꝛ tuum: ſed repelle eam a te.

¶ Terentius in heautoñ.c.9. Vulgo audio Diei viem adimere egritudinem hominib⁹.

¶ Oꝛatius in epiſtolis.l'.j.e.19. Oderũt by/lares triſtem: triſti ſq̃ iocoſos.

¶ Tullius tuſculanarum queſtionum.l'.3. Qui id q̃ mutari nõ poteſt metuit: is viue re animo quieto nullo modo poteſt. ℣ Li.3 Quid eſt q̃ plus valeat ponendum dolo/rem q̃z cũ eſt intellectum nihil ꝓfici ⁊ fru/ſtra eſſe ſuſceptum. ℣ Jdem phylippicoꝛũz. l'.2. Doles q̃ius in turbidis rebus ſint: tñ ſi modo doles ſũt iterdum animis relaxant'.

¶ Ouidius epiſtarum.6.e. Quilibet ad faci/nus ipſe dat arma doloꝛ. ℣ Epiſtola.7 Multa tamen latus triſtia pontus habet. ℣ Jdem fine titulo: ſeu amoꝛum l'.c.7. Minuet vindicta doloꝛem. ℣ Jdem de remedio amoꝛis.l'.2. Et quis nõ cauſas mille doloꝛis habet. ℣ Jdem methamoꝛph'.l'.3 Doloꝛ vires adimit. ℣ Libꝛo.4. Mens eſt q̃z diros ſentiat ictus. ℣ Libꝛo.9. Cõmemoꝛare velit. Quis enim ſua ꝓelia victus: Pars eſt meminiſſe doloꝛis. ℣ Jdem de ponte.l'.j.e.5. Menſq̃z pati duꝛum ſuſtinetegra nihil. Parcẽdũ ẽ aĩo miſerabile vulnus habẽti.

¶ Quintilianus declamationũ.4.declamat'. Humane infirmitatis iſta nã eſt vt ex oĩb⁹ accidẽtibus grauiſſimum putet quiſq̃ q̃ patitur. ℣ 5.declamat'. Dec omnibus natu/ra eſt vt ſua cuiuſq̃z calamitas ꝓcipue mi ſera atq̃ intoleranda videatur.

¶ Paulus apoſtolus: epiſtola.2. ad coꝛin/thios.c.7. Que ſm deum triſtitia eſt: peni/tentiam in ſalute: ſtabilem operatur. Secu/li autem triſtitia moꝛtem operatur.

¶ Seneca tragediarum: in hyppolito.c.4. Non leuat miſeros doloꝛ. ℣ In edipo.c.3. Ubi lecta duris mixta in ambiguo iacent: Jncertus aĩus ſcire cum cupiat timet. ℣ Capitulo.12 ⁊ penult. Dulce merenti populus dolentum Ferre q̃z ſoꝛtem patiuntur omnes: Nemo recuſat. ℣ Jn agamenone.c.6. Clades ſcire qui refugit ſuas: Bꝛauat timoꝛe: dubia plus toꝛquent mala. ℣ Jn hercule etheo.c.6. O ſi pateant pectoꝛa duꝛum. Quantos intus ſublimis agis Foꝛtuna metus.

¶ Idem epla͛r ad lucill'.l.2.e.6.z ſi. Ne ſis miſer añ tꝑs:cū illa que velut ĩminētia expauiſti fortaſſe nūq̄ vetera ſūt: certe nō venerūt:Etiā ſi futur᷒ ē q̄d iuuat doloꝛi ſuo occurrere: ſatis cito dolebit cū venerit:iterim tibi melioꝛa ꝓmitte.Sepe metuꝫ tꝑa.¶ l.7.e.10.Turpiſſimū ē hoīe ꝓudēte remediū meroꝛis lꝛitudo merēdi.Nulla res citꝰ in odiū venit q̄ꝫ doloꝛ.Doloꝛ recēs cōſolatiōnē ĩuenit:z aliquos ad ſe adducit:ĩueteratꝰ vo deridet:nec ĩmerito:aut eñ ſimulatꝰ aut ſtultꝰ ē.¶ l.10.e.3.Przecogitati mali mollꝭ ictus venit.¶ l.13.e.3.Taꝫ miſer ē q̄ſcp̄ q̄ credit.Quicq̄d expectatū ē oīn:leuius accedit.¶ l.14.e.2.Nō affligit ſapiēs liberoꝝ amiſſiōe:nō amicoꝝ.eodē eñ aīo fert illoꝝ morte quo ſuā expectat. Quid eſt deméti q̄ agi futur᷒:nec ſe tozñto refuare:ſꝫ acerſi re ſibi miſias.¶ l.15.e.4.Inexpectata plus aggrauat.¶ l.17.e.4.z pe.Supuacuū ē dolere:ſi nihil dolēdo ꝓficias.Nemo libenter triſti cōuerſatur.¶ Idē de trāquillitate aī: Tollerabiliꝰ eſt nō acq̄rere q̄ amittere. Letiozes videbis quos nūq̄ fozt᷒una reſperit q̄ quos deſeruit.Nihil tam acerbū in quo nō equus aīus ſolatiū ĩueniat.¶ Idē ō pꝛudētia.Magis vzgēt ſeua inexptos.¶ Idem de cōſolatiōe ad paulinū. Nihil ē difficiliꝰ q̄ magno doloꝛi paria vba repire.Quid taꝫ būile ac muliebꝛe ē:q̄ cōſumendū ſe doloꝛi cōmittere.¶ Idē de cōſolatione ad helbiam matrē: Nāle ē manū ſepius ad id recurrere qō doleat.¶ Idē ō remediis foꝛtuitoꝝ.c.10 Dura eſt res doloꝛ.

¶ Lex vig.t.ad legē iul'.de adulteriis.l.ſi adulteriū cū iceſtu.§.ipatozes.Difficillimum eſt iuſtum doloꝛem temperare.

¶ Auctoꝛ.l.ō foꝛ bone.vite.c.3. Magnū aī bonū ē:nō tremere:ſꝫ cōſtare ſibi z finē buius vite ĩtrepidus expectare.

¶ Maximianus:Pena minoꝛ certam ſubito perferre ruinam.
Q̄ timens grauius ſubſtinuiſſe diu.
Dura ſatis miſis memoꝛatio pꝛiſca bonoꝝ

¶ Fulgētius.l.2.fabula.14.Sapiēs doloꝛē ſuum aut benignitati cōmendat que omniū munus eſt:aut obliuioni.

¶ Caſſiodoꝛus:epla͛r.l.5.e.44.Grauiter ſi quidē dolet iniuria que cōtigerit iſpata:z ſi inde ꝓueniat dolus:vnde credebaꝫ auxiliū ꝓuenire.¶ l.8.e.20. Bonū inſolitum plus amaꝫ:z ſequēti gaudio ofert dulcedinē ipa ꝓmiſſa triſtitia.¶ l.11.e.15.Facile onus affictiōis ſentiūt qui vti ſuauibꝰ delitijs non oſueuerūt.¶ l.8.e.Piaculū q̄dā eſt ĩter triſtes velle gaudere.Et hūanitatis refugit affectū qui doloꝛē non ſequit alienum.

¶ Gꝛegoꝛius in paſtoꝛali.c.28. Dabent' triſtes ex pꝛopinquo iram.

¶ Auctoꝛ.l.qui dicitur pamphylus.c.30. Sepius exigua doloꝛ ingens labitur hoza. Capitulo.64.z ſi.
Ut grauiter doleat nō ptinet ad ſapientem Cū doloꝛ ad oīnium pꝛemia nulla refert.
Hoc moderāt habz repari qui nequit arte.

¶ Iſydoꝛus ſolliloquioꝝ.l.j.c.2.Define triſtis eē.Triſtitiā repelle à te. Meſtitie noli ſuccūbere. Nō perſeueres in doloꝛe.

¶ Auctoꝛ.l.qui dicitur facetꝰ.c.4.Sed ꝑ triſtitiam fit cito quiſcp̄ miſer.

¶ Bernardus.l.de ĩpzobatione vicioꝝ.c.5. Crebꝛis triſtitijs annihilatur homo.
Triſtis abhoꝛrebꝛ:nec ſocialis erit.

¶ Heinricus ſamariēſis.l.2. Contra meroꝛem cape gaudia velle refrena.
Atq̄ mali finem ſemper adeſſe puta
Gꝛata ſupueniet que non ſperabitur hoza.
Que compenſabit fellea pꝛiſca fauis.
Una ſerena dies multoꝝ nubila penſat.
Et luteū tergit qō facit vnda ſolum.

¶ Jacobus beneuentanus.c.53. Non eſt pꝛudentis grauiter merere pꝛofecto.
Ex ꝺ pꝛeſertim quod deus ipſe facit.
Pꝛeſtat nō tribuit vitā deus oibus: ergo
Credita cū repetit nemo doleꝛe vellit.
Cōmoda nulla doloꝛ ad dānū ferre videꝭ.
Immo ſolet dānis addere damna doloꝛ.

¶ De fletu z lamentatiōe. Rubꝛica.7.

Salomon in eccleſiaſt.c. 3. Temp⁹ flēdi ⁊ tempus ridendi.

¶ Dieremias ꝓpha in libello lamentationū.c.j. Ciuitas hierlm deſtructa fingit lamētari his verbis: O vos oēs qui trāſitis p viā attēdite ⁊ videte ſi eſt dolor ſicut dolor meus: qm̄ vindimiauit me ſicut locutus ē dñs in die ire furoris ſui. ℣ 3.c. Itez ciuitas hierlm deſtructa fingitur lamētari his verbis: Detendit.ſ.deus arcū ſuū. ⁊ poſuit me quaſi ſignū ad ſagittam. ℣ 4.c. ⁊ ſi. Pplus iſrael deſtructa hierlm fingit lamentari his verbis: Defecit gaudium cordis noſtri: verſus eſt in luctum chorus noſter: cecidit corona capitis noſtri: ve nobis q̄ peccauimus.

¶ Jeſus filius ſirach in eccleſiaſ.c.22. Modicum plora ſupra mortuū: quoniā requieuit. Luctus mortui ſeptem diebus: fatui autem ⁊ impij omnes dies vite illorum.

¶ Tullius tuſculanarum queſtionum .l.2. Quid fletu muliebri viro turpius.

¶ Ouidius epiſtolarum.2.e. Deu patior telis vulnera facta meis. ℣ Epiſtola.6. Non expectato vulnus ab hoſte tuli.

℣ Epla.7. Flendo diffundimus iram.

℣ Idem de triſtibus.l.j.e.j.

Tot mala ſū paſſus quot ī ethē ſydera lucēt Primaq; quot ſiccus corpora puluis hēt.

℣ Epiſtola.4.

Dia iam fient: fieri que poſſe negabam.
Et nihil eſt de quo non ſit habenda fides.
Nec ego vaticinor: q̄ ſum deceptus ab illo
Laturum miſero quē mihi rebam opem.
Li.3.e.3. Q̄ tibi q̄ metit nō hēt ipe valle.

Epiſtola.8.

En ego cum careā pria vxbiſq; domiq;
Raptaq; ſūt adimi que potuere mihi.
Libro.4.e.3.
Eſt quedam flere voluptas.
Expletur lachrymis egeriturq; dolor.

℣ Libro.5.e.15.

Hanc tuus e getico tibi mittit naſo ſalutez:
Mittere ſi quiſq; quo careat ipſe poteſt.

Libro.6.⁊ ſi.e.j.
Verba miſer fruſtra non profutura profudo.

℣ Idem de ponto.l.3.e.j.
Interdū lachrymę pondera vocis habent.

¶ Quintilianus declam̄.3.declam̄. Inter luctus ⁊ deſpatiões feda vtacitate duramus ℣ 9.declam̄. Unuſquiſq; luctib⁹ ac lachrymis ſuis credit accedere quādā dignitatem ſi miſerimus eſſe videatur.

¶ Paulus apls: epla ad romāos.c.12. Gaudere cū gaudētibus: flere cū flētibus.

¶ Seneca tragediarū in thyeſte.c.11.⁊ pe. Flendi miſeris dira cupido eſt.

℣ In hyppolito c.9.
Sed pone queſtus: nō leuat miſeros dolor

℣ Capitulo.5.
At ſi quis vltro ſe malis offert volens
Seq; ipſe torquet: pdere eſt dignus bona.

℣ In troa.c.9. Fletus erūnas leuat.

℣ In medea.c.3.
Leuior eſt dolor qui capere conſilium põt.
Et clepere ſeſe. ℣ In agamenone.c.7.
Magis exuriunt que ſecrete lacerāt cure.

℣ In hercule etheo.c.2. Mortis hēt vices:
Lente cum trahitur vita gemitibus.

℣ Idez epla ad lucillū.l.7.e.10. Nec ficci ſint oculi amico amiſſo: nec fluāt: lachrymā dū eſt: nō plorādū. ℣ Li.13.e.3. Noli mala tua facere tibi ipſi ḡuiora: ⁊ te querelis onerare. ℣ Li.17.e.8.⁊ pe. Iniquū eſt q̄ri de eo q̄ vni accidit ⁊ oībus reſtat. Stulti⁹ nihil ē quā famam captare triſtitie ⁊ lachrymas approbare q̄ſi iudicio ſapiēti viro. ℣ Idē de remediis fortuitoꝝ.e.10. Clamorem doloꝝ exprimit. ℣ 16.e. Stultus es qui fles caſus mortaliū: q̄d iſtic aut nouū aut mirū. ℣ Idē de ira.l.j. Inualidū oē nā querulū ē. ℣ Idez in puerbijs: In calamitoſo riſus ēt iniuria ē.

¶ Iuuenalis.l.5.⁊ ſi.ſaty.j. Ponamus nimios gemitus: flagrantior equo
Nō debet dolor eē viri: nec vulnere maior

¶ Boetius de conſolatiõe.l.j.c.j.in pn. Carmina qui quondam ſtudio florente pegi:
Flebilis heu meſtos cogor inire modos.

¶ Auctor.l. qui dicit̄ pāphylus.c.20. Stul-

te quid insanis: cum te dolor vrget inanis.
Acquirit gemitus premia nulla tuus.
Tēperet ergo tuū modus ⁊ prudētia fletus.
Terge tuas lachrymas ꝓspice quid facias.

¶ Gaufridus in poetria.c.32. Si voleas fi-
ne teste dole mentisq; dolorem
Ignoret facies: q; si dolor ītimus horta
Carpit ⁊ emacerat: aīus iocundior hostem.
Nutrit ⁊ īpinguat: ⁊ gaudia suggerit illi
Exugens tua membra dolor.

¶ De miseria ⁊ miseris. Rubrica.8.

Job. Dysto.c.5. Deꝑponit hūiles in sublime: ⁊ mentes erigit sospitate. ℣ 36.c. Quidaq; amicus Job noīe eliu in cōsolatione. Job dixit ei: Caue ne declines ad inīquitatē. Hanc enīq; cepisti sequi post miseriam.

¶ Salomon in prouerbijs.c.19. Homo indigens misericors est.

¶ Salustius in iugurtino: Expertus suq; parum fidei miseris esse.

¶ Tulli⁹ padoxor. dist.2. Ut īprobo ⁊ stulto ⁊ ierti nemini bñ esse pōt: Sic bonus vir ⁊ fortis ⁊ sapiens miser esse non potest.

¶ Ouidius de ponto.l.2.e.7. Res timida ē omnis miser. ℣ Libro.4.⁊ ti.e.4.
Nil adeo fortuna grauis miserabile fecit:
Ut muniant nulla gaudia per te malum.
℣ Epistola.12.
Crede mihi miſos prudētia sūma reliq̄t.
Et sensus cum re consiliūq; fugit.
℣ Idem de nuce.
Oꝫ miser ē odiuꝫ dānis accedere nostris.

¶ Quintilianus declam.i.declam. Semp sibi custodiūt miseri: ne eē miserabiles desināt. ℣ 13.declam. Leuior est calamitas cui blandit aliquid de voluptate letitia.

¶ Seneca tragediarum in thieste.c.11.
Propriū h miseros sequitur vicium.
Nunq; rebus crede letis.
Redere felix fortuna licet.
Tamen afflictos gaudere piget.
Flendi miseris dira cupido est.
℣ In troa.c.12.⁊ penul.
Nemo se credit miserum: fit licet.
Tolle felices.
℣ Idem epistolaꝝ ad lucillum.l.9.e.i.
Nemo nisi vicio miser est.
℣ Idē declam.l.8.cā.i. Fortuna quos miseros facit etiam superstitiosos facit.

¶ Lucanus.l.3. Seruat multos fortūa nocētes. Et tīn miseris irasci numina possunt.

¶ Statius thebayd.lib.11. Dic miseris furor ē: astare piculo. Nec libare metus: ⁊ tuta odisse. Quid cāus iuuat ostētare pudētes
℣ Li.12 Amāt misi lamēta: malisq; fruūt.

¶ Fulgentius .l.i.fab.i. Sola est medicina miseriarum obliuio.

¶ Boetius de ꝺsolatiōe.l.i.c.8. Dic etiā vestris cumulis malis accedit: q; existimatio plimoꝝ nō rex merita: sꝫ fortūe spectat euētū. eaq; tīn iudicat eē ꝓuisa q̄ felicitas ome dauerit. Quo fit vt existiatio bona ꝑma oium deserat infelices. Hoc tīn dixeriꝫ vltimaꝫ eē aduerse fortune sarcinam: q; dum miseris aliquod crimen affigitur que proferunt meruisse redduntur.

¶ Cassiodorus epla. l.5.e.29. Necesse est vt amplius pmoueat visa q̄ audita calamitas. ℣ 36.e. Nō ē ignauie culpa q̄ excusat miserāda calamitas. ℣ Li.10.e.i. Deꝰ ꝺsuevit casus asperos in prospera cōmutare.

¶ Auctor. l. qui dr̄ pāphylus.c.18. Parua nocēt missis: missos mala multa sequunt.
Spesq; laborq; suus remanent in dubio.

¶ Gualterius de castellione.l.6. Sors miseri querula est.

¶ Jacobus beneuentanus.c.52. Ludibriuꝫ populo fit miser omnis homo.

¶ Prouerb. metriē. extraord. l. vag. Solatium est miseris socios habere penarum.

¶ Prouerb. vul. Ai chā magri vale mosche.

¶ De miserabilibus psonis. Rubrica.9.

Psalmista. 9.ps. Patiētia pauperū nō pibit in finē. ℣ 36.ps. Cum ceciderit iustus nō collidet: q; dns supponit manū suā. ℣ 102.ps. Faciēte misericordias dns ⁊ iudiciū oīb⁹ iniuriā patiētib⁹. ℣ 146.ps. Qui semīant ī lachrymis in

exultatiõe metẽt. ℣ 160. ps. Faciet dñs iudiciũ inopis: ⁊ vindictã pauperũ. ℣ 166. ps. Dei facit iudiciũ iniuriã patientib⁹. Dñs soluit cõpeditos. Dñs illumiat cecos. Dñs erigit elisos. Dñs custodit aduenas: pupillum ⁊ viduam suscipiet.

¶ Salomon in prouerbijs. c. 22. Nõ facies violentiã paupi: qz paup est: neqz conteres egenũ in porta: qz dñs iudicabit cãm eius.

¶ Ouidius de ponto. l. 3. e. 6.

Crede mihi miseros celestia numina pmũt.
Nec semp lesos ⁊ sine fine premunt.

¶ De misericordia ⁊ imisericordia. Ro. 10

IN exodo. c. 22. Aduenam nõ oppristabis: neqz affliges eum. Uidue ⁊ pupillo nõ nocebis. Si leserit eos vociferabunt ad me: ⁊ ego audiã clamorez eorũ. ⁊ idignabit furor meus: percutiãqz vos gladio. ⁊ erũt vxores vestre vidue ⁊ filij vestri pupilli. ℣ 22. c. Paupis miseberis in negocio. Nõ declinabis in iudicio pauperis. Peregrino molestus non eris.

¶ In leuitico. c 19. Nõ morabit⁹ op⁹ mercenarij tui apud te vsqz mane. Nõ maledices surdo: nec coram ceco pones offendiculũ. Si habitauit aduena in terra vra ⁊ morat⁹ fuerit iter vos: ne exprobretis ei: sz sit inter vos qsi indigena. ℣ 24. c. Equũ iudiciũ sit inẽ vos: siue pegrin⁹: siue ciuis peccauerit.

¶ Moyses in deuterono. c. 27. Maledict⁹ q̃ errare facit cecũ in itinere. Maledict⁹ q̃ puertit iudiciũ aduene ⁊ pupilli ⁊ vidue.

¶ Thobie hyst. c. 4. Noli auertere faciẽ tuã ab vllo paupe. ita eñ fiet vt nec a te auertatur facies dñi. Quicũqz tibi aliqd operatus fuerit statim ei mercedẽ restitue. ⁊ merces mercenarij tui apud te oĩno non remaneat.

¶ Psalmista. 9. ps. Patientia paupez nõ pibit in finẽ. ℣ 40. ps. Btus q̃ intelligit sup egenũ: ⁊ paupez in die mala liberabit eũz dñs. ℣ 160. ps. Faciet iudiciũ dñs iopis: ⁊ vindictã paupez. ℣ 166. ps. Dñs custodit aduenas: pupillũ ⁊ viduã suscipiet.

¶ Salomõ in puerbijs. c. 14. Etiã pr̃io suo paup odiosus erit. Qui miseret paupi btus erit. ℣ 17. c. Qui despicit paupez exprobrat factori ei⁹. Qui in ruina letat alteri⁹: nõ erit ipunit⁹. ℣ 18. c. Cũ obsecrationib⁹ loquitur paup. ℣ 19. c. Fres hois paupis oderũt eũ: isup ⁊ amici pcul recesserũt ab eo. Fenerat dño q̃ miseret paupis ⁊ vicissitudinẽ suã reddet ei. ℣ 21. c. Qui obturat aurẽ suaz ad clamorẽ paupis: ⁊ ipe clamabit ⁊ nõ exaudiet. ℣ 22. c. Nõ facies violẽtiã paupi: qz paup ẽ neqz conteres egenum in porta: qz dñs iudicabit causam eius.

¶ Jesus fili⁹ sirach in ecclias. c. 4. Oculos tuos trãsferas a paupe. Nõ exaspes paupez in opia sua. Cor iopis ne afflixeris: ⁊ nõ ptrahas datũ ãgustiãti. Rogationẽ tribulanti nec abijcias: ⁊ ne auertas faciẽ tuaz ab egeno. In iudicãdo esto pupillis misericors vt pr̃: ⁊ p viro mri illor. ℣ 13. c. Pascua diui tũ sũt paupes. Pũilis cũ ceciderit expellet ⁊ a notis. Pũilis deceptus ẽ: isup ⁊ arguit⁹: locutus ẽ sensate: ⁊ nõ est ei datus locus.

¶ De diuina consolatione miserabilium personarum. Rubrica. 11.

IN exodo. c. 23. Patperis misereberis in negocio.

¶ Psalmista. 36. Just⁹ miseret ⁊ tribuet. ℣ 83. ps. Misericordiã ⁊ veritatez diligit deus. ℣ 84. ps. Misericordia ⁊ veritas obuiauerunt sibi.

¶ Salomõ in puerb. c. 3. Mia ⁊ vitas nõ te deserãt. ℣ 11. c. Bñ facit aie suevir misericors q̃ aũt infidel ẽ: ⁊ ppiquos abijcit. ℣ 14. c. Qui miseret paupi beatus erit. Qui credit in dño miam diligit. Mia ⁊ vitas pparant bona. ℣ 16. c. Mia ⁊ vitate redimit iniqtas. ℣ 17. c. Qui in ruina letat alteri⁹: nõ erit ipunit⁹. ℣ 19. c. Dõ idigẽs misericors ẽ. ℣ 22. c. Qui pnus est ad misericordiam benedicetur.

¶ Aristotel. retho. l. 2. c. 11. Mia ẽ tristitia q̃dã sup appenti malo corruptiuo vel cõtristatiuo ei⁹ q̃ idign⁹ ẽ sortiri qõ ipe expectet se passum aut aliquẽ suorũ: ⁊ hoc cũ ppe videat. ℣ 16. c. Juuenes misatiui sũt: qz oẽs

bonos ⁊ meliores arbitrant. ſua enī innocentia primos mēſurant: quare indigna pati exiſtimāt ipſos. ℣ Idē de hyſtoriis aialium l. 8. c. j. Mulier viro miſericordior eſt.

¶ Jeſus filius ſirach: in eccleſiaſt. c. 3. Qui ouirū male hēbit in nouiſſimo. ℣ 4. c. Nō ex aſpes pauperē in copia ſua. Qui copioſus ne afflixeris: ⁊ nō ptrahas oculū anguſtianti aīe. Jn iudicādo eſto pupillis miſericors vt pater ⁊ pro viro matri illorum.

¶ Tullius tuſculanaꝝ qōnuꝫ. l. 3. Mīa eſt egritudo ex alterius rebus aduerſis.

¶ Quintilianus declamat. 8. declamat. Eſt ꝺ̄ꝺē felicibus difficilis miſeriaꝝ vera exiſtimatio. Supbius exiſtimat miſerias lōga felicitas: ⁊ alienū caſum facile deſpicit.

¶ Matthaeus in euāg. c. 5. Beati meſericordes: qm̄ ipſi miſericordiam conſequētur.

¶ Lucas in euāg. c. 6. Eſtote miſericordes: ſicut ⁊ pater veſter miſericors eſt.

¶ Seneca de clementia. Mīa eſt viciū animorum nimis miſerias patientiuꝫ.

¶ Ualerius maximus. l. 4. t. de abſtinentia ⁊ ōtinētia: Pplī romani mirifica abſtinētia cōſpecta eſt in pcella quā H. marius: ⁊ L. cimia rei publice inflixerāt: Nā cū a ſe pſcriptoꝝ penates vulgi manib⁹ dirripiēdos obiecciſſent: iueniri nemo potuit qui ciuili luctu p̄dā peteret. Unuſq̄ſqꝫ enī ſe ab his pinde ac ſi a ſacris edib⁹ abſtinuit. Que ꝺ̄ꝺē tā miſericors cōtinētia plebis tacitū crudeliū virorꝫ cōuiciū fuit. ℣ Li. 5. t. j. Laudabile eſt infelici hoſti ſcire miſereri. ℣ Li. 9. ti. de ſuperbia: H. pompeius balneo egreſſus añ pedes ſuos pſtratū hypſeū ambitus reū ⁊ nobilē virū ⁊ ſibi amicū iacētē reliq̄t: cōtumelioſa voce pculcatū: nihil ēt aliud agere q̄ꝫ vt cōuiuium ſuum mozaretur reſpondit.

¶ Lex coō. t. de naturalibus. liberis l. legez: Miſericordia digni ſunt qui alieno laborant vicio.

¶ Auctor. l. de for. bone. vite. c. 4. Ad miſericordiam ſis promptus.

¶ Boetius de conſolatione. l. 4. c. 7. Miſerandi ſunt quorum mentes omni langore atrociꝰ vrget improbitas. ℣ 8. c. Dilige iuſtre bonos: ⁊ miſereſcere malis.

¶ Uerſificator fabularum eſopi. 44. fa. Te nulla poteſtas.
Jn miſeros armet: nam miſer eſſe potes.

¶ Gualterius de caſtellione. l. 6.
Soꝛs miſeri querula eſt: felicis ꝺo ſupbus
Eſt ſtatus: ⁊ tumidi nlla ē cōpaſſio mētis.

¶ Heinricus ſamarienſis. l. j. pt̄. j. Nam quotiens miſerum probet expugnare laborat.
Se miſero ſimilem nititur eſſe probus.

¶ Jacobus beneuentanus. c. 26. Nec ſpernas aliquē: q̄ forſan ſit miſer ipſe.
Euoluit currion: nam lapis exiguus.

¶ De humana conſolatione miſerorum. Rubrica. 12.

Tob. Pyſt. c. 2. Quidam amicus iob noīe eliphaz: cōſolatus fuit iob in aduerſitatib⁹ ſuis his v̄bis: Docuiſti multos: ⁊ manus lapſas roboraſti: vacillantes ꝺ firmauerūt ſermones tui: ⁊ genua trementia confortaſti. Nunc autem venit ſuper te plaga: et defeciſti: tetegit te deus ⁊ conturbatus es: vbi eſt timor tuus: fortitudo tua: et perfectio manuum tuarum? Recordare obſecro te quis vnq̄ innocens perijt: aut quando recti deleti ſunt: quinpotius vidi eos q̄ operantur iniquitatem ⁊ ſeminant dolores ⁊ metunt eos flante deo periſſe: ⁊ ſpiritu ire eius eſſe conſumptos.

¶ Cronica de nugis philoſophorum. c. 4. ſ. de chilone. Chilo lacedemonius qui fuit vn⁹ de. vij. ſapientibus iubebat citius ad calamitates amicorū q̄ ad proſperitates ire.

¶ Jeſus filius ſirach: in eccleſiaſt. c. 7.
Non deſis plorantibus in conſolatione.

¶ Ouidius de triſtibus. l. 5. e. 9.
Detineo ſtudijs animū: falloq̄ dolores
Experior: curis ⁊ dare verba meis.
℣ Idem methamorph̄. l. 15. ⁊ fina.
Neq̄ enim fortuna querenda.
Sola tua eſt: ſimiles aliorum reſpice caſus
Mitius iſta feres: vtinā q̄ exēpla dolētem
Nō mea te poſſēt releuare: ſꝫ ⁊ mea poſſūt.

¶Seneca de tranquillitate animi: Si te ad studia reuocaueris: oē vite fastidiū effugies ¶Idē de cōsolatione ad paulinum: Studia optime felicitatem extollunt: ⁊ facilime calamitatem minuunt.

Uartus ⁊ vltimus liber quinte partis tractat ō morali cōsideratiōe vite ⁊ mortis sub his titulis.

¶De laboriositate ⁊ vanitate vite. Rubrica.j.

Tob. c.5. Hō ad laborē nascitur. ¶c.7. Militia est vita hois super terrā: ⁊ sicut dies mercēnarij dies eius. ¶8.c. Sic̄ vmbra dies nr̄i sunt super terrā. ¶13.c. Hō natus de muliere: breui viuēs tpe: repletur multis miseriis: qui q̄si flos egredit ⁊ cōteritur: ⁊ fugit velut vmbra ⁊ nūq̄ in eodē statu permanet.

¶In geneſi.c.3. In sudore vultus tui vesceris pane tuo: donec reuertaris in terrā de q̄ sumptus es: qr̄ pulvis es: ⁊ in pulverem reuerteris.

¶Paralypomenō.l.j.c.28. ⁊ pe. Dies nr̄i q̄si vmbra super terram: ⁊ nulla est mora.

¶Psalmista.38. p̄s. Uniuersa vanitas ois homo viuens.

¶Salomon: in eccl'iast.c.j. Qui addit sciētiā addit ⁊ laborē. ¶2.c. Ait salomon: cum me conuertissem ad vniuersa opa que fecerūt manus mee ⁊ ad labores in quibus frustra sudauerā: vidi in oībus vanitatē ⁊ afflictionē aī: ⁊ nihil permanere sub sole. Ait salomō Mortē doctus vt idoctus similiter: ⁊ idcirco teduit me vite mee: videtē mala esse vniuersa sub sole: ⁊ cūcta vanitatē atq̄ afflictiōes spūs. Lūcti dies hois doloribꝰ ⁊ erūnis pleni sūt: nec p̄ noctē mēte requiescet. ¶3.c Lūcta. s. aialia subiacēt vanitati: ⁊ oīa pgūt ad vnū locū: de terra facta sunt: ⁊ in terrā pariē reuertunt. ¶5.c. Sicut egressus est hō nudus de vtero matris sue: sic reuertetur: ⁊ nihil auferet de labore suo.

¶Jesus filius sirach in ecclesiast.c.40. Occupatio magna creata est oībus: ⁊ iugū graue super filios adā: a die exitus de vētre matris eorum vsq̄ in diē sepulture in matrem omnium. i. in terram.

¶Quintilianus declamat̄.5. declamat̄. In hac asperrima cōditione fragilitatis hūane nemo pene mortalium impune viuit.

¶Seneca tragediarum in hyppolito.c.9.
O vita fallax: abditos sensus geris.
Aīsq̄ pulchrā turpibus faciem induis.
¶In hercule etheo.c.8,
Mors sola portus dabitur erumnis.
¶Idē de cōsolatione ad marciā: Plena ⁊ infesta varijs casib⁹ vita ē: a quib⁹ nulla lōga pax: vix inducie sūt. Nihil tā fallax vt vita hūana: nihil tam insidiosum. ¶Idem de consolatiōe ad paulinū: Ois vita suppliciū est. ¶Idē de remedijs fortuitorꝝ.c.2. Peregrinatio est vita h: cū multū ambulaueris demū redeūdū est. ¶21.c. ⁊ fi. Mors exilium luctus dolor nō sūt, supplicia: sed tributa viuēdi. Neminē illesum fata transmutant.

¶Maximianus: Jam nihil est totum q̄ vixim⁹: omnia secum
Tempus preteriens horaq̄ summa trahit.

¶Prosper sub.82.emp. Instant terrenis infesta pericula rebus.
Feruent prō vānis prelia perq̄ tueris.
Et nihil est iter carnalia vota quietum.
Nec pax solicitis: nec modus est cupidis.

¶Isydorus solliloquiorꝝ.l.i.c.4. Uita ista lachrymis plena est. Uita ista a fletibus incboat. Flētes pijcimur miserā in hāc vitā.

¶Bernardus.l. de iprobatiōe viciorꝝ.c.9. ⁊ fi. Oia q̄ cernis vanarū gaudia rerum.
Umbra velut tenuis veloci fine recedunt.

¶Matthaeus vindocinēsis de hysto. tobie. c.40. Est hac valle grauis cursus via lubrica: ingis Anxietas: tps mobile: vita breuis.
¶Capitulo.65.
Est hec vita breuis lubrica pena dolor.

¶Prouerb. metric̄. extraorō.l. vag. Quid valet argentum: quid annis viuere centum.
Post miserū funus pulvis ⁊ vmbra sum⁹.

¶De vite brevitate ⁊ quantitate. Rica. ⁊ Job. Vita mea velocior cursore. Job. vii. Dies nostri sicut umbra super terram. ℣. c. 13. Homo est breve tempus habens: ⁊ sua spacia transeunt velut umbra. ℣. 14. c. Breves sunt dies hominis.

¶In genesi. c. 6. Dixit deus. Erunt dies hominis centumviginti annorum.

¶Paralypomenon. l. j. c. 28. ⁊ pe. Dies nostri quasi umbra super terrā ⁊ nulla est mora

¶Psalmista. 89. ps. Anni nostri sicut aranea meditabuntur. Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta annis. si autem in potentatibus. octuaginta anni. ⁊ amplius eorum labor ⁊ dolor. ℣. 175. ps. Dies hominis sicut umbra pretereunt.

¶Jesus filius sirach: in ecclesiast. c. 18. Numerus dierum hominum vt multum centum anni quasi gutte que amare deputatus est.

¶Tullius in oratione pro marco marcello. Quid est hoc ipsum diu in quo est aliquid extremum: quo cum venerit omnis voluptas preterita pro nihilo est: quia postea nulla est futura.

¶Seneca epistolarum ad lucillum. l. 6. e. 7. ⁊ f. Punctum est quo vivimus: ⁊ adhuc puncto minus. ℣. Idem de consolatione ad marciam: Omnia humana brevia ⁊ caduca sūt: ⁊ infiniti temporis nullā partem occupātia.

¶Lucanus. l. 4. Consulite extremis angusto in tempore rebus.

¶Cato capitulo. 5. ⁊ fi.

Tempora longa tibi noli promittere vite.
Quocūq; ingrederis sequit mors corpis umbrā

¶Bernardus in. l. contemptus mundi: Vita brevis: velut umbra levis: sic annihilatur. Sic vadit subitoq; cadit distare putatur.
℣. Idem de improbatione viciorū. c. 9. ⁊ fi.
Dia que cernis vanarum gaudia rerum.
Umbra velut tenuis veloci fine recedunt.

¶De mortis naturalitate. Rica. ⁊. Job. Deficiet omnis caro simul ⁊ homo in cinerem revertetur.

¶In genesi. c. 6. Dixit deus: non permanebit spiritus meus in homine in eternum: quia caro est.

¶Salomon in ecclesiast. c. 2. Moritur doctus similiter vt indoctus. ℣. 3. c. Omnia tempus habent: ⁊ suis spaciis transeunt vniuersa sub sole. ℣. 9. c. Nemo est qui semp viuat.

¶Regum. l. 2. c. 14. Omnes morimur: et quasi aqua dilabimur in terram que non reuertuntur.

¶Jesus filius sirach in ecclesiast. c. 40. Omia que de terra sunt in terram conuertent. ℣. 41 c. Judicium mortis a deo omni carni.

¶Salustius in iugurtino: Omnia orta occidunt. ⁊ angea senescunt.

¶Horatius in odis. l. 2. c. 18.

Heu fugaces postume: postume
Labuntur anni: nec pietas moram
Rugi ⁊ instanti senecte
Affert indomiteq; morti.

℣. Idem in epodo. l. j. c. 16. ⁊ penult.
Urget diem nox: ⁊ dies noctem.

℣. Idem in poetria.
Debemur morti nos nostraq;.
Mortalia facta peribunt.
Nedum sermonū: sed bonos ⁊ gra viuax.

℣. Idem epistolarum. l. i. e. 17.
Mors vltima linea est rerum.

℣. Libro. 2. e. 3. ⁊ fi.
Singula de nobis anni predantur euntes.

¶Pylon vel phylemon. in. l. sapientie. c. 7.
Unus ex omnibus introitus ad vitam: ⁊ similis exitus.

¶Ouidius de tristibus. l. 3. e. 4. Singula ne referam nil non mortale tenemus.
Pectoris exceptis ingeniiq; bonis.

¶Quintilianus declamationum. l. j. declamat. 3. Omnis nos hora per tacitos fallentes cursus applicat fato: ⁊ in turpissimo perpetuitatis cogitatione destructi per exigua festinātis eni momenta premorimur.

¶Paulus apostolus in epistola ad hebreos c. 9. Statutum est omnibus semel mori.

¶Seneca tragediaꝝ in hercule furente. c. 7.
Prima que vitam
Dedit hora carpsit.

¶ In troa. c 5.
Tempus nos auidum deuorat.
¶ Idem epistolarum ad lucillum. l. 4. e. 3.
Quottidie morimur: quottidie enim demitur aliqua pars vite. Et tunc quoqꝫ cum crescimus vita decrescit. Ultima hora qua esse desinimus non sola mortem facit: sed sola consūmat. ¶ Li. 15. e. 4. Omnia mortalium opera mortali a te damnata sunt. ¶ Li bro. 20. ⁊ fi. e. 3. Quottidie propius ab vltimo stamus: ⁊ illo vī nobis cadendum est hora nos omnis impellit. ¶ 6. c. Fluunt dies ⁊ irreparabilis vita decurrit.
¶ Seneca de remediis fortuitorum. c. j.
Mors omnia abscidit. Mors omnia deuorat. ¶ 2. c. Peregrinatio est vita hūana: cum multum ambulaueris demum redeundum est. Quod ceperit desinit. ¶ 5. c. Adolescentes ⁊ impuberes eadem fati necessitas ꝺucit. ¶ 16. c. Non est idē ordo fati qō ⁊ etatis
¶ Lucanus. l. 7. Capit omnia telus
Que genuit.
¶ Maximianus. Ortus cuncta suos repetunt matremqꝫ requirunt.
Et redit ad nihilum qō fuit ante nihil.
Omnibus est eadem leti via non tī vnus
Est vite cunctis exitiiqꝫ modus.
Huc puer atqꝫ senex parīt inueneſqꝫ ferūt.
Hic par diuitibus pauper egenus erit.
¶ Boetius de consolatione. l. 2. c. 14.
Mors spernit altam gloriam:
Inuoluit būlē pariter ⁊ celsum caput:
Equatqꝫ summis infima.
¶ Isydorus solliloquiorum. l. j. c. 10. Quottidie dies vltimus appropinquat. Vitam nostrā quottidie dies aufert: Quottidie ad finem tendimus. Ad mortem quottidie properamus.
¶ Bernardus in libro ꝺe cēpt⁹ mūdi. Mors resecat mors oē necat qō carne creat.
Magnificos pmit ⁊ modicos cūctis oīa.
Nobilium tenet impiū: nulli reuceretur.
Tam ducibus qꝫ principibus cōis habet.
Mors iuuenes rapit atqꝫ senes nlli miſet.
Sꝫ qd plura loquar: nulli mors ipia parcit.
Non euadit iops nec qui marsupia facit.
Non igitur cesses que bona sunt operari.
Nā mors nō cessat tibi nocte ꝺieqꝫ miari.
¶ Prouerb. vulg. Losi more el gran signore cū fa olauoraore.

¶ De certitudine hore mortis ⁊ multiplicitate occasionis mortis. Rubrica. 4.

Salomon in ecclesiast. ca. 9. Nescit homo finem suum: sed sicut pisces capiuntur hamo: ⁊ sicut aues comprehenduntur laqueo: sic capiuntur homines in tempore malo cum eis ex templo supervenerit.
¶ Horatius in odis. l. 2. c. 6.
Quis scit an adiciaꝫ hodierne crastina vite
Tempora: dij superi
¶ Seneca tragediarum in thebayde. c. j.
Ubiqꝫ mors est. Eripere vitam nemo non homini potest. At nemo mortem: nulle ad hanc aditus patent. ¶ Idem epistolaruꝫ ad lucillum. l. 4. e. 5. Incertuꝫ est quo te mors expectet. Itaqꝫ tu illam omni loco expecta. ¶ Idem declamationum. l. 7. cā. j. Multas rerum natura mortis vias aperuit.
¶ Lucanus. l. 3. Mille modis inē leti mors vna timeri est.
¶ Statius thebaydos. l. 6. Manet ingens copia leti.
¶ Prosper sub vlti. ca. Ferro: peste: fame: vinculis: algore: caloꝛe.
Mille modis missos mors rapit vna boies
¶ Cato capitulo. 5. ⁊ fina.
Tempora longa tibi noli promittere vite.
Quocunqꝫ ingrederis sequitur mors corpoꝛis umbraꝫ.
¶ Isydorus solliloquiorum. l. j. c. 10. Quanti ꝺum mori non existimant auferunt. Quāti ad mortem subito rapiuntur.

¶ De meditatione mortis ⁊ vite. Rubrica. 5.

Tesus filius sirach: in eccliast. c. 7. In oibus operib⁹ tuis memorare nouissima tua: ⁊ in eternū nō peccabis. ℣ 4. c. Memor esto: q̄ mors non tardat. ℣ 28. c. Memēto nouissimor̄: ⁊ desine inimicari: tabitudo enī ⁊ mors īminet in mādatis. ℣ 41. c. O mors q̄ amara est memoria tua hoi iniusto ⁊ pacē hīti in substātijs suis: viro quieto: ⁊ cuius vie directe sunt in omnib⁹ ⁊ adhuc valenti accipere cibum.

¶ Tullius ō senectute: Nemo est tā senex q̄ se annum non putet posse viuere.

¶ Persius saty. 5. Viue memor leti: fugit hora.

¶ Quintilianus declamat. 3. declamat. In turpissima ppetuitat⁹ cogitatiōe destricti p exigua festinātis eui momēta p̄morimur.

¶ Seneca epla⁹ ad lucill. l. j. c. 3. Nulli pōt secura vita cōtingere q̄ pducēda nimis cogitat. ℣ l. 19. e. 8. Nihil eque tibi pfuerit ad tēperātiā oīm rerū q̄ frequēs cogitatio brevis eui: ⁊ huius īcerti: quicq̄d facies respice ad mortē. ℣ Idē de cōsolatiōe ad marciam In h̄ oēs erroe versamur vt non putem⁹ ad mortem nisi senes inclinatosq̄ iā vgere.

¶ Dieronymus in prologo p̄incipij biblie ad fi. Facile contemnit omnia qui se semp cogitat moriturum.

¶ De mortis horribilitate. Rubrica. 6.

Tsaias ppheta. c. 18. Lōci det cadauer tuū: subtus te sternet⁹ tinea: ⁊ opimētū tuū erūt vermes. ℣ 50. c. Omnes quasi vestimentū cōterent⁹: tineaq̄ comedet eos.

¶ Aristotel⁹ ethicor̄. l. 3. c. 7. Terribilissimū est mors.

¶ Horatius in odis. l. 2. c. 56. Puluis ⁊ vmbra sumus.

¶ Quintilianus declamationum. 5. declam. O q̄ graue est mori.

¶ Seneca tragediarum in hyppolito. c. 9.
O vita fallax: abditos sensus geris.
Animisq̄ pulchram turpibus facie induis.

¶ Qō mors nō sit metuenda. Rubrica. 7.

Cronica de nugis p̄hor̄ c. 15. s. de anaxagora. Anaxagoras ad anxiantes q̄ in terra extranea morereturr: vndiq̄ in q̄t filis est descēsus ad inferos.

¶ Jesus filius sirach: in eccliast. c. 41. Noli metuere iudicium mortis.

¶ Tullius tusculanar̄ qōnū. l. j. in fi. Tenea mus vt nihil censeamus esse malū qō sit a natura datū oibus. ℣ l. 2. Qui id qō vitari nō pōt metuit: is viuere aio q̄eto nullo mō pōt. Qui mortē nō timet magnū is p̄fidiū sibi ad beatam vitam comparat.

¶ Ouidius epistolarum. 10. e. Occurrūt animo pereundi mille figure.
Morsq̄ minus pene q̄ mora mortis hēt.

¶ Quintilianus declamat. 3. declam. Quisquis honestis opatus artibus sciat qui sit finis q̄ vera felicitas: nūq̄ sibi videbit⁹ p̄matura morte piturus. Lucis causas ad aīum mentemq̄ referentiū neminē quottidie vita nō faciat. Illa existimemus ppter que fatigamus votis deos ppter que brevē queri mur etatē. Nēpe sūt vanitas: cupido: luxuria: libido. Nō pudet ppter hec ferre debilitates luctus spacia morborū: ⁊ cū liceat euadere male pati. Finge tibi velut ipsam prōclamare naturā. Receptus es in h̄ pulcherrimū mundi rerūq̄ consortiū: ⁊ per succedentiū vices in ordinē mortalitatis natus. bona nostra vidisti: admite posteros: cede venientibus. Nescis te quāto diutius vixeris: tanto magis impatientiā parare: quātūlibet p̄progentur tempora iungantur etates. Nō pōt nō exitu pire miseri qui moritur in uitus. Omnis nos hora per tacitos fallēte⁹q̄ cursus applicat fato: ⁊ in hac turpissima ppetuitatis cogitatione destricti: per exigua festinantis eui momenta p̄memorimur. Faciamus potius de fine remedinī ⁊ de necessitate solatium. Exceamus sponte: consilio pleni: securitatis gratias agentes. Solus vixit quo aduoluit qui mori via vult. Infirme p̄rsus tenereq̄ mentis est vt numeretis annos.

¶Seneca:epłax ad lucillū.ł.5.c.j. Uita cuz expectatiõe mõtis data est:ad hãc itur.quã ideo timere demẽtis ẽ:qz certa expectant: dubia metuunt. Puto fortiozẽ eẽ qui i ipa morte est q̃z q̃ ō mortem.moz enī admota etiã impitis animū dedit nõ vitãdi ieuitabilia.ſ.ł.7.e.8. Bñ mozi est libẽter mozi. ſ.ł. 20.7 fi.e.4. Nullus aĩal ad vitam ꝓdit fine motu mortis.ſ Idẽ declam.ł.3.cã.5. Crudeli⁹ ẽ q̃z mozi semp mortẽ timere. ſ Idẽ ō remedijs fortuitoz.c.i. Omniū q̃ hozremus exit⁹ spectat ad mortes. ſ 2.c. Moz ẽ bois nã nõ pena. Stultū ẽ timere qõ vitare non possis. ſ 4.c. Undecũqz ad ĩferos vna via est. Nulla ẽ aliena pria mortuo. ſ 21.c. 2 f. Moz exilium luctus dolor non sunt supplicia: sed tributa viuendi.

¶Lucanus.ł.8. Moz vltima pena est. Nec metuenda viris.

¶Plinius de nãli hyst.ł.7.c.54. Nã nihil hoĩb⁹ breuitate vite ꝑstitit meli⁹: bebescũt sensus:mẽbra torquẽt:ꝑmoriẽt visus:auditus:iceſſus:dẽtes etiã ad ciboz ĩstrumenta. 7 tñ vite hoc tempus adnumeratur.

¶Juuenalis.ł.4.saty.j. Frontem posce animū mortis terroze carentem.

¶Marcialis cocus.ł.vndiqz suscepto.c.3. Mortis pale timoz tibi vite cõmoda tollit Nã mozeris viuẽs dũ metuẽdo peris.
ſ Inter nature ponas si munera mortem: Te de morte metus solicitare nequit.

¶Auctoz.ł.de foz.bone.vite.c.3. Magnuz aĩ bonũ est nõ tremere:sed ostare sibi: 7 finẽ huius vite intrepidus expectare.

¶Lato.c.2. Qui metuit mortẽ qõ viuit ꝓdit id ipm. Linq̃ metũ leti: nã stultũ ẽ tpe in oi dũ mortẽ metuas amittere gaudia vite.
ſ Capitulo.4.
Fac tibi ꝓ penis mortẽ non esse timẽdaz. Que bona si nõ est finis tñ illa malozũ est.

¶Boetius de cõsolatiõe.ł.2.c.7. Continu⁹ timoz non finit esse felicem.

¶De turpi 7 mala vita spernenda 7 mortis acceptabilitatate. Rubrica.8.

¶Psalmista. 33.ps. Moꝛs peccatoꝛum pessima.

¶Jesus filius sirach:in ecclesiast. c.30. Melius ẽ moꝛs q̃z vita amara. ſ 40. c. Melius ẽ mozi q̃z idigere. ſ 41. O moꝛs bonũ est iudiciũ tuũ homini indigenti: 7 q̃ minoꝛat viribus defecto etate.

¶Tullius phylippicoꝛ.ł.3. Ad vecus: 7 libertatem nati sumus:aut ħ teneamus: aut cum dignitate moziamur.

¶Quintilianus declam. declam.3. Inter luctus 7 despatiões feda vinacitate ouram⁹.

¶Seneca tragediaz in hercule etheo.c.2. Mortis hẽt vices: Lẽte cũ trahit vita gemitib⁹. ſ Idẽ epłax ad lucillũ.ł.9.e.j. Nõ viuere bonum est: sed bene viuere.

¶Boetius de cõsolatiõe.ł.j.c.j. Moꝛs bominũ felix que se nec dulcibus annis Inserit: 7 mestis sepe vocata venit.

¶Isydozus solliloquiozum.ł.j.c.j. Moꝛs malozum omnium finem imponit. Moꝛs calamitatis terminum prebet. Omnem calamitatem moꝛs adimit. Melius est bene mozi q̃z male viuere. Melius est non esse q̃z infeliciter esse.

¶De vita fruenda. Rubrica.9.

¶Tullius tuſculanarũ qõnuz.ł.j. Uetat dominans in nobis deus in iussu hic nos suo demigrare.

¶Ouidius de tristibus.ł.4.e.3. Utere tpibus quozũ nunc munere freta es.

¶Seneca tragediaz in hercule furente.c.2.
Dum facta sinunt
Uiuite leti: ꝓperat cursu
Uita citato: volucriq̃z die
Rota precipitis vertitur anni.
ſ In hyppolito.c.5.
Etate fruere:mobili cursu fugit.
ſ Capitulo.7. Dum lz vtere:
Tempus te tacitum subruit.
ſ Idem in epłis ad lucillum.ł.16.e.3.7 fi. Uita sine ꝓposito vaga est. ſ Idẽ de breuita vite: Precipitat quisq̃z vitã suã: 7 futuri

deſiderio laborat preſentium tedio. Maximū viuēdi impedimētū eſt expectato que pendet ex craſtino. Cū celeritate tpis vtēdi celeritate certandū eſt: ⁊ velut ex torrenti rapido cito hauriendum eſt.

¶ De laudabiliter morientibus ⁊ laudabili fama mortuorum. Rubrica. 10

TObie. c. 2. Hoc p certo habet omnis qui colit deum qñ vita eius ſi in probatione fuerit coronabitur.

¶ Iſocrates in exhortationibus. c. 2. in fi. Mori quidem in omnes promulgauit fortuna: bene autem mori propie natura virtuoſis attribuit.

¶ Virgilius eneiō. l. 10. circa medium: Stat ſua cuiq; dies breue ⁊ irreparabile tempus Omnibus eſt vite: ſed famam extēdere factis: Hoc virtutis opus.

¶ Tullius phylippicor. l. 13. ⁊ fi. Breuis a nā nobis vita data eſt: at memoria bñ redite vite ſempiterna. ℣ Idē in oratiōe p marco marcello: Nec hec tua vita dicēda ē que corpe ⁊ ſpū cōtinetur: illa inquā vita eſt tua q̄ vigebit memoria ſeculoꝝ omniū: quā poſteritas alet: quā ipſa eternitas ſemp tuebit. huic tu inſeruias: huic te obſtētes oportet.

¶ Libro ſapientie. c. 5. Juſti in perpetuum viuent: ⁊ apud dominum eſt merces eorū.

¶ Matthēus in euangelio. c. 5. Beati mundo corde: qñ ipſi deum videbunt. Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam: qñ ipſorum eſt regnum celorum.

¶ Marcus in euangelio. c. 10. Paruulorum eſt regnum dei.

¶ Johannes in appocalypſi. c. 10. Bti mortui qui in domino moriuntur.

¶ Lex inſtit. ti. de excuſat. tuto. ℌ. iii. Qui p re publica ceciderunt: in perpetum per gloriam viuere intelliguntur.

¶ Marcialis cocus. l. vndiq; ſuſcepto. c. 2. Tarde vel ſubito vita recedere nil eſt. Si bene decedas pindare non nihil eſt.

¶ Auguſtinus in epigrāmatibus proſperi: 50. emp. Mala mors putāda non eſt: quā bona vita preceſſerit.

¶ Cato capitulo. 5. Felices obeunt quorum ſine crimine vita eſt.

¶ Bernardus. l. de imprōbatione viciorum c. 9. ⁊ fi. Id ſolum te met poſt mortem factū beabit:

Quod bene qō iuſte qō recte feceris ipſe.

¶ Matthēus vindocinenſis: de hyſto. tobie c. 66. ⁊ antepenult. Juſtus obit nec obit: ſz abit ab hoſpite migrans

Carne: petit patriam delitiaſq; patris.

¶ De ſepultura. Rubrica. 11.

QVintilianus. declamationum. 5. declamat. Ad operiendū feditatem ſubtrahendamq; dolori materiam mortui viuentium cā ſepeliunt.

¶ Seneca tragediarum de remediis fortuitorum. c. 4. Nulla eſt aliena patria mortuo. ℣ c. 6. Si nihil ſentio non pertinet ad me iactura corporis inſepulti. Si ſentio hominis ſepultura tormentum eſt. Non defunctorum cauſa: ſed viuorum inuenta eſt ſepultura: vt corpora ⁊ viſu ⁊ odore feda amouerentur.

Laus ſit nato dei celi terreq; rectori.
Laus tibi ſit chriſte qñ liber explicit iſte.

¶ Explicit compendium moralium notabilium compoſitum per Dieremiam iudicez de montagnone ciuem paduanum.

Ad laudem ⁊ gloziam altitonātis ſummi dei creatozis omnium ⁊ Marie ſemp virgi nis alme omniūq; beatozuz celeſtium ſpirituum finit pꝛeclarum opus: dictum Epytbe ma ſapientie: ſiue compendium Mozalium notabilium ad vtilitatem ⁊ cōmodum om nium Chriſticolarum: pie ⁊ religioſe viuentium: q̄ diligentiſſime emendatam atq; coz rectuz: Et impꝛeſſum Uenetijs: impenſa Petri Liechtenſteyn Coloniēſis: Anno nata lis domini. M. d. v. Tertio kal'. Maias.

Regiſtrum.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	*	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S
		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
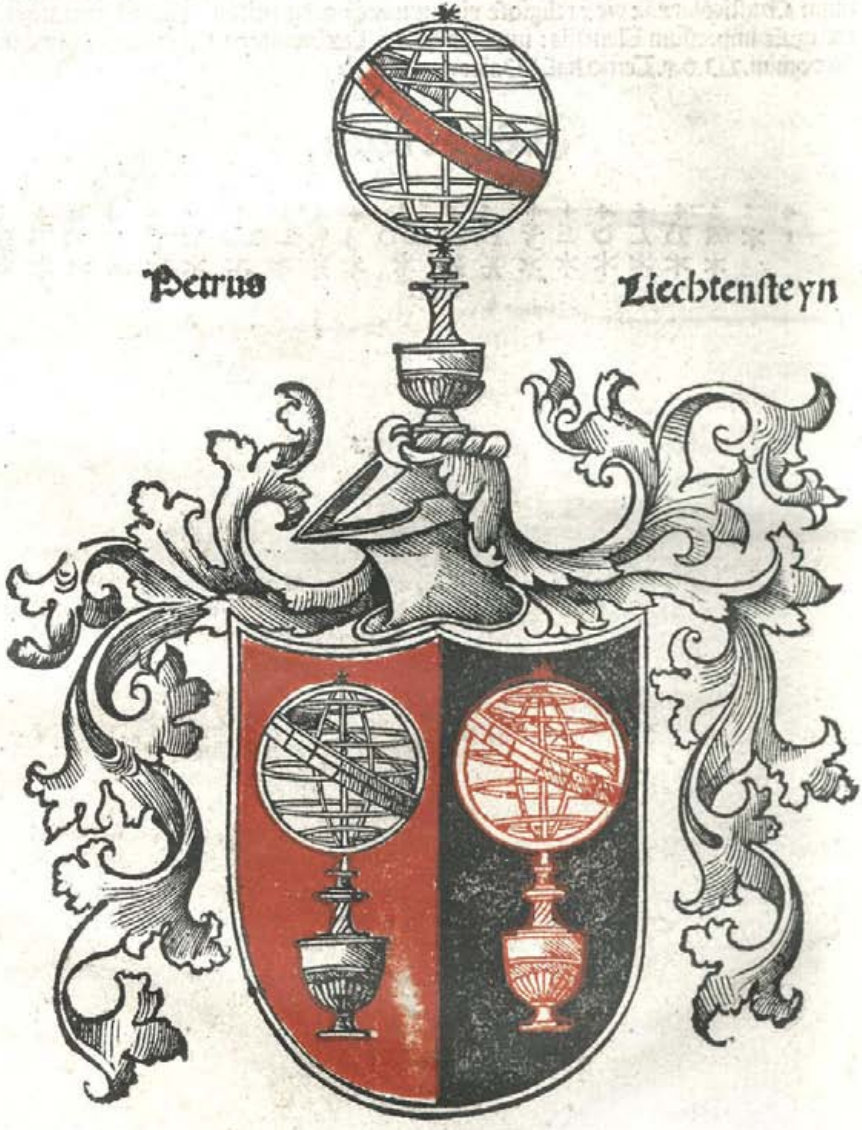
Cum Priuilegio
Venetiis Impressum Anno MD V